

דוד המלך ועוצמת התהילים

הרבנית שלומית גד זצ"ל

• [דוד מלך ישראל](#) • [על ספר התהילים](#) • [מידע נוסף והעשרה](#)

דוד מלך ישראל

הקדמה

ייסורי דוד המלך

סיפור חייו של דוד המלך

• [אורו של משיח בוקע מתוך כיסוי והסתר](#) • [חיי דוד המלך ניתנו לו במתנה](#) • [... נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך תרח](#) • [נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך יהודה ותמר כלתו](#) • [נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך בועז ורות המואביה](#) • [דוד נולד ונחשד כממזר](#) • [דוד הרועה](#) • [דוד נמשח למלך ע"י שמואל הנביא](#) • [דוד וגלית](#) • [דוד נרדף ע"י שמואל המלך](#) • [דוד בורח לניו אל שמואל הנביא](#) • [יהונתן בן שאול עוזר לדוד לברוח משאול](#) • [דוד נמלט לנוב עיר הכהנים](#) • [דוד המלך והשגעון](#) • [דוד נמלט וממלט את הוריו](#) • [הריגת נוב עיר הכהנים](#) • [דוד הנרדף והזיפים המלשנים](#) • [דוד כורת את כנף מעילו של שאול](#) • [פטירת שמואל הנביא](#) • [דוד, נבל הכרמלי ואביגיל](#) • [מיכל אשת דוד ניתנת לפלטי בן ליש לאשה](#) • [הזיפים שוב מלשינים על דוד וה"תרדמה" במחנה שאול](#) • [דוד נמלט משאול אל ארץ פלישתים](#) • [שאול ובעלת האוב, המלחמה בגלבע ונפילת שאול ובניו](#) • [דוד נמשח למלך על יהודה בחברון](#) • [המלכת איש בשת בן שאול ע"י אבנר](#) • [מות הנערים בכריכת גבעון](#) • [מות עשהאל אחי יואב](#) • [מות אבנר שר צבא שאול](#) • [בן שאול](#) • [דוד נמשח בחברון למלך על כל ישראל](#) • [עיר דוד, בירת ישראל הנצחית](#) • [מי הם העיוורים והפסחים](#) • [דוד המלך בונה בית ארזים](#) • [מלחמת דוד בפלישתים בעמק רפאים](#) • [העלאת ארון ה' לירושלים](#) • [הנדר של דוד המלך](#) • [מדוע לא בנה דוד את בית המקדש](#) • [דוד המלך ומלחמות ה' • 'חסד דוד עם בית שאול בעבור יהונתן](#) • [שבע](#) • [משל כבשת הרש](#) • [מות תינוקו של דוד המלך](#) • [לידת שלמה וסיום המלחמה בבני עמון](#) • [אמנון ותמר ומות אמנון](#) • [אבשלום, תכסיס האשה התקועית והפיוס](#) • [מרד אבשלום](#) • [שמעי בן גרא מקלל](#) • [אבשלום מולך בירושלים, עצת אחיתופל ומות אבשלום](#) • [מרד שבע בן בכרי בדוד ומות עמשא](#) • [שלוש שנות הרעב והגעבונים](#) • [שלושת הגיבורים אשר הביאו מים לדוד המלך](#) • [מניית העם והמגפה](#) • [המלאך המשחית וחרבו השלופה נטויה על ירושלים](#) • [דוד קונה את מקום בית המקדש בכסף מלא](#) • [אבישג השונמית](#) • [מרידת אדניה בן דוד והמלכת שלמה הצעיר](#) • [הכנות דוד המלך לבניין בית המקדש](#) • [דוד המלך מקהיל את שרי ישראל ומשיחת שלמה בשנית](#) • [דוד המלך מוסר לשלמה את תוכניות הבניה](#) • [... פטירת דוד המלך](#) • [שלמה המלך "סוגר מעגלים" לאחר מות דוד אביו](#) • [דוד מלך ישראל "חי וקיים" עד עולם](#) • [דמויות מרכזיות בסיפור חיי דוד](#)

[המלך](#) • [... נשות דוד המלך](#) • [ילדי דוד המלך](#) • [מקומות ונקודות ציון בחיי דוד המלך לפי סדר ההתרחשויות](#)

משיח בן דוד

• [דוד המלך מברך על הכוס](#) • [משיח בן דוד](#) • [מלך המשיח](#) • [כתר דוד המלך בגנזי ישועות](#)

על ספר התהילים

עוצמת התהילים

• [על התהילים](#) • [עוצמת התהילים](#) • [מה מייחד את ספר התהילים](#) • [התהילים נכתבו ברוח הקודש](#) • [כינור דוד ומעלת השבח לקב"ה](#) • [עוצמת התהילים ומעלתם לפי גדולי ישראל בכל הדורות](#) • [מעלת התהילים ועוצמתם לפי שיחות ומאמרי אדמו"רי חב"ד](#)

סגולות במזמורי התהילים

• [סגולות במזמורי התהילים וכח אמירת התהילים](#) • [מה פירושו: "מזמור"? ומהו כח מזמורי התהילים](#) • [?ישב בסתר עליון](#) • [מזמור ס"ז בצורת מנורה](#) • [קמ"ה ג' פעמים בכל יום](#) • [מובטח לו שהוא בן העולם הבא](#) • [לכל צרה שלא תבוא](#) • [תהילים ותפילה ליולדת בזמן הלידה](#) • [תליית "שיר המעלות" בבית היולדת והקפת התינוק בקדושה 15](#) • [מזמורי "שיר המעלות" לביטול השינה](#) • [תהילים לקניית מידת החסידות](#) • [תהילים של "תינוקות של בית רבן" כנגד האוייבים](#) • [זוכה לתשובה](#) • [סגולה לשלום בית](#)

התהילים משולבים בכל אורח החיים היהודי

• [התהילים משולבים בכל אורח החיים היהודי](#) • [מילים, שמות, אנשים, ספרים, ישובים... הלקוחים ...](#)

כח התהילים מתגלה בסיפורי מופת וסיפורי צדיקים

• [מעשה נורא ששמע השל"ה מאביו](#) • [תהילים במחנות ההשמדה](#) • [דוד המלך יוצא עם כינורו לקראת יהודי פשוט שאמר כל חייו תהלים](#) • [המהר"ל מפראג ופרק התהילים מפני המזייקים](#) • [מעשה בחכם ונשמת דוד המלך](#) • [הרבנית של רבי לוי יצחק הבריאה בזכות התהילים](#) • [בזמן הבעש"ט](#) • [מלאכים לבנים ושחורים](#) • [גזירות רעות ברוסיה](#) • [כח התהילים המיס פגזים אשר נורו על בית הכנסת בימי המהרש"א](#) • [הקנטוניסטים](#) • [כח התהילים מחייה את הנער המת ומבטל עלילת דם](#) • [משפט היהודי הכפרי בבית דין של מעלה](#) • [ביטול גזירות בזכות אמירת התהילים בזמן הבעש"ט](#) • [הפרוש מדוברובנה](#) • [דוד המלך מבטל הגזירת בתורכיה](#) • [ניצנוץ אותיות התהילים](#) • [כח התהילים מציל את הילד יוסף שלוש מראשוני מייסדי תל אביב](#) • [כח התהילים כנגד הארייה והנחש](#) • [כח התהילים וזכות "אור החיים הקדוש" כנגד אריות השולטאן](#) • [רבי יהודה פתיה והשטפונות בבגדד](#) • [דוד המלך והעשיר בבית דין של מעלה](#)

כח המילים והדיבור משנה את סדרי הטבע

• [מא' עד ת'](#) • ['כח המילים והדיבור משנה את סדרי הטבע ופועל פעולות עצומות](#) • [מחריבות](#) • [בכח הדיבור](#) • [כל העולם עומד על כח הדיבור](#) • [כח הנדר, השבועה, הקללה](#) • [...כמה חמור להזכיר שם ה' לשווא](#) • [!בכח הדיבור סתם דוד המלך את פי](#)

[התהום](#) • [לשינוי הטבע](#) • [בכח הדיבור והתפילה ירדה אבן טובה מן השמים](#) • [בכח הדיבור והתפילה קיבלו רגל משולחן זהב](#) • [החיה את אשתו](#) • [חזר רבי זירא לחיים](#) • [חזר רב כהנא לחיים](#) • [בכח הדיבור של רשב"י התמלאה הבקעה דינרי זהב](#) • [בכח הדיבור ולימוד התורה נשרפו עופות השמים](#) • [צמחו קישואים](#) • [צמחו תאנים](#) • [התרפאו האילמים](#) • [בכח הדיבור והתחינות הבריא בנו של רבי יוחנן](#) • [גרם למיתה](#) • [שבה אל עפרה](#) • [נברא עגל טוב](#) • [בכח הדיבור נפתחה מערת רבי שמעון בר יוחאי](#) • [ירדו גשמים](#) • [יצר רבא את ה"גולם"](#) • ["בכח הדיבור והאותיות יצר המהר"ל מפראג את ה"גולם"](#) • ["כח אמירת ה"תהלים" שהוא גם כח דיבור פועל פעולות עצומות](#) • [לתהלים כח עצום! כמה אורות זה מדליק](#) • [!לגבי התהלים](#)

קריאת תהלים – מתי? כמה? ואיפה?

• [מדוע בתהלים חמישה ספרים](#) • [האם חובה להבין את פסוקי התהלים](#) • [מה הוא זמן קריאת התהלים ביממה](#) • [אמירת תהלים אפשרית גם בלילה](#) • [היכן אומרים תהלים?](#)

מהו התיקון הכללי

• [מהו התיקון הכללי?](#) • [תיקון הכללי" על קבר רבי נחמן מאומן והבטחת הצדיק 10](#) • [מזמורי תהלים ל"תיקון הכללי":](#)

קבוצות התהלים

• [כיצד מספר פרקי תהלים יכולים להחשב לקריאת ספר שלם](#) • [מכתב מדהים מלפני 60 שנה לייסוד חברת תהלים עולמית](#) • [תגובת האדמו"ר הריי"צ להקמת חברת תהלים](#) • [ראש ישיבת "בני ציון"](#) • ["המלצת הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א](#) • [מוקד תהלים ארצי ועולמי](#)

ספר התהלים של דוד מלך ישראל

• [מה אומרים לפני קריאת תהלים](#) • [אחרי קריאת התהלים אומרים](#) • [התהלים מסוגלים לרפואת החולה](#) • [קריאת פרקי תהלים עבור החולה לפי גדולי ישראל](#) • [פרקי תהלים שאומרים בבית העלמין](#)

מידע נוסף והעשרה

מהו מקור ה"מגן דוד"?

לילדים, הסבר על התהלים וסיפורי מופת

• [הסבר על התהלים](#) • [... סיפורים מופלאים על כח התהלים](#) • [כמה תהלים לקרוא?](#)

בבליוגרפיה – רשימת מקורות

הקדמה

(הקדמה זו מהמו"ל של תורת אמת)

דוד מלך ישראל חי וקיים לעולם ועד, רגל רביעית במרכבה, מעמודי העולם, לא יספיקו מילים לא בכמות ולא באיכות לתאר את גדולתו אשר למראהו הינו נשרפים, מרוב קדושתו.

צדיק יסוד עולם, בעל מידות נאצלות, שידע להפוך את חייו מלאי היסורים לעבודת השם שאין כדוגמתה, והשאיר לנו את הנהגותיו הנפלאות בספר הנקרא ביותר בעולם - הלא הוא ספר התהילים הקדוש.

ממנו למדנו מהי אמונה אמיתית, מהי דבקות אמיתית בהשם בכל מצב, מהי תשובה ראויה, ובזכות כל אלה מזרעו יבוא לנו מלך המשיח ויגאלנו במהרה בימינו - אמן.

אף שכאמור לא ניתן לתאר את דוד המלך כראוי לו, מכל מקום לא נמנע מלהביא מקצת מסיפור חייו המרתקים כפי הידוע לנו.

ייסורי דוד המלך

למרות כל הייסורים, דוד המלך אומר:

"כִּי־אֵיל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקי מִיַּם כִּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים" (תהלים מ"ב, ב')

כמו האילה המשתוקקת לאפיקי המים כך נפשי משתוקקת אליך אלהים.

אֵיל - הוא שם כולל לאֵיל ואֵילָה. רש"י: "כִּי־אֵיל תַּעֲרֹג" - דבר הכתוב בזכר ובנקבה. אמרו רבותינו: הָאֵילָה הזאת חסידה שבחיות, וכשהחיות צמאות למים הם מתכנסות אליה שתתלה עיניה למרום. ומה היא עושה?

חופרת גומה ומכנסת קרניה לתוכה וגועה, והקב"ה מרחם עליה והתהום מעלה לה מים.

"יִסֹר יִסְרֵנִי יְהוָה... אֲשֶׁרֵי הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר תִּיִסְרֵנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרֶתְךָ תִּלְמַדְנוּ" (תהלים צ"ד, י"ב)

כל חייו של דוד המלך הם מסכת ייסורים אחת גדולה, צרה רודפת צרה, כל חייו עוברים עליו בייסורים פיזיים ונפשיים קשים הן מבית והן מחוץ, מרגע היוולדו ועד יום מותו הוא מדוכא בייסורים, כל סוגי הייסורים האפשריים אשר ניתן להעלות על הדעת, ללא הפוגה, ללא רגע של מנוחה או שלווה. נראה שייסוריו של איוב היו פחותים בהרבה לעומת ייסורי דוד המלך. אך דוד המלך אומר: "אֵף טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיֵּי". מבחינתו רודפים אותו רק טוב ורק חסד, לגביו אין ייסורים ואין תלונות, הוא מקבל הכל באהבה, הוא יודע שהכל מאת ה' והכל רק לטובה, דוד המלך אוהב את ה' בכל מאודו: "נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְיָ, לְבִי וּבִשְׂרֵי יִרְנָנוּ אֶל אֱ-לֹהֵי חַיֵּי... ולמרות כל הייסורים דוד המלך אומר: "כִּפְאִיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם בֶּן נַפְשִׁי תִעְרַג אֶלְיָךְ אֱלֹקִים. צִמְאָה לֵךְ נַפְשִׁי, כִּמָּה לֵךְ בְּשָׂרֵי... צִמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹקִים לְאֵל חֵי, מְתִי אָבוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹקִים". "לא חסר" לדוד המלך מאומה כי "יְיָ רַעִי - לֹא אֶחְסֹר, בְּנֵאוֹת דָּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי, עַל מֵי מְנַחוֹת יִנְהַלְנִי". ... וגם כאשר "צָרָה וְיָגוֹן אִמְצָא" דוד המלך אומר: "וּבִשֵׁם יְיָ אֶקְרָא... כִּי תוֹרֶתְךָ שֶׁעֲשִׂעִי".

"גם כִּי אֶלְךָ בָּגִיא צִלְמוֹת, לֹא אֵירָא רַע, כִּי אֶתָּה עִמָּדִי, שְׁבִטָּךְ (המקל) וּמִשְׁעֵנְתְּךָ הִפָּה יִנְחַמְנִי... לפי מצודות דוד על תהילים כ"ג, ד': שְׁבִטָּךְ וּמִשְׁעֵנְתְּךָ - מה שאתה מכה אותי בשבט של ייסורין ותחזור ותסמוך אותי במשענתך, הִפָּה יִנְחַמְנִי - הם הם המנחמים אותי כי בזה אראה שלא עזבתני למקרים. ודווקא הצרות, המכות בשבט מוכיחות שהי משגיח עלי ולא עזבני ליד המקרה, שבט הייסורין מוכיח לי שאין כאן הסתר פנים כפי שהיה עם הנחש למשל: עונשו של הנחש היה לאכול עפר, והרי העפר מצוי בכל מקום, אז איזו קללה היא זו שמזונו של הנחש מצוי לו בכל מקום ללא קושי? האמת היא שהקב"ה רצה להיפטר מן הנחש ולא לשמוע ממנו יותר, להסתיר פניו מהנחש, ולכן כל ימיו מזונו זמין ונמנע ממנו להשמיע את שירת היקום, שירת הצומח והחי המבקשים את אוכלם מה'. ומה שהקב"ה מכה את האדם בשבט הייסורים זה מוכיח לאדם: שהי משגיח עליו, ואינו מסתיר פניו ממנו ולא עזבו.

הרד"ק מבאר: שבט ומשענת זה אותו דבר, כי הרועה משתמש במקל הרועים לכמה פעולות: לפעמים הוא משתמש בשבט – **כמקל**: למקרה שאותה כבשה יוצאת מהעדר ופונה לכיוון אחר, ובכך היא מסתכנת שיבוא זאב ויטרוף אותה, ובעזרת המקל הרועה מכניס אותה חזרה לתוך העדר. ולפעמים הרועה משתמש בשבט – **כמשענת**: כאשר הרועה נשען על המקל כדי לנוח, או אם הוא הולך רגע הצידה ומניח את המשענת מול

העדר, הכבשים בטוחות שאם המקל כאן - אז גם הרועה כאן. לכן השבט והמשענת "הָמָה יִנְחָמֵנִי".

נראה שייסורי דוד המלך החלו עוד לפני שנולד: אפילו חיים - לא היו לו משלו, הוא היה צריך לחיות רק 3 שעות ולמות אך קיבל את חייו במתנה מאדם הראשון, והנה - שמחה גדולה דוד קיבל חיים ונולד.

אך לא היתה כל שמחה, כבר בלדתו החלו הייסורים: נחשד כממזר, הוא ילד לא רצוי וה"כבשה השחורה" של המשפחה, היה נושא ללעג ולבוז. אחיו התביישו בו, מאסו בו, הרחיקוהו מהבית ושלחוהו לרעות את הצאן במדבר הרחוק מהבית והמשפחה, והוא בודד, מוקף חיות טרף, צער וייסורים, קור וְחום השמש הקופחת.

והנה שמחה גדולה - שמואל הנביא השקול כמשה ואהרון מגיע אליהם כדי למשוח את מלך המשיח, ולהפתעת כולם הוא מושח את דוד למלך. אך אין שמחה למרות משיחתו למלך ייחסם של האחים לא השתנתה. דוד המלך ממשיך לרעות את הצאן, הוא מנגן לפני שאול המלך, והופך למקורב למלך ולנושא כליו, אך גם לזאת אין שום התייחסות מצד משפחתו, ולמרות שהוא כבר מלך - בעיניהם הוא לא השתנה, אין מניחים לו מלרעות את הצאן, והוא הולך ושב מעל שאול לרעות את צאן אביו בבית לחם. כאשר שלושת בני ישי הגדולים הולכים אחרי שאול למלחמה, דוד המלך נוטש את הצאן על שומר ובא במצוות אביו למחנה לפקוד את שלום אחיו, אך למרות שהוא מלך אָחיו כועס עליו על שנטש את הצאן ובא לראות את המלחמה.

והנה שמחה גדולה - דוד מנצח את גִּלְיָת הפלישתית בנצחון מוחץ והופך לגיבור העם, הוא הורג את גִּלְיָת וכורת את ראשו ומביאו לפני שאול, ומסבב בירושלים ובערי ישראל לבשר את הנס שעשה ה'. אך הייסורים מעיבים על שמחתו: ומן היום ההוא והלאה, שאול רודף את דוד ומחפש עצות ותחבולות כיצד להמיתו. שאול מטיל את החנית לעבר דוד המנגן, ודוד ניצל רק בנס.

ולמרות שהמלך הבטיח למנצח את בתו, מירב הבכירה ניתנת לאיש אחר, ובעד מיכל שאול המלך דורש 100 עורלות פלישתים ובכך מנסה להפילו בידי פלישתים, אך דוד מביא 200 עורלות עבור מיכל.

והנה שמחה גדולה - דוד נושא לאשה את מיכל בת המלך ושמח באשתו. אך הייסורים שוב מגיעים ומעיבים על שמחתו: שאול שולח שליחים אל בית דוד לשמור את הבית כל הלילה ולהמיתו בבוקר. ומיכל אשתו מצילה אותו בכך שממלטת אותו דרך החלון, ונוקטת בפעולת הסחה כאשר היא מניחה את הטרפים על המיטה ואומרת שהוא חולה... בינתיים דוד בורח ומתרחק, הוא נפרד ממקורביו, מאשתו, מיהונתן ובצר לו הוא מגיע לָנִיּוֹת אל שמואל הנביא. עבדי שאול מחפשים אחריו

ומתנבאים ושאל המגיע לְנִיּוֹת גם הוא מתנבא, ובינתיים בעוד שאל בביטול חושים דוד בורח ומגיע אל יהונתן ושוטח לפניו את לבו, הוא מסתתר עד שיהונתן בודק עבורו מה כוונת שאל, אך שאל כועס על יהונתן ואומר לו שדוד הוא בן מְוֹת ומטיל על יהונתן את החנית להכותו. ליהונתן כבר אין יותר ספקות ביחס לכוונת שאל, ודוד נס לנוב עיר הכהנים.

בנוב עיר הכהנים הכהן שואל לו באורים ותומים, הוא מקבל לחם וחרב, אך בנוסף לבריחה ולהיותו נרדף באים עליו עוד ייסורים: לשון הרע של דואג האדומי עליו גורמת להריגת נוב עיר הכהנים ביד שאל, אביתר הכהן שורד ובורח אל דוד עם ה"אורים ותומים".

בלית ברירה דוד בורח מפני שאל אל שונאיו הפלישתים - אל אכיש מלך גת ובידו חרב גְלֵית הפלישתית. הידיעה על בואו של דוד מתפרסמת במהירות ומחפשים להורגו, ודוד בראותו את גודל הסכנה מגיע לשפל המדרגה ועושה עצמו משוגע, דוד המלך כותב על הדלתות: אכיש מלך גת חייב לי מאה ריבוא, ואשתו חמישים, ומוריד את רירו אל זקנו, וניצל בזכות ה"שיגעון".

הייסורים אינם מניחים לו לרגע דוד בורח מגת למערת עדולם, ומתקבצים אליו כ-400 איש ומפחד שאל מצטרפים אליו גם בני משפחתו. דוד משאיר את בני משפחתו אצל מלך מואב וממשיך במנוסתו מפני שאל ומגיע ליער חרת אשר ביהודה.

ואם לא די לייסורים הורג מלך מואב את הורי דוד וכל משפחתו.

הייסורים רודפים את דוד והוא נֶס עם אנשיו לעיר קְעִילָה, ושם נלחם למען יושבי קעילה בפלישתים השוסים את הגרנות, ומושיע את יושבי קעילה. עוד לא הספיק לשמוח על הנצחון בפלישתים וכבר מלשינים עליו אנשי קעילה לשאל ומתכוונים להסגיר את דוד, ודוד שוב נאלץ לברוח עם כ-600 אנשיו למצדות למדבר זיף.

והזיפים אשר בתחומם מסתתר דוד עולים אל שאל, מלשינים על דוד ומוסרים לשאל את מיקומו המדויק של דוד: בערבה אל ימין הישימון. שאל ואנשיו כבר מצליחים להקיף את דוד ואנשיו מכל עבר, הם כמעט לוכדים אותם, אך באותו רגע ממש - מגיע שליח אל שאל ומודיע לו על פלישת הפלישתים לארץ, שאל מפסיק לרדוף ודוד ניצל גם הפעם.

דוד בורח אל צורי היעלים ושאל לאחר ששב מאחרי הפלישתים רודף אחריו בצורי היעלים. תוך כדי המרדף אחרי דוד, נכנס שאל לבדו למערה הקרובה להסך את רגליו כשכלל לא דימיין לעצמו שבתוך מערה זו פנימה, יושבים דוד ואנשיו, והנה שעת כושר להרוג את שאל, אך דוד

לא פוגע במשיח ה', הוא כורת את כנף מעילו של שאול וגם על כך הוא מצטער ומתייסר לאחר מעשה.

ואם לא די בכל צרותיו וייסוריו של דוד מתווסף לצרותיו גם נבל הכרמלי, וכאשר שולח דוד שליחים אל נבל העשיר אשר חוגג את הגז, כיון שדוד ואנשיו הגנו על אנשי נבל וצאנו, והיה אך טבעי שנבל ישלח עמהם מעט מזון - לא רק שנבל הקמץ אינו שולח מאומה אלא אף מדבֵר בדוד דברי סרה: **מִי דָוִד וּמִי בֶן יִשָׁי? הַיּוֹם רַבּוּ "עֲבָדִים" הַמִּתְפָּרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדָנָיו**. וכל זאת כשכבר היה ידוע לִפְל שדוד הוא מלך. דוד מתכוון להרוג את נבל המורד במלכותו, אך אביגיל הצדיקה אשת נבל מצליחה למנוע זאת בחכמתה. לאחר עשרה ימים נבל מת ודוד נושא את אביגיל לאשה לאחר שלושה חודשים. עוד לא מספיק דוד לשמוח בנישואיו לאביגיל וכבר מתחילים הייסורים להעיב שוב על שמחתו: כאשר התעברה אביגיל היו מלעיגים שאביגיל מעוברת מנבל.

לאחר מכן נודע שמיכל אשתו הראשונה אשר קידש ב-100 עורלות, ניתנה לפלטי בן ליש.

שאול ממשיך לרדוף אחרי דוד במטרה להורגו, ודוד ממשיך בבריחתו ומסתתר במצדות ובחורשות, בגבעת החכילה, והנה הזיפים שוב מלשינים על דוד, ובעקבות ההלשנה שאול מגיע למדבר זיף עם 3,000 איש מבחורי ישראל. ואז מזדמנת לדוד הזדמנות פז להרוג את שאול כאשר נופלת תרדמה על כל מחנה שאול, אך שוב דוד לא מוכן לפגוע במשיח ה'.

דוד מבין ששאול לא יפסיק לרדוף אותו ולכן מחליט לעבור עם אנשיו לארץ פלישתים אל מעוך מלך גת, שם יד שאול לא תשיגו. מלך גת מקבלו ומאפשר לו להתיישב אם אנשיו בצקלג, ודוד נלחם מדי פעם באוייבי גת. הפלישתים מתכוננים למלחמה בישראל, מלך גת בטוח בדוד וממנה אותו לשומרו האישי אך ברגע האחרון שרי הצבא בגת ממאנים לצרף את דוד.

והנה בהעדרם של דוד ואנשיו, פשטו העמלקים על צִקְלָג ולקחו בשבי את הנשים והילדים, וגם את נשות דוד. דוד ואנשיו בוכים בכי גדול ורודפים אחרי העמלקים ומצילים את הנשים והילדים.

וכאשר חוזר דוד ואנשיו אל ציקלג לאחר הכותו את עמלק, מגיע הרגע הצריך לשמח את דוד יותר מכל: שליח מגיע ומבשר לדוד ששאול ושלוש בניו נפלו במלחמה. שאול אויבו המבקש את נפשו כבר לא ירדוף אותו יותר, כעת הוא כבר בדרך אל המלכות על ישראל, אך במקום לשמוח - שוב באים על דוד המלך הייסורים, אין רגע של שמחה: דוד עצוב ומקונן **"וַיִּקְרַן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת עַל שְׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ... הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל עַל בְּמוֹתֶיךָ חָלָל, אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים?!"**

דוד שב ליהודה, עם שתי נשיו עמו וכל אנשיו ובני משפחותיהם, והנה שמחה גדולה: בחברון מושחים את דוד למלך על יהודה. אך העצב והייסורים שוב מעיבים על שמחתו של דוד: למרות שדוד נמשח למלך בחברון, ולמרות שכבר היה ידוע לכל שדוד נמשח למלך ע"י שמואל על כל ישראל - בכל זאת ממליך אבנר שר צבא שאול את איש בִּשְׁת בן שאול למלך.

עוד לא נרגע דוד המלך מהמלכת איש בִּשְׁת על ישראל והנה צרה חדשה: מות הנערים בבריכה בגבעון. אבנר בן נר אשר ראה שממלכת איש בִּשְׁת הולכת ומתפוררת, ביקש למשוך את תשומת לב העם למעשה גבורה של אנשיו: על הבריכה בגבעון נאבקו 12 נערי אבנר מול 12 נערי יואב, אך הם היו שקולים בכוחות והרגו אלה את אלה, וזה לא הסתיים בכך, ונהרגו 360 אנשי אבנר ו-19 אנשי יואב ובתוכם עֲשֵׂהָאֵל קל הרגליים.

איש-בִּשְׁת בן שאול לא היה איש מלחמה כלל, אבנר היה כעת האיש החזק בבית שאול, והוא מחליט לכרות ברית שלום עם דוד. דוד מסכים בתנאי ששייב לו את מיכל אשתו, ואבנר מגיע עם מיכל. דוד המלך מקבל את אבנר ואנשיו ועורך לכבודם משתה, והשמחה גדולה - כריתת ברית שלום עם בית שאול. אך השמחה לא אורכת זמן ומיד מעיבים הייסורים גם על שמחה זו: יואב שר צבא דוד שולח שליחים אל אבנר בשם דוד המלך וללא ידיעת דוד המלך, ומחזיר את אבנר אשר היה בדרכו לאחר כריתת הברית עם דוד המלך, אך בדרך יואב מכה את אבנר והורגו. דוד נרעש מהבשורה הרעה, הוא חושש שהעם יחשוב שידו היתה בהריגת אבנר כיון שדוד הזמינו אליו. דוד המלך מלווה את אבנר והוא בראש המתאבלים, הוא מורה לחגור שק ולקרוע בגדים, והוא נושא קולו ובוכה ומקונן: שֵׁר וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל, והוא שרוי בצער גדול, עד כדי כך שלא טעם לחם כל היום ההוא.

עוד לא הספיק דוד המלך להתאושש מצער מותו של אבנר בן נר, וכבר נחתה צרה חדשה: הריגת איש-בִּשְׁת בן שאול בידי שני אנשי בליעל: בְּעֵנָה וּרְכָב בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי, אשר רצו למצוא חן בעיני דוד המלך וחשבו שהוא ישמח בנפול אויבו ויוכל למלוך על כל ישראל. במקום לשמוח על נפילת מתחרהו אשר במותו "פינה" לו את הדרך אל המלוכה על כל ישראל - דוד המלך מצטער וכועס על שהרגו איש צדיק על מיטתו, ונותן הוראה לתלות את בני הבליעל.

והנה שמחה גדולה: לאחר מות איש בִּשְׁת באים כל שבטי ישראל וזקני ישראל אל דוד המלך לחברון, וסוף סוף מושחים את דוד למלך על כל ישראל. דוד עובר לירושלים והופך את ירושלים לבירת ישראל הנצחית. אך גם כאן מתנהלת מלחמה קשה על כיבוש ירושלים מידי היבוסים, העיוורים והפסחים וכו'. דוד המלך בונה את ביתו בירושלים ונולדים לו עוד בנים ובנות.

אך השמחה לא אורכת זמן רב וכבר מלחמה חדשה בפתח : לאחר שהפלישתים שומעים על כל גדולתו של דוד המלך ועל אשר נמשח למלך על כל ישראל, הם מחליטים לבקש את נפשו ויוצאים למלחמה בעמק רפאים. דוד ואנשיו עומדים בניסיון קשה : הם מצוים לעמוד ללא תנועה מול כל מתנה הפלישתים העצום העומד ממש לידם, עד לקבלת האות מאת ה' : כאשר הרוח תניע את ראשי האילנות. הפלישתים נוחלים מפלה מוחצת והשמחה גדולה.

דוד המלך הולך ברוב עם להעלות את ארון ה' מבית אבינדב בגבעה בקרית יערים - לירושלים. ועָזָה הצדיק אשר שלח את ידיו לאחוז בארון ולסמוך אותו - מת, ואת ארון ה' מְטִים אל בית אדום הגיתי. כל זה מאוד חורה לדוד ומעיב על שמחתו. אך לאחר שלושה חודשים שוב מקבץ דוד המלך את זקני ישראל, השרים, הכהנים והלויים כדי להעלות את ארון ה' לירושלים בשמחה, בתרועה ובקול שופר. ודוד מפזז ומכרכר לפני ה', אך שוב יש לדוד המלך עוגמת נפש : מיכל בת שאול הנשקפה בעד החלון בָּזָה לו על התנהגותו כאחד הריקים, לדעתה.

דוד המלך רוצה לבנות את בית ה', אך עדיין לא הגיע אל המנוחה והנחלה כפי שחשב. דוד המלך יוצא להכות בפלישתים בְּמִתְגַּ הָאֶמָה, הוא לא מספיק לנוח ממלחמה זו וכבר יוצא למלחמה במואב על אשר הרגו את הוריו ומשפחתו. ומיד צפויה לו עוד מלחמה בְּהַדְדָּעָזָר מלך צובה. מלחמה רודפת מלחמה ורוב ימיו של דוד המלך הוא נלחם כארי בראש הצבא, כדי למגר את אויבי ישראל. ועוד מלחמה בארם דמשק, ועוד מלחמה בארם בגיא מלח.

והנה מת מלך עמון ידידו של דוד, והוא שולח את נציגיו לנחם את חנון בנו, אך העמונים חושדים שהשליחים באו לרגל את העיר והם מביישים ומבזים את שליחי דוד המלך : העמונים מגלחים את חצי זקנם וחותכים את חצי בגדיהם, ומגודל הבושה יושבים שליחי דוד המלך ביריחו עד אשר יצמח זקנם. דוד התכוון לטובה אך העמונים היו כפויי טובה, ושוב יוצא דוד למלחמה והפעם בבני עמון אשר ביזו את שליחי המלך. ואחר כך שוב נלחם נגד ארם ובני עמון. דוד המלך זוכה לנצחון אדיר על אויביו, ופחד דוד נופל עליהם.

תוך כדי המלחמה בבני עמון מתרחש מעשה בת-שבע המעיב על כל חייו. נתן הנביא בא אליו ומוכיחו על גזלת כבשת הרש, ודוד המלך חוזר מיד בתשובה ומתענה על כך עד סוף ימיו, אך בכל זאת מרננים אחריו. הצרות רודפות אותו בשרשרת, אחת אחרי השניה, אין לו רגע מנוחה : התינוק שנולד לו מבת-שבע חולה אנוש, דוד מבקש עליו רחמים, צם, מסתגף, שוכב על הארץ - אך התינוק מת.

והנה יש לדוד מעט נחת, נולד שלמה בנו השני מבת-שבע : שלמה החכם באדם וממשיך שושלת בית דוד, ידידיה - ידיד ה', וַיֵּי אֶהְבֵנו. אך מיד

נופלת בביתו צרה חדשה : מעשה אמנון ותמר. אמנון בכורו אונס את תמר אחותו (ואחות אבשלום).

דוד המלך עוד לא מספיק להתאושש מן הצרה החדשה וכבר נוחתת עליו צרה נוספת בביתו : אבשלום בנו האהוב הורג את אמנון בכורו, ובורח לגשור. והנה לאחר מספר שנים אבשלום מורשה לחזור מגשור, ולאחר תכסיס האשה התקועית דוד המלך מתפייס עם אבשלום.

אך השמחה אינה אורכת זמן רב, וכבר מתרגשת בביתו צרה חדשה, והפעם צרה קשה מנשוא : אבשלום בנו האהוב מורד באביו - בדוד המלך, ודוד נאלץ לעזוב את ירושלים עיר הבירה ולברוח עם אנשיו. וְכָל הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גְּדוֹל עַל הַצָּרָה הַחֲדָשָׁה, "וַיְדוֹד עֲלֶיהָ בְּמַעְלֵה הַזֵּיתִים, עֲלֶיהָ וּבֹכָה וְרָאשׁ לֹו חָפוּי, וְהוּא הִלֵּךְ יַחַף, וְכָל הָעָם אָשְׁרָ אֹתוֹ חָפוּי אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עָלָהּ וּבְכָה".

ואם לא די בצרה הצרורה שפקדה את דוד המלך, תוך כדי מנוסתו מירושלים יוצא שְׂמֵעִי בֶן גֵּרָא ממשפחת בית שאול ומקלל את המלך ומביישו ומסכל את דוד ואנשיו באבנים.

והנה נודע שגם אחיתופל יועצו האישי בקושרים נגדו. וְאַחִיתּוֹפֵל מְצִיעַ עֲצָה לְאַבְשָׁלוֹם : לְבֹא אֶל פִּילְגֵשִׁי אֲבִיו וּבְכַךְ לְחַסֵּל כָּל סִיכּוֹי שֶׁהוּא לְהַתְפַּיֵּסוֹת עִם אֲבִיו.

דוד וכל העם אשר אתו עוברים מיד את הירדן, ואבשלום עם כל המורדים בעקבותיו, למרות הכל דוד המלך חושש לחיי אבשלום בנו, ונותן למפקדיו הוראה : "לֹאֵט לִי לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם", זה כל מה שחשוב לו במלחמה הזו נגד בנו המורד בו. אך אבשלום נתפס בראשו ושערותיו בסבך האֵלֶה, ויואב הורג את אבשלום המורד, ונהרגים 20,000 איש מאנשי ישראל.

אך במקום לשמוח במות אבשלום המורד ובחיסול המרד המסוכן ביותר בחייו, ולקבל את חייליו המנצחים בכבוד הראוי להם - דוד המלך עולה לעליית השער ובוכה, וזועק בקול גדול : "בְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי אַבְשָׁלוֹם, מִי יִתֵּן מוֹתֵי אֲנִי תַחְתֵּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי". ויואב אומר למלך שאנשיו אשר חרפו את נפשם במלחמה, חושבים שדוד היה מעדיף שהם ימותו ואבשלום המורד ישאר בחיים. דוד המלך מקבל את אנשיו והם שבים עמו לירושלים.

דוד המלך עוד לא מספיק להתאושש ממרד אבשלום, וכבר צרה חדשה ומרד חדש : שְׂבַע בֶן בְּכָרִי מורד במלכות דוד. תוקע בשופר ומכריז : "אֵין לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נִחְלָה לָנוּ בְּבֶן יִשָּׁי". ותוך כדי המרדף אחרי שְׂבַע בֶן בְּכָרִי יואב הורג את עֲמֶשָׂא שר צבא אבשלום, ואנשי דוד מצליחים לדכא את מרידת שְׂבַע בֶן בְּכָרִי אשר מומת.

עוד לא מצליח דוד המלך להתאושש ממרד שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי והנה צרה חדש וייסורים : לקראת שנותיו האחרונות של דוד המלך מגיע רעב אשר נמשך שלוש שנים רצופות.

דוד המלך כבר מזדקן, אך עדיין ממשיך לצאת למלחמות בראש צבאו, והמלחמות על אויבי ישראל נמשכות כל ימיו : דוד המלך יוצא למלחמה ב-4 בני הָרְפָה בגת ומנצחם, יוצא למלחמה נגד יִשְׁבִי אך כמעט נהרג ומפקדי הצבא אוסרים עליו לצאת עוד למלחמות : "לֹא תֵצֵא עוֹד אֶתְנוּ לְמִלְחָמָה וְלֹא תִכְבֶּה אֶת יַרְיָאֵל". אחרי כן היתה עוד מלחמה בְּגוֹב (גור) עם פְּלִשְׁתִּים, ומלחמה בְּעַנְק בעל 24 האצבעות.

עוד לא מספיק דוד המלך להתאושש מכל המלחמות והצרות הפוקדות אותו, והנה : מתחילה מגפה בעם, "וַיִּתֵּן יְיָ דָבָר בְּיִשְׁרָאֵל" ... וימותו מישראל 70 אלף איש.

ובנוסף על על הצרות והייסורים מתגלה לעיני דוד מחזה מרתית : הוא רואה מלאך העומד בין הארץ לשמים ובידו חרב שלופה ונטויה על ירושלים להשחית, ואמרו חז"ל : שהמלאך המשחית קינח את חרבו בטליתו של דוד המלך. וכיון שראה דוד את חרבו של המלאך, לא היה בו כח, והיו כל איבריו מרתתין עד יום מותו.

ובסוף ימיו, קרוב לגיל 70, סובל דוד המלך גם מייסורי הגוף ומאבד את חוס גופו, ויכסוהו בבגדים ולא יחס לו.

ו"לקינוח" כל מסכת הייסורים של דוד המלך, וממש "רגע" לפני מותו : מורד בו אֶדְנִיָּה בנו כאשר כבר היה ידוע לְכָל ששלמה הוא המיועד למלוך. וְאֶדְנִיָּה מכתיר את עצמו למלך, ביודעו שדוד המלך כבר זקן וחלש ולא יוכל להגיב. ולא זו בלבד, אלא שמצטרפים אליו לא פחות ולא יותר : יואב שר צבא דוד המלך, ואביתר הכהן מנאמני דוד המלך.

ודוד המלך מתגבר כארי וקם לעשות את רצון ה' ולהמליך את שלמה בנו - ממשיך שושלת בית דוד ומשיח ה'. הוא מצווה לקרוא אליו את : צדוק הכהן, נתן הנביא, בניהו בן יהוידע ראש הסנהדרין, והם מורידים את שלמה לגיחון, מושחים אותו למלך על כל ישראל ותוקעים בשופר, ובכך נכשלת מרידת אֶדְנִיָּה. וכל העם קוראים : יחי המלך שלמה! וכל העם שמחים שמחה גדולה, עולים אחריהם ומחללים בחלילים.

דוד המלך למרות זקנתו וחולשתו מקהיל את כל שרי ישראל לירושלים ומודיע להם שהקדוש-ברוך-הוא בחר בשלמה המלך לבנות את בית המקדש. באותו מעמד דוד המלך מנדב את העם לבניית בית המקדש, והקהל מתנדב בשמחה. באותו מעמד חשוב גם ממליכים את שלמה המלך בפעם השניה, למלך על כל ישראל ומושחים אותו לעיני כל שרי ישראל, ומושחים גם את צדוק לכהן גדול.

דוד המלך היה גיבור אשר יכול היה לעמוד בייסוריו יותר מכל בן אדם אחר על פני האדמה, לכן נִתְּנוּ הַקְּב"ה באמצע הדורות - שיהיה נושא עליו את הדורות שלפניו ושל אחריו. דוד המלך מלמד אותנו: ששום דבר ואפילו הייסורים הכי גדולים שהתייסר כל חייו - אינם יכולים לחצוץ בינו לבין האלקים, והוא מסיים את חייו בחג השבועות בלימוד תורת ה'. "וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּר בְּעִיר דָּוִד".

"יֵי צְדִיק יִבְחֹן וְרָשָׁע וְאַהֲב חֶמְס שְׁנֵאָה נִפְשׁוּ" (תהלים י"א, ה')

כל לשון נסיון הוא מלשון נס, כשם שהנס הוא בלתי טבעי כך הנסיון הוא בלתי טבעי, כיון שאם המנוסה נהג בדרך הטבע - הוא אינו יכול לעמוד בנסיון (ספר דרך חיים). "עֵינָיו יִחְזוּ עֲפַעְפְּיוּ יִבְחֹנוּ בְּנֵי אָדָם".

אפשר אולי להבין את ייסורי דוד המלך בדרך משל:

משל לפשתני:

אמר ר' יוסי ברבי חנינא: פשתני זה כשפִּשְׁתְּנוּ קשה - אינו מקיש עליו ביותר, למה? שהיא פוקעת. הוא מכה רק על הפשתן שהוא יודע שהוא יפה, וככל שהוא מכה עליו הוא משתבח והולך ונעשה לבן וצח. כך אין הקב"ה מנסה לרשעים שאין הם יכולין לעמוד בניסיון, ולמי הוא בוחן ומנסה? את הצדיקים. שהקב"ה מנסה את הצדיק שמביא עליו ייסורין של אהבה, למרק אותו על ידי ייסורין ולזכך נפשו שנאמר: "יֵי צְדִיק יִבְחֹן", אָבֵל "רָשָׁע וְאַהֲב חֶמְס - שְׁנֵאָה נִפְשׁוּ". ולמה אינו בוחן לרשעים? מפני שאינן יכולים לעמוד בניסיון.

משל ליוצר קנקנים:

אמר רבי יוחנן: היוצר הזה כשהוא בודק כבשנו אינו בודק בקנקנים מרועעים (בקנקנים חלשים ורועים). למה? מפני שאינו מספיק להקיש עליהן עד שהוא שוברן (מיד נשברים), לכן אינו מקיש עליהם כלל. ובמי הוא בודק? בקנקנים היפים והחזקים, שאפילו שמקיש עליהן כמה פעמים הם מחזיקים מעמד ואינן נשברין. כך אין הקב"ה מנסה את הרשעים, ואת מי הוא מנסה? דווקא את הצדיקים - "יֵי צְדִיק יִבְחֹן".

משל למי שיש לו שתי פרות:

משל לבעל הבית שיש לו שתי פרות: אחת כוחה רע (חלשה) ואחת כוחה יפה (חזקה). על מי הוא נותן את העול? - לא על הפרה החלשה, שמא תכרע

ותיפול, אלא מטיל את העול על הפרה החזקה שפִּוּחָה יפה. כך הקב"ה לא מנסה אלא את הצדיקים.

ולפעמים באין ייסורין ונסיון על הצדיק: שכאשר הקדוש-ברוך-הוא רוצה להביא גזירות רעות על העולם בשביל חטא שהוא בעולם - הוא מביא על הצדיק, שהצדיק סובל את עול הגזירה בשביל כל העולם, ויכול לעמוד בגזירתו יתברך ובעולו. כמו שמצאנו אצל יחזקאל הנביא פרק ד' שבייסורים שלו יכל לכפר על ישראל: "וְאַתָּה שֹׁכֵב עַל צִדְדֶךָ הַשְּׂמָאלִי (רש"י): לסבול צער וייסורים... כביכול על שהכעיסו לפני, ותכפר על עוונם אחרי אשר קשה בעיניך הפורענות שאני אומר להביא עליהם). וְשָׁמַתְּ אֶת עֵוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסֵּפֶר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָם. וְאֲנִי נֹתְתִי לָךְ אֶת שְׁנֵי עֲוֹנֶיךָ לְמִסְפֵּר יָמִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנִשְׂאֶתְּ עֵוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְכָלִיתְּ אֶת אֱלֹהִים וְשָׁכַבְתָּ עַל צִדְדֶךָ הַיְמָנִי שְׁנִית וְנִשְׂאֶתְּ אֶת עֵוֹן בֵּית יְהוּדָה אֲרַבְעִים יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה נֹתְתִיו לָךְ", ומביא ה"מצודות דוד": בזה הצער יכופר עוון ישראל לבל יהיו כָּלִים בעונותיהם מבלי תקומה. (מדרש רבה שיר השירים פרשה ב' פסקה מ"ו, מדרש תהילים י"א, ילקוט שמעוני בראשית כ"ב, ספר דרך חיים פרק ה' משנה ב')

הקדוש-ברוך-הוא סורק את ה"פשתן" הטוב והמשובח, מִפָּה על ה"קנקנים" החזקים, מטיל את ה"עול" על הפרה החזקה, ואת עול התפקיד בעולם מטיל הקדוש-ברוך-הוא על כתפי הצדיקים, כיון שהשאר היו מתמוטטים מעוצמת הייסורים הבאים לעולם בשל הטומאה המתרבה בעולם. ואנו רואים לאורך כל ההיסטוריה היהודית (אברהם אבינו שהתנסה בעשרה נסיונות, יהודים בשואה וכו'): שככל שהאדם הקרוב לאלקים סובל יותר ייסורים, לא רק שהם לא מחלישים את אמונתו, אלא אדרבא הייסורים רק מחשלים את אמונתו ומגבירים את אהבתו לבורא.

במסכת תענית דף כ"א מסופר על נחום "איש גם זו" על רוב תורתו וחוכמתו באו עליו ייסורין וחולאים חזקים ורעים, והוא בחר הכל לנפשו ושאל בבקשה מהקדוש ברוך הוא שיבוא עליו כל דבר חטא שנפל ממנו, ועל כן ביקש מלפניו לגבות מחטאתו בעולם הזה כדי שלא ישאר עליו לא עוון ולא אשמה, אלא שיהיה זך ונקי לעולם הבא.

ונאמר עליו על נחום "איש גם זו" שהיה עיוור משתי עיניו וגידם מידיו ונכה רגליים, ושאר גופו היה מלא שחין וגרב, והיתה מיטתו בנויה על כלים וערבות מלאות מים כדי שיגיע אליו הקור ולא יעלו הנמלים. והי היום והאיש יושב בביתו והקירות נטו לנפול, ויבקשו התלמידים להוציאו מן הבית שלא יפול עליו, ויאמר להם נחום: הוציאו את כל כלי הבית מקטון ועד גדול ואל תניחו דבר, ואחר תוציאו את מטתי, כי כל זמן שאשב בבית לא יפול ולא יהרס. ויעשו תלמידיו כן ככל אשר ציוו. ויוציאו כל אשר בבית ולא נותר בו דבר, אחר הוציאוהו מן הבית, ונפל הבית מיד.

ויאמרו לו: רבינו, לאחר שדרכיך רצויות לפני הקדוש-ברוך-הוא ואתה ברוב צדקה וחסידות ובמעלה גדולה בתורה ובחוכמה, למה באו עליך הייסורין האלה הקשים והמשונים? אמר להם: אני שאלתי את כל הייסורין ובאו עלי. יום אחד הייתי הולך לבית חמי והייתי מוליך עמי שלושה חמורים נושאים בר ולחם ומזון ומיני פירות ומגדים, ואני בדרך פגע בי איש אחד ואמר לי: אדוני תן לי מה שאוכל שאני רעב. ואמרתי לו: המתן לי עד שאפרוק מן החמורים, לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצאה נשמתו. וכשחזרתי אליו מצאתיו מת נופל על פניו ארצה, וחרה לי עד מאוד וגדל כאבי ועצבי ויגוני ותוגתי. ואפול על פניו, ואשים עיני על עיניו וכפי על כפיו ורגלי על רגליו, ואמרתי: העיניים שלא חסו עליך יהיו עיוורים. והידיים שלא מיהרו לתת לך מאכל יהיו מקוצצים, וכן רגלי. ועוד אמרתי: יהיה גופי מלא שחין וגרב.

וכשראה אותי רבי עקיבא, כך אמר: וי ואבוי לי שראיתך בכך! אמרתי לו: אשריך שראיתני בכך, שהוא שכר גדול לי וקניתי בו חיי העולם הבא, וקראו לנחום - נחום "איש גם זו" על שהיה מנהגו לומר על כל הצרות שבאו עליו: גם זו לטובה! והיה מצדיק דין יוצרו עליו ולא היה כועס ולא מתקצף. ("מעשי הגדולים", עמ' תמ"ג, תמ"ד הרב שלמה ווילף)

"וַיִּדְעַתָּה עַם לְבַבְךָ כִּי כְּאִשׁוֹר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ, יִי אֱלֹקֶיךָ מִיִּסְרֶיךָ" (דברים ח', ה')

שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנו אלא על ידי ייסורין ואלו הן: תורה, ארץ ישראל והעולם הבא. (ברכות ה')

ומתוך אהבה שאוהב הקדוש-ברוך-הוא את ישראל, הוא מייסרם בייסורים של אהבה להפרע מהם כל יום מעט על חטאיהם, שבשעת מותו של אדם יהיה נקי וטהור מן העוונות ושלא תהיה מידת הדין מקטרגת עליו. לכן אמרו חז"ל שעולם הבא אינו נקנה אלא בייסורים, שעל ידי הייסורים בא נקי ונוחל העולם הבא, ולכן ישמח בייסורים הבאים עליו שעל ידי הייסורים מתמרקים עוונותיו.

"כִּי אֶת אֲשֵׁר יֶאֱהַב יִי יוֹכִיחַ" (משלי ג', י"ב)

מצודות דוד מביא: וכמו האב אשר יכוון בהכאה לרצות את בנו להיטיב דרכו, ולא לנקום נקם. שמייסרו בייסורים להדריכו בדרך הישרה, ולפעמים שולח הקדוש-ברוך-הוא ייסורים לצדיק לכפול לו שכרו בעולם הבא, או שיכפר על דורו, והם כתריס בפני הפורענות. המלבי"ם: שהתוכחה היא סימן האהבה. שמאהבתו ישגיח עליו להיטיב דרכו ולהעלותו אל מדרגה למעלה למעלה מרוב אהבתו אותו, כמו שירצה האב להעלות את בנו ממדרגה למדרגה.

על ידי הייסורים הצדיקים משיגים טהרה, זיכוך וליבון מכל רשמי החטא וחומריותו. לעליה לדרגות יותר דקות ויותר עליונות ברוחניות

זקוקים לזיכוכים נוספים וחמורים יותר. ובגדר זה נבין את העונשים החמורים והסיגופים הקשים של בעלי תשובה. וזהו גדר ייסורין של אהבה שבאים לזכך את האדם ולקרב לבבו לאהבת השם יתברך. לזה צריך להרבות בכיבוס ומירוק על ידי ייסורים ממש. אצל צדיקים אלו שמתיסרים ייסורים של אהבה, הרי אין סכנה שמא יבואו לבעיטה בייסורים, ואדרבא על ידי ייסוריהם הקשים זוכים לעלות למדרגות רמות

(י"מכתב מאליהו" הרב דסלר חלק ג' עמ' 238-235)

וצריך לקבל הייסורים בסבר פנים יפות, באהבה ואמונה, ויאמר שהם כפרה לעוונות ולא יטיח דברים ולא יאמר מה חטאתי ששלח לי הקדוש-ברוך-הוא ייסורים, כיון שהקדוש-ברוך-הוא עושה כן לטובתו למרקו מחטאיו, וכן המקבל ייסוריו באהבה והוא שמח בייסורים ומקבל אותם ככפרת עוונותיו, מביא גאולה לעולם ומנכים לו הרבה מאוד מהייסורים בעולם הבא.

וגדול השמח בייסורין מן המביא קורבן, שכן בזמן שבית המקדש היה קיים, כאשר אדם היה חוטא היה מביא קורבן ומתכפר ואת הקורבן היה מביא מנכסיו. ואילו הייסורים פוגעים בגופו ולכן ניצול מן הדין ויורש מיד גן עדן, נמצא שהייסורים רעים לגוף אבל טובים לנפש, ואמרו חכמים: כל שעברו עליו ארבעים יום בלי ייסורים נחשב כאילו קיבל שכר של העולם הבא בעולם הזה.

וכן אין אדם בעולם הזה בלי ייסורים, שכל צער שסובל האדם נחשב לו כייסורים, ואפילו אם בגדו אינו מתאים לגופו שצר על גופו נחשב הדבר ייסורים, וכן כל צער קל כמו זה נחשב כייסורים ומנכים לו מעוונותיו, כדי שירש העולם הבא, כיון שאין ייסורין בלי חטא. ואם האדם רואה שבאים עליו ייסורים יפשפש במעשיו ויחזור בתשובה, ואם יפשפש במעשיו ולא מצא, יתלה חטא זה בביטול תורה. (י"לקוט מעם לועז", דברים חלק ב' - עקב)

החסד שבייסורים

באבות נאמר: העובר עבירה אחת קונה לו קטגור אחד, והדין נותן שיאמר הקדוש-ברוך-הוא: איני זן משחיתים, ילך המשחית שנברא בעוון אצל מי שבראו ויתפרנס ממנו, ואם היה כך, היה המשחית מיד יורד ונוטל נשמתו של החוטא או כורתו, או שהיה החוטא נענש עליו עד שיתבטל המשחית.

אבל אין הקדוש-ברוך-הוא עושה כן, אלא נושא וסובל העוון, וכמו שהוא זן את העולם כולו, זן ומפרנס המשחית הזה, וממתין עד שיהיה אחד משלושה דברים: או שישוב החוטא בתשובה ויתכלה ויתבטל המשחית

בסיגופיו של החוטא, או שיתייסר החוטא בייסורים ועונשים, או כאשר יענש בגיהנום ושם יפרע חובו. הרי שבייסורים האדם מכלה המשחיתים שרוצים לקורעו ולהאבידו מסיבת עוונותיו. ("תומר דבורה" - ר' משה קורדובירו זיע"א)

וכן נאמר ברבנו יונה: שההצלחה של האדם היא כשהוא זוכה להתייסר בעולם הזה. רבותינו מגלים לנו שהאדם המוצלח, הוא אינו הבריא בגופו ונפשו ופרנסתו בשפע ולא יודע שום רע, אלא האדם המוצלח הוא: המתייסר, שזוכה שנפרעין ממנו בעולם הזה, ובא לעולם שכולו טוב נקי וטהור ומוכשר לקבלת שפע העולם הבא. במסכת תענית ח' מובא: אמר רבי יהושע בן לוי - כל השמח בייסורין שבאין עליו, מביא ישועה לעולם.

ייסורי הצדיקים - הגנה על כל הדור

אמרו חז"ל במסכת שבת קי"ח: שהמשיח סובל ייסורים עבור כל ישראל, כמו שכתוב בישעיהו נ"ג: "איש מכאבות וידוע חלי... אכן חלנינו הוא נשא ומכאבינו סבלם... והוא מחלל מפשענו מדכא מעונותינו... ויני הפגיע בו את עון פלנו"... לכן כל צדיק הדור גם כן סובל ייסורים בשביל כלל ישראל להקל מעליהם, כי הוא בבחינת משיח.

הרמח"ל בספרו "דרך ה' " ח"ב, פ"ג מביא:

"...כל ישראל ערבים זה לזה... ואם נתפסים זה על זה בחטא כל שכן שיועילו זה על זה בזכות. ואמנם, על פי שורש זה נסדר שיגיעו צרות וייסורים לאיש צדיק, ויהיה זה לכפרת דורו. והנה מחיוב הצדיק הוא לקבל באהבה הייסורים שהיו ראויים לו מצד עצמו, ובמעשה הזה מיטיב לדורו שמכפר עליו, והוא עצמו מתעלה עליו גדול, שנעשה מן הראשים בקיבוץ בני העולם הבא... יותר גבוה במעלתו... שילקה הצדיק על בני דורו שהיו ראויים לעונש גדול מאוד וקרובים לכליה או לאבדון, והוא בייסוריו מכפר עליהם ומצילם בעולם הזה ומועיל להם גם לעולם הבא".

ומצינו באהרון הכהן שכאשר מתו שני בניו, תגובתו היתה "ויגידם אהרן" (ויקרא י"ג). רשב"ם מביא: ויאמר משה אל אהרון אל תתאבל ואל תבכה ואל תניח את העבודה, שאתה כהן גדול. ולא תצא ולא תחלל אלא יתקדש הקב"ה ועבודתו על ידך. "והכהן הגדול מאחיו (הכהן הגדול)... את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם, ועל כל נפשית מת לא יבא, לאביו ולאמו לא יטמא, ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלקיו". ואהרון רואה את בניו מתים ושותק ולא בוכה ולא מתאבל, הוא מניח את אבלו וממשיך בעבודת בוראו לכבוד ה'. ולפי הסבא מקלם עמוד ק"ח: זכה אהרון שעל ידי בניו (שמתו) הקב"ה יתיירא ויתעלה ויתקלס בפי כל.

ומצינו ברבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו זיע"א, שהביאו על עצמם ייסורים מרצונם באומרים: חביבים ייסורים. ובמסכת סוכה מ"ה מובא: אמר רבי שמעון בר יוחאי: יכול אני לפטור את העולם כולו מן הדין, מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלא אלעזר בני עמי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלא יותם בן עוזיהו - מיום שנברא העולם עד סופו, ומפרש שם המהרש"א: ששלושתם היו בעלי ייסורים, וסובלים עוונות כל העולם בייסוריהם. ומצינו ברבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, שקיבל על עצמו ייסורים והיה אומר לייסורים: בואו אחי, בואו רעיי. ואמרו חז"ל: שהיו מקפלים תחתיו שישים לבדים, ובבוקר היו מושכין מתחתיו עריבות מלאות דם ושחין שהיה זב מתחתיו. וכל אותו זמן שהיה לו ייסורין עמדה זכותו שלא מת אדם לפני זמנו.

במסכת בבא מציעא מובא מעשה ברבנו הקדוש: שביקש מלפני הקדוש-ברוך-הוא לשלוח לו ייסורים ביודעו עד כמה חביבים ייסורים. והיה חולה י"ג שנה, שש שנים היה חולה במחלת האבנים ושבע שנים בחולי הפה... ואמרו חז"ל: כל השנים שהיה רבינו הקדוש סובל ייסורים, לא מת אדם טרם זמנו ולא הוצרך העולם למטר. ואעפ"י שלא ירד המטר היתה האדמה לחה, וכשהיו עוקרים צנון אחד היתה מתמלאת הגומא מים. והגנה זכותו מידה כנגד מידה: כשם שסבל רבי ייסורים בשעת אכילתו מכאב שיניים ומשתייתו שהיה סובל ממחלת האבנים, כך נתברכו התבואה והמים, להודיע שזכותו עומדת לו לדור. ויש אומרים בירושלמי במסכת כלאים, שהיה י"ג שנה חולה בשיניו ובכל אותן השנים עמדה זכותו, שלא הפילה אשה עוברת ולא מתה יולדת בארץ ישראל.

ומצינו במסכת ברכות ה': ...רבי יוחנן קבר עשרה בנים זכרים... והיה הולך ומנחם אחרים.

וכן מצינו ברבי חנינא בן דוסא צדיק יסוד עולם, שהיה ניזון בקב של חרובין (כמות מאוד קטנה של חרובים) מערב שבת לערב שבת, ובזכותו ניזון כל העולם. כיון שישראל ערבים זה לזה, הייסורים של הצדיקים הם הגנה על הדור.

ומצינו במדרש בילקוט משלי כ"א: מעשה ברבי מאיר שהיה יושב במנחה בשבת ודורש, ומתו שני בניו. מה עשתה אמם? הניחה שניהם על המיטה ופרסה סדין עליהם. במוצאי שבת בא רבי מאיר מבית המדרש, אמר לה: היכן שני בניי? אמרה לו: לבית המדרש הלכו. אמר לה: ציפיתי בבית המדרש ולא ראיתים. נתנה לו כוס הבדלה והבדיל, הקריבה לפניו לאכול. ולאחר שאכל אמרה לו: רבי שאלה יש לי לשאול. אמר לה: אמרי שאלתך. אמרה לו: רבי, קודם היום בא אחד ונתן לי פיקדון ועכשיו בא ליטול, האם אחזיר לו או לא? אמר לה: בתי, מי שיש לו פיקדון צריך להחזיר. תפסה אותו בידו והעלתו לחדר וראה שני בניו מתים, התחיל בוכה ואומר: בניי, בניי. באותה שעה אמרה לו: רבי, לא כך אמרת לי

שאנו צריכין להחזיר הפיקדון? כך ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מבורך.
אמר רבי חנינא: בעניין זה נחמתו ונתיישרה דעתו.

לפעמים הקדוש-ברוך-הוא שולח לאדם ייסורים קלים כדי להצילו מייסורים קשים יותר: במסכת נידה פ"ב מובא מעשה באדם אחד שעמד ליכנס לספינה, ונתקע קוץ ברגלו ולא היה יכול לעלות לספינה. והיה מצטער הרבה שסחורתו נשארה בספינה. אחר כך נודע לו שהספינה נטרפה בים, ונמצא שניצול מייסורים קשים על ידי ייסורים קלים, וייסורים אלה קרויים ייסורים של אהבה - שמחמת אהבת הקדוש-ברוך-הוא אליו שולח לו ייסורים קלים להצילו מן הייסורים הקשים. לפיכך כשבאים ייסורים על האדם, הן בממונו והן בגופו, יאמר כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא עושה לטוב, ויקבלם באהבה ובשמחת לבב.

במסכת ברכות מובא: מעשה ברבי עקיבא שהיה מהלך בדרך והביא עמו חמור קטן ותרנגול ונר, והחשיך היום ונכנס למקום אחד ללון, ולא נתנו לו להכנס לשם. אמר: כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא לטוב עושה, ושכב לישון באמצע השדה. בא ארי ואכל את חמורו, ובאה חתול ואכל את התרנגול, בא רוח וכיבה את הנר, אמר: כל מה שעושים מן השמים לטוב הוא. בלילה ההוא באו שודדים ושדדו את כל אנשי העיר, אמר: זהו שאמרתי, כל מה שעושים מן השמים לטוב עושים: כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. שאם היה הנר דולק היו רואים אותו השודדים, וכן היה החמור נוער והתרנגול קורא והיה הגייס בא ובוזז אותו, ולפיכך יקבל אדם ייסורין באהבה.
(י"לקוט מעם לועז" דברים ב' - עקב)

המת מתגלה לרופא בחלום

מעשה בחולה אנוש ששכב על ערש דוי והיה מתייסר בייסורים קשים ומחובר למכשירים שונים שרק על ידיהם עדיין נשאר בחיים. כשראה הרופא המטפל בו את גודל ייסוריו הרבים, החליט שכיון שאין סיכויים לרפאותו, אם כן למה לו חיים. והסיר מן החולה את כל המכשירים שהיה מחובר אליהם, ולאחר זמן קצר נפטר החולה לבית עולמו.

כעבור ימים מספר, נתגלה החולה המת אל הרופא בחלום ואמר לו: המצב היה שנותר לו לחיות עוד ארבעה ימים על ידי המכשירים ולסבול עוד ייסורים קשים, ואז היה נכנס ישר לגן עדן וזך ונקי על ידי שהתמרק בייסוריו. ואילו כעת שהרופא הסיר ממנו את המכשירים וגרם בכך שימות ארבעה ימים קודם, הרי חסרים לו הייסורים של ארבעה ימים אלו ואינו יודע כמה זמן יקח עד שיתמרק משארית עוונותיו, וכידוע שייסורים בעולם הזה ממרקים בהרבה יותר מאשר ייסורי גיהנום. הרופא התעורר משנתו מזועזע כולו מחלום זה עד שמחרדת הדין הפך לבעל תשובה. (י"לשכנו תדרשו" - ח"א עמ' שי"א)

הייסורים ומרכבות המלאכים

מעשה באדם שהיה למוד בייסורים ומכאובים שונים, מחלות רבות פקדוהו ואת אנשי ביתו, פרנסתו לא היתה מצויה ברווח, ועוד קשיים שונים ליוו אותו בימי חייו. יום אחד אמר לאשתו שהוא נוסע אל הצדיק המקובל רבי שלום שרעבי זצ"ל, כדי לשאול כיצד עליו לפרש את הנהגת ה' עמו ומה עליו לעשות כדי שיוקל לו. כאשר בא לבית הרב נתבקש על ידי הרבנית להמתין עד שהרב יתפנה אליו. התישב האיש באחת הכורסאות שניצבו בחדר, וכיון שהיה עייף מטורח הדרך, שקע בשינה עמוקה.

והנה בחלומו: הוא רואה את עצמו מגיע לשמים, ורואה לפניו דרך שוממה, אף נפש לא נראתה במקום. דממה מוחלטת שררה במקום. אט אט החל צועד במעלה הדרך, לפתע שמע מאחוריו קול רעש גדול הולך ומתקרב אליו, והנה עוקפת אותו מרכבה גדולה מלאה מלאכים צחורים כשלג, המרכבה חלפה במהירות ונעלמה באופק, שוב דמם המקום והאיש המשיך בדרכו. אחר כך חלפה על פניו עוד מרכבה כבראשונה ובעקבותיה מרכבות רבות, כולן מלאות מלאכים לבנים, חלקם גדולים ועצומים וחלקם קטנים וצנומים. כאשר תמה שיירת המלאכים הלבנים, החלה לעבור על פניו שיירה ענקית של מרכבות נושאות מלאכים שחורים מטילי אימה. הדבר עורר את סקרנותו. הוא החיש את צעדיו עד אשר הגיע לכיכר רחבת ידיים, ושם מצא את כל המרכבות חונות. המלאכים שירדו מהן פנו לעבר מאזניים ענקיות שעמדו במרכז הכיכר והחלו לעלות עליהן. האיש לא הבין מה מתרחש לנגד עיניו, עד שהוסבר לו שכאן הוא בית דין של מעלה וכעת דנים דינו של אדם. המלאכים העולים על המאזנים נוצרו מהמצוות והעבירות שעשה האדם בימי חייו. כאשר מקיים אדם מצווה בשלמות נברא מלאך לבן גדול וכבד משקל, אך כאשר אין המצווה נעשית בשלמות, נברא מלאך פגום, חסר אברים או דק וצנום, הוא הדין לגבי המלאכים הנוצרים ממעשי העבירות: אלו שנבראו מעבירות שנעשו בכוונה תחילה או מתוך הנאה, היו גדולים וכבדים, לעומתם - המלאכים שנבראו ממעשי עבירה בשוגג היו צנומים וקטנים.

בינתיים היו המאזניים הולכים ומתמלאים במלאכים לבנים מצד אחד, ובשחורים מצד שני, בעוד הם מטפסים ועולים על המאזניים, התעניין האיש לדעת מי הוא האדם הנדון במשפט זה, כאשר השיבו לו שהוא עצמו נדון במשפט, נדהם ונחרד לראות כי כמעט כל המלאכים כבר ניצבים על המאזניים וההכרעה נוטה לצד המלאכים השחורים. ידוע ידע, כי אם זו תהיה התוצאה הסופית, יהיה דינו כדין הרשעים, ועל כן החל רועד כולו מפחד.

והנה הכרוז מכריז ושואל: האם נשאר עוד מלאכים? והתשובה היתה שלא. ושוב שואל הכרוז: אולי סבל היהודי ייסורים בימי חייו, ואם כן

אפשר לצרפם לצד הזכויות, מיד הופיעה מרכבה ענקית של מלאכים שנבראו מכח הייסורים שסבל וכנגד כל מלאך של ייסורים הורידו מהמאזניים כמה מלאכים שחורים, שכן ייסורים ממרקים ומצרפים את האדם מעוונותיו. כעת רווח לו מעט כאשר ראה שמשקלם של המלאכים השחורים הולך ויורד וכפות המאזניים כמעט השתוו זו לזו.

כאשר תמו גם מלאכי הייסורים ראה שהכף עדיין נוטה במשהו לצד העבירות והבין האיש כי מצבו בכי רע, הנה עוד מעט קט יוכרז על פסק הדין והכף נוטה לרעתו. בצר לו נפלטה לפתע מפיו זעקה גדולה ומרה: הבו לי עוד ייסורים! מקול הצעקה התעורר האיש מחלומו ובני ביתו של הרב, אשר נבהלו מהזעקה חשו לעברו ושאלוהו: מה קרה? רק עכשיו הבין שהכל היה חלום, קם מהכורסא ופנה לעבר הדלת. הרבנית קראה אחריו: הרי רצית לדבר עם הרב? השיב לה: אין צורך, קבלתי מהשמים את התשובה המתאימה. (סיפור המיוחס לרבנו שלום שרעבי זצ"ל, מובא ב"נחמת ישראל" הרב יעקב ישראל לוגסי שליט"א)

סיפור חייו של דוד המלך

"וַיִּקַּח בְּעֵז אֶת רוּת וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה... וַתֵּלֶד בֵּן... וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד, הוּא אָבִי יֵשׁוּ אָבִי דָוִד"... "קוֹם מִשְׁחָהוּ כִּי זֶה הוּא"

"מוֹזֵר הֵייתִי לְאָחִי, וְנִכְרִי לְבְנֵי אִמִּי"...

"יֵשׁוּחֹוּ בִּי יֵשׁוּבִי שְׁעַר וְנִגְיָנוֹת שׁוֹתִי שְׂכָר"...

אורו של משיח בוקע מתוך כיסוי והסתר

כל השתלשלות הגעתה של נשמת דוד המלך לעולם הזה, היא בחשאי ובכיסוי גדול ועצום. כל המהלך הזה מאוד לא טבעי, והכל - כדי להחביא ולהסתיר את דוד המלך, את משיח בן דוד מפני ההפרעות והקטרוגים של הס.מ. והכיסוי וההסתר הזה גם מתקנים את חטא האדם הראשון על שעשה בגלוי ובפרהסיה.

נשמתו הקדושה והעצומה של דוד המלך, מגיעה לעולם הזה בכיסוי גדול ובהסתר עצום. היא צומחת ובוקעת מהבלתי צפוי ומהבלתי אפשרי. מהאנשים, המקומות והמצבים אשר אין שום אפשרות לדמיין שדרכם יכולה להגיע נשמה קדושה כזו - משם היא מגיעה. מי היה יכול לדמיין שדוד המלך המשיח יגיע מביתם של עובדי עבודה זרה? מתרח הרשע השקוע בעבודת האלילים? מבני תרח אשר נולדו מאם נידה עובדת עבודה זרה - אמתלאי בת כרנבו? מאברהם - בן תרח? מנחור - בן תרח? מבני נחור: בתואל ורבקה? מלבן בן בתואל עובד עבודה זרה אשר הוליד את רחל ולאה, זלפה ובלהה שהולידו את כל שבטי ישראל? מהרן - בן תרח? מלוט בן הרן? מלוט - הבא על בנותיו? מיהודה - הבא על כלתו? מבוועז גדול הדור - אשר נשא מואביה? מניצבת בת עדיאל אשת ישי - החשודה בהריון של ממזר?

החל מאדם הראשון ולאורך כל הדורות ובכל שושלת בית דוד, אנו רואים שמירה באמצעות כיסוי והסתר:

דרך הנפל - דוד המלך אשר הוקצו לו רק 3 שעות של חיים בעולם הזה, ובכל זאת חי 70 שנה כנגד כל הסיכויים, על חשבון 70 שנות מתנת החיים אשר קיבל מאדם הראשון.

דרך תרח - משיא הטומאה ועבודת האלילים נולדו עמודי העולם: **אברהם**, ממנו יצחק וממנו יעקב, וממנו יהודה - משיח בן דוד, ויוסף - משיח בן יוסף.

תרח - הוליד את **נחור**, וממנו בתואל וממנו רבקה וממנה יעקב. ומבתואל נולד גם לבן אשר ממנו נולדו האמהות הקדושות: רחל ולאה, זלפה ובלהה (שהיו בנותיו מפילגשיו) - אשר הולידו ליעקב את 12 שבטי ישראל.

תרח - הוליד את **הרן**, שהוליד את לוט.

דרך לוט - שבא על שתי בנותיו והוליד שני עמים מאוסים: מואב ועמון. שמהם יוצאות שתי מרגליות טובות: רות המואביה ונעמה העמונית - אשת שלמה המלך ואם רחבעם המלך, ממשיך שושלת בית דוד לאחר מות אביו שלמה המלך.

דרך יהודה - שבא על כלתו וממנו נולד פרץ, אשר מזרעו נולד בוועז.

דרך נישואי בוועז ורות המואביה - אשר מיד לאחר ליל הכלולות מת בוועז, ונגרם בזה ספק לגבי התרת מואביה בקהל ישראל.

דרך ישי - שהיה צדיק שלם ועצום שלא טעם חטא מימיו, גדול הדור שהוליד בנים מוצלחים וצדיקים, אשר הוכיחו שההלכה בדבר מואביה היא הלכה לא נכונה - עד לידת דוד ונידויו, מחשש שנולד ממזר המכתים את כל משפחתו.

רק מתוך הכיסוי יכול להתרחש הגילוי. מתוך החושך של הכיסוי בוקע אורו של משיח, מתוך הבלתי אפשרי נולד דוד המלך אשר מצאצאיו ימלוך מלך המשיח לעולם ועד. כל הכיסוי והסתרת הופעתה של נשמה ענקית זו, הוא כדי לבלבל את הס.מ. ולמנוע ממנו לקטרג ולהפריע לנשמת דוד המלך הקדושה להגיע לעולם הזה, ולהזריח את אורו של המשיח בעולם. (בדומה לשעיר המשתלח לעזאזל ביום הכיפורים, ותקיעת השופר בראש השנה ויום הכיפורים, כדי לבלבל את הס.מ. ולמנועו מלהפריע ולקטרג על ישראל).

חיי דוד המלך ניתנו לו במתנה ע"י אדם הראשון

מהנפל והסיכויים האפסיים

דוד המלך חי כנגד כל הסיכויים. דוד המלך היה אמור להיוולד נפל ולחיות רק שלוש שעות, אך אדם הראשון אשר הכיר את מהות הנפל הזה וראה בו עוצמה ותפקיד לנצח נצחים, ביקש מאת ה' להחיות את דוד המלך ונתן לו במתנה 70 שנה מחייו.

"חיים שאל מִמֶּךָ, נְתַתָּה לִּי אֲרָךְ יָמִים עוֹלָם וְעֶד". מובא בזהר ח"ב רל"ה: מכאן למדנו שדוד המלך לא היו לו חיים כלל, חוץ ממה שאדם הראשון נתן לו משלו. וכך העמידו שדוד המלך חי 70 שנה, ואלה 70 השנה נתן לו הקב"ה מאלה השנים של אדם הראשון, שהיה לו לחיות 1000 שנים וחי 930 שנה, כלומר: פחות 70 שנה שנתן לדוד המלך. ובהם נתקיים דוד, וניתנה לו אריכות ימים בעולם הזה ובעולם הבא.

מובא ב"אור החמה": כאשר חטא אדם הראשון, הוצרך להתגלגל אל אדם תחתון שהיא המלכות לכפרת עונו, שיצא מרחם אימו וימות ותקבל הנפש ההיא עונשה. וכשראה אדם סוד גילגולו שם ועונשו, רצה שיתקיים הגוף הזה (דוד המלך) ונטל משנותיו 70 שנה, כדי שיהיה הגוף הזה עוסק בתורה ומצוות והוא (אדם הראשון) ישתלם בו, ונמצא אדם הראשון משתלם (מלשון שלמות) והגוף הזה - גוף דוד, זוכה שלא יהיה נפל ויזכה לתחיה.

בילקוט בראשית מובא על הפסוק "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם": העביר לפניו כל הדורות, הראהו את דוד, חיים חקוקים לו ג' שעות. אמר לפניו: ריבוננו של עולם, לא יהא תקנה לזה? אמר: כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו:

כמה ימי שני חיי? אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? אמר לו: הן. אמר לו: 70 שנה משנותי יהיו למזל זה (יהיו לדוד, במקום 3 שעות החקוקות לו). מה עשה אדם הראשון? הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתמו עליו: הקב"ה ומלאך מט"ט ואדם הראשון. וזה שאמר הכתוב בתהלים מ': "הִנֵּה בָאתִי בְמִגְלַת סֵפֶר כְּתוּב עָלָי".

בילקוט שמעוני מובא: כאשר הגיע אדם הראשון לגיל 929 שנה, פנה לקב"ה ואמר לו שהוא מתחרט על השנים שנתן מחייו לדוד המלך, וכי חפץ הוא לחיות עוד 70 שנה. מובא בזוהר: שאפילו אם ילך האדם בעולם הזה אלף שנים, ביום פטירתו נראה לו כאילו כל חייו עברו כהרף עין, כאילו הכל חלף ברגע אחד.

תיקון חטא אדם הראשון ע"י דוד המלך

אדם - ראשי תיבות: אדם, דוד, משיח.

אדם הראשון היה שיא השיאים, אך חטא, ומאז חטאו העולם נמצא כל הזמן במצב של ירידה, ירידת הדורות. והירידה היא לצורך התיקון והבאת העולם לשלמות. מצד אחד ישנה ירידה, אך מצד שני ישנו כל הזמן תיקון ועליה, עד לתיקון העולם במלכות ה'. אם האדם הראשון לא היה חוטא הוא היה בעצמו משיח, והיה מביא את הגאולה לעולם. אך למרות שחטא אינו פטור מלמלא את תפקידו ולסיים את התיקון, אלא שיעשה זאת ע"י דוד - משיח.

הראשון שהתחיל לתקן את חטא אדם הראשון היה דוד המלך. בכך שנתן אדם הראשון לדוד 70 שנה: גם אדם הראשון זוכה שיתוקן ע"י דוד, וגם דוד זוכה שיהיו לו חיים, ולא ימות כנפל לאחר 3 שעות של חיים. התיקון הגדול ביותר שעשה אדם הראשון, כבר מתחילת האנושות היה: המתנה שאין גדולה ממנה, מתנת החיים שנתן לדוד המלך, מתנה המוגבלת בזמן: 70 שנה. "אֲשִׁירָה לַיְי בְּחַיִּי, אֲזַמְּרָה לְאֱלֹקֵי בְּעוֹדַי", בעודי - בעוד אני חי. מי כדוד המלך יכול היה להבין את הדברים? הוא ידע שמעט שנותיו ניתנו לו במתנה והוא חייב לנצלם. דוד המלך הרגיש את החסד הגדול שנתן לו הקב"ה כאשר נתן לו חיים, והודה לה' כל חייו: "חֲסָדֶי יְיָ עוֹלָם אֲשִׁירָה, לְדֹר וָדֹר אֲוֹדִיעַ אֲמוֹנָתְךָ בְּפִי, כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֲסֶד יְבָרְכָה", העולם בנוי על יסוד החסד, וגם בניין חייו של האדם מקורו בחסד, במתנה הגדולה שנתן לו הקב"ה.

חיי דוד המלך ניתנו לו במתנה ע"י האבות

אדם הראשון התגלגל באבות, ומאחר שכך: מה שנתנו לו האבות זו בעצם המתנה של אדם הראשון בעצמו. בזהר ח"א קס"ח מובא: דוד המלך קיבל את חייו גם מן האבות הקדושים. חוץ ממה שאדם הראשון נתן לדוד, האבות הניחו לו מחייהם כל אחד ואחד, ודוד חי בכל אלו השנים שהניחו לו האבות.

ב"אור החמה" מובא: הנה מה שהאבות הניחו לדוד המלך 70 שנה אחרי שכבר השאיר לו אדם הראשון, כי אחר שאדם הראשון חטא, נפגמו אותן השנים ע"י שנגזרה עליו מיתה ואז בטלה מתנתו. וכשחזר אדם הראשון להתגלגל באבות ונתקן בהם, חזר ונתן לו באופן שיועיל לו. הרי בעל המתנה הראשונה הוא בעצמו בעל המתנה האחרונה.

אברהם - הניח לדוד המלך 5 שנים. כיון שהיה לו לחיות 180 שנה כמו יצחק, והוא חי רק 175 שנים.

יצחק - יצחק לא הניח לדוד המלך כלום, כיון שיצחק בא מצד הדין וגם דוד המלך בא מצד הדין. וכתבו גורי האר"י שיצחק נתעבר ביוסף ולכן יוסף נתן במקום יצחק. וכן, יצחק משעת העקידה ואילך נחשב כמת, כיון שקיבל דין המיתה על עצמו. ומה גם שפרחה ממנו נשמתו בפועל, ונכנסה באיל שנשחט במקומו והוא קיבל נשמה חדשה, ומאז לא היה לו לשייר לדוד כלום, לכן נכנס יוסף במקומו ושייר לדוד המלך 37 שנים בשביל יצחק, כנגד אותן 37 שנים שחי יצחק לפני העקידה, שהרי יצחק בעת העקידה היה בן 37 שנים.

יעקב - העניק לדוד המלך 28 שנים. היה לו לחיות בעולם כימי אברהם 175 שנים, ולא חי אלא 147 שנים.

יוסף - העניק לדוד המלך 37 שנים. יוסף חי 110 שנים, והיה לו לחיות 147 שנה כימי יעקב. מובא ב"ניצוצי אורות": שלמרות שיוסף לא היה גלגול אדם הראשון, יוסף נתן לדוד המלך את רוב השנים מתוך 70 השנים, כיון שמשיח בן דוד יחייה את משיח בן יוסף.

אברהם 5 שנים + יוסף 37 שנים + יעקב 28 שנים = בסה"כ 70 שנה.

נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך תרח

גם משיח בן דוד וגם משיח בן יוסף – מגיעים לעולם מתרח

מהבלתי אפשרי - מתוך שיא הטומאה ועבודת אלילים

תרח הוליד שלושה בנים :

את אברהם ממנו : יצחק, יעקב - האבות.

את נחור ממנו : רבקה, רחל ולאה, בלהה וזלפה - האמהות.

את הרן ממנו : לוט, מואב ורות המואביה.

הולדת אברהם

תרח ואִמְתָּלָאִי בת כְּרָנְבוֹ הולידו את אברהם אבינו, מתוך טומאת עבודת האלילים.

זה לעומת זה עשה ה'

"יִזְצַר אֹר וּבֹרָא חֲשָׁד, עֲשָׂה שְׁלוֹם וּבֹרָא רָע, אֲנִי יְיָ עֲשָׂה כָּל אֱלֹהִי" (ישעיהו מ"ה). הקב"ה ברא את מערכת הרע לעומת הטוב, למערכת הרע אין קיום של ממש, וכל חיותה וקיומה בא לה ממערכת הקדושה. כל קיומה של מערכת הרע הוא לצורך יצירת ניגוד לטוב ולכסות עליו, כדי לתת מקום לעבודת האדם, כדי שהאדם יוכל להגיע למדרגות גבוהות של קדושה והתעלות רוחנית, בזכות ולא בחסד.

מערכת כוחות הרע מאופיינת במקורותינו במספר שמות, כאשר הנפוץ ביותר הוא השם הארמי: "סטרא אחרא" ובקיצור: ס.א. ובעברית: "הצד האחר", וכן "הקליפה" ובקיצור: קלי. ובשם: "חיצונים". השמות הללו גם מאפיינים את אופי הכוחות הללו: שהם מופרדים מהטוב, ותכונתם: כמו קליפת הפרי שסופה להאבד.

הס.מ. הוא נברא, והוא השר הבכיר ביותר במערכת הס.א., ועומד בראש השרים וההיררכיה של מערכת כוחות הרע. לפי הקבלה הנחש הוא המייצג את אותו ס.מ. מובא ע"י האריז"ל: שעל ידי חטא אדם הראשון, התפרקה נשמת אדם הראשון לרסיסים, ושליש ממנה נפל לידי הקליפה. והנה כשיש נשמה יקרת ערך בתוך הקליפה, הם אינם מניחים אותה לצאת מתחת ידם כיון שהם ניזונים ממנה, ולכן הם כל כך מתאוים להחטיא את האדם ולגרום לחורבן בית המקדש, ולהכעיס את ה' יתברך ולהגלות את שכינתו. כי הם רוצים לחיות, וחיים יש רק בְּקְדוּשָׁה.

וכל זמן שמצויה קדושה בין הקליפה - יש להם חיות, מזון ושפע. וכאשר לא מצויה ביניהם קְדוּשָׁה הם מתים. ולכן כשחסרה להם קדושה אשר ממנה הם יכולים לינוק - כלומר מזון, הם טורחים להחטיא את האדם. וכאשר האדם חוטא, זה גורם לנשמתו להיכנס ברשותם של החיצונים והם ניזונים על ידו. והקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח,

ואפילו ניצוץ קטן מן הקדושה - ה' יתברך לא יניח אותו. וכשגברו העוונות, הנשמות שבין הקליפה לא יכולות לצאת משם, לכן השכינה שהיא אש אוכלת, נכנסת לשם, ומלקטת את הניצוצות הקדושים מן הקליפות. ומעת שנחרב בית המקדש בעוונותינו, היא תמיד עושה מעשה זה עד שתכלה ללקוט את כולם. וכפי מעשינו יש בה כח להוציא כל הנשמות ברגע אחד. וכשיכלו כל הנשמות לצאת, תצא משם השכינה וכל הקליפות ימותו, כי לא תהיה להם שם עוד חיות.

אך כאשר ישנה נשמה יקרת ערך בין החיצונים, הם ניזונים על ידה ואינם מניחים לה לצאת משם כלל. הם מטמאים אותה מכל הבא ליד כדי שתישאר בידם תמיד, כי הם פוחדים מכך שאולי תהיה באיזה אדם זכות להוציאה משם בעת זיווגו. לכן, כשהם רואים איזה מקום פגום עד מאוד, שם במקום ההוא הם נותנים את אותה הנשמה ומניחים לה לצאת, כדי שתתקלקל ותחזור אליהם פגומה יותר, ותעמוד בידיהם ימים רבים.

והנה תרח ואשתו אמתלאי בת כרנבו היו שניהם עובדי אלילים. ולא די בזה, אלא שתרח בא על אמתלאי בהיותה נידה טמאה (תרח - כשמו כן הוא: הרתיח והכעיס את הקב"ה בעבודת האלילים ובבעילת אשתו הנידה). ואז בראות הקליפה מקום מטונף שכזה שהוא תרח ואשתו, היתה הקליפה בטוחה שלא תמצא מקום יותר מטונף מזה, ולכן הסכימה והניחה ברשותה לנשמת אברהם להיכנס לשם. והקב"ה מצא מקום להוציא את נשמת אברהם מן החיצונים מבלי שהם ירגישו בכך, כיון שהם היו שקטים וחשבו שממקום מטונף שכזה יכולה לצאת רק טינופת. אך לא רק שיצא מהמקום המטונף הזה אברהם אבינו הקדוש עמוד החסד של העולם, אלא אף זכה להוציא עמו עוד ניצוצות קדושה והחזיר בתשובה את תרח אביו ואת אמו.

אחרי אברהם אבינו נחלק אורו של משיח לשניים: חציו - נטמן בזרע עמון ומואב. וחציו - נשאר גלוי, ועבר ליצחק, וממנו ליעקב וליהודה בן יעקב, ונגלה שוב בנחשון בן עמינדב מיוצאי מצרים, ושוב התכסה בימי אלימלך בן נחשון שברח למואב. אז גילה הקב"ה את אורו שהיה טמון בשדה מואב, והיתה עצה עמוקה "להשיב" את רות לבית לחם, ויתגלה אורו של משיח בבת אחת משני חלקיו: מואב ויהודה.

נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך לוט ובתו הבכירה

מיחסי אב ובת - מהבלתי הגיוני

אברהם אבינו מוסר את נפשו כדי להציל את לוט בן אחיו ולשחררו מהשבי: "וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיֵּרָק אֶת חֲנִיכָיו וַיֵּלֶדְיוּ בֵּיתוֹ שְׁמֹנֶה

עָשָׂר וַיִּשְׁלַשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן". אברהם אבינו יוצא למלחמה כנגד ארבעה מלכים חזקים, כאשר עמו רק 318 איש.

הזוהר ח"א, ע"ט - שואל: מה ראה אברהם לדבק עצמו עם לוט? אלא מפני שצפה ברוח הקודש שעתיד דוד המלך לצאת מלוט.

והנה לוט ניצל מהפיכת סדום ועמורה, שכן ממנו עתיד לצאת ניצוץ משיח בן דוד. כאשר שאלו המלאכים את אברהם: "אֵיךָ שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֶהְלִי", הבינו המלאכים שאין דרך אשה לקדם בלחם ומים ולכן אפשר להציל את לוט, שכן רות המואביה ונעמה העמונית העתידות לצאת מזרעו, מותרות לבוא בקהל ישראל. מה גם שלוט קיים מצוות הכנסת אורחים בביתו בניגוד לרשעותם של אנשי סדום.

לאחר מהפכת סדום ועמורה כאשר חשבו בנות לוט שהעולם נחרב, מובא בבראשית י"ט: "וַתִּהְרֶינָּה שְׁתֵּי בָנוֹת לוֹט מֵאֲבֵיהֶן: וַתֵּלֶד הַבְּכִיָּרָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב (דוד המלך נין לרות המואביה, שהיתה מצאצאי מואב בן לוט), הוּא אָבִי מוֹאָב עַד הַיּוֹם. וְהַצְעִירָה גַם הִיא יָלְדָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן עַמִּי, הוּא אָבִי בְנֵי עַמּוֹן עַד הַיּוֹם". ומצאצאיו נולדה נעמה העמונית אשת שלמה המלך, אשר ילדה לו את רחבעם המלך - ממשיך שושלת בית דוד.

במדרש מובא: רות וערֶפָה בנותיו של עגלון מלך מואב היו. ובמה זכה שתצא ממנו רות, ומלכות בית דוד? משום שחלק כבוד לה', כאשר בא אהוד בן גרא אל מלך מואב ואמר שיש בפיו דבר סתר אל המלך, ויצאו כולם מעליו, אמר לו אהוד בן גרא: "דַּבֵּר אֱלֹקִים לִי אֱלִיף. וַיִּקֶּם מֵעַל הַכֶּסֶּא" (קס לחלוק כבוד לדבר ה'). אמר לו הקב"ה לעגלון: אתה עמדת מכסאך לכבודי, חייך (זו הבטחה), הריני מעמיד ממך בן יושב על כסא ה', וזה שלמה המלך, עליו נאמר בדברי הימים א' כ"ט: "וַיָּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶּא יְיָ לְמִלְכָּה".

נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך יהודה ותמר כלתו

מהבלתי יתכן

ליהודה שלושה בנים: ער, אוֹנָן וּשְׁלָה. "וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וַיִּשְׁמָה תָמָר". ער מת והמצווה היא לייבם: שאם מת אחד האחים בלי זרע, היה אביו או אחיו נושאים את אשתו, "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן: בֹּא אֵל

אֶשֶׁת אַחִידָה וַיֵּבֶם אֶתְהָ וְהָקִים זָרַע לְאַחִידָהּ. אֵךְ גַּם אוֹנָן מֵת. "וַיֹּאמֶר יְהוָה לְתַמָּר כְּלָתוֹ: שְׁבִי אֶלְמָנָה בֵּית אָבִיךָ עַד יִגְדַּל שְׁלָח בְּנִי, כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאָחִיו. וַתֵּלֶךְ תַּמָּר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ". לֵאחֵר זָמַן מֵתָה אִשֶׁת יְהוּדָה וְכֹאשֶׁר נָחַם "וַיַּעַל עַל גִּזְזֵי צֹאנֹו" ... וּמֵאַחֵר שִׁיחֻדָּה הִיָּה אָדָם חֶשׁוֹב הָיוּ יוֹדְעִים מֵתִי הוּא יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ, "וַיִּגְדַּל לְתַמָּר לֵאמֹר: הִנֵּה חָמִידָה עִלָּה תִמְנַתָּה לְגֹז צֹאנֹו". כִּשְׂרָאֵתָה תִמַּר שֶׁשְׁלָח - אָחִי שָׁנִי בַעֲלִיָּה הַמֵּתִים כִּבֵּר גַּדֵּל וְלֹא נִיתְנָה לוֹ לֵאשָׁה, הַסִּירָה אֶת בְּגָדֵי אֶלְמָנוּתָה "וַתִּכְסֶּ בַּצְּעִיף וַתִּתְעַלֶּף וַתֵּשֶׁב... עַל דֶּרֶךְ תִּמְנַתָּה" כַּדִּי שֶׁתוֹכֵל לִזְכוֹת בִּזְרַע יְהוּדָה.

יהודה אשר עבר שם לא הכירה ולא ידע כי כלתו היא, כיון שכיסתה את פניה. ולמרות שרצה ללכת לדרכו, מובא בסוטה פ"ק: שהקב"ה זימן לו מלאך הממונה על התאוה שדחפו, וכפה אותו שילך אליה. הוא השאיר אצלה ערבון את חותמו ופתילו ומטהו, ויבוא אליה ותהר לו. ויהי אחרי כשלושה חודשים הוגד ליהודה שתמר כלתו זנתה והיא הרה לזנונים, "וַיֹּאמֶר יְהוָה: הוֹצִיאוּהָ וַתִּשְׂרַף".

לפני שהיא מוצאת לשרפה שולחת תמר אל חמיה את הערבון: החותמת, הפתילים והמטה ואומרת: "לְאִישׁ אֲשֶׁר אֶלָּה, לוֹ אֲנֹכִי הָרָה".

תמר היתה מוכנה להישרף באש! ובלבד שלא לבייש את יהודה חמיה. "וַיִּכְרַךְ יְהוָה וַיֹּאמֶר: צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְתִּיחָ לְשִׁלָּח בְּנִי". גם תמר וגם יהודה מתנהגים משכמם ומעלה: יהודה לוקח אחריות, ומודה בפני כולם שתמר כלתו צדקה ממנו וההריון שלו. הוא מעדיף להתבייש בעולם הזה ואפילו בפרהסיה, מאשר להתבייש בעולם הבא. מיהודה ותמר נולדו התאומים הצדיקים לבית יהודה: פרץ וזרח. ומפרץ נולד: מלך המשיח. "וַאֲלֵה תוֹלְדוֹת פֶּרֶץ: פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת חֲצֵרוֹן, וְחֲצֵרוֹן הוֹלִיד אֶת רָם, וְרָם הוֹלִיד אֶת עֲמִינָדָב, וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת נַחֲשׁוֹן, וְנַחֲשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שְׁלֹמֹה, וְשְׁלֹמֹה הוֹלִיד אֶת בְּעָז, וְבְעָז הוֹלִיד אֶת עֹזֵבֵד, וְעֹזֵבֵד הוֹלִיד אֶת יֵשׁוּעַ, וְיֵשׁוּעַ הוֹלִיד אֶת דָּוִד".

נשמת דוד המלך מגיעה לעולם דרך בועז ורות המואביה

מהבלתי סביר

רות המואביה היא כלתה של נעמי אשת אלימלך. אלימלך מלשון: אלי יבוא מלך, אֵלִי מלך, אל המלך. אלימלך בעל נעמי איש מיוחס ומכובד משבט יהודה יורד לשדה מואב עם אשתו ושני בניו ומתברר בסופו של דבר: שהירידה היתה לצורך עליה. אלימלך יורד בלא יודעין כדי להוציא ממואב מלך: את דוד המלך, את מלך המשיח באמצעות רות כלתו.

במגילת רות פרק ד' מובא: "וַיִּקַּח בְּעֵז אֶת רות וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, וַיָּבֵא אֶלֶיהָ, וַיִּתֶּן יְיָ לָהּ הַרְיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן... וַתִּקַּח נְעָמִי אֶת הַיֶּלֶד וַתִּשְׁתְּהוּ בְּחִיקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּת. וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכָנוֹת שֵׁם לְאִמֹר יֵלֶד בֶּן לְנְעָמִי, וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ: עוֹבֵד, הוּא אָבִי יֵשׁוּ אָבִי דָּוִד..."

בועז שהיה מגדולי ישראל נושא לאשה את רות המואביה (שהתגיירה כמובו), השבה עם נעמי חמותה משדה מואב, בידיעה ובהסכמת הסנהדרין. ולמרות הנאמר בספר דברים פרק כ"ג: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יי עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים..." בועז חוזר ואומר: עדים אתם היום, שהיה זה היום אחרי שנתחדשה ההלכה - מואבי ולא מואבית, עמוני ולא עמונית, כיון שאין דרך הנשים לצאת ולקדם את פני הבאים בלחם ומים. אך עדיין מתיירא היה הגואל - דודו של בועז, לקחת את רות לאשה (רות ד'): "ויאמר הגאל: לא אוכל לגאל לי, פן אשחית את נחלתי. גאל לך אתה את גאלתי". והיו אנשים שאף על פי שלא הרהרו אחרי ההלכה, הרהרו אחרי מעשה בועז: מואביה זו, אפילו מותרת היא לבוא בקהל, עד ביתו של בועז היא צריכה להתעלות?

בועז ורות הגיורת מלאי הענווה והגדולה, מעמידים את דוד המלך שהוא: "ידע נגן, וגבור חיל, ואיש מלחמה, ונבון דבר, ואיש תאר, ויי עמו" (שמואל א' ט"ז). ואעפ"י שבועז היה זקן, הוליד ממנה בן. ואמרו חז"ל שבועז מת באותו הלילה, ולמחרת הכל השכימו להלוייתו. ומובא בספר התודעה: שבועז לא היו כתובות לו שנים בספר החיים, ועיכבו הקב"ה עד שיתן זרע לרות, כדי להעמיד את דוד. כיון שמילא את רצון ה' מיד הלך לעולמו. אך אלה שטעו ראו בכך יד ה' שהיתה בבעז להענישו על ש"פגם" במשפחתו. שוב נתכסה אורו של משיח, רבים אמרו: הלואי שלא יצא ולד מן הנישואין הללו. אך הקב"ה היה מצפה לאותו ולד מתי יצא. וכשנולד בן לרות, לא מצאנו בכתוב ששמחו בו, אלא הנשים השכנות לנעמי, הן ששמחו והן שקראו לו בשם. והיכן כל גדולי המקום והזקנים שקודם לכן ברכו את בועז? אין הם נזכרים כאן. אולי גם הם נבהלו כאשר ראו את מיתתו של בועז מיד לאחר שנשא את רות, הם חששו שמא היה כאן חס וחלילה מכשול של שגגת הוראה ומעשה.

ולאחר שבאה רות בקהל ה', שוב נסתמו מעיינות הלכה זו מעיני רבים מחכמי ישראל, והחלו מהססים בדבר, אך כאשר גדל עובד וראו כי צדיק הוא, התאוששו ואמרו: שאם היה חס וחלילה פסול בנישואין הללו, לא היה יכול להיוולד מהם צדיק וקדוש כעובד. דעה זו התחזקה יותר לאחר

שנולד ישי, והכל ראו שהוא טהור ושלם, שלא חטא מימיו. אז אמרו: שרוח ה' דיבר בבוטות והזקנים כשטיהרו את רות לבוא בקהל ה'. במסכת ברכות ז' ע"ב מובא: מאי רות? אמר רבי יוחנן, שזכתה ויצא ממנה דוד, שריווהו לקדוש-ברוך-הוא בשירות ותשבחות. והנה נולדו לישי בבית לחם ששה בנים, כולם צדיקים. כעת משנולדו שלושה דורות של צדיקים בטהרה ובקדושה גדולה, הבינו כולם שבית ישי כולו טהור וזך - עד שנולד דוד.

דוד נולד ונחשד כממזר

דוד נולד לישי הצדיק

"וְיִשִּׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד" ... דוד המלך הוא בנו של ישי הצדיק השלם, אשר נמנה על האנשים הבודדים בעולם שלא חטאו מימיהם. ונקרא ישי - מלשון ישות, יש, כלומר: שמצד עצמו יש לו קיום וישות בעולם הזה גם עכשיו, ויכל לחיות עד היום, אלא שמת בעטיו של נחש, כלומר: בחטא אדם הראשון שגרם מיתה לעולם.

ארבעה אנשים בעולם מתו רק בעטיו של נחש, בשל חטא עץ הדעת טוב ורע, כלומר: הם עצמם היו צדיקים גמורים שלא חטאו מימיהם, ולכן לא היו צריכים למות כלל, אך מתו בכל זאת בשל חטא אדם הראשון שבעטיו נגזרה מיתה על האנושות כולה. הארבעה אשר מתו בעטיו של נחש הם: בנימין, עמרם, ישי וכלאב בן דוד. וזכה עובד להעמיד בן שכזה - את ישי, כיון שהיה עובד את ה' בכל לבו, ועל כן נקרא עובד.

ישי הצדיק היה אדם חשוב וגדול בישראל. בגמרא במסכת יבמות ע"ו מובא: והאיש (ישי אבי דוד), בימי שאול זקן בא באנשים. ואמר רב ואיתימא ר' אבא: זה ישי אבי דוד שנכנס באוכלוסא ובא באוכלוסא, דהיינו ס' ריבוא (מלונה ב-600,000 אנשים). ורלב"ג מביא: שלגודל מעלתו היה בא כאשר יבוא, עם חברה נכבדת, מאנשים שלמים רבים שהיו מלויים אותו. ישי - ראשי תיבות: יחד שבטי ישראל. לכל מקום שנכנס ישי, יצאו רבים מישראל לקבל את פניו, "יצא באוכלוסא, ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא". כל שבעת בני ישי הלכו בדרכי אביהם והיו חשובים מאוד בכל עמם, רק את דוד מאסו והרחיקו.

דוד בן ישי נחשד כממזר

אורו של משיח מגיח וזורח ממקום בלתי צפוי

למרות שדוד היה כבר בן 28 שנים, קרא לו אביו "הקטן": "ויאמר: עוד שאר הקטן", שהיה מאוס בעיני אביו אשר חשבו לממזר.

במדרש מובא: לאחר שכבר היו לישי שבעה בנים, התחדש לו הספק לגבי עצמו לפי מה שאמרה התורה בדברים כ"ג, ד"ה: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל יי, גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יי עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים" ... ומאחר שאין מדובר בנשים, כי אין זו דרכן של הנשים לקדם בלחם ומים, ההלכה היא: מואבי ולא מואבית. אך הלכה זו היתה רופפת באותו הדור, ולכן, מתוך הספק ישי פרש מאשתו (אך לא גרש אותה): שמא הפסוק כולל גם מואבית?! ואולי כצאצא של רות המואבית הוא בעצמו מואבי, ואסור הוא לבוא על אשתו שהיא בת ישראל כשרה?!

אך לאחר שהיה ישי פרוש מאשתו במשך מספר שנים, חשב שאין לו לאדם לישב בלא אשה. מה עשה? לקח את שפחתו לאשה בתנאי, אמר לה: הרי את משוחררת על תנאי. שאם התורה אמרה מואבי ואף מואבית, הרי היא שפחה והוא שהוא בן בנה של רות המואבית, אסור לו לבוא בקהל ומותר בשפחה. ואם התורה אמרה מואבי ולא מואבית, הרי היא משוחררת ומותרת ליהודי.

אשתו של ישי - ניצבת בת עדיאל שהיתה צדקת גדולה (לפי "פחד יצחק" ד' דף פ"ז סגולה לומר את שמה: ומי שמזכיר שמה של ניצבת בת עדיאל אם דוד המלך י"ז פעמים תפילתו נשמעת), נצטערה צער גדול על שצדיק זה - בעלה, פרש ממנה. השפחה אשר ראתה את געגועיה של ניצבת בת עדיאל אשת ישי לבעלה, הלכה ומסרה לה את הסימנים, כפי שעשתה רחל אמנו כאשר מסרה את הסימנים ללאה אמנו. אשת ישי התקדשה מאוד והתפללה לה' ובאה במקום השפחה, והקב"ה נתן לה הריון. אך ישי שהיה סבור כי בא על שפחתו, בא בעצם על אשתו אשר התעברה ללא ידיעתו, ונולד דוד.

כאשר ראו בני ישי שאמם בהריון למרות פרישת אביהם ממנה, אמרו לאביהם שאמם הרה לזנונים ויש להורגה ואת העובר שבמעיה - את דוד. באותה שעה נצטער ישי צער גדול מאוד ואמר לבניו: הניחו לה שתלד ולא תוציאו לעז עליכם, ויהיה הוולד (דוד המלך) מאוס, לא יתערבב בישראל אך גם לא יפרסמו את "פסולו". וכדי למנוע את הקלון, נדחה דוד על ידי משפחתו ונשלח לרעות את הצאן הרחק מביתו, מהוריו ומאחיו. דוד היה ה"כבשה השחורה". העם שלא ידעו מדוע דוד מרוחק מכל אנשי ביתו, נתנו לבם לשער עליו דברים שלא היו בו, והיו טופלים עליו אשמות רבות. הם חשדו שמא יש תרבות רעה בבית ישי.

זה היה חלק מן הכיסוי, שכן הס"מ מקטרג מאוד על נשמות גדולות כאלה. לידת דוד היתה למעשה הכיסוי האחרון והגדול לפני הגילוי העצום: גילוי אורו של משיח - ומשיחת דוד למלך על כל ישראל לעולם. סודו של דוד היה מכוסה בפני אביו ואחיו ובפני כל אנשי דורו, ואפילו בפני שמואל הנביא הרואה השקול כמשה ואהרון, עד שאמר לו הקב"ה: "קום מִשְׁחָהוּ כִּי זֶה הוּא".

דוד נולד לתוך ייסורים, מיום לידתו ועד יום מותו סבל צער, צרות וייסורים. למרות שייסוריו של דוד היו רבים וקשים, הוא קיבלם באהבה. "מוֹזֵר הָיִיתִי לְאָחִי, וְנִכְרִי לְבְנֵי אִמִּי" לדוד אחים ואחיות, כולם גרים ביחד בבית לחם אבל רק הוא עצמם ובשרם, נחשב בעיניהם זר ונוכרי על לא עוול בכפיו. "וְאָבְקָה בְּצוֹם נַפְשִׁי, וְתָהִי לְחֶרְפוֹתַי לִי, וְאֶתְנָה לְבוֹשֵׁי שָׂק, וְאָהִי לָהֶם לְמִשְׁלַל" גם צום וסיגופים לא טיהרו את דוד בעיני אָחִיו. "נִשְׁפָּחֶתִי כְּמֵת מֵלֵב, הָיִיתִי כְּכֹלִי אֲבִד". האנשים היושבים בשער היו דנים בו: האם הוא כשר או פסול, שהרי בא מרות המואביה "יִשְׁיחוּ בִּי יִשְׁבֵי שְׁעָרֵי". ואף על פי שההלכה נתחדשה שלושה דורות קודם לכן: מואבי (אסור בקהל) ולא מואביה, בכל זאת התעורר הנושא מחדש, וכולם דיברו ודנו רק בו שבא מרות. "וּנְגִינֹת שׁוֹתֵי שְׁכָר" כדי להנעים את הבילוי במסבאות היין, יושבי הקרנות הסובאים יין חיברו עליו מנגינות של שחוק.

דוד המלך ידע תמיד להכיר במצבו, אפילו כשהיה בתחתית המדרגה. מובא בזוהר: כל המשפיל עצמו לפני הקב"ה - הקב"ה מגביה אותו על הכל. ודוד המלך תמיד היה משפיל את עצמו לקב"ה. תמיד ידע בענווה אמיתית, שהקב"ה משגיח מלמעלה על כל צעד שהאדם עושה, ושהעולם אינו הפקר. "מֵעוֹדֵד עֲנוּיִם יְיָ, מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי אֶרֶץ".

דוד הרועה

ויאמר שמואל אל ישי: "הֲתִמּוּ הַנְּעָרִים?" ויאמר: "עוֹד שָׂאֵר הַקֶּטָן" (בן 28) "וְהִנֵּה רֹעֵה בְּצֹאֵן". דוד היה מאוס בעיני אביו ואחיו שחשבוהו לממזר, ולכן נדחה דוד על ידי משפחתו ונשלח לרעות את הצאן הרחק מביתו ומשפחתו. ושם רחוק ומבודד מביתו, ביקש דוד את קירבת האלקים. "טוֹב לִי כִּי עֲנִיתִי, לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ" תהלים קי"ט. דוד היה שמח בייסוריו ונותן עליהם הודאה לה', שאילולא הייסורים לא היה זוכה לדבקות כה גדולה באלקים חיים. משפחתו אשר שלחה אותו לרעות את הצאן במדבר לא ידעו שבכך הם בעצם שולחים את דוד על מנת להכינו למלכות.

למרות שדוד המלך היה אדיר במלכים, חסיד בחסידים, ראש לחכמים, ענו בענווים, צנוע שבצנועים, ראשון ואחרון למשוררים - לא היה אדם שהצטער כל ימי חייו כדוד המלך. מתחילת ברייתו נולד הוא לצער וייסורים שלא עזבוהו עד יומו האחרון. שונאיו היו רבים יותר ממספר שערות ראשו: "רבו משערות ראשי שנאי חנם". גם לאחר שנלקח לנגן לפני שאול המלך, ולמרות שנעשה אהובו של המלך ונושא כליו, אף על פי כן אין מניחים לו מלרעות את צאן אביו. דוד המלך הולך ושב מעל שאול לרעות את צאן אביו בבית לחם.

רועה נאמן

משחר ההיסטוריה האנושית היו אבותינו רועי צאן, ובצאן הם נבחנו: הבל אחי קין היה רועה צאן, אברהם אבינו היה רועה צאן, גם יצחק אבינו וגם יעקב אבינו היו רועי צאן. כל השבטים בני ישראל/יעקב היו רועי צאן וכך הציג אותם יוסף הצדיק בפני פרעה, כאשר הגיעו למצרים. משה רבינו היה רועה צאן, הוא רעה את צאן יתרו, כאשר ברח לו גדי הוא רץ אחריו והשקה אותו כי צמא היה, הרכיבו על כתפו והחזירו לעדר. גם שאול היה רועה את הבקר: "וְהָיָה שְׂאוֹל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן הַשְּׂדֵה" (שמואל א', י"א), וגם דוד המלך היה רועה צאן.

רעיית הצאן התנהלה במדבר (דוד אומר: את הארי והדוב... וזה מבהיר שדוד רעה את הצאן במדבר, שהרי ארי ודוב אינם מצויים בתוך מקום ישוב). לרעות את הצאן במדבר היתה מעלה עצומה, הרועה במדבר בודד הוא עם עצמו, זוהי יכולת התבודדות עם הבורא והבריאה האומרת: קירבה עצומה אל בורא העולם. במדבר הרועה דואג לכל צורכו ומחסורו של הצאן: מזון, מים, המלטות, גז וכו'. הרועה יכול לנהוג עם הצאן במדבר כאוות נפשו: אם באכזריות ואם במסירות נפש - אף אחד לא רואה, אף אחד לא ידע על כך במדבר הרחוק ממקום ישוב, רק הוא עצמו ובוראו. הצאן אפילו אינו מתלונן, ככל שיכו את הצאן או יתאכזרו אליו - הוא שותק וממשיך הלאה, אינו מראה שום התנגדות לכלום או מחאה כל שהיא, הצאן תלוי רק בחסדי הרועה. וכאן ברעיית הצאן מתגלה גדולתו של דוד המלך ומסירותו הרבה. "יִי צְדִיק יְבָחוּ" - הקב"ה בדק את דוד בצאן ומצאו רועה נאמן. "וַיִּבְחַר בְּדָוִד עֶבְדּוֹ, וַיִּקְחֵהוּ מִמְּקֵלָת צֹאן, מֵאַחַר עֲלוֹת הַבְּיָאוֹ, לְרֵעוֹת בְּיַעֲקֹב עֲמוֹ, וַיְבִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ". כאשר ראה הקב"ה את חוכמת דוד ומסירותו לצאנו, את חמלתו ורחמיו על צאנו, אמר הקב"ה: ראוי זה להיות רועה את עמי, ובכך זכה דוד למלכות.

ומהו "ממקלאת צאן"? שהיה דוד כולא את הצאן אלו מפני אלו. שהיה דוד סוגר את הכבשים הגדולים כדי שהקטנים יאכלו תחילה, שאם לא כן, הגדולים היו אוכלים הכל ולא משאירים לקטנים כלום. דוד היה מוציא את הגדיים - ומאכילם ראשי עשבים העליונים שהם רכים, מוציא את התיישים - אחריהם ואוכלין אמצע עשבים שהוא בינוני, מוציא את

הבחורים - ומאכילם עיקרם של עשבים שהוא קשה. אמר הקדוש-ברוך-
הוא : מי שידוע לרעות את הצאן איש לפי כוחו, יבוא וירעה את צאני -
ישראל. (ילקוט שמעוני תהלים ע"ח).

במדרש מובא : שדוד היה מוסר את נפשו על שמירת הצאן, וכאשר באו
ארייה ודב הוא לא פחד, הוא נלחם בהם בחרוף נפש והרג אותם. לפני
העימות עם גלית, דוד אומר לשאול המלך (שמואל א' י"ז ל"ד) : "...רָעָה הָיָה
עִבְדְּךָ לְאֲבִיו בְּצֹאן, וּבָא הָאָרִי וְאֶת הַדּוֹב וְנִשָּׂא שָׁהּ מִהָעֵדֶר, וַיִּצָּאֵתִי אַחֲרָיו
וְהִפְתִּיו וְהִצְלִתִּי מִפָּיו, וַיִּקָּם עָלַי וְהִחֲזִיקֵתִי בְּזִקְנוֹ, וְהִפְתִּיו וְהִמִּיתִיו. גַּם אֶת
הָאָרִי גַם הַדּוֹב הִפָּה עִבְדְּךָ" ... וכל זה על מנת להציל כבשה... הוא טיפל
בצאן במסירות נפש, שמר עליהם שמירה מעולה, גילה אחריות רבה
ומסירות עצומה.

דוד והראם

בשעה שהיה דוד רועה את הצאן הלך ומצא את הראם ישן במדבר, והיה
סבור בו שהוא הר, ועלה עליו והיה רועה. ננער הראם ועמד, והיה דוד
רכוב על קרניו ומגיע עד לשמים. באותה שעה התפלל דוד לפני הקדוש-
ברוך-הוא שיורידהו מן הראם. מה עשה הקב"ה? זימן לו אריה אחד. כיון
שראה הראם את האריה נתירא ממנו ורבץ בפניו, לפי שהאריה מלך על
כל החיות והבהמות. כיון שראה דוד את האריה נתירא הימנו, זימן
הקב"ה צבי, קפץ האריה אחריו ודוד ירד והלך לו. זה שנאמר : "הוֹשִׁיעֵנִי
מִפִּי אַרְיָה, וּמִקֶּרְנֵי רָמִים עֲנִיתָנִי" (מדרש שוחר טוב כ"ב).

מדי פעם כאשר היה דוד חוזר לבית לחם לפקוד את בית אביו, היו אנשי
עירו רואים את דוד האדמוני, אשר שהה בקור ובחום ובלהט שמש
המדבר, בשרו לא היה מעודן בתענוגות הגוף, והם לא ראו את יופיו. אך
מאחר שמעולם לא נתפס בקלקלתו, החלו לתלות את הקלקלה במקור
קדמון של קלקלה : שהרי הוא בא מרות המואביה, וכל הפסולת אשר
יצאה מרות דבקה בדוד לבדו, לעומת צדיקותו של בועז אשר דבקה בישי
ובשבעת בניו. למרות הכל, היה דוד יפה עיניים : הוא הביט בעין יפה על
כל מה שעבר. היה טוב רואי : הוא ראה רק טוב. ורק לאחר שנמשח למלך
וקרב זמנו להתגלות, הפך דוד לאיש תואר ויפה מראה גם בעיני רואיו.

דוד נמשח למלך ע"י שמואל הנביא

"וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל שְׁמוּאֵל: עַד מָתִי אֶתֶּה מְתַאֲבֵל אֶל שְׂאוּל (זהו המקום היחיד בתנ"ך בו נאמר שמתאבלים על בן אדם חי) וְאַנִּי מְאַסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל? מִלֵּא קִרְנָךְ שְׁמֹן וְלֶךְ אֲשַׁלְחֶךָ אֶל יֹשֵׁי בֵּית הַלְחָמִי, כִּי רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ" (שמואל א' ט"ז). למרות ששמואל הנביא התאבל על שאול, הוא הזדרז לקיים את מצוות ה', וזאת אף על פי שהיה בכך משום סכנת נפשות: למשוח מלך חדש כאשר שאול המלך עדיין מולך.

לזקני בית לחם אשר חרדו לקראתו וקיבלוהו בחרדת קודש, היה ברור כי שמואל נביא ה', השקול כמשה ואהרון, בא אליהם אך ורק בשליחות ה'. ואכן, שמואל הנביא בא אל בית לחם למשוח את דוד למלך ישראל חי וקיים, את משיח בן דוד - להמליך את משיח ה'. ולמרות ששמואל הנביא מגיע במשיחת משיח בן דוד אל פסגת חייו, אינו יכול להשתחרר מאהבתו לשאול ומכשלונו של שאול. הוא הולך להמליך את דוד כאשר שאול המלך עדיין מולך.

שמואל מגיע לבית ישי, וכאשר הוא רואה את אליאב בכור ישי יפה וגבה קומה כשאול, הוא חושב כי בו בחר ה' למלך, אך הקב"ה אומר לו: "אַל תַּבֵּט אֶל מְרִאָהוֹ וְאֶל גְּבוּהַ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ, כִּי לֹא אֲשֶׁר יֵרָאֶה הָאָדָם. כִּי הָאָדָם יֵרָאֶה לְעֵינָיִם וַיִּי יֵרָאֶה לְלִבָּב". למרות היות אליאב גבוה, מרשים, תלמיד חכם, ירא שמים... הוא נפסל למלוכה. אמרו חז"ל: אף על פי שהוא יפה מראה אינו הגון למלכות על פי מידותיו. עם ישראל זקוק למנהיג בעל מידות, ואליאב היה כעסן. "כל הכועס, אפילו פוסקים עליו גדולה מן השמים, מורידים אותו". כאשר הגיע דוד למקום המערכה עם הפלישתים נאמר: "וַיַּחַר אֶף אֶלְיָאֵב בְּדוֹד". וגם מידת הקינאה היתה בו באליאב, באומרו לדוד: "לָמָּה זֶה יֵרְדֹתָ, וְעַל מִי נִטְשָׁתָּ מֵעַט הַצֹּאן הַהִנֵּה בַּמִּדְבָּר? אֲנִי יַדְעֹתִי אֶת זִדְנֶךָ וְאֶת רַע לִבְבֶּךָ, כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמֶּלֶךְמָה יֵרְדֹתָ".

כאשר ישי מעביר את בניו בזה אחר זה לפני שמואל הנביא, בא שמואל הנביא ליצוק שמן על ראשם, אך השמן היה בורח לאחוריו. "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל יֹשֵׁי: הֲתִמּוּ הַנְּעָרִים? וַיֹּאמְרוּ: עוֹד שָׁאֵר (נשאר, או מלשון שיריים) הַקֶּטָן" (דוד היה אז בן 28 שנים, אך היה מקטין ומצניע את עצמו כשיריים), "וְהִנֵּה רֹעָה בְּצֹאן. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל יֹשֵׁי: שְׁלַחָה וְקַחְנוּ, כִּי לֹא נֹסֵב עַד בָּאוּ פֹה".

כאשר רואה שמואל את דוד "אֲדַמּוּנִי עִם יְפֵה עֵינָיִם וְטוֹב רֵאִי", הוא חושש: שמא אדמוני מרמז לשפיכות דמים? "וַיֹּאמֶר יְיָ: קוּם מִשְׁחָהוּ" (קום, משיחי עומד ואתה יושב?), "כִּי זֶה הוּא!" כאשר הגיע דוד, רץ השמן מעצמו וניצוק בראש דוד (מדרש תנחומא), ובילקוט מכירי תהלים קי"א מובא: וכיון שבא ליצוק השמן על ראש דוד, ראה שמואל השמן רץ מעצמו וניצוק על ראשו, ונקרשו עליו הטיפות של השמן כאבנים טובות ומרגליות, וחזר קרן השמן מלא כמו שהיה.

דוד נבחר למלך למרות מראהו האדמוני המרמז על כעס ושפיכות דמים. מראהו המבלבל של דוד הוא סוד ההסתרה העצומה שעושה הקב"ה לדוד ולזרעו, כדי שלא יהיה קטרוג על הנשמה העצומה הזאת. האדם אינו נקבע לפי מראהו החיצוני, אלא לפי פנימיותו, תכונותיו ומידותיו. גם עֶשׂו היה אדמוני - אך עֶשׂו חי על חרבו. ודוד הוא לא רק אדמוני אלא אדמוני "עם יפה עיניים". אמנם היה על חרבו, אך דוד כל ימיו נלחם רק את מלחמות ה', ומפני הדמים הרבים ששפך לא בנה את בית המקדש. "הָלוֹא מְשִׁנְאִיךָ יְיָ אֶשְׁנָא, וּבִתְקוּמְמִיךָ אֶתְקוּטְט", דוד המלך שפך דם רק על פי התורה, על מנת להשמיד את אויבי ישראל ולהגיע למצב של שלום לישראל מפני כל אויביהם, וכהכנה לבניין בית המקדש ע"י שלמה בנו. ואף על פי שהיה דוד אדמוני, ולפי מראהו החיצוני לא היה בוחר בו שמואל הנביא למלך, עם כל זאת אמרו חז"ל: שהיו בדוד המלך שני כוחות ולכן נקרא "עדינו העצני": שבשעה שהיה יוצא למלחמה - היה מקשה את עצמו כעץ, ובשעה שהיה לומד ועוסק בתורה - היה מעדן את עצמו כתולעת.

דוד היה מלא ענווה ומסירות, היה עושה עצמו כשיריים (עוד שָׁאֵר הַקָּטָן...). והיה מאוד מסור לצאן. ראה הקב"ה את מסירותו לצאנו, אמר הקב"ה: ראוי זה להיות רועה את עמי. הענוה נחשבת לאדם כאילו הקריב כל הקורבנות כולם. מובא ב"מסילת ישרים" לרמח"ל: מי שדעתו שפלה עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקורבנות כולם, שנאמר: "זָבַחַי אֱלֹקִים רוּחַ נְשִׁבְרָה" (תהלים נ"א, י"ט). אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל: בני אני חושק בכס, שאפילו שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לדוד, אמר: "וְאֵנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אֶדָם וּבְזוּי עָם" (תהלים פרק כ"ב, ז').

שאל נמשח למלך מפך השמן

שאל נמשח למלך ע"י שמואל הנביא בשמן אפרסמון ומפך השמן, שהוא כלי נשבר שאין לו תקנה, ולכן לא נמשכה מלכותו.

שאל כשמו כן הוא: היה מושאל למלכות (שאל: שהשאילו אותו, בהשאלה), ואין מלכותו חוזרת אלא פוסקת. שהרי מבריאת העולם המלוכה שייכת לזרע דוד, שהוא גילגול אדם הראשון. וכל סיבת בחירתו של שאל למלכות היתה רצון העם, ולכן נבחר איש שהוא גם צדיק אך גם גבה קומה אשר ימצא חן בעיני העם. בניגוד לשאל שהגיע בעצמו אל הנביא אשר המליכו, שמואל הנביא מגיע בעצמו אל בית ישי בשליחות ה', כדי להמליך את דוד.

דוד נמשח למלך מן הקרן

דוד נמשח בקרן שהיתה באוהל מועד עם כלי שמן המשחה, והיתה מוכנה ומזומנה למשיחת מלכי בית דוד, ונמשח בשמן המשחה אשר הכין משה רבינו.

כבר במשיחתו של דוד מן הקרן היה זה סימן להמשכת מלכותו. כשם שהקרן מנגח לכאן ולכאן, כך דוד מנגח במלכות הוא ובניו ובני בניו. דוד מִלֶךְ לא רק בשל רצון העם, אלא כי הגיע הזמן שהמשיח ימלוך, המלך אשר נבחר ע"י הקב"ה. ומיד עם משיחתו צִלְחָה עליו רוח ה', ורוח ה' סרה מעם שאול.

משיחת המלכים על פי ה' היתה מוטלת על הנביאים, ולמרות שצדוק הכהן משח את שלמה למלך היה שם עמו גם נתן הנביא, כמו שכתוב: "וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְקַעְתֶּם בְּשׁוֹפָר וְאֶמְרָתֶם: יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה" (מלכים א', א', ל"ד). לפי הרד"ק: משיחת המלך היתה ע"י יציקה מן השמן בתחילה על ראש המלך, ואחר כך היה מושח ממנו כצורת נזר בין ריסי עיניו, ואת השמן הנשאר בקרן היה יוצק על ראשו. לפי רלב"ג: "וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא": ידענו כי שמן המשחה שעשה משה נעשה לדורות כמו שנזכר שם ולא נעשה עוד זולתו. ואין הכוונה במשיחה שימשחהו כולו בשמן ההוא, כי לא יספיק השמן ההוא לזה, ולא ימשח בו כי אם חלק מהנמשח. והנה היתה משיחת המלך על ראשו... וראוי שתהיה המשיחה הזאת במקום בו נמצא כתר המלכות.

במשיחת דוד נמשחו כל צאצאיו אשר יקומו אחריו, כמו שבמשיחת אהרן ובניו נמשחו כל הצאצאים הבאים אחריהם להיות כהנים. ולכן לא הוצרכו למשוח אחרי זה כי אם את הכהן הגדול. ואת שלמה בן דוד משחו רק מפני מחלוקת אדוניה.

מה טעם המשיחה בשמן?

אמרו חז"ל: כשם שהשמן צף למעלה ואף אחד אינו צף מעליו ואינו מקבל תערובת, כך יתגדל המלך מעל כל אחיו ויהיה נקי כשמן שאינו מקבל שום תערובת.

כעת התברר לישי כל אשר היה עם דוד מאז היותו בבטן אמו ועד היום, וככל אשר השכילה אמו והשכיל בנו לכסות, ישי הבין את גדולת אשתו וגדולת דוד בנו. וכפי ששמר דוד את סודו לפני שנמשח למלך, כך שומר דוד את סודו גם לאחר שנמשח למלך. ולמרות שדוד נמשח למלך לעיני אחיו, יחסם אליו לא השתנה.

"וַיִּתְצַלַּח רוּחַ יְיָ אֶל דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא", מהיום ההוא של משיחת דוד למלך, דוד החל לעלות מעלה מעלה ושאל החל לרדת. על דוד צלחה רוח

הנבואה, ומשאל סרה רוח ה'. לפי הרד"ק: רוח ה' - הכוונה לרוח הקודש שנולדה בדוד מהיום בו נמשח למלך והלאה. ואמר השירים והמזמורים ברוח הקודש שנולדה בו, וגם רוח הגבורה התעוררה בו.

רוח ה' סרה מעם שאול המלך "וְרוּחַ יְיָ סָרָה מֵעַם שָׁאוּל וּבִעַתְתוּ רוּחַ רָעָה מֵאֵת יְיָ", עבדי שאול מציעים לו שיבקשו איש יודע נגן בכינור, אשר ינגן לפניו בהיות עליו רוח ה' רעה וייטיב לו. "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל עֲבָדָיו: רְאוּ נָא לִי אִישׁ מִיֵּטִיב לְנַגֵּן וְהִבִּיאֹתֶם אֵלַי. וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר: הִנֵּה רָאִיתִי בֶן לְיִשַׁי בֵּית הַלְחָמִי: יָדַע נַגֵּן, וְגִבּוֹר חֵיל, וְאִישׁ מִלְחָמָה, וְנָבוֹן דָּבָר, וְאִישׁ תֹּאֵר, וַיְיָ עִמּוֹ" (שמואל א', ט"ז, י"ז-י"ח). שאול המלך שולח אל ישי: "שְׁלַחָה אֵלַי אֶת דָּוִד בְּנֶךָ אֲשֶׁר בְּצֹאנוּ", ודוד הופך לנושא כליו של שאול. כאשר שורה הרוח הרעה על שאול המלך, לוקח דוד את הכנור בידו ומנגן "וַיְרוּחַ לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה מֵעַלָיו רוּחַ הָרָעָה" ושאל אוהב את דוד וממנהו לנושא כליו: "וַיָּבֵא דָוִד אֶל שָׁאוּל וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו וַיִּצְהָבֵהוּ מְאֹד וַיְהִי לוֹ נֶשֶׂא" כְּלִים".

דוד וגלית

דוד מקדש שם שמים ברבים

"וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל הַהָר מְזָה, וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל הַהָר מְזָה, וְהִגִּיא בְּיַנְיָהֶם". הפלישתים מעמידים פנים שאינם רוצים במלחמה ושפיכות דמים, לכן הם מטיחים דברים נגד שאול ואיש ישראל ואומרים: אם ה' אתכם, למה תהיו מעוניינים במלחמה? הביאו איש אחד מכם אשר ילחם בגלית וה' אלקיכם יושיעכם מידו.

ואז יוצא גלית - הענק הפלישתי, גובהו שש אמות וזרת (כלומר: יותר משלושה מטר גובה, אמה=57.6 ס"מ), "וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ וְשָׁרְיוֹן קֶשֶׁקֶשִׁים הוּא לְבוּשׁ, וּמִשְׁקַל הַשָּׁרְיוֹן חֲמִשָּׁת אֲלָפִים שֶׁקֶלִים נְחֹשֶׁת. וּמִצָּחַת נְחֹשֶׁת עַל רִגְלָיו וְכִידּוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין כַּתְּפָיו, וְעַץ חֲנִיתוֹ כְּמִנּוֹר אַרְגָּיִם, וְלַהֲבַת חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ מְאוֹת שֶׁקֶלִים בְּרֹזָל, וְנִשְׂא הַצֶּנֶה הַלֵּךְ לְפָנָיו". גלית הפלישתי עם כל כלי הברזל והנחושת מלא גאווה, בטוח בנצחונו, עומד ומחרף וקורא בהתרברבות לעבר ישראל כדי להפיל את רוחם ולנטוע פחד בלבם. "וַיֹּאמֶר לָהֶם: לָמָּה תִצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה? הֲלוֹא אֲנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי (מה אתם מתפארים ב"אנכני" שלכם? - "אנכי ה' אלקיך") וְאַתֶּם עֹבְדִים לְשָׁאוּל, בְּרוּ (בחרו) לָכֶם אִישׁ וַיִּרֶד אֵלַי. אִם יוּכַל לְהַלְחֵם אֶתִּי וְהִפְנִי - וְהִינּוּ לָכֶם לְעֹבְדִים, וְאִם אֲנִי אוֹכַל לוֹ וְהִפְתִּיו

- והייתם לנו לעבדים ועבדתם אתנו. ויאמר הפלשתי: אני חרפתי את מערכות ישראל היום הזה, תנו לי איש ונלחמה יחד".

שאל וכל ישראל שומעים את דברי הפלישתי "ויחיתו ויראו מאד", כי לא נמצא איש גיבור אשר ילחם בגלית ולא ידעו מאין תבוא הישועה. ההחלטה כאן קשה מאוד: כל גורל ישראל תלוי באדם אשר ילחם בפלישתי, אם יפסיד במערכה נגד הפלישתי - יאבדו ישראל את חירותם ויהיו משועבדים לפלישתים. הכל מונח כאן על כתפי האיש מישראל אשר יתאים להילחם בפלישתי, רק שעדיין לא היה בנמצא איש כזה.

מדוע נפל פחד על שאול ועל מחנה ישראל? כיצד יתכן ששאל המלך לא מצא גיבור הראוי להלחם בגלית הפלישתי? הרי שאול בעצמו הוא איש מלחמה, הוא כבר נלחם בפלישתים ונחל נצחונות: "ויפלשתיים נאספו להלחם עם ישראל: שלשים אלף רכב וששת אלפים פרשים, ועם פחול אשר על שפת הים לרב. ויעלו ויחנו במקמש קדמת בית און (שמואל א', י"ג)... וכל ישראל שמעו לאמר הפה שאול את נציב פלשתיים... ויעל שאול מאחרי פלשתיים ופלשתיים הלכו למקומם, ושאול לכד המלוכה על ישראל וילחם סביב בכל איביו: במואב, ובבני עמון, ובאדום, ובמלכי צובה, ובפלשתיים, ובכל אשר יפנה ירשיע. ויעש חיל ויך את עמלק ויצל את ישראל מיד שסהו... ויך שאול את עמלק מחוילה בואף שור אשר על פני מצררים, ויתפש את אגג מלך עמלק חי ואת כל העם החרים לפי חרב" (שמואל א', ט"ו).

מדוע לא שלח שאול המלך את אחד הגיבורים שלו? או את יונתן בנו גיבור החיל אשר נלחם בגבורה בפלישתים? "ויך יונתן את נציב פלשתיים אשר בגבע" ... הסיבה היא: לאחר ששאול נמשח למלך וכאשר רוח ה' לבשה את שאול, אזי ברוח ה' הוא הדביק את ההמונים להתגבר במלחמות. וכאשר סרה ממנו רוח ה' - סרה גם מהעם רוח הגבורה שהיתה לו, כיון שרוח הגבורה אינה קשורה לכח פיזי אלא לכח רוחני. ובינתיים בטחונם של הפלישתים הולך וגובר: "ויגש הפלשתי השכם והערב", לפי מסכת סוטה מ"ב, ב': היה הפלישתי מתייצב פעמיים ביום: בבוקר ובערב, כדי לבטל את ישראל ממצוות קריאת "שמע" של שחרית וערבית, כיון שידוע שבכח קריאת "שמע" ישראל ניצולים מאויביהם וזוכים לישועות. וכך עשה במשך ארבעים יום.

שלושת בני ישי הגדולים הלכו אחרי שאול למלחמה "וידוד הוא הקטן" אפילו למלחמה אינו ראוי, הוא נוטש את הצאן על שומר, בא במצוות אביו למחנה כדי לפקוד את שלום אחיו, ושם הוא שומע את חרופיו וגידופיו של גלית הפלישתי הערל.

דוד יודע בנפשו, שיש בכוחו וגבורתו להכות את גלית גיבורם של הפלישתים, כפי שהיכה את אחד האריות והדובים במדבר אשר התקרבו לעדר, וזאת אפילו מבלי להסתכן וגם ללא צורך בנס. גם לחרב אינו

זקוק, די לו בקלע ואבן קטנה אחת שיקלע בעוצמה אל תוך מצחו של גלית ולא יחטיא. איש לא ידע מה רב וגדול כוחו של דוד מאז ומתמיד, גבורתו היתה מכוסה מעיני הבריות. אך בכל זאת היה דוד מאוד צנוע ומלא ענווה וחושש לפרסם את גבורתו, שמא יאמרו שראוי הוא לתהילה, "וְאֵנֹכִי תוֹלַעַת, וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבְזוּי עָם". לכן חשב דוד כיצד לכסות על המעשה הגדול שהוא עומד לעשות, כאשר יתנדב להלחם בגלית הפלישתית ולהסיר את החרפה מעל ישראל.

כדי להסוות את גדולתו ולהצניע את גבורתו, נאחז דוד בדברי הכרוז של המלך שאול: "וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִכְנֹוּ, יַעֲשֶׂרְנוּ הַמֶּלֶךְ עֶשֶׂר גְּדוֹל, וְאֵת בְּתוֹ יִתֵּן לוֹ, וְאֵת בֵּית אָבִיו יַעֲשֶׂה חֲפָשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל". דוד שואל את האנשים: מה יעשה לאיש? כדי שלאחר ניצחונו יחשבו שהוא נלחם רק כדי לשאת את בת המלך לאשה ולהיות חתן המלך, ולא ידעו כמה רב כוחו וכמה בוערת בו אש קנאת ה'.

"וַיִּשְׁמַע אֱלִיָּאב אַחִיו הַגְּדוֹל בְּדַבְרוֹ אֶל הָאֲנָשִׁים, וַיַּחַר אָף אֱלִיָּאב בְּדוֹד, וַיֹּאמֶר, לָמָּה זֶה יֵרָדֶף? וְעַל מִי נִטְשֶׁתָּ מַעַט הַצֹּאן הַהֵנָּה בַּמִּדְבָּר? אֲנִי יֹדְעִתִּי אֵת זְדוּדָךְ וְאֵת רַע לְבַבְךָ, כִּי לִמְעַן רְאוֹת הַמֶּלֶחֶמָה יֵרָדֶף. וַיֹּאמֶר דָּוִד: מָה עֲשִׂיתִי עִתָּה?"... למרות שדוד כבר נמשח למלך, היחס אליו נשאר מתנכר, והוא עדיין רועה את צאן אביו מדי פעם, כאשר רוחו של שאול המלך טובה עליו וכאשר שאול המלך אינו זקוק לנגינתו. אך למרות הכל דוד שומר על הענווה ומקטין את עצמו, הוא נוהג כבוד באחיו הבכור כמו קודם, ועונה לאחיו בדברים רכים.

למרות שדוד שומע את כרוז שאול המלך, הוא שואל שוב ושוב: מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלישתית הלז? ומשיבים לו: "יַעֲשֶׂרְנוּ הַמֶּלֶךְ עֶשֶׂר גְּדוֹל, וְאֵת בְּתוֹ יִתֵּן לוֹ".... "וַיִּסַּב מְאֹצְלוֹ אֶל מוֹל אַחַר, וַיֹּאמֶר בְּדַבְּרֵי הַזֶּה, וַיִּשְׁבְּהוּ הָעָם דָּבָר בְּדַבְּרֵי הָרִאשׁוֹן".

גם בדברו אל שאול לפני המאבק עם גלית, הוא מגלה טפח ומכסה טפחיים מקנאת ה' הבוערת בלבו מפני חרופיו של הפלישתית. ובדברי ענווה ותפילה הוא מספר לשאול את מעשהו עם הארי והדב ושם בטחונו בה': "וַיִּי אֲשֶׁר הִצַּלְנִי מִיַּד הָאָרִי וּמִיַּד הַדָּב, הוּא יִצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה".

כאשר נותן לו שאול את מדיו, הוא מסירם מעליו כדי שלא יתנו בו כל העם את עיניהם וגם כדי שלא לצער את שאול ולא לגרום לו עוגמת נפש. הוא רוצה להישאר צנוע וענו, להסוות את גדולתו וגבורתו ולהקטין את עצמו, הוא סומך רק על הקב"ה ולא על מדים או כלי נשק. שאול המלך שולח את דוד להילחם בגלית הענק הפלישתית ומברכו: "וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל דָּוִד: לֵךְ וַיִּי יְהִיָּה עִמָּךְ".

כעת עיני כל ישראל נשואות אל המערכה בין דוד וגִלְיָת. לא דוד הקטן עומד כעת מול הפלישתים המחרף, אלא חרב ישראל וגורל ישראל נטוי כעת על ראש הפלישתים.

ניצחון דוד על גִלְיָת

גִלְיָת מחרף ומגדף את ישראל ומעליבם, מתגרה בישראל השכם והערב ואומר: תנו לי איש שילחם נגדי, וישראל מאוד חוששים. דוד מחליט לנקום את נקמת עמו, לבו מלא קינאת ה', הוא לא מתנה תנאים, כל מטרתו היא לקדש שם שמים ברבים ולחסל את הפלישתים המחרף ומגדף את ישראל. "וַיֹּאמֶר דָּוִד: ...כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרַל הַזֶּה כִּי חָרַף מַעֲרָכוֹת אֱלֹקִים חַיִּים?"

גִלְיָת הענק הפלישתים איש גבוה וגדול מימדים ובעל חזות מאיימת. גובהו שש אמות וזרת, יותר מ-3 מטר גובה! כל גופו מוגן ומוקף בברזל ונחושת במשקל כבד מאוד: כובע נחושת על ראשו, והוא לבוש ומוגן בשיריון קשקשים במשקל 5,000 שקלים נחושת! על רגליו מיצחת נחושת, ובין כתפיו כידון נחושת. ועץ חניתו "כַּמְנֹר אַרְגָּיִם", כלומר: עץ החנית הרבה יותר גדול, כבד וגס מהמקובל. להבת החנית שוקלת 600 שקלים ברזל!

אין כל ספק שחזותו של גלית מעידה על כוחו הפיזי העצום, במיוחד לאור המשקל הרב של שיריון הברזל והנחושת וכל כלי המלחמה אשר הוא נושא על גופו. כל חזותו מטילה אימה, ובנוסף לכל גם הולך לפניו נושא הצינה, הנושא מעין מגן מתכת כדי להגן על גִלְיָת ממכת חרב וחנית. במבט ראשון נראה שאין שום סיכויים כנגדו.

דוד ניגש אל הפלישתים ללא שיריון עליו וללא חרב בידו וללא כלי מלחמה, הוא יודע שכלי מלחמה לא יעזרו כאן, רק נס של הקב"ה יכול יעזור. דוד ניגש עם מקלו בידו, חמישה חלוקי אבנים (אבנים חלקות) מן הנחל בתוך כלי הרועים אשר לו בילקוט והקלע בידו, דוד מתייחס אל הפלישתים כמו אל אחת מחיות הטרף בה נתקל ברעותו את הצאן. הנשק האמיתי של דוד הוא: גודל בטחונו בקדוש-ברוך-הוא ומסירותו העצומה לקדש שם שמים ברבים.

לפי המדרש: חמישה חלוקי אבנים כנגד: חמישה חומשי תורה אשר ביזה גִלְיָת הפלישתים. חמישה: אחד כנגד שמו של הקדוש-ברוך-הוא אשר חרף הפלישתים, אחד כנגד שמו של אהרון ושלושה כנגד שלושת אבות העולם: אברהם, יצחק ויעקב.

בראות הפלישתים את דוד נער אדמוני ויפה עיניים, שלפי מראהו אינו מתאים למלחמה כלל, ועוד ניגש אליו בחוצפתו במקל ואבנים במקום

בכלי מלחמה, הוא מבזה את דוד ואומר לו: "הַכֶּלֶב אֶנְכִי, כִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בַּמִּקְלוֹת?"

גִּלְגַּת רואה מולו רק את הנקמה ואת רצונו לנקום בדוד על עלבונו, על שבא אליו במקלות כפי שבאים אל כלב. "וַיִּקְלַל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בְּאֵלֵינוּ. וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל דָּוִד: לָכֵּה אֵלַי וְאַתָּנָה אֶת בְּשָׂרְךָ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֵמַת הַשָּׂדֶה". "לָכֵּה אֵלַי" כיון שגליית הפלישתי, מפאת כובד כלי הברזל והנחושת אשר עליו היה כבד מכדי ללכת אל דוד (רד"ק).

במסירות נפש ובבטחון מלא בה', מבלי לחשוש כלל מן הפלישתי, דוד רוצה לקדש שם שמים ברבים במלחמה הזו. "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַפְּלִשְׁתִּי: אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחָרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן, וְאַנְכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְיָ צְבָאֵ-וֹת אֱלֹקֵי מִעֲרֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָרַפְתָּ". דוד אומר לגִּלְגַּת שהוא אינו בוטח בכח בשר ודם אלא רק בה', וה' יסגיר בידיו גם את כל מחנה פלישתים. דוד מדבר ברוח הקודש ואומר לפלישתי: "הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרֶךָ יְיָ בְּיָדֵי וְהַפִּיתֶךָ, וְהִסְרֹתִי אֶת רֹאשְׁךָ מֵעַלֶיךָ, וְנָתַתִּי פָּגַר מַחֲנֵה פְּלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיֵּית הָאָרֶץ". וכל האומות ידעו ויכירו שיש אלקים בישראל: "וַיִּדְעוּ כָּל הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים לְיִשְׂרָאֵל". ובכך ידעו גם ישראל אשר חשבו שהקדוש-ברוך-הוא יושיעם באמצעים טבעיים, שלא בחרב ובחנית יושיעם ה': "וַיִּדְעוּ כָּל הַקָּהָל הַזֶּה כִּי לֹא בְּחָרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְיָ, כִּי לַיְיָ הַמִּלְחָמָה, וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיַדִּנוּ".

דוד שולח את ידו אל הכלי, לוקח משם אבן וקולע במצחו של הפלישתי. האבן טובעת בתוך מצחו של גִּלְגַּת והוא נופל על פניו ארצה. כולם רואים כאן את השגחת ה' הגלויה. לא עזרו לפלישתי לא השריון ולא הקשקשים ולא כובע הנחושת וכלי הברזל, דוד גבר עליו באבן פשוטה. ואמרו חז"ל: כל אחת מחמשת האבנים שנטל דוד אמרה: אני אהרוג את הפלישתי! והקדוש-ברוך-הוא עשה נס והתאחדו כל האבנים לאבן אחת.

"וַיַּחַרְב אֵין בְּיַד דָּוִד" ולא הצליח דוד לפתוח את חרב גִּלְגַּת. והיה שם אוריה שהיה נושא כליו של גִּלְגַּת הפלישתי. אמר לו אוריה: אם אני פותח לך את החרב, תתן לי אשה יפה מעמך? אמר לו דוד: הן. פתח החרב ואח"כ נתגייר ונתן לו את בת-שבע. ובשל הקלות בה נתן דוד את בת ישראל לאוריה החיתי, הקב"ה דיקדק עמו ונתן לאוריה את בת זוגתו האמיתית של דוד.

דוד נטל את חרבו ממנו וכרת את ראשו של גִּלְגַּת. דוד הביא את ראש הפלישתי וחרבו לפני שאול, ומשם לקח דוד את ראש הפלישתי וביאהו לירושלים, לבשר לנשים והטף ולפרסם את הנס שעשה ה' לישראל, ואחר כך סבב עמו בערי ישראל לפרסום הנס.

לאחר שהרג דוד את גִּלְגַּת הפלישתי, הוא הביא את כל אותם תכשיטים למקדש לאוהל מועד בנוב, וגם הקדיש את כל אותם כלים מכסף וזהב

שהיה גְּלִיַּת מְלוּבֵשׁ בָּהֶם, וְגַם אֶת חָרֵב גְּלִיַּת לוֹטָה בְּשִׁמְלַת הַנִּיחַ שֶׁם לִזְכֹּרוֹן הַנֶּסֶם הַגָּדוֹל הַזֶּה. וְכֹל מִי שֶׁבָּא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד בְּנוֹב לְזִבוּחַ אוֹ לְהַתְּפִלָּה, הִיא רוֹאָה אֶת חָרֵב גְּלִיַּת וְזוֹכֵר אֶת הַנֶּסֶם שֶׁעָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל, וְמוֹדָה לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמַגְדִּיל אֶת בְּטַחוּנוֹ בֵּה'.

בְּרֵאוֹת הַפְּלִישְׁתִּים כִּי מֵת גִּיבּוֹרִים, הַחֲלוּ לְנוֹס עַל נַפְשָׁם. וְאֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם עַד שְׁעָרֵי עַקְרוֹן, וַיִּפְּלוּ חֲלָלֵי הַפְּלִישְׁתִּים בְּדֶרֶךְ עַד גַּת וְעַד עַקְרוֹן.

”וַיִּנְפֹּשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשָׁרָה בְּנִפְשׁ דָּוִד, וַיִּאָּהֲבֵהוּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשׁוֹ”, דָּוִד וַיְהוֹנָתָן כּוֹרֵתִים בִּינֵיהֶם בְּרִית, יְהוֹנָתָן נוֹתֵן לְדָוִד אֶת הַמַּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו, אֶת מַדְיוֹ, חָרְבוֹ, קֶשֶׁתוֹ וְחַגּוּרוֹ. מְרֹבב עֲנוּתוֹתָיו יְהוֹנָתָן אֶפִּילוֹ מוֹוֹתֵר עַל הַמַּלְכוּת לְמַעַן דָּוִד, שֶׁהִרִי יְהוֹנָתָן הוּא הַיּוֹרֵשׁ הַטְּבַעִי לְמֶלֶךְ אַחֲרֵי אָבִיו שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ.

מִכַּאֲן הַחֵל כּוֹכְבוֹ וְאוּרוֹ שֶׁל דָּוִד לְהַתְּנוּצָה. דָּוִד זָכָה לְתַהִילַתְּם הַעֲצוּמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲדָךְ גַּם לְקִנְיָנוֹ הַגָּדוֹלָה שֶׁל שְׂאוּל: ”וַיִּתְּצֵאֲנָה הַנְּשִׁים מִכָּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁיר וְהַמְּחִלוֹת לְקִרְאָת שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ בְּתַפִּים בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁלְשִׁים. וַתַּעֲנִינָה הַנְּשִׁים הַמְּשַׁחֲקוֹת וַתֹּאמְרוּ: הֲכֵּה שְׂאוּל בְּאַלְפֵינוּ וְדָוִד בְּרַבְבָּתָיו. וַיַּחֲרֵ לְשְׂאוּל מְאֹד וַיִּרַע בְּעֵינָיו הַדְּבָר הַזֶּה, וַיֹּאמֶר: נָתַנּוּ לְדָוִד רַבָּבוֹת וְלִי נָתַנּוּ הָאֲלָפִים, וְעוֹד לוֹ אֲדָךְ הַמְּלִיכָה”.

וּמִן הַיּוֹם הַהוּא וְהַלְאָה - שְׂאוּל רוֹדֵף אֶת דָּוִד וּמַחֲפֵשׂ עֲצוֹת וַתַּחֲבֹלוֹת כִּצַּד לְהַמִּיתוֹ.

דוד נרדף ע"י שאול המלך

”וַיְהִי שְׂאוּל עוֹיֵן אֶת דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וְהַלְאָה”.

דוד ניצל מחנית שאול

שְׂאוּל לֹא מִבִּין וְלֹא מִקְבֵּל שֶׁמַּלְכוּתוֹ הַסְּתִימָה לְמַעֲשֵׂה וְשִׁרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ סָרָה מִמֶּנּוּ. הוּא לֹא מִבִּין שֶׁעָלָיו לְפָנוֹת אֶת מִקְוָמוֹ לְמֶלֶךְ הַחֲדָשׁ לְאַחַר שֶׁהוּא עֲצָמוֹ נִכְשַׁל בְּתַפְקִידוֹ וּבִכְךָ הַפְּסִיד אֶת כָּל עוֹלָמוֹ, כֹּאֲשֶׁר עֵבֵר עַל מִצְוֹת ה': כֹּאֲשֶׁר הִקְרִיב קוֹרְבָן לְפָנָיו בּוֹא הַנְּבִיא וְלֹא הַמַּתִּין וּבִנְיָגוֹד לְמָה שֶׁאָמַר לוֹ שְׂמוּאֵל הַנְּבִיא בְּמִצְוֹת ה': ”וַיִּרְדֹּף לְפָנָיו הַגִּלְגָּל... שְׁבַעַת יָמִים תּוֹחַל עַד בּוֹאֵי אֶלְיָךְ וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה” (שְׂמוּאֵל א', י', ח').

וכאשר נכשל במלחמת עמלק כשהשאיר בחיים את אגג העמלקי ואת מיטב הצאן, למרות ציווי ה' ביד שמואל הנביא שלא להחיות כל נשמה (מחיית זכר עמלק): "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: ... וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דְּבָרֵי יְיָ... לֵךְ וְהַפִּיתָה אֶת עַמְלֵק וְהַחַרְמְתָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא תַחֲמַל עָלָיו" (שמואל א', ט"ו, א'-ג'). "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: ... כִּי מָאַסְתָּה אֶת דְּבַר יְיָ וַיִּמְאַסְדָּךְ יְיָ מִהָיִית מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל". אך שאול לא הודה מיד על טעותו, הוא לא חשב שהוא נכשל במשהו. שמואל הצליח במאמצים לדלות ממנו: "חֲטָאתִי", אך שאול כבר החמיץ את השעה. "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: חֲטָאתִי כִּי עֲבַרְתִּי אֶת פִּי יְיָ וְאֶת דְּבָרֶיךָ, כִּי יָרֵאתִי אֶת הָעָם וְאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם" (שמואל א', ט"ו, כ"ד).

בעל העקרים ר"י אלבו שואל: מדוע לא קיבל ה' את תשובת שאול (שהרי הודה שחטא) ונלקחה ממנו המלכות, בעוד שגם דוד חטא ונמחל לו? ומתרחץ: אלא שאול חטא בענייני המלוכה, במצווה שנצטווה בה מצד מלכותו (שאול נמשח למלך כיון שהקדוש-ברוך-הוא בחר בו למלך, אך שאול לא קיים את דבר ה' אליו בידי שמואל הנביא), ולכן היה הדין שתלקח ממנו המלכות. ואילו דוד לא חטא בענייני המלוכה, אלא בתור אדם ולא בתור מלך (דוד חטא בתחום האישי שלו).

במסכת תענית מובא: שמיד אחרי עניין עמלק נגזר על שאול שיפסיד את מלכותו על ישראל. אלא תפילתו של שמואל הרמתי, היא שגרמה לו להארכת מלכותו, שהתפלל שמואל הנביא שלא תיבטל מלכות שאול כל זמן שהוא (שמואל הנביא) חי.

לזכותו של שאול המלך הראשון לישראל, נזקפת הקמת כל תשתית המלוכה, הצבא והמנהל בישראל. העברת העם משלטון שופטים לשלטון מלכותי מרכזי ומתקדם, עם צבא מסודר ומוסדות ממלכתיים של חוק וסדר. רבות נזקף לזכות שאול המלך שהיה בעל מראה חיצוני מרשים: יפה תואר, משכמו ומעלה גבוה מכל העם, "וַיִּתְיַצַּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבֶּה מִכָּל הָעָם מִשְׁכָּמוֹ וּמַעְלָה". שאול לא היה רק גבה קומה, היה היה בעל מידות טובות ונעלות, צדיק וישר, ללא חסרון וללא דופי, הוא היה ענוו הנחבא אל הכלים "וַיֹּאמֶר יְיָ: הֲנֵה הוּא נֶחְבֵּא אֶל הַכְּלִים" (שמואל א' י'). זך וטהור "בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמִלְכוֹ" (שמואל א', י"ג, א'). רש"י: שהיה כבן שנה, שלא טעם טעם חטא. אצל שאול הכל היה ביושר והגינות לא היה לו משוא פנים אפילו ליונתן בנו, במלחמת פלישתים כאשר הכריז שאול המלך על צום באותו היום ויונתן לא שמע על כך וטעם מן הדבש: "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל: כֹּה יַעֲשֶׂה אֱלֹקִים וְכֹה יוֹסֵף כִּי מוֹת תָּמוּת יוֹנָתָן". העם אשר תלה את הישועה הגדולה שהי עשה להם ביונתן הגיבור - פודה את יונתן: "וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שָׁאוּל: הַיּוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל? חָלִילָה חִי יְיָ אִם יָפַל מִשְׁעֶרֶת רֵאשׁוֹ אֲרָצָה, כִּי עִם אֱלֹקִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה. וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת יוֹנָתָן וְלֹא מָת" (שמואל א', י"ד). אך למרות הכל שאול לא עמד בנסיונות, ולכן כוכבו דרך והי סר מעמו.

המחשבות הרעות הסעירו את נפשו של שאול המלך יום אחר יום. דוד היה מנגן לפני שאול כדי להסיר מעליו את הרוח הרעה, ותוך כדי הנגינה ישב שאול המלך ואחזו כל העת את החנית בידו. דוד היה שקוע בנגינתו כאשר לפתע פתאום הטיל שאול את החנית לעברו, והתכוון להכותו מכה אחת: שהחנית תכנס בדוד ובקיר (רש"י), דוד ניצל רק בדרך נס.

"וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִכְנֹו... וְאֵת בְּתוֹ יִתֵּן לוֹ"

מירב בת שאול

שאול מבטיח לאיש אשר ינצח את גלית הפלישתי: "וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִכְנֹו, יַעֲשֶׂרְנוּ הַמֶּלֶךְ עֶשֶׂר גְּדוֹל, וְאֵת בְּתוֹ יִתֵּן לוֹ". דוד מנצח את גלית הפלישתי, אך שאול המלך שעדיין לא מעשירו אומר לו: "הֲנִיָּה בְּתִי הַגְּדוֹלָה מֵרַב, אֲתָה אֲתָן לָךְ לְאִשָּׁה. אֵךְ הֵיָה לִי לְבֹן חַיִּל וְהִלַּחֵם מִלְחָמוֹת יְיָ". שאול רוצה לתת את הבכירה לפני הצעירה, אך כל כוונת שאול המלך היתה: שדוד יצא למלחמות ושם יומת על ידי הפלישתים בידי שמים, במקום שתהיה בו יד שאול. אך דוד מקטין את עצמו בהכנעה ולא בסרוב, ואומר לשאול בענוותנותו: אני אדם פשוט ונבזה, רועה צאן, ואין בי גדולה להיות חתן למלך, "מִי אֲנֹכִי, וּמִי חַיִּי מְשַׁפְּחֵת אָבִי בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי אֶהְיֶה חֲתָן לַמֶּלֶךְ?"

"וַיְהִי בַּעֲתַת תֵּת אֶת מֵרַב בֵּת שְׁאוּל לְדָוִד, וְהִיא נִתְּנָה לְעֹדְרִיאֵל הַמְּחַלְתִּי לְאִשָּׁה". לפי רש"י ורד"ק: ובעוד שהיו מתעסקים לתת את מירב לדוד, התגלגל הדבר וניתנה (על ידי עצמה) לעודריאל המחולתי. (מצודות דוד ומלבי"ם): שקיבלה ממנו קידושין בלא דעת אביה. דוד מוחל לשאול המלך על העושר אשר הובטח לו, וגם אשר לא נתן לו את מירב.

והנה מיכל אוהבת את דוד: "וַיִּתְּאָהֵב מִיכָל בֵּת שְׁאוּל אֶת דָּוִד", וזה מוצא חן בעיני שאול המלך: "וַיִּגְדּוּ לְשְׁאוּל וַיִּשֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו", כיון שכוונתו היא שמיכל תהיה לדוד למוקש ובכך תהיה בו יד הפלישתים.

אך בינתיים לאחר שדוד לא נשא את מירב בת שאול, נראה שדוד משך את ידיו מן הרצון לשאת את בת המלך. לכן ציוה שאול המלך את עבדיו: "דַּבְּרוּ אֶל דָּוִד בְּלֹט לְאֹמֶר, הֲנִיָּה חֲפָץ בָּךְ הַמֶּלֶךְ וְכָל עַבְדָּיו אֶהְבִּיב, וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בְּמֶלֶךְ".

מיכל לדוד בעבור 100 עורלות

שאול המנסה להמית את דוד בכל דרך אפשרית, אינו מצליח לדייק בהטלת החנית. שאול ממנה את דוד לשר האלף כדי שימות במלחמה. אך דוד מצליח בתפקידו "וְכָל יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה אֶהֱב אֶת דָּוִד".

שאל המלך מנסה להפיל את דוד בידי הפלישתים, הוא שולח את עבדיו והם המדברים עם דוד שיתחתן במלך וישא את מיכל בת שאול לאשה. ולמרות שמירב מאסה בו, מיכל אוהבת אותו.

כאשר דוד הענו מרגיש רש ונקלה מכדי להתחתן במלך, שאול דואג להודיעו: שהמוהר כדי לשאת את מיכל בת המלך יהיה בהשג יד גם עבור דוד: בעבור 100 עורלות פלישתים. למרות ששאול הבטיח להעשירו ולתת את בתו לאיש אשר ינצח את גִלְיָת, הוא מוכן לקיים את הבטחתו רק כנגד 100 עורלות פלישתים, דבר היכול להוביל את דוד אל מותו, ואת שאול להיפטר סופית מדוד ומהאיום על כתר.

"וַיֵּשֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ". דוד אינו מתמהמה, שאול ביקש 100 עורלות - דוד מכה בפלישתים 200 איש ומביא לו 200 עורלות, "וַיִּתֵּן לוֹ שְׂאוּל אֶת מִיכָל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה". והקב"ה הקדים תרופה למכה: "וַיִּמְכַּל בֵּת שְׂאוּל אֶתְּהַבְתָּהוּ", מיכל בת שאול אוהבת את דוד והיא זו המצילה את חייו, למרות שזה נגד רצון אביה.

"וַיֵּאָסֶף שְׂאוּל לְרֹא מִפְּנֵי דָוִד עוֹד, וַיְהִי שְׂאוּל אֵיב אֶת דָּוִד כָּל הַיָּמִים", שאול מתחיל לדבר אל יונתן בנו ואל כל עבדיו בגלוי: שכוונתו להמית את דוד. למרות זאת יונתן שהוא למעשה יורש העצר הטבעי לאחר שאול, מסייע לדוד בכל מאודו ומשתדל למענו להצילו מן הסכנה, ומאידך לשמור על כבוד אביו. מכאן ואילך נוספה ליונתן האות הא בשמו, ומעתה שמו יהונתן. יהונתן משכנע את אביו שדוד לא חטא לו ורק עשה טוב בנגינתו ובנצחונו על גִלְיָת הפלישתית, וכי מדוע לשפוך דם נקי. שאול מתעשת ונשבע לא להמית את דוד.

דוד ניצל מחנית שאול בשנית

הרוח הרעה ממשיכה ומבעתת את שאול, והוא שוב מטיל את החנית על דוד המנגן לכבודו. דוד מצליח לחמוק מהחנית רק בדרך נס וניצל, החנית נתקעת בקיר. "וַיִּבְקֹשׁ שְׂאוּל לְהַכּוֹת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבַקִּיר, וַיִּפְּטֹר מִפְּנֵי שְׂאוּל, וַיֵּךְ אֶת הַחֲנִית בַּקִּיר, וַדָּוִד נָס וַיִּמְלֹט בְּלִילָה הַזֹּאת".

"וַיִּשְׁלַח שְׂאוּל מַלְאָכִים אֶל בֵּית דָּוִד לְשַׁמְרוֹ וְלְהַמִּיתוֹ בַּבֶּקֶר".

דוד ניצל בזכות מיכל בת שאול

שאול כל כך חושש מדוד, עד כדי כך שהוא שולח שליחים מיוחדים אל בית דוד לשמור את הבית כל הלילה ולהמיתו בבוקר. מיכל נימצאת בתווך בין נאמנותה לאביה לבין מסירותה לדוד אשר היא אוהבת, היא מרגישה בסכנה האורבת לדוד ומודיעה לו: "וַתִּגַּד לְדָוִד מִיכָל אֲשֶׁתוֹ

לֵאמֹר: אִם אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה, מִחֵר אֲתָה מוֹמֵת". מִיכַל שׁוֹלַחַת אֶת דּוֹד וּבַכֵּךְ הִיא מִסְכַּנַּת אֶת חַיֵּיהָ, כִּיּוֹן שֶׁהִיא יְכוּלָה לִהְיוֹת נִידוּנָה כְּמוֹרֶדֶת בְּמַלְכוּת, אֲצֵל שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ אֵין מִשׁוּא פָּנִים. לְמִרוֹת הַכֹּל מִיכַל מִשְׁלַשְׁלַת וּמוֹרִידָה אֶת דּוֹד בַּעַד הַחֲלוֹן לֹלָא עֲזַרְתָּ הַמִּשְׁרָתִים אוֹ הַשְּׁפָחוֹת, עַל מִנַּת שְׁלֹא יוֹדַע הַדָּבָר. דּוֹד בּוֹרַח וְנִמְלֵט, וְנִיצַל בְּזָכוֹת מִיכַל.

מִיכַל נּוֹקֵטת בַּפְּעוּלַת הַסַּחָה כְּדִי לֹאפְשֵׁר לְדוֹד לְבַרוּחַ רַחוּק יוֹתֵר: הִיא מְנִיחָה אֶת הַתְּרַפִּים עַל הַמִּיטָה, כְּלוֹמֵר: הַנִּיחָה אֶת הַכְּרִים וְהַכְּסָתוֹת הַעֲשׂוֹיֹת מְנוּצוֹת וְהֵן רַפּוֹת וְנִקְרָאוּ תְּרַפִּים עַל הַמִּיטָה, וְסִידְרָה אוֹתָם בְּצוֹרֵת אֲדָם. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַכּוֹנֵנָה לְתְּרַפִּים אֲשֶׁר עֲשֵׂתָה מִיכַל בְּצוֹרֵת דּוֹד כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה דְמוּתוֹ תִּמְיֵד לְנֶגֶד עֵינֶיהָ, וְעַכְשֵׁיו הַשְּׁתַמְשָׂה בָּהֶם לְהַצִּילוֹ. וְלְמִרוֹת שֶׁהֵיוּ עֲשׂוֹיִים בְּצוֹרֵת אֲדָם אֵינָם תְּרַפִּים שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה.

מִיכַל שְׂמָה אֶת כְּבִיר הָעֲזִים מְרֹאשׁוֹתָיו, כְּדִי שֶׁיִּרְאֶה כְּאִילוֹ הֵם שְׁעֵרוֹתָיו שֶׁל דּוֹד, הִיא כִּי־סִתְּהָ בְּבִגְדֵי אֶת הַדְּמוּת הַשׁוֹכֶבֶת בְּמִיטָה, וְכֹאֲשֶׁר הִגִּיעוּ שְׁלִיחֵי שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ לְקַחַת אֶת דּוֹד, "וַיִּתְּאֶמֶר: חֲלָה הוּא". לְמִרוֹת זֹאת שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ דּוֹרֵשׁ מִשְׁלִיחָיו: "הֲעָלוּ אֹתוֹ בְּמִטָּה אֵלַי לְהִמָּתּוֹ". הַשְּׁלִיחִים מְבִיאִים אֶת "דּוֹד" עַל הַמִּיטָה וְהֵנָּה: אֵין זֶה דּוֹד הַשׁוֹכֵב בְּמִיטָה, אֲלֹא הַתְּרַפִּים וְכְבִיר הָעֲזִים "מְרֹאשׁוֹתָיו".

שְׂאוּל כּוֹעֵס עַל מִיכַל בְּתוֹ שֶׁכֵּךְ רִימַתָּה אוֹתוֹ וְהַבְּרִיחָה אֶת אוֹיְבָיו, וּמִיכַל מְצַטְדֵּקֶת וְאוֹמַרֶת שֶׁשִּׁלַּחָה אוֹתוֹ מִתּוֹךְ פֶּחַד שְׂמָא יִהְרַגְנָה: "הוּא אֶמֶר אֵלַי שְׁלַחְנִי, לָמָּה אֶמְיַתְּדִי".

דוד בורח לניות אל שמואל הנביא

דוד אשר היה במצוקה גדולה בורח לניות ברמה אל שמואל הנביא, לספר לו את כל אשר עשה לו שאול המלך, וגם כדי לברר מה פשר כל הצרות שנחתו עליו מיום שמשחו שמואל למלך.

ואמרו חז"ל: שהיה דוד יושב ולומד עם שמואל כל הלילה ברמה ועוסקים בנויו של עולם, ושמואל גילה לדוד שבית המקדש עתיד להיבנות. הם ישבו ודנו לגבי המקום שעליו יש להקים את בית המקדש, ושמואל מסר לדוד מגילה בה צורת המקדש על כל פרטיו אברבנאל, ילקוט מעם לועז).

בילקוט שמעוני שמואל א', רמז קכ"ט מובא: אותו הלילה שברח דוד מלפני שאול, למד משמואל הנביא מה שאין תלמיד ותיק לומד ב-100

שנה. ובמסכת זבחים נ"ד, ב' מובא: עסקו שמואל ודוד בבירור מקומו המדויק של המקדש, כדי להעביר את המשכן לאחר חורבן שילה למקומו הקבוע ב"מקום אשר יבחר ה'".

כאשר מגלה שאול המלך שדוד נמצא בנְיֹוֹת ברמה, מקום שם בני הנביאים יושבים ולומדים משמואל הנביא, הוא שולח לשם שליחים כדי לקחת את דוד. כאשר השליחים מגיעים לנְיֹוֹת ברמה ורואים את להקת הנביאים המתנבאים ושמואל הנביא עומד ניצב עליהם, זה גורם גם להם להתנבא - "וַיְהִי עַל מְלֶאכִי שְׂאוּל רוּחַ אֱלֹקִים, וַיִּתְנַבְּאוּ גַם הֵמָּה". שאול שולח שליחים נוספים וגם הם מתנבאים, גם בפעם השלישית שולח שאול שליחים וגם הם מתנבאים.

שאול מחליט להגיע בעצמו לנְיֹוֹת ברמה וגם הוא מתנבא: "וַיְהִי עָלָיו גַם הוּא רוּחַ אֱלֹקִים, וַיִּלְךְ הָלוֹךְ וַיִּתְנַבְּא עַד בָּאוּ בְּנֵי־בְרָמָה", שאול פושט את בגדי המלכות ומתנבא כל היום ההוא וכל הלילה. בינתיים בעוד שאול מתבודד ומתנבא בביטול החושים, מספיק דוד לברוח מנְיֹוֹת אשר ברמה.

יהונתן בן שאול עוזר לדוד לברוח משאול

"וַעֲתָה שְׁלַח וְקַח אֵתוֹ אֵלַי כִּי בֶן מְוֵת הוּא"

דוד הבורח מנְיֹוֹת בְּרָמָה מגיע אל יהונתן ושוטח לפניו את לבו: "מָה עָשִׂיתִי, מָה עֹוֹנִי וּמָה חָטָאתִי לְפָנַי אָבִיךָ כִּי מִבְּקֶשׁ אֶת נַפְשִׁי? נִשְׂאָר רַק כַּפְסֵעַ בֵּינוֹ וּבֵין הַמּוֹוֹת. יהונתן משיב לו: חלילה, לא תמות. כל הסבל הגדול שדוד עובר וכל הרדיפות והייסורים ממרקים אותו, מלמדים אותו תחבולות ודרכי הישרדות, מכשירים אותו למלכות, ומוכיחים לו שה' עמו ולא יאונה לו כל רע.

דוד מבקש מיהונתן ידיד נפשו המוכן לעשות הכל למענו: לבדוק מה תהיה תגובתו של שאול המלך כאשר יראה שנפקד מקום דוד מן המשתה (כאשר דוד לא יהיה נוכח בסעודת ראש חודש שנהגו לסעוד על שולחן המלך). יהונתן יאמר לשאול כי דוד ביקש ממנו רשות ללכת לבית לחם עירו לזבוח עם משפחתו, ובינתיים דוד יסתתר בשדה, "וְיֵאָם חֲרָה יַחֲרָה לוֹ, דַּע כִּי כָלְתָה הָרָעָה מֵעַמּוֹ".

יהונתן סבור ששאול אביו אינו מסתיר ממנו מאומה, אך דוד יודע ששאול מסתיר מיהונתן, כיון ששאול יודע שיהונתן מספר לדוד הכל.

יהונתן מבטיח לספר לדוד מה תהיה תגובת שאול אביו על העדרו של דוד מן הסעודה, והם כורתים ברית בה מבקש יהונתן: "ולא תִּכְרֹת אֶת חֶסֶדְךָ מֵעַם בְּיַתִּי עַד עוֹלָם".

דוד ויהונתן מסכמים ביניהם מקום מפגש לאחר שלושה ימים, בו תינתן תשובת יהונתן לדוד באמצעות החצים שיהונתן ייָרֶה ליד אבן הָאָזָל: "וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת הַנֶּעֱר לְךָ מִצָּא אֶת הַחֲצִים. אִם אָמַר אֲמַר לְנֶעֱר: הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּךָ וְהִנֵּה, קִחְנוּ וּבָאָה כִּי שְׁלוֹם לְךָ... וְאִם כֹּה אֲמַר לְעָלָם: הִנֵּה הַחֲצִים מִמֶּךָ וְהִלָּאָה, לְךָ כִּי שְׁלָמְךָ יִי".

דוד הסתתר בשדה ונעדר מסעודת ראש חודש, "ולא דָּבַר שְׂאוֹל מְאוּמָּה". אך כאשר נפקד מקום דוד גם ביום השני ממחרת החודש, ולאור העובדה שיהונתן אישר לו ללכת לזבח המשפחתי בבית לחם, "וַיִּחַר אַף שְׂאוֹל בְּיִהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ: בֶּן נַעֲוֹת הַמְרִדֹּת. הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי בַחַר אֶתְּךָ לְבֶן יִשִׁי לְבִשְׂתֶּךָ... שְׂאוֹל הַמֶּלֶךְ אֵינוֹ מִבֵּין כִּיצַד יִהְיוֹנָתָן בְּנוֹ תוֹמֵךְ בִּירִיבוֹ וְאִפִּילוֹ בַּמַּחִיר וַיִּתּוֹר עַל הַמַּלְכוּת, "כִּי כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן יִשִׁי חָי עַל הָאָדָמָה, לֹא תִפּוֹן אֶתְּךָ וּמַלְכוּתְךָ, וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן מָוֶת הוּא". יהונתן אומר לאביו: למה יומת, מה עשה? ואז מטיל עליו שאול את החנית להכותו. ליהונתן כבר אין יותר ספקות ביחס לכוונות אביו להמית את דוד.

למחרת בבוקר יוצא יהונתן עם נער קטן לשדה, כפי שקבע עם דוד. הוא יוצא בשעות היום כדרך טיול כדי שלא יחשדו בו, ועם נער קטן כדי שלא יבין את הסוד. לאחר שיהונתן יורה את החצים והנער הקטן מלקטם, נותן יהונתן את כליו לנער כדי שיביאם לעיר. הנער הולך ודוד יוצא ממחבואו, "וַיִּפֹּל לְאַפְּיוֹ אֲרֻצָּה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת רַעְהוֹ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת רַעְהוֹ, עַד דָּוֶד הַגְּדִיל. וַיֹּאמֶר יִהְיוֹנָתָן לְדָוִד: לְךָ לְשְׁלוֹם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְיָ לֵאמֹר, יִי יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זָרְעֵי וּבֵין זָרְעֶךָ עַד עוֹלָם". יהונתן חוזר לעיר ודוד ממשיך את מנוסתו לעבר נוב עיר הכהנים.

דוד נמלט לנוב עיר הכהנים

דוד בא לנוב עיר הכהנים כדי להתפלל כי שם היה ארון ה', ולשאול את פי ה' ב"אורים ותומים" לפני שימשיך את דרכו ובריחתו משאול.

כאשר הגיע דוד המלך לנוב שהה שם גם דואג האדומי אביר הרועים מעבדי שאול, ולפי רש"י דואג היה אב בית דין.

אחימלך הכהן נחרד לקראת דוד ושאל: מדוע הוא לבדו, שהרי לא מקובל שאדם גדול כמוהו וחתן המלך ילך לבדו. דוד משיב: שהוא הולך במצוות שאול המלך בשליחות סודית, ואסור שאיש ידע אודות שליחותו. ומאחר שאחימלך הכהן הבין שדוד בשליחות שאול המלך, הוא לא נקט בשום אמצעי זהירות מדואג אשר היה שם.

דוד שהיה מאוד רעב (אחזו בולמוס), ביקש מאחימלך הכהן שיתן לו לחם, אך מאחר שנוב עיר שכולה כהנים ולא היה שם לחם חול רגיל, נתן לו הכהן לחם קודש, מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' המותר רק לכהנים.

דוד שואל את אחימלך האם יש לו חנית או חרב, כיון שמיהר בדבר המלך ולא לקח עמו את חרבו. אחימלך הכהן נותן לדוד את חרב גלית הפלישתית שהיתה מאחורי האפוד, חרב שדוד הניחה שם לאחר נצחונו על גלית. אחימלך הכהן שואל לו באלקים ב"אורים ותומים" ומברכו: שיצליח בדרכו. דוד לובש עוז ובורח ביום ההוא אל אכיש מלך גת.

דוד המלך והשגעון

דוד בורח אל אכיש מלך גת

דוד רואה את מבטי הקנאה של דואג האדומי ומבין שמדואג לא יצא טוב. דוד המאוים על ידי שאול, בורח בלית ברירה אל אכיש מלך גת.

במדרש שוחר טוב מובא: שאמר דוד לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, כל מה שעשית בעולמך יפה מן הכל, חוץ מהשטות. מה הנאה יש בשטות? אדם מהלך בשוק וקורע את בגדיו והתינוקות משחקים ורצים אחריו, והעם משחקים לפניו. וכי זה נאה לפניך? אמר לו הקב"ה לדוד: דוד, על שטות אתה קורא תיגר? חייך שתצטרך לו. ואמנם נצרך דוד להעמיד פנים כשוטה אצל אכיש מלך גת.

כשהגיע דוד לגת חשדו בו שהוא מרגל, שהרי לא יתכן שאדם הנחשב בעיני העם כגדול וגיבור יותר משאול המלך, יברח מפניו. "ויאמרו עבדי אכיש אליו: הלא זה דוד מלך הארץ! הלא לזה יענו במחלות לאמר: הִפֵּה שָׂאוּל בְּאַלְפָיו וְדָוִד בְּרִבְבֵיתוֹ!"

ועוד מובא במדרש שוחר טוב: באותה שעה אמר לו הקב"ה: דוד, אצל אכיש אתה הולך? אתמול הרגת את גלית והלכת היום אצל אֶחָיו וחרבו

בידך, ואֶחָיו שומרי ראשו של אכיש? הרי עדיין לא נסתפג דמו של גִּלְיָת. כיון שבא דוד אל גת באו אצל אכיש מלכם ואמרו לו: נהרוג את דוד שהרג את אחינו. אמר להם אכיש: וכי לא מלחמה היתה? אמרו לו: אם כך עמוד מכסאך, שהמלכות לדוד. באותה שעה נתיירא דוד "וַיִּשָּׂם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבּוֹ, וַיֵּרָא מְאֹד מִפְּנֵי אֶכִישׁ מֶלֶךְ גֹּת".

"לְדָוִד בְּשָׁנָתוֹ אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אָבִימֶלֶךְ וַיִּגְרָשׁהוּ וַיֵּלֶךְ" (תהלים ל"ד)

ה"שיגעון"

בראות דוד את גודל הסכנה הצפויה לו, במיוחד כאשר חרב גִּלְיָת היתה מצויה עמו, החליט ל"שנות את טעמו" ולהשתמש בשיגעון מדומה כדי להיחלץ מצרתו. "וַיִּתְהַלֵּל בְּנֶדְם" והיה דוד כותב על הדלתות: אכיש מלך גת מחוייב לי מאה ריבוא ואשתו חמישים, והיה מוריד את רירו אל זקנו ומתנהג כשוטה.

הרד"ק מביא מהמדרש: שאשתו ובתו של אכיש מלך גת היו משוגעות וצועקות ומשטות מבפנים, ודוד צועק ומשטה מבחוץ. אמר להם אכיש: חסר שוטים אני? "חֲסַר מְשֻׁגְעִים אֲנִי, כִּי הִבֵּאתֶם אֶת זֶה לְהַשְׁתַּגֵּעַ עֲלָי?" באותה שעה שמח דוד שמחה גדולה, שיש שְׁטוּת בעולם והועילה לו השטות וניצל.

דוד נמלט וממלט את הוריו

דוד נמלט אל מערת עֲדָלָם

בזכות השיגעון בו השתמש דוד הוא ניצל מאכיש מלך גת ואנשיו, ומשם נמלט דוד אל מערת עֲדוֹלָם. "וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמְלֹט אֶל מְעַרַת עֲדָלָם, וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדּוּ אֵלָיו שָׁמָּה".

כאשר שמעו אחי דוד וכל בית אביו שדוד ברח אל מערת עֲדוֹלָם, הם החליטו להצטרף אליו מפחד שאול. היה להם ברור שכאשר ישמע שאול על בריחת דוד, הוא ירצה לנקום בו ולפגוע בבני משפחתו.

אל דוד הצטרפו במערת עֲדוֹלָם כ-400 אנשים נוספים: "וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אִישׁ מְצוּק" - אנשים שהיו להם מצוקות, ולפי המפרשים: אלה

אנשים שיש בהם בינה ודעה. ודוד התחבר רק עם תלמידי חכמים כמוהו אשר נקראו מצוקים מלשון צוק, כלומר: חזקים ואיתנים באמונתם כצוק.

ובדברי הימים א', י"ב, כ"א-כ"ב נאמר: "וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל דָּוִד לְצִיּוֹנָה... וְהָמָּה בְּגִבּוֹרִים עֲזָרֵי הַמִּלְחָמָה. נִשְׁקִי קֶשֶׁת... וְהָמָּה עָזְרוּ עִם דָּוִד עַל הַגָּדוֹד, כִּי גִבּוֹרֵי חֵיל כָּלָם וַיְהִיו שָׂרִים בְּצָבָא. כִּי לָעֵת יוֹם בָּיֹס יָבֹאוּ עַל דָּוִד לְעֲזָרוֹ עַד לְמַחְנֶה גָּדוֹל כְּמַחְנֶה אֱלֻקִּים". אנשים אלה שהצטרפו אל דוד והיו נאמנים לו כל חייו, היו למעשה גרעין התהוות הצבא של מלכות דוד.

ואף על פי שהיו במחנה דוד גם מרי נפש היה המחנה קדוש, שנאמר עליו שהיה "כְּמַחְנֶה אֱלֻקִּים". עצם הימצאותו של גד הנביא במחנה דוד מעידה על קדושתו הרבה של המחנה. "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ נֶשֶׂא" - כלומר: אנשים שהיו להם נושים, שהיו חייבים ואין בידם לשלם. "וְכָל אִישׁ מֵר נֶפֶשׁ" - שמצוקותיו הפכוהו למר נפש. ויש מפרשים שהיו גם מרי נפש מהעברות שבידם, ודוד היה מחזירם בתשובה. ולמרות שדוד כבר נמשח למלך, הוא היה כל כך ענו וצנוע, ולא נהג בהם כמלך.

דוד ממלט את הוריו למואב ועובר ליער חֶרֶת

"וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפָּה מוֹאָב". דוד מחליט להגיע למצפה מואב. מאחר שרות סבתו היתה מואביה הוא יוצא מנקודת הנחה שהוריו יהיו בטוחים שם הרבה יותר מאשר במערות ובמצודות, אשר בעת מלחמה הם מקום מסוכן, ועדיף שהוריו ישבו בעיר המלוכה במואב, שהרי ישי אביו הוא נכדה של רות המואביה ודוד עצמו הוא נין של רות המואביה.

דוד מציג את הוריו לפני מלך מואב, ומבקש שיאפשר לאביו ולאמו להישאר במואב במקום לדור עמו במערת עדולם, עד אשר ידע מה יעשה לו ה'. הורי דוד נשארים במואב ואחי דוד בוחרים להישאר עמו וללכת אתו בכל אשר ילך (לפי אברבנאל) ולפי פרשנים אחרים אָחִיו נשארו אצל מלך מואב.

גד הנביא אומר לדוד שלא ישב במצודה, כיון שהנביא ראה ברוח הקודש שמלך מואב אשר היה מתיירא מפני שאול, יכול להסגיר את דוד לשאול. לכן הציע גד הנביא לדוד: שילך אל ארץ יהודה, שם מצויים בני שבטו הקרובים לו, והם לא ימסרוהו לשאול. "וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֹא יַעַר חֶרֶת", ואכן כל זמן שהיה דוד בארץ יהודה היה בטוח מפני שאול, עד אשר הגיע לעיר קְעִילָה (שם אנשי העיר אמורים היו להסגירו לשאול).

מובא במדרש במדבר רבה י"ד ורש"י: שכאשר הלך דוד לארץ יהודה, הרג מלך מואב את הוריו של דוד ואת אחיו, פרט לאח אחד שהחייהו

הריגת נוב עיר הכהנים

הריגת 85 כהני נוב ע"י דואג האדומי

כאשר נודע לשאול המלך שדוד אסף אליו אנשים וכוחו הולך וגדל, כעס מאוד על עבדיו שלא גילו לו את הדבר קודם לכן. שאול כבר אינו בוטח בעבדיו, הוא יושב תחת האשל כשהוא מרוחק מהם וחניתו בידו.

שאול מטיח בעבדיו קרוביו ובני בנימין שבטו: שהם אינם מגלים את אוזנו כיון שכולם עשו יד אחת נגדו, וכי הם אוהבים את דוד ומצפים לקבל מדוד עושר וכבוד. ואפילו בנו יהונתן יוצא חלציו כרת ברית עם בן ישי.

"בבוא דואג האדומי ויגד לשאול ויאמר לו: בא דוד אל בית אחימלך"

דואג האדומי מספר לשון הרע

בשעה שדוד המלך הגיע לנוב היה שם גם דואג האדומי. דואג מספר לשאול ומדגיש בזדון לבו רק את הדברים אשר יכולים להזיק לדוד ולהאשימו כמורד במלכות: "ויען דואג האדומי והוא נצב על עבדי שאול ויאמר: ראיתי את בן ישי בא נבה אל אחימלך בן אחטוב, וישאל לו ביי (ביאורים ותומים"), וצידה נתן לו, ואת חרב גלית הפלשתי נתן לו".

דואג האדומי מעלים למעשה את כל האמת: דואג לא מספר לשאול שאחימלך הכהן כלל לא ידע שדוד בורח מפני שאול, ועובדה: אחימלך לא הסתיר מדואג ונתן לדוד את הלחם והחרב בבית ה' לעיני דואג, שאם היה רוצה להסתיר היה נותן בביתו את הלחם והחרב לדוד. דואג מעלים את האמת בזאת שלא מספר לשאול שאחימלך היה בטוח בכך שדוד הגיע לנוב בשליחות שאול המלך, כפי שאכן אמר לו דוד. ומה גם שדוד היה ידוע כעבדו הנאמן של שאול המלך וכחתן המלך, ולכן לא היה שום ענין שיהיה לאחימלך ספק בדוד, או שיעלה בדעתו שדוד מורד באדונו.

אם דואג היה מספר לשאול שאחימלך לא ידע כלום, היה אחימלך יוצא זכאי. אך דואג לא סיפר לשאול שדוד בא אל בית ה', אלא מדגיש שדוד

בא אל אחימלך בן אחיטוב, והכל כדי ששאל המלך יחשוד שאחימלך קָשָׁר קָשָׁר נגד מלכות שאול.

דואג מספר לשאול: שהכהן שאל לדוד בה' (ובכך בעצם "הפך אותו" למלך, כיון שאין שואלים ב"אורים ותומים" להדיוט-לאיש רגיל). ועוד: שהכהן נתן לדוד צידה לדרך, ולמרות שידע שדוד בורח הוא גם נתן לו את חרב גִּלְיָת.

רש"י שואל: האם מהיום אחימלך הכהן שואל לדוד ב"אורים ותומים"? זה ימים רבים שצורך הציבור בו, שמינהו שאול למוציא והמביא את ישראל, ומאז כבר שואל לו אחימלך ב"אורים ותומים" באופן לגיטימי, כשליחו של שאול המלך לגבי המלחמות וכו', וזה אינו דבר חדש, וחלילה לאבימלך הכהן לעשות זאת במרד ובמעל.

לשון הרע של דואג האדומי ממחיש כמה גדול עוון לשון הרע, ואפילו יותר משפיכות דמים. כי ההורג - נפש אחת הוא הורג, אבל דואג האדומי שסיפר לשון הרע הרג: את אחימלך הכהן - וכל נוב עיר הכהנים, את שאול - שנהרג בעוון נוב, ואת עצמו - שנשתרש מחיי העולם הזה ומחיי העולם הבא.

הריגת נוב עיר הכהנים

"וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לְקַרְא אֶת אַחִימֶלֶךְ בֶּן אַחִיטוֹב הַכֹּהֵן וְאֶת כָּל בְּיַת אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנוֹב, וַיָּבֵאוּ כָּלֵם אֶל הַמֶּלֶךְ."

שאול מאשים את אחימלך ואת כל הכהנים בקשר נגד המלך, בבגידה וסיוע לדוד נגד המלך. ואף מאשים את אחימלך שבעצתו ברח דוד ממצודת מואב ליהודה. אחימלך אומר לשאול: ידוע לכול שדוד שהוא חתן המלך, נאמן למלך וסר למשמעתו. וכי יעלה על הדעת שדוד ירצה למרוד במלך? "וַיַּעַן אַחִימֶלֶךְ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר: וַיְמִי בְּכָל עֲבָדֶיךָ פְּדוּד נַאֲמֹן וַחֲתַן הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל מְשַׁמְעֶתְךָ וְנִכְבַּד בְּבֵיתְךָ". אחימלך מתנצל בפני שאול ואומר בתמיהה: האם זו הפעם הראשונה שאני שואל לו בה'? כבר שאלתי לו בעבר. ולא יאשים המלך את כל בית אבי, "כִּי לֹא יָדַע עֲבָדְךָ בְּכָל זֹאת דָּבָר קָטָן אוֹ גָדוֹל".

שאול המלך מאשים את אחימלך ואת כל הכהנים בבגידה ובמרידה במלכות, על כך שהסתירו ממנו ולא גילו את אוזנו שדוד בורח, "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מוֹת תָּמוּת אַחִימֶלֶךְ אַתָּה וְכָל בְּיַת אָבִיךָ". המלך שאול מצווה לעבדיו להמית את כל הכהנים ש"בגדו" בו, אך עבדי המלך ממאנים לשלוח את ידם ולפגוע בכהני ה' ובכהן הגדול. המלך אומר לדואג האדומי לעשות זאת. ומאחר שלדברי דואג הם חייבים מיתה, אזי יד העדים תהיה בכהנים בראשונה. ודואג פוגע בכהנים וממית ביום ההוא "שְׁמָנִים וְחֲמִשָּׁה אִישׁ נִשָּׂא אֶפֶוד בָּד. וְאֶת נֹב עִיר הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי חָרַב

מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה, מֵעוֹלָל וְעַד יוֹנֵק, וְשׂוֹר וְחִמּוֹר וְשָׂה לְפִי חֶרֶב". למען יראו ויִרְאוּ, שהעם ישמעו ויפחד לעזור לדוד בבריחתו.

שאל אשר חמל על אגג העמלקי ועל מיטב הצאן - לא חמל על הכהנים. שהמרחם על אכזרים סופו שיתאכזר על רחמנים. שאל נענש קשות על דמם של הכהנים בנוב: שנפל בחרב פלשתים הוא ובניו.

אביתר הכהן שרד

למרות הריגת 85 הכהנים וכל נוב עיר הכהנים, שרד כהן אחד: אביתר בן אחימלך בן אחיטוב הכהן, אשר נמלט אל דוד עם האפוד ו"האורים ותומים", ומספר לדוד כי שאל הרג את כהני ה'.

דוד מרגיש צער גדול ואשמה, הוא אומר לאביתר: "שָׁבָה אִתִּי אֶל תִּירָא כִּי אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ אֶת נַפְשִׁי יִבְקֹשׁ אֶת נַפְשְׁךָ". מובא בחז"ל שהצלת אביתר הכהן היא שגרמה מאוחר יותר להצלת בית דוד: כאשר עתליה הכריתה את כל זרע המלוכה ונותר רק יואש בן אחזיה מבית דוד, אשר ניצל ע"י יהוידע הכהן ונשמר בבית המקדש.

דוד הנרדף והזיפים המלשנים

מלחמת דוד בפלישתים להגנת קעילה

למרות שדוד נרדף ע"י שאול, הוא נוהג במסירות נפש למען עם ישראל, ויוצא לעזרת ישראל נגד הפלישתים הנלחמים בקעילה, השוסים את הגרנות, גוזלים ומשחיתים את ממון ישראל.

קעילה היתה עיר הסמוכה לגבול, ויתכן שהפלישתים מצאו פירצה בהגנת ישראל, כאשר ראו ששאול עסוק ברדיפותיו אחרי דוד. דוד מגן על קעילה במסירות נפש, אך לא לפני שהוא שואל בה' - כדרכו לפני כל פעולה כזו, והוא נענה בחיוב פעמיים. "וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל דָּוִד: לֵךְ וְהִפֵּיתָ בְּפִלְשֹׁתִים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת קַעִילָה". דוד ואנשיו מגיעים לקעילה, נלחמים בפלישתים, מכים בהם מכה גדולה ומושיעים את יושבי קעילה.

המצור על דוד בקעילה

כאשר הוגד לשאול שדוד בקעילה, שאול בטוח שהפעם יצליח ללכוד את דוד, וכי ה' הסגיר את דוד בידי. שלא כמו במקומות השוממים והפתוחים בהם דוד הסתתר, ובהם יכול היה דוד להתחמק משאול בקלות - קעילה היתה עיר סגורה שאפשר לצור עליה בקלות ולא לאפשר לאף אחד לחמוק ממנה. שאול קיבץ את אנשיו לקראת לכידת דוד ואנשיו "וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת כָּל הָעָם לְמַלְחָמָה לְרִדֹת קְעִילָה, לְצוּר אֶל דָּוִד וְאֶל אֲנָשָׁיו".

דוד אשר ידע את הרעה אשר שאול מתכנן לו, ביקש מאביתר הכהן שישאל לו בה'. אביתר בן אחימלך הכהן, הביא עמו לקעילה את האפוד, ה"אורים ותומים". דוד שואל: הַיֵּרֶד שְׂאוּל לְקְעִילָה לְשַׁחַת לְעִיר בְּעִבְרוֹ? וַיֹּאמֶר: יֵרֶד. "וַיֹּאמְרוּ דָּוִד: הַיֵּסָגְרוּ בְּעַלֵי קְעִילָה אֹתִי וְאֶת אֲנָשָׁי בְּיַד שְׂאוּל? וַיֹּאמְרוּ יָי: יִסָּגְרוּ".

למרות ששאול חשב שעל ידי המצור על קעילה מסביב, דוד לא יוכל להימלט מידי ולברוח מהעיר הסגורה בדלתיים וברית, הוא לא לקח בחשבון שיהיה מי שיזהיר את דוד. ואכן דוד מצליח להימלט מקעילה למדבר זיף.

דוד נמלט מקעילה למדבר זיף

כאשר הבין דוד שלמרות שהציל את אנשי קעילה מידי הפלישתים, יש בכוונתם להסגירו ואת אנשיו לידי שאול, החליט לצאת מיד מקעילה עם אנשיו כ- 600 איש למצדות למדבר זיף, למקום במדבר ששם היו סלעים גבוהים. ושאול אשר נודע לו על כך, ויתר הפעם על הניסיון ללכוד את דוד. "וַיֵּשֶׁב דָּוִד בְּמַדְבַּר בְּמַצְדוֹת וַיֵּשֶׁב בְּהָר בְּמַדְבַּר זִיף, וַיִּבְקֹשׂהוּ שְׂאוּל כָּל הַיָּמִים וְלֹא נִתְּנוּ אֱלָקִים בְּיָדוֹ".

יהונתן בן שאול מגיע לחזק את דוד

יהונתן שכל כך אוהב את דוד השנא על אביו, מגיע במסירות נפש ובעיצומה של הסכנה, לבקר את דוד ידיד נפשו הנמלט מפני שאול למדבר. יהונתן מעודד ומחזק את רוחו של דוד בזמנים הקשים האלה ואומר לו: "אַל תִּירָא, כִּי לֹא תִמָּצָאָה יַד שְׂאוּל אָבִי, וְאַתָּה תִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַנְכִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנָה, וְגַם שְׂאוּל אָבִי יֵדַע כֵּן".

יהונתן שהיה מודע לכך שאין שואלים ב"אורים ותומים" אלא למלך, ידע שאחימלך בן אחיטוב מנוב שאל לדוד ב"אורים ותומים" וגם נענה. הוא אומר לדוד שהוא דוד יהיה המלך ויהונתן יהיה לו המשנה, כלומר: יהונתן אשר באופן טבעי אמור לרשת את אביו ולהיות למלך אחרי שאול, בענוותנותו הרבה מוותר מראש על המלוכה למען דוד ולמען שלמות הקשר ביניהם, ומוכן להיות רק המשנה למלך. בנוכחות אביתר הכהן

ובידו ה"אורים ותומים", דוד ויהונתן מחזקים וכורתים שוב את הברית ביניהם. לאחר מכן יהונתן הולך לביתו, ולא חוזר אל ארמון המלך אביו שלא יוודע היכן היה.

"בבוא הזיפים ויאמרו לשאול: הלא דוד מסתתר עמנו"

הזיפים מלשינים על דוד

דוד ממשיך לברוח ולהסתתר משאול החפץ להמיתו. הוא חי עם אנשיו בתנאי מחייה קשים מאוד במדבריות, במצדות, במערות, ובנוסף על ייסוריו הרבים הוא צריך להתמודד עם המלשינים עליו לפני שאול, ולברוח ממקום למקום. הזיפים אשר בתחומם מסתתר דוד, עולים אל שאול, מלשינים על דוד ומוסרים לשאול את מיקומו המדויק של דוד: "הלוא דוד מסתתר עמנו במצדות, בחרשה בגבעת החכילה אשר מימין הישימון". הם גם אומרים לשאול שהם מוכנים להסגיר את דוד ביד המלך. המידע משמח את שאול והוא אומר לזיפים: "ברוכים אתם לניי כי חמלתם עלי".

דוד ניצל במדבר מעון

הזיפים הולכים בראש לפני שאול ואנשיו במדבר מעון, כדי להראות להם את מקום המסתור של דוד בערבה אל ימין הישימון. הערבה של מדבר מעון היתה מישור, אשר בו יכול שאול למצוא את דוד בנקל. וכאשר נודע הדבר לדוד, כבר לא נותר לו פנאי לברוח ממדבר מעון, וירד דוד הסלע - שהיה בעצם הר גדול במדבר מעון, ושאול רודף אחריו במדבר מעון. שאול ואנשיו כבר הצליחו להקיף את דוד ואנשיו מכל עבר, הם כמעט לוכדים אותם, והנה באותו רגע ממש מגיע שליח אל שאול, ומודיע לו על פלישת הפלישתים לארץ: "מהרה ולקח פי פשוטו פלשתים על הארץ". אמר רבי יודן: מלאך שליח היה, שהיה זה מלאך מן השמים, ומשמים עשו לדוד נס להצילו מיד שאול. אמר רבי פנחס: וכי השליח יועץ הוא? שהיה אומר: "מהרה ולקח" אלא מלאך מן השמים היה כדי להציל את דוד.

שאול מפסיק מיד את המרדף אחר דוד "ויילך לקראת פלשתים", ודוד עלה משם "וישב במצדות עין גדי".

דוד המלך והעכביש

פעם אחת היה דוד מלך ישראל יושב בגנו וראה צירעה אוכלת עכביש. אמר דוד לפני הקב"ה: רבונו של עולם, מה הנאה יש באלו שבראת בעולמך? צירעה מפסדת דבש (אין בה דבש) ואין בה הנאה. עכביש אורג כל השנה ואין לבוש. אמר הקב"ה: דוד, מלעיג אתה על בריותי? תבוא שעה ותצטרך להן.

וכשנחבא דוד במערה מפני שאול המלך, שלח הקב"ה עכביש וארג על פי המערה וסגר אותה. בא שאול וראה את פי המערה ארוג בכורי עכביש. אמר: ודאי לא נכנס לכאן אדם, שאם היה נכנס היה קורע את האריג (את כורי העכביש הארוגים) לקרעים, והלך לו שאול ולא נכנס לשם.

וכשיצא דוד וראה את העכביש, נישקו ואמר לו: ברוך בוראך וברוך אתה. ("אלף בית" דבן סירה)

שאל רודף את דוד במצדות עין גדי

שאל אינו מפסיק לרדוף את דוד, וכאשר שב שאול מאחרי הפלישתים ומודיעים לו שדוד נמצא במדבר עין גדי, הוא לוקח עמו 3,000 איש בחור מכל ישראל, ויוצא לרדוף אחרי דוד ואנשיו על פני צורי היעלים, שהם סלעים גדולים וגבוהים אשר דרכם עולים היעלים למקומות הכי גבוהים בהרים.

דוד כורת את כנף מעילו של שאול

תוך כדי המרדף אחרי דוד, נכנס שאול (לבדו) למערה הקרובה להסך את רגליו, שהיה שאול צנוע ונכנס לתוך המערה לעשות צרכיו, ועבדיו המתינו מחוץ למערה. מפאת החשיכה הרבה אשר שררה בתוך המערה הוא לא שם לב שנכנס למערה כה גדולה, וכלל לא דימיין לעצמו שבתוך מערה זו פנימה, בירכתי המערה יושבים דוד ואנשיו (אשר היו אמורים להיות בצורי היעלים).

ושאול - לא עלה בדעתו כי דוד נימצא במערה זו, כיון שהיו שם על אים הדרך גדרות צאן ורועים רבים, וזה לא היה הגיוני לשהות במערה זו כבמקום מסתור, לכן נכנס שאול לבדו אל המערה ללא חשש. גם דוד ואנשיו ישבו בירכתי מערה זו מאותה סיבה: כיון שידעו שבמקום כזה שאול המלך לא יחפשם.

והנה שאול במערה ובהישג ידם, ואנשי דוד ראו בכך השגחת ה' ושעת כושר, לעשות לשאול כאשר ייטב בעיני דוד, ולהעביר את המלוכה לידי דוד כפי שניבא שמואל הנביא: "...וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: ...כִּי מֵאַסְתָּה אֶת דָּבָר יְיָ וַיִּמָּאֶסֶף יְיָ מֵהַיּוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֵּסֶב שְׁמוּאֵל לְלַכֵּת וַיַּחֲזֵק בְּכַנֵּף מְעִילוֹ וַיִּקְרַע. וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל: קִרַּע יְיָ אֶת מַמְלַכּוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיֶיךָ הַיּוֹם וּנְתַנָּה לְרַעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָ... וַיִּלְךָ שְׁמוּאֵל הַרְמָתָה... וְלֹא יָסַף שְׁמוּאֵל לְרְאוֹת אֶת שָׁאוּל עַד יוֹם מוֹתוֹ, כִּי הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל..."

אך אין בכוונתו של דוד לגעת לרעה בשאול - משיח ה'. דוד קם בלאט וכורת את כנף מעילו של שאול. לאחר מכן דוד מתייסר על המעשה "וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֵּדָבֶר דָּוִד אֵתוֹ עַל אֲשֶׁר כָּרַת אֶת כַּנֵּף אֲשֶׁר לְשָׁאוּל". ואמרו חז"ל במסכת ברכות: כל המבזה את הבגדים סופו שאינו נהנה מהם, שנאמר: "וַיְהִי מֶלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ". ורואים מכאן את עומק הדין, שאף על פי שבכריתת הכנף גילה דוד גבורה אך גם איפוק עצום שלא נגע לרעה במשיח ה', בכל זאת היה בזה משום פגם. הכל לפי גדולתו של האדם, ועם צדיקים מדקדקים כחוט השערה.

דוד נזהר מאוד בכל הקשור למשיח ה'. הוא אינו מתיר לאנשיו לקום אל שאול, הוא אומר להם שחלילה לו מהי לעשות את הדבר הזה, לשלוח ידו בשאול. כאשר קם שאול, יוצא מהמערה והולך בדרך, יוצא מהמערה גם דוד וקורא אחרי שאול: "אַדְנֵי הַמֶּלֶךְ!" שאול המלך אשר הביט לאחוריו וראה את דוד, לא היה לו שום ספק שדוד יצא הרגע מתוך אותה מערה שהוא עצמו היה בתוכה. דוד מגלה איפוק ושליטה מלאה ברגשותיו, התנהגותו למופת: לא רק שלא פגע בשאול במערה, אלא קרא אחריו: "אַדְנֵי הַמֶּלֶךְ!" וגם חלק לו כבוד: "וַיִּקְדֵּ דָוִד אֶפְסִים אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶי".

דוד אומר לשאול: "לָמָּה תִּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי אָדָם (הכוונה לדואג האדומי המדבר לשון הרע) לֵאמֹר: הֲיֵנָה דָּוִד מְבַקֵּשׁ רַעְתְּךָ?" הנה היום היתה לי הזדמנות להורגך במערה וחסתי עליך ולא שלחתי ידי במשיח ה'. והנה ההוכחה לכך: כנף מעילך בידי. ובכך שלא הרגתיך אתה יכול להיווכח שאין לי שום כוונה רעה כלפיך ולא חטאתי לך. אך אתה - מנסה לצוד את נפשי ולקחתה, "וַיִּשְׁפֹּט יְיָ בֵּינִי וּבֵינְךָ"... דוד הענו מקטין וממעיט את עצמו ואומר: "אַחֲרֵי מִי יֵצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל? אַחֲרֵי מִי אֵתָה רֵדְךָ? אַחֲרֵי כָּלֵב מֵת, אַחֲרֵי פְּרַעֲשׁ אֶחָד", ואין זה מכבודו של מלך ישראל לרדוף אחרי דוד שנחשב לכלב מת, ולפרעוש הקופץ ממקום למקום.

כאשר מסיים דוד את דבריו "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: הֲקִלְכָּה זֶה בְּנֵי דָוִד? (שאול מכנה את דוד "בני"), וַיִּשָּׂא שְׁמוּאֵל קְלוֹ וַיִּבְדֵּךְ". שאול אומר לדוד שהוא דוד צדיק יותר ממנו, מפני שדוד גמל לו טובה ושאול גמל לו רעה. וכעת ברור לו שדוד הוא זה שימלוך והוא זה שבידו תקום ממלכת ישראל, כיון שראה שאול שהקדוש-ברוך-הוא מציל את דוד מידיו, ומה גם שקריעת המעיל היתה הסימן שמסר לו שמואל הנביא: שהקורע את מעילו הוא אשר

ימלוך תחתיו. שאול מבקש מדוד לכרות לו ברית שלא יפגע בזרעו,
”וַיִּשָּׁבַע דָּוִד לְשָׂאוֹל, וַיֵּלֶךְ שָׂאוֹל אֶל בֵּיתוֹ (ולא אל מלכותו או ארמונו). וַדָּוִד
וַאֲנָשָׁיו עָלוּ עַל הַמְּצוּדָה”.

פטירת שמואל הנביא

מובא בחז"ל: שהקב"ה הקפיץ זקנה על שמואל, כיון שכבר הגיע זמן
מלכות בית דוד, וכדי שלא יראה במות שאול ויצטער. ומת שמואל הנביא
בן 52 שנים, שבעה חדשים לפני מות שאול. לאחר מות שמואל שהיה גם
נביא וגם שופט והיה שקול כמשה ואהרון, ולאחר שנקבצו כל ישראל
וספדו לו וקברוהו בביתו ברמה, ירד דוד אל מדבר פארן.

דוד, נבל הכרמלי ואביגיל

דוד ונבל הכרמלי

נבל הכרמלי היה במעון וצאנו ונכסיו היו בכרמל. לפי אברבנאל "כרמלי"
היה שמה של עיר בערי יהודה הסמוכה למעון, והיו המקומות הללו
בסמוך למדבר פארן, שממדבר פארן הלך דוד אל נבל.

"וַהֲאִישׁ גְּדוֹל מְאֹד" לפי רלב"ג: "וַהֲאִישׁ גְּדוֹל מְאֹד" שהיה עושרו רב. לפי
ילקוט מעם לועז שמואל א' הכוונה: שנבל היה גדול בישראל ובא מבית
כלב בן יפונה משבט יהודה. ולכן כאשר באו עבדי דוד לקדמו בשלום,
מיד ענה: מי דוד ומי בן ישי? כיון שהוא בעצמו רדף אחר השררה וטען
שהמלכות שייכות לו.

לנבל "צֵאן שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְאֶלְפֵי עֲזִים", והיתה זו עונת היגז, והמנהג היה
שבזמן היגז עורכים משתה ופותרים את הלב והיד לכל דורש, ודוד חשב
כי בעת שמחתו ייטב לבו להטיב לדוד ואנשיו. אך נבל היה קמצן ולא נהג
כך, ואפילו לא כלפי אנשים רעבים הנוודים במדבר ושומרים על צאנו
ועל אנשיו. הוא היה בעל טבע קשה ורע ורוב מעללים, ולא היתה בו תקוה.

והטעם שדוד בטח בו לשלוח אליו הוא: שהיה כלבי, כלומר שהיה מצד משפחת כלב מיהודה שהם שבטו של דוד.

ושם אשתו של נבל אַבְגִּיל "וְהָאִשָּׁה טוֹבַת שְׂכָל וַיִּפֹּת תְּנָאָר, וְהָאִישׁ קָשָׁה וְרַע מְעַלְלִים" ואפילו אַבְגִּיל המושלמת במעלותיה לא הצליחה לרכך את לבו.

"וַיִּשְׁמַע דָּוִד בַּמַּדְבָּר כִּי גִזַּז נָבָל אֶת צֹאנוֹ" וישלח אליו עשרה נערים לברכו לשלום בשם דוד, "וַיֹּאמְרוּתָם: כֹּה לָחִי, וְאַתָּה שְׁלוֹם, וַיְבִיתָךְ שְׁלוֹם, וְכָל אֲשֶׁר לָךְ שְׁלוֹם". והנערים אמורים לומר לנבל בשם דוד: שהרועים אשר גוזזים עתה את הצאן היו אתנו בכרמל, וכל זמן שהותם בכרמל שמרנו עליהם ועל הצאן כחומה מפני ליסטים וחיות רעות וכל דבר אחר, ועזרנו להם בכל דבר שהצטרכו, ולא נפקד להם מאומה כל ימי היותם בכרמל עמנו. ועתה תנה לנו את אשר תמצא ידך לעבדיך ולבנדך דוד.

למרות שנבל לא שכר אותם לשמור על צאנו ולעזור לרועי צאנו, מן הדין וההגינות היה שיתן להם את שכרם ולא ישיב את פניהם ריקם. ומעל הכל חובה הומניטארית להתחשב ולעזור לאחים הנודדים על כורחם במדבר בקשיים ובמצוקות, בחום ובקור ובקושי להשיג מזון, והמשתה הוא בסופו של דבר עבור הרועים, וגם הם היו בין הרועים את צאנו בכרמל ועל זאת העידו גם רועי נבל בעצמם. ומובא בחז"ל שהיה זה ערב יום טוב של ראש השנה, והיו דוד ואנשיו ממש רעבים ללחם, וזקוקים למזון לסעודת יום טוב.

כאשר הגיעו הנערים בשליחות דוד אל נבל הכרמלי, ואמרו לו את הדברים בשם דוד, ענה נבל ואמר: "מִי דָוִד וּמִי בֶן יִשָּׂי? הַיּוֹם רַבּוֹ "עֲבָדִים" הַמֵּתְפָרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו. ("הַמֵּתְפָרְצִים": הַמַּעֲמִידִים פְּנִים שְׂבָאוּ מִפְּרָץ וְרֵאוּיִים לַמְּלוּכָה, וּבְכֵךְ גַּם הוּצֵא לְדוֹד שֵׁם רַע). וְלִקְחָתִי אֶת לַחְמִי וְאֶת מֵימֵי וְאֶת טִבְחָתִי אֲשֶׁר טִבַּחְתִּי לְגִזְזֵי, וְנִתְתִּי לְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּתִי אִי מִזֶּה הַמָּהוּ?"

לְשִׁמַּע תְּשׁוּבָתוֹ הַפּוֹגַעַת וְהַמְּבֹזָה שֶׁל נָבָל וְקִמְצוֹנוֹתוֹ, שֶׁאִפִּילוֹ מִים לֹא נָתַן לָהֶם, הִפְכוּ נַעֲרֵי דָוִד מִיַּד אֶת פְּנִיהֶם וְהִסְתַּלְקוּ מִבְּלֵי לְבָרְכוֹ לְשִׁלּוֹם. הֵם שָׁבוּ אֶל דָּוִד וְסִיפְרוּ לוֹ אֶת דְּבָרֵי נָבָל. וּמֵאַחֵר שְׁדוּד כִּבֵּר הִיָּה יְדוּעַ בִּישְׂרָאֵל כַּמֶּלֶךְ (שֶׁאִפִּילוֹ אֲנָשֵׁי אֲכִישׁ מֶלֶךְ גַּת אִמְרוּ לַמֶּלֶךְ: הֲלֹא זֶה דָּוִד מֶלֶךְ הָאָרֶץ...), וְנָבָל בִּיזָה אֶת הַמֶּלֶךְ וְקִרְאָהוּ "עֲבָד", לִכֵּן נִחְשַׁב נָבָל כְּמוֹרֵד בְּמַלְכוּת וְדִינוֹ: מִיתָה. "וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֲנָשָׁיו: חֲגְרוּ אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ. וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ גַם דָּוִד אֶת חַרְבּוֹ, וַיַּעֲלוּ אַחֲרָי דָּוִד כְּאֲרַבַּע מְאוֹת אִישׁ".

אחד הנערים של נבל שהיה נער נבון וירא ה' פונה אל אַבְגִּיל ומספר לה את אשר קרה, (אל אַבְגִּיל ולא אל נבל בן הבליעל). הנער מספר לַאֲבְגִּיל את אשר קרה: על שליחי דוד אשר הגיעו מהמדבר וברכו את נבל לשלום, והוא גער בהם, השיב את פניהם ריקם והבריחם בדבריו הרעים. הנער הוסיף שאנשי דוד סייעו להם ברעיית הצאן: "וְהָאֲנָשִׁים טָבִים לָנוּ מֵאַד... חוֹמָה

היו עלינו גם לילה גם יומם (שמרו עלינו כחומה ביום ובלילה), כל ימי היותנו עמם לעים הצאן". הנער גם הפנה את תשומת לבה לסכנה הצפויה להם מכך ולתגובה הצפויה מדוד ואנשיו, והציע לה שתעשה את הראוי לעשות כדי לתקן את המעוות, כיון שאין הדבר סובל דיחוי. אביגיל הנבונה ממהרת לתקן את רעת בעלה.

אַבְגִּיל מִתְקַנֵּת אֶת הַמַּעוּוֹת

ולמרות שאין דרכה של אשה לקדם במאכל ובמשתה, אביגיל ממהרת לתקן את רעת בעלה ובכך גם להציל את חייהם. היא ממהרת ולוקחת מאתיים לחם ושני נבלי יין וחמש צאן עשויות ומוכנות לאכילה, וחמש סאים של חיטה קלויה, ומאה אשכולות צימוקים, ומאתיים דבלים - תאנים הדחוסות יחד שנראות כמו כיכר לחם. היא שמה הכל על החמורים, אומרת לנערים לעבור לפניה עם המנחה והיא אחריהם, כדי שיראה דוד את המנחה ויתפייס ורק אחר כך ישמע את דבריה בנחת. אביגיל אשה יפה וגם חכמה, היא לא מתחילה בדברי ריצוי ופיוס, אלא המנחה תפייס ואחר כך היא תדבר. כמובן שלא סיפרה לבעלה שהיא יוצאת לקראת דוד עם המנחה, כיון שנבל לא היה מתיר לה לעשות זאת. שהרי אם נבל היה מגיש לדוד ונעריו אפילו חצי מהמנחה הזו, בודאי שזה היה מרצה אותם ומונע את כל זאת.

אַבְגִּיל רוכבת על החמור בלילה ויורדת בסתר ההר, והנה היא פוגשת את דוד ואנשיו היורדים לקראתה. דוד אומר ששמר במדבר על כל אשר לנבל ולא נפקד ממנו מאומה ונבל השיב לו רעה תחת טובה, לכן עד הבוקר לא ישאר בחיים אפילו אחד הזכרים אשר לנבל: "כֹּה יַעֲשֶׂה אֱלֹקִים לְאַיְבֵי דָוִד וְכֹה יִסִּיף, אִם אֲשָׂאִיר מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ עַד הַבֹּקֶר מִשְׁתֵּין בְּקִיר".

כאשר רואה אביגיל את דוד היא ממהרת לרדת מעל החמור "וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרֶץ, וַתִּפֹּל עַל רִגְלָיו וַתֹּאמֶר: בִּי אֲנִי אֲדַנִּי הָעוֹן, וַתִּדְבֹּר נָא אֶמְתָּךְ בְּאֲזְנֵיךְ וּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי אֶמְתָּךְ". היא אומרת לדוד שלא יקפיד ולא ישים לבו אל נבל כיון שנבל הוא איש בליעל, זה טבעו וכשמו כן הוא "נִבְל שְׁמוֹ וַיִּבְלָה עִמּוֹ". אביגיל שהיתה מכניסת אורחים מתנצלת בפני דוד על שלא ראתה את הנערים אשר שלח, וביקשה שיקח ממנה את הברכה שהביאה לנעריה.

אביגיל שהגמרא מונה אותה בין 7 נביאות שהתנבאו לישראל, אומרת לדוד דברים ברוח הקודש. היא שואלת את דוד: האם דנים דיני נפשות בלילה? ודוד אומר לה: שנבל הוא מורד במלכות ומרד בו, כיון שדוד כבר מלך וזה היה ידוע אפילו לאביגיל ולכן אין צורך במשפט כלל ואין לנבל דין סנהדרין. אביגיל אומרת לו: אבל שאול המלך עדיין קיים והוא עדיין מלך, ואתה עדיין לא יצא שמעך בעולם כמלך, ומלך שלא שולט בפועל ולא התקבל על העם אין לו דין מלך, ולכן דוד אינו יכול להרוג את נבל

כמורד במלכות. אביגיל אומרת לדוד שאם הוא צודק וכעת הוא כבר מלך, אזי לא יצטרכו להכתיר אותו מחדש. וישנו כלל: מלך שנמשח - ביום משיחתו מתכפרים לו כל עוונותיו, ואם הוא כבר מלך ולא ימשחוהו מחדש אז מאין תהיה לו כפרתו אם יהרוג את נבל? ואיך תהיה נפשו צרורה בצרור החיים?

אביגיל מתנבאה ברוח הקודש על מות נבל באומרה לדוד: שיהיו אויבינו כנבל. היא אומרת לו שהוא איש צדיק ולכן הקב"ה מנע ממנו לשפוך דמים ולהרוג את שאול ולהענש. ודוד לא שפך דמים ולא שלח יד בשאול למרות ששאול נפל בידיו פעמיים, וגם כעת נמנע מלשלוח יד בנבל ורעה לא נמצאה בדוד מימיו, והמעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו. לכן אומרת אביגיל לדוד שכדאי שישתכנע שהיא צודקת, ואז מי שיבקש את נפש דוד לא יוכל לקחתה "וְהִיָּתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים" ... כלומר: שיזכה לחיי העולם הבא אחר היפרדה של הנפש מהגוף ולחיי נצח רוחניים, ותחזור למקום ממנו חוצבה. שראתה אביגיל את נפשו הזכה של דוד ואת טוהר מידותיו, ולכן אמרה לו שמקומה של נפש כזו כמו שלו, הוא תחת כסא הכבוד בגנזי הנשמות הטהורות.

אביגיל אשה חכמה מאוד שניחנה ברוח הקודש, אומרת לדוד: שמי שרודף אחריו לא יוכל להמיתו, ונפש אויביך לאחר מותם תהיה בעולם הבא בכף הקלע ללא מנוחה, נקלעת בצער נוראי מסוף העולם ועד סופו, משוטטת נעה ונדה. ועליו ללכת כל חייו בדרך ה' ורעה לא תמצא בו כל ימיו, והקב"ה ימית את רודפיו ויפריח את נפשם כמו אבן הקלע "וְאֵת נֶפֶשׁ אֲיִבֶיךָ יִקְלְעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקְּלַע". וכף הקלע פירושו: מושב אבן הקלע שהוא עשוי כמו כף.

לפי תרגום יונתן: "נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים" הכוונה לעולם הבא. ר' אליעזר אומר: נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד שנאמר "בְּצְרוּר הַחַיִּים", ונשמתן של רשעים מטרפות ומשוטטות מסוף העולם ועד סופו ואין להם מנוחה, שנאמר: "יִקְלְעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקְּלַע" ולא יהיה לה השארות וקיום.

אביגיל אומרת לדוד שאם יהרוג את נבל זה יחשב לו כשופך דם נקי, ויהווה לו מכשול שבגללו יאבד דוד את כל מעלותיו כאשר יהיה לנגיד על ישראל. ואם יחטא דוד תמנע ממנו ההצלחה, ואולי זו גם תהיה סיבה לכך שתסור ממנו הממלכה כפי שקרה לשאול. והעוון הזה גם יגרום לו שירד לגיהנום לאחר מותו. (דברי אביגיל כאן הנאמרים ברוח הקודש הם אחד המקורות בתנ"ך להוכחת הישארות הנפש).

אביגיל אומרת: "כִּי עָשָׂה יַעֲשֶׂה יְיָ לְאֲדֹנָי בַּיַּת נְאֻמָּן". היא רואה בכח הנבואה שנבל עתיד למות, והיא תינשא לדוד. אביגיל מבקשת מדוד, שכאשר ה' יטיב לו "וְזָכַרְתָּ אֶת אֲמַתְךָ", כלומר: שיזכור שהיא מנעה אותו מלשפוך דם נקי, וגם הזכירה לו שהיא תינשא לו אם נבל ימות. דוד

מודה ומשבח לה' על ששלח אליו את אביגיל, ובכך הוא נמנע משפיכות דמים. אביגיל הצילה אותו מהריגת נבל, שאם לא היתה ממהרת ובאה לקראתו, עד אור הבוקר היה הורג גם את נבל וגם אותה ובני ביתה.

דוד המלך הוא גדול הדור, ראש הסנהדרין, מלך המשיח, והוא בעל ענווה עצומה: הוא מוכן לשמוע בקול איזו אשה הבאה ללמד אותו הלכה, והוא אף מודה לאביגיל ואומר לה: "בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְךָ הַיּוֹם הַזֶּה לְקִרְאָתִי. וּבְרוּךְ טַעַמְךָ (שהיתה חכמה ונבונת לשון ושכל), וּבְרוּכָה אַתְּ אֲשֶׁר כָּלַתְנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְדָמַיִם וְהַשֵּׁעַ יְדֵי לִי".

במדרש שוחר טוב נ"ג ובילקוט שמעוני מובא: שאילו עשה דוד אותו מעשה שחשב לעשות לנבל, הרי שאפילו אם היה מקריב את כל הקורבנות שבעולם לא היה מתכפר לו. ואביגיל מצילה את דוד משפיכות דמים וממלטת אותו מכך, ובכך מצילה אותו ברוחניות.

דוד לוקח מידי אביגיל את אשר הביאה לו "וְלָהּ אָמַר: עָלִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתְךָ, רְאֵי שְׁמַעְתִּי בְּקוֹלְךָ וְאִשָּׁא פְּנִיךָ". כאשר חוזרת אביגיל לביתה, היא עדיין אינה מספרת לבעלה מאומה. נבל בעלה עדיין מבלה במשתה אשר בביתו, והוא שיכור עד מאוד. אך בבוקר כאשר היא מספרת לו את כל הדברים האלה "וַיָּמַת לְבוֹ בְּקִרְבוֹ וְהוּא הָיָה לְאָבֹן. וַיְהִי כַעֲשָׂרַת הַיָּמִים שֶׁהָיוּ עֶשְׂרֵת יָמֵי תְשׁוּבָה, שֶׁהִמְתִּין לוֹ הַקַּב"ה שִׁיחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה, וַיִּגַּף יְיָ אֶת נָבַל וַיָּמַת".

דוד נושא את אביגיל לאשה

כאשר נודע לדוד על מות נבל, הוא מודה לה' שהעניש את נבל, הוא מודה לה' שמנע ממנו שפיכות דמים, ושנבל נענש לבדו ולא עם אשתו ואנשי ביתו. לאחר מות נבל: "וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיַּדְבֵּר בְּאַבְיִגַיִל לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה. עַבְדֵי דָוִד בָּאִים אֶל אַבְיִגַיִל לְכַרְמֵל וְאוֹמְרִים לָהּ: דָּוִד שְׁלַחְנוּ אֵלֶיךָ לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה. וְתִקַּם וְתִשְׁתַּחֲוֶי אַפָּיִם אַרְצָה וְתֹאמַר: הִנֵּה אֲמַתְךָ לְשַׁפְּחָה לְרַחֵץ רַגְלֵי עַבְדֵי אֲדֹנָי. וְתִמְהַר וְתִקַּם אַבְיִגַיִל, וְתִרְכַּב עַל הַחֲמֹר וְחָמַשׁ נִעְרֹתֶיהָ הַהֲלָכוֹת לְרַגְלָהּ, וְתִלְךְ אַחֲרֵי מְלֶאכֶי דָּוִד וְתָהִי לוֹ לְאִשָּׁה".

כלאב בן דוד

שני שמות היו לו לכלאב, ובדברי הימים א', ג' נאמר: "שְׁנֵי דְנִיָּאל לְאַבְיִגַיִל הַכַּרְמֶלִית" (הבן השני הוא דניאל). בשעה שנולד בנו של דוד מאביגיל, קרא לו אביו דניאל שהוא שמו העיקרי, כי אמר דוד: דנני א-ל מנבל. ובהיות בנו בן שנה או שנתיים כשהבחין שהוא דומה לאביו, קרא לו דוד: כלאב (כמו אב, כולו אב).

ואמרו רז"ל: שדוד המתין שלושה חודשים לפני שנשא את אביגיל לאשה, כדי שלא יתערבב זרע בעלה בזרעו. וכאשר התעברה אביגיל, היו ליצני הדור אומרים: שאביגיל מעוברת מנבל. מה עשה הקב"ה? ציווה למלאך הממונה על צורת הוולד ואמר לו: לך וצור את הוולד בדמות דוד אביו. נהפך קלסתרו ונדמה לאביו ונולד לו כלאב שהיה כולו אב (כמו אב), כלומר: כולו כמו דוד האב, שהיה דומה במראהו החיצוני לדוד אביו וקלסתר פניו היה כמו קלסתר פני דוד, וכל הרואה אותו היה מבחין מיד שדוד הוא אביו.

"וְאֵת אַחִינֹעַם לָקַח דָּוִד מִיִּזְרְעֵאל וַתְּהִי־גַם שְׂתִיָּהּ לֹו לְנָשִׁים". ששתיהן: אחינועם ואביגיל היו נשותיו בנוסף למיכל בת שאול אשתו הראשונה, ושתייהן היו שוות בעיניו ולשתייהן היה שכל, תבונה ויראת ה'. ובנו בכורו אמנון נולד מאחיועם היזרעאלית, "וַיִּנָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן, וַיְהִי בְּכוֹרוֹ אֲמֹנֹן לְאַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית, וּמִשְׁנֵיהִי (הבן השני) כְּלָאֵב לְאַבְיִגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמֶלִי" (שמואל ב' ג'). וכלאב היה אחד מארבעה אנשים בעולם אשר מתו בעתיו של נחש: בנימין, עמרם, ישי וכלאב בן דוד. כלאב היה צדיק מושלם אשר לא חטא מימיו ולכן לא היה צריך למות, אך מת רק בשל חטא אדם הראשון, חָטָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב ורע. אמרו רבותינו במסכת ברכות ד', א': שהיה כלאב תלמיד חכם עצום, והיה כלאב מכלים את פני מפיבושת בן יהונתן בהלכה. ותחילה היה מפיבושת מכלים את פני דוד בהלכה. וכאשר נולד כלאב בן דוד, היה כלאב מבייש את מפיבושת בהלכה.

מיכל אשת דוד ניתנת לפלטי בן ליש לאשה

מיכל אשת דוד ניתנת ע"י שאול אביה לפלטי בן ליש לאשה. אמרו חז"ל: יתכן ששאול עשה זאת כיון שכעס על דוד שנשא נשים נוספות על בתו, ויתכן שעשה זאת בעצת דואג האדומי אשר אמר לו: כי דוד מורד במלכות, וכל המורד במלכות נחשב כמת, ולכן יכול לתת את בתו מיכל אשת דוד לאיש אחר. במסכת סנהדרין מובא: דוד קידש את מיכל ב-100 עורלות פלישתים, ולא היו אלה קידושין כיון שאין עורלות הפלישתים ראויות לכלום, ואין בהם שווה פרוטה כדי שהקידושין יכנסו לתוקף. ואמרו חז"ל: ששאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש. ולמה נקרא פלטי גם פלטיאל? (בשמואל ב' ג': "וַיִּשְׁלַח אִישׁ בִּשְׁתַּיִם וַיִּקְחֶה מֵעַם אִישׁ מֵעַם פְּלִטְיָאֵל בֶּן לִישׁ"). הרד"ק מביא: אלא שפלט את עצמו מן העברה ולא נגע במיכל שהיתה אשת איש, וכל הימים שהיתה עמו היה נועץ חרב בינו לבינה שלא יגע בה. ואברבנאל מביא: שלא נתן שאול את מיכל לפלטי לאשה, אלא שהיה פלטי בן ליש זקן ובעל משפחה, ושאול נתן לו את מיכל שיגדלה

בביתו כיון שהיתה יושבת כאלמנה, ושם היא גם גידלה את בני מירב אחותה.

הזיפים שוב מלשינים על דוד וה"תרדמה" במחנה שאול

... "בבוא הזיפים ויאמרו לשאול: הלא דוד מסתתר עמנו... פי זרים קמו עלי, ועריצים בקשו נפשי" ... אך דוד בוטח בה' ואינו מתייאש: "הנה אלקים עזר לי" ... (תהלים נ"ד). הזיפים שוב מלשינים על דוד, ומודיעים לשאול: שדוד מסתתר עמם במצדות בחורשה, בגבעת החכילה. שאול רודף אחרי דוד למדבר זיף עם 3,000 איש מבחורי ישראל.

דוד שולח מרגלים לדעת את מיקומו של שאול, ומרגלי דוד משיבים לו שפני שאול למלחמה נגדו. ואף על פי ששאול מגיע עם מחנה גדול, דוד בוטח בה' ולא מתרחק מהמקום. דוד מגיע אל המקום בו חונה מחנה שאול, הוא מביט על המעגל שם שוכב שאול מוקף באנשי צבאו המובחרים כשבראשם אבנר בן נר שר הצבא, ומחליט החלטה אמיצה ביותר: דוד מחליט לרדת עם אבישי (אחי יואב) בלילה אל מחנה שאול. והנה בלילה שאול המלך שוכב ישן במעגל, ואבנר שר צבא שאול והעם וכל השומרים שוכבים סביבותיו וכולם ישנים, תרדמת ה' נפלה עליהם.

אבישי אומר לדוד שה' הסגיר את אויבו בידו וזו הזדמנות פז להכות את שאול: "ועתה אפנו נא בחנית ובחרץ פגעם אחת ולא אשנה לו". דוד אומר לאבישי וגם מזהירו: שאין לשלוח יד במשיח ה', "כי מי שלח ידו במשיח יי ונקמה? דוד יודע בבירור שימיו של שאול מעטים, שהרי הקב"ה קרע את מלכות שאול, והוא דוד כבר נמשח למלך ע"י שמואל הנביא. דוד אומר לאבישי ששאול ימות בחולי טרם זמנו, או ימות מיתה טבעית, או יספה במלחמה.

דוד בגבורתו ובטחונו בה', ביחד עם אבישי גיבור החיל לוקחים את חנית שאול ואת צפחת המים (צלוחית המים) אשר מראשותיו של שאול, "ויילכו להם. ואין ראה ואין יודע ואין מקיץ, כי כלם ישנים, כי תרדמת יי נפלה עליהם". לאחר שדוד ואבישי עולים על ראש ההר ומתרחקים ממקום הסכנה, דוד קורא אל העם ואל אבנר בן נר: "הלוא תענה אבנר? ויען אבנר ויאמר: מי אתה קראת אל המלך? ודוד עונה לו: "הלוא איש אתה ומי כמוך בישראל, ולמה לא שמרת אל אדניך המלך? ... בני מות אתם אשר לא שמרתם על אדניכם על משיח יי", ועתה ראה, היכן חנית המלך

וצפחת המים אשר מראשותיו? דוד פונה ישירות אל אבנר בן נר שר צבא שאול ומטיל עליו את האחריות לשמירת המלך, ומאשימו שלא שמר על משיח ה' וזהו מחדל גדול. "וַיִּכְרַם שְׂאוּל אֶת קוֹל דָּוִד וַיֹּאמֶר: הַקּוֹלֶךָ זֶה בְּנֵי דָוִד? דוד עונה לשאול המלך וגם שואל: וַיֹּאמֶר דָּוִד: קוֹלִי אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ... לָמָּה זֶה אֲדַנִּי רִדְף אַחֲרַי עֲבָדוֹ? כִּי מָה עָשִׂיתִי וַיִּמָּה בְּיָדִי רָעָה?" אני בורח לחוץ לארץ כדי שלא יפול דמי ארצה, "כִּי יֵצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת פְּרִעֹשׁ אֶחָד" חסר ערך כמוני, כאילו הוא רודף אחרי הקורא בהרים.

"וַיֹּאמֶר שְׂאוּל: חָטָאתִי שׁוּב בְּנֵי דָוִד, כִּי לֹא אָרַע לָךְ עוֹד" כי נפשי כל כך יקרה לך שלא פגעת בי למרות שיכולת, ולמרות רדיפתי אותך. שאול מודה שטעה "הֲיֵנָה הַסִּפְלָתִי וְאִשְׁגָּה הַרְבֵּה מְאֹד". אך דוד כבר לא סומך על שאול כלל, שהרי למרות שנשבע שלא ירדוף יותר הוא לא קיים, "וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר: הֲיֵנָה חֲנִית הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבֹר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיִּקְחֶהָ".

שאול מדבר אל דוד דברי פיוס ומברכו, "וַיִּלְכֹּד דָּוִד לְדַרְכּוֹ וְשְׂאוּל שָׁב לְמִקְוָמוֹ".

דוד נמלט משאול אל ארץ פלישתים

למרות הכל דוד עדיין חושש משאול, דוד חש שהסכנה עדיין בעינה. למרות ששאול נשבע לו שלא ירדוף אותו יותר, שאול אינו עומד בשבועה וממשיך לרדוף אותו. וכדי למלט את עצמו מן הסכנה היומיומית הזו ולהציל את חייו, מחליט דוד להימלט אל ארץ הפלישתים שם יד שאול לא תשיגהו. "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל לָבוֹ: עֲתָה אֶסְפָּה יוֹם אֶחָד בְּיַד שְׂאוּל. אֵין לִי טוֹב כִּי הַמֶּלֶט אֶמְלֹט אֶל אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וְנוֹאֵשׁ מִמֶּנִּי שְׂאוּל לְבַקֵּשׁנִי עוֹד בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל, וְנִמְלֹטְתִי מִיָּדוֹ".

דוד עובר אל אכיש בן מעוך מלך גת, עם 600 אנשיו ובני משפחותיהם ושתי נשותיו: אחינועם ואביגיל. ודוד מתקבל בגת, כיון שגם שם היה הדבר מפורסם ששאול רודפו. דוד מבקש רשות להתיישב עם אנשיו באחת מערי השדה, ואכיש מלך גת נותן לו את העיר צקלג. וכאשר נודע לשאול כי ברח דוד אל גת, הוא נואש ממנו "וְלֹא יִסַּף עוֹד לְבַקֵּשׁוֹ".

דוד ואנשיו מתיישבים בצקלג אשר בגת

דוד ואנשיו ובני משפחותיהם מתיישבים בצקלג אשר בגת הפלישתית. במשך ישיבתו בגת, דוד רוכש את אמונו של אכיש מלך גת, ואף נלחם באוייבי הפלישתים: "וַיַּעַל דָּוִד וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל הַגְּשׁוּרִי וְהַגְּזֵרִי וְהַעֲמִלְקִי... וְהָפָה דָּוִד אֶת הָאָרֶץ וְלֹא יָחִיָּה אִישׁ וְאִשָּׁה, וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וְחֲמָרִים וּגְמָלִים וּבָגָדִים, וַיָּשֶׁב וַיָּבֵא אֶל אַכִּישׁ".

שאל ובעלת האוב, המלחמה בגלבוה ונפילת שאל ובניו

לקראת המלחמה בגלבוה

"וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת מַחְנֵיהֶם לְצָבָא לְהִלָּחֵם בַּיִשְׂרָאֵל". כאשר ראו הפלישתים ששמואל הנביא מת וגם דוד הגיע אליהם לגת, החליטו שזה הזמן המתאים ביותר לצאת למלחמה בישראל, שכל זמן ששמואל היה קיים היו הפלישתים נופלים בידי ישראל. אכיש מלך גת שהיה בטוח בדוד, מסכם עמו שגם הוא יצא עם אנשיו למלחמה בשאל וישראל, ודוד ישמש לו כשומר ראש.

הפלישתים נקבצו ובאו וחנו בשוֹנִים, ושאל וכל ישראל חנו בגלבוה. ולמרות ששאל היה אמיץ לב בכל מלחמותיו עם אויבי ישראל, "וַיִּרָא שָׂאֹל אֶת מַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים" שהיו רבים מאוד ולבו ניבא לו רעה, "וַיִּרָא וַיַּחְרַד לְבֹו מְאֹד". לא היה לו את מי לשאול לגבי המלחמה עם הפלישתים, "וַיִּשְׁאַל שָׂאֹל בַּיָּי וְלֹא עָנָהוּ יְיָ, גַם בַּחֲלָמוֹת גַּם בְּאִוְרִים גַּם בְּנְבִיאִים". משמת שמואל נסתלקה הנבואה, לא היתה לו אפשרות לקבל תשובה ב"אורים ותומים" ובחלומות, עד שהוצרך ללכת לבעלת האוב למרות שהוא עצמו אסר והסיר את האובות והידעונים מהארץ.

שאל ובעלת האוב

כאשר ראה שאל את מחנה הפלישתים והבין שהוא בסכנה גדולה, ואין מי שיגן עליו ויתפלל בעדו ויאמר לו את אשר יעשה, הוא מחפש דרכים להינצל כיון שהיה זה פיקוח נפש עבור ישראל. "וַיֹּאמֶר שָׂאֹל לְעַבְדָּיו: בְּקִשׁוּ לִי אִשָּׁת בְּעֵלְת אֹב וְאֵלֶכָה אֵלֶיהָ וְאֶדְרָשָׁה בָּהּ. וַיֹּאמְרוּ עַבְדָּיו אֵלָיו: הֲנִיָּה אִשָּׁת בְּעֵלְת אֹב בְּעֵין דָּוִד". ואמרו חז"ל: שבעלת האוב היתה אמו של אבנר, וידעה לשלוט באוב רק באופן המותר משום פיקוח נפש. שאל

המלך פשט את בגדי המלכות ולבש בגדים פשוטים, הוא הגיע אל בעלת האוב לעת לילה בליווית שני אנשים עמו, "ויאמר: קסמי נא לי באוב והעלי לי את אשר אמר אליך... את שמואל העלי לי". בעלת האוב החוששת מן האיסור אשר הטיל שאול לעסוק בזה, הסכימה לבסוף והיא מעלה לו את שמואל הנביא. "ותרא האשה את שמואל ותזעק בקול גדול, ותאמר האשה אל שאול לאמר: למה רמיתני ואתה שאול? כיון שראתה את שמואל איש זקן עוטה מעיל, משתחוה לשאול וחולק לו כבוד, הבינה שהוא שאול המלך. וראתה את משה רבינו עולה עמו, להעיד עליו שלא ביטל אף מצווה מכל התורה.

והקב"ה ריחם על שאול והחיה את שמואל כדי לומר לו את הנבואה. "ויאמר שמואל אל שאול: למה הרגזתני להעלות אתי? ויאמר שאול: צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי, ואלקים סר מעלי ולא ענני עוד גם בידי הנביאים גם בחלמות, ואקראך לך להודיעני מה אעשה". שמואל אומר לשאול: שה' קרע מידי את הממלכה ונתנה לדוד, כיון שלא מחה את זרע עמלק. "כאשר לא שמעת בקול יי ולא עשית חרון אפו בעמלק, על כן הדבר הזה עשה לך יי היום הזה". ואם יסכים שאול וישמע לעצתו של שמואל הנביא ליפול בחרב, אזי: "מחר - אתה ובניך עמי". כלומר: מחר הוא ובניו ימותו במלחמה נגד הפלישתים, ומיתתו תהיה כפרתו. ובשכר שיגיד למלחמה על מנת למות ולא יברח, יכופר לו עון נוב עיר הכהנים ויזכה הוא ובניו לחיי העולם הבא, להיות במחיצתו של שמואל הנביא עם הצדיקים בגן העדן העליון. ו"גם את מחנה ישראל יתן יי בידי פלשתים". שמואל אומר לשאול: שאם יברח מהקרב הוא ינצל, אך לא יזכה לחיי העולם הבא.

"וימחר שאול ויפל מלא קומתו ארצה, וירא מאד מדברי שמואל. גם כן לא היה בו פי לא אכל לחם כל היום וכל הלילה". אבנר ועמשא שהיו עמו שאלוהו: מה אמר לך שמואל? אמר להם: למחר אתה יורד למלחמה ומנצח. והאשה בעלת האוב אשר ראתה כי שאול נבהל מאוד, ביקשה ממנו ושיכנעה אותו שיאכל פת לחם, כדי שיהיה לו כח להמשיך בדרך. שאול ממאן, אך לאחר הפצרות עבדיו ובעלת האוב הוא קם מהארץ יושב על המיטה ואוכל, "ולאשה עגל מרביק בפית ותמהר ותזבחהו, ותקח קמח ותלש ותפּהו מצות, ותגש לפני שאול ולפני עבדיו ויאכלו ויקמו וילכו בלילה ההוא".

כאן רואים את גדולתו של שאול, שלמרות הדברים הקשים אשר שמע הוא לא התייאש, שאול נטל עמו את שלושת בניו ויצא למלחמה. אמר ריש לקיש: באותה שעה קרא הקב"ה למלאכי השרת ואמר להם: בואו וראו בריה שבראתי בעולמי. בנוהג שבעולם: אדם הולך לבית המשתה אינו מוליך בניו עמו מפני מראית העין. וזה (שאול) יוצא למלחמה ויודע שיהרג, ונוטל בניו עמו ושמח על מידת הדין שפוגעת בו.

הפלישתים מוותרים על דוד במלחמתם בגלבו

לאחר שנקבצו בשוגג, קיבצו הפלישתים ביום השני את כל מחניהם באפק, קרוב יותר למחנה שאול, וישראל חנו בעין אשר ביזרעאל. ושרי הצבא הפלישתי הם סרני פלישתים "עבְרִים לְמֵאוֹת וְלְאֶלְפִים, וְדָוִד וְאַנְשָׁיו עֲבָרִים בְּאַחֲרֹנָה עִם אַכִישׁ" כיון שדוד מוֹנֶה לשומר ראשו של אכיש מלך גת. אך מינויו של דוד לשומר ראשו של מלך גת לא מצא חן בעיני סרני הפלישתים, והם אומרים לאכיש: "מָה הָעֲבָרִים הָאֵלֶּה?" למרות שאכיש משבח את דוד, קוצפים סרני הפלישתים ומוותרים על דוד, ודורשים ממלכם שישב את דוד למקומו ושלא ירד עמהם למלחמה. סרני הפלישתים אינם סומכים על דוד, הם חוששים שיפנה להם עורף ברגע הקריטי, וילחם נגדם להצלת ישראל, ובכך יוכל דוד לרצות את שאול המלך שימחל לו על שמרד בו. והלא זה הוא דוד הגיבור "אֲשֶׁר יַעֲנֶה לּוֹ בְּמַחְלוֹת לֵאמֹר: הֲכָה שָׂאוֹל בְּאֶלְפָיו וְדָוִד בְּרַבְבְּתָיו".

הם לא טעו, דוד אכן היה כ"גיס חמישי" בתוך הפלישתים, והוא כמובן לא התכוון להלחם בישראל, אלא ההיפך: בכך שרצה לצאת עם הפלישתים למלחמה בישראל, הוא רק היה יכול להציל את שאול וישראל מיד הפלישתים. אכיש מתנצל בפני דוד ומסביר לו שהוא עצמו סומך עליו כיון שהוא ישר וטוב בעיניו כמלאך אלקים, אך זהו רצונם של שרי הפלישתים שילך עם אנשיו, "וַיִּקְרָא אַכִישׁ אֶל דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵלָיו: ...וַיֵּשֶׁר אֶתָּה וְטוֹב בְּעֵינַי... טוֹב אֶתָּה בְּעֵינַי כְּמַלְאֲךְ אֱלֹקִים, אֲדָּ שָׂרִי פְּלִשְׁתִּים אֲמָרוּ לֹא יַעֲלֶה עִמָּנוּ בְּמַלְחָמָה... וְהִשְׁפַּמְתֶּם בְּבִקְרָא וְאוֹר לְכֶם וְלָכוּ", ודוד שמח על כך בלבו. דוד ואנשיו משכימים בבוקר לשוב אל ארץ פלישתים לצקלג עירם, ופלישתים עלו על יזרעאל.

מלחמת דוד נגד העמלקים שפשוטו על צקלג וישבו את נשיהם וילדיהם של דוד ואנשיו

כאשר חזרו דוד ואנשיו לצקלג עירם אשר בגת הפלישתית, אל ביתם ובני משפחותיהם, הם גילו: שבהעדרם העמלקים פשוטו על צקלג, שרפו את העיר ולקחו בשבי את הנשים והילדים וגם את אחינועם ואביגיל נשות דוד. "וַיֵּשֶׁא דָּוִד וְהָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ עַד אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כֹּחַ לְבָבוֹת... כִּי מָרָה נָפֶשׁ כָּל הָעָם אִישׁ עַל בְּנָיו וְעַל בְּנֹתָיו". וזה היה נס גדול שהקב"ה עשה להם, שאכיש מלך גת ויתר על דוד ואנשיו והם חזרו לעירם, אחרת לא היה נשאר להם שריד ופליט.

דוד מבקש מאביתר הכהן לשאול לו ב"אורים ותומים" והתשובה המתקבלת היא: "רְדֹף, כִּי הֵשִׁג תִּשְׁיֵג וְהֵצַל תִּצְלִיל". דוד עם 600 אנשיו יוצאים בעקבות העמלקים: 200 מאנשי דוד שלא היה צורך בהם נשארו

לשמור על הכלים, ודוד יוצא עם 400 איש לרדוף את העמלקים. בדרך בשדה הם מוצאים איש מצרי, הם משיבים את רוחו בלחם ומים ופלח דבלה ושני צימוקים, וכאשר שבה אליו רוחו הוא מספר להם שהשתתף בשרפת צקלג באש, והוא לא אכל שלושה ימים ולילות כיון נעזב על ידי אדונו לאחר שחלה, והוא מוכן להראות להם היכן העמלקים בתנאי שלא ימיתוהו ולא יסגירוהו. ואכן כך הגיעו דוד ואנשיו ביתר מהירות אל העמלקים, שהיו אוכלים ושותים וחוגגים ללא שום חשש, בכל השלל אשר לקחו.

דוד ואנשיו התקיפו את העמלקים פתע בטרם האיר היום ועד הערב, "וַיִּצַל דָּוִד אֶת כָּל אֲשֶׁר לָקְחוּ עִמָּלֶק, וְאֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו הַצֵּיל דָּוִד", את הילדים וכל השלל.

כאשר הצטרפו אליהם 200 מאנשי דוד אשר המתינו על הכלים, היו אנשים מתוך 400 אנשי דוד אשר נלחמו בעמלקים, אשר לא הסכימו לחלק עמם את השלל בתואנה שהם רק ישבו על הכלים ולא נלחמו. אך דוד בצדקותו התייחס בשיוויון ובחיבה גדולה, גם לאלה שלא נלחמו בפועל ורק נשארו בעורף לשמור על הכלים. הוא נהג בהם שיוויון גם בחלוקת השלל כי הכל מאת ה'. וכאשר הגיעו דוד ואנשיו לצקלג, שלח דוד משם לזקני שבטו יהודה שהיה מכבדם - משלל אויבי ה', ובכך גם פירסם את הנס שהקב"ה עשה לו ולאנשיו.

המלחמה בגלבע ונפילת שאול ויהונתן

"וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּנָּסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר הַגִּלְבָּעַ". מלחמה קשה ניתשת בגלבע, הפלישתים נלחמים בישראל, נופלים מישראל חללים ואנשי ישראל נסים. הפלישתים מדביקים את שאול ואת בניו ומכים את בני שאול: את יהונתן, אבינדב ומלכי-שוע. איש-בושת בן שאול וגם אבנר ועמשא נמלטו כנראה. המורים בקשת (הקשתים) מוצאים את שאול "וַיַּחַל מְאֹד מִהַמּוֹרִים. וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל לְנִשְׂא כְלָיו: שֶׁלֶף חֶרֶבְךָ וְדַקְרָנִי בָּהּ, פֶּן יָבֹאוּ הָעֲרָלִים הָאֵלֶּה וְדַקְרָנִי וְהִתְעַלְּלוּ בִּי. וְלֹא אָבָה נִשְׂא כְלָיו כִּי יָרָא מְאֹד, וַיִּקַּח שָׂאוֹל אֶת הַחֶרֶב וַיַּפֵּל עָלָיָהּ".

ולא חטא שאול בהורגו את עצמו. ואף על פי שכתוב: "וַאֲךָ אֶת דְּמֹכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ" (בראשית ט'), אף על פי כן לא חטא. כיון ששאול ידע כי סופו למות במלחמה, כי כך אמר לו שמואל הנביא, ועוד: כי ראה כי מצאוהו המורים היורים בקשת (הקשתים) ולא היה יכול להמלט מידם, אזי העדיף שאול ליפול על חרבו ולמות מאשר יתעללו בו הערלים ויגרמו בכך לחילול ה'. "וַיִּרְא נִשְׂא כְלָיו כִּי מֵת שָׂאוֹל, וַיַּפֵּל גַּם הוּא עַל חֶרְבּוֹ וַיָּמָת עִמּוֹ".

שאל ושלושת בניו נופלים במלחמה כפי שניבא שמואל. בנו של שאל איש בושט נהרג מאוחר יותר, שאר בניו הוכו ע"י הגבעונים בימי דוד - והכל מידה כנגד מידה על עוון נוב עיר הכהנים, שהרג פֶּחַרְב אבות על בנים. "וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנִשָּׂא כָלָיו, גַּם כָּל אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו".

כאשר באו הפלישתים למחרת לפשט את החללים, מצאו את שאל ושלושת בניו נופלים בהר הגלבוע. הפלישתים כרתו את ראשו של שאל המלך ותקעוהו בבית עצביהם בית דגן (כמובא בדברי הימים), ואת גווית שאל המלך תקעו בחומת בית שאן, כדי לבשר לעמם את גודל ניצחונם. כאשר שמעו על כך אנשי יבש גלעד, את כל אשר עשו הפלישתים לשאל, הם חרפו נפשם לעשות עם שאל חסד אחרון: "וַיִּקְוּמוּ כָּל אִישׁ חֵיל וַיֵּלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה, וַיִּקְחוּ אֶת גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֶת גְּוִיַּת בָּנָיו מִחוֹמַת בַּיִת שָׁן, וַיָּבִיאוּ בַּשָּׂה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם. (שרפו - כנראה כדי שהפלישתים לא יעלו אותם מהקברים ויתעללו בהם שוב). וַיִּקְחוּ אֶת עֲצָמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת הָאֲשֵׁל בַּיַּבְשָׁה, וַיִּצְמְוּ שְׁבַעַת יָמִים".

אֵיךְ נָפְלוּ גְבוּרִים !?

כאשר חזר דוד אל ציקלג לאחר הכותו את עמלק, והנה ביום השלישי הגיע איש מבשר ממחנה שאל ובגדיו קרועים ואדמה על ראשו, והוא נופל ארצה ומשתחוה לפני דוד. "וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד: מַה הָיָה הַדָּבָר, הֲגָד נָא לִי? וַיֹּאמֶר: אֲשֶׁר נָס הָעָם מִן הַמְּלַחְמָה וְגַם הִרְבֵּה נָפַל מִן הָעָם וַיָּמָתוּ, וְגַם שָׁאוּל וַיהוֹנָתָן בָּנָיו מָתוּ... וְאֶקַּח הַיַּנּוֹר אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ וְאֶצְעָדָה אֲשֶׁר עַל זְרַעוֹ וְאֶבְיֵאֵם אֶל אֲדֹנָי הַנֵּה".

דוד מצווה לאחד הנערים שיפגע במבשר העמלקי, אשר מותת את שאל ושלח ידו לפגוע במשיח ה'. "וַיִּחַזַּק דָּוִד בַּבְּגָדָיו וַיִּקְרָעֵם וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ. וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיִּצְמְוּ עַד הָעֶרֶב עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בָּנָיו, וְעַל עַם יִי וְעַל בַּיִת יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בַּחֶרֶב".

ומאחר שישראל לא ספדו כראוי לשאל המלך, נענשו ישראל ובא רעב גדול בימי דוד המלך. ולאחר שהיה הנגף בישראל, לקח דוד המלך את עצמות שאל ואת עצמות יהונתן בנו, אשר גנבו אותם מבית שאן ששם תלו אותם הפלישתים ביום הכותם את שאל בגלבוע, ויעל דוד את העצמות משם ויקברו את עצמות שאל ויהונתן בנו בארץ בנימין, בקבר קיש אביו.

"וַיִּקְנֶן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בָּנָיו"

"ויאמר: ללמד בני יהודה קשת, הנה כתובה על ספר הישר.
 הצבי ישראל על במותיך חלל, איך נפלו גבורים?!
 אל תגידו בגת אל תבשרו בחוצת אשקלון,
 פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלזנה בנות הערלים.
 הרי בגלבע אל טל ואל מטר עליכם ושדי תרומת,
 כי שם נגעל מגן גבורים מגן שאול בלי משיח בשמן.
 מדם חללים מחלב גבורים קשת יהונתן לא נשוג אחור
 וחרב שאול לא תשוב ריקם.
 שאול ויהונתן הנאהבים והנעימים בתייהם ובמותם לא נפרדו,
 מנשרים קלו מאריות גברו.
 בנות ישראל אל שאול בכינה. המלבשכם שני עם עדנים,
 המעלה עדי זָהב על לבושכן.
 איך נפלו גברים בתוך המלחמה?!
 יהונתן על במותיך חלל. צר לי עליך אחי יהונתן...
 איך נפלו גבורים ויאבדו כלי מלחמה?!"

אמר ר' ינאי: "ב מידות טובות מפורשות בשאול: שהיה ענוו, שהיה
 שומע חרפתו ושותק, שהיה מוחל על עלבונו, שהיה זהיר במצוות צינית,
 שהיה נותן נדוניה לבנות ישראל, שהיה לו בושת פנים משמואל, שחס על
 ממונם של ישראל, שהיה אוכל חולין בטהרה, שהיה מקדיש הקודשים,
 שהשווה כבודו לכבוד עבדו, שהיה צנוע, ששב בתשובה.

שאול נבחר למלך כי העם דרש מלך, הוא היה ענו וצנוע ונחבא אל הכלים.
 מובא במדרש רבה ד', כ': אמרו עליו על בית שאול, שלא נראה מהם לא
 עקב ולא גודל מימיהם. שאול היה מרשים בהופעתו החיצונית: יפה
 וגבוה משכמו ומעלה, עד שהיו הנערות היוצאות לשאוב מים אשר פגש
 בדרך, ושאל אותן: "היש בָּזָה הָרֵאָה?" עונות לו ומאריכות בתשובתן
 כדי להסתכל ביופיו. שמואל א', ט': "ותענינה אותם ותאמרנה: יש הנה
 לפניך מהר עתה כי היום בא לעיר כי זבח היום לעם בבמה. כבאכם העיר
 פן תמציאון אתו בטרם יעלה הבמה לאכל כי לא יאכל העם עד באו כי
 הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקראים ועתה עלו כי אתו כהיום
 תמציאון אתו". רש"י: מאריכות היו בדברים, כדי להסתכל ביופיו של
 שאול. רד"ק: מה היה כל האריכות הזה שהאריכו אלו הנערות לדבר?
 ... כדי להסתכל ביופיו של שאול.

שאול היה גבור מלחמה, ירא שמים וצדיק. "פן שנה שאול במלכו" כבן
 שנה שלא טעם טעם חטא. אך נכשל כאשר לא הרג את אגג העמלקי כפי
 שצווה ע"י שמואל הנביא. במותו ובמות בניו כיפר שאול על חטא נוב עיר
 הכהנים ועל מעשה האוב ועל רדיפותיו את דוד, ומת כצדיק על הרי
 הגלבוה, תוך כדי מלחמת מצווה להצלת עם ישראל מידי הפלישתים (ומת
 תוך כדי קיום מצווה). ומובא בזוהר ק', רפ"ד: שהקב"ה עשה עם שאול טובה
 שלא ביטל ממלכתו בעודו בחייו, כדי שלא יראה את ממלא מקומו שולט

דוד נמשח למלך על יהודה בחברון

דוד תמיד שואל בה' על כל דבר ודבר, שום דבר לא ברור לדוד מאליו, דוד נוהג תמיד רק לפי הציווי האלקי. זו היתה אחת ממעלותיו של דוד: שתמיד שאל בה' והשליך רק על ה' את כל יהבו. לפני שובו של אכיש מלך גת מן המלחמה, שואל דוד בה': האם לעזוב את ארץ הפלישתים ואת צִקְלָג ולחזור לגור בארץ ישראל, באחת מערי נחלת שבט יהודה? כיון שלאחר מות שאול יכול מלך גת גם לא להתיר לדוד לשוב לישראל, שהרי דוד כבר נמשח למלך. ולמרות שדוד נמשח למלך על כל ישראל, הוא שואל בענוותנותו האם יעלה באחת ערי יהודה. הוא לא תופס מיד את המלוכה, הוא חושב שאולי המלוכה מגיעה לבן שאול? "וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיָּיָאמֹר: הֲאֵעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה? וַיֹּאמְרוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ: עֲלֵה. וַיֹּאמְרוּ דָּוִד: אָנֹכִי אֵעֱלֶה? וַיֹּאמְרוּ: חֲבַרְנָה."

דוד לוקח את שתי נשיו עמו ואת כל משפחתו ואנשיו ובני משפחותיהם, ועובר ללא שום פקפוק להתיישב בערי חברון, אך עדיין לא בחברון עצמה כדבר ה' אליו, כדי שלא יובן מכך שהוא בא להשתלט ולהמליך את עצמו על חברון. הענווה הגדולה הזו של דוד, עוררה מיד את אנשי יהודה להמליך את דוד על שבט יהודה מיוזמתם ורצונם, ובתקווה שגם שאר השבטים ילכו בעקבותיהם. "וַיָּבֵאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ שָׁם אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל בֵּית יְהוּדָה."

אנשי יהודה מספרים לדוד את דבר החסד אשר עשו אנשי יבש גלעד כאשר קברו את שאול. דוד מחזיק להם טובה על שהביאו את עצמות שאול ובניו לקבר ישראל במסירות נפש. ולמרות שמעשה החסד הזה מעיד שהיו אנשי יבש גלעד נאמנים לבית שאול, מכל מקום דוד מברך אותם ומודיע להם, שגם הוא יעמוד לימינם וימסור את נפשו להצילם מאוייביהם אם יהיו בסכנה. "וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל אַנְשֵׁי יְבִישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם: בְּרָכִים אַתֶּם לַיָּי אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַחֶסֶד הַזֶּה עִמָּנוּ אֲדֹנֵיכֶם עִם שָׁאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ... תִּחַזְקֶנָּה יְדֵיכֶם..."

"וַיְהִי מִסֵּפֶר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֲבַרְוֹן עַל בֵּית יְהוּדָה: שִׁבְעַת שָׁנִים וְשֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים". חברון נקבעה לו משום ששם מקום קבורת אדם הראשון שנתן לדוד 70 שנה מחייו, אדם הראשון היה המלך הראשון והוא איבד את מלכותו כאשר חטא, והאבות: אברהם, יצחק ויעקב תיקנו את החטא וקבורים ליד אדם הראשון בחברון, וניתנה המלכות לדוד שהוא

גילגולו של אדם הראשון. ולכן מלך דוד 7 שנים בחברון, כדי להתחבר עם האבות שבזכותם זכה למלכות, כיוון שדוד המלך קיבל את חייו גם מהאבות (כמובא לעיל), וזו אחת הסיבות שהתקיימה מלכותו, ואחר כך מלך בירושלים 33 שנים. חברון היא המפתח לשלטון על כל ארץ ישראל. חברון מלשון חיבור, בחברון - מקום מנוחת האבות דוד המלך מתחבר לאבות. הקדוש-ברוך-הוא בחר בדוד למלך, כדי להשליט כאן בעולם הזה את מלכות השמים.

לאחר שעבר דוד לחברון נולדו לו שם 6 בנים, "אֵלֶּה יֵלְדוּ לְדָוִד בְּחִבְרוֹן": בנו הבכור אמנון - נולד בחברון מאחינועם היזרעאלית. בנו השני כלאב - נולד מאביגיל אשת נבל הכרמלי. בנו השלישי אבשלום - נולד ממעכה בת תלמי מלך גשור. בנו הרביעי אדניה - נולד מחגית. בנו החמישי שפטיה - נולד מאביטל. בנו הששי יתרעם - נולד מעגלה אשת דוד.

המלכת איש בשת בן שאול ע"י אבנר

לאחר מות שאול, ולמרות שדוד נמשח למלך בחברון, ולמרות שכבר היה ידוע לכל שדוד נמשח למלך ע"י שמואל על כל ישראל - בכל זאת ממליך אבנר שר צבא שאול את איש בשת בן שאול למלך. בתחילה על גלעד, ועל יזרעאל ועל אפרים ובנימין ועוד מחוזות, ועל כל ישראל. אך לאט לאט מצטרפים אל דוד עוד אנשים משבטי ישראל, וכאשר מת איש בשת באים שארית ישראל בלב אחד אל דוד, להמליך את דוד עליהם למלך.

מות הנערים בבריכת גבעון

"יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנָיו"

כאשר ראה אבנר בן נר שר צבא שאול שממלכת איש בשת הולכת ומתפוררת, ביקש למשוך את תשומת לב העם למעשה גבורה של אנשיו, ובכך חשב שיביא את העם לידי משמעת: אבנר בן נר ואנשיו יצאו ממחניים לגבעון, ויואב בן צרויה שר צבא דוד ואנשיו יצאו אף הם ויפגשם על ברכת גבעון, "וַיֵּשְׁבוּ אֵלָה עַל הַבְּרִכָּה מִזָּה וְאֵלָה עַל הַבְּרִכָּה מִזָּה", זה היה כנראה מקום מפגש מקובל שבו היו נאספים המון העם.

"וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל יוֹאֵב: יְקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ. וַיֹּאמֶר יוֹאֵב: יִקְמוּ". אבנר שהיה בטוח בהצלחת נעריו, לא התכוון למלחמה ממש אלא רק שיאבקו זה עם זה כדי לראות מי ינצח. הם בחרו 12 נערים מכל צד כנגד 12 שבטי ישראל, אך בשל היותם שקולים בכוחות הרגו הנערים זה את זה. כאשר ראו שהמלחמה לא הוכרעה (כיון שמתו 12 אנשים מכל צד ולא היתה הכרעה מי חזק יותר), המשיכו להילחם עד אשר היתה המלחמה ביניהם קשה, ובסופו של דבר אנשי יואב שר צבא דוד ניצחו את אנשי אבנר שר צבא שאול.

המלחמה המיותרת הזו שהתחילה בצחוק, הסתיימה בשפיכות דמים נקיים ובהרוגים רבים, ובסופו של דבר נהרג גם אבנר. במלחמה המיותרת הזו נהרגו: 19 איש מאנשי יואב וגם עֶשָׂהאֵל, ו - 360 איש מעבדי אבנר. כלומר נצחון אנשי יואב היה מאוד משמעותי: אדם אחד מאנשי יואב ניצח 50 מאנשי אבנר, (אם מוציאים את 12 האנשים מכל צד שנאבקו בהתחלה ונהרגו כולם, אזי מתו מאנשי יואב רק 7 אנשים: 7=19-12, ומאנשי אבנר מתו 348 אנשים: 360-12=348, 348 לחלק ל-7=49.71 כמעט 50).

מות עשהאל אחי יואב

"וְעֶשָׂהאֵל קָל בְּרַגְלָיו כְּאֶחָד הַצְּבִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה"

על בריכת גבעון היו יואב ואנשיו וגם אחי יואב: אַבְיָשִׁי וְעֶשָׂהאֵל, "וְעֶשָׂהאֵל קָל בְּרַגְלָיו כְּאֶחָד הַצְּבִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה". לאחר כל שפיכות הדמים הזו, החליט עֶשָׂהאֵל לרדוף אחרי אבנר אשר יזם את כל שפיכות הדמים הזו ולהורגו. עֶשָׂהאֵל היה כל כך זריז וקל רגליים שהיה סבור שיצליח להרוג את אבנר ולברוח. הוא רדף אחרי אבנר ברגליו ולא על גבי סוס, הוא היה כל כך מהיר וזריז שהיה יכול לצוד צבי תוך כדי מרוצתו, הוא היה יכול להלך על ראשי השבולים בשדה מבלי לשבור את הקנים, אך כשהגיעה שעתו כל זריזותו לא עמדה לו.

עֶשָׂהאֵל רדף אחרי אבנר מבלי לנטות ימין או שמאל, היה לו ברור שאבנר חייב מיתה כמורד במלכות בית דוד, כיון שאבנר היה עיקר העיכוב למלכות דוד. "וַיִּפֹּן אַבְנֵר אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר: הֲאֵתָה זֶה עֶשָׂהאֵל? וַיֹּאמֶר: אֲנֹכִי." אבנר שואל אותו האם זה הוא עֶשָׂהאֵל שרוצה לשפוך דם, שפעמיים התְּרָה בו אבנר וביקש ממנו בחסידותו להימנע מהרדיפה כדי שלא יצטרך להורגו, ואז גם יהיה לו לא נעים מיואב שר צבא דוד כיון שעֶשָׂהאֵל הוא אחי יואב. "וַיִּסָּף עוֹד אַבְנֵר לְאֹמֶר אֶל עֶשָׂהאֵל: סוּר לָךְ מֵאַחֲרַי, לְמָה אֶפְכָּה אֶרְצָה? וַאֲיֵךְ אֲשָׂא פָנַי אֶל יוֹאֵב אַחִיךָ?"

אבנר אומר לעֲשֶׂהאֵל שינטה ימינה או שמאלה, וימשיך לרוץ אחר אחד הנערים ויקח ממנו את חליפתו וכלי המלחמה, כדי שיחשבו שהוא רדף מראש אחר אחד הנערים ובכך לא יתבזה על שרץ לשוא. אך עֲשֶׂהאֵל סרב ולא אבה לסור מאחורי אבנר ואז הרגו אבנר. אבנר עשה תחבולה להרוג את עֲשֶׂהאֵל בפתע פתאום: הוא נתן לו להמשיך לרוץ ולהתקרב אליו, ואז כשהיה קרוב אליו הכהו אבנר באחורי החנית אל החומש, כלומר: החנית פגעה בעֲשֶׂהאֵל בצלע החמישית שמעל מקום הלב, מקום שמרה וכבד תלויים בו (היתה לאבנר חנית דו-צדדית: חנית עם חץ משני הצדדים), עֲשֶׂהאֵל מת במקום תחתיו. "וַיִּמְאֵן לְסוּר, וַיִּפְּהוּ אֲבִנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל הַחֹמֶשׁ, וַתִּצֵּא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו" (החנית עברה את גופו מצד לצד), "וַיִּפֹּל שָׁם וַיָּמָת תַּחְתָּיו". שלא הלך ולא אז ממקומו אחר שהוכה, אלא מת מיד במקום.

וכל מי שהגיע למקום אשר נפל שם עֲשֶׂהאֵל, עמד בבהלה, משתומם לנוכח החיזיון הגדול הזה: שעֲשֶׂהאֵל קל הרגליים מוטל מת בַּמָּקוֹם תחתיו, ואפילו לא הצליח לפסוע פסיעה אחת קטנה.

"וַיִּרְדְּפוּ יוֹאֵב וְאַבְיָשִׁי אַחֲרֵי אֲבִנֵר... וַיִּתְקַבְּצוּ בְּנֵי בְנֵימָן אַחֲרֵי אֲבִנֵר וַיְהִיו לְאַגְדָּה אֶחָת וַיַּעֲמְדוּ עַל רֹאשׁ גִּבְעָה אֶחָת". אבנר אומר ליואב: האם יש טעם שהחרב תאכל לנצח? כלומר: שאם יהרגו את אבנר יהיה לו גואל דם, ולגואל הדם גם יהיה גואל דם, ושפיכות הדמים הזו לא תפסק. מה גם שלא חשוב מי ינצח, בכל מקרה תהיה שפיכות דמים מיותרת בין אחים וכל ישראל אחים. "וַיִּקְרָא אֲבִנֵר אֶל יוֹאֵב וַיֹּאמֶר: הֲלִנְצַח תֹּאכֵל חֶרֶב? הֲלוֹא יִדְעָתָה כִּי מָרָה תִּהְיֶה בְּאַחֲרוֹנָה. וְעַד מָתַי לֹא תֹאמַר לְעַם לְשׁוֹב מֵאַחֲרֵי אַחִיהֶם?"

יואב רואה כי לא יוכל עמהם כיון שהתקבצו כולם, לכן תקע בשופר כסימן שיעצרו ולא ירדפו אחרי אבנר ואנשיו, וכך היה ויעמדו כל העם אשר עם יואב. דברי הפיוס של אבנר התקבלו "וַיִּתְקַע יוֹאֵב בְּשׁוֹפָר וַיַּעֲמְדוּ כָּל הָעָם וְלֹא יִרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם".

אבנר ואנשיו לא ישנו בלילה ההוא, כל הלילה הלכו בערבה מחשש שיואב ואנשיו יתנפלו עליהם בשל מות עֲשֶׂהאֵל. גם יואב ואנשיו חששו מאבנר ואנשיו שמא מתוך פחד מהנקמה וגאולת דם עֲשֶׂהאֵל, אבנר ואנשיו יתנפלו עליהם פתע פתאום. יואב שב מאחרי אבנר "וַיִּשְׂאוּ אֶת עֲשֶׂהאֵל וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקִבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם, וַיֵּלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה יוֹאֵב וְאַנְשָׁיו וַיֵּאָר לָהֶם בְּחִבְרוֹן". הם היו חרדים מפני כבוד המת והלכו כל הלילה כדי לקבור את עֲשֶׂהאֵל מה שיותר מהר, כשהגיעו לחברון האיר להם הבוקר.

מות אבנר שר צבא שאול

למרות שאנשי שאול היו רבים ואנשי דוד מעטים, היה דוד הולך ומתחזק ובית שאול היו הולכים ודלים. איש-בִּשְׁת בן שאול לא היה איש מלחמה כלל, אבנר היה כעת האיש החזק בבית שאול, ומעמדו רק הלך והתחזק. אך למרות שאיש-בִּשְׁת היה תלוי בחסדי אבנר, הוא לא נמנע מלהוכיח את אבנר על שלקח את רצפה בת איה פילגש אביו. אבנר ראה זאת כמרידה במלכות, כיון שראה את עצמו כְּעִיקָר שעליו נשענת כל מלכות איש-בִּשְׁת בן שאול. "וַיִּחַר לְאַבְנֵר מְאֹד עַל דְּבַרֵי אִישׁ בִּשְׁת, וַיֹּאמֶר: הֲרֹאשׁ כָּלֵב אֲנֹכִי?"... האם אני ראש לכלבים וממונה על כלבים? או שר צבא ישראל? ועוד אומר אבנר לאיש-בִּשְׁת: שרק בזכות אבנר לא נפלו בית שאול בידי דוד. ומאחר שאיש-בִּשְׁת פוקד עליו את עוון האשה הזו: רצפה פילגש שאול, מתכוון אבנר להעביר את המלוכה מבית שאול אל בית דוד, כדי שדוד ימלוך על כל ישראל כפי שנשבע ה' לדוד.

איש בִּשְׁת "לא יכל עוד להשיב את אבנר דבר מִיְרֵאתוֹ אתוֹ". ואבנר אומר ועושה: הוא שולח שליחים אל דוד המלך להודיעו כי הוא מכיר במלכותו, ומעוניין לכרות עמו ברית ולהסב אליו את כל ישראל. דוד המלך מסכים, אך מְתַנֶּה זאת בכך שאבנר יחזיר אליו את אשתו מיכל בת שאול ויבוא עמה, ועל ידי כך יראו כולם שדוד מקבל את הממלכה ברצון ה', מה גם שדוד הוא חתנו של שאול וזכותו למלא את מקום שאול, ובכך לא יִרְאָה אבנר כמורד בשאול אלא כמלווה את מיכל אשת דוד, וזה יהיה הסימן לכל ישראל שאבנר אכן מסכים להשלים עם דוד.

דוד שולח שליחים אל איש-בִּשְׁת ומבקש לקבל את מיכל אשתו הראשונה, אשר ארש ב - 100 עורלות פלישתים (200). איש-בִּשְׁת יודע כעת כי לב אבנר אינו שלם עמו, ומבלי להמרות את פי דוד הוא לוקח את מיכל מאת פלטיאל בן ליש ומחזירה לדוד. (וכל אותן השנים נעץ פלטיאל בן ליש חרב במיטה בינו לבין מיכל, ולא נכשל בה).

אבנר פונה אל זקני ישראל ואומר להם: שראוי להם לבחור בדוד, כיון שבזכותו היו הרבה הצלות לישראל וגם "כִּי יִי אָמַר אֶל דָּוִד לֵאמֹר: בְּיַד דָּוִד עֲבָדֵי הוֹשִׁיעַ אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל אִיבֵיהֶם". לאחר מכן מדבר אבנר עם אנשי בנימין שבטו של שאול. ולאחר ששלח שליחים אל דוד המלך, הולך אבנר בעצמו לחברון ועמו 20 אנשים, כדי לדבר עם דוד באופן אישי. דוד המלך מקבל יפה את אבנר ואנשיו, הוא רואה שכוונתם טובה ועורך לכבודם משתה. "וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל דָּוִד: אֲקוּמָה וְאַלְכָה וְאֶקְבָּצָה אֶל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּכְרְתוּ אֶתְּךָ בְּרִית, וּמְלֻכְתָּ בְּכָל אֶשֶׁר תִּתְּאֶנָּה נְפִשָּׁךָ. וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת אַבְנֵר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם". ברגע שיצא אבנר מחברון, הגיעו יואב שר צבא דוד ועבדי דוד המלך מן הגדוד ועמם שלל רב. כאשר נודע להם שאבנר בא אל דוד המלך וישלחהו דוד בשלום, הם קינאו על הכבוד שחלק דוד לאבנר, וחששו שאבנר יתחבב על דוד המלך, ובעקבות הפיוס עם אבנר יואב שר צבא דוד יהיה מיותר.

יואב מגיע אל דוד המלך ושואל בפליאה: מדוע בא אבנר אל המלך? ולמה שילח המלך את אבנר? הרי כל מטרתו של אבנר היא לפתות את המלך ולרגל אחריו, שהרי הוא שונא לדוד. הרי בבואו אל דוד, נחשב אבנר מורד במלכותו של איש-בִּשְׁת בן שאול, ואם כוונתו היתה אמיתית כיצד הוא חוזר לביתו בלא חשש, במקום להישאר כאן? יואב מנסה להשניא את אבנר על דוד ולקבל רשות להרוג את אבנר.

יואב שר צבא דוד היה מאוד מתוחכם, הוא שולח אל אבנר שליחים בשם דוד המלך אך ללא ידיעת דוד, והשליחים משיבים אותו מבור הסירה - מקום שהיה מרוחק מחברון. יואב מצליח להטות את אבנר במרמה לתוך שער העיר, כדי שיוכל "לדבר" עמו שם בשלווה אודות השלום שבא אבנר לעשות בין דוד וישראל, ובינתיים מעסיק אבישי את אנשי אבנר. זו היתה טעותו של אבנר שלא נזהר מיואב, שהרי היה עליו לדעת שיואב ינסה לגאול את דם עֶשְׂהָאֵל אחיו, ואכן כך היה: יואב היכה את אבנר והרגו "וַיִּפְּהוּ שֵׁם הַחֹמֶשׁ וַיָּמָת בְּדָם עֶשְׂהָאֵל אָחִיו".

יואב שר צבא דוד המלך היה חכם וגדול וראש הסנהדרין והוא היה גואל הדם של עֶשְׂהָאֵל אחיו. אמרו רבותינו ז"ל: שיואב תבע את אבנר בדם עֶשְׂהָאֵל אחיו, ודן אותו בדין סנהדרין. אמר לו: למה הרגת את עֶשְׂהָאֵל? אמר: עֶשְׂהָאֵל היה רודף. אמר לו: יכולת רק לפגוע בעֶשְׂהָאֵל באחד מאיבריו ולא להורגו. אמר לו: לא יכולתי לכוון לו לאחד מאבריו. אמר לו: בדופן חמשית כוונת לו, ובאחד מאיבריו לא יכולת לכוון לו? אבנר היכה את עֶשְׂהָאֵל בְּחֹמֶשׁ, כלומר: פגע בו בדיוק בצלע החמישית, במקום שבו תלויים המרה והכבד. הוא פגע בו בחנית דו צדדית בצורה מדוייקת ביותר, ועֶשְׂהָאֵל מת במקום. אבל גם ידוע שאבנר הִתְרָה בעֶשְׂהָאֵל פעמיים וביקש ממנו להימנע מהרדיפה כדי שלא יצטרך להורגו, אך עֶשְׂהָאֵל סרב ולכן הרגו בבחינת הקם להרגך השכם להורגו.

ולמה נהרג אבנר? רבי יהושע בן לוי אומר: על שעשה דמן של נערים לשחוק. וחכמים אומרים: על שלא הניח לשאול להתפייס עם דוד, ומאחר שאבנר היה מפצל הממלכה, לא היתה לו זכות לאחד את בית ישראל. ויש אומרים שלא מְחָה בשאול על הריגת נוב עיר הכהנים. ואמרו חז"ל: היה נוח לו לאדם להזיז כותל בנוי בעובי 6 אמות (כשלושה מטרים), מאשר להזיז רגל אחת של אבנר. ואם היה לארץ מקום להאחז בו, היה אבנר מזעזעה. והיה כל מחנה ישראל שרוי בין ארכובותיו (ברכיו), שהיה גבוה מכולם מארכובותיו ומעלה.

כאשר שמע דוד המלך על מות אבנר "וַיֵּאמֶר: נָקִי אָנֹכִי וּמִמְלַכְתִּי מֵעַם יְיָ עַד עוֹלָם מִדְּמֵי אַבְנֵר בֶּן נֵר". שהיה דוד חושש שמא העם יחשוב שידו היתה במות אבנר, שהרי דוד הזמינו אליו ובהליכתו ממנו נהרג. אך לאחר הלווית אבנר כבר לא היה ספק לאיש בדבר חפותו של דוד המלך. דוד המלך יוצא בעצמו להלווית אבנר והולך אחר המיטה, למרות שאין מלך יוצא להלוויה. ואפילו אם מת לו מת, אינו יוצא מפתח הפלטרין

שלו. ודוד עשה זאת כדי להוציא מלבם של ישראל שלא יחשדוהו כי בעצתו נהרג אבנר. "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יוֹאָב וְאֶל כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ: קְרָעוּ בְּגָדֵיכֶם וְחַגְרוּ שָׁקִים וְסִפְדוּ... וְיִשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת קוֹלוֹ וַיִּבְדֹּךְ אֶל קִבְרֵי אַבְנֵר וַיִּבְכּוּ כָּל הָעָם... וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל עֲבָדָיו: הֲלוֹא תִדְעוּ כִּי שָׂר וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל".

דוד המלך נוהג באבלות של ממש, בוכה ומקונן על אבנר, ושרוי בצער גדול כל כך שלא טעם לחם כל היום ההוא. היה לו חשוב שכל ישראל ידעו ויכירו בכך שלא היתה כוונה מאת המלך להמית את אבנר, "וַיִּדְעוּ כָּל הָעָם וְכָל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא, כִּי לֹא הָיְתָה מִהַמֶּלֶךְ לְהַמִּית אֶת אַבְנֵר בֶּן נֵר". הריגת אבנר שהיה שר וגדול בישראל היתה מאוד קשה בעיניו, במיוחד בהיותו בברית עמו.

דוד אינו הורג את יואב, כיון שלא היו עדים ולא התראה. וגם שהיה מתיירא מיואב, שמא יקום עליו להורגו "וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מְמַנִּי", אך מקלל את יואב בחמש קללות. דוד המלך היה רך לבב מול בני צרויה שהיו קשים ממנו ולא יכל להם, וגם מן הדין לא היה ליואב משפט מוות כיון שלא היו שם עדים והתראה, ודוד מסר דינו של יואב לשמים.

אילולא מקלו של יואב שהיה רודה בו לא היה דוד עושה מלחמה, שכל מלחמות דוד היו על ידי יואב. ובסופו של דבר נהרג יואב במצוות דוד בידי שלמה בנו כמורד במלכות: כאשר נטה אחרי אדוניה במקום אחרי שלמה המלך. וגם כיון שבאגרת אשר שלח יואב לדוד המלך משדה הקרב, הזכיר יואב את שמו תחילה ורק אחר כך הזכיר את שמו של דוד המלך. יואב כתב: ממני אבנר שר צבא ישראל, לדוד מלך ישראל, שלום. ולכן נענש.

דרשו רבותינו ז"ל: "בור וסירה" גרמו לו לאבנר שיהרג, שלא החזיק בדברי דוד אל שאול, אלא דחה אותם בדברי הבל ושיקר לשאול. "בור" הכוונה לצפחת המים שלקח דוד ממראשותיו של שאול. אך אבנר אומר לשאול שדוד לא לקח את הצפחת ממראשותיו, אלא אחד הנערים שכח את צפחת המים שם בבור ודוד מצא את הצפחת שם בבור. "וסירה" הכוונה לכנף מעילו של שאול אשר נכרת על ידי דוד במערה. אבנר אומר לשאול: לא דוד הוא זה שכרת את כנף מעילך, אלא כנף מעילך נאחז בסיירה (בקוץ, סירה קוצנית) ונקרע ולא הרגשת, ומצאו דוד.

בחיינו - כל מלכות בית שאול נשענה על אבנר, ובמותו - הסתיימה מלכות בית שאול באופן סופי.

מות איש בשת - בן שאול

כאשר שמע איש-בִּשְׁת בן שאול כי אבנר מת בחברון, רפו ידיו וכל ישראל נבהלו, כי היה ברור שאין מי אשר ימלא את מקומו של אבנר.

בַּעֲנַה וַרְכַב בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרְתִּי מִבְּנֵי בְּנֵימִין, שְׁנֵי שָׂרֵי גְדוּדִים בּוֹגְדָנִים אֲשֶׁר בָּרְחוּ מֵאִישׁ-בִּשְׁת בן שאול לאחר שזממו להורגו, מצאו במות אבנר שעת כושר לבצע את זממם. "וַיָּבֵאוּ כָּחֶם הַיּוֹם אֶל בֵּית אִישׁ בִּשְׁת וְהוּא שָׁכַב אֶת מְשֻׁכְּבֵי הַצְּהָרִים"... הם נכנסו מבלי שאיש ירגיש בהם, כאשר היו שם סוֹחָרֵי חִיטִים וּבְנֵי הַבַּיִת הָיוּ עֹסֻקִים בַּמְכִירַת הַחִיטִים, וְחָשְׁבוּ גַם אוֹתָם לְסוֹחָרֵי חִיטִים. "וַיָּבֵאוּ הַבַּיִת וְהוּא שָׁכַב עַל מִטָּתוֹ בַּחֲדָר מְשֻׁכְּבוֹ, וַיִּנְהוּ וַיִּמָּתְהוּ וַיִּסְּרוּ אֶת רֵאשׁוֹ וַיִּקְחוּ אֶת רֵאשׁוֹ"... בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרְתִּי הָרְגוּ אֶת אִישׁ-בִּשְׁת, כִּרְתוּ אֶת רֵאשׁוֹ וּבְרָחוּ אֶל דוֹד הַמֶּלֶךְ כְּדִי לִמְצוֹא חֵן בְּעֵינֵי דוֹד. "וַיָּבֵאוּ אֶת רֵאשׁ אִישׁ בִּשְׁת אֶל דָּוִד חֲבֵרוֹן, וַיֹּאמְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ: הֲיֵנָה רֵאשׁ אִישׁ בִּשְׁת בֶּן שָׁאוּל אֲיֶבֶד אֲשֶׁר בָּקַשׁ אֶת נַפְשִׁי".

לא היה להם אפילו ספק, שדוד המלך יקבלם בסבר פנים יפות ואולי אף יעניק להם פרס על הריגת אויבו, ואולי אפילו יצרפם לגדודי הצבא שלו, אך הם טעו טעות מרה: למרות כל רדיפות שאול את דוד, דוד היה בעל מידות נעלות ותמיד נזהר לא לנגוע בשאול ובמשפחתו. דוד המלך אשר מאוד כעס על שבני העוולה הרגו איש צדיק ירא שמים המתהלך בביתו בתום לב, אמר להם: "אֲנָשִׁים רְשָׁעִים הָרְגוּ אֶת אִישׁ צָדִיק בְּבֵיתוֹ עַל מְשֻׁכְּבוֹ, וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת דָּמוֹ מִיָּדְכֶם".

דוד מטיל עליהם עונש חמור ביותר שכל ישראל ישמעו וייראו ולא יתנכלו עוד לבית שאול, לכן: "וַיִּצְוּ דָּוִד אֶת הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם". דוד נוקם מהם את נקמת איש-בִּשְׁת בן שאול, ומצווה להורגם ולקצץ את ידיהם ורגליהם: "וַיִּקְצְצוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם וַיִּתְּלוּ עַל הַבְּרָכָה בַּחֲבֵרוֹן. וְאֶת רֵאשׁ אִישׁ בִּשְׁת לָקְחוּ וַיִּקְבְּרוּ בְּקֶבֶר אַבְנֵר בַּחֲבֵרוֹן".

והקב"ה השאיר לשאול בחיר ה' זרע בעולם, ולא נכרת זרעו לגמרי. נותר לשאול נכד: מְפִיבִשֶׁת בן יהונתן, אשר נפל בהיותו ילד בן חמש שנים, כאשר אומנתו נשאה אותו ונסה בחופזה בהגיע השמועה על מות שאול ויהונתן, והוא הפך בעקבות הנפילה לנכה רגליים, ובשל מומו לא היה ראוי למלוך. פרט למְפִיבִשֶׁת ולצאצאי שאול מפילגשו רצפה בת איה, לא נותרו לשאול צאצאים נוספים. ומאחר שמְפִיבִשֶׁת נכד שאול לא התערב בענייני המלוכה הוא נשאר בחיים. מְפִיבִשֶׁת בן יהונתן הפך לגדול בתורה, והיה מבייש את פני דוד בהלכה. ודוד המלך זכה שבנו פְּלָאב עלה על מפיבושת רבו של דוד.

"וְלִמְפִיבִשֶׁת בֶּן קָטָן וְשִׁמוֹ מִיכָא". ובני מיכה: "פִּיתוֹן וְמֶלֶךְ וְתֹאֲרַע וְאַחֲזִי" ומהם נמשכו דורות רבים. למרות אופיו החלש, הנרפה והמתרפס של מְפִיבִשֶׁת, וחוסר יכולתו להתגבר על מומו ולשלוט אפילו על ביתו ועל

ציבא עבדו, הוא זוכה לצאצאים גיבורי חיל מלאי חיוניות פורצת
וכובשת, אשר השלימו עם אובדן המלוכה והעמידו את בית שאול מחדש.
בדברי הימים א', ח' נמנים תולדותיו של מיכא ובסופם: "וַיְהִי בְּנֵי אוֹלָם
אֲנָשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל דָּרְכֵי קִשָּׁת וּמַרְבָּים בְּנִים וּבְנֵי בָנִים מֵאָה וַחֲמִשִּׁים, כָּל
אֶלֶה מִבְּנֵי בְּנֵימִין".

דוד נמשח בחברון למלך על כל ישראל

מיד לאחר מות איש-בֶּשֶׁת בן שאול, והריגת רוצחיו בהוראת דוד המלך,
באים כל שבטי ישראל אל דוד המלך לחברון, ומבקשים להסב את
המלוכה אל בית דוד כדבר ה', ובדברי הימים מוזכר שמספרם הגיע ל-
300,000 איש. הם אומרים לדוד שהם קרוביו, עצמו ובשרו, וגם בימי
שאול הוא דוד היה המנהיג המוציא והמביא את ישראל, וכבר נאמר שם
בשמואל א', י"ח: "וְכָל יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה אָהָב אֶת דָּוִד, כִּי הוּא יוֹצֵא וְבָא
לְפָנֵיהֶם".

כאשר באים אליו כל זקני ישראל, דוד כורת להם ברית והם מושחים
אותו באופן פומבי למלך על כל ישראל (משיחה שניה, שהרי כבר נמשח דוד למלך ע"י
שמואל הנביא). "וַיֹּאמֶר יְיָ לְדָוִד: אֶתְּהָ תִרְעֶה אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶתְּהָ תִהְיֶה
לְנֶגִיד עַל יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה, וַיִּכְרְתוּ לְהֵם
הַמֶּלֶךְ דָּוִד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לְפָנָיו יְיָ, וַיִּמְשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל".
ובדברי הימים א', י"ב מובא: שהיו שם עם דוד שלושה ימים, אוכלים
ושותים, מביאים לחם בחמורים וגמלים ובפרדות ובבקר, מאכל קמח
דבלים וצימוקים ויין ושמן ובקר וצאן לרוב, כי שמחה בישראל.

לאחר שמשחו את דוד למלך על כל ישראל לפני כ-3,000 שנה, עבר דוד
מחברון לירושלים והפך את ירושלים לבירת ישראל הנצחית. דוד מֶלֶךְ
מגיל 30 ובמשך 40 שנה: "בְּחֶבְרוֹן - מֶלֶךְ עַל יְהוּדָה שְׁבַע שָׁנִים וְשָׁשָׁה
חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם - מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה".

ירושלים - עיר דוד, בירת ישראל הנצחית

כאשר ברח דוד משאול אל שמואל הנביא לנְיֹוֹת ברמה, הוא עסק שם עם שמואל בלימוד תורה. ניות ברמה: ברמה - היא ירושלים, ניות - בנויו של עולם שהוא בית המקדש, ונגלה לדוד מקום המקדש ע"י שמואל.

לפי הרד"ק: קבלה היתה בידם כי ציון ראש מממלכת ישראל, ולא ילכוד אותה אלא מי שיהיה מלך על כל ישראל, דבר שלא קרה בימי שאול אך קרה בימי דוד אשר נמשח למלך על כל ישראל. כעת לאחר שהתאחדו כל ישראל תחת שלטון דוד, היה זה צעדו הראשון של דוד כמלך ישראל: לכבוש את עיר הבירה ירושלים מידי היבוסים. ירושלים היתה שייכת ליהודה ובנימין, והיה צורך לכבוש את חלק בנימין שהיה עדיין בידי היבוסים, מה גם שדוד יכל היה לעשות זאת שהרי היה חתן המלך שאול, ושאול היה צאצא של בנימין. דוד הולך עם כל אנשיו וכל ישראל אל ירושלים ללכוד את מצודת ציון.

ירושלים נשארת למעשה עיר נוכריה עד ימי דוד, ודוד המלך בגבורתו כובש את מצודת ציון (היא יבוס) את המבצר החזק, ולכבודו נקרא המבצר "עיר דוד". לאחר מכן השתדל דוד המלך ללכוד גם את העיר שהיתה חזקה מאוד. "וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הַיְאֵל עִיר דָּוִד... וַיָּשֶׁב דָּוִד בְּמִצְדָּה וַיִּקְרָא לָהּ עִיר דָּוִד, וַיִּבֶן דָּוִד סָבִיב מִן הַמְּלֹא וּבִיְתֵהּ". יש המפרשים שדוד עשה חפירה גדולה סביב עיר ציון ומילא אותה במים, כדי שלא יוכלו לגשת לעיר בקלות, ומן המילוא כלפי פנים בנה חומה נשגבה ומבוצרת, כדרך שעושים כדי לבצר את הערים מפני האוייבים. ועל ידי בניין זה סביב המילוא, בנה דוד את יסודות בית המקדש שעליהם בנה שלמה מאוחר יותר את בית המקדש, ולכן לא נחרבו יסודות בית המקדש.

כיבוש ירושלים היה מאוד קשה. דוד אמר שכל מי שיעלה ראשונה ויכה את העיר יהיה לראש הצבא, ויואב אשר רצה להחזיר את כבודו בעיני דוד, התאמץ בכל העוז לכבוש את המצודה ולהסיר ממנה את העיוורים והפיסחים והוא התמנה לראש. ואמרו במדרש: שיואב הביא ברוש אחד רענן וקבע אותו בצד החומה, ונתלה בברוש ודילג על החומה. ומה עשה הקב"ה? קיצר את החומה ועלה אחריו דוד. ויש המפרשים: שהיו צינורות מים המובילים מים לעיר, וכוונת דוד היתה שכל מי שיתקרב לעיר ויפסיק את זרם המים, בזה תתגלה גבורתו והוא יהיה לראש ושר, וזה מה שעשה יואב.

מובא במדרש: שאברהם כרת ברית לאבימלך כדי שלא ירשו בניו את עיר היבוסים, ונתן לו שבע כבשות והניחן על פתח ירושלים. שאמרו היבוסים לאברהם: כרות עמנו ברית שאין זרעך יורש את עיר היבוסים, ואנו מוכרים לך את מערת המכפלה, ועשה כן. וכאשר מתו הכבשות, העמידו היבוסים על פתח ירושלים שבע כבשות של ברזל בצורת צלמים, לאות הברית שכרת אברהם עם אבימלך, והעמידום ברחוב העיר וכתבו עליהם את ברית השבועה, וכשבאו ישראל לארץ ישראל לא יכלו להיכנס לשם מפני השבועה. שנאמר ביהושע ט"ו, ס"ג: "וְאֵת הַיְבֹוֹסִי יוֹשֶׁבֵי יְרוּשָׁלַם

לא יָכְלוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם". הפגם שבעצם כריתת הברית בין אברהם ואבימלך איים על דוד. מובא בתנא דבי אליהו רבה ז': כשכרת אברהם אבינו ברית עם אבימלך, נתקבצו מלאכי השרת לפני הקב"ה ואמרו: למה יכרות אברהם ברית עם עכו"ם, אדם יחיד שבחרת משבעים אומות ולשונות?

וכאשר מלך דוד רצה להיכנס לשם ולא הניחוהו, שנאמר: "וַיִּלְךָ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל הַיַּבְסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֵאמֹר: לֹא תָבוֹא הֵנָּה, כִּי אִם הִסִּירְךָ הָעוֹרִים וְהַפְּסָחִים" (שמואל ב', ה', ו'). אמרו לו לדוד המלך: אין אתה יכול להיכנס עד שתסיר את הצלמים הללו שכתובה עליהם ברית השבועה. אמר דוד לאנשיו: כל מי שיעלה בראשונה ויסיר את הצלמים יהיה לראש. ועלה יואב שר הצבא גיבור החיל והסירם והיה לראש. ואחר כך קנה דוד המלך את עיר היבוס לישראל בככר זהב בכתב לאחוזת עולם, בשש מאות שקלי זהב.

ועוד אמרו: כי שני צלמים היו בראש המגדל הנקרא צינור, והיה האחד עיוור על שם יצחק, והאחד פיסח על שם יעקב, ובפיהם השבועה שנשבע אברהם לאבימלך, שנאמר: "וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֵל שֶׁר צָבָאוּ אֶל אֲבִרְהָם לֵאמֹר: אֱלֹקִים עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה. וְעַתָּה הֲשִׁבְעָה לִי בְּאֱלֹקִים הֵנָּה אִם תִּשְׁקַר לִי וּלְגִנְי וּלְנִכְדֵי... וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם: אֲנֹכִי אֲשָׁבְע" (בראשית כ"א, כ"ב-כ"ד). לפיכך לא כבשו ישראל את יבוס כאשר כבשו את ירושלים, כיון שנכדו של אבימלך עדיין היה חי. ובימי דוד המלך כבר מת נכד אבימלך ובטלה השבועה.

מי הם העיוורים והפסחים?

לפי האבן עזרא: היבוסים אשר בטחו בחוזק חומות העיר ועוצמתה, העמידו עיוורים ופיסחים על החומות כדי ללעוג לדוד באומרים: שדוד לא יוכל להצליח להיכנס לעיר החזקה שלהם ולכובשה, אפילו אם יעמדו על החומות והמגדל רק עיוורים ופיסחים. יש המפרשים: שהיבוסים בראותם שלא יוכלו לעמוד בפני דוד, העמידו שם עיוורים ופיסחים כדי שדוד לא יכבוש את העיר, כיון שלא יהיה מכבודו של מלך להילחם נגד עיוורים ופיסחים. העיוורים והפיסחים גררו אחריהם שנאה וחרדה, כיון שהיו שראו בהצבת העיוורים והפסחים פעולה מאגית, שנועדה לקלל ולהטיל מום בכל אשר יעז לפגוע בעיר. אך דוד דבק בה' ולא חשש מהשבעות וקסמים של גויים. דוד המלך גיבור החיל ביחד עם יואב שר הצבא הגיבור, מצליחים לכבוש את ירושלים.

רד"ק מביא שני מדרשים. במדרש א. מובא: שלא היו יכולים לכבשם אם לא היו מגיעים בצינור והכוונה למקום הגבוה במגדל. מה עשו? הביאו אילן של ברוש וכפפו אותו, (ונאחו בו במעין קפיצת "מוטי"), וקפץ יואב ועלה בראש החומה, והיה מדלג על החומה, וביקשו להורגו והיה יואב גבור חיל ונלחם כנגדם, ופתח את השערים ובאו גבורי ישראל ועזרוהו. ובמדרש ב. מובא: מה עשה יואב? הלך והביא ברוש אחד רענן וקבעו בצד החומה, וכפף ראשו שהיה רך, ואחז בו דוד וקפץ יואב על ראשו של דוד ונתלה בברוש ודילג על החומה. מה עשה הקב"ה? קיצר את החומה עד שעלה דוד אחריו.

אך גם לאחר שכבש דוד את ירושלים, והרחיב וביצר אותה והפך אותה לעיר דוד, עדיין בסוף ימיו של דוד אנו מוצאים את ארוונה היבוסי יושב במקום החשוב ביותר. רק כעבור זמן קונה דוד בכסף מלא מידי ארוונה היבוסי את עיקרה של ירושלים: את הר הבית - את מקום בית המקדש.

דוד המלך בונה בית ארזים

"וַיֵּלֶךְ דָּוִד הַלֹּחֶם וַיְגַדֹּל וַיִּי אֶלְקֵי צָבָא-אוֹת עֲמוֹ" הן בגשמיות והן ברוחניות. ובכל זאת לא גבה לבו, שהיה מאוד ענוו ולכן זכה להיות מרכבה לשכינה. ויש המפרשים: שהיה ה' עמו והיה הולך הַלֹּחֶם וַיְגַדֹּל גם מצד רוח הקודש אשר שרתה עליו.

כדי לבנות לדוד המלך בית ארזים, חירם מלך צור שולח מיוזמתו אל דוד המלך שליחים ועצי ארזים שלא היו מצויים בירושלים, וחרשי עץ וחרשי אבן המומחים לבניית בתים - והם בונים לדוד בית. בכך רואה דוד אות וסימן להתרוממות מלכותו בידי ה', והכל בעבור עם ישראל, "וַיֵּדַע דָּוִד כִּי הִכִּינוּ יְיָ לְמִלְכָּךְ עַל יִשְׂרָאֵל, וְכִי נִשְׂא מִמְּלַכְתּוֹ בְּעִבּוֹר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל".

דוד לוקח עוד פילגשים ונשים מירושלים ונולדים לו עוד בנים ובנות, אשר בשמותם נרמזת תודתו לה' על כל החסדים שה' עושה עמו. "וַיֵּלֶךְ שְׁמוֹת הַיְלָדִים לוֹ בִּירוּשָׁלַם: שְׁמוֹעַ וְשׁוֹבָב וְנִתָּן וְשְׁלֵמָה. וַיִּבְחַר וַאֲלִישׁוּעַ וְנָפֵג וַיִּפְיַע. וַאֲלִישַׁמֶּע וַאֲלִיָּדָע וַאֲלִיפָלֵט".

מלחמת דוד בפלישתים בעמק רפאים

לאחר ששמעו הפלישתים על כל גדולתו של דוד ועל אשר נמשח למלך על כל ישראל, וגם זכרו את נצחונו המזהיר על גלית הפלישתי, ולמרות העובדה שהתייראו ממנו מאוד, החליטו בכל זאת לבקש את נפשו: "וַיֵּעָלוּ כָּל פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת דָּוִד... וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּנְטְשׁוּ בְּעֶמֶק רֶפְאִים".

דוד שואל תמיד בה' לפני כל פעולה, דוד המלך שואל: האם לעלות אל הפלישתים? האם יתנם ה' בידו? ובמקרה זה חשוב לו מאוד לדעת, כיון שהפלישתים נתנו לו מחסה בציקלג כאשר נרדף ע"י שאול. דוד המלך מקבל תשובה: "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד: עֲלֵה כִּי נָתַן אֲתָן אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדְךָ". דוד מתנפל על הפלישתים כפרץ מים הזורמים בין הסלעים ומכה אותם, על כן קרא למקום ההוא בעל פרצים. והפלישתים הניגפים לפני דוד בורחים ומפקירים את עצביהם. דוד ואנשיו נושאים את עצבי הפלישתים לירושלים, מראים לעין-כל את אפסיות אלוהי הפלישתים ושורפים אותם. למרות המפלה המוחצת, הפלישתים שוב מנסים את כוחם, ומנסים שוב באותו מקום בו נחלו תבוסה. דוד שואל בה' ומקבל תשובה: לא לעלות אל ההר, ולא לבוא לפני פלישתים כמו תמיד אלא לבוא מאחוריהם, ולרבוץ סמוך לחומות בלי כל תנועה - עד שישמע קול בראשי הבכאים, כלומר: כאשר תנשב הרוח ותניע את ראשי הבכאים שהם אילנות רבי ענפים ועלים, ואז כאשר יישמעו צעדי דוד ואנשיו, יחשבו הפלישתים שזהו קול הענפים הנעים ברוח ולא ישמרו מדוד כלל, ואז יתנפלו עליהם במהירות דוד ואנשיו וינצחום. "לֹא תַעֲלֶה, הִסֵּב אֶל אַחֲרֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוֹל בְּכַאֲסִים. וַיְהִי כִּשְׂמֹעַךָ אֶת קוֹל צַעְדָּהּ בְּרֹאשֵׁי הַבְּכָאִים אֲזַ תַּחֲרֹץ, כִּי אֲזַ יֵצֵא יְיָ לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת בְּמַחֲנֶה פְּלִשְׁתִּים".

לפי רש"י: "הַבְּכָאִים" הם מלאכים הצועדים בראשי האילנות, מלאכים אשר הקדוש-ברוך-הוא שולח לעזרת דוד. לפי הרד"ק: "וַיְהִי כִּשְׂמֹעַךָ אֶת קוֹל צַעְדָּהּ בְּרֹאשֵׁי הַבְּכָאִים" אשמיעך קול לחזק את לב העם אשר אתך, שידמה להם קול הולכים בראשי האילנות כאילו מלאכים יצאו להכות בפלישתים. "אֲזַ תַּחֲרֹץ" אז תנוע ותתחזק על הפלישתים. אמר לו הקב"ה: אין לך רשות לפשוט יד בהם אפילו הם קרובים אליך, עד שאתה רואה את ראשי האילנות מתנועעים. ועבור דוד המלך ואנשיו היה זה ניסיון קשה מאוד: לעמוד בלא תנועה לפני האוייב, לפני מחנה הפלישתים הגדול השש אלי קרב. שאול נכשל בניסיון דומה.

הפלישתים צרים על דוד ואנשיו והעם לוחץ להתנפל על הפלישתים, ובכל זאת עומד דוד בניסיון וממתין עד הרגע הנכון כפי שציווהו ה', כיון שמוטב היה לו לדוד למות ובלבד שלא יעבור על מצוות ה'. ואכן ה' עם דוד והניצחון היה מוחץ: "וַיַּעַשׂ דָּוִד כִּן כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ יְיָ, וַיִּךְ אֶת פְּלִשְׁתִּים מִגִּבֵּעַ עַד בְּאֵד גִּזְר".

העלאת ארון ה' לירושלים

בימי עלי הכהן ובניו היה ארון ה' במשכן שילה. וכאשר ניטשה מלחמה קשה עם הפלישתים ונפלו מישראל כ - 4,000 איש, החליטו זקני ישראל לקחת את ארון ברית ה' משילה ולהביאו לשדה הקרב. אך המפלה היתה גדולה: ונפלו מישראל 30,000 רגלי ובתוכם בני עלי הכהן, וארון ה' נלקח ע"י הפלישתים אשר הביאוהו לבית דגון אלוהיהם. לאחר הנזקים שהיו לפלישתים וכאשר ראו שאלילם נפל, ושוב נפל גם למחרת וגם ראשו נפל ושתי כפות ידיו כרותות, העבירו את הארון לגת, שם היתה מהומה גדולה מאוד בעיר, ה' היכה את אנשי העיר מקטון ועד גדול. לאחר כל זאת שילחו הפלישתים את ארון ה' לעקרון, אך גם שם היתה מהומת מוות בכל העיר. ולאחר שארון ה' שהה 7 חודשים בשדה פלישתים, שילחוהו הפלישתים לכיוון בית שמש בעגלה חדשה ושתי פרות שלא עלה עליהם עול, והעגלה הגיעה עם ארון ה' לבית שמש אל שדה יהושע בית השמשי. ויך באנשי בית שמש מכה גדולה כי ראו בארון ה', ויך בעם 50,070 איש, ויבואו אנשי קרית יערים ויעלו את ארון ה' אל בית אבינדב בגבעה, וארון ה' נשאר בקרית יערים במשך 20 שנה.

דוד מעלה את ארון ה' מקרית יערים לירושלים

מיד לאחר שכבש דוד המלך את ירושלים, הוא הולך להעלות את ארון ה' מבית אבינדב בגבעה בקרית יערים לירושלים. כל תכלית כיבוש ירושלים היתה להופכה למקום המקדש. דוד המלך מסדר את סדרי הקדושה בישראל, מעלה את ארון ה' למקומו ומחזיר הכל למקומו.

כדי להעלות את ארון ה' הנודד ממקום למקום לירושלים, דוד המלך מוסיף מהעם עוד 30,000 בחורים מעולים. "וַיִּסָּף עוֹד דָּוִד אֶת כָּל בְּחֹר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף" (שמואל ב', ו', א'). לפי מצודות דוד: לפי שהיו רבים נאספים אליו מעת הימלכו, לזה אמר שהוסיף עוד לאסוף אליו את הנבחרים בישראל, להעלות הארון. "וַיִּקֶם וַיִּלְךָ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעָלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים". וביחד הולכים עמו 90,000 איש כדי להעלות את ארון ה' לירושלים ברוב עם הדרת מלך. הם מרכיבים את ארון ה' על עגלה חדשה ונושאים את הארון מבית אבינדב, "וַיַּעֲזֵא וַאֲחִיו בְּנֵי אֲבִינָדָב נְהָגִים אֶת הָעֲגָלָה חֲדָשָׁה, וַאֲחִיו הִלְךְ לִפְנֵי הָאָרוֹן, וְדָוִד וְכָל בְּיַת יִשְׂרָאֵל מְשַׁחֲקִים לִפְנֵי יְיָ בְּכָל עֲצֵי בְרוּשִׁים וּבְכַנְרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים וּבְמִנְעֻנְעִים וּבְצִלְצְלִים. וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֹן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּאחֲזוּ בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר. וַיַּחַר אֵף יְיָ בְּעֲזָה וַיַּכְהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשָּׁל וַיָּמַת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים". עֲזָה מֵת כִּיוֹן שֶׁלֹּא נִקְטוּ

זהירות: במקום לשאת את ארון ה' על הכתף הניחוהו בעגלה. ולא נשאוהו הלויים, ולא נתנו לפרות לנהוג את העגלה בעצמן כפי שעשו הפלישתים. וכאשר שמטו הבקר והארון היה תלוי באויר, למרות שעגה היה איש צדיק, הוא שלח את ידיו לאחוז בארון ולסמוך אותו, וזה היה אסור. רק ללויים ניתנה רשות לגעת בארון ולשאת אותו. אין ספק שכוונת עגה היתה טובה, אך איך יתכן לחשוב שארון ה' יפול? הרי כבר ראינו בחציית הירדן, שארון ה' נשא לא רק את עצמו אלא גם את נושאינו. מות עגה מאוד חרה לדוד, אך הוא לא ויתר על העלאת ארון ה' אל עיר דוד. דוד תיקן שרק הלויים ישאו את ארון ה', ובינתיים הטוהו אל בית עובד אדום הגתי שהיה לוי.

בזכות הכבוד הגדול שנהג עובד אדום הגתי בארון ה' במשך שלושה חודשים שהיה בביתו, הקב"ה הסב לו ברכה גדולה בכל ביתו: "וַיֵּגֶד לְמַלְךְ דָּוִד לֵאמֹר: בֵּרֶךְ יְיָ אֶת בַּיִת עֲבָד אָדָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ בַּעֲבוּר אַרְוֹן הָאֱלֹקִים". לפי הרד"ק: הקדוש-ברוך-הוא ברך את בניו ובנותיו של עובד אדום הגתי ואת כל אשר לו. מאז שהיה הארון בביתו, היתה לבית עובד ברכה בבנים ועושר ותוספת טובה בכל דבר. ודרשו רבותינו ז"ל: שמונה כלותיו ילדו ששה ששה בכרס אחד. ובדברי הימים א', כ"ו, ח' מובא: "כָּל אֵלֶּה מִבְּנֵי עֲבָד אָדָם הָמָּה, וּבְנֵיהֶם וְאֶחְיֵיהֶם אִישׁ חֵיל בְּפֶחַ לְעִבְדָּה שְׁשִׁים וּשְׁנַיִם לְעֲבָד אָדָם".

כאשר נודע הדבר לדוד המלך, הוא מקבץ את זקני ישראל, השרים, הכהנים והלויים כדי להעלות את ארון ה' לירושלים בשמחה, בתרועה ובקול שופר. "וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹקִים מִבַּיִת עֲבָד אָדָם עִיר דָּוִד בְּשִׂמְחָה". הפעם נשאוהו הלויים, כפי הכתוב בדברי הימים א', ט"ו, ט"ו: "וַיִּשְׂאוּ בְנֵי הַלְוִיִּם אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹקִים, כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כַּדָּבָר יְיָ בְּכַתְּפָם, בְּמִטּוֹת עֲלֵיהֶם". לפי הרד"ק: כיון שנשאוהו בכתפיהם במוטות, הרגישו שהארון נושא את עצמו, כלומר: הלויים נושאי הארון לא הרגישו בו, הם הרגישו כאילו אין משא על כתפיהם, ובכך ידעו כי אלקים עוזרם במשא הארון.

ועוד מתואר בדברי הימים, כיצד אמר דוד לשרי הלויים להעמיד את אחיהם המשוררים בכלי שיר, נבלים וכינורות ומצילתיים, והלויים העמידו את אחיהם בכלי שיר: במצילתיים נחושת, בנבלים על עלמות, בכינורות על השמינית לנצח... "וַיְהִי דָּוִד וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֱלֹפִים הַהֲלָכִים לְהַעֲלוֹת אֶת אַרְוֹן בְּרִית יְיָ מִן בַּיִת עֲבָד אָדָם בְּשִׂמְחָה".

ואחרי כל ששה צעדים שצעדו הקריבו קורבן, ונתנו לה' תודה על שלא פרץ בהם כמו בעגה. "וַיְהִי כִּי צָעְדוּ נִשְׂאֵי אַרְוֹן יְיָ שְׁשֶׁה צָעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא... וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל עֹז לִפְנֵי יְיָ"... דוד המלך שמח ורוקד בכל הכת. "וְדָוִד מְכַרְכֵּל בְּמַעֲלֵל בּוּץ" דוד המלך מסיר מעליו את בגדי מלכותו המפוארים, והולך לפני ארון ה' באפוד בד כדי להראות ענווה לפני ה'. "וַיַּעַל דָּוִד אֶפֶוד בָּד. וְדָוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת אַרְוֹן יְיָ בַּתְּרוּעָה

וּבְקוֹל שׁוֹפָר, וּבְחֲצֹצְרוֹת וּבְמִצְלֹתַיִם, מְשִׁמְעִים בְּנִבְלִים וְכִנְרוֹת". ומביאים את ארון ה' לירושלים למקומו בתוך אוהל מועד: "וַיָּבֵאוּ אֶת אֲרוֹן יְיָ וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בְּמִקְוָמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָּוִד, וַיַּעַל דָּוִד עֲלוֹת לְפָנַי יְיָ וַיִּשְׁלְמִים".

הַרד"ק: עתה שהעלהו דוד לירושלם וַיִּדְעוּ כִּי שֵׁם יִשְׁכּוֹן אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ עֲדֵי עַד, כִּי קִבְּלָה הֵיטָה בִּידָם שִׁירוּשָׁלַיִם הִיא עִיר הַקֹּדֶשׁ וְשֵׁם יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְמִירוֹת שֶׁלֹּא יִדְעוּ בְּדִיּוֹק בְּאִיזָה מְקוֹם בְּעִיר. עַד שֶׁבִּנְהַ דָּוִד מִזְבַּח עַל פִּי גַד הַנְּבִיא בְּגוֹרֵן אֲרוֹנָה הַיְּבוּסִי וִירֵדָה בּוֹ אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, אִזּוֹ יִדְעוּ דָּוִד כִּי שֵׁם יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל עַד אוֹתוֹ זְמַן לֹא רָצָה דָּוִד לְהַכְנִיסוֹ בְּבֵית מִקְוָרָה אֲלֵא תַּחַת יְרִיעָה כְּפִי שֶׁהָיָה מִקְוֹדֵם. וְזֶה הוּא הָאֲרוֹן שֶׁהָיוּ בּוֹ הַלוּחוֹת הַשְּׁלֵמוֹת (אוֹ הַשְּׁלֵמוֹת וְהַשְּׁבוּרוֹת לְדַעַת מִי שֶׁאִמְרָ לוחות ושברי לוחות מונחין בארון). וְלִמָּה לֹא הֵבִיא דָּוִד אֶת הָאֲרוֹן לְגַבְעוֹן אֲשֶׁר שֵׁם הָיָה אוֹהֶל מוֹעֵד? לְפִי שִׁידַע כִּי אוֹהֶל מוֹעֵד עֲתִיד לְבֹא לִירוּשָׁלַיִם, וְחָשַׁב כִּי יִהְיֶה זֶה בִּימֵיו וְהוּא יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְפִיכֶךָ אַחֵר שֶׁהֵבִיא אֶת הָאֲרוֹן לִירוּשָׁלַיִם שָׁאֵל אֶת נָתָן הַנְּבִיא: הֲאֵם יִבְנֶה בֵּית לֵה', כִּי דָּוִד חָשַׁב שֶׁהוּא זֶה אֲשֶׁר יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

לְאַחַר שֶׁהֵשִׁיב דָּוִד אֶת אֲרוֹן ה' לְמִקְוָמוֹ בְּתוֹךְ אוֹהֶל מוֹעֵד, וְהִכִּין אֶת מִשְׁמְרוֹת הַכַּהֲנִים וְהַלְוִיִּים וְהַמְשׁוֹרְרִים, וְלְאַחַר הַקִּרְבַּת הַקּוֹרְבָנוֹת - בְּרֶךְ דָּוִד הַמֶּלֶךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם ה' וְחִילַק לְכָל הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה לְכָל אֶחָד: חֶלֶת לֶחֶם אַחַת וְאַשְׁפָּר אֶחָד - חֲתִיכַת בָּשָׂר, וְאַשְׁיֶשֶׁת אַחַת - נֶאֱד מֵלֶא יֵין. וְאִזּוֹ, הִלַּךְ כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ וְדוֹד שָׁב לְבֶרֶךְ אֶת בֵּיתוֹ.

כֹּאשֶׁר הִגִּיעַ אֲרוֹן ה', מִיכָל בֵּת שְׁאוּל אֲשֶׁר נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחֲלוֹן בְּזֶה לְדוֹד הַמֶּלֶךְ בַּלְבָּה, כֹּאשֶׁר רָאִתָּה אוֹתוֹ מִפְּזֹז וּמִכְרַכְרַכְ לִפְנֵי ה'. וְכֹאשֶׁר הִגִּיעַ דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ יִצְאָה מִיכָל לְקִרְאָתוֹ וְאָמְרָה: "מָה נִכְבַּד הַיּוֹם מְלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי אֲמָהוֹת עֲבָדָיו כְּהַגְלוֹת נְגָלוֹת אֶחָד הָרַקִּים". לְדַעַת מִיכָל כֹּאשֶׁר כִּירַכַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי אֲרוֹן ה', הוּא לֹא נִהַג כְּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. "וַיִּיאָמֶר דָּוִד אֶל מִיכָל: לְפָנַי יְיָ אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מֵאֲבֹתַי וּמִכָּל בֵּיתוֹ לְצִוּוֹת אֹתִי נִגִּיד עַל עַם יִי עַל יִשְׂרָאֵל, וְשִׁחַקְתִּי לְפָנַי יְיָ". וְאָמְרוּ חַז"ל: אִין לָךְ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבִיזָה אֶת עֲצָמוֹ עַל הַמְצוּוֹת יוֹתֵר מִדָּוִד. וּב"מִצְוֹת דָּוִד" מוֹבָא: שֶׁבְּעוֹן שֶׁבִיזָתָה מִיכָל אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל שֶׁהִקְל בְּכַבּוּדוֹ לִפְנֵי אֲרוֹן הָאֱלֹקִים - "וּלְמִיכָל בֵּת שְׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָהּ". מוֹבָא בְּחַז"ל שֶׁעֲגָלָה אִם יִתְרָעַם בְּנֵי הַשָּׁשִׁי שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִיא מִיכָל בֵּת שְׁאוּל, וְהִיא מֵתָה בְּלִדְתָהּ אֶת בְּנָה.

הַנֶּדֶר שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ

"אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה-עד אמצא מקום ליי" ... (מקום בית המקדש)

אחרי שהעלה דוד המלך את ארון ה' לירושלים הוא חזר לביתו, "ויי הנני לו מסביב מפל איביו". אז חשב דוד המלך לבנות את בית המקדש, שלאחר שינוחו מן המלחמות מצוה על ישראל לבנות את בית המקדש, ועל המלך מוטל לעשות ולצוות את ישראל. לכן אומר דוד המלך לנתן הנביא: שישאל את פי ה' על בנין הבית ובאיזה מקום יבנה.

דוד המלך רואה את עצמו יושב בבית ארזים מפואר, אך ארון ה' יושב בתוך אוהל וכן כל כלי הקודש: המזבח, השולחן, מנורת הזהב... דוד המלך מרגיש שכל יום שבית המקדש אינו בנוי זה עינוי גדול עבורו. דוד המלך כל כך משתוקק לבנות את בית המקדש עד כדי כך שהוא נודר נדר: שלא יתן שינה לעינו עד אשר ימצא את המקום המדויק שעליו יבנה בית המקדש. "זכור יי לדוד את כל ענותו, אשר נשבע ליי נדר לאביר יעקב. אם אבא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, עד אמצא מקום ליי משפנות לאביר יעקב" (תהלים קל"ב).

במסכת ברכות ג', ע"ב מובא: אמר רב אושעיא, אמר רבי אחא, כך אמר דוד: מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה. רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס (שהסוס אף פעם לא נרדם, אלא שהוא תמיד מתנמנם ומתעורר אחרי 60 נשימות, מתנמנם ומתעורר). מכאן ואילך היה מתגבר כארי. רב אשי אמר: עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה, מכאן ואילך בשירות ותשבחות.

ב"ספר רבי שמעון בר יוחאי" מובא: ...דוד המלך חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים. ודוד המלך היה שומר עצמו כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשינה הוא אחד מששים במיתה, ודוד משום מקומו שהוא חי, לא יטעם טעם מיתה. כי עד ששים נשימות חסר אחד הוא חי, משם והלאה (מ-60 נשימות ומעלה) טועם האדם טעם המוות ושולט עליו הצד של רוח הטומאה...

לאחר שדוד המלך התענה וטרח ויגע, גילה לו הקב"ה את מקום בית המקדש ביד גד החוזה, "ויבא גד אל דוד ביום ההוא ויאמר לו: עלה הקם ליי מזבח בגרון ארונה היבסי" (שמואל ב' כ"ד).

ובדברי הימים א' כ"א, כ"ב: "ויאמר המלך דויד לארנו: לא, כי קנה אקנה בכסף מלא. כי לא אשא אשר לך ליי והעלות עולה חנם. ויתן דויד לארנו במקום שקלי זהב משקל שש מאות. ויבן שם דויד מזבח ליי ויעל עלות ושלמים, ויקרא אל יי ויענהו באש מן השמים על מזבח העלה. ויאמר יי למלאך וישב חרבו אל נדנה. בעת ההיא בראות דויד כי ענהו יי בגרון ארנו היבסי ויזבח שם... ויאמר דויד: זה הוא בית יי האלקים וזה מזבח לעלה לישראל".

וכאשר בא שלמה לבנות את בית המקדש נאמר (בדברי הימים ב' ג'): "וַיִּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת יְיָ בִּירוּשָׁלַם בְּהַר הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ, אֲשֶׁר הֵכִין בְּמִקְוֹם דָּוִד בְּגֵרֶן אֶרְנֹן הַיְבוּסִי". וזה היה בית המקדש הראשון, שהיה מכוון כנגד בית המקדש שבירושלים של מעלה, והיו בו כל חמשת הדברים שהיו חסרים בבית שני: הארון, הכפורת, האש, השכינה ורוח הקודש. וכאשר עלו ישראל מגלות בבל לבנות את המזבח בבית המקדש השני, עלו עמם שלושה נביאים: חגי, זכריה ומלאכי אשר הראו להם היכן היה מקומו המדויק של המזבח בהר הבית.

שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ: להעמיד עליהם מלך, להכרית את זרע עמלק ולבנות את בית המקדש. ודוד המלך מרגיש שזה הזמן המתאים לבנות את בית המקדש. "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל נָתָן הַנָּבִיא: רְאֵה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבַיִת אֲרָזִים וְאֶרְוֹן הָאֱלֹקִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה". נתן הנביא יודע שדוד המלך ראוי ביותר לקיים מצווה זו, לכן אומר נתן הנביא למלך: לך עשה את כל אשר בלבבך, כי ה' עמך. אבל מיד בלילה ההוא היה דבר ה' אל נתן הנביא לומר לו שיודיע לדוד: לפי שעה מחשבתו הטובה לבנות את בית המקדש אינה יכולה לצאת אל הפועל. עדיין לא הגיעה השעה הנכונה לבנות את בית המקדש. על הנביא להודיע לדוד במהירות, כיון שדוד כל כך זריז במצוות ה' שהוא יכול כבר לשכור פועלים לבניין בית המקדש. "לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל עֲבָדַי אֶל דָּוִד: ...כִּי יִמְלְאוּ יָמַיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת אֲבֹתַיךָ וְהִקִּימְתִי אֶת זִרְעֶךָ אַחֲרַיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינְתִי אֶת מִמְלַכְתּוֹ, הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשִׁמִּי וְכִנְיָתִי אֶת כְּסֵא מִמְלַכְתּוֹ עַד עוֹלָם", ובזכות דוד זרעו ימלוך לעולם "כְּסֵאֲךָ יִהְיֶה נִכּוֹן עַד עוֹלָם".

לפי הרד"ק מובא במדרש: מדוע דיבר הקב"ה אל נתן **באותו** הלילה? אמר ר' סימון: אמר הקב"ה לנתן - האיש הזה נדרן הוא, "אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִי נֶדֶר לְאָבִיר יַעֲקֹב, אִם אָבֹא בְּאֵהָל בַּיִתִּי" ... שמא יאמר: איני אוכל ואיני שותה עד שאבנה את בית ה'. מהר אמור לו: לא אתה תבנה.

אך למרות ששלמה בן דוד יבנה את בית המקדש, הבית יקרא על שם דוד: "מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד" (תהלים ל'). שהיה דוד חביב על הקב"ה, יום אחד של דוד מאלף עולות שהקריב שלמה. ולכן יסודות בית המקדש שהניחם דוד, לא נחרבו.

מדוע לא בנה דוד את בית המקדש?

בילקוט שמעוני, שמואל ב' סימן קמ"ה מובא: אמר הקב"ה לדוד (דברי הימים א'): "לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת". כיון ששמע דוד כך

נתיירא שנפסל לבנות את בית המקדש. הוא חשש שמא למרות שכוונתו היתה לשם שמים, הרי שמעשי ההריגה שעשה השאירו רושם על מידת הרחמנות שלו, ולכן נפסל לבנות את בית המקדש. אמר לו הקב"ה: אל תירא, כל הדמים ששפכת היו למען הצלת עם ישראל והרמת קרנם, **והם לפְּנֵי כְּקֹרְבָנוֹת, כְּאֵיל וְצִבִי**. אמר לו: אם כן, למה איני בונה אותו? אמר לו הקב"ה: **שֶׁאִם אַתָּה בּוֹנֵה אוֹתוֹ** (את בית המקדש) **הוּא קִיִּים** (לעולם) **וְאֵינוֹ חָרָב**, שכל מעשיו של דוד הם לעד ואינם מתבטלים לעולם. אמר לו: אם כן, טוב ויפה הדבר שאבנה אותו. אמר לו הקב"ה: גלוי וידוע לְפָנַי, שעתידיים ישראל לחטוא ואני מפיג בו חמתי ומחריבו וישראל ניצולים.

ומובא בזוהר ז"ח רות עמ' ד': יאות היה דוד המלך להתקיים בעולם מאה שנים, שאם היה מתקיים מאה שנים היה מתקן את המלכות תיקון תקיף, שלא תעזוב לעולם ולא היה נחרב בית המקדש.

ובמדרש דברים רבה ב', כ"ז מובא: שאין דוד בונה את בית המקדש, אבל מייסדו, כלומר: בונה את יסודותיו של בית המקדש. ודוד חפר 1500 אמה (750 מטר עומק) כדי לעמוד על תשתית הארץ, וכיון שחפר מצא שם חרס וביקש להרימו. אמר לו החרס: אי אתה יכול, כיון שאני כבוש על התהום. אמר לו דוד: ומאיזה זמן אתה? אמר לו: משעה שהשמיע הקב"ה קולו בהר סיני ואמר: "אנכי ה' אלקיך" ונזדעזעה הארץ ושקעה, הושמתי כאן לכבוש (לסגור) על התהום. אף על פי כן לא שמע לו דוד, וכיון שהרים את החרס הכובש את התהום, עלה התהום וביקש לשטוף את העולם, והיה אחיתופל עומד שם, אמר: עכשיו ימות דוד ואני אהיה מלך. אמר דוד: מי שיודע להעמיד את התהום ואינו מעמיד יחנק. אמר אחיתופל מה שאמר והעמידו, והתחיל דוד אומר: שיר המעלות.

ולמרות שדוד לא בנה את בית המקדש, הוא הכין לפני מותו את כל צרכי בית המקדש, זהב, כסף, נחושת, אבנים טובות כל אחת שבע באמה ורוחב חמש באמה, ואורך מרגלית אחת עשרים אמה... וכו' (ומפורט להלן) ונחשב לו כאילו בנאו.

דוד המלך ומלחמות ה'

400 בני יפת-תואר

בגמרא במסכת קידושין ע"ו מובא: אמר רב יהודה אמר רב, 400 ילדים היו לו לדוד (בחילותיו, אך לא היו בניו הפרטיים, אלא היו מיועדים לתכסיסי מלחמה כדי

להפחיד את האוייב), וכולם בני-יפת תואר היו, וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו (רש"י: מאחורי עורפם), וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות, והם הם בעלי אגרופים של בית דוד שהולכים להבהיל את העולם.

ומביא ה"בן איש חי": שהם לא היו נלחמים, כי אין עושים מלחמה אלא רק ישראל המיוחסים, ורק הלכו לתת מורא על האוייבים, שהאוייבים יראו אותם וידעו שהם באו מתוך הגויים ועוזרים לישראל.

מלחמת דוד בפלישתים ב"מֶתַג הָאֲמָה"

"וַיְהִי אַחֲרַי כֵּן וַיֵּד דָּוִד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנִיעֵם". דוד המלך רוצה לבנות את בית ה', אך עדיין לא הגיע אל המנוחה והנחלה כפי שחשב. הוא יוצא להדוף את אוייביו כדי שישראל יגיעו אל המנוחה השלמה ויזכו לבניין בית המקדש במהרה. ואז מכה דוד בפלישתים "וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתַג הָאֲמָה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים". ובדברי הימים נאמר: שלקח את גת ובנותיה ויתכן שגת נקראה מתג האמה, כיון שהשולט בגת שולט בעצם בכל המחוז, כאוחז ברסן הסוס.

מלחמת דוד במואב

"וַיֵּד אֶת מוֹאָב". ומה הטעם שדוד אשר בא ממואב (מרות המואביה): כִּפָּה את המואבים בחבלים הקשורים לארץ? והרג במואבים? והשאיר שליש משועבדים לו נושאי מנחה? אלא מפני שהמואבים עשו מעשה שפל ונבזה והפרו את האמון אשר נתן בהם דוד. כאשר ברח דוד משאול אל יער חרת והניח את אביו ואמו ואחיו בארץ מואב: הרג מלך מואב את אבי דוד ואמו ואחיו, חוץ מאח אחד אשר ברח אל נחש העמוני ורות, שאמרו חז"ל: רות המואביה לא מתה עד שראתה את שלמה בן בנה יושב ודן דינין.

מלחמת דוד בהַדְדָּעָזַר מלך צובה

כאשר הלך דוד לחזק את גבול ישראל בנהר פרת - "וַיֵּד דָּוִד אֶת הַדְדָּעָזַר בֶּן רְחָב מֶלֶךְ צוּבָה". ויש אומרים שצובה היא חֶלֶב במחוז שבסוריה.

דוד לכד 1,700 פרשים ו - 20,000 איש רגלי אשר נתנו את פדיון נפשם. דוד עיקר את הרכב והשאיר רק 100 רכב, ולכל רכב 4 סוסים.

מלחמת דוד בארם דמשק

"וַתְּבֹא אֲרָם דְּמִשְׁק לְעִזֹר לְהַדְדָּעֶזֶר מֶלֶךְ צוּבָה", כאשר באה אֲרָם דמשק לעזור לְהַדְדָּעֶזֶר מלך צובה, היכה דוד בארם 22,000 איש אשר השתעבדו לו, והיתה ישועת ה' וַיִּשְׁעַ יְיָ אֶת דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הִלָּךְ". דוד הציב נציבים על ארם דמשק לשלוט עליהם וליטול מהם מיסים, ולקח מהם עושר רב אשר הביא לירושלים: שלטי זהב (מגיני זהב), אשר היו על עבדי הדדעזר לקחם דוד המלך במלחמה והביאם לירושלים, לאוצר בית ה' ולבניית בית המקדש.

"וּמִבְּטַח וּמִבְּרִיתֵי עֲרֵי הַדְדָּעֶזֶר, לָקַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד נְחֻשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד", דוד המלך לקח מאוייביו כמות נחושת גדולה אשר הקדיש לבניית בית המקדש, ואשר ממנה עשה שלמה את ים הנחושת והעמודים וכלי הנחושת (כמובא בדברי הימים א', י"ח).

כאשר שמע תְּעִי מלך חֲמַת שדוד היכה את כל חיל הַדְדָּעֶזֶר מלך צובה, הוא שלח את בנו יורם אל דוד המלך לשאול לו לשלום ולברכו, ואף הביא עמו כלי כסף וכלי זהב וכלי נחושת, אשר גם אותם הקדיש דוד המלך לה' עם הכסף והזהב אשר הקדיש מכל הגויים אשר כבש.

דוד היה מכנס את כל הזהב והכסף שהיה לוקח בכל המלחמות, ואת כל המתנות שקיבל, ומקדישם לבית המקדש. דוד המלך הכין לבית המקדש 100,000 כיכרים של זהב (כמפורט להלן).

מלחמת דוד בארם בגיא מלח

"וַיַּעַשׂ דָּוִד שָׁם בְּשִׁבּוֹ מֵהַכּוֹתוֹ אֶת אֲרָם בְּגִיא מֶלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלְפֵי", כאשר שב דוד המלך מהכות את ארם דמשק הוא היכה בגיא מלח 18,000 איש. ומובא בספר קדמון: שבשעה שהיו ישראל מריעין בחוצרות המלחמה, היו המלאכים מסייעים כנגדן מלמעלה והקב"ה מקבל תפילתם כקול שופר. "וַיִּשְׁעוּ בְּאָדוֹם נְצַבִּים, בְּכָל אֲדוֹם שָׁם נְצַבִּים (אדום הכוונה למלחמה זו בארם בגיא מלח), וַיְהִי כָּל אֲדוֹם עֲבָדִים לְדָוִד, וַיִּוָּשַׁע יְיָ אֶת דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הִלָּךְ".

דָּוִד - עֲשֵׂה מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּקָה וַיּוֹאֵב בֶּן צְרוּיָה - עַל הַצָּבָא

לאחר ששב דוד המלך מהכות את אדום, התבססה מלכותו בידיו וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי דָּוִד עֲשֵׂה מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּקָה לְכָל עַמּוֹ".

חז"ל דרשו: למה היה דוד יכול לעשות משפט וצדקה ללא הטרדות? כי יואב על הצבא. ולמה היה יואב יכול להצליח על הצבא? כי דוד עושה משפט וצדקה. דוד המלך גרם ליואב להצליח על הצבא לפי שעשה משפט וצדקה, ויואב בן צרויה גרם לדוד לעשות משפט וצדקה, לפי שהוא דן ושפט ולמד תורה ויואב עסק במלחמות, ולא היה דוד טרוד בהן ולבו היה פתוח לשפוט צדק.

כאשר היה יואב יוצא למלחמה, היה דוד מתפלל עליו ואומר: "יִעֲנֶה יְיָ בְּיוֹם צָרָה". רואים כאן את ההרמוניה הנפלאה אשר שררה בין דוד המלך ואחיינו - יואב שר הצבא. דוד סומך על יואב ומבין אותו וההיפך. יואב היווה חלק נכבד מהנצחון של דוד, הוא היה יד ימינו ומסירותו לדוד היתה ללא גבול. יואב היה גיבור חיל, דאג לכלל, היה בעל מוסר גבוה מאוד ומושלם במידותיו. לפי חז"ל: יואב היה חכם גדול וראש הסנהדרין. יואב שר צבא דוד המלך היה נאמן לדוד כל ימיו, אך בסוף ימי דוד עזר לאדוניה בן דוד המורד, ולכן נענש והומת בימי שלמה המלך (בעוון פלילי על הריגת עמשא בן יתר, ולא הומת בשל עוון מדיני הקשור למרידתו והיותו בצד אדוניה).

המלחמה בבני עמון

לאחר מות מלך בני עמון, מולך חנון בנו תחתיו. דוד המלך אשר שולח את עבדיו לנחמו על מות אביו, רוצה לעשות חסד עם נחש מלך עמון אבי חנון, ולגמול לו על החסד אשר עשה עמו מלך עמון עם אחי דוד: לאחר שברח דוד והביא את הוריו ואחיו למואב והרגם מלך מואב, ונותר רק אליהוא אחי דוד שברח לארץ עמון, הוא קיבל שם מקלט ממלך עמון. אך כאשר הגיעו עבדי דוד אל ארץ בני עמון, אמרו עבדי מלך בני עמון לתנון מלכם: הסבור אתה שדוד שלח אליך מנחמים כי מכבד הוא את אביך? הלא הם מרגלים ומטרתם לחקור את העיר, לרגלה ולהפכה. חנון קיבל את דברי עבדיו ונהג בשליחי דוד המלך בבזיון: הוא גילח חצי זקנם וחתך חצי בגדיהם, "וַיִּקַּח חֲנוֹן אֶת עֲבָדֵי דָוִד, וַיְגַלַּח אֶת חֲצֵי זְקָנָם, וַיְכַרֵּת אֶת מִדּוּיָהֶם בַּחֲצֵי עַד שְׁתוּתֵיהֶם וַיִּשְׁלַחֵם". האנשים היו נכלמים מאוד, ולמרות שהיה חשוב לקבל מהם מידע מהיר, אמר להם דוד המלך לשבת ביריחו עד אשר יצמח זקנם וישוּבו, כדי שלא יתביישו.

בני עמון הבינו כי נתעבו בעיני דוד ונמאסו על המעשה אשר עשו, על הפגיעה הקשה והעלבון הגדול באנשי המשלחת אשר שלח דוד המלך לנחמם על מות המלך נחש אבי חנון, ולכן שלחו ושכרו את ארם בית רחוב ואת ארם צובא, 20,000 רגלי, ואת מלך מעכה אשר מצפון לגשור על יד החרמון 1,000 איש, ומושל מחוז טוב שבסוריה (ויש אומרים שהיא סוסייתא) ועמו 12,000 איש.

יואב יוצא למלחמה בארם ובבני עמון

"וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׁלַח אֶת יוֹאָב וְאֶת כָּל הַצָּבָא הַגְּבָרִים", בתחילה יצא יואב לבדו למלחמה, וכשגברה המלחמה יצא דוד וניצח.

כאשר ראה יואב שר צבא דוד המלך כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור, ושהוא ואנשיו יהיו נתונים בין שני מחנות האוייב, הוא פיצל את מחנה ישראל לשניים: מחנה אחד בפיקודו ילחם בארם, ומחנה שני בפיקודו של אבישי אחיו ילחם בבני עמון. יואב בחר מכל בחורי ישראל ונערך עמם לקראת הקרב עם ארם, ואת יתר העם נתן ביד אבישי אחיו שנערך עמם לקראת הקרב עם בני עמון. יואב מתאם עם אבישי ומסכם עמו: אם ארם תחזק ממני ומאנשי, אזי אבישי אחי המחנה אשר בפיקודך יבוא לעזרתי להושיעני. ואם יחזקו בני עמון ממך אבישי אחי ומאנשיך, אזי אבוא אני יואב ואנשי לעזרתך להושיע לך. ולמרות שהיו גיבורי חיל, כל יציאתם לקרב היתה תמיד בבטחון גמור בה' יתברך, שרק הוא יכול להושיעם ולא כוחם שלהם, ואם חס וחלילה יתחזקו ארם על יואב, ובני עמון על אבישי, יואב שם מבטחו רק בה' ואומר: "חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד עַמּוֹנִי, וּבְעַד עָרֵי אֶלְקִינוֹ, וַיֵּי יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו", אך אנחנו נעשה את המוטל עלינו. הניצחון לא אחר לבוא: "וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ לְמִלְחָמָה בְּאָרֶם וַיִּגְּסוּ מִפְּנֵיו. וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי נָס אָרֶם וַיִּגְּסוּ מִפְּנֵי אַבְיָשִׁי וַיָּבֹאוּ הָעִיר. וַיֵּשֶׁב יוֹאָב מְעַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם".

דוד יוצא למלחמה בארם

כאשר ראה ארם כי ניגף לפני ישראל הם נאספו שוב ביחד במקום הנקרא חילם, והדדדדדדד שלח עם ארם חיל עצום וגם את שובב שר צבא הדדדדדדד לפניהם. וכאשר הגיעה השמועה לאוזני דוד, ויאסוף את כל ישראל ויעבור את הירדן וילחם עם ארם בחילם. ארם נס מפני ישראל ודוד הורג מארם 40,000 פרשים ו-700 רכב נופלים בידיו, ויהרוג גם את שובב שר צבא הדדדדדדד. "וַיִּרְאוּ כָּל הַמְּלָכִים עֲבָדֵי הַדָּדְדְדְדְד כִּי נִגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁלְמוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבְדוּם".

דוד המלך זוכה לנצחון אדיר על אוייביו, פחד דוד נופל על אוייביו והכל - בזכות בטחונו בה' וייחוס כל נצחונותיו אך ורק לה': "אֱלֹהֵי בְּרָכָב וְאֱלֹהֵי בְּסוּסִים וְאֱלֹהֵי בָשָׂם יְיָ אֱלֹקֵינוּ נִזְכִּיר. הִמָּה כָּרְעוּ וְנִפְּלוּ וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדְד" (תהלים כ').

במדרש "גלית הפלישתית" (מדרשי חז"ל על נביאים וכתובים, הרב יהודה דוד אייזנשטיין) מובא: ... אמרו כשהיה דוד נלחם, היה זורק 800 איש בזריקה אחת, והיה שולף את חרבו על 300 איש בפעם אחת...

מלחמות דוד ב-4 בני הרפה (עורפה) בגת

בזכות ארבע דמעות משתי עיניים, שהורידה עורפה על רות חמותה, זכתה שיצאו ממנה ארבעה גיבורים. אך דוד צאצא רות הענווה והצנועה וענק הכח הרוחני - מנצח את ארבעת בני עורפה: ענקי הכח הפיזי.

המלחמה נגד ישבי בן עורפה

"וַיִּתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה לְפָלְשֵׁתִים אֶת יִשְׂרָאֵל, וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלָּחֲמוּ אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַף דָּוִד", דוד המלך התעייף ונחלש שהיה כבר זקן, ומה גם שנחלש מכל צרות חייו. בהיות דוד עייף ראהו ישבי הענק שהיה מילידי הרפה, ולפי חז"ל היה בן עורפה כלת נעמי ואחי גוליית. ישבי היה בעל כח עצום עד כדי כך שמשקל עץ-חניתו היה 300 משקל נחושת. ישבי היה חגור חרב חדשה והתכוון להרוג את דוד המלך. כאשר ראה אבישי בן צרויה שדוד שרוי בצרה גדולה ובסכנה, חש לעזרתו נגד הפלישתי, ונימת את הפלישתי. "אִזּוֹ נִשְׁבְּעוּ אֲנָשֵׁי דָוִד לוֹ לֵאמֹר: לֹא תֵצֵא עוֹד אֶתָּנוּ לְמִלְחָמָה וְלֹא תִכָּבֵה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל".

בגמרא מסופר כיצד נלחמו דוד המלך ואבישי בישיב הענק

בגמרא במסכת סנהדרין צ"ה, ע"א מובא: מעשה בדוד שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אם רצונך יקלה זרעך, או תמסר ביד אויבי? אמר לפניו: ריבונו של עולם, מוטב אמסר ביד אויבי ולא יכלה זרעי.

יום אחד יצא (דוד המלך) לשכור בְּזָאִי (כדי לצוד חיות ועופות), בא הס.מ. ונדמה לו לצבי. השליך דוד וירה אליו החץ, אך לא הגיע לו החץ. וכך משך אותו הס.מ. עד אשר הביא את דוד לארץ פלישתים. כאשר ראה ישבי בנוב את דוד המלך, אמר: הנה זה שהרג לגוליית אחי. קשרו ישבי ונתן אותו תחת הבד של זיתים והכניעו, ונעשה לו נס שנתרככה הארץ מתחתיו. וזה היום היה ערב שבת לפנות ערב, והיה אבישי בן צרויה רוחץ ראשו בארבע סאין של מים, או בארבע בורות מים, וראה לפתע כתמי דם, ויש אומרים יונה באה והיתה טורפת ומחבטת עצמה ומורטת כנפיה והומה ומצטערת. אמר: כנסת ישראל נמשלו כיונה, ומדבר זה נלמד שדוד מלך ישראל שרוי בצער.

בא אבישי אל בית דוד ולא מצאו, שלח לבית המדרש ולא מצאו, שאל שאלה: אם בשעת סכנה מותר לרכב על סוסו של המלך? אמרו לו: בשעת הסכנה מותרין לרכב על סוס המלך. רכב על פרד המלך והלך, ונתקצרה לו הארץ והגיע במהרה לארץ פלישתים.

ובעת שהלך, ראה את עורפה אמו של ישבי יושבת וטווה, וכשראתה את אבישי השליכה את הפלך לעברו ורצתה להורגו, אך הפלך לא נגע בו. אמרה לו: האתה אבישי? הבא לי זה הפלך אשר נפל לפניך. לקח אבישי את הפלך והשליכו על ראש האשה ומתה. כאשר ראה אותו ישבי בנוב, אמר: כעת יש אצלי גם דוד המלך וגם אבישי. מה עשה? זרק את דוד כלפי מעלה, ונעץ תחתיו את חניתו בקרקע כדי שיפול על החנית וימות. הלך אבישי ואמר שם (שם קדוש) והעמיד את דוד באויר בין השמים לארץ...

אמר אבישי לדוד: על מה באת לכאן? אמר לו: כזה אמר לי הקדוש-ברוך-הוא והשבתי לו: מוטב שאמסר ביד אויב ולא יִכְלָה זרעי. אמר אבישי שם (שם קדוש), והוריד את דוד מהשמים לארץ. והיה ישבי מנוב רודף אחריהם והם בורחים, שהיה קרוב לארץ פלישתים. כשהגיעו לכפר ששמו קָבִי שהוא בין ארץ ישראל לארץ פלישתים, אמרו זה לזה: נעמוד כנגדו ולא נברח, ונִכְנֶנוּ. אמרו לו: לך תמצא את אמך עורפה שהיא בקברה, לפי שהרגנוה. וכשהזכירו לו שם אמו, נחלש כוחו והרגוהו.

המלחמה בסוף בן הרפה

אחרי כן היתה עוד מלחמה בגוב (זור) עם פְּלִשְׁתִּים, "אִז הִכָּה סַבְכִי הַחֲשָׁתִי אֶת סֵף אֲשֶׁר בִּילְדֵי הָרָפָה".

המלחמה בגלית הגתית

ותהי עוד מלחמה בגוב עם פְּלִשְׁתִּים, "וַיִּדֹּ אֶלְחָנוּ בֶן יַעֲרִי אֲרָגִים בֵּית הַלְחָמִי אֶת גְּלִית הַגְּתִית וַיַּעַץ חֲנִיתוֹ כְּמִנּוֹר אֲרָגִים".

המלחמה בענק בעל 24 האצבעות

"וַיִּתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בְּגֵת, וַיְהִי אִישׁ מְדוֹן וְאֶצְבָּעוֹת יָדָיו וְאֶצְבָּעוֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ, עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מְסָפָר, וְגַם הוּא יָלַד לְהָרָפָה", הענק הזה חרף את ישראל, ויכהו יְהוֹנָתָן בֶּן שִׁמְעוֹן אַחֵי דָוִד.

"אַרְדּוֹף אוֹיְבֵי וְאַשְׁיגִים"

ארבעה מלכים היו. ומה ששאל זה, לא שאל זה:

דוד המלך אמר: "אַרְדּוֹף אוֹיְבֵי וְאַשְׁיגִים וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתֶם" (תהילים י"ח, ל"ח). והיה הקדוש-ברוך-הוא מאיר לו בלילות בזיקים וברקים.

אסא המלך אמר: איני יכול להילחם באוייבי, אלא אני ארדוף אחריהם ואתה תהרגם: "וַיֵּצֵא אֱלֹהֵיהֶם זָרַח הַכּוֹשֵׁי בְחֵיל אֶלְפֵי אֶלְפֵים (אֶלְפֵי אֶלְפֵים = מיליון חיילים!) וַיִּגְף יְיָ אֶת הַכּוֹשֵׁים לִפְנֵי אֶסָא וּלְפָנֵי יְהוּדָה, וַיִּנְסוּ הַכּוֹשֵׁים" (דברי הימים ב').

יהושפט מלך יהודה אמר: אני איני יכול לרדוף ולא להרוג אותם, אלא אני אזמר בבתי מדרשות, ואתה תהרגם: "וּבָעֵת הַחֲלוּ בְרַנָּה וַתִּהְלֶה, נָתַן יְיָ מְאָרְבִים עַל בְּנֵי עֲמוֹן מוֹאָב וְהָר שְׁעִיר הַבָּאִים לַיהוּדָה, וַיִּנְגְּפוּ... וְהָנָם פְּגָרִים נִפְלִים אַרְצָה וְאִין פְּלִיטָה" ... (דברי הימים ב' כ').

חזקיהו מלך יהודה אמר: אני איני יכול לזמר, ולא לרדוף ולא לערוך מלחמה. אלא אני אישן בביתי ואתה תהרגם: "וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מִלְאָךְ יְיָ וַיִּדַּךְ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וְחֲמִשָּׁה אֶלְפֵי, וַיִּשְׁפְּימוּ בַבֶּקֶר וְהָיָה כָּל־סַפְּרֵי מֵתִים" (מלכים ב', י"ט, ל"ה). והיה חזקיהו ישן בביתו והקב"ה הרג בהם 185,000 איש! ולפי המפרשים היו אלה 185,000 ראשי הגייסות לבד מן החיילים. במסכת סנהדרין צ"ה מובא: רבי יצחק נפתא אמר, אוזניים גילה להם (למחנה אשור ולכל צבא סנחריב), ושמעו שירה מפי החיות (מפי המלאכים) ומתו.

הגיבורים אשר לדוד

מלבד הגיבורים האחרים שהיו לו ובראשם יואב בן צרויה שר הצבא, נהג דוד תמיד לקחת עמו את שלושת גיבוריו האישיים לשמירה מפני האויב:

את **עֲדִינוּ הַעֲצָנִי** - שהיה ראש הגיבורים, והיה עוסק בתורה ומפורסם בחכמת התורה ומפורסם כדוד בגבורתו בקרב, ולמרות שהיה הורג במלחמה אחת 800 איש, לא היה תש כוחו (רש"י ורד"ק). ולפי חז"ל: עדינו העצני הוא דוד המלך בעצמו, שכאשר למד תורה עיזן את עצמו כתולעת, וכאשר יצא למלחמה הקשה את עצמו כעץ. ויש האומרים שזהו יואב שהיה חכם גדול וראש סנהדרין (רד"ק).

את **אֶלְעָזָר בֶּן דָּדוּ** - אחד משלושת הגיבורים, אשר היכה במלחמה בפלישתים מבלי להסב את פניו, עד אשר ידו נדבקה לחרב (מפני הדם הקרוש או מהתכווצות השרירים בעקבות האחיזה הממושכת בחרב). ה' עשה ביום ההוא תשועה גדולה, ואלעזר הרג בפלישתים לבדו, ושאר העם באו אחריו רק כדי לפשט את החללים.

ואת **שִׁמְאֵ בֶן אֲגִיא** מן ההר - כאשר ביקשו ישראל לקצור חלקת שדה מלאה עדשים (שעורים?), והפלישתים לא הניחום לעשות זאת, והעם נס מפני הפלישתים - ה' עשה תשועה גדולה, ושִׁמְאֵ בֶן אֲגִיא הציל את החלקה והחזירה לבעליה.

בין 30 הגיבורים אשר לדוד היו: אֶלְחָנָן בֶּן דָּדוּ מִבֵּית לַחֵם, שָׁמָּה הִחְרָדִי, אֶלְיָקָא הִחְרָדִי, חֶלְצֵי הַפְּלִטִי, עִירָא בֶּן עֲקֵשׁ הַתְּקוּעִי, אַבְיָעָזֵר הָעֵנְתָתִי, מִבְּנֵי הַחֲשָׁתִי, צְלָמוֹן הָאֲחֵחִי, מִהַרֵּי הַנְּטָפְתִי, חֶלֶב בֶּן בַּעֲנָה הַנְּטָפְתִי, אֶתִּי בֶּן רִיבִי מִגְּבַעַת בְּנֵי בְנִימֹן, בְּנֵיהוּ פְּרַעְתָּנִי, הַדִּי מִנְחָלִי גַעֲשׁ, אַבְיָ עֶלְבוֹן הָעֶרְבָתִי, עֲזֻמוֹת הַבְּרַחְמִי, אֶלְיָחָבָא הַשְּׁעֶלְבָנִי בְּנֵי יִשׁוֹן יְהוֹנָתָן, שָׁמָּה הַהָרָרִי, אַחִיאֵם בֶּן שָׁרָר הָאֲרָרִי, אֶלְיָפְלֵט בֶּן אַחְסָבִי בֶּן הַמַּעֲכָתִי, אֶלְיָעָם בֶּן אַחִיתָפַל הַגְּלָנִי, חֶצְרִי הַפְּרָמְלִי, פְּעָרִי הָאֲרָבִי, יִגָּאֵל בֶּן נָתָן מִצְבָּה, בְּנֵי הַגָּדִי, צָלֶק הָעַמְנִי, נַחְרִי הַבְּאֲרָתִי נִשְׂא כָּלִי יוֹאָב בֶּן צָרְיָה, עִירָא הַיְתָרִי, גָּרֵב הַיְתָרִי, אֹרְיָה הַחַתִּי.

חסד דוד עם בית שאול בעבור יהונתן

לאחר שמלך דוד על כל ישראל, והעלה את ארון ה' לירושלים ויזם לבנות את בית המקדש, חקר ודרש: האם נשאר נצר לבית שאול, כדי שיוכל לעשות עמו חסד. דוד המלך ביקש לעשות חסד במיוחד עם יהונתן ידיד נפשו וכפי שנשבע לו. אך מאחר שכל מלך אשר עלה לשלטון היה מכרית את צאצאי בית המלוכה הקודם, הסתתרו הנותרים מבית שאול מפחד המלך. אך דוד המלך לא נהג כשאר המלכים, דוד ביקש לעשות חסד של אמת עם צאצאי שאול המלך אשר ביקש את נפשו. ולאחר שחקר ודרש הגיע אליו ציבא עבד בית שאול שאמר אל המלך: "עוד בן ליהונתן נכה רגלים". ציבא עבד בית שאול ממעיט בערך בן יהונתן ככל האפשר, הוא מדגיש שכן יהונתן נכה רגליים שאינו ראוי לשררה ומתבייש במומו, וציבא אפילו אינו מזכיר את שמו. "ויאמר לו המלך: איפה הוא? ויאמר ציבא אל המלך: הנה הוא בית מכיר בן עמיאל בלו דבר", ציבא השתלט למעשה על כל נחלת אדונו. דוד המלך שולח מיד לבית מכיר בן עמיאל מפלו דבר, ומביא את מפיבשת בן יהונתן נכד שאול. מפיבשת בן יהונתן מגיע אל דוד המלך וחולק לו כבוד, הוא נופל על פניו ומשתחוה. ובדברי הימים נקרא מפיבשת בן יהונתן מריב בעל, כיון שלא רצה שיכירוהו כאשר התחבא. ואמרו חז"ל: שעיקר שמו היה מריב בעל, ונקרא מפיבשת כיון שהתגלה כחכם גדול מלא וגדוש בתורה, והיה מבייש את פני דוד בהלכה.

דוד המלך אשר רצה לעשות עמו חסד בעבור יהונתן אביו, משיב לו את כל שדה שאול ואומר לו: "וְאֶתְּהָ תֹאכַל לָחֶם עַל שְׁלֹחְנִי תִמְיֵד". מפיבשת מודה למלך בהשפלה ואומר: כיצד פנית אל כלב מת אשר כמוני, נכה רגליים מוגבל תנועה ומחוסר כל?

דוד מודיע לציבא עבד בית שאול: שכל אשר היה לשאול ולכל ביתו, נותן דוד המלך למְפִיבְשֶׁת בן יהונתן. ועל ציבא מוטלת האחריות לטפל ברכוש ולדאוג למיכא בנו של מְפִיבְשֶׁת, כיון שִׁמְפִיבְשֶׁת למרות מומו אוכל כאחד מבני המלך, על שולחן המלך בירושלים.

דוד ובת-שבע

מעשה בת-שבע היה לתשובת השנה, כאשר שלח דוד המלך את יואב שר צבאו להלחם בבני עמון, והוא בעצמו נשאר בירושלים והיה עסוק בתפילות להצלחת חילותיו, שאילולא תפילתו של דוד לא היו מצליחים. ויש אומרים ששלח את יואב ולא יצא בעצמו, כדי שחנן מלך בני עמון לא יתפאר שנלחם בדוד.

ויהי לעת ערב ראה דוד המלך "אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגֵּג וְהָאִשָּׁה טוֹבֵת מְרָאָה מְאֹד", זו היתה בת-שבע, שלפי מפרשים קדמונים היתה רוחצת את ראשה מאחורי מחצלת או סדין, ובא הס.מ. ונדמה לו כצבי, ירה בו דוד חץ וכשפרח ה"צבי" נפלה המחצלת וראה דוד את בת-שבע. ולפי חז"ל במסכת סנהדרין: התחפש הס.מ. ליונה וירה דוד חץ ב"יונה", ונחתך הסדין שהסתיר את בת-שבע וראה את האשה, וכל זה היה מעשה ס.מ. "וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַרְשׁ לְאִשָּׁה, וַיֵּאמֶר: הֲלוֹא זֹאת בֵּת שֶׁבַע בֵּת אֱלִיעֶם אִשְׁתׁ אֲוִרְיָה הַחֲתָנִי. וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְּאָכִים וַיִּקְחָהּ וַתְּבֹא אֵלָיו, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה, וְהִיא מְתַקְדָּשֶׁת מִטַּמְאָתָהּ, (שלא היה כאן חטא נידה) וַתֵּשֶׁב אֵל בֵּיתָהּ. וַתֵּהָרֶה הָאִשָּׁה וַתֵּשֶׁלַח וַתִּגְדַּל לְדָוִד וַתֵּאמֶר: הֲרָה אֲנִכִּי". דוד המלך בדק קודם כל האם בת שבע מותרת או אסורה, האם היא אשת איש, האם היא טהורה או נידה.

אמר לו הקב"ה: ...לפי שכל היוצאים למלחמה אף אחד מהם אינו יוצא עד שיתן גט לאשתו. (זוהר ח"א ח'). אמרו חז"ל: שבת-שבע היתה גרושה כיון שכל מי שהיה יוצא למלחמה היה נותן גט לאשתו, שאם היה נעלם במלחמה שזה יכול לקרות אפילו בימינו למרות כל הקידמה והמודרניזציה, ובמיוחד בתקופה ההיא שלא היו הסכמי החלפת שבויים והחזרת חללים וכו', וכדי שנשים לא תהיינה עגונות, התקין אחיתופל רבו של דוד המלך וסבא של בת-שבע תְּקַנָּה בעם ישראל: שכל אדם היוצא למלחמה נותן לאשתו גט בפועל, גט תקף, גירושין של ממש לפני בית דין, והיה מוסכם בעל פה: שלא ינצלו את הגיטים הללו כדי לשאת את נשי החיילים הנמצאים בשדה הקרב. וכאשר החיילים חזרו משדה הקרב, היו מקדשים את נשותיהם שוב.

אחיתופל היה אביו של אליעם שהיה אבי בת-שבע (אחיתופל היה סבא של בת-שבע), אליעם מופיע בין גיבורי דוד: "אליעם בן אחיתופל הגלני" (שמואל ב', כ"ג, ל"ד). "הלא זאת שבע בת אליעם" (שמואל ב', י"א, ג'). ומכאן: כאשר דוד חקר מי זו? ונודע לו שהיא בת שבע בת אליעם נכדתו של אחיתופל, היה סמוך ובטוח שהיא גרושה ואין כאן כמובן שום גילוי עריות, למרות שלפי דרגתו של דוד המעשה לא היה יפה, שכן היה מוסכם בעל פה שלא לנצל את הגט הזה. ומאחר שאחיתופל הוא זה שתיקן את התקנה הזו של הגט, לא היה לדוד המלך כל ספק שאחיתופל אכן הקפיד שתקנה זו תהיה מיושמת בביתו ובת שבע אכן גרושה כדין.

כאשר עולה דוד המלך על הגג מתגלית לו אשתו על המים (רוחצת), גם ליצחק אבינו התגלתה אשתו על המים: כאשר אליעזר עבד אברהם נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה... גם ליעקב אבינו התגלתה אשתו על המים: וירא והנה באר בשדה... והאבן גדלה על פי הבאר... והנה רחל בתו באה עם הצאן... עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה... גם למשה רבינו התגלתה אשתו על המים: ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב על הבאר. ולכהן מדין שבע בנות, ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הקהטים להשקות צאן אביהן.

דוד המלך היה בעל רוח הקודש, הוא ידע שממנו תימשך שושלת משיח ה'. וידע ברוח הקודש שממנו ומבת-שבע יולדו הצאצאים לכיוון משיח ה'. לכן אמר דוד המלך: "הלא זאת שבע בת אליעם", זוהי בת-שבע שאותה אני מחפש, שממנה צריך לצאת משיח ה'. היא גרושה ומותרת, אך יכול להיות כאן מעשה שהעם יחשבוהו ללא מוסרי וילמדו ממנו מה שלא צריך ללמוד. לכן שולח דוד המלך ליואב לקרוא לאוריה כביכול כדי לדעת מה שלום העם במלחמה: "וישלח דוד אל יואב: שלח אלי את אוריה החתי. וישלח יואב את אוריה אל דוד. ויבא אוריה אליו וישאל דוד לשלום יואב ולשלום העם ולשלום המלחמה". דוד אומר לאוריה: שיגרד לביתו וירחץ רגליו, כדי שיתלו את הריונה של בת-שבע באוריה ולא יהיה חילול ה', אך אוריה מסרב ללכת לביתו ותוך כדי סירובו אוריה מורד במלכות בשתי תקריות חמורות:

זוהי שעת מלחמה, המלך בביתו מסיבותיו והמלך שולחו לביתו, ובמקום ללכת לביתו הוא יושב על המדרגות בין העבדים. ברור שאוריה שהיה אחד מגיבורי דוד משך מיד את תשומת לב העם שכנראה שאלו אותו מדוע אינו הולך לביתו, והוא כנראה סיפר להם שהמלך אמר לו ללכת הביתה אבל הוא בכל זאת לא הולך הביתה כיון שהוא משתתף בגורל העם, ואז העם יכול לחשוב שאולי המלך אינו משתתף בגורל העם. מה גם שהעם שומע שאוריה שהיה אחד מגיבורי דוד המלך אינו שומע בקול המלך, במיוחד כאשר לדוד המלך היו אויבים רבים בעם, אשר התגלו אחר כך במרידתם כאשר עברו לצד אבשלום במרד אבשלום, ובמרד שבע בן בכרי וכו' וגם משפחת בית שאול עדיין שמרה לו טינה.

וכאשר דוד המלך שואל את אוריה: מדוע לא ירד אל ביתו? עונה אוריה: שהארון וישראל ויהודה יושבים בסוכות, "וְאֲדֹנָי יוֹאֵב וְעַבְדֵי אֲדֹנָי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים, וְאֲנִי אָבּוֹא אֶל בֵּיתִי...? חִיָּף וְחֵי נִפְשָׁךְ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה". ומובא במפרשים שבזה שאמר אוריה בפני דוד המלך: "וְאֲדֹנָי יוֹאֵב", נחשב אוריה כמורד במלכות, כיון שהזכיר את אדונו יואב לפני המלך, ועל כך חייב מיתה. אוריה שהיה אחד הגיבורים אשר לדוד אומר בעצם לדוד המלך: אתה לא יכול לומר לי מה לעשות, כי אדוני - הוא יואב. אמרו חז"ל: מה היה חטאו של דוד המלך? שלא הרג את אוריה בסנהדרין אלא הוא עשה זאת בדרכי חתחתים. הוא היה צריך להעמיד את אוריה לדין בעוון מרידה. ומדוע דוד המלך לא העמיד את אוריה למשפט? כיון שרצה לעשות הכל בשקט מבחינה חינוכית, שיכול לצאת חילול ה' וזה ילמד את העם התנהגות לא ראויה. בניגוד ללוט, יהודה, רות ונעמי ואפילו בועז שהיו אנשים פרטיים, דוד היה מלך וכל העם מביט במלך. מצד שני היה ברור לדוד המלך שזוהי ההזדמנות להביא את המשך השושלת של משיח ה', והוא ראה ברוח הקודש שמבת-שבע תמשך שושלת משיח ה'. דוד המלך הכריע בכיוון של משיח ה', למרות שהיה צריך להכריע בצד החינוכי, וזה היה חטאו של דוד: **שלא הכריע בצד החינוכי**. ולכן מדגיש דוד המלך בתהלים נ"א שרק הוא יודע מה החטא, ואחרים אינם יודעים: **בְּבוֹא אֱלֹהֵינוּ נִתֵּן הַנְּבִיא כְּאֲשֶׁר בָּא אֶל בֵּית שֹׁבַע. חֲנִנִי אֶלְקִים כְּחֹסְדֶךָ כָּרַב רַחֲמֶיךָ מִחַה פְּשָׁעֵי, הָרַב כְּבִסְנִי מֵעֲוֹנֵי וּמִחַטָּאתַי טְהַרְנִי - כִּי פְשָׁעֵי אֲנִי אֲדַע... הוא מדגיש שרק לה' הוא חטא בחילול ה': **לָךְ לְבַדְּךָ חַטָּאתֵי... ולמה? לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדַבְּרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשִׁפְטֶךָ - רציתי לעשות לשם שמים: כדי להביא את המלך הבא לכיוון משיח ותיקון העולם.****

אוריה נשאר בירושלים עד לבוקר המחרת, עד אשר דוד המלך כותב אגרת אל יואב ושולח בידיו. דוד כותב אל יואב: "הֲבוּ אֶת אוֹרִיָּה אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּלָחָמָה הַחֲזָקָה וְשִׁבְתֶּם מֵאַחֲרָיו וְנָפְהָ וְמָת" כלומר: שיעמידו את אוריה במקום המסוכן ביותר וישובו מאחריו ולא יעזרוהו וכך ימות. "וַיְהִי בִשְׁמוֹר יוֹאֵב אֶל הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת אוֹרִיָּה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע כִּי אֲנָשִׁי חָל שָׁם. וַיֵּצְאוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר וַיִּלְחְמוּ אֶת יוֹאֵב, וַיִּפֹּל מִן הָעֵם מֵעַבְדֵי דָוִד וַיָּמָת גַּם אוֹרִיָּה הַחֲתָנִי". יואב שולח שליח המדווח לדוד המלך אודות כל מהלכי המלחמה, הוא מדווח שקיים את פקודת דוד המלך ושולח את חייליו אל המלחמה החזקה. הוא גם מדווח למלך שלא היתה להם ברירה אלא לעלות על עמון עד פתח השער, ואז ירו המורים מעל החומה, ונפלו אנשי דוד וגם אוריה החתי מת. למשמע דברי השליח דוד המלך מעודד את יואב לסיים את הכיבוש ולהרוס את העיר, ומבקש להרגיע את יואב שעשה מה שהיה מחוייב לעשות כשר הצבא.

ולמרות שהיתה בת-שבע מגורשת מאוריה כדון, "וַתִּשְׁמַע אִשְׁתּוֹ אוֹרִיָּה כִּי מָת אוֹרִיָּה אִישָׁה וַתִּסְפָּד עַל בַּעְלָהּ. וַיַּעֲבֹר הָאֵבֶל וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיֵּאֲסֹפָה אֶל בֵּיתוֹ וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בָּן. וַיִּרַע הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינָי יי".

אמרו חז"ל במסכת סנהדרין ק"ז, ע"א: ראויה היתה בת-שבע בן אליעם לדוד מששת ימי בראשית, אלא שבאה עליו במכאוב.

מובא בזוהר: גלוי לפני שבת-שבע מוכנה לו (לדוד) מיום שנברא העולם. ודרשו רז"ל: שאוריה היה נושא כליו של גְּלִית, וכשרצה דוד לכרות את ראשו של גְּלִית לא ידע מאין לפתוח את השיריון שעליו ולשלוף את החרב, ואמר לאוריה שאם יעזרהו הוא יגייר אותו ויחתן אותו עם בת ישראל. אמר לו הקב"ה: קלות בעיניך בנות ישראל? חייך שאני משיאו (את אוריה) עם בת זוגתך. וכך נתגלגל שדוד קיבל את מיכל בת שאול ואיבד את בת-שבע בת זוגתו האמיתית. מובא ברמ"ק ב"אור החמה": שאפשר שאימת מלכות היתה ליקח נשים על בתו של מלך (בתו של שאול), ולכן לא התאפשר לו לדוד לקחת את בת זוגו (האמיתית). ומאחר שדוד נתפנה אחרי הבלי העולם הזה ליטול בת מלך, לכן נשא אוריה את בת זוגתו של דוד המלך.

ואמרו בעלי הקבלה: שנשמת דוד ובת-שבע היו ניצוצות אדם הראשון וחה שנזדווגו בבריאת העולם. ואמנם בחטא אדם הראשון נשקעו שני הניצוצות בעימקי הקליפות, והוצרכו כמה מיני גלגולים ואופנים להוציאם לאור, והכל בהשגחה פרטית מה' יתברך. כמו נשמת אברהם אבינו שהיתה בעמקי הקליפות, והקליפה השפיעה אותה במעי אמו שהזדווג עימה תרח בנידותה, עם כל זאת גברה הקדושה ונטלה את שלה. וכך היה בעניין בת-שבע: שהיתה עשוקה ביד החיצונים, והיתה עצתם שתינשא לאוריה נושא כליו של גְּלִית, ובזה נתפייסה דעת הקליפה ובטחה שלא תנשא לדוד ושלא תיכון מלכות הקדושה. וצור נורא עלילות שלח לדוד מלאך הממונה על התאוה כמו שהיה לזקנו יהודה, ושלח בעדה ומצא מין את מינו וניעור דמזליהו חזו שהם ראויים זה לזו ולא היתה בעילת זנות.

וכיוון שבא דוד על בת-שבע, מְצָאָה שהיתה בתולה כמו שהעיד ה' יתברך במאמר הזוהר, ואז ידע דוד שאוריה לא קרב אליה מימיו, ולכן לא חשש לצוות עליו שילך לביתו כיון שיֵדע בודאות שלא יקרב אליה, אלא שעשה זאת לחפות על עצמו מפני חילול ה' ויחשבו שנתעברה מאוריה. ויתכן כי כיוון שהיה לבת-שבע גט זמן ועבר זמנו ונהיה גט כריתות ממש, הסכימה עם דוד שכאשר יבוא אוריה לביתה, תצעק בקול גדול: מה לי ולך, כי עבר הזמן ואינך אישי עוד ויוודע הדבר בעיר ותשוב לדוד.

וגם אוריה לא יכול היה להתייחד עם בת-שבע כי היה סריס, ומה שהמלאך דוֹמָה קיטרג בדוד הוא: כי ראה את דוד בא על בת-שבע ונדמה לו כעבירה, משום עצתו העמוקה של הקב"ה שרצה באתכסיא (בכיסוי) של זרע בית דוד, וזהו גם תיקון לפירסום בְּמִצְוֹת "פרו ורבו" של אדם הראשון. ושאל המקטרג מה' יתברך: הלא דוד קילקל בריתו וראוי לרדת לגיהנום? ובכל אופן לא נוצר כל מקטרג מן העוון, שאין כאן כל חטא.

ומלבד הפן של לקיחת אוריה את בת-שבע בגלל שדוד לקח את מיכל בת שאול, מביא הזוהר בח"א ע"ג, פן נוסף בעניין הקדמת אוריה לדוד: אמר לו רבי אבא: והרי למדנו שבת-שבע של דוד המלך היתה מיום שנברא העולם, אם כן למה נִתְּנָה הקב"ה לאוריה החיתי מקודם לכן? אמר לו: כך דרכיו של הקב"ה, אף על פי שהאשה מזומנת לאדם להיות שלו, מקדימו אחר ונושא אותה קודם שהגיע זמנו של זה. כיוון שהגיע זמנו - נדחה זה שנשא אותה מפני זה השני שבא אחר כך, ומסתלק (הראשון) מן העולם, וקשה הדבר לפני הקב"ה להעבירו מן העולם מפני השני לפני זמנו.

בזוהר ח"א ח' מובא: דוד המלך בשעה שקרה לו אותו מעשה (של בת-שבע) פחד. באותה שעה עלה דומָה לפני הקב"ה ואמר לו: ריבונו של עולם, כתוב בתורה "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ" וכתוב "וְאֵל אִשְׁתּוֹ עֲמִיתָהּ", דוד שחלל בריתו בערווה, מהו? אמר לו הקב"ה: דוד צדיק הוא וברית הקדוש על תיקונו עומד, כי גלוי לפני שבת-שבע מוכנה לו מיום שנברא העולם. אמר לו (דומָה): אם לפניך גלוי, לפני לא גלוי. אמר לו הקב"ה: ועוד כל מה שהיה בהיתר היה, לפי שכל היוצאים למלחמה אף אחד מהם אינו יוצא עד שיתן גט לאשתו. אמר לו: אם כן היה לו לחכות שלושה חודשים ולא המתין. אמר לו: במה הדבר אמור, רק במקום שאנו יראים אולי היא מעוברת, וגלוי לפני שאוריה מעולם לא קרב אליה כי שמי חתום בו לעדות, שכתוב: אוריה, וכתבו אוריהו שחתום בו שמי שלא שימש בה מעולם (ורמז כבשת הרש: ותהי לו לבת, ובבת לא נוגעים).

אמר לו: ריבונו של עולם, הנה זה מה שאמרתי, אם לפניך גלוי שאוריה לא שכב עמה, לפניו מי גלוי, היה לו לחכות שלושה החודשים. ועוד אם תאמר שדוד ידע שלא שכב עמה (אוריה) מעולם, למה שלח אותו דוד וציוה אותו לשמש באשתו? שכתוב: "יָרַד לְבֵיתָהּ וַיְרַחֵץ רַגְלֶיהָ". אמר לו: ודאי לא ידע, אבל חיכה יותר משלושה חודשים, כי ארבעה חודשים היו, שלמדנו: בחמישה ועשרים בניסן העביר דוד כרוז בכל ישראל ללכת למלחמה והיו עם יואב בז' בסיוון והלכו והשחיתו ארץ בני עמון. וסיון ותמוז אב ואלול נתעכבו שם, ובכ"ד באלול היה מה שהיה בבת-שבע, וביום הכיפורים מחל לו הקב"ה אותו עוון.

משל כבשת הרש

נתן הנביא מגיע אל דוד בשליחות ה', ומאחר שהקב"ה רוצה להביא את דוד להודות על חטאו, נתן הנביא מדבר אל דוד דברי תוכחה בצורת משל.

והמשל קשור לצאן ולכבשה, כיון שדוד היה רועה צאן ובשל מסירותו לצאן נבחר למלך.

ויאמר לו נתן הנביא: "שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אֶחָת - אֶחָד עֹשֶׂיר וְאֶחָד רֹאשׁ (הכוונה לדוד ואוריה ושניהם בני אדם שוים לפני הקדוש-ברוך-הוא). לְעֹשֶׂיר - הָיָה צֹאן וּבִקָּר הַרְבֵּה מְאֹד (הכוונה לדוד שהיו לו הרבה נשים). וְלָרֹשׁ - אֵין כֹּל, כִּי אִם כְּבֹשָׁה אֶחָת קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה, וַיַּחְיֶיהָ וַתִּגְדֵּל עִמּוֹ וְעַם בְּנָיו יַחְדָּו, מִפְּתוֹ תֹאכַל וּמִכִּסּוֹ תִשְׁתָּה וּבְחִיקוֹ תִשְׁכַּב וַתְּהִי לוֹ כְּבַת (הכוונה לאוריה שהיתה לו כבשה אחת שהיא בת-שבע, אשר התייחס אליה כבת וזכה בה ביגיע כפיו כאשר עזר לדוד במלחמת גְּלָית). וַיָּבֵא הַלֵּךְ לְאִישׁ הָעֹשֶׂיר (אל האיש העשיר הגיע אורח), וַיַּחְמַל לְקַחַת מִצֵּאֲנוֹ וּמִבְּקָרוֹ לַעֲשׂוֹת לְאֶרֶחַ הַבָּא לוֹ (אך לאיש העשיר בעל הצאן והבקר הרב, היה חבל לקחת מִצֵּאֲנוֹ וּמִבְּקָרוֹ על מנת להכין ולכבד את האורח שלו, לכן לקח את כבשת האיש הרש היחידה שלו והכינה לאורח), וַיִּקַּח אֶת כְּבֹשֶׁת הָאִישׁ הַרֹאשׁ וַיַּעֲשֶׂה לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו".

לפי דברי נתן הנביא, אנו רואים במשל כבשת הרש כי התביעה על דוד היא: מקסימום על גזל אשתו של אוריה וגם זה לא בוודאות (אולי האיש העשיר התכוון לשלם לעני עבור הכבשה שלקח!). אנו לא רואים במשל כבשת הרש תביעה על עוון אשת איש וגם לא על מות אוריה. אך למרות שכל היוצא למלחמה היה כותב גט לאשתו, בכל זאת היתה אשתו מצפה שיחזור ודוד לקחה ממנו, וזה היה איסור הדומה לגזל. אך גם זה לא היה מתאים לדוד המלך לפי דרגתו, כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה.

למשמע דברי נתן הנביא דוד המלך מגיב תגובה חריפה: "וַיַּחַר אֵף דָּוִד בְּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל נָתָן: חַי יְיָ כִּי בֵן מֹות הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת, וְאֶת הַכְּבֹשָׁה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעַתַּיִם, יַעֲקֹב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא חָמַל". חרון אפו של דוד הוא בעיקר על כך שהאיש חמל על שלו ולקח את הכבשה היחידה של העני, ולא עוד אלא שלקח שלא לצורך עצמו אלא כדי לארח בביתו. ודוד המלך אכן שילם ארבעתיים: 1. תינוקו הראשון מבת-שבע - מת 2. תמר בתו - נאנסה 3. אמנון בכורו - מת 4. אבשלום בנו - מרד בו והומת. ומטרת העונשים הללו: לא היתה לנקום, אלא ללמד ולחנך, בבחינת שיעור לדורות.

"וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל דָּוִד: אֵתָה הָאִישׁ!" מעניין שדוד לא הבין בעצמו שהמדובר בו, ונתן הנביא היה צריך לומר לו שהוא האיש. מתוך התוכחה של נתן הנביא לדוד נשמעת תוכחה על אבק כפיות טובה: "כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי מִשְׁחַתִּיךְ לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל, הַצַּלְתִּיךְ מִיַּד שְׂאוּל, נִתְּתִי לְךָ נָשִׁים, וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה, וְאִם מָעַט וְאַסְפָּה לְךָ כְּהֵנָּה וְכְהֵנָּה. מִדּוּעַ בְּזִיתָ אֶת דְּבַר יְיָ? וְאִכֹּן גְּדוֹל כּוּחוֹ שֶׁל הַמֶּשֶׁל, דָּוִד מוֹדָה מִיַּד בַּחֲטָאוֹ וְאָמַר: "חֲטָאתִי לַיְי", וּמִיַּד חוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה. "חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ וְעוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, אֶמְרָתִי אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי לַיְי, וְאֵתָה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי סָלָה" (תהילים ל"ב, ה').

אך למרות שדוד המלך מודה מיד על חטאו וחוזר מיד בתשובה מעומק הלב, הוא נענש בבניו ובלקיחת המלוכה ממנו ע"י אבשלום בנו, ועדיין עומד המקטרג שנברא מהחטא ומקטרג ולא נמחה לגמרי, לכן סיגף דוד את עצמו בסיגופים שונים כדי למחות מכל וכל גם את העוון וגם את המקטרג. ואמרו חז"ל: דוד המלך לא היה ראוי למעשה בת שבע, ומדוע הובל דוד המלך למעשה בת-שבע? אלא שהתגלגל על ידו כדי ללמד תשובה לרבים. כדי ללמד: שיש אפשרות לעשות תשובה, ללמד: איך עושים תשובה, וללמד: שהתשובה מתקבלת. רבי אבהו אומר: תדע לך כח התשובה מדוד מלך ישראל.

ואם דוד המלך עבד ה' הצדיק ("דָּוִד צַדִּיק"), אבי אבות מלך המשיח, בעל רוח הקודש, רגל רביעית למרכבה הקדושה, שכל חייו היתה לו יראת שמים עצומה ושם כל מבטחו בה' והלך בדרך ה', בדרך התורה והמצוות, ונלחם את מלחמות ה', וכבש את ירושלים והפכה לעיר הבירה הנצחית של ישראל, וחפר את יסודות בית המקדש, והכין את משמרות הכהנים והלוויים, והכין כסף וזהב לרוב ונחושת ועצים ואת צורכי בית המקדש, וכתב את התהלים ועוד ועוד - נענש בעונשים כל כך קשים והכל לפי דרגתו העצומה ולמרות שהחטא היה בעצם אבק של חטא, והוא גם חזר מיד בתשובה - אזי מה נאמר ומה נדבר אנחנו האנשים הפשוטים והקטנים?! כמה אנחנו צריכים לבדוק את עצמנו על כל מעשינו?! וכמה זהירות עלינו לנקוט בקיום תורה ומצוות! כי "סוֹף דְּבַר הַפֶּלֶא נִשְׁמַע - אֶת הָאֱלֹקִים יֵרָא וְאֶת מְצֻתָיו שְׁמֹר, כִּי זֶה כָּל הָאֱדָם. כִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹקִים יָבֵא בְּמִשְׁפָּט!" (קהלת י"ב, י"ג-י"ד). "עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים", בשמים אין איפה ואיפה, אין משוא פנים לשום אדם ואפילו לא למלך גדול, מלך עצום וקדוש כדוד מלך ישראל חי וקיים! בפני ה': דינו של מלך כדינו של כהדיוט (דין המלך כדין האדם הפשוט). הכל דין צדק מוחלט, וכל אדם לפי דרגתו הרוחנית מקבל רק את המגיע לו, הן לטוב והן למוטב. ועם הצדיקים הקדוש-ברוך-הוא מדקדק כחוט השערה!

דוד המלך כתב על כך את מזמור נ"א בתהלים: "לְמַנְצַחַ מְזִמּוֹר לְדָוִד, בָּבוֹא אֱלֹהֵי נֹתָן הַנְּבִיא, כַּאֲשֶׁר בָּא אֶל בֵּית שְׁבַע" ... מזמור בו הוא נותן שבח והודיה לה' אשר שלח אליו את נתן הנביא להוכיחו ולגרום לו לחזור בתשובה. "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נֹתָן: חֲטָאתִי לִינִי!" ומודה ועוזב ירוחם (ירוחם - שמרחמים עליו, שמרחמים על המודה ומתוודה על החטא ועוזב את החטא ולא שב אליו יותר), בשמים מקבלים תשובה אמיתית של כל בן אדם. דוד המלך מיד מודה ומתוודה על חטאו ועוזב את החטא, ומן השמים מרחמים עליו ותשובתו מתקבלת. דוד המלך מלמדנו כיצד חוזרים בתשובה, דוד המלך הוא דוגמא הכי טובה לחוזר בתשובה. ואמרו חז"ל באגדת בראשית: 13 שנה היה דוד חולה ומוטל במיטה, ושבעה כרים היו מחליפים תחתיו כל יום ממה שהיו נמסים מדמעות עיניו, בשביל אותו מעשה שעשה. והיה מתענה 13 שנים עד שכחש בשרו ולא היה בו כח, והיה מתחנן לפני הקב"ה ומבקש מחילה על אותו עוון.

ומובא בילקוט שמעוני שמואל ב', כ"ג ובתנא דבי אליהו רבה ב': עשרים ושתים שנה שנסתלקה רוח הקודש מדוד מלך ישראל, ובכל יום ויום היה מוריד כוס של דמעות ואוכל פיתו באפר. ומשעשה תשובה, נכתב בחבורה של מעלה ונקרא **עבד ה'**.

אמר רבי שמעון בר יוחאי זצוק"ל: כל אדם החוטא נשאר החטא רשום בגופו, חוץ מדוד שהעביר הקב"ה חטאו מגופו כיון שראויה היתה בת-שבע לדוד, אלא שאכלה פְּגָה (טרם זמנה). כלומר: דוד לא המתין ולא חיכה עד שבת-שבע תגיע אליו בהיתר, אלא מיהר ודחק את השעה כמי שאוכל פירות בושר שעדיין לא הבשילו דיים. "וַיֹּאמֶר נָתַן אֶל דָּוִד: גַּם יִי הָעֶבֶר חֲטָאתָ לֹא תָמוּת". דוד אמנם לא ימות בחטא זה כיון שהוא חזר מיד בתשובה, אך בכל זאת יענש בצורה קשה מאוד כדי להתנקות מהחטא. וממשיך נתן הנביא ואומר לדוד את דבר ה': "וְעַתָּה לֹא תִסּוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ עַד עוֹלָם, יַעֲקֹב כִּי בְזַתְנִי וַתִּקַּח אֶת אִשְׁתִּי אִוְרִיָּה הַחַתָּי לְהִיּוֹת לָךְ לְאִשָּׁה". וכבר ראינו אחרי מרד אבשלום שדוד ראה את עצמו כמי שבטלה מלכותו והמליכוהו מחדש. וישנו כלל: מלך שנמשח - ביום משיחתו מתכפרים עוונותיו, ומכאן: שאחרי מרד אבשלום התכפר לדוד המלך מעשה בת-שבע וכל הכרוך בכך.

מות תינוקו של דוד המלך

ואכן הדברים מתרחשים מאוחר יותר ודוד אכן משלם את הכבשה ארבעתיים, והחרב אינה סרה מביתו. ומפני עוון בת-שבע גם נגזר על דוד שיקום איש מביתו ויקח את פילגשיו, והיה זה אבשלום בנו שעשה זאת בעצת אחיתופל כאשר מרד בדוד אביו: "כֹּה אָמַר יְיָ: הֲנִי מְקִים עֲלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ, וְלִקְחֹתִי אֶת נְשִׂיךָ לְעֵינֶיךָ וְנָתַתִּי לְרַעֲיָה וְשָׁכַב עִם נְשִׂיךָ לְעֵינֵי הַשֹּׁמֵשׁ הַזֹּאת. כִּי אֲתָה עֹשֵׂת בְּסִטְרִי וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה נֶגְדְךָ וְיִשְׂרָאֵל וְנֶגְדְךָ הַשֹּׁמֵשׁ". ונאמר: "לֹא תִסּוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ עַד עוֹלָם" כלומר: עד זמן הגאולה, שרק אז תסור החרב מבית דוד. תינוקו הראשון של דוד מבת-שבע מת, אחרי מות התינוק אמנון בנו הבכור - מענה את **תמר** אחותו, ובשל כך אבשלום בנו השלישי - הורג את **אמנון** בנו הבכור. **אבשלום** בנו השלישי - מורד בדוד אביו ונהרג ע"י יואב. שלמה המלך - הורג את אדוניה אחיו ובנו הרביעי של דוד המורד במלכותו. ובמשך הזמן נהרגים עוד מצאצאי דוד: בזמן יהוא נהרגו 42 איש אחי אחזיה, ועתליה הרגה חלק גדול...

"וְאֵת הַכְּבֹשֶׁה יִשְׁלַם אַרְבַּעַתַּיִם" - תשלום ראשון אשר משלם דוד המלך מתוך הארבעתיים: ה**תינוק** הראשון אשר נולד לו מבת-שבע - מת. נתן

הנביא מבשר לו שמהילד הזה תתחיל הפורענות ובוזה תהיה כפרתו של דוד: "אֶפְסֵס כִּי נֶאֱחַץ נֶאֱחַתְתָּ אֶת אֵיבֵי יְיָ בְּדַבַּר הַזֶּה גַּם הֵבֵן הַיְלֹוֹד לְךָ מוֹת יָמוֹת". נתן הנביא מסיים לומר את דבריו והולך לביתו. "וַיִּגְּף יְיָ אֶת הַיְלֹוֹד אֲשֶׁר יִלְדָה אִשְׁתֹּ אֹרְיָה לְדָוִד וַיֵּאָנֵשׁ". התינוק חלה בחולי אנוש, ודוד מבקש עליו רחמים. דוד צם, שוכב על הארץ, מסתגף, מתפלל - והכל כדי להציל את הילד, שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים. התנהגותו של דוד המלך היא עוד הוכחה לכך שבת-שבע לא היתה אשת איש, כיון שאם בת-שבע היתה אשת איש - הבן הזה היה אמור להיות ממזר. ואם הבן הזה ממזר אין צורך לבכות ולהתפלל עליו ואולי אפילו עדיף שימות. אבל דוד המלך ידע מדוע הוא בוכה: אפילו אחרי תוכחתו של נתן הנביא, בכל זאת חשב דוד המלך שאולי מהמעשה הזה עם בת-שבע צריך היה לצאת ממשיך שושלת משיח ה', ואולי הבן הזה הוא המשך לכיוון משיח ה'? וכאשר הבן הזה חלה, דוד המלך פחד עליו והתפלל עליו בכל מאודו.

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיְלֹוֹד". עבדי דוד המלך חוששים לומר לו אך דוד מבין כאשר הוא רואה שהם מתלחשים, וכאשר הוא שואל אם הילד מת, אומרים לו שאכן הילד מת. דוד המלך קם רוחץ ומחליף שמלותיו, בא אל בית ה' ומשתחוה, ובא אל ביתו, שמים לפניו לחם ויאכל. עבדיו מתפללים: מדוע כאשר הילד היה בחיים דוד המלך צם ובכה? וכאשר הילד מת דוד המלך קם ואוכל לחם? דוד אומר: בעוד שהילד חי יש כח לתפילה, ואולי בכח הצום והבכי הילד יחיה ולא ימות "וַיִּחַן יְיָ וַחֲמִי הַיְלֹוֹד? וַעֲתָה מֵת, לָמָּה זֶה אֲנִי צָם? הַאֲוֹכֵל לְהַשִּׁיבוֹ"? את הילד המת אי אפשר להשיב למרות התפילה, הצום והבכי, אין אפשרות להחיות את המתים. זו דרך העולם וכל אדם בסופו של דבר ימות, וגם הוא דוד המלך כמו כל אדם עלי אדמות ימות בסוף ימיו, וילך גם הוא וכל בני האדם כמו התינוק המת אל הקבר. התינוק המת לא יוכל לשוב ולבוא אליו - אך הוא יוכל לבוא אל התינוק לעולם הבא: "וְעוֹד אֲנִי הֹלֵךְ אֵלָיו - וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלָי".

אחרי שבנו הראשון מבת-שבע מת, מבין דוד המלך שלא הבן הזה הוא הממשיך את שושלת משיח ה', ולאחר מכן נולד לו מבת-שבע בן שני - שלמה, ממשיך שושלת בית דוד ובונה בית המקדש הראשון, וזו היתה ההוכחה האלוקית שדוד המלך לא חטא באשת איש, שהרי אם בת שבע היתה אשת איש היא היתה אסורה לבעלה ולבועלה, ולכן היתה אסורה על דוד המלך, אז כיצד נתן הנביא מרשה לדוד המלך להמשיך לחיות עם בת-שבע אם היתה אסורה לבועלה? כאן אנו רואים שלא רק שבת-שבע לא היתה אסורה על דוד המלך, אלא נולד לה שלמה המלך שנבחר ע"י הקב"ה לבנות את בית המקדש וזה מוכיח שלא היה כאן חטא. "וַיִּנַּחֵם דָּוִד אֶת בֵּית שְׁבַע אִשְׁתּוֹ, וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּה וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וַיְיָ אֱהָבוֹ. נתן הנביא אפילו נשלח אל דוד המלך להודיעו את דבר ה': "וַיִּשְׁלַח (ה') בְּיַד נְתָן הַנְּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ: יְדִידָהּ בַּעֲבוּר יְיָ" (שמואל ב', י"ב, כ"ד-כ"ה). האם יתכן שנתן הנביא בעל רוח הקודש ובדרגת נבואה

יתן ברכתו ללידת ילד מנישואין אסורים? והאם יתכן שילד מנישואין "אסורים" (שלמה המלך) יוכל למלוך על כל ישראל? ויוכל לבנות את בית המקדש בהוראת ה'? ויוכל לזכות לכך שהקב"ה ידבר אליו? ומדוע מתייחס הנביא בחומרה ובאים על דוד המלך כל הצרות? אלא שמאדם בדרגתו דוד המלך דורשים שלמות מוחלטת.

משל לאדם החפץ להוביל יהלום

רואים שהתהוות שושלת בית דוד כרוכה משורשה הראשון בסיפורים לא נעימים סביב הקידושין: לוט הבא על בנותיו ויוצאים מהן מואב ועמון, יהודה ותמר כלתו ויוצא מהם פרץ אבי משיח וזרח, רות המואביה בגורן בלילה ובוועז, דוד שעם לידתו חשוד כממזר, המלך רחבעם בן נעמה העמונית המולך אחרי אביו שלמה המלך - האם מישהו היה יכול להאמין או להעלות על דעתו, שמאירועים כאלה תתפתח שושלת בית דוד משיח ה'?

גדולי ישראל מסבירים זאת **במשל**: משל לאדם החפץ להוביל יהלום ביער שורץ שודדים. היהלום הנוצץ נימצא בסכנה שמא יתפסוהו השודדים וישדדו אותו. מה עושה האדם החפץ בכל זאת להוביל את היהלום ביער? הוא לוקח את היהלום ומלכלך אותו בבוץ ורפש, כך שאיש אינו מעלה על דעתו שבתוך הבוץ והרפש הזה מצוי יהלום. מיד כאשר יוצא האדם מן היער הוא מנקה את היהלום ואז נוצץ היהלום ומבריק במלוא הדרו.

והנמשל: כשהקדוש-ברוך-הוא רוצה להביא את נשמת הגואל לעולם, הכוחות האפלים בעולם רוצים לחטוף אותה ולעכב אותה, ולא לאפשר זאת. אנחנו רואים זאת לאורך כל ההיסטוריה: גם לפני שנולד משה רבינו ואיצטגניני פרעה אמרו לו: שמושיעם של ישראל יוולד וידון במים, פרעה מצווה להשליך את כל הבן הילוד ליאור. והיכן מחביא הקדוש-ברוך-הוא את משה (היהלום) במקום הטוב ביותר: על ברכי פרעה. כך בשעה שרצה הקדוש-ברוך-הוא לגלגל לעולם את נשמת מלך המשיח (את היהלום "ביער השורץ שודדים"), הוא מגלגל אותה מהמקומות הבלתי צפויים כפי שמוכיחה לנו כל השתלשלות ההיסטוריה של דוד המלך.

[לידת שלמה וסיום המלחמה בבני עמון](#)

לידת שלמה בן דוד המלך ובת-שבע

לפי הרד"ק: לאחר שהילד מת בת-שבע מנעה את עצמה מדוד, מחשש שגם כאשר יולד לה מדוד המלך בן של קיימא, יבוזו אותו אחיו. אמר לה דוד: ה' מחל לי העוון, והבן הראשון שיהיה לי ממך - ימלוך אחרי, כך הודיע לי ה' באמצעות הנביא.

דוד נשבע לבת-שבע כי שלמה בנה ימלוך אחריו. "וַיִּנַּחֵם דָּוִד אֶת בֵּית שָׁבַע אֲשֶׁתוֹ, וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ, וַיֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה, וַיִּי אֶהְבֹּ. וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנְּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְדִידָהּ בְּעִבּוֹר יָי". שלמה בן דוד ובנה של בת-שבע, ממשיך שושלת בית דוד - נולד, וזכה שלמה שה' אהבו וקרא לו שלמה וידידיה - ידיד ה'. שלמה זהו השם שנתן לו הקב"ה: "הֲיֵנָה בֶן נֹלָד לָךְ הוּא יְהִי אִישׁ מְנוּחָה וְהִנְחוּתִי לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב, כִּי שְׁלֹמֹה יְהִי שְׁמוֹ, וְשָׁלוֹם וְשִׁקְט אָתָּן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו" (דברי הימים א' כ"ב). שלמה מלשון: שלמות, שלום, שלם, השלמה. שלמה השלם בחכמה, ובתורה ויראת ה' ועושר וכו', נולד בעיר שלם (ירושלים השלמה) השלמה ברוחניות שממנה הושתת כל העולם, ומולך בעיר שלם (ירושלים) דרכה יורד השפע לעולם וממנה הוא מתפזר לכל העולם, ומולך בתקופת שלום ושלמות. שלמה = שלומו = שהשלום שלו. בימיו היה שלום ושלמות בדומה למה שיהיה בימות המשיח בע"ה, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, עושר ואושר, כסף לא נחשב בימיו, שלום עם כל השכנים, גבולות נרחבים... "יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל רַבִּים פְּחוּל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לְרֹב, אֲכָלִים וְשֹׁתִים וְשִׁמְחִים" (מלכים א', ד', כ').

שלמה היה מושל בכל הממלכות: מן הנהר ארץ פלישתים ועד גבול מצרים מגישים מנחה ועובדים את שלמה כל ימי חייו. "וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל עֲבָדָיו מִסָּבִיב. וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל לְבֶטַח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ, מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כָּל יְמֵי שְׁלֹמֹה".

לשלמה היו 40,000 אורוות סוסים למרכבו, ו-12,000 פרשים... ביתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאוד ורוחב לב, כחול אשר על שפת הים, "וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם. וַיַּחֲכֵם מִכָּל הָאָדָם" (מלכים א', ה'), ויהי שמו בכל הגויים סביב. וידבר שלושת אלפים משל, ויהי שירו חמשה ואלף, וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר, וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים. "וַיָּבֵאוּ מִכָּל הָעַמִּים לְשִׁמְעַ אֶת חֲכָמַת שְׁלֹמֹה".

בתקופת שלמה המלך הכסף והזהב בירושלים היה לרוב - כמו אבנים: "וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב בִּירוּשָׁלַם כְּאַבְנִים" (דברי הימים ב', א', ט"ו). הרד"ק: שהיה נמצא הזהב והכסף בירושלים לרוב כמו האבנים. רש"י: מרוב כסף וזהב שהיה לו, לא היה מקפיד על נתינת כסף וזהב בכל העיר לעשות שולחנות וכסאות... שלמה המלך בָּנָה של בת-שבע הוא אשר

ניבחר ע"י הקדוש-ברוך-הוא למלוך אחרי דוד המלך על כל ישראל, והוא אשר נבחר לבנות את בית המקדש הראשון. "וַיְהִי בְּשָׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם... וַיָּבֹן הַבַּיִת לַיהוָה" (מלכים א', ו', א').

שלמה המלך נענה בזכות דוד אביו

במסכת שבת ל', ע"א מובא: אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב בתהלים פ"ו, י"ז: "עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה, וַיֵּרְאוּ שְׁנַיִם וַיִּבְשׂוּ", אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: ריבוננו של עולם, מחול לי על אותו עוון של בת-שבע. אמר לו: מחול לך. אמר לו: עשה עמי אות בחיי (כלומר: שהקדוש-ברוך-הוא יתן לו לדוד עוד בחייו, אות וסימן שנמחל לו אותו עוון). אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: בחיי איני מודיע, בחיי שלמה בנד אני מודיע.

כשבנה שלמה את בית המקדש, ביקש להכניס ארון לבית קודשי הקודשים ודבקו השערים זה בזה. אמר שלמה 24 רננות ולא נענה, פתח ואמר: "שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם, וְהִנְשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹאוּ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד" (תהלים כ"ד, ז'). רצו אחריו לבולעו, אמרו: "מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד?" אמר להם: "יְיָ עֶזְרוֹ וְגִבּוֹר, יְיָ גִבּוֹר מְלַחֲמָה". חזר ואמר: "שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם, וַשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹאוּ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד? יְיָ צְ-בָ-אוֹ-ת, הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סֶלָה", ולא נענה. כיון שאמר: "יְיָ אֱלֹקִים אֵל תֵּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶיךָ, זְכֹרָה לְחֶסְדֵי דָוִד עַבְדְּךָ" (דברי הימים ב', ו', מ"ב) – מיד נענה. ברגע ששלמה המלך הזכיר את דוד אביו - נענה, ובאותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה (צבע פניהם הפך כצבעה של תחתית קדירה מפוחמת), וידעו כל העם וכל ישראל, שמחל לו הקדוש-ברוך-הוא לדוד על אותו עוון.

סיום המלחמה בבני עמון

יואב שר צבא דוד המלך נלחם ברבת בני עמון ולוכד את עיר המלוכה, ולאחר שלוכד את מקורות המים של העיר הוא שולח שליחים אל דוד המלך, שיבוא גם הוא עם יתר העם אל המלחמה, כדי שילכדו את עיר "פֶן אֶלְכָד אֲנִי אֶת הָעִיר וְנִקְרָא שְׁמִי עָלֶיהָ". לאחר מקרה בת-שבע חושש יואב לכבוד דוד המלך שמא ירננו אחריו, לכן מבקש יואב לחלוק לו כבוד. "וַיִּפְּאֶסְף דָּוִד אֶת כָּל הָעָם וַיִּלְךְ רַבְתָּה וַיִּלְחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדָהּ. וַיִּקַּח אֶת עֶטְרֵת מֶלֶכָם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּכֶר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וַשְּׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הָרַבָּה מְאֹד". דוד נקם את נקמת מלך בני עמון, אשר בייש את שלוחיו וגרם להם ביזיון גדול. ולאחר שדוד המלך עשה שפטים קשים בבני עמון, "וַיִּשָּׁב דָּוִד וְכָל הָעָם יְרוּשָׁלַם".

אמנון ותמר ומות אמנון

אמנון ותמר

"וְאֵת הַכְּבֹשָׁה יְשִׁלֵּם אַרְבַּעֶתַיִם" - תשלום שני אשר משלם דוד המלך מתוך הארבעתיים: תמר בתו נאנסת ע"י אמנון אחיה. ויהי אחרי מעשה דוד ובת-שבע, ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר, ואמנון בנו בכורו של דוד המלך אוהב את תמר. אמנון היה כל כך דואג ומצר עד שהגיע למצב שנהיה חולה בעבור תמר אחותו, כיון שלא ידע באיזה דרך יוכל להשיגה ולמלא את תשוקתו, כי אין דרכן של הבתולות לצאת מפתח הבית. כאשר שואל יונדב בן שמעה ורעהו החכם של אמנון מדוע פניו של אמנון כה דלים ועצובים? עונה לו אמנון: "אֵת תִּמְרָא אֶחָת אֶבְשָׁלִם אָחִי אֲנִי אֹהֵב". יונדב מייעץ לו: לשכב במיטה ולהעמיד פני חולה, ואז כאשר יבוא דוד המלך אביו לבקרו, יבקש את רשותו שתמר אחותו תבוא אליו להאכילו. ואכן כך היה: דוד המלך בא לבקר את אמנון בנו הבכור, ואמנון מבקש את רשות המלך שתמר תבוא ותלבב לו שתי לביבות ויאכל מידה. (יתכן שאמנון באמת התכוון רק לאכול מידה, אך היצר הרע הסיתו לדבר עבירה). וידע המלך שהתכוון רק לטוב, ושתמיד נהג בילדיו באהבה רבה וביד רכה, שולח את תמר אל אמנון כדי שתכין לו את הלביבות. תמר שומעת בקול אביה והולכת בתמימותה אל אמנון להכין לו את הלביבות.

תמר לשה את הבצק, מלבבת את הלביבות לעיני אמנון, מבשלת ומגישה לו, אך הוא ממאן לאכול ואומר: "הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעָלַי", לאחר שיצאו כולם ונשארו רק אמנון ותמר לבדם, מבקש אמנון מתמר שתביא לו את הלביבות לחדרו וכך היא עושה.

כאשר היא מגישה לו לאכול, "וַיִּחַזַּק בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ: בּוֹאִי שִׁכְבִּי עִמִּי אֶחָתִי. וַתֹּאמֶר לוֹ: אֵל אָחִי, אֵל תִּעַנְנִי, כִּי לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל. אֵל תַּעֲשֶׂה אֵת הַנְּבִלָה הַזֹּאת". אך כל מה שתמר אומרת לאמנון לא עוזר והוא לא מסכים לשמוע בקולה, מה גם שהיה חזק ממנה פיזית, יצרו גובר עליו "וַיִּחַזַּק מִמֶּנָּה וַיַּעֲנֶה וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ".

וַיִּשְׁנָא אֶמְנוֹן שְׁנָאָה גְדוֹלָה מְאֹד, כִּי גְדוֹלָה הַשְׁנָאָה אֲשֶׁר שְׁנָאָה מֵאֵהָבָה אֲשֶׁר אֵהָבָה. וַיֹּאמֶר לָהּ אֶמְנוֹן: קוּמִי לְכִי". כל אהבתו שהיתה תלויה רק בתאוותו הופכת לשנאה, ולאחר שהתעלל בה הוא מגרש אותה החוצה בבוז ונועל אחריה את הדלת "וַיִּקְרָא אֶת נַעֲרוֹ מִשְׁרָתוֹ וַיֹּאמֶר: שְׁלְחוּ נָא אֶת זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה, וַיִּנְעַל הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ".

והיא תמר התמימה והצנועה, שבאה בסך הכל לעזור במצוות אביה יוצאת משם שבורה ורצוצה. כל עולמה חרב עליה, היא שמה אפר על ראשה, קורעת את כתונת הפסים אשר עליה (סמל הבתוליות), הולכת כל הדרך וזועקת.

מות אמנון בידי נערי אבשלום

"וְאֵת הַכֶּבֶשֶׁת יְשַׁלֵּם אַרְבַּעַתַּיִם" - תשלום שלישי אשר משלם דוד המלך מתוך הארבעתיים: בעקבות מעשה אמנון ותמר, אמנון בכורו מת בידי אבשלום אחיו.

אבשלום אחי תמר מאוד כועס אך אינו מראה את כעסו לאיש, גם לא לאחותו. "וַיֹּאמֶר אֵלָיָה אַבְשָׁלוֹם אָחִיָּה: הֲאֶמְיִנוּן אָחִיךָ הִיָּה עִמָּךְ?" הוא מסתיר את כעסו פנימה בתוך לבו כמו גם את מזימתו: להרוג את אמנון אחיו על אשר עינה את תמר אחותו, כדי שאמנון אחיו לא ירגיש בדבר מזימתו. אבשלום מעודד את תמר אחותו ואומר לה: "וְעַתָּה אָחוֹתִי הַחֲרִישִׁי, אָחִיךָ הוּא אֶל תִּשְׁתִּי אֶת לְבָבְךָ לְדַבֵּר הַזֶּה". והיא תמר יושבת שוממה בבית אבשלום אחיה.

כאשר שומע דוד המלך את הדברים האלה ויחר לו מאוד, ובמיוחד כאשר הוא בעצמו שלח את תמר אל אמנון, אך דוד גם לא עושה מאומה כדי להעניש את אמנון בנו בכורו. ואבשלום שותק ולא מדבר עם אמנון למרע ועד טוב, "כִּי שָׁנָא אַבְשָׁלוֹם אֶת אֶמְנוֹן עַל דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה אֵת תָּמָר אָחוֹתוֹ". אבשלום בעל אופי מאוד מיוחד, הוא יודע להסתיר את סערת לבו. כלפי חוץ לא ניתן כלל לנחש את המתרחש בתוך תוכו פנימה, הוא שקול, מחושב, לא ממהר, אינו פזיז, הוא מצליח להטעות את אויביו אשר מפסיקים לנקוט זהירות מפניו, כפי שאמנון הפסיק לנקוט אמצעי זהירות מפניו. אבשלום ממתין שנתיים ימים על מנת לבצע את זממו - להרוג את אמנון. לאחר שנתיים היו גוזזים לאבשלום בבעל חצור, והמנהג היה לערוך משתה בעת גז הצאן, אבשלום המתין לשעת כושר זו. ראשית מזמין אבשלום לחגיגת הגז את דוד המלך אביו ועבדיו. הוא מזמין את אביו המלך למרות שהוא יודע כי אביו לא יבוא, ובכך הוא מוציא כל חשד לגבי מה שהוא זומם לאמנון, שהרי אחרת לא היה מזמין את המלך.

דוד המלך אומר לו שזה יכביד עליו אם כולם יבואו, ולא אבה ללכת ויברכהו. ואבשלום בתחכומו אומר לאביו: אם אדוני המלך לא יגיע לפחות ישלח את בנו בכורו במקומו: "וְלֹא, יִלְךָ נָא אֶתְנוּ אֶמְנוֹן אָחִי. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ: לָמָּה יִלְךָ עִמָּךְ? (לבו של דוד בישר לו רעות), וַיִּפְרָץ (הפציר) בּוֹ אַבְשָׁלוֹם וַיִּשְׁלַח אֹתוֹ אֶת אֶמְנוֹן וְאֵת כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ". כולם הולכים למשתה הגז, אך אף אחד לא מדמיין לעצמו שמטרתו היחידה של אבשלום בעריכת משתה הגז היא: הריגת אמנון אחיו הבכור. אבשלום

מצווה את נעריו להרוג את אמנון, כאשר יראו שלב אמנון טוב עליו ביין "וְאֶמְרָתִי אֶלִיכֶם הִפּוּ אֶת אֲמִנּוֹן וְהִמָּתֵם אִתּוֹ". לאבשלום היה כח השפעה עצום, הוא הצליח להשפיע על נעריו להרוג את בנו בכורו של המלך, את יורש העצר. ואכן כך היה: נערי אבשלום הרגו את אמנון פתע פתאום, וכל בני המלך נבהלו וברחו "וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל פָּרְדּוֹ וַיִּנְסוּ".

והנה הגיעה השמועה אל דוד: שאבשלום היכה את כל בני המלך ולא נותר מהם אחד. "וַיִּקֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה וְכָל עַבְדָּיו נֹצְבִים קְרָעֵי בְּגָדִים". יונדב בן שמעה החכם אומר למלך: שלא כל בני המלך מתו, אלא רק אמנון לבדו מת על שעינה את תמר אחות אבשלום. בינתיים בורח אבשלום, והנה "בְּנֵי הַמֶּלֶךְ בָּאוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ, וְגַם הַמֶּלֶךְ וְכָל עַבְדָּיו בָּכוּ בְּכִי גָדוֹל מְאֹד".

אבשלום, תכסיס האשה התקועית והפיוס

בריחת אבשלום לגשור

"וַאֲבִשְׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ אֶל תַּלְמִי בֶן עַמִּיהוּד מֶלֶךְ גִּשׁוֹר" שהיה אבי אמו, ושהה שם במשך שלוש שנים. ודוד כלתה נפשו אל אבשלום בנו, הוא התגעגע אליו למרות הכל ובמיוחד לאחר שניחם על מות אמנון. אך יואב שר צבא דוד ומקורבו יודע שלמרות שדוד לא יוצא אחרי אבשלום, עדיין לבו של דוד להעניש את אבשלום. נראה שלדוד המלך המצב הזה די נוח שאבשלום נמצא בגשור, לכן אינו שולח לקרוא לאבשלום ובכך הוא פטור מלדון את אבשלום על רצח אמנון אחיו. יואב היה אחד האנשים הכי מקורבים לדוד המלך, במיוחד לאור העובדה שבימי דוד המלך רבו המלחמות באוייבים ואך טבעי הדבר שיואב אשר היה שר הצבא יהיה מקורב מאוד למלך. ועל מנת להחזיר את אבשלום מגשור וכדי לקרב את אבשלום אל אביו, הוצרך יואב לתחבולה: תכסיס האשה התקועית.

תכסיס האשה התקועית

יואב יודע כמה אבשלום יקר לדוד, ולאחר מעשה תמר ומות אמנון המלך מפסיד בעצם גם את אבשלום. יואב שולח אל תקוע ולוקח משם אשה חכמה ומדריך אותה: שתעמיד פני אשה אבלה, שתלבש בגדי אבלות ולא

תסוך בשמן, ותהיה כאשה המתאבלת על מת ימים רבים. שתבוא אל דוד המלך ותספר לו את אשר יאמר לה יואב, והכל במטרה להשיב את אבשלום מגשור.

האשה אכן מגיעה אל דוד המלך, נופלת על אפיה ארצה ומשתחוה למלך ומבקשת את עזרתו: "הוֹשְׁעָה הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ: מַה לָּךְ?" היא מספרת למלך סיפור ואומרת למלך: שהיא אשה אלמנה והיו לה שני בנים, בן אחד היכה את השני והרגו "וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂדֶה וַאֲיִן מִצִּיל בְּיַנְיָהִם" (כפי שעשה אבשלום לאמנון אחיו), והבן הנשאר בחיים הוא כעת בנה היחיד אשר נותר לה. והנה כל המשפחה קמה ורוצה להרוג את בנה היחיד אשר נשאר לה בחיים. ולכן בלית ברירה היא באה לבקש את עזרת המלך, כדי שגואל הדם לא יגע בבנה, "מִהֲרַבֶּת גֹּאֵל הַדָּם לְשַׁחַת וְלֹא יִשְׁמִידוּ אֶת בְּנֵי" ולא יכבו את גחלתה ולא ימחו את שם בעלה המת מעל פני האדמה. דוד המלך (שאינו נוגע בדבר כלל) מרגיע את האשה התקועית ואומר לה: כי הוא יצווה את בני משפחת בעלה שלא יגעו בבנה, כיון שלא היו עדים והתראה (כיון ש"וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂדֶה") ולכן אין דין בנה למות, "וַיֹּאמֶר: חַי יְיָ אִם יִפֹּל מִשְׁעֶרֶת בְּנֵךְ אֶרְצָה". (שלא במודע נפלה נבואה בפי דוד המלך, ומה שאמר לאשה התקועית זה מה שקרה לאבשלום: אִם יִפֹּל מִשְׁעֶרֶת בְּנֵךְ אֶרְצָה - אם הבן ישתחרר משערותיו ויפול ארצה, חי ה' שזה לא יקרה ולא ישתחרר משערותיו ולא יפול ארצה מעץ האלה. ואבשלום נתפס בשערותיו באֶלָּה ולא השתחרר ונהרג).

כל דיבורה של האשה התקועית היה במשל, והנמשל הוא: אמנון ואבשלום. לא די שאמנון נרצח, האם המלך יפסיד גם את אבשלום? (כמו במשל האשה התקועית: שבנה האחד הרג את השני, האם תפסיד גם את השני? ודוד המלך פסק לה: שבנה השני לא ימות כיון שלא היו עדים והתראה, והסנהדרין לא יכולים לדון אותו למיתה). ומה גם שאין משפט מוות על אבשלום, כיון שלא הוא בעצו הרג את אמנון, אלא נעריו. לא היו כאן עדים והתראה ולכן שום סנהדרין שבעולם לא היתה יכולה לדון את אבשלום, וממילא אבשלום חופשי לחזור. וכדי להחיש את החזרת אבשלום, הזכירה לו: שאם אבשלום ימות בגשור שוב לא יראהו לעולם, כי הנפשות כמים שנשפכו ואין אפשרות לאוספם, ואין הקב"ה נושא פנים לאף אחד, כמלך - כהדיוט. והקב"ה לא יחפוץ במות המת, וראוי אם כן לדוד המלך להידמות לבוראו, ולהשיב את אבשלום בנו הנידח.

דוד מבין כעת שיד יואב היתה בדבר, ושהאשה התקועית לא באה אל המלך מיוזמתה. "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: הֲיָד יוֹאָב אֶתָּךְ בְּכָל זֹאת? וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר: חַי נַפְשִׁי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ... כִּי עֲבָדְךָ יוֹאָב הוּא צְוֹנִי וְהוּא שָׁם בְּפִי שִׁפְחָתְךָ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". האשה התנצלה באומרה שכוונת יואב היתה לטובה, שאם יואב היה בא בעצמו לדבר עם המלך על אבשלום ישירות ללא התכסיס הזה, המלך היה מסרב לכך. "...וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב: הֲנִינָה נָא עֲשִׂיתִי אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וְלָךְ הָשֵׁב אֶת הַנֶּעַר אֶת אַבְשָׁלוֹם... וַיִּקֶם יוֹאָב וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּרָה וַיָּבֵא אֶת אַבְשָׁלוֹם יְרוּשָׁלַם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: יֹסֵב אֶל בֵּיתוֹ וּפְנֵי לֹא יֵרָאֶה. וַיֹּסֵב אַבְשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא יֵרָאֶה".

במעשה יואב אשר הביא את האשה התקועית אל המלך, גרם יואב לכך שדוד המלך פסק הלכה לגבי האשה התקועית האלמונית, ולא ידע שהוא בעצם פוסק את ההלכה לעצמו. בדיוק כמו במשל כבשת הרש, כאשר הוא אומר לנתן הנביא שגוזל כבשת הרש ישלם ארבעתיים - כך דוד המלך פוסק כאן לגבי בנו אבשלום מבלי שיידע זאת מראש, ולכן לא היתה שום בעיה להשיב את אבשלום. אם דוד המלך היה משיב את אבשלום ללא משל האשה התקועית, היינו חושבים שיש כאן משוא פנים לבנו. וללא משל האשה התקועית גם יואב היה יכול לסכן כאן את עצמו, כיון שהוא לא היה בטוח שזה אכן רצון המלך. ואם היה מתברר לו שאין בדעת המלך להחזיר את אבשלום ורק יואב הוא הרוצה בכך, יואב היה יכול לשלם על כך מחיר כבד, לכן הוא "זרק" למלך את "הפיתיון" בדמות האשה התקועית.

וּכְאֲבִשְׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל

"וּכְאֲבִשְׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהֵלֵל מְאֹד, מִכֶּף רְגְלוֹ וְעַד קִדְקֵדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוּם. וּבְגִלְחוֹ אֶת רֵאשׁוֹ וְהָיָה מְקַץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יִגְלַח כִּי כִבֵּד עָלָיו וְגִלְחוֹ, וְשָׁקַל אֶת שְׁעָרָאֵשׁוֹ מְאֹתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ..." הגמרא במסכת נזיר דף ה', ע"א מביאה: שאבשלום היה נזיר עולם, המגלח את שערותיו אחת לשנים עשר חודש. ובהיות שעריו כבד עליו, הִקָּל בתער כדין נזיר והיה משקל שערותיו מאתיים שקלים באבן המלך. במדרש מובא שאבשלום היה אחד משהה האנשים היפים ביותר בעולם: אדם הראשון, יעקב אבינו, אבשלום, רבי ישמעאל כהן גדול, רבי יוחנן, ורבי אבהו. אבשלום שהיה כעת הבן הגדול במשפחה אחרי מות אמנון, היה יפה תואר ובן מלך גם מצד אמו מֵעֵכָה בֵּת תַּלְמִי מֶלֶךְ גִּשׁוּר, ואולי זה מה שגרם לו לבקש גדולה לעצמו, אך למרות כל מעלותיו הרג את אמנון אחיו. אב-שלום - שלום עם האב: הוא מדבר שלום אך לבו למלחמה. אב-שלום - אבי השלום, האבא של השלום. באבשלום היה למעשה שורש מלכות שהתפתח לכיוון אחר, שהרי המלך שִׁמְלֹךְ במקום אבשלום היה שלמה שהיה דומה בשמו לאבשלום, שלמה - שהשלום שלו, השלם, שהביא שלום, שב-40 שנות מלכותו שרר שלום בכל האיזור.

הפיוס עם אבשלום

אבשלום ישב בגשור במשך 3 שנים והתכסיס של יואב עם האשה התקועית גרם לדוד המלך להסכים שאבשלום ישוב לירושלים, "וַיָּקָם יוֹאָב וַיֵּלֶךְ גִּשׁוּרָה וַיָּבֵא אֶת אֲבִשְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם". אך במשך השנתיים בהן הוא יושב בירושלים, לא הסכים דוד המלך לראות את פניו "וַיֵּשֶׁב אֲבִשְׁלוֹם בִּירוּשָׁלַם שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה". אבשלום שולח אל יואב פעמיים כדי שיפגישו עם המלך, אך יואב לא מגיע אליו. כדי להכריח

את יואב שר צבא המלך לבוא אליו, אבשלום מצווה את עבדיו להצית באש את חלקת יואב המלאה שעורים. זה גורם ליואב לכעוס על אבשלום שהיה כפוי טובה ושילם לו רעה תחת טובה (שהרי אבשלום חזר לירושלים רק בהשתדלותו של יואב). אך למרות הכל מגיע יואב אל בית אבשלום ואומר לו: "לָמָּה הֲצִיתָ עֲבָדֶיךָ אֶת הַחֲלָקָה אֲשֶׁר לִי בְּאֵשׁ? וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוּם אֶל יוֹאָב: הֲנִי שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר בֹּא הֵנָּה וְאֶשְׁלַחְךָ אִתָּךְ אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה בָּאתִי מִגִּשׁוֹר, טוֹב לִי עַד אֲנִי שָׁם, וְעַתָּה אֶרְאֶה פָּנֶי הַמֶּלֶךְ וְאִם יֵשׁ בִּי עֹון וְהִמָּתְנִי".

למרות שאבשלום בוחר בדרך כוחנית ומצית באש את חלקת יואב, יואב עושה את אשר מצווהו אבשלום. יואב פונה אל המלך ואומר לו את דברי אבשלום ובכך מגיע הפיוס בין דוד המלך לאבשלום בנו: "... וַיִּקְרָא אֶל אֲבִשְׁלוּם. וַיָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ עַל אֲפָיו אֶרְצָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיִּשָּׂק הַמֶּלֶךְ לְאֲבִשְׁלוּם".

מרד אבשלום

רק לאחר שהתפייס אבשלום כפוי הטובה עם אביו הוא החל במרד. שכל זמן שהיה אבשלום נזוף ע"י המלך, לא יכל לבצע את זממו למרוד במלך. אבשלום שהמטרה עבורו מקדשת את האמצעים וכל האמצעים כשרים - מתכנן ומכין את המרד בשלבים: בהתחלה הוא נוהג בתכסיסי גדולה, ומכין לעצמו מרכבה וסוסים ו-50 איש רצים לפניו. אחר כך הוא מוסיף דברי חנופה לעם, ומבהיר להם שדוד המלך מקפח אותם במשפט כביכול ושאין צדק. אבשלום מציע את עצמו לשופט באומרו: "מִי יִשְׁמְנֵי שֹׁפֵט בְּאֶרֶץ?" ואפילו מבטיח להצדיק כל אדם שיבוא אליו למשפט.

אבשלום היה גונב את לב העם בכך: שהיה משכים קום ועומד ליד השער, שואל לשלומם את האנשים הבאים לדין, מראה להם את דאגתו ומצדיק אותם ואומר: "רְאֵה דְּבַרְיֶךָ טוֹבִים וְנִכְחִים וְשִׁמְעֵ אֵין לָךְ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ", כיון שכל כוונתו היתה לעוררם נגד עבדי המלך ופקידיו. אבשלום ממשיך לגנוב את לב העם בתכסיסים: הוא מנשק בצורה חברית כל איש הבא להשתחוות לו, כאילו שהוא בורח מן הכבוד. "וַיִּגְנַב אֲבִשְׁלוּם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל" ותכסיסיו מצליחים ומושכים את הרבים לבוא אל בן המלך.

"וַיְהִי מִקֶּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוּם אֶל הַמֶּלֶךְ: אֵלֶכָּה נָא וְאֶשְׁלַם אֶת נְדָרֵי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַיְי בְּחֶבְרוֹן". לפי אברבנאל הכוונה בסוף 40 שנה למלכות דוד, שהיה אז דוד בן 70 שנה (או קרוב ל-70 שנה) ואבשלום היה חושש שדוד המלך יעביר את המלוכה לשלמה, לכן רצה למלוך בחיי

אביו. שהרי הוא המועמד הטבעי אחרי שבנו הבכור של דוד המלך – אמנון, נהרג בידי אבשלום אחיו. ובנו השני של דוד המלך – פלֶאָב, שהיה אחד מארבעת צדיקי עולם אשר לא חטאו מימיהם, ומתו רק בעטיו של נחש - ויתר על המלוכה לטובת לימוד התורה וכל ימיו למד תורה. כלאב היה תלמיד חכם עצום והיה מכלים את פני מפיבושת בן יהונתן בהלכה. שבתחילה היה מפיבושת מכלים את פני דוד בהלכה. ובנו השלישי של דוד המלך הוא – אבשלום, ומאחר שאמנון הבכור מת, וכלאב השני ויתר על המלוכה למען לימוד התורה, הרגיש אבשלום הבן השלישי שהמלוכה מגיעה לו. ואפשר גם שאבשלום שהיה בן 40 שנה, במלוא הכח והתבונה, חשב שזה הזמן למלוך.

”וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ (לאבשלום): לֵךְ בְּשָׁלוֹם. וַיֵּקֶם וַיֵּלֶךְ חֶבְרוֹנָה”. מובא בגמרא עוצמת כח הדיבור: כאשר יהונתן בן שאול נפרד מדוד אמר לו: לך לשלום, ודוד עלה והתעלה ”וַיֹּאמֶר

יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם”. לכן יאמר אדם לחברו: לך לשלום.

ודוד שאמר לאבשלום: לך בשלום, הלך ונתלה. וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת אֲבִינֵר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם - ואבנר נהרג. (לנפטר אומרים: לך בשלום, ינוח על משכבו בשלום).

אבשלום אכן הלך לחברון - אך לא כדי לשלם את נדריו לה', אלא כדי למרוד באביו ולהמליך את עצמו בחיי אביו, וכדי להרוס את מלכות דוד אשר צמחה בחברון שם באו כל העם למשוח את דוד למלך. אבשלום תיכנן היטב את המרד והכין מראש כבר לפני יציאתו לחברון רשת מרגלים אשר פרס בכל שבטי ישראל, הוא הורה להם שכאשר ישמעו את קול השופר ”וַיִּאֱמְרוּתָם: מָלֵךְ אֲבִישָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן”. וכאשר יכריזו בו זמנית בכל שבטי ישראל שֶׁמֶלֶךְ אֲבִישָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן, תִּסָּב אליו המלוכה ללא כל התנגדות.

אבשלום הכין תכסיס נוסף: הוא הזמין אליו 200 קרואים חשובים מאנשי ירושלים אשר הלכו עמו לתומם בתור בן המלך, כולם היו ראשי סנהדראות אשר לא ידעו כלל על כוונתו של אבשלום למרוד בדוד המלך.

במסכת סוטה א', ח' מובא: כשנכנס אבשלום לדוד, אמר לו: כתוב לי אגרת שילכו עמי שני אנשים שאבחר אותם. אמר לו: מי הם שאכתוב לך את שמם? אמר לו: כתוב שני אנשים ולא תזכיר את שמם, שאין אני יודע אותם עתה. דוד המלך לא ידע שאבשלום ביקש זאת כדי למרוד בו. אבשלום הראה את אגרת המלך לשני אנשים והם הלכו עמו, אחר כך הראה לשניים נוספים שגם הם הלכו עמו, וכך הלכו עמו עוד ועוד אנשים חשובים, עד אשר אסף אליו 200 איש אשר הלכו עמו לתומם וחשבו שהם עושים זאת במצוות דוד המלך.

תכסיס נוסף בו נקט אבשלום לצורך המרידה באביו היה: שהזמין אליו את אחד האנשים החשובים - את אחיתופל הגילוני מגילה, שהיה יועץ דוד המלך, "וַיְהִי הַקְּשֶׁר אִמָּץ, וְהָעַם הוֹלֵךְ וְרַב אֶת אַבְשָׁלוֹם". ולכל העם הרב, אשר הצטרפו אל אבשלום ואל כל אנשי דוד החשובים אשר הלכו עמו, כלל לא היה ספק שדוד המלך מסכים למלוכת אבשלום בנו.

בריחת דוד ואנשיו מירושלים

"מִזְמוֹר לְדָוִד, בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ"

המגיד בא אל דוד המלך ומבשר לו את הבשורה הנוראה: שאבשלום בנו מָרַד בו ולב איש ישראל היה אחרי אבשלום. דוד מבין מיד את הצפוי (כפי שניבא לו נתן הנביא: "הֲנִי מְקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ") ואומר לכל עבדיו אשר עמו בירושלים: "קוּמוּ וּנְבָרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם".

דוד רואה ראשית כל את טובת העיר ירושלים, הוא חרד לחיי תושביה וחושש שאבשלום יחריב את כל העיר, לכן הוא אומר: "מִהָרֹו לָלֶכֶת פֶּן יִמָּהַר וְהִשְׁגָּנוּ וְהִדִּיחַ עָלֵינוּ אֶת הַרְעָה וְהִפָּה הָעִיר לְפִי חָרֵב". דוד מבין כי יד ה' בדבר, הוא מיד מקבל עליו את הדין ולא מנסה למנוע את מרד אבשלום. דוד המלך בורח מירושלים ברגל עם 600 עבדיו הנאמנים אשר מלווים אותו מראשית דרכו כאשר ברח משאול: "וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר נָשִׁים פְּלִגְשִׁים לְשֹׁמֵר הַבַּיִת" הוא היה בטוח שאף אחד לא יגע בנשים, הוא לא העלה בדעתו שאבשלום כן יעשה זאת.

אתי הגתי ידיד דוד

דוד המלך אומר אל אתי הגתי ידידו ואחד ממפקדי זרועות הצבא, שישוב לו וישב עם אבשלום, כי נוכרי הוא ואבשלום לא יחשבהו למתנגד. אתי הגתי היה גר שהצטרף אל דוד כאשר דוד ברח משאול אל גת, ודוד חשש מחילול ה' אשר יתגלה לעיני הגר כאשר אבשלום בנו מורד בו. אתי הגתי למרות היותו גר ללא שורשים יהודים, שומר לדוד אמונים והוא ידיד אמת של דוד. אתי נשבע כי יהיה רק במקום בו נמצא דוד המלך אם לְמֹות ואם לחיים. אתי הגתי עובר עם דוד ביחד עם אנשיו וכל משפחתו והטף. "וְכָל הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל וְכָל הָעָם עֹבְרִים וְהַמֶּלֶךְ עֹבֵר בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל הָעָם עֹבְרִים עַל פְּנֵי דָרֶךְ אֶת הַמַּדְבָּר". העם בוכים על הצרה של דוד המלך, אך דוד שר לה': "מִזְמוֹר לְדָוִד, בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ".

דוד המלך מקבל כל מה שה' גוזר עליו, והוא בוכה אחר כך ומתאבל אך לא מהסיבה שהעם בוכים. הוא חס על כבוד ארון ה', אין מכבודו של ארון ה' ללכת בנדודים. ולמרות שארון ה' הוא בעצם חותם הממלכה,

הוא אומר לכהנים אשר הביאו עִמָם את ארון ברית ה' בו מצויים הלוחות ושבֵרי הלוחות: להשיב את ארון ה' לירושלים, ומה שה' רוצה זה מה שיהיה.

הכהנים משיבים את ארון ברית ה' לירושלים

דוד מבקש מצדוק ואביתר הכהנים (אביתר מעד אח"כ במרד אדוניה), שישובו לירושלים עם אחימעץ בן צדוק ויהונתן בן אביתר שני פרחי הכהונה ללוות את ארון ה', והם: אחימעץ ויהונתן ישמשו לדוד שליחים/מרגלים אשר יודיעו לו את הנעשה במחנה אבשלום. דוד אומר להם שהוא מתעכב כאן בערבות המדבר בין הר הזיתים לירדן, עד אשר ישמע מהם.

צדוק ואביתר הכהנים מקיימים את דברי דוד המלך, הם מחזירים את ארון ה' לירושלים ויושבים בירושלים. "וַיָּדֹד עֲלָהּ בְּמַעֲלָה הַזֵּיתִים, עֲלָהּ וּבֹכָה וְרֹאשׁ לֹו חָפוּי, וְהוּא הִלְךְ יַחַף, וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ חָפוּ אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עֲלָהּ וּבְכָה". דוד בוכה ומתאבל על צרת השכינה ולא על הצער שלו. הוא לא עושה את החשבון האישי שלו אלא של משיח ה', הוא יודע שאבשלום אינו ראוי להיות מלך ולא מתאים להמשיך את זרע המלוכה, הוא חושש: מה יהיה אם אבשלום יהרוג את שאר הבנים וגם את שלמה? כאשר נודע לדוד שגם אחיתופל יועצו בקושרים נגדו והוא עם אבשלום, הוא מתפלל לה' ומבקש מהקדוש-ברוך-הוא שיסכל את עצת אחיתופל "וַיֹּאמֶר דָּוִד: סִפְּלֵ נָא אֶת עֲצַת אַחִיתֹפֵל, יְיָ".

חושי הארץ מרגל עבור דוד בירושלים

"וַיְהִי לְקִרְאָתוֹ חוֹשֵׁי הָאָרֶץ רָעוּ הוּא הִיָּקֵר קְרוּעַ כְּתָנָיו וְאֶדְמָה עַל רֹאשׁוֹ". ואמרו חז"ל בסנהדרין ק"ז, א': שביקש דוד לעבוד עבודה זרה והנה לקראתו חושי הארץ. אמר לו לדוד: מלך שכמותך יעבוד עבודה זרה? אמר לו: מלך שכמותי יהרגנו בנו? מוטב יעבוד עבודה זרה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיה, שיאמרו: חסיד שכמוני הרגו בנו, ויהיו מתרעמים על מידותיו של הקב"ה ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיה. אמר לו חושי הארץ לדוד: הרי אתה נשאת יפת תואר - אמו של אבשלום (ומותר מהתורה), ונסמכה פרשת יפת תואר לפרשת בן סורר ומורה, שכל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה.

דוד המלך יודע שחושי הארץ ידידו הנאמן מוכן לסכן את נפשו בעבורו, ויהיה מוכן ללכת אל אבשלום ולהעמיד פנים כאוהבו של אבשלום, כדי לסכל את מזימתו. דוד המלך מבקש מחושי הארץ שישוב לירושלים ויפר את עצת אחיתופל על דוד. וכל אשר ישמע יעביר לצדוק ואביתר

הכהנים, ועמם שני בניהם אחימעץ לצדוק ויהונתן לאביתר, ובידם ישלח אליו כל אשר ישמע בבית המלך (אבשלום) בירושלים.

ויש כאן מידה כנגד מידה: אבשלום התחיל את המרידה בפריסת רשת מרגלים בכל שבטי ישראל "וַיִּשְׁלַח אֲבִשָׁלוֹם מְרַגְלִים בְּכָל שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל", וגם כאן מתחיל דוד המלך לפרוס רשת ריגול לרגלי אבשלום: חושי הארץ מגיע לירושלים ומשמש בעצם מרגל סמוי לטובת דוד, בארמון אבשלום אשר תפס את המלוכה. ואחימעץ ויהונתן בני הכהנים משמשים כשליחים נאמנים, להודיע לדוד את כל דברי חושי הארץ.

צִיבָא נַעַר מְפִיבֶשֶׁת מִזֶּן

דוד ממשיך הלאה "וְהָיָה צִיבָא נַעַר מְפִיבֶשֶׁת לְקָרְאָתוֹ, וְצָמַד חֲמָרִים חֲבָשִׁים, וְעַלֵּיהֶם מְאֵתִים כִּיכְרוֹת לָחֶם וּמָאָה אֲשֵׁכוֹלוֹת צְמוֹקִים וּמָאָה קִיץ - 100 כלים מלאים תאנים יבשות, וְנִבְּל יֵין" והכל עבור דוד ואנשיו. דוד שואל את ציבא: היכן מפיבושת נכד שאול אדונו? וציבא מדבר על מפיבושת לשון הרע, במקום ללמד עליו זכות שבהיותו נכה רגליים קשה לו להצטרף לדוד. ציבא אומר לדוד המלך שאדונו יושב בירושלים ומצפה מתי תיפול מלכות בית דוד לידי. ודוד מעביר את כל רכוש מפיבושת לציבא אשר שמר אמונים לדוד המלך ולא למפיבושת: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִיבָא: הֲיָנָה לָךְ כָּל אֲשֶׁר לְמְפִיבֶשֶׁת".

במסכת שבת נחלקו חז"ל: האם דוד קיבל לשון הרע מציבא על נכד שאול המלך, או לא קיבל? רב אמר: קיבל לשון הרע, ואולי בהיותו נע ונד ורדוף לא הירהר הרבה בדברי ציבא וקיבלם, ויתכן שנענש על כך מיד: שיצא שמעי בן גרא לקראתו וביישו וקיללו. ושמואל אמר: לא קיבל לשון הרע.

שמעי בן גרא מקלל

כאשר בא דוד עם אנשיו וכל הגיבורים עמו עד מקום בשם בחורים, יוצא משם שמעי בן גרא - איש ממשפחת בית שאול ומתחיל לקלל את דוד המלך ולביישו, ולסקל באבנים את דוד ואת כל עבדי המלך דוד וכל העם, והוא מקלל ואומר לעבר המלך: "צֵא צֵא (מירושלים) אֵישׁ הַדְּמִים וְאֵישׁ הַבְּלִיעַל. הַשֵּׁיב עָלֶיךָ יְיָ כָּל דְּמֵי בֵּית שָׂאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּיו (דוד המלך שומע בפעם הראשונה שמרננים על כך שהוא אשם במות שאול), וַיִּתֵּן יְיָ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיַד אֲבִשָׁלוֹם בְּנֶדָה, וְהִנֵּה בְּרָעַתְךָ כִּי אֵישׁ דְּמִים אָתָּה". אך דוד המלך כובש את כעסו ולא מרשה לפגוע בשמעיו בן גרא.

מובא בזוהר פרשת משפטים : שְׁמָעִי בֶן גֵּרָא היה רבו של שלמה המלך, דוד המלך לקח את חכם הדור כדי ללמד את החכם מכל אדם - את שלמה. ושלמה המלך היה בדרגת משה רבינו מבחינת מלך וחכם. משה רבינו היה גם נביא, גם מלך וגם חכם. בנביאים לא קם כמשה - אבל במלכים ובחכמים - קם. ובעל הטורים מביא : שְׁמָעִי בֶן גֵּרָא אשר קילל את דוד המלך היה ראש הסנהדרין, ובסופו נעשה זנב ונהרג.

אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה מראשי זרועות הצבא אשר לדוד, הנאמן לדוד לאורך כל הדרך, אומר אל דוד הַמֶּלֶךְ : "לָמָּה יִקְלַל הַכֶּלֶב הַזֶּה אֶת אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ? אֲעִבְרָה נָא וְאֶסִּירָה אֶת רֵאשִׁיו". אך דוד המלך עונה : "כֹּה יִקְלַל כִּי יִי אָמַר לוֹ קִלְל אֶת דָּוִד... הִנְחוּ לוֹ וַיִּקְלַל כִּי אָמַר לוֹ יִי" דוד ראה זאת כגזרה משמים וכרצון ה'. וכאשר קילל שמעי את דוד, סבור היה דוד שאין לו דין מלך להרוג את שְׁמָעִי כמורד במלכות, כיון שאבשלום תפס את המלוכה. אך שמעי קילל בצורה מוגזמת והמשיך ללכת אחרי דוד ואנשיו ולקלל ולסקול אותם באבנים ובעפר. "וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל הָעָם אֶשֶׁר אִתּוֹ עֵיפִים וַיִּנְפְּשׁ שָׁם".

כאשר חוזר דוד המלך אל כס מלכותו, שמעי בן גרא הוא הראשון לקבל את המלך ועמו אלף איש מבנימין, והוא מתנצל לפני דוד המלך. אך דוד המלך בכל זאת מצווה את שלמה בנו לפני מותו, שלא יאפשר לשמעי למות בשלום, שיהרגו בחטא אחר שימצא לו ויוריד את שיבתו שאולה, כיון שכאשר שב דוד למלכותו והתברר לו שכל זמן מְרֻד אבשלום הוא נשאר במלכותו, אזי שמעי בן גרא קילל בעצם את דוד המלך ולא את דוד האיש ולכן הוא חייב מיתה, ומלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול.

ואמרו חז"ל : בכך שהניח דוד המלך את שמעי בן גרא בחיים - הציל את שאול. שאול המלך השאיר את אגג העמלקי לילה אחד בחיים ונולד ממנו בן שמצאצאיו נולד הַמֶּן הָאֲגָגִי. אם דוד המלך היה הורג את שמעי אזי טעותו של שאול המלך היתה הורסת את עם ישראל, שכן - איך היה נולד מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני? "אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה וְשָׁמוֹ מְרֻדְכִי בֶן יְאִיר בֶּן שְׁמָעִי בֶן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי, אֲשֶׁר הִגִּילָה מִירוּשָׁלַיִם עִם הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר הִגִּילְתָּה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה, אֲשֶׁר הִגִּילָה נְבוּכַדְנֶאצַּר"... (מגילת אסתר פרק ב'). ועל ידי כך שדוד המלך התאפק ולא הרג את שמעי, הוא תיקן את טעותו של שאול שהמתין - ולא הרג את אגג העמלקי ויצא ממנו המן, ודוד המתין ותיקן - וכתוצאה מההמתנה של דוד המלך - נולד מרדכי.

אבשלום מולך בירושלים, עצת אחיתופל ומות אבשלום

אבשלום מולך בירושלים

אבשלום וכל העם אשר עמו וגם אחיתופל מגיעים לירושלים. חושי הארץ בא אל אבשלום ואומר לו: "יחי המלך, יחי המלך". אבשלום חושד בחושי ואומר לו: זה חסדך עם דוד רעד? למה לא הלכת עם רעד? וחושי משיב לו: אני אשב רק עם מי שבחר בו ה' והעם (אמר והתכוון לדוד). ו"כִּאֲשֶׁר עֲבַדְתִּי לִפְנֵי אָבִיךָ בֵּן אָהֳיָה לִפְנֵיךָ".

עצת אחיתופל

אבשלום מבקש עצה מאחיתופל שהיה יועץ דוד המלך. אמרו על אחיתופל: שהיה יודע את שם המפורש ודבריו היו זהים לדברי ה"אורים ותומים". מובא בגמרא: בשעה שחפר דוד המלך את יסודות המזבח, פגע בתהום ועלה התהום וביקש להציף את כל העולם. וידע אחיתופל את הסוד שמותר לכתוב את שם ה' ולמחוק אותו על המים. כתב דוד שם ה' על החרס וזרקו לתהום, וירד התהום 16 אלף אמה ונסתם בחרס ובכך הציל אחיתופל את העולם. מובא בגמרא במסכת ברכות, שאחיתופל היה היועץ הראשון במעלה בעם ישראל אז, קודם היו מתייעצים עם אחיתופל ורק אחר כך היו מגישים את העניין להכרעת הסנהדרין, ורק אחר כך היו יוצאים למלחמה. והנה, גם אחיתופל בקושרים! "וְדָוִד הִגִּיד לְאִמֶּר (הגיד המגיד לדוד): אַחִיתּוֹפֶל בִּקְשָׁרִים עִם אֲבִשָׁלוֹם".

לפי חז"ל: ראה אחיתופל ברוח הקודש שממנו עתיד לצאת המשיח, ותוכניתו הרעה היתה: לסייע לאבשלום למלוך, ליעץ לאבשלום לבוא על פלגשי אביו ואחר כך לדון את אבשלום למוות ולמלוך תחתיו. אך אחיתופל טעה הפעם, וממשיך שושלת בית דוד לכיוון משיח ה' לא יצא ממנו ישירות אל מבת-שבע נכדתו: אשר ילדה את שלמה המלך.

אחיתופל מציע לאבשלום: "בוא אל פלגשי אביך אשר הניח לשמור הבית, ושמע כל ישראל כי נבאשת את אביך וחזקו ידי כל אשר אתך". כלומר: אחיתופל מציע לאבשלום לעשות מעשה שאין ממנו חזרה, ואשר יתפרסם בכל העם ויגרום לקרע בלתי ניתן לאיחוי בין דוד ואבשלום, ולחיסולה הסופי של התקווה להתפייסות ביניהם. אבשלום עז הפנים נכשל: "וַיֵּטּוּ לְאֲבִשָׁלוֹם הָאֱהָל עַל הַגֵּי וַיָּבֵא אֲבִשָׁלוֹם אֶל פְּלִגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", ובכך נענש דוד מידה כנגד מידה על חטא בת-שבע שהתחיל על הגג, והתקיימה נבואתו של נתן הנביא כפי המובא לעיל: "הֲנִי מְקִים עֲלֶיךָ

רָעָה מִבֵּיתָךְ, וְלָקַחְתִּי אֶת נַשִּׁיךָ לְעֵינֶיךָ וְנָתַתִּי לְרַעֲיָה וְשָׁכַב עִם נַשִּׁיךָ לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַזֹּאת. כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ בְּסִתְרִי וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה נֶגְדְךָ יִשְׂרָאֵל (בפרסום גדול) וְנֶגְדְךָ הַשֶּׁמֶשׁ."

אֶחֱתַפֵּל מִמֶּשֶׁיךָ וּמֵיַעַץ לֹאֲבַשְׁלוֹם: שִׁיבַח 12,000 אֲנָשִׁי מִלַּחְמָה וִירֵדְפוּ אַחֲרַי דוֹד הַמֶּלֶךְ מִיַּד בָּאוּתוֹ הַלַּיְלָה, שִׁיגִיעוּ בַּהֲפַתְעָה וַיִּהְרוּג אֶת דוֹד הַמֶּלֶךְ: "וְאָבּוֹא עָלָיו וְהוּא יִגַּע וְרָפָה יָדָיִם וְהִחְרַדְתִּי אֹתוֹ, וְנָס כָּל הָעָם אַשֶּׁר אִתּוֹ, וְהִפִּיתִי אֶת הַמֶּלֶךְ לְבָדוּ". וּבִכֵּךְ יִשִּׁיב אֲבַשְׁלוֹם אֱלֹוֹ אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר עִם דוֹד. עֲצַת אֶחֱתַפֵּל הִיטָה עֲצָה טוֹבָה בְּעֵינֵי אֲבַשְׁלוֹם וּבְעֵינֵי זִקְנֵי הָעָם, אֲךָ תִּפְּלֵת דוֹד אֲשֶׁר בִּיקֶשׁ מֵהַקַּב"ה לִסְכֹּל אֶת עֲצַת אֶחֱתַפֵּל - הַתְּקַבְּלָה, וְהַקַּב"ה מִפְּרִי אֶת עֲצַת אֶחֱתַפֵּל כַּדִּי לְהַצִּיל אֶת דוֹד.

"וַיֹּאמֶר אֲבַשְׁלוֹם: קָרָא נָא גַם לְחוֹשֵׁי הָאָרֶץ וְנִשְׁמָעָה מִה בְּפִיו גַּם הוּא". אֲבַשְׁלוֹם לֹא הִיָּה שָׁלֵם עִם עֲצַת אֶחֱתַפֵּל וּמַחְלִיט לְהַתִּיעֵץ גַּם עִם חוֹשֵׁי הָאָרֶץ. חוֹשֵׁי אֹמְרִים לֹאֲבַשְׁלוֹם כִּי הָעֲצָה אֲשֶׁר יַעַץ לוֹ אֶחֱתַפֵּל בַּפֶּעַם הַזֹּאת: לֹא טוֹבָה. כִּיֹּן שְׂדוּד וְאֲנָשָׁיו יִדְוְעִים כַּגִּיבּוֹרִים וּמְרִי נֶפֶשׁ, וְדוֹד הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא אִישׁ מִלַּחְמָה לֹא יִלִּין אֶת הָעָם בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְהוּא בּוֹדֵאי מִתַּחְבָּא וּמִתַּכְנֵן הַתְּקַפָּה עַל אֲנָשִׁי אֲבַשְׁלוֹם. דוֹד הוּא בֶן חֵיל וְלָבוּ אֲמִיץ כָּלֵב הָאֲרִיָּה, וְכָל יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים כִּי גִיבּוֹר הוּא דוֹד וּגִיבּוֹרִים הֵם בְּנֵי הַחֵיל אֲשֶׁר עִמּוֹ. חוֹשֵׁי הָאָרֶץ מִצִּיעַ לֹאֲבַשְׁלוֹם: לַעֲרוֹךְ גִּיּוֹס כְּלָלִי שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בָּאֵר שֶׁבַע, וְאִז עִם אֲנָשִׁים רַבִּים כָּחוּל אֲשֶׁר עַל שַׁפַּת הַיָּם יִהְיֶה נִיצַחוֹנוֹ עַל דוֹד מוֹבַטַח. אֲבַשְׁלוֹם וְכָל יִשְׂרָאֵל מִסְכִּימִים לְעֲצַת חוֹשֵׁי הָאָרֶץ, "וַיֹּאמֶר אֲבַשְׁלוֹם וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טוֹבָה עֲצַת חוֹשֵׁי הָאָרֶץ מֵעֲצַת אֶחֱתַפֵּל. וַיִּי צָוָה לְהַפֵּר אֶת עֲצַת אֶחֱתַפֵּל הַטוֹבָה לְבַעֲבוֹר הַבֵּיא יְיָ אֶל אֲבַשְׁלוֹם אֶת הָרָעָה".

חוֹשֵׁי הָאָרֶץ מִבְּקֶשׁ מִצְדוּק וְאֲבִיתֵר הַכַּהֲנִים שִׁיּוּדִיעוּ לְדוֹד בַּמְהִירוֹת וּבַחֲשָׁאִי, אֶת עֲצַת אֶחֱתַפֵּל וְגַם אֶת עֲצַתוֹ הוּא, וְלִהְזִהִיר אֶת דוֹד: "אֵל תֵּלֶן הַלַּיְלָה בְּעָרְבוֹת הַמִּדְבָּר, וְגַם עָבוֹר תִּבְעָבוֹר, פֶּן יִבְלַע לְמִלְךָ וְלְכָל הָעָם אַשֶּׁר אִתּוֹ". יִהְוֹנְתָן וְאֶחֱיִמְעָץ בְּנֵי הַכַּהֲנִים עִמָּדוֹ בְּעֵין רוּגֵל מַחוּץ לָעִיר, כַּדִּי שֶׁלֹּא יִרְאוּ עַל יַדֵּי תוֹשְׁבֵי הָעִיר, וְהַשְׁפַּחָה מִבֵּית צְדוּק הַכַּהֵן הִלְכָה לְהוֹדִיעַ לָהֶם כַּדִּי שִׁיּוּדִיעוּ לְדוֹד הַמֶּלֶךְ. נַעַר שֶׂרָאָה אֶת בְּנֵי הַכַּהֲנִים בְּעֵין רוּגֵל דִּיוּוּחַ עַל כֵּךְ מִיַּד לֹאֲבַשְׁלוֹם, וַיִּהְוֹנְתָן וְאֶחֱיִמְעָץ חִפְּשׁוּ מִיַּד מִסְתוֹר וּנְכַנְסוּ בַּמְהִירוֹת לְבֵית אֲשֶׁר בַּחֲצָרוֹ מִצּוֹיָה בָּאֵר, הֵם יֵרְדוּ בְּזִרְזוּת לְתוֹךְ הַבָּאֵר וְהִסְתַּתְּרוּ בַּדְּפִנּוֹת הַבָּאֵר. הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבֵּית לָקַחָה מִסָּךְ וּפְרָשָׁה עַל פְּנֵי הַבָּאֵר, וְשִׁיטְחָה מֵעֲלֵיו רִיפּוֹת אֲשֶׁר הִסְתִּירוּ אֶת הַבָּאֵר כְּלִיל. וְהִנֵּה הִגִּיעוּ עַבְדֵי אֲבַשְׁלוֹם אֶל הָאִשָּׁה הַבֵּיתָה לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי יִהְוֹנְתָן וְאֶחֱיִמְעָץ, "וַיֹּאמְרוּ: אֵיךְ אֶחֱיִמְעָץ וַיִּהְוֹנְתָן? וַתֹּאמֶר לָהֶם הָאִשָּׁה: עָבְרוּ מִיְכָל הַמַּיִם" (וְהִלְכוּ לְבֵרִיכַת הַמַּיִם). אֲנָשִׁי אֲבַשְׁלוֹם חִפְּשׁוּ אַחֲרֵיהֶם אֲךָ כִּשְׁלֹא מִצְאוּ שְׁבוּ לְיִרוּשָׁלַיִם. לְאַחַר שֶׁהִלְכוּ אֲנָשִׁי אֲבַשְׁלוֹם, עָלוּ יִהְוֹנְתָן וְאֶחֱיִמְעָץ בְּנֵי הַכַּהֲנִים מִהַבָּאֵר, הִלְכוּ אֶל דוֹד הַמֶּלֶךְ וְאָמְרוּ לוֹ: "קוּמוּ וְעָבְרוּ מִהַרְהָ אֶת הַמַּיִם, כִּי כָכָה יַעַץ עֲלֵיכֶם אֶחֱתַפֵּל". דוֹד הַמֶּלֶךְ הַחֲלִיט בַּמְהִירוֹת, הוּא

וכל העם אשר אתו קמו מיד ועברו את הירדן, ועד אור הבוקר לא היה אחד שלא עבר את הירדן.

אֶחֱתָפֶל אֲשֶׁר רָאָה שֶׁלֹּא נַעֲשִׂיתָה עִצְתּוֹ, חָבַשׁ אֶת חֲמוּרוֹ וְהִלֵּךְ אֶל בֵּיתוֹ וְאֵל עִירוֹ "וַיֵּצֵאוּ אֶל בַּיְתוֹ וַיִּחַנְקוּ וַיָּמָתוּ", הוּא הִתְאַבֵּד וְאִיבֵד גַּם אֶת הָעוֹלָם הַבֹּא שְׁלוֹ.

כֹּאשֶׁר הִגִּיעוּ דוֹד וְאֲנָשָׁיו לִמְחַנֵּי, כִּבֵּר עֵבֶר אֲבִשְׁלוֹם אֶת הִירְדָן עִם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל וּבְרֵאשֵׁם עֲמָשָׂא שֶׁר הִצְבֵּא. שְׁנֵי הַמְּחַנּוֹת נִעְרְכוּ לִמְעַרְכָּה.

שׁוֹבֵי בֶן נַחֲשׁ, מְכִיר בֶן עַמְיָאֵל וּבְרִזְלֵי הַגְּלָעָדִי

דוֹד תִּלָּה אֶת בְּטַחוֹנוֹ בְּהִי לִמְרוֹת שֶׁלֹּא הָיָה מִזּוֹן. וְהִנֵּה בָּאִים לִקְרֹאתוֹ שְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, אֲשֶׁר בָּאוּ מִשְׁלוֹשָׁה מְקוֹמוֹת מְרוֹחֲקִים כְּדֵי לְסַיְעוֹ בְּמִזּוֹן: שְׁבִי בֶן נַחֲשׁ-מְרַבֵּת בְּנֵי עַמּוֹן, וּמְכִיר בֶן עַמְיָאֵל-מְלֵא דָבָר, וּבְרִזְלֵי הַגְּלָעָדִי-מְרֹגְלִים, וְעַמֵּם מִזּוֹן לְדוֹד וְאֲנָשָׁיו: "מִשְׁכָּב וְסִפּוֹת וְכָלִי יוֹצֵר, וְחֲטִים, וְשַׁעֲרִים, וְקִמַּח, וְקָלִי, וּפּוֹל, וְעֵדָשִׁים וְקָלִי. וְדָבֵשׁ, וְחִמָּאָה, וְצֹאן וְשִׁפּוֹת בְּקָר - הִגִּישׁוּ לְדוֹד וְלָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ לְאָכֹל, כִּי אָמְרוּ: הָעַם רָעִב וְעֵיף וְצָמֵא בְּמִדְבָּר".

לְאַחַר שֶׁקִּיבֵל דוֹד הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּזּוֹן עֵבֶר אֲנָשָׁיו וְלְאַחַר שֶׁסִּעְדוּ אֶת לִבָּם, הִחֵל דוֹד לְאַרְגֵּן אֶת הָעַם לְצִבָּא: בְּקִבּוּצוֹת שֶׁל מְאוֹת, וְשֶׁל אֲלָפִים, הִעֲמִיד עֲלֵיהֶם שְׂרֵי מְאוֹת וְשְׂרֵי אֲלָפִים, חִילַק אֶת הַצִּבָּא לְשְׁלוֹשׁ קִבּוּצוֹת, וּמִינָה עַל כָּל קִבּוּצָה אֶת אֶחָד מִשְׁלוֹשֵׁת מִפְּקָדֵי הַטּוֹבִים: יוֹאֵב, אֲבִישִׁי וְאַתִּי הַגְּתִי, וְהַחֲלִיט גַּם הוּא לְהִלָּחֵם לְצִדָּם. אֲךָ הָעַם וְהַשְּׂרִים הִצִּיעוּ לְדוֹד הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא יֵצֵא עִמָּם לְמִלְחָמָה, שֶׁאִם יֵצֵא עִמָּם לִמְעַרְכָּה הֵם יִהְיוּ בְּסִכְנָה גְּדוּלָה יוֹתֵר. כִּיֹּן שֶׁאִם יִנוֹסוּ לֹא יִשִּׁימוּ לֵב אֲלֵיהֶם, אֲךָ אִם דוֹד הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה עִמָּם תִּהְיֶה לְאַנְשֵׁי אֲבִשְׁלוֹם מוֹטִיבְצִיָּה רַבָּה לְרִדּוֹף אַחֲרֵיהֶם. הֵם אָמְרוּ לְדוֹד הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא יוֹכֵל לְעֲזוֹר יוֹתֵר אִם יִשָּׂאֵר בְּעִיר, כִּךְ הוּא יוֹכֵל לִיַּעֵץ לָהֶם בְּלַחֲמָה וְלְהִתְפַּלֵּל בְּעֵדָם. הַמֶּלֶךְ דוֹד אָמַר: "אֲשֶׁר יִיטֵב בְּעֵינֵיכֶם אֶעֱשֶׂה", וְכָל הָעַם יֵצְאוּ לְמְאוֹת וְלְאֲלָפִים. דוֹד הַמֶּלֶךְ חוֹשֵׁשׁ בְּמִלְחָמָה זֶה לְחַיֵּי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ, וְהַהוֹרָאָה הַיְחִידָה שֶׁנּוֹתֵן דוֹד לְשְׁלוֹשֵׁת מִפְּקָדֵי הַצִּבָּא - יוֹאֵב, אֲבִישִׁי וְאַתִּי הַגְּתִי, הִיא: "לֶאֱטֹל לִי לְנִעַר לְאַבְשָׁלוֹם", וְכָל הָעַם שׁוֹמְעִים.

מוֹת אֲבִשְׁלוֹם וְחִסּוֹל הַמֶּרֶד

"וַיָּתֵן הַכֹּהֵן יִשָּׁלֵם אֲרִבְעֵתַיִם": תְּשִׁלוֹם רַבִּיעִי אֲשֶׁר מִשְׁלַם דוֹד הַמֶּלֶךְ מִתּוֹךְ הָאַרְבַּעֵתַיִם: אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ מֵת לְאַחַר שֶׁמֶרַד בּוֹ. הַמִּלְחָמָה בֵּין צִבָּא דוֹד הַמֶּלֶךְ לְצִבָּא יִשְׂרָאֵל וְאֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ הִתְנַהֲלָה בִּיעַר אֲפָרִים. וְלִמְרוֹת

שאנשי דוד היו מועטים הם ניצחו את הרבים, "וַיִּגְּפוּ שָׁם עִם יִשְׂרָאֵל לְפָנָי עֲבָדֵי דָוִד, וַתְּהִי שָׁם הַמִּגָּפָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא: עֲשָׂרִים אֶלְפֵי". ומרוב פחד נכנסו אנשי אבשלום לתוך היער והסתבכו בענפי האילנות ובקוצים, ואף התנפלו עליהם חיות רעות.

והנה לפתע פוגש אבשלום הרכוב על הפרד בעבדי דוד, וכאשר הוא מנסה לברוח מהם הוא נתפס בראשו ושערותיו בסבך האֵלֶה הגדולה (ע"פ). הפרד עובר ואבשלום נשאר תלוי משערותיו בין שמים לארץ. ואמרו חז"ל במסכת סוטה: שאבשלום לקח חרב וביקש לחתוך את שערו כדי להשתחרר מענפי האלה, אך באותה שעה ראה גיהינום נבקע ופתוח מתחתיו. אמר: מוטב שאתֵּלֶה בְּשִׁיעַר רֹאשִׁי וְלֹא אָמוֹת בֹּאֵשׁ הַגִּיהֵנוֹם (אברבנאל). אחד מאנשי דוד אשר ראה את אבשלום תלוי משערותיו בסבך האֵלֶה, דיווח על כך מיד ליואב שר הצבא: "וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ: וְהִנֵּה רָאִיתָ, וּמִדּוּעַ לֹא הִפִּיתָ שָׁם אֶרְצָה?... וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל יוֹאָב: ... לֹא אֶשְׁלַח יָדִי אֶל בֶּן הַמֶּלֶךְ", מה עוד שדוד ציוה להיזהר באבשלום בנו. יואב לא חיכה אלא הלך בעצמו, "וַיִּקַּח שְׁלֶשֶׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקַעַם בְּלֵב אֲבִשָׁלוֹם עוֹדְנֵנוּ חַי בְּלֵב הָאֵלֶה. וּלְמִרוֹת צִוּוּי דָוִד הַמֶּלֶךְ לְהִיזָהֵר בְּבָנוּ: וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נִשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב, וַיִּכּוּ אֶת אֲבִשָׁלוֹם וַיִּמִּיתֵהוּ". מלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול, ובמיוחד שמותו של אבשלום מנע המשך מלחמת-אחים קשה והרוגים נוספים, לאחר שכבר נהרגו מישראל 20,000 איש.

לאחר שהמיתו את אבשלום, תקעו אנשי דוד בשופר כסימן להפסקת המלחמה, לקחו את אבשלום המת והשליכוהו ביער "אֶל הַפֶּתַח הַגְּדוֹל, וַיִּצְבּוּ עָלָיו גַּל אֲבָנִים גְּדוֹל מְאֹד", וכל ישראל נסו איש לאוהליו. ואבשלום הציב בחייו מצבה בעמק המלך, "וַיִּקְרָא לְמַצְבֵּת עַל שְׁמוֹ, וַיִּקְרָא לָהּ יַד אֲבִשָׁלֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה". ויש אומרים שזוהי מצבת יד אבשלום הנימצאת כיום בעמק קדרון בירושלים.

"בְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם מִי יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַחְתִּיד"

אֲחִימֶעַץ בֶּן צְדוֹק הִכְהֵן רוּצָה לְרוּץ וּלְבָשָׁר רֹאשׁוֹן לְדָוִד עַל נְפִילַת אוֹיֵבָיו וּמוֹת אֲבִשָׁלוֹם. אך יואב שר הצבא אומר לו: לא איש בשורה אתה היום הזה, כי בן המלך מת. יואב שולח את הכושי שילך ויגיד למלך את אשר ראה, הכושי משתחוה ליואב ורץ אל דוד, אך אֲחִימֶעַץ גַּם הוּא רָץ אַחֲרֵי הַכוּשִׁי דֶרֶךְ הַכִּיכָר וּמִשִּׁיגוֹ. והנה הצופה רואה איש רץ לבדו ויגד לדוד המלך, והמלך אומר שאם האיש לבדו אזי בשורה בפיו. והנה רואה הצופה איש אחר רץ לבדו, והמלך אומר שגם השני הוא מבשר. הצופה מזהה את מרוצת הראשון כמרוצת אֲחִימֶעַץ בֶּן צְדוֹק, והמלך אומר: איש טוב זה וְאֵל בְּשׁוּרָה טוֹבָה יְבוֹא.

אָחִימֶעַץ מַגִּיעַ וּמְבַרֵךְ אֶת הַמֶּלֶךְ לְשָׁלוֹם, הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְאוֹמֵר: בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִסְגִיר אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִשְׂאוּ אֶת יָדָם בְּאֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ שׂוֹאֵל מִיָּד: "שָׁלוֹם לְנֹעַר לְאַבְשָׁלוֹם?" אָחִימֶעַץ אוֹמֵר לְדוֹד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה בְּדִיּוֹק קָרָה. וְהִנֵּה מַגִּיעַ הַכּוֹשֵׁי וּמִבֶּשֶׂר לְדוֹד: "יִתְבַּשֵּׂר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ, כִּי שִׁפְטָךְ יִי הַיּוֹם מִיָּד כָּל הַקָּמִים עָלֶיךָ". הַמֶּלֶךְ שׂוֹאֵל אֶת הַכּוֹשֵׁי: "הֲשָׁלוֹם לְנֹעַר לְאַבְשָׁלוֹם?" וְהַכּוֹשֵׁי מִבֶּשֶׂר לְמֶלֶךְ עַל מוֹת אֲבִשָׁלוֹם: "יִהְיוּ כַּנֹּעַר אִיבֵי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ וְכָל אֲשֶׁר קָמוּ עָלֶיךָ לְרָעָה".

דוֹד הַמֶּלֶךְ עוֹלָה לְעֵלִיית הַשַּׁעַר וּבּוֹכָה וְקוֹרָא בְּלִבָּהּ: "בְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵי בְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם, מִי יִתֵּן מוֹתֵי אֲנִי תַחְתֵּיךְ אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵי בְּנֵי". אִמְרוּ חַז"ל בְּמִסְכַּת סוֹטָה י', ע"ב: שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר שְׂמוֹנָה פַּעֲמִים "בְּנֵי": שֶׁבַע פַּעֲמִים כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֶת אֲבִשָׁלוֹם מִשְׁבַּעַת מְדוּרֵי גִיְהִינוֹם, וּבְפַעַם הַשְּׂמִינִית הִבִּיאוּ לָגֶן עֵדֶן. אִמְרָה דוֹד הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רִיבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִדּוּעַ אֲבִשָׁלוֹם בְּגִיְהִינוֹם? הֲרֵי אֲבִשָׁלוֹם הָיָה רַק כְּלִי בְּיַד הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּדֵי לְהַעֲנִישׁ אֶת דוֹד עַל מַעֲשֵׂה בַת-שֶׁבַע, וְאִם כֵּךְ אֲזִי אֲבִשָׁלוֹם רִשָּׁאֵי לְעֵלוֹת מִן הַגִּיְהִינוֹם וּלְהִיכַנֵּס לָגֶן עֵדֶן.

יֹאבֵב אֲשֶׁר רֹאֶה אֶת צַעֲרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל דוֹד הַמֶּלֶךְ עַל אֲבִשָׁלוֹם מִתְאַבֵּל עָלָיו גַּם הוּא. וְכָל הַתְּשׁוּעָה הַגָּדוֹלָה בְּיוֹם הַהוּא הִפְכָה לְכָל הָעָם לְאֲבֵל, כִּי הַמֶּלֶךְ נִעְצַב עַל בְּנוֹ. הָעָם הַמְּנַצַּח בְּמַלְחָמָה מִתְגַּנֵּב לְעִיר בְּדַמְמָה "וְהַמֶּלֶךְ לֹאֵט אֶת פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל: בְּנֵי אֲבִשָׁלוֹם אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵי בְּנֵי!"

דוד המלך ואנשיו שבים לירושלים

יֹאבֵב שֶׁר הַצְּבָא פוֹנֵה אֶל דוֹד הַמֶּלֶךְ וּמְדַבֵּר אֵלָיו דְּבָרִים קָשִׁים וְאוֹמֵר לוֹ: שִׁישׁ לְקַבֵּל אֶת אֲנָשָׁיו הַשְּׂבִיִּים מִהַמַּלְחָמָה כְּמִנְצָחִים בְּסִבֵּר פָּנִים יְפוֹת, בְּעוֹד שֶׁהַמֶּלֶךְ מִתְאַבֵּל עַל אֲבִשָׁלוֹם כְּאִילוֹ הָיָה אוֹהֵבוֹ. וְאִם הַמֶּלֶךְ לֹא מִקְבֵּל אֶת חֵיילָיו הַשְּׂבִיִּים מִן הַנְּצָחוֹן וּמַחִיסוֹל מְרִידַת אֲבִשָׁלוֹם, הָעָם יִכּוֹל לְהַתְּקוֹמָם הַתְּקוֹמֹת שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ לֹא יוֹכֵל לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁהָעָם אוֹמֵר: שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ הָיָה מַעֲדִיף שֶׁאֲבִשָׁלוֹם יַחִיהַ וְכָל הַחֵיילִים שֶׁל דוֹד יָמוּתוּ: "לוֹ אֲבִשָׁלוֹם חַי וְכֹלְנוּ הַיּוֹם מֵתִים, כִּי אֲזַי יִשָּׂר בְּעֵינֶיךָ?" יֹאבֵב נִשְׁבַּע וְאוֹמֵר לְדוֹד הַמֶּלֶךְ: שֶׁאִם הַמֶּלֶךְ לֹא יֵצֵא וְיִקְבֵּל אֶת פָּנֵי הָעָם וְיִדְבֵּר עַל לֵב עַבְדּוֹ אֲשֶׁר חָרְפוּ אֶת נַפְשָׁם לְמַעַן בְּנֵי בֵיתוֹ, אֲזִי כּוֹלֵם יִסְתַּלְקוּ וְיַעֲזוּבוּהוּ וְלֹא יִלִּין אִתּוֹ אִישׁ הַלַּיְלָה, וְזוֹ תִּהְיֶה לוֹ הַרְעָה הַגָּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בְּחַיּוֹ. דוֹד הַמֶּלֶךְ מִקְבֵּל אֶת דְּבָרֵי יֹאבֵב וְנוֹהֵג כְּעֵצַת יֹאבֵב: הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשַּׁעַר וּמִקְבֵּל אֶת פָּנֵי כָּל הָעָם הַמְּנַצָּחִים, אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲמוּנִים לְמֶלֶךְ וְנִלְחָמוּ לְמַעַן בַּחֲרוֹף נַפְשׁוֹ.

יִשְׂרָאֵל הִבִּינּוּ שֶׁאֲבִשָׁלוֹם מֵת וְכַעַת יֵשׁ לְהַשִּׁיב אֶת דוֹד הַמֶּלֶךְ לְמַלְכוּתוֹ, דוֹד אֲשֶׁר תְּמִיד הַצִּילָם מִיָּד אוֹיְבֵיהֶם. דוֹד שׂוֹלַח אֶל צְדוֹק וְאֲבִיתָר הַכַּהֲנָיִם שֶׁיִּדְבְּרוּ אֶל זִקְנֵי יְהוּדָה: "אֲחֵי אֲתֶם עֲצָמֵי וּבְשָׂרֵי אֲתֶם, וְלָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרָנִים לְהַשִּׁיב אֶת הַמֶּלֶךְ?" כְּדֵי לְהַעֲמִיק אֶת הַפִּיּוֹס וְעַל מִנַּת לְמַנוּעַ

התנגדויות מצד שבט יהודה, הודיע דוד שימנה את עֲמֹשָׁא (שהיה שר צבא אבשלום) לשר הצבא שלו תחת יואב.

וכל אנשי יהודה כאיש אחד שלחו אל המלך: "שוב אֲתָה וְכָל עֲבָדֶיךָ". המלך שב ויהודה באו לקראתו להשיבו לירושלים, וגם שמעי בן גרא ירד לקראת המלך ועמו אלף איש מבנימין והיה בין הראשונים לקבלו, וציבא נער בית שאול וכל בניו ועבדיו. שמעי בן גרא נפל לפני המלך והתנצל על שקיללו, "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שְׁמֵעִי: לֹא תָמוּת. וַיִּשָׁבַע לוֹ הַמֶּלֶךְ".

ומפיבושת בן שאול גם הוא ירד לקראת המלך, ובניגוד למה שהלשין עליו ציבא עבדו: היה מפיבושת בצער גדול מיום לכתו של המלך, עד כדי כך שהלך יחף, ולא עשה את שפמו, ולא כיבס את בגדיו - עד בוא המלך בשלום. דוד המלך שואל את מפיבושת: "לָמָּה לֹא הִלַּכְתָּ עִמִּי, מְפִיבֶשֶׁת?" (כפי שהלכו עמו שאר אוהביו אשר שמרו לו אמונים). ומפיבושת משיב בתנצלות: כי פיסח הוא ואינו יכול ללכת לבד, וציבא עבדו רימהו וברח ולא חבש לו את החמור, ואף הלשין עליו. דוד המלך אומר למְפִיבֶשֶׁת: "אֲתָה וְצִיבָא תִחַלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה".

אמרו חז"ל: בשעה שקיבל דוד לשון הרע על מפיבושת ואמר: אֲתָה וְצִיבָא תִחַלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה, יצאה בת קול ואמרה: ירבעם ורחבעם יחלקו המלוכה, וזה קרה לאחר שנבנה בית המקדש אחרי ימי שלמה המלך. גם בשעותיו הקשות ביותר של דוד המלך מצפים ממנו לשלמות, ומדקדקים אתו כחוט השערה למרות שהוא רדוף, בורח, נימצא בסכנת נפשות עם כל אנשיו, כל ביתו וממלכתו מתמוטטים לנגד עיניו, המשיח וכל גאולת ישראל בסכנה - ובכל זאת הוא נדרש לשלמות גם בשעות הקשות הללו ולניתוח כל עניין לעומק ובדקדקנות: האם ציבא אמר לשון הרע על מפיבושת או לא אמר?

בְּרִזְלֵי הַגְּלֻעָדִי נִפְרַד מִדּוֹד

בְּרִזְלֵי הַגְּלֻעָדִי הִזְקֵן בֶּן הַשְּׁמוּנִים, יוֹרֵד מִ"רוּגְלִים" וְעוֹבֵר אֶת הִירְדָן עִם דּוֹד הַמֶּלֶךְ כְּדִי לָלוּתוֹ בְּשׁוּבוֹ לִירוּשָׁלַיִם. בְּרִזְלֵי הַגְּלֻעָדִי שֶׁהִיא אִישׁ גְּדוֹל מְאֹד, כִּלְכַּל אֶת דּוֹד הַמֶּלֶךְ וְאֲנָשָׁיו בְּזִמְנֵי שְׁהוּתָם בְּמַחְנֵיִם. דּוֹד הַמֶּלֶךְ אֹמֵר לְבְּרִזְלֵי: "עֲבֹר אֵתִי וְכִלְכַּלְתִּי אֶתְּךָ עִמָּדִי בִירוּשָׁלַם". אֵךְ בְּרִזְלֵי כִבֵּר זָקֵן, וְאִינוֹ רוֹצֵה לִהְיוֹת לְטוֹרַח עַל הַמֶּלֶךְ, הוּא מַעֲדִיף לְמוֹת בַּעִירוֹ וְלֹהֵיקֵבֵר בְּקִבְרֵי אֲבוֹתָיו. הוּא מְשִׁיב בַּעֲנוּוֹה: "וְלָמָּה יִגְמְלֵנִי הַמֶּלֶךְ הַגְּמוּלָה הַזֹּאת?" בְּרִזְלֵי שׁוֹלַח אֶת כְּמָהֶם בְּנוֹ עִם הַמֶּלֶךְ, וְדוֹד הַמֶּלֶךְ אֹמֵר לְבְּרִזְלֵי שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה לְבָנוֹ כְּטוֹב בַּעֲיֵנָיו וְגַם כֹּל אֲשֶׁר יִבְחַר.

המלך נפרד מבְּרִזְלֵי הַגְּלֻעָדִי בַּמַּעֲבָר הִירְדָן "וַיִּשָׁק הַמֶּלֶךְ לְבְּרִזְלֵי וַיְבָרְכֵהוּ". בְּרִזְלֵי שָׁב לְמִקְוֵמוֹ וְדוֹד הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו שָׁבִים לִירוּשָׁלַיִם.

מרד שבע בן בכרי בדוד ומות עמשא

שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי מוֹרֵד בְּדוֹד

שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי איש בנימין היה איש בליעל, אשר בראותו את הויכוח בין אנשי יהודה וישראל, ניצל זאת כדי לעורר מהומות ולמרוד בדוד המלך. הוא גם חשב על כך שדוד מינה את עמשא לשר הצבא במקום יואב, דבר היכול לגרום לריב ופילוג בעם ולסיכויים גדולים שיצטרפו אליו.

שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי תוקע בשופר ומכריז: "אין לנו חלק בְּדוֹד וְלֹא נַחֲלָה לָנוּ בְּבֶן יִשְׂרָאֵל, אִישׁ לְאֶהְלֵנוּ יִשְׂרָאֵל", כל אחד יסור לאוהלו כי אין מלך. לדעתו של שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי דוד הוא הדיוט (פשוט, רגיל, אחד העם) כמו כל אחד, ומאחר שדוד אינו בן מלך לא מחוייבים להחזירו למלכות. כל איש ישראל עזבו את דוד והלכו אחרי שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי, אך אנשי יהודה דבקו בדוד מלכם והלכו עמו עד ירושלים. דוד הגיע אל ביתו בירושלים, לקח את עשר פילגשיו אשר הניח לשמור את הבית ונתנם בית משמרת, ולא בא אליהן עד יום מותן.

מות עמשא ע"י יואב

דוד מצווה את עמשא להזעיק את איש יהודה: שיגיע אליו עם כולם תוך שלושה ימים. עמשא יוצא להזעיק את אנשי יהודה אך מאחר את המועד אשר קבע לו דוד המלך, עוברים שלושה ימים ועמשא עדיין לא מגיע. בינתיים ועל מנת למנוע משְׁבַע בֶּן בְּכָרִי להתבצר בערים בצורות, ולפני שיגרום רעה יותר מאבשלום, אומר דוד המלך לאבישי אחי יואב: שיקח עמו אנשים וירדוף אחרי שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי, מה גם שדוד חושש שמא האיחור של עמשא נובע אולי מקשר כנגדו. אחרי אבישי יוצאים גם אנשי יואב וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלִתִי וכל הגיבורים. ובהיותם על יד האבן הגדולה בגבעון הם פוגשים בעמשא. יואב חשב את עמשא למורד במלכות כיון שלא הגיע בזמן שדוד המלך קבע לו, ולכן עמשא היה חייב מיתה. יואב היה חגור מדיו, ועל המדים היתה חגורה עם חרב בתוך תער הצמודה על מותניו, והוא יצא ותיפול החרב. יואב מרים את החרב ביד שמאל ותוך כדי כך גם אומר שלום לעמשא ואוחז ביד ימינו בזקן עמשא לנשק לו, אך עמשא לא נוהר מהחרב שבידו השמאלית של יואב, ויואב היכהו בה מכה אחת אל החומש (בצלע החמישית, מקום שמרה וכבד תלויין בה) ושפך את מעיו ארצה וימות. בגמרא במסכת סנהדרין מובא: שכאשר דנו את יואב על הריגת

עמשא, טען יואב בבית הדין כי עמשא היה מורד במלכות, בכך שעבר את המועד שהקציב לו דוד המלך לאסוף את האנשים כדי לרדוף אחרי שבע בן בכרי המורד, ומה גם שעמשא היה שר צבא אבשלום ובכך כבר נחשב למורד. לפי אברבנאל: יואב הרג את עמשא מתוך קנאה, כיון שדוד רצה למנות את עמשא לשר הצבא.

הסגרת שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי וְהַרְיגתוֹ

יואב ואבישי אחיו המשיכו במשימתם העיקרית ורדפו אחרי שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי. אחד מנערי יואב הפנה את האנשים החפצים בדוד המלך ללכת אחרי יואב, אך בראות העם את גווית עמשא המתגוללת באמצע הדרך עמדו מלכת, משתוממים. וכדי שהמרדף אחרי שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי לא יתעכב, הזיז את גווית עמשא אל השדה והשליך עליה בגד.

בינתיים עבר שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי בכל שבטי ישראל, וניסה לשכנעם שימליכוהו עליהם. עד אשר הגיע לעיר אָבֶל וּבֵית מַעֲכָה, שם צרו עליו יואב ואבישי ואנשיהם ושפכו סוללה אל העיר, וכל העם אשר עם יואב משחיתים להפיל את החומה. והנה קוראת אליהם אשה חכמה מן העיר ומבקשת לדבר עם יואב. יואב מתקרב והיא אומרת לו: אם הייתם שואלים לשלום היינו מיד משלימים, אך אתה מבקש להמית עיר ואם בישראל, נחלת ה'! יואב אומר לה: חלילה, אלא שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי נשא ידו למרוד בדוד המלך, תנו אותו לבדו ואלך מעל העיר. "וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל יוֹאָב: הֲנִיָּה רָאשׁוֹ מִשְׁלָךְ אֵלַיךָ בְּעַד הַחוֹמָה". האשה החכמה יעצה לתושבי העיר שעדיף להסגיר את שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי מאשר יאונה רע לכל העיר, וכל יושבי העיר יחשבו למורדים במלך ויהיו חייבים מיתה. "וַיִּקְרְתוּ אֶת רֹאשׁ שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי וַיִּשְׁלְכוּ אֶל יוֹאָב, וַיִּתְקַע בְּשֹׁפָר, וַיִּפְצְוּ מֵעַל הָעִיר אִישׁ לְאֶהְלִיו, וַיּוֹאָב שָׁב יְרוּשָׁלַם אֶל הַמֶּלֶךְ".

שלוש שנות הרעב והגבעונים

לאחר שמתו שלושה מבני דוד: בנו הראשון מבת-שבע, אמנון ואבשלום, ולאחר שחולל כבוד תמר וכבוד עשרת פילגשי דוד, הגיע הרעב אשר נמשך שלוש שנים ברציפות. דוד המלך מבקש את ה', שואל ב"אורים ותומים" ומקבל תשובה: שהרעב בא בעוון שאול אשר הרג את הגבעונים לפני שנים רבות. ולמרות שעונש הרעב היה ראוי להיות בימי שאול ולא בימי דוד, בא הרעב בימי דוד כיון שדוד היה יכול לשאת זאת יותר משאול,

מה גם שעל שאול כבר נגזר למות בעוון נוב. ועוד טעם שבא הרעב: על שהעם לא ספדו לשאול כהלכה.

הגבעונים היו מבני האמורי ואוייבים לישראל, ולכן לא חמלו עליהם ישראל. בתורה בדברים כ', ט"ז נאמר על אנשי האמורי: "לא תחיה כל נשמה... כי החרם תחרימם. החתי והאמרי הפנעני והפרזי החוי והבוסי פאשר צוד יי אלקיד". אך למרות זאת בני ישראל נשבעו להם בימי יהושע להחיותם (בעל כורחם), לאחר שהגבעונים באו אל יהושע בעורמה ומרמה, והעמידו פנים כאילו הם מתגוררים בארץ רחוקה. הגבעונים הפכו לחוטבי עצים ושואבי מים. וכיון ששאול הרג את כל מי שהיה בנוב, הרג גם את הגבעונים שהיו חוטבי עצים ושואבי מים בבית ה' בעילה שמרדו בו, בכך שלא גילו לו את עניין מרידת דוד ואנשי נוב במלכותו. שאול הפר בכך את שבועת יהושע אשר נשבע לגבעונים שלא ימיתם, והרג את מקצתם והנשארים ברחו לנפשם, וזה היה חילול שם שמים. ויש המפרשים: שהיו בנוב 7 גבעונים שואבי מים וחוטבי עצים, ונשארו ללא פרנסה וסבלו רעב, וזה נחשב לשאול כאילו הרגם, ובגללם נעצרו הגשמים וכל ישראל היו בצרה. וגם מפני שישראל לא מיחו בשאול אשר שפך דם.

דוד המלך קורא לגבעונים הנותרים ושואל: מה אעשה לכם? ובמה אכפר, ובמה אדע שהתפייסתם בלב שלם ומחלתם לשאול? והגבעונים האכזרים טוענים ששאול פגע בהם ואין להם פיוס בממון. הם דורשים לתלות 7 אנשים מצאצאי שאול, כדי שכולם יראו ויתייראו ולא יוסיפו עוד להרע לגרים: "האיש אשר פלנו... יתן לנו שבועה אנשים מפניו והוקענום ליי בגבעת שאול בחיר יי". בלית ברירה ובלב כבד מסכים דוד המלך ואומר לגבעונים: "אני אתן".

מפני שבועת ה' אשר היתה בין דוד ויהונתן, דוד המלך חמל על מפיבושת בן יהונתן בן שאול, מה גם שבזמן הריגת נוב והגבעונים מפיבושת היה נכה רגליים וילד קטן בן חמש שנים בלבד. דוד לקח את שני בני רצפה בת איה פילגש שאול אשר ילדה לשאול, ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל המחולתי (ולפי חז"ל היו אלה בני מירב שגידלתן מיכל) ומסרם לגבעונים, והם הומתו בידי הגבעונים האכזריים אשר תלו אותם. לפי מדרש במדבר רבה א'-ד': היו תלויים מט"ז בניסן עד י"ז במרחשון כדי לקדש שם שמים ברבים. והיו העוברים ושבים אומרים: מה טיבם של אלה? ואומרים להם: בני מלכים הם, ופשטו ידם בגרים, ואומרים העוברים ושבים: אין לך אומה ראויה להידבק בה כאומה זו.

לפי הרד"ק: דוד המלך ציווה לתלותם וחשב כי בערב יורידום מהעצים, אך לא עשו כן כי אמרו: המלך ציווה לתלותם והוא יצווה להורידם. כאשר עברו ימי הקציר ובאו ימי הגשמים, ביקשו מהמלך שיצווה להורידם בעבור צדקת רצפה, שהיתה שומרת עליהם כל הזמן ולא נתנה לעוף השמים לנוח עליהם. רצפה בת איה שהיתה פילגש שאול, שמרה

במסירות נפש על כבוד בניה ההרוגים ועל שאר ההרוגים. היא לקחה שק והתכסתה בו יום ולילה, כדי לשמור על המתים מפני העופות וחיות הבר, עד אשר יובאו לקבר ישראל. כאשר נודע לדוד המלך על מסירותה הגדולה של רצפה, נכמרו רחמיו עליהם וציוה לקוברם.

דוד המלך גם ציווה לקחת את עצמות שאול ויהונתן בנו מיבש גלעד. ואז ספדו לשאול ויהונתן ולמוקעים, וקברו את עצמות שאול ויהונתן בנו בקבורה מכובדת בארץ בנימין בצלע, בקבר קיש אביו. ורק אז, ולאחר נקמת הגבעונים מבני שאול: "וַיַּעֲתֵר אֶלְקִים לְאַרְץ אֲחֵרֵי כֹן", וירד מטר רב על הארץ. ומובא במדרש רבה ויקרא כ', י"ב: מכאן שמיתת צדיקים מכפרת, שמיד לאחר קבורתם נעתר הקדוש-ברוך-הוא לארץ וירדו גשמים.

שלושת הגיבורים אשר הביאו מים לדוד המלך

בזמן שברח דוד מפני שאול, והפלישתים היו מוצבים אז בבית לחם, שמעו שלושת הגיבורים אשר לדוד, שהיו גיבוריו המובחרים מהשלושים שהיו ראשי המחנות, כי דוד המלך צמא למים. גם מפני החום ששרר שם במצודה בימות הקציר, ואולי לא היו מים טובים במצודה בה שהה דוד, וגם כי היה דוד מתאווה ומתגעגע לאותם מים זכים וקרים בבור של עיר הולדתו בית לחם. "וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד וַיֹּאמֶר: מִי יִשְׁקֵנִי מֵיִם מִבְּאֵר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בְּשֶׁעַר?" וירדו שלושה הגיבורים אל מערת עדולם. אבל דוד לא התכוון שגיבוריו יסכנו את חייהם כדי להביא לו מים מבור בית לחם.

"וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים בְּמַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים, וַיִּשְׁאַבוּ מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בְּשֶׁעַר, וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִיאוּ אֶל דָּוִד - וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם, וַיִּסַּךְ אֹתָם לֵיָי". לאחר שהגיבורים הביאו את המים לדוד, התחרט דוד המלך על כך ששלושת הגיבורים סיכנו את חייהם למענו ובעבור תאוותו למים ולא אבה לשתות את המים, הוא ניסך אותם לה'. לפי הרד"ק: היה אז חג הסוכות שהיו מנסכין בו המים. ועשה שם דוד בְּמָה כי היתר הבמות היה אז, וניסך את המים האלה בבמה. ואמרו: למה שלח שלושה? אחד - היה הורג, ואחד - היה מפנה ההרוגים, ואחד - מכניס צלוחית בטהרה. הרלב"ג מביא: שכבר אז היה המנהג לניסך את המים, וזה המקור למנהג ניסוך המים בחג הסוכות, שהוא זמן תפילה על הגשמים, כי זמן הזריעה קרוב ויצטרכו לגשמים, ובסוכות נידונים על המים. אברבנאל מדגיש: שלאחר השתדלותם הגדולה של הגיבורים בהבאת המים, תוך סיכון נפשותם - רצה דוד להראות: כי מעשה גדול זה, ראוי להעשות רק לתכלית נעלה ביותר של ניסוך המים לה'.

ורבותינו הסבירו שדוד לא התאוה שישקוהו מים, אלא "מים" הכוונה לתורה, וכוונתו היתה: מי ילך לשאול את הסנהדרין שבבית לחם (מבאר בַּיַּת לַחֵם אֲשֶׁר בַּשְּׁעָר) את ההלכה שהיו צריכים לשאול, לגבי חלקת השדה המלאה עדשים ושעורים ובה הסתתרו הפלישתים להילחם בישראל. ושאלתו היתה: האם מותר היה לשרוף ולגלות את מקומם של הפלישתים, או שאסור להציל עצמו בממון של חברו. והלכו שלושת הגיבורים בשליחות דוד המלך לשאול את הסנהדרין: האם יש לדוד רשות לשלח אש בגדישים שצמחו בהם שעורים ועדשים שהיו שייכים לישראל, ולשרוף אותם ביחד עם הפלישתים שהסתתרו בין הגדישים? תשובת הסנהדרין היתה: שאסור לעשות זאת, אך דוד הוא מלך ויכול לפרוץ לו דרך ואין מוחין בידו. והגיבורים בתנ"ך הם גדולי התורה שליוו את דוד בכל דרכיו וסיכנו את עצמם כדי לברר את ההלכה, לכן "וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם", הכוונה: שלמרות הכל לא הניח דוד לשרוף את הגדישים או להאכילם לבהמותיו, מפני שאסור להנות מדברי תורה שנתקבלו בדרך לא נכונה (וסיכון חיי אדם), ואפילו שהדברים נכונים.

שלושת הגיבורים שהביאו מים לדוד:

אַבִּישִׁי בֶן צְרוּיָה אחי יואב שר הצבא - הוא ראש השלושה והכי נכבד בין שלושה הגיבורים שהביאו את המים לדוד. אַבִּישִׁי לא היה מתעייף אפילו לאחר שהרג 300 איש. אך לא הגיע למעלת הגיבורים: עָדִינוּ הָעֶצְנִי, אֶלְעָזָר בֶּן דָּדוּ וְשִׁמָּא בֶן אֲגָא.

בְּנֵיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע מְקַבְּצֵי־בִיהוּדָה - היה גדול במעשים טובים, וגיבור: היכה את יושבי שני ארמונות, ביום קר ומושלג כאשר האריות רעבים ומסוכנים מאוד, הוא ירד לבור והיכה את האריה, היכה את האיש המצרי בעל פרצוף גדול המטיל אימה במראהו ובידו חנית, ולמרות שהוא יצא לקראתו רק בשבת בידו, לקח ממנו את החנית והרגו. הוא היה הנכבד בין 30 הגיבורים הנמנים אחריו, אך לא הגיע למעלת הגיבורים: עָדִינוּ הָעֶצְנִי, אֶלְעָזָר בֶּן דָּדוּ וְשִׁמָּא בֶן אֲגָא.

עֲשָׂהָאֵל אַחֵי יוֹאָב שר הצבא - יש המפרשים שהוא היה הגיבור השלישי, ונחשב בין 30 הגיבורים המנויים, עד אוריה החתי.

[מניית העם והמגפה](#)

"וַיִּסְּף אֶף יְיָ לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל" על שמרדו בדוד והלכו אחרי אבשלום ונפלו 20,000 איש מישראל, ואחר כך שוב מרדו בדוד והלכו אחרי שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי, ועל עניין הגבעונים אשר גרם לרעב במשך שלוש שנים. והעונש היה: שדוד הוֹסֵת לַמְּנוֹת את העם "וַיִּסְּף (הס.מ.) אֶת דָּוִד בָּהֶם לְאֹמֶר: לֵךְ מִנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְהוּדָה". ויתכן שמניית העם נגרמה בשל עוון העם אשר נסתר מדוד המלך אך גרם לו לטעות ולמנותם!?

מניית העם הוטלה על יואב שר הצבא "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב שֶׁר הַחַיִּל אֲשֶׁר אִתּוֹ: שׁוּט נָא בְּכָל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בָּאָר שֶׁבַע, וּפְקְדוּ אֶת הָעָם וַיִּדְעֹתִי אֶת מִסְפַּר הָעָם", שבודאי מתו אנשים רבים בשלוש שנות הרעב. יואב שהיה גדול בתורה, מדבר אל לב דוד המלך לחדול ממניית העם ואומר: "וַיִּוְסֹף יְיָ אֶלְקִיךָ אֶל הָעָם כְּהֵם וְכֵהֶם מֵאָה פְעָמִים"... מי יתן ועוד יוסיף ה' עליהם כמו שהם עכשיו, ועוד יוסיף כמספר אשר יהיו אחרי ההוספה הראשונה, ועוד יתכפלו ויחזרו ויתכפלו עד מאה פעמים. "וַיֹּאדְנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפַץ בְּדַבַּר הַזֶּה?"

שכבר היה ידוע בישראל מן התורה, שאם ימנו את ישראל מבלי לתת איש כופר נפשו, יהיה בהם נגף: "כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַפְּקֻדֵיהֶם - וְנָתַנּוּ אִישׁ כְּפָר נַפְשׁוֹ לַיְיָ בַּפְּקֻד אֹתָם, וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֻד אֹתָם" (שמות ל', י"ב). אבל בלא כופר עתיד להגיע הנגף. ומאחר שאין צורך למנותם מוטב שלא למנותם, מה גם שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ובדבר המנוי שולט עין הרע.

ודוד ציווה את יואב שימנה אותם, והיה קשה בעיני יואב לעשות זאת מחשש לנגף, עד שחזק דבר המלך אל יואב ועל שרי החיל, ובלית ברירה יצא יואב ואנשיו במצוות המלך למנות את העם. "וַיִּשְׁטוּ בְּכָל הָאָרֶץ, וַיָּבֵאוּ מִקְצֵה תְּשֻׁעָה חֲדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלַם. וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר מִפְּקֻד הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ, וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל: שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ חַיִל שִׁלְף חָרֵב, וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ".

לאחר שדוד מנה את העם הכהו לבו על כך, והיה חושש שמא יפול בהם נגף. לכן התפלל דוד אל ה' כל הלילה שיכפר לו על כך, והיה עוסק כל הלילה בוידוי ותחנונים לה'. ובבוקר בא אליו גד הנביא ובפיו דבר ה' אל דוד: מאחר שמנה את העם, עליו לבחור אחת מתוך שלושת האפשרויות הבאות:

1. שבע שנות רעב בארץ: "הֲתֵבוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעֵב בְּאֶרֶץךָ?"
2. או שלושה חודשים ינוס דוד לפני אויביו וינוצח "אִם שְׁלַחָה חֲדָשִׁים נִסָּף לְפָנַי צָרִיךָ וְהוּא רִדְפָךָ?"
3. או שלושה ימי מגפת דָּבָר בארץ "וְאִם הָיִיתָ שְׁלֵשֶׁת יָמִים דָּבָר בְּאֶרֶץךָ?"

גד הנביא מבקש את תשובת דוד: "עֲתָה דַע וּרְאֵה מָה אָשִׁיב שְׁלָחִי דָבָר". במדרש שמעוני קס"ה, ותנד"א מובא: אמר דוד, אם אני בוחר רעב עכשיו כל ישראל אומרים: מה איכפת לו לבן ישי, על אוצרותיו הוא בוטח וישראל ימותו ברעב. אם אני בוחר חרב, עכשיו ישראל אומרים: מה לו, על גיבוריו הוא בוטח שהם יצאו למלחמה, הם ימותו והוא ינצל. אמר: יבוא דָבָר, שהכל שווין בו עניים ועשירים. דוד משיב לגד הנביא: "...נִפְלָה נָא בְיָד יְיָ כִּי רַבִּים רַחֲמָיו, וּבְיַד אָדָם אֶל אֶפְלָה".

"וַיִּתֶּן יְיָ דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל" ... וימותו מישראל 70,000 איש. רבי שמעון אומר: לא נפל במגפה אלא אבישי בן צרויה בלבד, שהיה צדיק והיה שקול במעשיו הטובים ובתורתו כנגד 70,000 איש מישראל.

יש המפרשים: שהמגפה היתה כתוצאה מכך שדוד המלך מנה את ישראל שלא לצורך. (גם היום אין למנות את ישראל, ואם יש צורך מאוד חשוב למנות, קיימות שיטות כיצד למנות כמו: למנות לפי א' ב', או למנות באמירת פרק תהלים שיודעים בעל פה, כאשר כל מילה בפרק מייצגת אדם אחד, ואח"כ סופרים את המילים בפרק ויודעים את מספר הילדים וכדומה. בכל מקרה **חובה לשאול רב פוסק הלכה** כיצד לנהוג, במיוחד אלה העוסקים בחינוך והוראה כמו: מורים/ות, גננות, מדריכים/ות, אנשי צבא וכו').

ויש המפרשים: ש-70,000 איש מישראל אשר מתו במגפה, לא נפלו אלא על כך שישראל לא תבעו את בניין בית המקדש. וכיון שניתנה רשות למשחית, אינו מבחין בין צדיק לרשע. לפיכך התקינו בתפילה ובברכת המזון את הברכה: "בונה ירושלים".

לפי הרד"ק: מובא במדרש כי בני ישראל נתבעו באותו הדור, והאלפים האלה שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא על כך שלא תבעו את בניין בית המקדש בימיהם. ויש כאן קל וחומר: מה אם אלה שלא היה בימיהם בית המקדש (בית המקדש נבנה רק אחרי פטירת דוד המלך) ולא חרב בימיהם, נפלו על שלא תבעו אותנו - קל וחומר אנחנו, שהיה בימינו וחרב בימינו על אחת כמה וכמה. לכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה להתפלל שלוש פעמים ביום בתפילת "שמונה עשרה" ובברכת המזון: "בִּוְנֵה יְרוּשָׁלַיִם".

אמר רבי לוי: בתוך י"ב חודש באו ברכותיו של יואב, והוסיף ה' אל העם
כהם וכהם מאה פעמים!

[המלאך המשחית וחרבו השלופה נטויה על ירושלים](#)

לעיני דוד מתגלה מחזה מרתית: הוא רואה את מלאך ה' העומד בין הארץ לשמים ובידו חרב שלופה ונטויה על ירושלים להשחית, "וַיִּשָּׂא דָוִד אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת מַלְאָךְ יְיָ עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם, וְחָרְבוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַם. וַיִּפֹּל דָוִד וַהֲזַקְנִים מְכַסִּים בְּשָׂקִים עַל פְּנֵיהֶם" (דברי הימים א', כ"א, ט"ז).

המלאך שולח את ידו לשחת את ירושלים וה' ניחם על הרעה, "וַיִּשְׁלַח יְדוֹ הַמַּלְאָךְ יְרוּשָׁלַם לְשַׁחֲתָהּ, וַיִּנָּחֵם יְיָ אֶל הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמְשַׁחֵת בָּעָם: ... הֲרֹף יָדְךָ. וַיִּמְלָךְ יְיָ הִיָּה עִם גֵּרֹן הָאֲרוֹנָה הַיְבֵסִי" (שמואל ב', כ"ד, ט"ז).

"וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹקִים מַלְאָךְ לִירוּשָׁלַם לְהַשְׁחִיתָהּ וּכְהַשְׁחִית רָאָה יְיָ וַיִּנָּחֵם" ... (דברי הימים א', כ"א, ט"ז). הרד"ק: רָאָה - כי רבים מתו וניחם על הרעה. ובדברי רבותינו ז"ל מובא: מה ראה? רָאָה - את אפרו של יצחק, כי באותו הגורן העלה אברהם את יצחק בנו.

אמרו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר: שהמלאך המשחית קינח את חרבו בטליתו של דוד המלך. וכיון שראה דוד את חרבו של המלאך, לא היה בו כח, והיו כל איבריו מרתתין עד יום מותו, שנאמר: "וְהַמַּלְאָךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בְּיָמָיו, וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ" (מלכים א', א', א'). וזו גם אחת הסיבות החשובות לכך שהביאו לדוד המלך את אבישג השונמית, כדי להסיח את דעתו מהמראה הנורא של המלאך המשחית אשר קינח את חרבו בטליתו של דוד המלך. "וַיִּבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְבוּל יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְצְאוּ אֶת אַבִּישֶׁג הַשּׁוֹנַמִית וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ. וַהֲנַעֲרָה יָפָה עַד מָאֵד, וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכְנַת וַתְּשָׂרְתָהּ. וְהַמַּלְאָךְ לֹא יָדָעָה" (מלכים א', א', ב'ד').

דוד אומר אל ה' שרק הוא זה שחטא, ורק הוא זה הראוי להענש ולא כל העם: "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְיָ בְּרָאתוֹ אֶת הַמַּלְאָךְ הַמַּכֶּה בָּעָם, וַיֹּאמֶר: הִנֵּה אֲנֹכִי חָטָאתִי וְאֲנֹכִי הָעֹוִיתִי, וְאַלֶּה הַצֵּאֵן מִה עָשׂוּ? תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי". דבריו של דוד מורים על כח התשובה ומעידים על גדולתו ואהבתו של דוד המלך לעם ישראל, בדומה לאהבתו העצומה של משה רבינו ע"ה לעם ישראל.

ביום ההוא בא גד הנביא אל דוד המלך ואומר לו: להקים מזבח לה' בגורן אַרְוֹנָה היבוסי (שבהר הבית), "וַיִּמְלָךְ יְיָ אֶמֶר אֶל גֹּד לֵאמֹר לְדָוִד: כִּי יַעֲלֶה דָוִד לְהַקִּים מִזְבֵּחַ לַיְיָ בְּגֹרֶן אַרְוֹנָה (הוא אַרְוֹנָה) הַיְבֵסִי" (דברי הימים א', כ"א, י"ח). לפי המלבי"ם: המלאך נראה במקום הגורן ששם מקום הרפואה למגפה.

[דוד קונה את מקום בית המקדש בכסף מלא](#)

דוד קונה את מקום המקדש והר-הבית מידי אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי ב-600 שקלי זהב

הרד"ק: ארונה היבوسی ישב בירושלים בימי דוד המלך, כי נשאר שם היבוסים מאז שכבשו בני יהודה.

השדה והגורן היה לארונה היבوسی ורצה לתת לדוד את השדה והגורן, אך דוד לא רצה לקבלם כי אם במחיר מלא. וגם לאחר שכבש דוד את המצודה, הניח את היבوسی שישב שם להישאר בעיר ירושלים ולהיות למס עובד, והיבوسی היה שם עד שבנה שלמה את בית המקדש. אך זה אינו היבوسی משבע האומות, אלא מפלשתים מזרע אבימלך, והיה מותר להניחם לשבת בארץ כיון שקיבלו עליהם שלא לעבוד עבודת אלילים, ושאר מצוות שהוזהרו עליהם בני נח. ולפי ה"מצודות דוד": לאחר כיבוש ירושלים ע"י דוד המלך ארונה היבوسی התגייר.

"וַיִּתֵּן דָּוִד לְאַרְוֹן בְּמָקוֹם שְׁקֵלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת", דוד המלך עושה כדברי גד הנביא, ובא עם אנשיו אל אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי אשר יוצא לקראת דוד המלך ומשתחוה לו. "וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה: מִדּוּעַ בָּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶל עַבְדּוֹ? וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אַרְוֹן: תֵּנָה לִי מְקוֹם הַגֶּרָן וְאֶבְנֶה בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה, בְּכֶסֶף מְלֵא תֵנָהוּ לִי וְתַעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם" (דברי הימים א', כ"א).

דוד מתעקש לקנות את מקום המקדש בכסף מלא כדי שתעצר המגפה, וממאן לקבלו במתנה. אַרְוֹנָה מציע לדוד בקר המוכן לעולה, אך דוד רוצה לקנות רק בכסף מלא. "וַיִּקֶן דָּוִד אֶת הַגֶּרָן וְאֶת הַבְּקָר בְּכֶסֶף שְׁקֵלִים חֲמִשִּׁים". ואת כל הר הבית ומקום בית המקדש קונה דוד ב-600 שקלי זהב, כפי המבואר בדברי הימים: "וַיִּתֵּן דָּוִד לְאַרְוֹן בְּמָקוֹם שְׁקֵלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת" (דברי הימים א', כ"א).

רש"י על דברי הימים א', כ"א, כ"ה: "שְׁקֵלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת" ובסוף ספר שמואל כתוב: "בְּכֶסֶף שְׁקֵלִים חֲמִשִּׁים", הא כיצד? אלא נטל דוד מכל שבט ושבט חמשים שקלים, הרי שש מאות שקלים (50 כפול 12 שבטים=600), כדי שיהיה לכל ישראל חלק במזבח, ומקום המקדש יהיה שייך לכלל ישראל. רלב"ג: הגורן עם הבקר קנה דוד "בְּכֶסֶף שְׁקֵלִים חֲמִשִּׁים" לבנות שם מזבח ולהעלות הבקר לעולה. ואולם את המקום

ההוא בכללותו שנבנה בו בית המקדש (כלומר: את כל הר הבית), קנה דוד בשש מאות שקלי זהב.

מזבח ה' בגורן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי ועצירת המגפה

דוד בונה מזבח לה' בגורן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי, ומעלה עליו עולות ושלמים והמגפה נעצרת, "וַיַּעֲתֶר יְיָ לְאַרְצָךְ וַתַּעֲצֹר הַמִּגְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל". ובציווי ה' למלאך, המלאך משיב את חרבו אל נדנה: "וַיֹּאמֶר יְיָ לְמַלְאָךְ וַיָּשָׁב חָרְבוֹ אֶל נְדָנָה" (דברי הימים א', כ"א, כ"ז).

דוד זוכה לגילוי מקום בית המקדש

הקדוש-ברוך-הוא מגלה ומראה לדוד את מיקומו המדויק של בית המקדש - בהר המוריה בגורן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי. עבור דוד המלך זו התגשמות השבועה והנדר אשר נדר: "אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִי, נָדַר לְאַבִּיר יַעֲקֹב: ... אִם אֶתֶן שְׁנֵת לְעֵינַי לְעַפְעָפִי תִּנּוּמָה - עַד אֲמַצָּא מָקוֹם לִי מְשֻׁכָּנוֹת לְאַבִּיר יַעֲקֹב".

הרד"ק: הקדוש-ברוך-הוא הראה דמות מלאך וחרבו שלופה בידו ונטויה על ירושלים, והעמידו סמוך לגורן ארונה היבوسی, כדי שדוד יראה אותו שם ויתפלל, וה' יעתר לו במקום ההוא ותעצר המגפה, וזה יהיה לדוד הסימן: כי שם - הוא המקום שה' נעתר לו, ושם - הוא המקום המדויק של בית המקדש, כפי שציווה לו ה' על ידי גד הנביא להקים שם מזבח, ושם נעתר לו באש שירדה מן השמים על מזבח העולה.

"וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיְיָ וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים, וַיִּקְרָא אֶל יְיָ, וַיַּעֲנֵהוּ בְּאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבֵּחַ הָעֹלָה" (דברי הימים א', כ"א, כ"ז). ירידת האש על המזבח ועצירת המגפה היו עבור דוד המלך סימן מובהק לכך: שה' ענהו ושזה אכן מקומו המדויק של בית המקדש. "בַּעֲתָהּ הָיָא בְּרָאוֹת דָּוִד כִּי עָנָהוּ יְיָ בְּגִרְוֹן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי וַיִּזְבַּח שָׁם... וַיֹּאמֶר דָּוִד: זֶה הוּא בַּיִת יְיָ הָאֱלֹקִים וְזֶה מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל" (דברי הימים א', כ"ב, א'). מקומו המדויק של בית המקדש מתגלה לדוד המלך, ומכאן ואילך כל המבקש להקריב קורבן לה' - יצא ויקריב על אותו מזבח (רש"י). וכאשר בא שלמה המלך לבנות את בית המקדש, נאמר בדברי הימים ב' ג': "וַיִּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת יְיָ בִּירוּשָׁלַם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ, אֲשֶׁר הִכִּין בְּמָקוֹם דָּוִד בְּגִרְוֹן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי".

מאז יציאת מצרים וכניסת בני ישראל לארץ ישראל, לאחר שהמשכן נדד ממקום למקום ללא מקום קבוע, היה זה דוד המלך לפני כ-3,000 שנה - האדם הראשון בהיסטוריה היהודית אשר חשב ויזם ותיכנן לבנות בית לה', בית המקדש הראשון שהיה מכוון כנגד בית המקדש בירושלים של מעלה.

מדוע מקום המקדש לא הוזכר בתורה בפירוש?

"כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבִטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשֹׁכְנוֹ תִדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה. וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם..." (דברים י"ב, ה').

"וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם" ... (דברים י"ב, י"א).
לפי רבינו בחיי בפרשת "ראה": המקום הזה הוא הר המוריה.

דוד המלך טרח והתייגע למצוא מקום לבנות עליו את בית הבחירה. הוא נשבע שלא יעלה לישון על מטתו, עד אשר ימצא מקום להשכין שם את ארון הברית. ואחרי שהתענה וטרח ויגע - גילה לו הקב"ה את המקום ביד גד החוזה, כמו שנאמר בשמואל ב', כ"ד, י"ח: "וַיִּבְאֵר גְּדָל אֶל דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ: עֲלֵה הָקֵם לִי מִזֵּבַח בְּגֵרֹן אֲרוֹנָה הַיְבֹסִי". וכאשר בא שלמה לבנות את בית המקדש נאמר: "וַיִּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת יְיָ בִּירוּשָׁלַם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ" (דברי הימים ב', ג', א').

מדוע לא הזכיר הכתוב בספר דברים בפירוש את הר המוריה, ששם עתיד היה להיבנות בית המקדש הראשון והשני? אלא העלים וסתם הכתוב את המקום, שלא ידעו עליו לא ישראל ולא אומות העולם?

א. שאם אומות העולם היו יודעים את סגולותיו של בית המקדש, את המקום בו מתקבלת התפילה (וזה שער השמים), ושם מעלים את הקורבנות לרצון - היתה כל אומה רוצה שיהיה זה המקום שלה, ועל ידי זה היו מתרבות בעולם המלחמות ושפיכות הדמים. כפי שנאמר בבראשית כ"ח, ט"ז-י"ד: "וַיִּיקַח יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר: אֲכֹן יֵשׁ יְיָ בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. וַיִּירָא וַיֹּאמֶר: מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה, אֵין זֶה כִּי אִם בַּיִת אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם".

ב. אילו היה נודע לכנענים יושבי המקום הזה, שבמקום זה עתידים ישראל להקים את בית המקדש, היו הורסים ומשחיתים את המקום ככל יכולתם.

ג. שהשבטים בעצמם היו רבים ביניהם, בדומה למחלוקת אשר נפלה בפרשת קורח, כיון שכל שבט ושבט היה רוצה שבית המקדש ייבנה בחלקו. לכן העלים הכתוב וסתם את המקום ולא פירסמו, כך שגם אומות העולם וגם ישראל - לא ידעו עליו.

בית המקדש נבנה בחלקו של בנימין

המשכן היה בתחילה בגלגל ואח"כ בשילה ואח"כ בנוב וגבעון. משה רבינו ברך את בנימין שבית המקדש יבנה בחלקו ולא ינדוד עוד ממקום למקום כמו המשכן, אלא ישכון עליו לבטח וישכון הקב"ה שם שכינתו, כמי שקובע מקומו בבית אהובו ידיד נפשו, שבטוח בלבו שיקבלהו בשמחה.

בדברים ל"ג, י"ב מובא: "לְבַנְיָמִן אָמַר: יְדִיד יִי יִשְׁכֵּן לְבֵטַח עִלְיֹ, חֲפִי עִלְיֹ כֹל הַיּוֹם וּבֵין כְּתִפָּיו שָׁכֵן". בנימין קיבל את בית המקדש באהבה רבה כל כך שנתן לו את מבחר מקומו, כאדם הנושא את יקירו בין כתפיו. לפי אונקלוס: בנחלת בנימין תשרה השכינה וייבנה בית המקדש, ויביאו שם בבוקר ובערב קורבנות, והכהנים יקבלו כל אחד את חלקו בקורבן. ובנימין אשר נמשל לזאב, בידו עתידה ליפול מלכות מדי שנמשלה לזאב.

ולמה זכה בנימין שבחלקו יבנה בית המקדש?

1. בנימין לא היה נוכח במכירת יוסף, ולמרות שידע - שתק, כדי לא להלבין את פני אָחיו.

2. שבט בנימין קפץ ראשון לים, וגם "נצמד" לשבט יהודה, ולא סר אחרי ירובעם כמו שאר השבטים.

3. בנימין נולד אחרי שהשתחוו לעֵשָׂו (וכמובן שהוא לא השתחוה לעשו), ובנימין היה היחידי שנולד בארץ ישראל.

4. בנימין היה צדיק מושלם אשר לא טעם טעם חטא מימיו, והיה אחד מארבעה אנשים בעולם אשר לא חטאו ולא היו צריכים למות, אלא מתו רק בעטיו של נחש, בחטא אדם הראשון.

בספר בראשית מ"ט, כ"ז מובא שיעקב ברך את בנימין: "בְּנֵימִין זָאֵב יִטְרֹף בְּבִקְרֵי יֹאכֵל עַד וְלָעָרֵב יִחַלֵּק שְׁלָלִי". לפי רש"י: זה רומז למלכות שאול, שהיה המלך הראשון של ישראל ובא משבט בנימין. "וְלָעָרֵב" - ואפילו לאחר שתשקע השמש וישראל יהיו בגלות ע"י נבוכדנצר שיביאם לבבל, תתפרסם גדולתם של מרדכי ואסתר המלכה משבט בנימין, שעל ידם יושעו ישראל והם יירשו את כל נכסי המן הרשע.

מקום המקדש ניקנה בכסף מלא

במדרש רבה בראשית ע"ט, ז' מובא: אמר רב יודן בר סימון: זה אחד משלושה מקומות שאין אומות העולם יכולים לומר גזולים הם בידכם, ואלו הם:

א. מערת המכפלה בחברון

מקום מערת המכפלה בחברון וסביבותיה נקנו ע"י אברהם אבינו מעפרון ב-400 שקל כסף עובר לסוחר: "וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת: אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֶבֶר לְסֹחֵר. וַיִּקֶם שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמִכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מִמְרָא, הַשָּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ, וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֵה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב, לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי חֵת בְּכָל בָּאֵי שְׁעַר עִירוֹ" (בראשית כ"ג, ט"ז). לפי רשב"ם: "שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמִכְפֵּלָה" הכוונה לכל הבקעה כי כל הבקעה קרויה מכפלה.

ב. מקום בית המקדש והר הבית בירושלים

מקום בית המקדש והר הבית בירושלים נקנו ע"י דוד המלך בשקלי זהב משקל 600: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְאַרְנֹן: לֹא, כִּי קָנָה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מָלֵא... וַיִּתֵּן דָּוִד לְאַרְנֹן בַּמָּקוֹם שְׁקָלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת" (דברי הימים א', כ"א).

ג.

מקום קבורתו של יוסף בשכם

מקום קבורתו של יוסף בשכם נקנה ע"י יעקב אבינו מידי בני חמור ב-100 קשיטה: "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלִם עִיר שְׁכֶם... וַיִּקֶן אֶת חֶלְקַת הַשָּׂדֵה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוּ מִיַּד בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קִשְׁיָטָה" (בראשית ל"ג, י"ח-י"ט).

"וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף... וְאֲנִי נִתְתִּי לָךְ שְׁכֶם אֶחָד עַל אַחִיד" (בראשית מ"ח, כ"א). רש"י: שכם ממש, היא תהיה לך חלק אחד יתירה על אחיד.

הר המוריה שייך לישראל מאז בריאת העולם

אדם הראשון וחווה - בהר המוריה

במסכת נזיר ח', ב' מובא: שהאדם הראשון נוצר מן העפר, מאדמת המזבח שבהר המוריה. בריאת האדם היתה דוקא במקום בית המקדש ששם הוא מקום כפרתו, לרמוז שללא תשובה אין לאדם תקנה. שכן, אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

למחרת יום בריאתו הקים האדם הראשון מזבח בהר המוריה, והקריב עליו קורבן: שור פר מקרין מפריס. רש"י: "משור פֶּר" - הוא שור שהקריב אדם הראשון, שנברא בקומתו. מנחת שי: "מִקְרָן" - אמר רב יהודה: שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו. "מִקְרָן מִפְּרִיס" רצה לומר: בעל קרניים גדולות ופרסות רחבות, שהוא שור יפה למראה ובעל בשר.

כל יצורי העולם נבראו במאמר ה' ואילו אדם הראשון נברא בידי הקב"ה. בזוהר הקדוש מובא: בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את האדם, אסף עפרו מארבע רוחות העולם (כיון שסופו למות, ובכל מקום בעולם תהיה האדמה מקבלת אותו). וראשו נברא מן העפר של ארץ ישראל, ועשה אותו במקום ביהמ"ק, מאותה האדמה ששם נבנה בית המקדש שלמטה, וכינס הקב"ה מים מכל חלקי האדמה ובהם לָש את העפר, והמשיך על האדם הראשון נשמת חיים מבית המקדש של מעלה.

ואמרו חז"ל: שאדם הראשון היה גדול מאוד, מסוף העולם ועד סופו גם בחכמה. ויש אומרים (במסכת חגיגה): מן הארץ ועד לרקיע. והיה יפה מאוד ופניו מאירות, וזיוו היה דומה לאור שנברא בששת ימי בראשית, שהאיר מסוף העולם ועד סופו.

בזוהר בראשית דף ל"ד נאמר: שגם בריאת האשה היתה בהר המוריה. בהיות אדם הראשון בהר המוריה, באותו מקום שבו נבנה בית המקדש, הפיל עליו הקדוש-ברוך-הוא תרדמה עזה, ובהיותו שקוע בשינה לקח אחת מצלעותיו וממנו יצר את האשה.

במדרש תהלים, רבינו בחיי ותרגום יונתן מובא: ששערי גן עדן סמוכים להר המוריה, וכאשר גורש האדם מגן עדן שוּפָן בהר המוריה, שהוא אותו המקום שמשם נוצר ושם הוליד את בניו.

קין והבל - בהר המוריה

קין והבל הקריבו קורבן על גבי המזבח אשר בנו בהר המוריה, בדיוק במקום בו היה המזבח אשר בנה אדם הראשון ועליו הקריב את קורבנו.

במסכת ברכות ומובא ב"ילקוט מעם לועז", נאמר: שאחת הסיבות שבגללן התקוטטו קין והבל היתה, כי חשבו שהם יהיו בניו היחידים של האדם הראשון, וכל אחד מהם טען שבתחמו צריך להיבנות בית המקדש. כיון שכבר אז ידעו את המקום אשר בו עתיד היה להיבנות בית המקדש, שראו את אדם הראשון שהביא הקורבן באותו מקום עצמו.

ומאחר שהמקום היה קדוש כל כך, ביקש כל אחד מהם שבית המקדש ייבנה בחלקו, כיון שחשבו שהם יחיו עד לאותו הזמן בו ייבנה בית המקדש.

נח - בהר המוריה

נח ובניו אשר יצאו מן התיבה אחרי המבול, הביאו קורבן לה'. לפי מסורת חז"ל בפרקי דרבי אליעזר הגדול, כ"ג: המזבח של נח ובניו הוקם בהר המוריה, בדיוק במקום בו הוקם המזבח על ידי האדם הראשון.

ולפי חז"ל: עָלָה הַזֵּית אֲשֶׁר הֵבִיאה הַיּוֹנָה אֶל תֵּיבַת נֹחַ נֶלְקַח מִהָר הַמְּשַׁחָה, הוּא הַר הַזֵּיתִים הַקְּרוֹב לִירוּשָׁלַיִם.

עקידת יצחק - בהר המוריה

אברהם אבינו שורש עם ישראל, גלגול האדם הראשון, מתחיל להוציא את הקדושה מן המקום אליה נפלה בחטא אדם הראשון. בבראשית י"ד, י"ח בימי אברהם אבינו נאמר: "וּמִלְכֵי צָדָק מְלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּיָן וְהוּא כִהֵן לֶאֱ-ל עֶלְיוֹן". ו"שָׁלֵם" זו ירושלים, כמו שנאמר בתהילים ע"ו, ג': "וַיְהִי בְשָׁלֵם סוּכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן". חז"ל פרשו שגם "השולמית" בשיר השירים מן שָׁלֵם (מ"שלים"), שהיא ירושלים.

במסכת נדרים ל"ב מובא: אומרים כי מלכי צדק הוא שם בן נח, שהלך מארצו לירושלם לעבוד שם את ה', והיה להם לכהן לא-ל עליון. מלכי צדק הוא שם בנו של נח, גם לפי רבינו בחיי. "בעל הטורים": מלך שלם (ראשי תיבות מש) ובהיפוך אותיות זהו שם.

עקידת יצחק אבינו על הר המוריה

"וַיֹּאמֶר: קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתְךָ אֶת יִצְחָק, וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים" ... (בראשית פרק כ"ב, ב').

קדושת ירושלים באה לה עם עקידת יצחק על הר המוריה על אבן השתיה, היא האבן שממנה הושתת (נברא) כל העולם. בזוהר מובא: בְּאֵר וראה כשברא הקב"ה את העולם, זרק אבן יקרה אחת מתחת כסא הכבוד ושקע עד התהום, וראש אחד של אותו האבן נעוץ בתוך התהום, וראשו השני למעלה. ואותו ראש השני העליון הוא הנקודה אחת שעומדת באמצע העולם, ומשם התפשט העולם לימין ולשמאל ולכל הצדדים, והתקיים העולם עם אותה נקודה האמצעית. ואותה האבן נקראת אבן השתיה, שממנה נשתל העולם לכל הצדדים, עוד "שתיה"

שת י-ה : שהקב"ה שם אותה להיות יסוד העולם ושתילת הכל. אברהם אבינו התפלל שבזכות העקידה על הר המוריה ובזכות מסירות הנפש של יצחק, ינצלו ישראל בכל עת צרה שלא תבוא. במדרש אגדה מובא : "ה' יראה" (בראשית כ"ב, י"ב), ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפורענות, כאילו אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח.

בבראשית כ"ד, ס"ג מובא : "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עָרְבִי". לפי מסכת ברכות כ"ו, ב' : יצחק אבינו תיקן תפילת מנחה, שאין שיחה אלא תפילה. ומובא במסכת פסחים פ"ח, א' : שתפילתו של יצחק היתה בהר המוריה שנקרא שדה. ורש"י מביא במסכת חולין צ"א, ב' : שמקום המקדש הוא הר המוריה בו התפלל אברהם אבינו, והוא השדה שהתפלל בו יצחק.

חלום יעקב - בהר המוריה

לפי חז"ל יעקב לן בבית א-ל, כלומר בבית האלקים, בהר המוריה. אמר רבי שמעון בר יוחאי : ...מלמד שהראה הקדוש-ברוך-הוא ליעקב בית המקדש.

"וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמֶשׁ, וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרֹאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא" ... (בראשית כ"ח, י"א), הוא המקום אשר בו שכב יעקב אבינו לישון "וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלֶם מְצַב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹקִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ". ושם דיבר אליו הקדוש-ברוך-הוא והבטיחו : "הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנֶּה וּלְזָרְעֶךָ... וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר : אֲכֹן יֵשׁ יְיָ בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. וַיִּירָא וַיֹּאמֶר : מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה! אֵין זֶה כִּי אִם בַּיִת אֱלֹקִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. וַיִּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֲבָן אֲשֶׁר שָׁם מְרֹאֲשֵׁתוֹ... וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בַּיִת אֶ-ל" ... (בית ה').

דוד המלך זובח - בהר המוריה

"בַּעֲת הַהִיא בְּרֹאֵת דָּוִד כִּי עָנְהוּ יְיָ בְּגִרְוֹן אֶרְנוֹן הַיְבוּסִי וַיִּזְבַּח שָׁם... וַיֹּאמֶר דָּוִד : זֶה הוּא בַּיִת יְיָ הָאֱלֹקִים וְזֶה מִזְבֵּחַ לְעֹלֵה לִישְׂרָאֵל" (דברי הימים א', כ"ב, א'). מקומו המדויק של בית המקדש מתגלה לדוד המלך, ומכאן ואילך כל המבקש להקריב קורבן לה' - יצא ויקריב על אותו מזבח (רש"י).

**שלמה המלך בונה את בית המקדש הראשון -
בהר המוריה**

וכאשר בא שלמה המלך לבנות את בית המקדש, נאמר בדברי הימים ב' ג': "וַיִּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת יְיָ בִּירוּשָׁלַם בְּהַר הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ, אֲשֶׁר הָכִין בְּמָקוֹם דָּוִד בְּגֵרֶן אֶרְנָן הַיְבוּסִי".

בית המקדש השני נבנה - בהר המוריה.

בית המקדש השלישי יבנה בע"ה - בהר המוריה, במהרה בימינו, אמן.

בית המקדש מוריד שפע לכל העולם

בזכות בית המקדש יורד שפע לכל העולם כולו. כאשר ישראל היו שמחים, ליבם היה להשפיע על כל העולם כולו שפע טובה. בחג הסוכות היו ישראל מקריבים 70 פרים כנגד 70 אומות העולם, כדי לכפר עליהם והתפללו עליהם לטוב. ובזכות ישראל הקב"ה מביא רווחה לעולמו. בחג הסוכות היה ניסוך היין וניסוך המים בבית המקדש ונתברך כל העולם כולו בשפע לכל השנה.

בספר התודעה כרך א', עמוד רי"ד מובא: אמר רבי יהושע בן לוי: אילו היו אומות העולם יודעים, עד כמה היה המקדש יפה וטוב ומועיל להם, היו שולחים קסטרויות (מגדלי שמירה) וחיילים שהיו מקיפים אותו כדי לשומרו, שהיה בית המקדש יפה וטוב ומועיל להם יותר מלישראל.

בזהר פרשת תרומה נאמר: הארץ הקדושה היא אמצעית העולם, ובאמצעה של ארץ הקדושה הוא ירושלים, ואמצעה של ירושלים היא בית קודש הקודשים, וכל הטוב וכל המזון של הישוב כולו (של העולם כולו) יורד שמה מלמעלה, ואין לך מקום בכל הישוב (בכל העולם) שאינו ניזון משם...

... נקודה האמצעית של כל ארץ הקדושה בבית קודש הקודשים. ואעפ"י שעתה אינו מתקיים (ולמרות שבית המקדש אינו קיים כעת), עם כל זאת בזכותו ניזון כל העולם, ומזון וכלכלה יוצאים משם לכל... מכח זכות של הארץ נמצא מזון וכלכלה בעולם.

אבישג השונמית

"וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים, וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ" (מלכים א', א', א')

דוד המלך הגיע כבר לימיו האחרונים קרוב לגיל 70 שנה, ובימי זקנתו נחלש ונפל למיטה. והאדם הזקן, ככל שמזקין חוס גופו הטבעי הולך ומתמעט, לכן גופו של דוד המלך הצטנן עד כדי כך שלא יכל להתחמם, למרות כל הבגדים בהם כיסוהו. במסכת ברכות ס"ב, ב' מובא: כל המבזה את הבגדים לבסוף אינו נהנה מהם. ולפי שכרת דוד את כנף המעיל אשר לשאול, לא נהנה מהבגדים לעת זקנתו.

ואף על פי שלא היה דוד אלא רק בן שבעים שנה (כמעט), תשש כוחו וקפצה עליו הזיקנה מפני המלחמות אשר נלחם. במשך כל ימיו עברו על דוד המלך צרות רבות, צער, קרבות ומלחמות, נידודי שינה, נדודים ורדיפות, תעניות רבות, תלאות, ייסורים רבים וייסורי תשובה קשים ועוד, אך יותר מכל: נבהל ונבעת מחרבו של המלאך המשחית העומד בין הארץ לשמים, בידו חרב שלופה ונטויה על ירושלים להשחית, ומקנח את חרבו בטליתו של דוד המלך, עד אשר דמו הצטנן כל כך שכל הבגדים לא הועילו לו לחממו ולשמור על חוס גופו. וזו גם אחת הסיבות החשובות לכך שעבדיו יעצו לו: שיבקשו עבורו נערה בתולה שתעמוד לפני המלך ותהיה לו סוכנת, כדי שיחם לו וכדי להסיח את דעתו מהמראה הנורא של המלאך המשחית. דוד המלך הסכים עם עבדיו, הוא הבין שהדבר נחוץ לו לריפוי. ומביאים אל המלך את אבישג השונמית, "וַיִּבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִּית וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ לְמֶלֶךְ. וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד מְאֹד, וַתְּהִי לְמֶלֶךְ סִכָּנָת וַתִּשְׁרָתֵהוּ". והמלך דוד כבש את תאוותו כיון שהיה בפרישות, "וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָה" (מלכים א', א', ב' ד').

"וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים" דוד המלך בא וכל ימיו אתו, שלם לחלוטין, ללא שום פגם וללא שום רבב.

מרידת אדניה בן דוד והמלכת שלמה הצעיר

אֲדֹנִיָּה היה בנו הרביעי של דוד המלך, לפי סדר הלידה. ומאחר שאמנון - בנו הבכור של דוד המלך נהרג בידי אבשלום, על אשר עשה לתמר, ומאחר שפְּלָאֵב - שבנו השני של דוד המלך, שהיה צדיק עולם ותלמיד חכם עצום שעסק כל ימיו בלימוד תורה, וניתר על המלוכה למען לימוד התורה, ומאחר שאבשלום - בנו השלישי של דוד המלך מת במרידתו, הבין אֲדֹנִיָּה בן חגית שזהו אך טבעי, שהוא - הַבֵּן הגדול מכל אחיו החיים (למרות היותו רביעי בסדר הלידה), ימלוך אחרי דוד אביו. והוא אף הכתיר את עצמו לפני מות אביו! אדוניה היה טוב תואר מאוד, וחשב שבשל יופיו החיצוני הוא ראוי למלוך. הוא היה מתנשא ואומר: אני אמלוך! וגם עשה לו תכסיסי

מלכות: רָכַב ופרשים וחמישים איש רצים לפניו. ומאחר שאביו לא הוכיחו מימיו כדי לא לצערו, חשב שהוא הראוי למלוכה.

לאדוניה הצטרפו גם יואב בן צרויה שר צבא דוד המלך, וגם אביתר הכהן שהיו מנאמני המלך. ומאחר ש"נאמני" המלך היו עם אדוניה, היה ברור כלפי חוץ שאדוניה לא ימרוד בדוד אביו. ה"מצודות דוד" מביא: שיואב נטה אחרי אדוניה, כיון שידע מראש שדוד יצווה את שלמה להענישו על כך שהרג את אבנר ואת עמשא ואת אבשלום. וגם אביתר הכהן שנסתלק ע"י דוד מלהיות בכהונה נטה אחרי אדוניה במחשבה שאדוניה יחזירו לכהונה.

אך האנשים החשובים והמקורבים לדוד המלך באמת, לא היו עם אדוניה: לא צדוק הכהן בו בחר דוד, לא בניהו בן יהוידע ראש הסנהדרין, לא נתן הנביא אשר ניבא לדוד ששלמה בנו ימלוך אחריו, לא שְׁמְעִי וְרַעִי (חושי הארכי), וגם לא הגיבורים אשר לדוד. ובכל זאת, אדוניה זוכה צאן ובקר ומריא בעין רוגל. הוא מזמין: את כל אחיו בני המלך ואת אנשי יהודה. אך אינו מזמין את: נתן הנביא, בניהו, לא את הגיבורים וגם לא את שלמה אחיו.

כאשר רואה נתן הנביא את כל זאת, וביודעו שדוד מתכוון להמליך את שלמה, מחפש נתן הנביא דרך להודיע לדוד, אך מבלי שיחשוד בו שהוא נוגע בדבר. לכן, אמר נתן הנביא אל בת-שבע אִם שלמה: האם שמעת כי מֶלֶךְ אדוניה, ואדונינו דוד לא ידע על כך? הרי אם אדוניה ימלוך הוא יהרוג את שניכם (את שלמה ואמו), לכן אתן לך עצה כיצד למלט את נפשך ואת נפש שלמה בנך, לכי ובואי אל המלך ואמרי לו: אתה אדוני המלך נשבעת לאמתך לאמור כי שלמה בנך ימלוך אחרֶיךָ והוא יֵשֵׁב על כסאך, ומדוע מֶלֶךְ אדוניה? נתן הנביא מבטיח לבת-שבע שגם הוא יגיע אחריה כדי לחזק את דבריה בפני דוד המלך.

בת-שבע באה אל חדר המלך ותשתחו למלך, ויאמר המלך: מה לך? והיא עונה: שהמלך נשבע כי שלמה בנה ימלוך אחריו ויֵשֵׁב על כסאו, ועתה הנה מֶלֶךְ אדוניה, וגם זָבַח שור ומריא וצאן לרוב, ואף הזמין את אביתר הכהן ויואב שר הצבא, ולשלמה לא קרא. ואתה אדוני המלך, עיני כל ישראל עליך להגיד להם: מי יֵשֵׁב על כסא אדוני המלך אחריו?

עודנה מדברת עם המלך, והנה נתן הנביא בא. נתן משתחוה לפני המלך ואומר לו: אדוני המלך, האתה אמרת: אדוניה ימלוך אחרֶיךָ והוא יֵשֵׁב על כסאי? כי יָרַד היום וזָבַח שור ומריא וצאן לרוב, וגם קרא לכל בני המלך ולשרי הצבא ולאביתר הכהן, והנה הם אוכלים לפניו ואומרים: יחי המלך אדוניהו! ולי עבדך, ולצדוק הכהן, ולבניהו בן יהוידע, ולשלמה - לא קרא. נתן הנביא שואל את דוד המלך: האם המלכת אדוניה, היא ביוזמתו של אדוני המלך?

לשמע דברי מֶרְד אדוניה בדוד, מתגבר דוד המלך כארי כדי לסכל את עצת אדוניה. הוא מצווה לקרוא לבת-שבע והיא באה ועומדת לפני המלך. "וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר: חַי יְיָ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת נַפְשִׁי מִכָּל צָרָה, כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: כִּי שְׁלֹמֹה בְנִי יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאֵי תַחְתָּי, כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה". בת-שבע קדה ומשתחוה לפני המלך ואומרת: "יְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם".

דוד המלך ממהר לקיים את שבועתו ולהמליך את שלמה בנו תחתיו, בעודנו בחיים. הוא מצווה לקרוא אליו את: צדוק הכהן, נתן הנביא, בניהו בן יהוידע ראש הסנהדרין, ואומר להם: הרכיבו את שלמה בני על הפרדה אשר לי - וזה סימן לשלמה שימלוך וסימן לגדולה, כיון שאין הדיוט רוכב על סוסו של מלך (רש"י). והורידו אותו אל הגיחון - למעיין השילוח שעל יד ירושלים, שהמעיין הוא לסימן טוב: שתמשך מלכותו כמו שיתמשך המעיין (רד"ק), שם צדוק הכהן ונתן הנביא ימשחו אותו למלך על כל ישראל. ותקעתם בשופר, ואמרתם: יחי המלך שלמה! ולאחר משיחת שלמה למלך ילכו אחריו, ושלמה יבוא וישב על כסא דוד המלך, והוא ימלוך תחתיו בעודו בחיי, ואת שלמה מצווה דוד להיות לנגיד על ישראל ויהודה.

עבדי דוד מבצעים את אשר ציווה להם דוד: מרכיבים את שלמה על פרדת דוד המלך וכולם יורדים מעיר דוד אל הגיחון. צדוק הכהן מביא את הקרן ושמן המשחה מהאוהל וביחד עם נתן הנביא משחו את שלמה בן דוד למלך. ויתקעו בשופר, ויאמרו כל העם: יחי המלך שלמה! וכל העם שמחים שמחה גדולה, עולים אחריהם ומחללים בחלילים, והארץ כאילו מתבקעת מקולם. אדוניהו ויואב וכל הקרואים עמהם, שומעים את קול השופר ולא מבינים מה פשר כל הקולות הללו ומדוע כל הקריה הומה. והנה יונתן בן אביתר הכהן מגיע, ומבשר לאדוניהו מה פשר קולות השמחה הנשמעים בקריה ההומה: דוד המלך המליך את שלמה בנו למלך תחתיו!

שלמה נמשח בגיחון וגם ישב על כסא המלוכה. ודוד מודה לה' ואומר: "בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם יֵשֵׁב עַל כִּסְאֵי וְעֵינַי רְאוֹת". דוד ממליך את שלמה בנו בחייו, לפי ציווי ה' כמובן וכפי שהבטיח לבת-שבע: "וַדָּוִד זָקֵן וְשָׁבַע יָמָיו וַיִּמְלֹךְ אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ עַל יִשְׂרָאֵל".

ויחרדו ויקומו כל אורחי אדוניהו וילכו איש לדרכו, ואדוניהו היגרא מפני שלמה וחושש שלא יחמול עליו, הולך ומחזיק בקרנות המזבת. מעשה אדוניה נודע לשלמה, והיה ברור שאדוניה הכיר במלכות שלמה והתיירא ממנו. אדוניה מבקש משלמה המלך אחיו, שישבע לו שלא ימיתו בחרב. שלמה המלך מרחם על אדוניה אך מזהירו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: למרות שהפעם הוא חונן אותו, אם בעתיד יפגע במלכותו - יהיה בן מוות, "וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה: אִם יִהְיֶה לָּבֶן חַיִּל לֹא יִפְּל מִשְׁעַרְתּוֹ אֶרְצָה וְאִם רָעָה תִּמָּצָא בּוֹ וְיָמָת" ... אדוניהו משתחוה לשלמה המלך, "וַיֹּאמֶר לוֹ

הכנות דוד המלך לבניין בית המקדש

"וַיֹּאמֶר דָּוִד : שְׁלֹמֹה בְּנִי נַעַר וְרָךְ, וְהִבִּיתִּי לְבָנוֹת לָיִי לְהַגְדִּיל לְמַעַלְהָ לְשֵׁם וְלִתְפָאֶרֶת לְכָל הָאָרְצוֹת, אֲכִינָה נָא לוֹ. וַיְכֹן דָּוִד לָרֵב לְפָנָי מוֹתוֹ".

ברגע שנודע לדוד המיקום המדוייק של בית המקדש, מיד החל להתארגן לבניית בית המקדש. ראשית הכין דוד המלך בכל נצחונותיו על האוייבים מסביב את הרקע לשקט, הבטחון והשלום אשר ישרור בימי שלמה המלך בנו, ובימי בית המקדש, "הֲלֹא יִי אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם וְהִנִּיתִי לְכֶם מְסָבִיב, כִּי נָתַן בְּיָדִי אֶת יְשֵׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנָי יִי וְלְפָנָי עַמּוֹ" (דברי הימים א', כ"ב).

המלבי"ם: המנוחה מהאוייבים היא תנאי לבניין בית המקדש, כפי הכתוב בתורה דברים י"ב, י"א: "וְהִנִּיתִי לְכֶם מְסָבִיב מִכָּל אֲיִבֵיכֶם מְסָבִיב וַיִּשְׁבְּתֶם בְּטַח. וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יִי אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁכּוֹן שְׁמוֹ שָׁם..."

דוד המלך אשר פעל רבות לבניין בית המקדש, הכין במשך השנים כמויות אדירות של חומרי בניה הדרושים לבניית בית המקדש: דוד המלך מעמיד חוצבים לחצוב אבני גזית, מכין ברזל לרוב, מסמרים, נחושת לרוב אין משקל, 1,000,000 - מיליון כיכרי כסף (מיליון כיכרי כסף! כפול 43 קילוגרם לכיכר = כ-43 מיליון קילוגרם כסף!), עצי ארזים לאין מספר, 100,000 כיכרי זהב, אבנים יקרות ועוד... (פירוט נוסף יובא להלן). וגם בעלי מקצוע לרוב, פועלים, בעלי מלאכה, אומנים גדולים ועוד... ומצווה את שרי ישראל לעזור לשלמה בנו: "וַיִּצַו דָּוִד לְכָל שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לֵעֲזֹר לְשֹׁלֹמֹה בְּנוֹ".

דוד המלך מכין את משמרות הכהונה והלויה, משוררים, שוערים, גיזברים ועוד... ובזכות כל מסירות הנפש של דוד המלך למען בניין בית המקדש, נחשב לו כאילו הוא עצמו בנה את בית המקדש.

דוד המלך מכין חומרים לבניין בית המקדש

מובא בדברי הימים א', כ"ב: "וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָנוֹס אֶת הַגְּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (דוד העסיק את הגרים, כיון שלא רצה להעביד את ישראל בפרד), וַיַּעֲמֵד חֲצֻבִים לְחֻצוֹב אֲבָנֵי גִזִּית לְבָנוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים, וּבְרָזַל לָרֵב לְמַסְמְרִים לְדִלְתוֹת הַשְּׁעָרִים וְלְמַחְבְּרוֹת הַכֵּין דָּוִד, וַיִּנְחֹשֶׁת לָרֵב אֵין מְשָׁקֶל, וַעֲצֵי אֲרָזִים לְאֵין

מִסְפָּר כִּי הֵבִיאוּ הַצִּדְנִים וְהַצָּרִים עֲצֵי אֲרָזִים לָרֶב לְדָוִד... וְהָיָה בְּעֵינָי
הַכִּינּוּתֵי לְבֵית יְיָ זָהָב כְּפָרִים מֵאָה אֶלֶף, לִפִּי אֲנֻצִיקְלוֹפֵדִיָּה כִרְטָא בְּשִׁיתוֹף
עִם מִכּוֹן הַמִּקְדָּשׁ: "בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם", עֲמוּד 49, כֹּל כִּיכָר = כ-43
ק"ג זָהָב. כְּלוּמָר: 100,000 כִּיכָרֵי זָהָב = 4 מִילִיוֹן ו-300 אֶלֶף ק"ג זָהָב!
וְכֶסֶף אֶלֶף אֶלְפִים כְּפָרִים כְּלוּמָר מִילִיוֹן כִּיכָרֵי כֶסֶף! (מִילִיוֹן כְּפוֹל 43 קִילוֹגְרָם
לְכִיכָר = כ-43 מִילִיוֹן קִילוֹגְרָם כֶסֶף!), וְלִנְחָשֶׁת וְלִבְרָזָל אֵין מְשֻׁקָּל כִּי לָרֶב הָיָה,
וְעֲצִים וְאַבְנֵים הַכִּינּוּתֵי וְעֲלִיָּהֶם תּוֹסֵף, וְעִמָּךְ לָרֶב עֲשֵׂי מְלֶאכֶה, חֲצָבִים,
וְחָרְשֵׁי אָבֹן וְעֵץ, וְכֹל חָכֵם בְּכֹל מְלֶאכֶה"...

מובא בדברי הימים א', כ"ט: כאשר מנדב דוד המלך את העם לבניין בית
המקדש במעמד שרי ישראל, הוא אומר: "וּכְכֹל פְּחֵי הַכִּינּוּתֵי לְבֵית
אֱלֹקֵי: הַזָּהָב לְזָהָב וְהַכֶּסֶף לְכֶסֶף, וְהַנְּחָשֶׁת לְנְחָשֶׁת, הַבְּרָזָל לְבְרָזָל,
וְהָעֲצִים לְעֲצִים, אֲבָנֵי שֶׁהֵם וּמְלוֹאִים, אֲבָנֵי פִוֶּז וְרִקְמָה, וְכֹל אָבֹן יִקְרָה,
וְאַבְנֵי שֵׁשׁ לָרֶב.

ועוד בַּרְצוּתֵי בְּבֵית אֱלֹקֵי, יֵשׁ לִי סִגְלָה זָהָב וְכֶסֶף נִתְּתֵי לְבֵית אֱלֹקֵי (סגולה -
לִפִּי הַמְּלַבִּיִּים הַכוּוֹנָה: יֵשׁ לִי אוֹצֵר זָהָב וְכֶסֶף מְזוּקָק שֵׁשׁ בּוֹ סִגְלוֹהַ, וְבוֹ יִטִּיחוּ אֶת קִירוֹת הַבֵּית
הַבְּנוּיִים מֵאַבְנֵי גִזִּית, כִּיוֹן שְׁבֵית הַמִּקְדָּשׁ צָרִיךְ לְהִיבְנוֹת בַּפֶּאָר וּכְבוֹד). לְמַעַלְהָ מִכָּל הַכִּינּוּתֵי
לְבֵית הַקְּדָשׁ: שְׁלֹשֶׁת אֶלְפִים כְּפָרֵי זָהָב מִזָּהָב אוֹפִיר, וְשִׁבְעַת אֶלְפִים כְּפָר
כֶּסֶף מְזוּקָק, לְטוֹחַ קִירוֹת הַבֵּיתִים. לְזָהָב לְזָהָב, וְלִכֶּסֶף לְכֶסֶף, וְלִכָּל מְלֶאכֶה
בְּיַד חָרְשֵׁים".... אִמֵּר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לִקִּישׁ: לֹא הִיָּה הָעוֹלָם רֵאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ
בְּזָהָב, וְלִמָּה נִבְרָא (הַזָּהָב)? בְּשִׁבִיל הַמִּשְׁכָּן וּבְשִׁבִיל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.
(מִדְרַשׁ רַבָּה שְׁמוֹת פֶּרֶשָׁה ל"ה).

בנוסף לזהב הטהור והמשובח אשר השאיר דוד המלך לשלמה המלך,
וברמת זיקוק ונקיות גבוהה, הקדוש ברוך הוא גילה לשלמה המלך אוצר
גנוז של זהב מגן העדן. לפי הגמרא והמפרשים: שלמה המלך השתמש ב-
7 סוגי זהב לציפוי כל הכתלים בבית המקדש: זהב טהור, זהב טוב, זהב
שחוט, זהב סגור, זהב אופיר, זהב פרוויים, זהב מופז.

שבעה סוגי הזהב:

1. **זהב טהור** - זה הזהב הרגיל המופר לנו היום. זהו זהב מזוקק שהיו
טוחין בו את הכתלים. רבי יהודה בשם רבי אמי אמר: אלף ככר הכניס
שלמה אלף פעמים לפור, ולא עמדו אלא על ככר אחת (מדרש רבה במדבר).
מתוך 1,000 כיכרות זהב שזיקק קיבל שלמה המלך כיכר זהב אחת, אשר
זוקקה אלף פעמים.

2. **זהב טוב** - כמשמעו, שככל שמתכיכים אותו נשארת אותה כמות. שלמה
המלך היה מתיך את הזהב באש, ולמרות שכאשר מכניסים את הזהב
לאש כמות הזהב מתמעטת, שלמה המלך הכניס את הזהב הטוב לאש
פעמים רבות, ובכל זאת הזהב נשאר באותה כמות בדיוק. לפי הגמרא:

שלמה המלך הכניס 1,000 פעמים את הזהב הזה לאש והוציא אותה כמות בדיוק, לא נחסר ממנו מאומה, וזהו זהב טוב.

3. זהב שחוט - שחוט - משוך. זהו זהב שהיה נמשך כמו חוט. זהב רך ונוח להרקע שנטווה כחוט, והיה זהב טוב מאוד שהיה נמשך כשעווה חוטים דקים של זהב, ועושים ממנו כמעין צמה של זהב, והיה מצוי בבית המקדש.

4. זהב סגור - זהו זהב יפה עם גוונים יפים כמעין הארגמן. זהב נקי ומזוקק ותהליך זיקוקו כשנסגר בכור הצורך כדי לטהרו מסיגים, והוא מוציא את סיגיו בעשן. כאשר מגיע הזהב הזה לחנויות כדי להימכר, כולם סוגרים את חנויותיהם ובאים לראותו ומכאן שמו (ילקוט שמעוני בראשית ב'). זהב סגור שהיה סוגר בעד כל הזקבים שהיו שם, זהו זהב משובח שהיו טוחין בו את הכתלים, וגם את הדביר ובית קודש הקדשים. וכל הכלים היו נעשים ממנו: הספות והיעים והמזרקות והמזלגות והכפות והמחתות. ומי שיש לו ממנו, סוגרו לעצמו.

5. זהב אופיר - מין זהב יקר הבא מאופיר. זהב אופיר הוא החזק שבזהב, זהו זהב אשר שווה כל מחיר שתתן עבורו (כתם אופיר).

6. זהב פרוויים - זהו זהב בגווני אדום הנימצא רק בגן עדן, שם מצוי עץ שעליו צומח הזהב. זהב פרוויים - שדומה לדם הפריס מרוב שבחו ואדמימותו. זהב פרוויים מלשון: פָּרָה וְרָוָה, כלומר: זהב שעושה פירות. כשבנה שלמה את בית המקדש צר בו כל מיני אילנות, ובשעה שהאילנות שבשדה עושים פירות - אלו שבבית המקדש עושים פירות, ונראה שלא פירות ממש היו עושים לאכילה, אלא פירות של זהב (מהרש"א), והיו משירים פירותיהם ומלקטין אותם ומניחים אותם לבדק הבית. ובשעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל - יבשו כל אותם האילנות.

7. זהב מופז - זהב טוב ומזוקק מסיגיו ומבהיק ודומה לפז, זהב שקוף הדומה לקריסטל (קריסטל - אבן הדומה לזכוכית לבנה), ומבהיק כמרגלית (ולפי הגמרא מרגלית זה יהלום). זהב מופז אינו מצוי כיום, זהו הזהב אשר הראה הקדוש-ברוך-הוא לדוד המלך, כאשר הראה לו את מזמור התהלים בצורת מנורה כתוב על טס של זהב. זהב מופז שהיה דומה לגפרית כשהיא מוצתת באש והוא כנגד הקנה האמצעי. שלמה המלך ציפה את כסאו בזהב מופז: "וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא שֵׁן גְדוֹל וַיְצַפֶּהוּ זָהָב מוֹפָז".

דוד המלך מכין משמרות כהונה ולויה

דוד המלך מעמיד 24 משמרות כהונה ולויה כנגד 24 ספרים שבתורה. ובדברי הימים נכתב "דויד" בכתוב מלא שהוא בגימטריה 24, כנגד 24

משמרות שהעמיד דויד. "וַיֵּאָסֹף אֶת כָּל שְׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכְהֲנִים וְהַלְוִיִּם" (דברי הימים א', כ"ג, א').

המלבי"ם: לאחר שכבר המליך את שלמה, מסופר מה שעשה דוד לפני מותו לאחר שהמליך את שלמה, והכין את עצמו ללכת בדרך כל הארץ: שאז סידר את משמרות הכהונה והלויה, כדי שיהיו מוכנים לשלמה בנו, "וַיֵּלְעָמֵד בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא לְהַדוֹת וּלְהַלֵּל לַיהוָה וְכֵן לָעָרֵב" (דברי הימים א', כ"ג, ו) ואח"כ ציווה את שלמה ונאסף אל עמיו.

הרד"ק: דוד הבדיל את בני אסף והימן וידותון להיות משוררים, והאחרים להיות שוערים, והאחרים להיות גזברים על אוצרות בית ה' "וַיִּבְדֵּל דָּוִד וְשְׂרֵי הַצָּבָא לְעִבְדָּה לְבְנֵי אֶסָף וְהֵימָן וַיְדוּתוֹן הַנְּבָאִים בְּכַנְרוֹת בְּנִבְלִים וּבְמִצְלָתַיִם, וַיְהִי מִסְפָּרָם אַנְשֵׁי מְלֶאכֶה לְעִבְדָּתָם" (דברי הימים א', כ"ה, א').

בני אסף היו מנגנים בכלי שיר, ואסף שוֹרָה עליו רוח הקודש והיה משורר בפיו לקול הכנורות, וכן הימן וידותון כולם היו נביאים עם כלי השיר, כי ספר התהלים נאמר ברוח הקודש ויש בו נבואות ועתידות הגלות והגאולה. ואסף היה המורה אותם בשיר וניבא ואמר מזמורי נעים זמירות ישראל.

והיו בני אסף ארבעה, ובני ידותון ששה, ובני הימן היו ארבעה עשר, והנה בין שלושתם היו עשרים וארבעה ראשי משמרות כנגד הכהנים שהיו גם כן עשרים וארבע, ויוסף בן אסף ראש משמרות הלויים עם יהויריב ראש משמרות הכהנים וכן כלם, ואלה עשרים וארבע משמרות הלויים היה כל אחד מהם עם אחיו ובניו שנים עשר, הנה בין כולם היו מאתיים ושמונים ושמונה...

"וַיְהִי מִסְפָּרָם (של ראשי המשמרות הנזכרים עם חבריהם המלומדים בדבר שיר) עֶסְרִים אַחֲרֵיהֶם מִלְמַדֵי שִׁיר לַיהוָה כָּל הַמְּבִין (בדבר שיר) מְאֹתִים שְׁמוֹנִים וּשְׁמוֹנֶה" (דברי הימים א', כ"ה). ולא חישב את כל אלה המבינים ביותר בדבר הניגון, ומספר כולם היה ארבעת אלפים.

דוד המלך ממנה את משרתי המלך

דוד המלך חילק את ישראל ל-12 חלקים, שכל חלק מהם ישרתו ויכלכלו את בית המלוכה במשך חודש בשנה, "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְפָּרָם, רֵאשֵׁי הָאָבוֹת וְשְׂרֵי הָאֱלֹפִים וְהַמְּאֹת וְשִׁטְרֵיהֶם הַמְּשֻׁרְתִּים אֶת הַמֶּלֶךְ לְכָל דָּבָר הַמְּחַלְקוֹת, הַבָּאָה וְהַיִּצָּאת חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ לְכָל חֹדֶשׁ הַשָּׁנָה, הַמְּחַלְקֵת הָאֲחֹת (כל חודש מחלקה אחרת, כלומר: אחד חלקי שנים עשר מישראל) עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֶלֶף" (דברי הימים א', כ"ז, א').

כעת הכל מוכן לבניית בית המקדש!

דוד המלך אומר: "עֲתָה תָּנֻנוּ לְבַבְכֶם וְנִפְשְׁכֶם לְדָרוֹשׁ לַיְי אֱלֹהֵיכֶם, וְקוֹמוּ וּבְנוּ אֶת מִקְדָּשׁ יְי אֱלֹהֵיכֶם, לְהָבִיא אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְי וְכָלִי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לְבַיִת הַנִּבְנֶה לְשֵׁם יְי" (דברי הימים א', כ"ב).

במדרש תהלים מובא:

"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" - לדוד? והרי שלמה בנאו (שלמה בנה את בית המקדש)? אלא הואיל ודוד חשב לבנותו ומסר נפשו עליו, אף על פי ששלמה בָּנוּ בונהו, נקרא על שמו של דוד.

דוד המלך מקהיל את שרי ישראל ומשיחת שלמה בשנית

דוד המלך מקהיל את כל שרי ישראל לירושלים

בדברי הימים א', כ"ח מתואר: כיצד לקראת סיום תקופת מלכותו, דוד המלך מקהיל את כל שרי ישראל לירושלים ונושא לפניהם דברים. דוד המלך מקהיל אליו את שרי השבטים, שרי המחלקות המשרתים את המלך, שרי האלפים ושרי המאות, שרי כל רכוש ומקנה למלך ולבניו שהם: השרים על אוצרות המלך, על הכרמים, הזיתים, המקנה, הבקר, הגמלים, הפרדים והצאן, הסריסים והגיבורים, וכל גיבור חיל.

דוד המלך מודיע לקהל: שלמה הוא בחיר ה' והוא יבנה את בית המקדש

דוד המלך קם על רגליו לפני כל שרי ישראל והנכבדים אשר הקהיל לירושלים, ולמרות הזיקנה התחזק לעמוד על רגליו לכבוד שרי ישראל הנאספים אליו, כדי לשאת בפניהם דברים.

דוד המלך אומר להם: שלמרות שחשב בלבו לבנות את בית המקדש, ואף על פי שעשה את ההכנות הדרושות לכך, לא הוא יבנה את בית המקדש כיון שכך אמר לו הקדוש-ברוך-הוא, כי דמים רבים שפך במלחמות על אויבי ישראל. "שָׁמְעוּנִי אַחֵי וְעַמִּי! אֲנִי עִם לְבָבִי לְבָנוֹת בַּיִת מְנוּחָה לְאֲרוֹן

בְּרִית יְיָ וְלַהֲדָם רַגְלֵי אֱלֹקֵינוּ, וְהַכִּינוֹתִי לְבָנוֹת, וְהֶאֱלָקִים אָמַר לִי: לֹא תִבְנֶה בַּיִת לְשָׁמַי, כִּי אִישׁ מְלַחְמוֹת אֶתָּה, וְדָמִים שָׁפַכְתָּ. הַרְדִּי ק: מאחר שנודמן לו שפירות דמים לרוב, מנעו ה' מלבנות את בית המקדש, שהוא בית לשלום ולכפרת עוון ולעטרת תפילה, כפי שמנעו להניף ברזל במזבח ובבית המקדש. מאחר שבדרך כלל עושים מהברזל כלי הריגה ולא כלי שלום.

דוד המלך ממשיך בדבריו אל המוזמנים החשובים ואומר למתקהלים הנכבדים: הקדוש-ברוך-הוא בחר בשבט יהודה מכל השבטים, ובחר בדוד מכל בני שבטו ומשפחתו למלך על כל ישראל – לעולם! ומכל בניו, ודוד המלך מדגיש: שהקדוש-ברוך-הוא נתן לו בנים רבים – ומכולם בחר ה' בשלמה בנו למלוך על ישראל ולבנות את בית המקדש. שלמה הוא בחיר ה'. ה"מצודות דוד" מביא: דוד המלך בא לרמוז כאן שלא נשא את בת-שבע בחטא, אחרת שלמה בנה לא היה ניבחר למלוכה. ובמיוחד לאור העובדה שבניו של דוד המלך מרובים, והיה מי שימלוך זולת שלמה. אך למרות הכל - שלמה הוא זה שנבחר ע"י ה'. "וּמִכָּל בְּנֵי, כִּי רַבִּים בְּנֵים נָתַן לִי יְיָ, וַיִּבְחַר בְּשִׁלְמֹה בְּנֵי לְשֹׁבֵת עַל כִּסֵּא מְלָכוֹת יְיָ עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר לִי: שְׁלֹמֹה בְּנִךְ הוּא יִבְנֶה בַּיִתִּי וְחִצְרוֹתַי, כִּי בַחֲרֹתִי בּוֹ לִי לְבֵן וְאֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב". (דברי הימים א', כ"ח, ה'). גם עצם העובדה שנתן הנביא הוא שהמליך את שלמה בן בת-שבע, מוכיחה שגם הנביא לא חשב שיש פה עוון אשת איש, ואפילו אינו חוסך בשום מאמץ כדי ששלמה הוא שיהיה המלך ולא אדוניהו אחיו הגדול ממנו בשנים.

שלמה הוא בחיר ה' למלוך אחרי דוד המלך על כל ישראל, והוא בחיר ה' לבנות את בית המקדש הראשון. "וְהַכִּינוֹתִי אֶת מְלָכוֹתָו עַד לְעוֹלָם, אִם יִחְזַק לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטַי כִּיֹּם הַזֶּה". ואם יקפיד ללכת בדרך ה', מלכותו תיכון עד עולם.

ועתה מבקש דוד המלך מכל הקהל: לשמור ולדרוש את כל מצוות ה' למען ירשו את הארץ הטובה, "וְהִנְחַלְתֶּם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם עַד עוֹלָם". דוד המלך מצווה את שלמה בנו לעיני כל הקהל לשמור את מצוות ה': "וְאֶתָּה שְׁלֹמֹה בְּנִי, דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ וְעִבְדֵהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנַפְשׁ חֲפִצָּה... "רְאֵה עֲתָה כִּי יְיָ בָּחַר בְּךָ לְבָנוֹת בַּיִת לְמִקְדָּשׁ, חֲזַק וַעֲשֵׂה!" (דברי הימים א', כ"ח, ט')". רש"י: בַּיִת לְמִקְדָּשׁ - לא לבנות לו לדור בו, כי השמים ושמי השמים לא יכללוהו. אלא לְמִקְדָּשׁ - לצורך הארון שנקרא מקדש.

דוד המלך מנדב את העם לבניין בית המקדש

דוד המלך נותן לשלמה בנו את התוכניות לבניית בית המקדש... הוא מתאר בפני המוזמנים את החומרים אשר הכין בכל כוחו לבניית בית המקדש, הכל מוכן אך "שְׁלֹמֹה בְּנִי אֶחָד בָּחַר בּוֹ אֱלֹקִים, נֶעַר וְרָךְ וְהִמְלָאכָה גְדוֹלָה". ... דוד המלך פונה אל הקהל: "וּמִי מִתְנַדָּב לְמַלְאוֹת יָדוֹ

היום ליי? לפי המלבי"ם: לתנאי המקדש שתחול בו קדושה, צריך עוד דבר אחד והוא: נדבת לב העם והכנתם, שעל ידי כך תחול הקדושה.

והקהל מתנדב בשמחה ובלב שלם: "ויתנדבו שרי האבות ושרי שבטי ישראל ושרי האלפים והמאות ולשרי מלאכת המלך, ויתנו לעבודת בית האלקים": 5,000 כיכרי זהב (כל כיכר = כ-43 קילוגרם, כלומר: הקהל נידב כ-215 אלף קילוגרם זהב! 10,000 אֲדָרְכָּיִם (מטבעות), 10,000 כיכרי כסף (כלומר כ-430 אלף קילוגרם כסף!), 18,000 כיכרי נחושת (כלומר: כ-774 אלף קילוגרם נחושת), ו-100,000 כיכרי ברזל (כלומר: כ-4 מיליון ו-300 אלף קילוגרם ברזל!). "והנמצא אתו אבנים (יקרות), נתנו לאוצר בית יי... וישמחו העם על התנדבם, כי בלב שלם התנדבו ליי, וגם דויד המלך שמח שמחה גדולה" (דברי הימים א', כ"ט, וי-י).

"ויברך דויד את יי לעיני כל הקהל"... וכל הקהל מברכים את ה' ומשתחוים לה' ולדוד המלך. דוד המלך מודה לה' ואומר: כל החומרים הרבים אשר הכינו לבניין בית המקדש הם משל הקדוש-ברוך-הוא: "יי אלקינו, כל ההמון הזה אשר הכינו לבנות לך בית לשם קדשך, מיידך הוא, ולך הכל" (דברי הימים א', כ"ט, ט"ז).

ויזבחו לה' זבחים ולמחרת היום ההוא העלו עולות לה' 1,000 פרים, 1,000 אלים ו-1,000 כבשים. ובאותו מעמד חשוב גם ממליכים את שלמה המלך בפעם השניה, למלך על כל ישראל.

שלמה המלך הומלך ונמשח – בשנית

בפעם הראשונה המליכו את שלמה ומשחו אותו למלך - בגיחון, בפני קהל מצומצם מאנשי ירושלים, והפעם - "ברוב עם הדרת מלך". כעת ממליכים את שלמה ומושחים אותו למלך בפעם השניה, לעיני כל שרי ישראל המייצגים את כל שבטי ישראל והמתכנסים בירושלים. לעיני שרי האלפים ושרי המאות, ולעיני כל הקהל, ומושחים גם את צדוק לכהן גדול. שמחים שמחה גדולה וזובחים זבחים לרוב: "ויאכלו וישתו לפני יי ביום ההוא בשמחה גדולה, וימליכו שנית לשלמה בן דויד וימשחו ליי לנגיד ולצדוק לכהן" (דברי הימים א', כ"ט, כ"ב).

שלמה המלך מצליח במלכותו: "ויצלח, וישמעו אלו כל ישראל". והקדוש-ברוך-הוא גידל את שלמה למעלה בעיני כל ישראל, "ויגדל יי את שלמה למעלה לעיני כל ישראל, ויתן עליו הוד מלכות, אשר לא היה על כל מלך לפניו על ישראל".

דוד המלך מוסר לשלמה את תוכניות הבניה לבית המקדש ומצווה לשלמה

"ויקרבו ימי דוד למות"

דוד המלך מוסר לשלמה בנו את תוכניות הבנייה לבית המקדש

דוד קורא לשלמה בנו ומצווהו לבנות את בית המקדש. דוד המלך התכוון לבנות את בית המקדש בעצמו, אך הקדוש-ברוך-הוא אמר לו: "לא תבנה בית לשמי, כי דמים רבים שפכת ארצה לפניי". ולמרות שהדמים ששפך דוד היו בפקודת ה' ולמען עם ישראל וגאולתו - דוד המלך לא יבנה את בית המקדש, אך שלמה בנו כן יבנה: "הנה בן נולד לך, הוא יהיה איש מנוחה ונהנחותי לו מכל אויביו מסביב, כי שלמה יהיה שמו (שמו מרמוז על שלום), ושלוש ושיקט אתן על ישראל בזמיו. הוא יבנה בית לשמי, והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב, ונהניתי כסא מלכותו על ישראל עד עולם".

דוד המלך אומר לשלמה בנו, שהמפתח להצלחה הוא: לשמור את תורת ה'. לשמור ולעשות את החוקים והמשפטים אשר ציווה ה' את משה על ישראל. "חזק ואמץ! אל תירא ואל תחת!"

תוכניות הבנייה לבית המקדש ואופן הכנת כלי הקודש

דוד המלך מוסר לשלמה בנו את תוכניות הבנייה לבית המקדש וכלי הקודש (מלמדו ומוסרם בידו): "וייתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם, ואת בתיו, וגגזכיו (מקום האוצרות), ועליתיו, וחדריו הפנימים, וביית הכפרת" (בית קודש הקודשים).

דוד המלך יודע ברוח הקודש את כל תבנית בית המקדש. וכפי שהראה לו שמואל הנביא כאשר ברח דוד משאול ובא אל שמואל לנזירות ברמה, והיו עוסקים שם בבנינו של עולם, הוא בית המקדש. ובאותה שעה לימד אותו שמואל הנביא, מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד במאה שנה.

"ותבנית כל אשר היה ברוח עמו", שראה דוד ברוח הקודש את כל תבנית בית המקדש, וכל חצרותיו ולשכותיו, "לחצרות בית יי ולכל הלשכות סביב לאצרות בית האלקים ולאצרות הקדשים. ולמחלקות הכהנים והלוים ולכל מלאכת עבודת בית יי ולכל כלי עבודת בית יי". ומסר דוד

המלך לשלמה את סדר חלוקת משמרות הכהונה והלויה, ואת סדר העבודה והשיר ומעמד משרתי העבודה, ואת ענייני הכנת כלי המקדש.

ומסר דוד המלך לשלמה בנו את משקל הזהב הראוי לכלי-הזהב, לכל כלי וכלי, "לְזָהָב בְּמִשְׁקַל לְזָהָב לְכָל פְּלִי עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה" ואת משקל הכסף הראוי לכל כלי הכסף, לכל כלי וכלי, "לְכָל פְּלִי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקַל לְכָל פְּלִי עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה".

"וּמִשְׁקַל לְמִנְרוֹת הַזָּהָב וְנִרְתִּימָם זָהָב - מִשְׁקַל כָּל נֹר וְנֹר, בְּמִשְׁקַל מִנְרוֹה וּמִנְרוֹה וְנִרְתִּימָה - שְׁעֵשֶׂה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עֶשֶׂר מִנְרוֹת, וְלְמִנְרוֹת הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקַל לְמִנְרוֹה וְנִרְתִּימָה כְּעֲבוּדַת מִנְרוֹה וּמִנְרוֹה (מִשְׁקַל הַמִּנְרוֹה גַם מִשְׁקַל כָּל עֲבוּדַת הַמִּנְרוֹה שֶׁהֵם: מַלְקָחִיה וּמַחְתּוֹתֶיהָ), וְאֵת הַזָּהָב מִשְׁקַל לְשִׁלְחָנוֹת הַמַּעֲרֹכֶת לְשִׁלְחָן וְשִׁלְחָן" לערוך עליו את לחם הפנים, ועשה בהיכל עשרה שולחנות של זהב, "וְכֶסֶף לְשִׁלְחָנוֹת הַכֶּסֶף", ואת משקל הכסף לשלחנות אשר בעזרה שמפשיטין עליהם את הקורבנות.

שלמה המלך לא עשה בסופו של דבר מנורות כסף, כי אין כסף נחשב בימי שלמה, ודוד לא ידע מראש שבנו שלמה המלך יתעשר כל כך.

דוד המלך מוסר לשלמה גם את תבנית הכלים הבאים ומשקלם: "הַמִּזְבֵּיכוֹת וְהַמִּזְבֵּיכוֹת וְהַקְּשֹׁת זָהָב טָהוֹר, וְלְכַפֹּרֵי הַזָּהָב בְּמִשְׁקַל לְכַפֹּר וְכַפֹּר, וְלְכַפֹּרֵי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקַל לְכַפֹּר וְכַפֹּר. וְלְמִזְבַּח הַקְּטֹרֶת זָהָב מְזֻקָּק בְּמִשְׁקַל (וּמִסֵּר לוֹ כִּמְהָ יִהְיֶה מִשְׁקֵלוֹ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ), וְלְתַבְנִית הַמִּרְכָּבָה הַכְּרֹבִים זָהָב לְפָרָשִׁים וְסִכְכִּים עַל אֲרוֹן בְּרִית יְיָ", שהם הכרובים שעמדו בארץ להיות פורשים כנפיהם לסכך על הארון, והיו דומים למעשה חיות המרכבה אשר פני אדם להנה כפי שראה יחזקאל הנביא, כי גם לכרובים היה פני תינוק - "מִצּוּדוֹת צִיּוֹן" ומלבי"ם.

דוד המלך מסר לשלמה המלך הכל מסודר ומפורט בכתב: "הִכָּל בְּכֹתֵב מִיַּד יְיָ עָלֵי הַשֵּׁפִיל כָּל מְלָאכֹת הַתַּבְנִית". רש"י: נתן לו סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, כל תבנית הבית: אורך, רוחב, גובה, הכל כפי שקיבל שמואל הנביא בנבואה ברוח הקודש, ולימדס לדוד המלך בנאות ברמה, כאשר ברח דוד משאול והגיע אל שמואל הנביא.

"וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשֹׁלֹמֹה בְּנוֹ: חֲזֵק וְאַמֵּץ וַעֲשֵׂה, אֵל תִּירָא וְאֵל תַּחַת כִּי יְיָ אֱלֹקִים אֵלֶיךָ עִמָּךְ, לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ עַד לְכָלוֹת כָּל מְלָאכֹת עֲבוּדַת בַּיִת יְיָ" (דברי הימים א', כ"ח, כ').

דוד המלך אומר לשלמה המלך בנו: שהוא ערך וסידר הכל, ואפילו זימן מחלקות ופועלים וכולם מוכנים לכל ציווי. ואין לעכב את המלאכה, יש לבנות מיד את בית המקדש. "וְהִנֵּה מִחְלָקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל עֲבוּדַת בַּיִת הָאֱלֹקִים, וְעִמָּךְ בְּכָל מְלָאכָה לְכָל נְדִיב בְּחֻכְמָה לְכָל עֲבוּדָה, וְהַשָּׂרִים וְכָל הָעָם לְכָל דְּבָרֶיךָ".

דוד המלך מצווה לשלמה בנו

דוד חש שכוחותיו נחלשים ואוזלים והוא לא יאריך ימים, הוא קורא לבנו שלמה המלך, ומודיע לו: שבקרוב הוא הולך בדרך כל הארץ, ועליו להתחזק.

דוד המלך מצווה לשלמה בנו לפני מותו:

* שילך בדרך ה' וישמור תורה ומצוות, כי עיקר ההצלחה תלויה בזה: "אז תצליח - אם תשמור לעשות את החקים ואת המשפטים אשר צוה יי את משה על ישראל".

* דוד מצווה על יואב בן צרויה אשר הרג שני שרי צבא: את אבנר בן נר ועמשא בן יתר (והרג את אבשלום): "ונעשית כחכמתך ולא תורד שיבתו בשלם שאל".

* דוד מצווה לכבד את בני ברזילי הגלעדי "והיו באכלי שלחנך", על הכבוד שעשה אביהם עם דוד, כאשר ברח מפני אבשלום בנו.

* דוד מצווה אודות שמעי בן גרא אשר קילל את דוד, כאשר ברח מפני אבשלום בנו, "ועתה אל תנקהו, כי איש חכם אתה ונדעת את אשר תעשה לו, והורדת את שיבתו בדם שאול".

פטירת דוד המלך

"ודויד בן ישי מלך על כל ישראל... וימת בשיבה טובה, שבע ימים עשר וכבוד, וימלך שלמה בנו תחתיו... וישכב דוד עם אבתיו ויקבר בעיר דוד"

דוד המלך מלך מגיל 30, ובמשך 40 שנה:

"בחברון - מלך על יהודה שבע שנים וששה חודשים"

ובירושלם - מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה."

אמרו חז"ל במסכת שבת ל': דוד המלך היה משתוקק לדעת מתי ימות. אמר לפני הקב"ה: "הודיעני יי קצתי, ומדת ימי מה היא? אדעה מה חדל אני... אמר לו: גזירה היא מלפני שאין מודיעים קיצו של בשר ודם

ומידת ימיו של אדם, אמר לו: בשבת תמות. כבר הגיעה מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא הנימה. אמר לו (דוד): אמות בערב שבת. אמר לו: "כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֶיךָ מֵאֶלְפִי", כי טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

בכל יום שבת היה דוד המלך יושב ועוסק בתורה במשך כל היום, ומלאך המוות לא יכול לנגוע בו בשעת לימודו.

כאשר הגיעה שעתו למות, באותו יום - שבת היה וגם חג השבועות, עמד מלאך המוות לפניו ולא יכול לו, שלא פסק דוד מלימוד התורה. אמר מלאך המוות: מה אעשה לו? היה שם גן מאחורי הבית, בא מלאך המוות וניער באילנות. יצא דוד המלך לראות מהו פשר הניעור באילנות, ופסק לרגע מלימודו. היה עולה במדרגה, לפתע נשברה המדרגה תחתיו ונפל, יצאה נשמתו ומת. היה דוד המלך מוטל בחמה, קרא שלמה בנו לנשרים ופרשו עליו כנפיהם, שלא תרד עליו השמש. (שבת ל', קהלת רבה ה', רות רבה ג')

אמרו חכמים: דוד נולד בעצרת וניפטר מן העולם בעצרת, כלומר ב-ו' בסיון בחג השבועות, זמן מתן תורתנו בסיני. וביום פטירתו אנו נוהגים לקרוא את כל ספר התהלים. וכשם שלידתו וסילוקו מן העולם בתורה היה, כך כל שירתו ותשבחותיו לקב"ה כל ימיו אשר חי עלי אדמות, הכל היה תורה.

חמישה ספרים בספר תהלים כנגד חמישה חומשי תורה. ללמדך שכל שירתו של דוד המלך היא התורה מסיני, וספר תהלים שאמר דוד הוא גילוי הפנים של השירה שיש בתורה זו. ומהיכן בא לו הכח הזה? מרות סבתו. מה היא צלולה היתה בעמקי תהום ועלתה לשחקים, אף שירתו של דוד חובקת כל זרועות עולם: מן התהום ועד כסא הכבוד וכל היקום שבאמצע. שאין הנפש יכולה לומר שירה אלא כשהיא מתעלה מן המעמקים ומגעת עד למרומים.

ומובא בזוהר חדש: שאילו היה דוד חי מאה שנה - היה מתקן את העולם, ובית המקדש לא היה נחרב, והוא היה המשיח.

מדוע לא ניקבר דוד המלך עם האבות במערת המכפלה?

דוד המלך נקבר בירושלים בעיר דוד.

בזוהר ח"א, קס"ח מובא שדוד המלך קיבל את חייו גם מן האבות הקדושים: חוץ ממה שאדם הראשון נתן לדוד - האבות הניחו לו מחייהם כל אחד ואחד, ודוד חי בכל אלו השנים שהניחו לו האבות (ראה פירוט לעיל).

בזוהר ח"א, רמ"ח נשאלת השאלה: דוד שהתחבר עם האבות בתחילת מלכותו להיות מרכבה שלמה, מדוע כשמת - לא נקבר עימם במערת המכפלה?

אלא, דוד המלך מקום מתוקן היה לו כראוי, ומה הוא? ציון. וכן, מכיוון שמשיח בן דוד שהוא דוד עצמו יבוא קודם תחיית המתים (כלומר: לפני האבות), לכן הוכרח להיותו קבור במקום אחר. שאם היה קבור במערת המכפלה, אינו כבוד שיקום לתחיה הוא - קודם האבות. ואם יחייהו במקום אחר, אין להם הקפדה.

ואדם הראשון שניקבר עם האבות, המה נקברו עמו משום שהוא היה המלך הראשון שנעברה ממנו המלכות וניתנה לדוד המלך, שמימיו של אדם הראשון (משנות חייו שנתן לדוד) נתקיים דוד המלך, כי אדם נגזר עליו שיחיה 1000 שנים ונעברו ממנו 70 שנה לימיו של דוד המלך שהוא נתן לו (אדם הראשון נתן לדוד 70 שנה מחייו). על כן נחשב אדם הראשון לבחינת מלכות והוא השלים המרכבה דאבות למספר ארבעה, שאם לא כן, איך יקומו האבות מטרם שיבוא דוד המלך? אלא בהכרח שאדם הראשון השלים אותם ודוד לא ניקבר עמם, אלא זכה למקומו כראוי לו שהוא ציון, ועל כן לא נקבר עם האבות.

שלמה המלך "סוגר מעגלים" לאחר מות דוד אביו

"וְשִׁלְמָה יָשָׁב עַל כְּפֵסֵי דָוִד אָבִיו וַתִּכַּן מַלְכָּתוֹ מְאֹד"

"סגירת מעגל" עם אדוניה אחיו

מלבד העובדה שאדוניה מרד בדוד המלך עוד בחייו, ימים מועטים לאחר מות דוד המלך, בא אדוניה אל בת-שבע ומבקש ממנה שתדבר עם שלמה ותבקש ממנו שיתן לו את אבישג השונמית לאשה. שלמה מבין מיד במה המדובר: הוא מבין שאדוניה רוצה למרוד בו, ובבקשתו את אבישג הוא רוצה בעצם את כל המלוכה. שלמה נשבע כי בנפשו דיבר אדוניהו את הדבר הזה... היום יומת אדוניהו. "וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנֵיהוּ בֶן הַיִּזְדֵּעַ וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמֹת".

”סגירת מעגל” עם אביתר הכהן

אביתר הכהן מרד בדוד בחייו, כאשר הלך עם אדוניה המורד במלכות דוד. שלמה המלך מגרש את אביתר הכהן מן הכהונה הגדולה, וצדוק נמשח לכהן גדול במקומו. שלמה לא רוצה לפגוע בו בהיות אביתר כהן גדול שנשא את ארון ה' לפני דוד, אך הוא מגרש אותו לענתות שהיתה עיר כהנים, ”וּלְאַבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ: עֲנִתָת לְךָ עַל שְׂדֵיךָ כִּי אִישׁ מְוֹת אֶתָּה”.

”סגירת מעגל” עם יואב בן צרויה

כאשר שומע יואב שלא רק אדוניהו נענש אלא גם מי שנטה אחרי אדוניהו נענש, התחיל יואב לחשוש לחייו, כיון שהוא עצמו - שר צבא דוד המלך - נטה אחרי אדוניה ובכך מרד במלכות דוד, וגם הרג בעבר את אבנר בן נר שר צבא ישראל אשר בא לכרות ברית שלום עם דוד המלך, והרג את עמשא בן יתר שר צבא אבשלום, ואת אבשלום בן דוד המורד.

ויואב נס אל המזבח כי ידע ששלמה המלך יהרגנו, ”וַיֵּנֶס יוֹאָב אֶל אֹהֶל יְיָ, וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ... וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע לֵאמֹר לְךָ פָּגַע בּוֹ... וַיַּעַל בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיִּמְתְּהוּ וַיִּקְבְּר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר”, במקומו מינה שלמה המלך את בניהו בן יהוידע לשר הצבא.

”סגירת מעגל” עם שמעי בן גרא

כאשר בא דוד עם אנשיו וכל הגיבורים עמו עד מקום בשם ”בחורים”, יצא משם שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא והחל לקלל את דוד המלך ולביישו, ולסקל באבנים את דוד ואת כל עבדי המלך דוד וכל העם אשר אתו. אך דוד המלך כבש את כעסו ולא נתן לפגוע בשְׁמַעִי בֶן גֵּרָא. מובא בזוהר פרשת משפטים: שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא היה רבו של שלמה המלך. שלמה המלך קורא לשמעיי בן גרא ואומר לו שיבנה בית בירושלים וישב שם ולא יצא משם לשום מקום. שלמה מזהירו: שביום אשר יצא מירושלים - ימות: ”וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעִבְרָתְךָ אֶת נַחַל קִדְרוֹן, יִדְעַ תִּדַּע כִּי מוֹת תָּמוּת, דָּמָךָ יִהְיֶה בְּרֵאשִׁיךָ”. יש כאן מידה כנגד מידה: שמעי אמר לדוד - צא צא איש הדמים, ושלמה אמר לשמעיי - לא תצא... והיה ביום צאתך.

לאחר שלוש שנים ברחו שני עבדי שמעי אל אכיש מלך גת, שמעי חובש את חמורו, הולך לגת ומשיב את עבדיו. כאשר נודע הדבר לשלמה המלך הוא קורא לשמעיי ואומר לו: ”הֲלוֹא הִשְׁבַּעְתָּךְ בְּיַי וְנֹאֲעַד בְּךָ לֵאמֹר: בְּיוֹם צֵאתְךָ וְהִלַּכְתָּ אֲנִי וְאֶנְהָ, יִדְעַ תִּדַּע כִּי מוֹת תָּמוּת. וַתֹּאמֶר אֵלַי: טוֹב הַדְּבָר

שְׁמַעְתִּי. וּמִדּוּעַ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת שְׁבַעַת יְיָ וְאֶת הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ? וַיֵּצֵא
הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע, וַיֵּצֵא וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמָת. וְהַמַּמְלָכָה נִכְוְנָה בְּיַד
שְׁלֹמֹה".

ארץ ישראל בימי מלכות דוד

ארץ ישראל היתה אז בערך פי-3 מגודל מדינת ישראל כיום!

שלמה המלך בונה את בית המקדש

לאחר "סגירת המעגלים" ומילוי אחר ציווי דוד אביו, אשר השאיר
לשלמה ממלכה גדולה ושקט מהאוייבים סביב, החל שלמה המלך לבנות
את בית המקדש בהר המוריה בירושלים: "וַיִּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת יְיָ
בִירוּשָׁלַם, בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ, אֲשֶׁר הָכִין בְּמָקוֹם דָּוִד
בְּגֵרֹן הַיְבוּסִי"
הימים ב', ג'.
(דברי

דוד מלך ישראל "חי וקיים" עד עולם

כאשר עלה בלב דוד המלך לבנות את בית ה', שלח ה' בידי נתן הנביא
לאמור: "אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינְתִּי אֶת מַמְלַכְתּוֹ, הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשְׁמִי"
(שמואל ב', ז' י"ב). ושם הבטיחו ה' שיכונן לבנו אשר יצא ממעיו כסא מלכות
עד עולם: "וְיִכְנְנְתִּי אֶת כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד עוֹלָם".

מובא בדברי הימים א' כ"ב: "הִנֵּה בֶן נוֹלָד לָךְ, הוּא יְהִיָּה אִישׁ מְנוּחָה.
וְהִנְחוּתִי לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב, כִּי שְׁלֹמֹה יְהִיָּה שְׁמוֹ, וְשָׁלוֹם וְשִׁקְטָא אֲתָן
עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו. הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשְׁמִי, וְהוּא יְהִיָּה לִי לְבֶן וְאֲנִי לוֹ לְאָב,
וְהִכִּינְתִּי כִסֵּא מַלְכוּתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל עַד עוֹלָם".

תהלים פ"ט ד': "...כִּפְתִּי בְרִית לְבַחֲרִי, נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עֲבָדִי. עַד עוֹלָם
אֲכִין זֶרְעֶךָ, וּבְנֵיךָ לְדֹר וָדֹר כִּסְאֶךָ סֶלָה..."

דברי הימים א' כ"ח: "וַיִּבְחַר יְיָ אֶלְקֵי יִשְׂרָאֵל בִּי מִכָּל בְּתֵי אָבִי לְהִיָּוֶה
לְמִקְדָּשׁ עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם. כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנֶגֶד, וּבְבֵית יְהוּדָה בֵּית אָבִי,
וּבְבִנְיָמִן אָבִי - בִּי רָצָה לְהַמְלִיךָ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל".

"חי וקיים" זה תואר המתאים לדוד המלך שיש לו חיים, אשר ידע להעריך ולמצות את החיים שקיבל במתנה, כי לא היו לו חיים משלו. דוד המלך חי וקיים ומלכותו קיימת עד עולם, למרות שלא היו לו חיים משלו והוא חי רק 70 שנה ממה שנתן לו אדם הראשון, הוא חי וקיים.

מובא בזוהר: והקב"ה לא נוח לפניו מכל בניו של יעקב שולט במלכות לעולם - אלא ליהודה ולא לשאר בניו של יעקב. שנאמר: "לא יסור שֶׁבֶט מִיְהוּדָה... וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים" (בראשית מ"ט, י). ומה ראה הקב"ה לתת שלטון ליהודה מכל שאר אחיו? אלא הסתכל הקב"ה בשמו הגדול שהיה רשום בשמו של יהודה (אם מורידים מיהודה את האות ד' מקבלים את שמו של הקדוש-ברוך-הוא, שם ה-ו-י-ה הקדוש), ובשבילו השליטו על הכל ושלטונו לא יפסק.

"יְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם"

"יְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם" אומרת בת-שבע לאחר שדוד המלך מבטיח לה כי בנה שלמה הוא אשר ימלוך אחריו וישב על כסאו, ולא אדוניהו אחיו הגדול ממנו. היא אומרת זאת למרות שברור לכל שאף בן אדם לא יכול לחיות לעולם.

בגמרא מובא: שבת-שבע היתה צדקת גדולה ובעלת רוח הקודש וכאשר אמרה "לעולם" - היא ידעה ברוח הקודש שמלכות דוד תהיה לעולם, ולכן זכתה ששלמה בנה ימלוך אחרי דוד.

העוסק בתורה נקרא "חי"

דוד המלך נקרא זקן כשהיה בסך הכל בן 70 שנה. אמרו רבותינו ש"זקן" הכוונה לאדם תלמיד חכם שקנה חכמה. ונאמר: והמלך דוד זקן כיון שדוד המלך היה גדול בתורה, קנה חכמה ועסק בתורה כל הזמן, וגם בעולם הבא יקרא חי. מי שלומד תורה לעולם לא נקרא מת. כך עם ישראל - חי וקיים לעולם. התורה נקראת חיים, ולכן החכם העוסק בתורה נקרא חכם והוא נקרא חי. כל מלכות דוד שואבת את כוחה מכך שדוד למד תורה בעולם הזה. מהות התורה היא החיים, והחיים בעיקר בעולם הבא. כל מלכות בית דוד עומדת על התורה.

בכל התנ"ך - "זקן" מובא רק לגבי שלושה אנשים: אברהם, יהושע ודוד:

אברהם - היה ראש לכל אומות העולם.

יהושע - היה ראש לישראל, שכבש וחילק את הארץ לשבטים.

דוד - היה ראש למלכות.

"חי וקיים" - ששפתותיו דובבות בקבר

"אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאֶרְצוֹת הַחַיִּים" (תהילים קט"ז, ט'). "אֶרְצוֹת" - הכוונה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

בגמרא ביבמות מובא - דוד המלך אומר: "אֶגְוֶרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים" (תהילים ס"א, ה'). "עוֹלָמִים" הכוונה לעולם הזה ולעולם הבא.

אמר לו הקב"ה: וכי יכול אדם לגור בשני עולמות? אמר דוד לפני הקב"ה: יהי רצון שאחרי שיפטר מן העולם, יגידו דברי תורה בשמו, ובאותה שעה יהיו שפתותיו דובבות בקבר, וילמד זכות על עם ישראל. ואכן, זכה דוד המלך שיקראו תהלים כל הזמן, כל הימים, בכל שעות היממה, בכל העולם ובכל הדורות, זכותו תגן עלינו, אמן.

לפי חכמי הקבלה: כשהצדיק נפטר הוא כאדם ישן (ישני עפר), וכאשר מזכירים דברי תורה בשמם של צדיקים, הם מתעוררים. וכאשר לומדים דברי תורה, חשוב להוציאם בפה ולבטא בשפתיים ואז - ההבל היוצא מפי לומד התורה מעיר את הצדיק בקבר, ושפתותיו דובבות בקבר והוא יכול ללמד זכות על אומר התהלים ועל משפחתו ועל כלל ישראל.

בזהר מובא: שכל צדיק שהיה בעולם הזה ואמר דברי תורה, וכל מי שלמד דברי תורה והשמיע דברי תורה הקול לא נאבד, הקול מצוי בעולם הזה, והדיבורים הללו, דברי התורה הללו ישארו בעולם הזה. באויר הרקיע מצויים כל אותם קולות של כל אלה מישראל, שלמדו תורה במשך כל הדורות. ואם אדם לומד תורה ואומר איזה מאמר של צדיק, אז אותו קול מתחבר עם קולך והוא הצדיק חי.

הקול עושה פעולות עצומות בעולם הזה ובכל העולמות, לכן חשוב לבטא לימוד תורה, תהלים, תפילה וכו' - בשפתיים - בקול ואפילו בלחש, והעיקר להוציא את הדברים בפה, ובשום אופן לא להסתפק ב"קריאה" בעיניים.

ומאחר שלדיבור ולקול יש עוצמות לטוב ולמוטב שאנו לא יכולים אפילו לדמיין ולשער, אזי חשוב ביותר להתרחק מכל דיבור של לשון הרע ואפילו מאבק לשון הרע. (ראה פירוט "כח הדיבור" בפרק: עוצמת התהלים).

"חי וקיים" בזכות התהלים החובקים עולם

דוד המלך זכה להיות "חי וקיים". "אֶגְוֶרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים", וכי עלה בדעתו של דוד לחיות לעולמים? אלא אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: יהי רצון מלפניך, שיהיו שירות ותשבחות שלי נאמרות בבתי כנסת ובתי

מדרש לעולם (פרק שירה). דוד המלך זכה למה שרבים מאוד מבני אנוש לא זכו: זכה שבכל העולם, בכל רגע ורגע קוראים תהלים, כל הזמן ובכל שעות היממה (וכאשר כאן יום, בחצי השני של כדור הארץ - לילה וההיפך). זכה שיהודים בכל הדורות קראו וקוראים תהלים.

דוד המלך זכה שהתהלים משולבים בכל אורח חיינו היהודים: התהלים של דוד המלך הוכנסו ושולבו ע"י גדולי ישראל בכל הדורות, בכל הזמנים והמועדים, ומקיפים את היהודי בקביעות, ביומיום ובכל אורח חיו, דוד המלך חי וקיים כל הזמן ובכל ימות השנה. פסוקי תהלים ומזמורי תהלים נמצאים בכל התפילות: שחרית, מנחה וערבית, פסוקי דזמרה, בברכת המזון, בנוסח ה"קידוש", בנוסח קריאת "שמע" שעל המיטה, ב"הלל", ב"סליחות", בתפילת ראש השנה ויום הכיפורים, בהגדה של פסח, בשמחות, בתפילה לרפואת החולה, ולהבדיל - בעת צרה וצער (שלא יהיה) לכלל ולפרט, בהלווית המת כדי לגרש המקטרגים והמזיקים, בתעניות, בתיקונים רבים, בתפילה לעצירת הגשמים, בחג השבועות שהוא יום לידתו ופטירתו של דוד המלך, בתענית דיבור, חתן וכלה ביום חופתם, ליד הכותל המערבי, ליד קברי צדיקים ועוד.

שכר התהלים - כשכר העוסק בתורה

דוד המלך ביקש מהקב"ה שכאשר יקראו תהלים ייחשב להם כעוסקים בנגעים ואהלות, כלומר: כאילו עוסקים בלימוד מסכת עם פלפולים וחידושים. שכר לימוד התורה הוא במעלה הכי גבוהה ואי אפשר להשוותו לשום דבר. ספר תהלים הוא אחד מספרי התנ"ך ומופיע בכתובים, וכל התנ"ך הוא קודש.

לפי האר"י הקדוש: ידוע שבתורתנו הקדושה ישנו חלק שהוא בגדר לימוד תורה וישנו חלק שהוא בגדר תפילה. לדוגמא: תפילת שחרית רובה מורכבת מפרקי תהלים וזה נקרא גדר תפילה, וחלקים ניכרים מספר תהלים נקראים תפילה. כאשר אדם בעת צרה קורא תהלים - זוהי תפילה, כאשר אדם מגיע לכותל המערבי וקורא תהלים - זוהי תפילה. תהלים לרפואת החולה, תהלים לעילוי נשמת הנפטר - כל זה בגדר תפילה. לפי האר"י הקדוש, **החידוש העצום הוא**: שספר תהלים שקוראים בו כתפילה כדי לעורר רחמי שמים, למרות שהוא נחשב תפילה, האדם יקבל על התהלים שקרא - שְׁכָר של אדם אשר עסק בתורה, כאילו עסק ב"נגעים ואהלות" (הובא בדברי הרב הגאון בן ציון מוצפי שליט"א).

דוד המלך רגל רביעית למרכבה

מובא בזוהר: שביום שנבנה בית המקדש, עשה הקב"ה טובה גדולה לדוד המלך. שאחר שהזדמן לו אותו החטא של בת-שבע, ואף על פי שמחל לו הקב"ה, כאשר יצא מהעולם הזה לא עזבוהו המלאכים העליונים לעבור את שערי ירושלים של מעלה, והיה יושב בחוץ. וביום שנבנה בית המקדש קרא הקב"ה למיכאל השר הקדוש, ומינה אותו להיות הוא וששים קדושים עליונים אפוטרופסים של ישראל, אותם המסובבים את כסא הכבוד הקדוש. ומינה את מיכאל להכניס את דוד המלך המשיח בשערי ירושלים של מעלה, ולתקנו עם האבות במרכבה העליונה הקדושה.

דוד המלך זכה להיות רגל רביעית למרכבה הקדושה אחרי שלושת האבות, וממנו תעמוד כל ממלכת ישראל עד משיח צדקנו. הקדוש-ברוך-הוא הבטיח לו מלכות נצחית, ולעתיד לבוא מלך המשיח יהיה מצאצאי דוד המלך או דוד המלך בעצמו שיקום בתחיית המתים.

דוד המלך הוא המלך הראשון אשר נבחר ע"י הקב"ה למלך על ישראל, אחרי שאול אשר מלך רק בדרישת העם למלך, וכשמו היה: מֶלֶךְ שְׂאוּל (מלשון להשאיל, שהשאילו אותו) עד אשר הגיע דוד המלך אדמוני עם יפה עיניים. דוד המלך היה ראש שושלת בית דוד ומשיח ה', המלך הגדול במלכי ישראל, מֶלֶךְ לפני כ-3,000 שנה, מגיל 30, ובמשך 40 שנה: "בְּחֶבְרוֹן - מֶלֶךְ עַל יְהוּדָה שְׁבַע שָׁנִים וְשֵׁשָׁה חֳדָשִׁים, וּבִירוּשָׁלַם - מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה".

דוד המלך הוא אשר קבע את ירושלים לבירת ישראל הנצחית, הוא אשר העלה את ארון ה' לירושלים, יזם את בניין בית המקדש, הוא אשר הכין למעשה את כל הקרקע לבניית בית המקדש. הכין חומרים רבים לבנייה: כסף, זהב, אבנים יקרות, עצים, תוכניות... ואפילו חפר את יסודות בית המקדש.

דוד המלך משכמו ומעלה ברוחניות, גבוה מעל כולנו. אנו מתמלאים חיל ורעדה למשמע שמו של דוד המלך - משיח ה'. דוד המלך מתואר בכל התארים האפשריים: הוא היה גם מלך וגם נביא, גם שופט וראש הסנהדרין, גם משורר אמיתי, גם עניו וגם חסיד, גם מנהיג מדיני וגם מנהיג רוחני, גם צדיק וגם תלמיד חכם עצום בתורה, ירא שמים ענק אשר עשה את הישר בעיני ה', בין היחידים המכונה עֶבֶד ה': "כִּי יֵי אָמַר אֶל דָּוִד לֵאמֹר: בְּיַד דָּוִד עֲבָדִי" (שמואל ב' ג'). היה מוסר את עצמו על לימוד התורה, לא ישן בלילה: עד חצות - היה יושב ולומד תורה, יושב על מחצלת (כמו כולם) עם חכמי ישראל ולומד תורה, ומחצות ואילך - היה עוסק בשירות ותשבחות. אמר לו הקב"ה לדוד: "כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֵיךָ מֵאֶלְפֵי עוֹלוֹת שַׁעֲתִיד שְׁלֵמָה בְּנֵךְ לְהַקְרִיב לְפָנַי עַל גְּבִי הַמְּזֹבֵחַ. דוד המלך ענו ומנמיד את עצמו מאוד: "וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אֶדָם וּבְזוּי עָם" (תהילים כ"ב, ז'). גם לאחר שנמשח למלך - אחיו התייחסו אליו כרגיל, אך הוא המשיך לכבדם כמו תמיד.

דוד המלך היה **רחמן גדול**, כאשר רעה את הצאן נהג בהם בתבונה ואחריות, הוציא את הגדיים בראשונה כדי שיוכלו לאכול את העשבים הרכים, ורק אח"כ את התיישים, והגן על הצאן בחרוף נפש והצילם מהארי והדוב.

למרות רדיפות שאול, ולמרות שהיו לו הזדמנויות הוא לא פגע בשאול המלך - משיח ה', בסופו של דבר ובלית ברירה ברח משאול אל הפלישתים בגת.

אמיץ וגיבור מלחמה, עשוי ללא חת להגן על כל ישראל מפני כל האוייבים מסביב. מצביא בחסד עליון, אשר יצא לקרבות בראש חיילותיו ולחם כארי באומץ וגבורה ובטחון בה'. הוא הקים צבא חזק ומאורגן, איחד את השבטים, ונלחם בראש הצבא בגבורה עילאית ובאומץ לב בל יתואר, נגד: הפלישתים, העמונים, המואבים, ארמים, אדומים... נצחונותיו הרבים הביאו לכך שישראל הפכה לממלכה גדולה וחזקה אשר הטילה את חיתתה על כל ארצות האיזור. דוד המלך הכין את כל הרקע לשלום והבטחון אשר ישררו בימי שלמה המלך בנו, אשר בנה את בית המקדש הראשון.

דוד המלך **קידש שם שמים ברבים** כפי שראינו במלחמתו בגליית הפלישתים, כאשר בא אליו רק באבנים ובמקל, אך עם הנשק הכי חזק: עם כח האמונה והבטחון בה', ובכל שנות מלכותו.

דוד המלך

בעל רוח הקודש ו**נעים זמירות ישראל** חיבר את התהלים ברוח הקודש וברגישות עצומה, שר וניגן לה' תמיד ובכל עת. בעתות שמחה וגם בעתות צרה ומצוקה, בעתות ייסורים וסבל אשר התייסר וסבל רבות בחייו, מיומו הראשון עלי אדמות ועד יומו האחרון, וקיבל את כל סבלותיו באהבה.

דוד המלך ענק הרוח מלמד אותנו עד סוף כל הדורות: מהי יראת ה', מהו בטחון בה', מהו כח התשובה, השירה וההודיה לה', הענווה, מסירות הנפש, היושר, ההגינות, הנקיות, קבלת הייסורים באהבה, העשייה למען עם ישראל ועוד. דוד המלך מלמד אותנו כמה אדם אחד יכול לעשות ולפעול במשך 70 שנות חיים, לנצל כל רגע ורגע בעשייה ולהטביע את חותמו על בני דורו ועל כל הדורות הבאים, עד עולם.

קצרה היריעה מלתאר את דוד המלך הגדול שבענקים, דוד המלך היה אחד היחידים בהיסטוריה שנאמר עליהם, גם לאחר שנאספו אל עמם: שלמעשה הם לא מתו – **דוד מלך ישראל חי וקיים**. כל המילים לא יצליחו לתאר מיהו דוד המלך. שאלו פעם את הרבי מבריסק: מה היה קורה אם דוד המלך היה מגיע לתקופתינו? ענה הרבי מבריסק: אם היינו רואים

אותו מתקרב בקצה קו האופק, כבר היינו כולנו נשרפים מעוצם הקדושה.

דמויות מרכזיות בסיפור חיי דוד המלך לפי סדר ההתרחשויות

"וַיִּקַּח בְּעֵז אֶת רוּת וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה... וַתֵּלֶד בֶּן... וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אָבִי יִשָּׁי אָבִי דָוִד"...

דוד המלך - דוד בן ישי - מלך ישראל חי וקיים, נכדו של עובד ונין של רות המואביה, משבט יהודה, מצאצאיו יתגלה משיח בן דוד, במהרה בימינו, אמן.

דוד המלך משבט יהודה בראשית כ"ט, ל"ה: "וַתִּתֵּר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן, וַתֹּאמֶר: הַפַּעַם אוֹדָה אֶת יְיָ. עַל כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוֹדָה".... יהודה שם קדוש הכולל בתוכו את: שם ה', שם ה-ו-י-ה קדוש, אשר יכול לרמוז שיהודה הוא המלך לעולם מאת ה'. האות - הרביעית של יהודה - ד' יכולה לרמוז על דוד משיח ה' אשר יצא משבט יהודה. יהודה נולד - רביעי בסדר הלידה. דוד מתחיל באות ד' שהיא האות - הרביעית באותיות הא"ב. דוד המלך הוא רגל - רביעית למרכבה הקדושה.

"יְהוֹדָה אֶתֶּה יוֹדוּךָ אַחִיךָ" ... (בראשית מ"ט, ח'). אמר רבי שמעון בן יוחאי: "כל אחיך יהיו נקראים על שמך. אין אדם אומר ראובני אני (ראובן הוא בכור השבטים), שמעוני אני (שמעון נולד שני בסדר הלידה), אלא יהודי אני!" כל יהודי נקרא בעצם על שם יהודה בן ישראל/יעקב אבינו, יהודה הוא אשר נבחר ע"י הקב"ה למלוך על כל ישראל לנצח, ומלך המשיח יהיה מצאצאי דוד המלך אשר משבט יהודה. יהודה אותיות "הודיה", לאה אמנו הודתה לה' על הבן הרביעי אשר נתן לה הקב"ה. אנו קרויים יהודים על שם יהודה, ומהות היהודי היא הודיה לה' ("הודיה" בשינוי מקום האותיות = "יהודה"). יהודה - זהו גם שמו של חבל בארץ ישראל, הקרוי על שם יהודה בן ישראל/יעקב אבינו נחלתו של שבט יהודה. ביהודה, בנחלת שבט יהודה בחברון החלה מלכות דוד הנצחית, לאחר מכן מלך דוד על כל ישראל במקום אשר בחר ה' - בירושלים בירת הנצח של עם ישראל. "וַיְהוּדָה-לְעוֹלָם תֵּשֵׁב, וִירוּשָׁלַם-לְדוֹר וָדוֹר" (יואל ד', כ').

רות אשת בועז, אם עובד וסבתא של ישי אבי דוד המלך.

ישי אבי דוד המלך, אחד מארבעת צדיקי עולם שמתו בעתיו של נחש, בנו של עובד ונכדו של בועז ורות.

ניצבת בת עדיאל אמו של דוד המלך.

אֶלְיָאָב בנו הבכור של ישי, ואחי דוד.

שמואל הנביא שמואל הנביא, בן אלקנה וחנה. משח את שאול למלך ואחריו משח את משיח ה' - את דוד בן ישי למלך.

שאול המלך בן קיש, משבט בנימין, מלך ישראל הראשון.

ילדי שאול יהונתן, אבינדב ומלכי שוע - שלושתם נפלו במלחמה נגד הפלישתים בגלבע. איש בושט שנמלט כנראה. בנות שאול: מירב - נישאה לעדריאל המחולתי, ומיכל - נישאה לדוד והצילה אותו ממוות, ו- 5 בני מירב (או מיכל?). פרט לכך שני ילדיו מרצפה בת איה פילגשו.

גלית הפלישתי הענק והגיבור הפלישתי אשר נפל ביד דוד, בנה של עורפה בת מלך מואב וכלתה לשעבר של נעמי.

אחימלך בן אחיטוב הכהן הגדול בנוב עיר הכהנים. נהרג בחרב ע"י דואג האדומי בפקודת שאול המלך, עם שאר כהני נוב.

אביתר הכהן, אשר נמלט מנוב עם ה"האורים ותומים" אל דוד ושרד, בנו של אחימלך בן אחיטוב הכהן.

אחימעץ - בן צדוק הכהן, ריגל לטובת דוד במרד אבשלום ומסר לדוד הודעות על הנעשה בירושלים, ביחד עם יהונתן בן אביתר.

יהונתן בן אביתר הכהן.

אֶחִימֶלֶךְ בֶּן אֶבְיָתָר כהן, היה נכדו של אחימלך בן אחיטוב הכהן, מנוב עיר הכהנים, שהרגו שאול.

דואג האדומי אביר הרועים מעבדי שאול, הרג את נוב עיר הכהנים בפקודת שאול המלך, לאחר שהלשין על דוד.

גז הנביא בימי דוד ולאחר מות שמואל הנביא.

נתן הנביא בתקופת דוד המלך, אמר לדוד המלך את משל כבשת הרש לאחר מעשה בת-שבע וכו'.

אכיש מלך גת, אליו ברח דוד מפני שאול, ועשה עצמו שוטה על מנת לשרוד.

נבל הכרמלי כשמו היה נבל, בעל טבע קשה ורע, נהג לא יפה באנשי דוד אשר שמרו על צאנו ואנשיו במדבר, ודיבר לא יפה על דוד. לאחר מותו נישאה אביגיל אשתו לדוד.

פְּלִטִי בֶן לִישׁ לו ניתנה מיכל בת שאול, למרות שהיתה אשת דוד, כיון שבעיני שאול דוד היה מורד במלכות, וכל המורד במלכות נחשב למת. ולפי מסכת סנהדרין קידשה דוד ב-100 (200) עורלות פלישתים, ולא היו אלה קידושין. ונקרא פלטי, שפלט עצמו מן העברה ולא נגע במיכל שהיתה אשת איש. כל הימים נעץ חרב בינו לבינה שלא יגע בה.

אבנר בן נר שר צבא שאול, גיבור מלחמה, עשוי ללא חת. נהרג בעורמה בידי יואב שר צבא דוד, שהיה גואל הדם של עֶשָׂהאֵל אחיו אשר נהרג בידי אבנר.

אמרו חז"ל: היה נוח לו לאדם להזיז כותל בנוי בעובי 6 אמות (כ-3 מטר), מאשר להזיז רגל אחת של אבנר. ואם היה לארץ מקום להאחו בו, היה אבנר מזעזעה, והיה כל מחנה ישראל שרוי בין ארכובותיו (ברכיו), שהיה גבוה מכולם מארכובותיו ומעלה.

יואב בן צרויה שר צבא דוד הנאמן, אמיץ וגיבור חיל, עשוי ללא חת, יד ימינו של דוד המלך ומסור לו ללא גבול. אחיו של אבישי ועֶשָׂהאֵל, ובן אחותו של דוד המלך. בעל מוסר גבוה מאוד ומושלם במידותיו.

יואב היה חכם גדול בתורה וראש הסנהדרין. "וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וַיִּצְדָּקָה לְכָל עַמּוּ". חז"ל דרשו: למה היה דוד יכול להיות לעשות משפט וצדקה ללא הטרדות? כי יואב על הצבא. ולמה היה יואב יכול להצליח על הצבא? - כי דוד עושה משפט וצדקה.

עֶשָׂהאֵל בֶּן צְרוּיָה אחי יואב שר צבא דוד המלך. אמיץ וגיבור חיל, מגיבורי דוד. היה קל רגליים כצבי, הוא היה כל כך מהיר וזריז שהיה יכול לצוד צבי תוך כדי מרוצתו, הוא היה יכול להלך על ראשי השבלים בשדה מבלי לשבור את הקנים. נהרג בידי אבנר שר צבא שאול לאחר שרדף אחריו להורגו על מות הנערים בבריכה בגבעון. עֶשָׂהאֵל נקבר בחברון.

אַבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה אחי יואב שר צבא דוד המלך, מראשי זרועות הצבא, אמיץ העשוי ללא חת, וגיבור מלחמה מגיבורי דוד.

אוּרְיָה הַחִתִּי בעלה של בת-שבע, נתן לה גט כריתות לפני צאתו למלחמה ולכן היתה מגורשת ממנו כדין. מגיבורי דוד המלך, נחשב כמורד במלכות כיון שהזכיר את אדונו יואב לפני המלך, ועל כך היה חייב מיתה. דוד שולח בידו אגרת אל יואב בה חתום גזר דין המוות שלו עצמו. אוריה מת מול פני המלחמה החזקה בבני עמון.

אִישׁ – בְּשֵׁת בֶּן שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ. לאחר מות שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ אִבְנֵר שֶׁר צִבָּא שְׂאוּל אֶת אִישׁ בְּשֵׁת לַמֶּלֶךְ, לַמְרוֹת שֶׁכֶּבֶר הִיא יָדוּעַ שְׂדוּד נִמְשַׁח לַמֶּלֶךְ. בְּסוּפּוֹ שֶׁל דָּבָר נִהְרַג אִישׁ בְּשֵׁת עֵיִי אֲנָשִׁי בְּלִיעַל.

יֹונָדָב בֶּן שְׂמַעְיָה רַעְהוּ הַחֲכָם מְאוּד שֶׁל אֲמִנוֹן, אֲשֶׁר מֵיִיעֵץ לוֹ עֲצָה רַעָה : כִּיצַד לִקְרַב אֶת תִּמְרָא אֶל בֵּיתוֹ בַּמְצוּוֹת דוּד הַמֶּלֶךְ.

מְפִיבֶשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן, נִכְדָּ לְשְׂאוּל הַמֶּלֶךְ, נִכְהָ רַגְלִיִּים מַגִּיל חֲמֵשׁ. הִיא גְדוּל בַּתוֹרָה וּמְבִיִּישׁ אֶת פְּנֵי דוּד בַּהֲלַכָּה.

מִיכָה בְּנוֹ הַקָּטָן שֶׁל מְפִיבוּשֶׁת, וּמְבַנֵּי מִיכָה נִמְשָׁכוּ דוּרוֹת רַבִּים שֶׁל גִּיבוּרֵי חֵיל.

צִיבָא עֶבֶד מְפִיבֶשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן.

יְהוֹשֻׁעַ בֵּית הַשְּׂמַשִּׁי מְבִית שֶׁמֶשׁ, הַעֲגָלָה עִם אֲרוֹן ה' הַגִּיעָה אֶל בֵּיתוֹ. וְנִהְרָגוּ בְּעַם 50,070 אִישׁ.

אַבִּינָדָב אֶל בֵּיתוֹ בַּגְּבַעָה בַּקְרִית יַעֲרִים הֶעֱלֹו אֶת אֲרוֹן ה'. וְהָאֲרוֹן נִשְׂאָר שֵׁם בַּמֶּשָׁךְ 20 שָׁנָה.

עֲזָא וְאַחִיו בְּנֵי אֲבִינָדָב, נִהְגוּ אֶת הַעֲגָלָה הַחֲדָשָׁה עֲלֵיהָ אֲרוֹן ה'. עוֹזָה מֵת כַּאֲשֶׁר נִיסָה לְסַמּוֹךְ אֶת אֲרוֹן ה', מָה גַם שֶׁלֹּא הִיא לוֹי.

עוֹבַד אֲדוּם הַגֹּתִי הִיא לוֹי, אֱלֹוֵי הֵיטוּ אֶת אֲרוֹן ה' אֲשֶׁר נִשְׂאָר בְּבֵיתוֹ שְׁלוּשָׁה חוּדְשִׁים, וּבִזְכוּת הַכְּבוֹד הַגְּדוּל שֶׁנִּהְגַּ בְּאֲרוֹן ה', זָכָה שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִסֵּב לוֹ בְּרַכָּה בְּכָל בֵּיתוֹ.

יְהוֹשָׁפָט בֶּן אַחִילוּד מִזְפִּיר, כְּלוֹמֵר : כּוֹתֵב סֵפֶר הַזְּכָרוֹנוֹת.

צְדוֹק בֶּן אַחִיטוֹב כֹּהֵן בִּימֵי דוּד הַמֶּלֶךְ, הִיא מְבַנֵּי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן.

שָׂרִיָּה (נִקְרָא גַם שִׂיא) - סוּפֵר.

בְּנֵיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע מְקַבְּצֵאֵל אֲשֶׁר בִּיהוּדָה, הִיא פִּקִּיד וְלֵאחֶר מִכֵּן הַפֶּךְ לְשֶׁר צִבָּא שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ.

הַכְּרִיתִי וְהַפְּלִיתִי פִּקִּידִים. וַיֵּשׁ מְבִאָרִים : שֶׁהַכְּרִיתִי - הִיא אָדָם שֶׁהִיא יוֹדֵעַ לַהֲכָרִית אֲרֻזִּים, אֹו הַמְּמוֹנָה עַל מְזוֹנוֹת הַמֶּלֶךְ, וְהַפְּלִיתִי - הִיא אָדָם שֶׁהִיא יוֹדֵעַ לַהֲפִיל חוּמוֹת. וְאִמְרוּ חֲז"ל בַּמְּסַכַּת סִנְהֶדְרִין : שֶׁהַכְּרִיתִי וְהַפְּלִיתִי זֶה הַסִּנְהֶדְרִין.

אֲלִיהוּא אַחֵי דוּד אֲשֶׁר בְּרַח לְאַרְץ עַמּוֹן וְקִיבֵל שֵׁם מִקְלֵט מִמֶּלֶךְ עַמּוֹן.

שְׂמַעְיָה אַחֵי דוּד הַמֶּלֶךְ, וְאֲבִי יוֹנָדָב רַעְהוּ הַחֲכָם שֶׁל אֲמִנוֹן בֶּן דוּד הַמֶּלֶךְ.

חֲנוּן מֶלֶךְ עֲמוּן, מֶלֶךְ אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו נַחֲשׁ. דוֹד שֶׁלַח אַנְשֵׁים לַנְּחֻמוֹ, אֵךְ הוּא חֲשָׁד שֶׁהֵם מֵרְגָלִים וְנִהְגוּ בְשִׁלְחֵי דוֹד הַמֶּלֶךְ בְּזִיווֹן: גִּילַח חֲצִי זָקָנָם וַחֲתַךְ חֲצִי בְּגָדֵיהֶם.

הָאִשָּׁה הַתְּקַעִית הַחֲכָמָה, נִשְׁלַחָה עִי יוֹאֵב אֶל דוֹד, וְנִקְטָה בְּתַכְסִּיס כְּדֵי לִשְׁכַנֵּעַ אֶת דוֹד הַמֶּלֶךְ שִׁיתַּפִּיִּס עִם אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ לְאַחַר הַרִיגַת אֲמִנוֹן, וַיִּשְׁבּוּ מִגִּשׁוֹר.

אֲתֵי הַגְּתִי יָדִיד אֲמַת שֶׁל דוֹד, גֵּר מַגַּת. בְּמֵרֵד אֲבִשְׁלוֹם - נִשְׁבַּע כִּי יִהְיֶה רַק בְּמִקּוֹם בּוֹ נִמְצָא דוֹד הַמֶּלֶךְ, אִם לְמִנּוֹת וְאִם לְחַיִּים. אֲתֵי הַגְּתִי עוֹזֵב אֶת יְרוּשָׁלַיִם עִם דוֹד הַמֶּלֶךְ בִּיחַד עִם אַנְשָׁיו וְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְהַטָּף. אֵיִתִּי הִיָּה אֶחָד הַגְּבוּרִים בְּאַנְשֵׁי דוֹד וּמוֹנֶה לְאַחַד מִמְּפַקְדֵי זְרוּעוֹת צְבָא דוֹד הַמֶּלֶךְ.

חוֹשֵׁי הָאַרְכֵי רַעְהוּ הַנְּאֻמָּן שֶׁל דוֹד הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר מֵרְגַל עֵבֹרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם בְּמֵרֵד אֲבִשְׁלוֹם, וּמִסְכֵּל אֶת עֲצַת אַחִיתוֹפֵל בְּכַךְ שֶׁמִּיַּעֵץ לְאַבְשְׁלוֹם הַמֹּרֵד עֲצָה הַפּוֹכָה מִשֶׁל אַחִיתוֹפֵל.

שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא אִישׁ מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית שְׂאוּל. בְּמֵרֵד אֲבִשְׁלוֹם כְּאֲשֶׁר דוֹד וְאַנְשָׁיו עֲזְבוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, יָצָא שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא בְּמִקּוֹם וּשְׁמוֹ "בַּחֲוָרִים" וְהֵחַל לְקַלֵּל אֶת דוֹד הַמֶּלֶךְ וּלְבִיִּישׁוֹ, וּלְסַקֵּל בְּאַבְנִים אֶת דוֹד וְאֶת כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דוֹד וְכָל הָעָם. אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה מִבְּקֵשׁ מִדּוֹד רְשׁוֹת לְהַסִּיר אֶת רֹאשׁ הַמֶּקְלָל, אֵךְ דוֹד אֹמֵר לְהַנִּיחַ לוֹ, הוּא מִקְלָל כִּי הִ' אִמַּר לוֹ לְקַלֵּל.

בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁלְמָה הַמֶּלֶךְ הִרְגַּ שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא.

אַחִיתוֹפֵל הַגִּילּוּנִי (מִגִּילָה) הַיּוֹעֵץ הַחֲכָם שֶׁל דוֹד הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר עוֹבֵר לְצַד אֲבִשְׁלוֹם הַמֹּרֵד וּמִיַּעֵץ לוֹ לְבוֹא אֶל פִּילְגָשִׁי דוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שְׂאֵכֵן אֲבִשְׁלוֹם הוּא הַמֶּלֶךְ וְאִין יוֹתֵר סִיכּוּי לְהַתְּפַיִּסוֹת עִם דוֹד. אַחִיתוֹפֵל מִמְשִׁיךְ וּמִיַּעֵץ לְאַבְשְׁלוֹם לְרַדּוֹף אַחֲרָיו דוֹד מִיַּד בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה וּלְהַרְגוֹ אֶת דוֹד הַמֶּלֶךְ, אֵךְ הִ' הִפְרָ אֶת עֲצַת אַחִיתוֹפֵל, כְּאֲשֶׁר יַעֵץ לוֹ חוֹשֵׁי הָאַרְכֵי רַע דוֹד הַמֵּרְגַל עֵבֹרוֹ - עֲצָה הַפּוֹכָה. כְּשֶׁרָאָה אַחִיתוֹפֵל שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂתָה עֲצַתּוֹ, חָבַשׁ אֶת חֲמוּרוֹ, הִלֵּךְ אֶל בֵּיתוֹ וְהִתְאַבַּד.

שְׁבִי בֶן נַחֲשׁ, מְכִיר בֶן עַמִּיאֵל וּבְרָזְלִי הַגִּלְעָדִי שְׁלוּשָׁה אַנְשֵׁים חֲשׁוּבִים אֲשֶׁר בְּזִמְנֵן מֵרֵד אֲבִשְׁלוֹם סִיַּעוּ לְדוֹד הַמֶּלֶךְ וְאַנְשָׁיו הַנְּמַלְטִים בְּמִזּוֹן. שְׁבִי בֶן נַחֲשׁ-מֵרְבֵּת בְּנֵי עֲמוּן, מְכִיר בֶן עַמִּיאֵל-מֵלֵא דָבָר, וּבְרָזְלִי הַגִּלְעָדִי-מֵרְגָלִים. כְּמָהֶם בֶּן בְּרָזְלִי הַגִּלְעָדִי שֶׁב עִם דוֹד לִירוּשָׁלַיִם.

עַמְשָׂא בֶן יֵתֵר שֶׁר צְבָא אֲבִשְׁלוֹם הַמֹּרֵד בְּדוֹד הַמֶּלֶךְ אָבִיו. נִהְרַג בְּיַד יוֹאֵב שֶׁר צְבָא דוֹד הַמֶּלֶךְ.

שְׁבַע בֶן בְּכָרִי אִישׁ בְּנִימִין אֲשֶׁר מֵרֵד בְּמַלְכוּת דוֹד לְאַחַר מֵרֵד אֲבִשְׁלוֹם, אֵךְ נִהְרַג בְּיַד אַנְשֵׁי הָעִיר בַּה הַסְּתַתֵּר בְּזָכוֹת הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה, וְרָאשׁוֹ הוּשְׁלַךְ בְּעַד הַחוּמָה.

אָדָרִים שר על המס אשר הוסיף דוד המלך.

שריה היה הסופר בימי דוד המלך.

יהושפט בן אחילוד - היה המזכיר.

עִיָּרָא הַיָּאָרִי היה איש חשוב ויועץ לדוד, יש אומרים שהיה זה חושי הארץ.

רַצְפָּה בַּת אֵיָהּ וְהַגְּבֵעוֹנִים רצפה פילגש שאול המלך, אשר שני בניה וחמשת בני מיכל (לפי חז"ל היו בני מירב) נמסרו לגבעונים והומתו באכריות, בתגובה לכך שהגבעונים הומתו בנוב עיר הכהנים בניגוד לשבועת בני ישראל להם בימי יהושע להחיותם, לאחר שבאו אל יהושע בעורמה ומרמה. יש אומרים כי בנוב היו 7 גבעונים שואבי מים וחוטבי עצים שנשארו ללא פרנסה וסבלו מרעב, ונחשב כאילו שאול הרגם, ולכן נעצרו הגשמים וכל ישראל היו בצרה, ושרר רעב במשך 3 שנים.

רצפה בת איה שמרה במסירות נפש על כבוד בניה ההרוגים ועל שאר ההרוגים. היא לקחה שק והתכסתה בו יום ולילה, כדי לשמור מפני העופות וחיות הבר עד אשר יובאו לקבר ישראל. ורק אז, ולאחר נקמת הגבעונים מבני שאול נעתר ה' לארץ וירדו גשמים.

אֲרוֹנָה הַיְבוּסִי הקב"ה מגלה ומראה לדוד את מיקומו המדויק של בית המקדש - בהר המוריה בגורן אֲרוֹנָה הַיְבוּסִי. דוד קונה את מקום בית המקדש ב"שֶׁקְלֵי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת".

אָבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִּית כאשר הגיע דוד המלך לזיקנה ולא יחס לו למרות כל הבגדים בהם כיסוהו, יעצו לו עבדיו שיבקשו עבורו נערה בתולה אשר תעמוד לפני המלך ותהיה לו סוכנת. ומצאו לו נערה יפה את אָבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִּית אשר שרתה אותו, והמלך לא ידעה.

נשות דוד המלך

מיכל אשת דוד המלך ובת שאול, ניתנה לו לאשה ע"י שאול המלך אביה (לפי חז"ל: עגלה זו מיכל).

אֲבִיגַיִל אשת דוד המלך ואם כלאב. היתה אשת נבל הכרמלי, "וְהָאִשָּׁה טוֹבַת שְׁכָל וַיִּפֹּת תְּאָרֶי". מנעה מדוד שפיכות דמים מיותרת, הגמרא מונה

אותה בין 7 נביאות שהתנבאו לישראל, והיא אמרה לדוד דברים ברוח הקודש.

אַחִינֹעַם מִיִּזְרְעֵאל, אשת דוד, אשר נשא אותה אחרי אביגיל, גם היא היתה בעלת חכמה, תבונה ויראת שמים כמו אביגיל. אם אמנון בכור דוד.

מַעֲכָה אשת דוד המלך, בַּת תַּלְמִי בֶן עַמְיָהוּד מלך גשור ואם אבשלום.

חַגִּית אשת דוד המלך, ואם אַדְנִיָּה.

אֲבִיטָל אשת דוד המלך ואם שִׁפְטָיָה.

עֲגֵלָה אשת דוד המלך ואם יִתְרָעַם (ולפי חז"ל זוהי מיכל).

בת-שבע בת אַלְיָעָם, אשת דוד המלך, אם שלמה המלך. מובא בזוהר: בת-שבע מוכנה היתה לו לדוד מיום שנברא העולם. לשעבר אשת אוֹרְיָה החתני אשר נתן לה גט לפני צאתו לקרב (כפי המנהג באותם ימים).

ילדי דוד המלך

אמנון בנו הבכור של דוד, נולד בחברון מאחינועם היזרעאלית, נהרג בידי אבשלום אחיו, לאחר אונס תמר אחות אבשלום.

כְּלָאֵב בנו השני של דוד, נולד מאביגיל אשת נבל הכרמלי. היה צדיק גדול ותלמיד חכם עצום, ואחד מארבעת האנשים בעולם שמתו ללא חטא ורק בעתיו של נחש. היה מכלים את פני מפיבושת בהלכה, ותחילה היה מפיבושת מכלים את פני דוד בהלכה.

אבשלום בנו השלישי של דוד, נולד מִמַּעֲכָה בַּת תַּלְמִי מלך גשור. אבשלום היה אחד מששה אנשים היפים בעולם, הרג את אמנון לאחר אונס תמר אחותו בידי אמנון, ומרד בדוד המלך אביו ונהרג בתוך המרידה.

תמר אחות אבשלום, נולדה מִמַּעֲכָה בַּת תַּלְמִי מלך גשור. היתה יפה ואמנון בכור דוד אהבה ובתחבולות אנס אותה. ועל כך הרגו אבשלום אחיו.

אַדְנִיָּה בנו הרביעי של דוד, נולד מחַגִּית. בסוף ימי דוד מרד באביו ונהרג מאוחר יותר ע"י שלמה המלך כאשר ביקש לשאת את אבישג השונמית.

שְׁפִטָּה בנו החמישי של דוד, נולד מאַבִּיטָל.

יְתָרְעָם בנו הששי של דוד, נולד מעַגְלָה אֶשֶׁת דָּוִד (לפי חז"ל עגלה היא מיכל).

בניו של דוד המלך - אשר נולדו לו בירושלים: שְׁמוּעַ, שׁוּבָב, נְתָן, שְׁלֹמֹה, יִבְחָר, אֶלְיָשׁוּעַ, נָפֶג, יָפִיעַ, אֶלְיָשָׁמַע, אֶלְיָדָע וְאֶלְיָפָט.

שלמה – יְדִידָהּ בנם של דוד ובת-שבע, ממשיך שושלת בית דוד, מֶלֶךְ אחרי דוד המלך על כל ישראל, בנה את בית המקדש הראשון. שלמה המלך היה החכם מכל אדם. שלמה המלך היה אחד משני האנשים בעולם אשר קיבלו את שמם ישירות מהקדוש ברוך הוא: יצחק אבינו ושלמה המלך.

מקומות ונקודות ציון בחיי דוד המלך לפי סדר ההתרחשויות

בית לחם, אפרת - מקום הולדתו של דוד המלך.

נְיוֹת בְּרֵמָה - לשם ברח דוד משאול המבקש את נפשו אל שמואל הנביא, לספר לו את כל אשר עשה לו שאול, וכדי לברר מה פשר כל הצרות שנחתו עליו מיום שמשחו שמואל למלך. ואמרו חז"ל שהיה דוד יושב ולומד עם שמואל כל הלילה ברמה, ועוסקים במקום בו יִבְנֶה בית המקדש ובפרטי בית המקדש.

נוב עיר הכהנים - עיר הכהנים שם היה ארון ה', ה"אורים והתומים" ואחימלך בן אחיטוב כהן גדול. לשון הרע של דואג האדומי על כך: שהכהנים עזרו לדוד, נתנו לו לחם וחרב ושאלו לו בה' - גרם להכחדת העיר על כהניה כאילו מרדו בשאול. פרט לאביתר הכהן אשר ברח אל דוד עם ה"אורים ותומים".

מואב - מקום הולדתה של רות סבתו של דוד המלך, לשם העביר דוד את הוריו, ושם הרגום המואבים.

מערת עֲדָלָם - לשם נמלט דוד מפני שאול המבקש את נפשו, שם הצטרפו אליו 400 אנשים נוספים.

מצפה מואב - לשם הביא דוד את הוריו ומשפחתו מאחר שרות סבתו היתה מואביה, הוא הביא את הוריו למואב למען בטחונם, שהרי ישי הוא

נכדה של רות המואביה ודוד עצמו הוא נין של רות המואביה. כאשר הלך דוד לארץ יהודה, הרג מלך מואב את הוריו של דוד.

יער חֶרֶת - לשם נמלט דוד מפני שאול. גד הנביא אומר לדוד שלא ישב במצודה, כיון שמלך מואב המתיירא מפני שאול, יכול להסגירו. הוא הציע לו ללכת אל ארץ יהודה שם לא ימסרוהו לשאול. ואכן הלך ליער חרת אשר ביהודה.

קְעִילָה - דוד נלחם למענם ונמלט משם. דוד נלחם בפלישתים להגנת קעילה, שם הפלישתים בוזזים ומשחיתים את הגרנות ומושיעים את יושבי קעילה. דוד היה חייב להימלט משם, כיון שבי"אורים ותומים" נאמר לו שיושבי קעילה יסגירוהו לשאול.

מדבר זיף - לשם נמלט דוד מפני שאול, אחרי קעילה נמלט דוד למדבר זיף מפני שאול המלך המבקש את נפשו. הוא בורח עם אנשיו למצדות - למקום במדבר ששם סלעים גבוהים. הזיפים מלשינים על דוד ומדווחים לשאול את מיקומו המדוייק של דוד: בערבה אל ימין הישימון. הערבה של מדבר מעון היתה מישור שבנקל יוכל שאול למצאו. ואכן אנשי שאול כמעט לוכדים את דוד ואנשיו כשבדיוק מגיע שליח (מלאך שהגיע בנס) המודיע לשאול על פלישת הפלישתים. שאול מפסיק את רדיפתו אחר דוד.

מְצָדוֹת עֵין גְדִי - לשם נמלט דוד מפני שאול כאשר שב שאול מאחרי הפלישתים הוא לוקח 3000 איש בחור מכל ישראל, ויוצא לרדוף אחרי דוד ואנשיו על פני צורי היעלים, שהם סלעים גדולים וגבוהים שדרכם עולים היעלים למקומות הכי גבוהים בהרים. כאשר שאול נכנס למערה, לא ידע שהמערה גדולה ועמוקה ובתוכה מסתתרים דוד המלך ואנשיו. דוד קורע את כנף בגד שאול בצאת שאול מן המערה.

מצדות מדבר זיף - לשם נמלט דוד מפני שאול. הזיפים שוב מלשינים על דוד, ומודיעים לשאול שדוד מסתתר עמם במצדות בחורשה, בגבעת החכילה. ושאול רודף אחרי דוד למדבר זיף עם 3,000 איש מבחורי ישראל. דוד מגיע אל מחנה שאול בלילה כשתרדמת ה' נפלה על כל המחנה ועל כל השומרים. הוא יורד למחנה עם אבישי, לוקחים משם את חנית שאול ואת צפחת המים מראשותיו של המלך ומתרחקים למרחק בטוח על ההר, וקוראים למלך ומראים לו את אשר לקחו וכיצד ניצל מידם.

ארץ פלישתים - לשם נמלט דוד מפני שאול. דוד נמלט משאול אל ארץ פלישתים, כדי למלט את עצמו מן הסכנה המתמדת על חייו. דוד עובר אל אכיש בן מעוך מלך גת עם 600 אנשיו ובני משפחותיהם, ואכיש מלך גת נותן לדוד את העיר צֶקֶלָג. שאול מפסיק לרדוף את דוד.

ציקלג - העיר הפלישתית בגת, בה התיישבו דוד ואנשיו ברשות אכיש בן מעוך מלך גת. וכאשר היו דוד ואנשיו מחוץ לעיר, פשטו העמלקים על ציקלג ושבּו את ילדי ונשי דוד ואנשיו. דוד ואנשיו פושטים פתע על העמלקים אשר חגגו עם השלל, הצילו את הנשים והטף ואת השלל.

הגלבוּע - בגלבוּע נערכה מלחמת הפלישתים נגד ישראל, שם היתה מפלה לישראל, ושם נפלו שאול המלך ושלושת בניו: יהונתן, אבינדב ומלכי שוע.

חברון - עיר האבות, נחלת שבט יהודה אליו משתייך דוד, ובה מלך דוד בתחילת מלכותו, במשך 7 שנים.

בריכת גבעון - בריכת גבעון היתה מקום מפגש מקובל שבו היו נאספים המון העם. אבנר הציע ש"ישחקו" הנערים מאנשיו נגד אנשי יואב. במלחמה המיותרת הזו נהרגו: 19 איש מאנשי יואב וגם עֶשָׂהאֵל, ו - 360 איש מאנשי אבנר.

ירושלים - דוד המלך הפך את ירושלים לבירת הנצח של ישראל, שם התגלה לו ע"י ה' מקום בית המקדש בגורן אַרְוֹנָה היבוסי בהר הבית. דוד קנה את מקום בית המקדש ב-600 שקלי זהב לפני כ-3000 שנים.

מלחמות דוד - בגליית, בפלישתים בעמק רפאים, בפלישתים ב"מתג האמה", במואב, בהַדְדָעָזַר מלך צובה, בארם דמשק, בארם בגיא מלח, בבני עמון, גת - שם נלחם דוד ב-4 בני הַרְפָּה (בני עורפה ואחי גֶלְיָת).

בית שמש, קרית יערים - מקומות בהם היה ארון ה'.

גשור - לגשור ברח אבשלום לאחר הריגת אמנון אחיו בשל מעשה תמר, אל תלמי מלך גשור שהיה סבו - אבי אמו.

תקוע - משם הגיעה האשה החכמה ביוזמת יואב, ובתכסיס בפני דוד המלך, נעתר דוד והתפייס עם אבשלום לאחר הריגת אמנון.

גילה - מקום מושבו של אחיתופל הגילוני יועץ דוד המלך, אשר מרד בדוד ועבר לצד אבשלום המורד.

הגיחון - זהו מעיין השילוח שעל יד ירושלים, שם המליכו את שלמה ומשחו אותו למלך בפעם הראשונה. בפעם השניה הומלך במעמד כל שרי ישראל.

דוד המלך מברך על הכוס

לעתיד לבוא הקב"ה עורך שולחנות ושוחט שור ולויתן ועושה סעודה גדולה לצדיקים, וכל אחד מושיבו לפי כבודו, והקב"ה מביא להם יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, והקב"ה עושה רצונם של הצדיקים שמניח כסא הכבוד ויושב עמהם, והקב"ה מביא כל שבחו של גן עדן ומביא כל צדיק וצדיק ורואה כבודו, וכל אחד מראה באצבע ואומר: "זה אלוקים אלוקינו עולם ועד!" ואוכלים ושותים ושמחים!

עד שמצווה הקב"ה לטעון כוס של ברכה, והצדיקים אומרים לאברהם: עמוד וברך! ואברהם משיב: ישמעאל מקטרגני! אומרים ליצחק והוא משיב: יִעָשׂוּ מקטרגני! אומרים ליעקב והוא משיב: שתי אחיות מקרטגות! אומרים לשבטים והם משיבים: עדות יוסף מקטרג אותנו, עד שמגיעים אצל דוד המלך ונותנים בידיו שלוש כוסות, ומוזגים לו כוס של ברכה ודוד אומר: לי נאה לברך, לי נאה לשבח! ועומד ומברך ומשבח ומהלל בכל מיני זמר! באותה שעה נוטל הקב"ה כתרו ומניחו על ראש דוד ובראש משיח בן דוד ומגיד שבחם וצדקתם עד סוף כל הדורות, ומושיב ישראל בהשקט ובבטחה ועושים חופה ומדור לכל צדיק לפי כבודו, ומהלך עם הצדיקים ומרים ידו כאדם שמטפח בשמחתו.

והקב"ה מגביה קומתן של האומות למעלה מחומות גן עדן ורואים בשמחתם של ישראל ומתביישים, ואש יוצאה מפיהם של צדיקים ודולקת בהם. ומביא הקב"ה עורו של לויתן ועושה ממנו סוכות לצדיקים. מי שזוכה לסוכה עושים לו סוכה, לענקים עושים לו ענקים, לעטרה עושים לו עטרה, ומה שנשאר ממנו פורסים אותו על גב בית המקדש, וזיוו מזהיר מסוף העולם ועד סופו. וישראל יושבים ואוכלים ושותים ופריים ורבים ונהנים מזיו השכינה. וכל אחד מהם, הקב"ה מגביה קומתו מאתיים אמה (כ-100 מטר גובה) כאדם הראשון... (מדרש חכמים, הרב חיון, אוצרות אחרית הימים).

משיח בן דוד

צפה הקב"ה בדורו של משיח ובמעשיו קודם שניברא העולם, וגנז אורו של משיח למשיח ולדורו תחת כסא כבודו. אמר הס.מ. לפני הקב"ה: רבונו של עולם! אור שנגנז תחת כסא הכבוד שלך, למי? אמר לו: למי שהוא עתיד להחזירך ולהכלימך בבושת פנים. אמר לו: רבונו של עולם הראהו לי. אמר לו: בוא וראה אותו. וכיון שראה אותו נזדעזע ונפל על פניו ואמר: בודאי זהו המשיח שעתיד להפיל לי ולכל שרי אומות העולם בגיהינום! באותה שעה התרגשו אומות העולם ואמרו לפניו: מי הוא זה שאנחנו נופלים בידו? מה שמו ומה טיבו? אמר להם הקב"ה: אפרים משיח צדקי שמו, מגביה קומתו וקומת דורו ומאיר עיני ישראל ומושיע עמו! ואין אומה ולשון יכולה לעמוד בו וכל אויביו וצריו מתבהלים ובורחים מלפניו ואף נהרות פוסקים בימינו.

ולא החיים בלבד יוושעו בזמן משיח, אלא אף אותם שגנוזים בעפר. ולא מתים בלבד, אלא אף אותם שמתו מימות אדם הראשון ועד עכשו. ולא אלו בלבד, אלא נפלים יוושעו. ולא נפלים בלבד, אלא אף מי שעלה בדעת הקב"ה לבראת ולא נבראו.

אמר הקב"ה למשיח: עכשו יהיה צער שלך כצער שלי, שמיום שעלה נבוכדנצר הרשע והחריב את ביתי ושרף את היכלי והגלה את בְּנֵי לבין אומות העולם, חייד וחי ראשי לא נכנסתי לכסא שלי!

אמר רבי יצחק: שנה שמלך המשיח נגלה בה, כל מלאכי אומות העולם מתגרים זה בזה וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ואוחזים אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים: להיכן נלך? להיכן נבוא? אומר להם: בְּנֵי אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה את מתיראים? אל תיראו! הגיע זמן גאולתכם! ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה. גאולה ראשונה היה לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה, אבל גאולה אחרונה אין צער ושעבוד מלכויות אחריה!

ובשעה שקב"ה גואל את ישראל, שלושה ימים קודם שיבוא משיח, בא אליהו ועומד על הרי ישראל ובוכה ומספיד עליהם ואומר: הרי ארץ ישראל עד מתי אתם עומדים בחורב, ציה ושממה? וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו! ואחר כך אומר להם: בא שלום לעולם! ביום השני בא ועומד על הרי ישראל ואומר: באה טובה לעולם! ביום השלישי בא ואומר באה ישועה לעולם. באותה שעה מראה הקב"ה את כבודו ומלכותו לכל באי עולם וגואל את ישראל ונגלה בראשם!

בשעת שהמשיח ניגלה, הוא בא ועומד על גג בית המקדש ומשמיע להם לישראל ואומר: ענווים, הגיע זמן גאולתכם! ואם אין אתם מאמינים, ראו באורי שזרח עליכם! באותה שעה מבהיק הקב"ה אורו של מלך

המשיח ושל ישראל והולכים כולם לאורם, ובאים כולם ומלחכים עפר מתחת רגליו של מלך המשיח, ונופלים על פניהם לפני המשיח ולפני ישראל ואומרים: נהיה לך ולישראל לעבדים!

והקב"ה מלביש למשיח צדקינו לבוש שזיוו הולך מסוף העולם ועד סופו, וישראל משתמשין לאורו. אמר רבי יהושע בן פזי: באותה שעה מגביה הקב"ה למשיח עד שמי השמים, ופורש עליו מזיו כבודו מפני אומות העולם הרשעים ואומר לו: עשה בהם מה שנפשך חפצה.

מיד הקב"ה עושה למשיח שבע חופות של אבנים טובות ומרגליות וזמרגדין, וכל חופה וחופה נמשכים מתוכה ארבעה נהרות של יין ושל דבש ושל חלב ושל אפרסמון טהור, ומחבקו הקב"ה בפני כל הצדיקים. באותה שעה הקב"ה קורא לרוח צפונית ולרוח דרומית ואומר להן: בואו כבודו ורבעו לפני משיח צדקי בכל מיני בשמים של גן עדן!

באותה שעה מביא הקב"ה אליהו ומשיח וצלוחית של שמן בידיהם ומקליהם בידיהם, ונקבצים כל ישראל לפניהם, ושכינה לפניהם ונביאים מאחריהם ותורה מימינם ומלאכי השרת משמאלם, ומוליכים אותם אל עמק יהושפט ונקבצים כל הגויים שם. באותה שעה מביא הקב"ה עובדי אלילים ואומר: יעברו על גשר גיהינום! ועוברים! וכיון שמגיעים שם, יהיה לפניהם כחוט ונופלים לגיהינום! ומיד ישראל מתייראים ואומרים לפניו: ריבוננו של עולם, כאשר עשית עם אלה תעשה עמנו? אומר להם: מי אתם? אומרים לו: אנחנו עמך ונחלתך ישראל! אומר להם: מי מעיד? אומרים לו: אברהם, יצחק ויעקב! באותה שעה מביא הקב"ה תורה ומניחה בחיקו, ומבהיק זיום של ישראל מסוף העולם ועד סופו.

אומר גבריאל לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם! יבואו עובדי האלילים ויראו בטובתם של ישראל! באותה שעה נפתח הגיהינום ויוצאים כל עובדי האלילים ורואים בטובתם של ישראל ונופלים על פניהם ואומרים: אשרי העם (פסיקתא רבתי ל"ה - ל"ז, ילקוט שמעוני ישעיה ס') לו!

מלך המשיח

בילקוט שמעוני, ישעיה תצ"ט מובא:

מלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה, ובונה בית המקדש, ומקבץ נדחי ישראל ויכוף כל ישראל ללכת בדרך התורה, וילמדם תורת ה', ויורה אותם דרך ה', ויבואו הגויים לשומעו, וילתם

מלחמות ה', ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, וכל העולם יחזור בעזרת ה' לתיקונו הרוחני השלם כמו בזמן אדם הראשון קודם החטא.

ויהא הקטן שבישראל צופה, מביט ורואה מסוף העולם ועד סופו, מדורות בראשית ועד דורות אחרית הימים, ואין שום דבר מאפיל על עיניו מלראות ולדעת. כל אשר יפתח את ספר תורת אלוקים יגלה בו סודות בראשית וסודות מרכבה, במבט עין יראה בו נפלאות ואמת יותר ממה שחזו בו רבבות עוסקיו בכל שנות חייהם לכל דורותיהם.

בימים ההם יקומו לתחיה משה ואהרון ובניו להורות לעם את הדרך אשר ילכו בה כימי צאתם ממצרים, ועמהם יקיצו וירננו כל צדיקי ישראל אשר מתו בגלות וחיכו לישועה. בזמן מלך המשיח ישכון שלום לבטח! לא יהיו מלחמות! לא יהיה רעב ומחסור! שפע של טובה יציף את העולם והמעדנים יהיו מצויים כעפר! לא תהיה שנאה! לא קנאה! לא תחרות! ולא יצר הרע!

"וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ" הבריאה כולה תזדכך ותתלבן! הארץ תצמיח באותו יום כדרך שעשתה בימי אדם הראשון: ביום שנזרעה, בו ביום עשתה פירות! יהיה אילן ניטע ובו ביום עושה פירות! כל אילנות הסרק יטענו פירות! חיטה תתמר כדקל בראש ההרים! בימות המשיח עתיד הקב"ה לשית נהרות נהרות של יין! נהרות נהרות של שמן! נהרות נהרות של דבש! נהרות נהרות של מעדנים! נהרות נהרות של ממתקים! נהרות נהרות של אפרסמון טהור! וכל ההרים מנטפים עסיס וכל הגבעות דבש וחלב! עתידים תחומי ירושלים להיות מלאים אבנים טובות ומרגליות, וכל ישראל באים ונוטלים חפציהם מהם!"

מובא בפרקי דרבי אליעזר ל"א:

רבי חנינא בן דוסא אומר: אותו איל שנברא בין השמשות לא יצא ממנו דבר לבטלה: אפרו של איל הוא יסוד של המזבח הפנימי, גידיו היו לעשרה נבלים של כינור שהיה דוד מנגן בו, עורו הוא אזור עור במתניו של אליהו זכור לטוב, שתי קרניו שופרות, קרנו של שמאל היא שתקע בה הקב"ה בהר סיני, וקרנו של ימין, שהיא גדולה משל שמאל, הוא עתיד לתקוע בה לעתיד לבוא!

לעתיד לבוא אין ישראל לומדים תורה אלא מפיו של הקב"ה, וכשם שהאלוקים חי וקיים לעולם כך לימודו, מה שלומדים ממנו אינם שוכחים לעולם!

מובא במדרש תהילים מזמור פ"ז:

אמר רבי יהודה בר סימון: עתידין אומות העולם להביא דורונות למלך המשיח וכיון שהם באין אצל מלך המשיח, הוא אומר להם: יש ביניכם ישראל שהבאתם לי מהגולה? הביאו אותם לי, שנאמר: הבו לה'

משפחות עמים (תהילים צ"ו), עמים ומשפחות של ישראל הביאו לי, הבו לה' אותם שכיבדו שמו בעולם. בעת ההיא יובילו כל העמים את ישראל דורון למלך המשיח, שיהיו מביאין את ישראל, שנאמר (שם ס"ו): והביאו את כל אחיכם מכל הגויים מנחה לה', בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות וכו'.

אמר רבי ברכיה:

הבחורים מרכיבין אותם על הסוסים, התלמידים שאין בהם כח ברכב, הנשים והילדים בצבים בעגלות, הזקנים בפרדות שהולכות במנוחה, והזקנים שבזקנים שאין יכולים להטען עושה להם כמין ערסלאות ומציעין בהם כרים של מילת וטוענים אותם על כתפיהם, וסומכין אותם בידיהם ומביאין אותם דרך כבוד. וכשנפטריין לילך מאצל מלך המשיח, מספרים האומות אצל המשיח בכבודן של ישראל, ואומרים: זה כהן וזה לוי וזה ישראל. ומהיכן יודעים הגויים זאת? אלא לפי שנמכרו להם ישראל לעבדים, ושכחו ישראל יחוסיהן מפני שעבוד גלויות, ונשתכחו ונעשו גויים על ידי האונסים.

במסכת שבת קי"ח מובא:

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלין!

משה רבינו ומשיח בן דוד בבית המקדש של מעלה

באותו יום שנתקרבה מיתת משה רבינו, העלהו הקדוש ברוך הוא לשמי מרומים והראה לו מתן שכרו ומה שעתידי להיות. עמדה מידת הרחמים לפני משה רבינו עליו השלום ואמרה לו: אבשרך בשורה טובה תשמח בה: הַפְּנֵה פניך נגד כסא הרחמים וראה! הַפְּנֵה פניו נגד כסא הרחמים וראה את הקדוש-ברוך-הוא בונה בית המקדש באבנים טובות ומרגליות. בין אבן ואבן זיו השכינה שהוא טוב מהמרגליות, ומשיח בן דוד עומד בתוכו ואהרון אחיו עומד על רגליו ומעילו עליו.

אמר משה רבינו למשיח בן דוד: דיבר לי הקב"ה שיבנה בית המקדש בארץ, בית המקדש לישראל, והן אני אראהו שיבנה בית המקדש בידו בשמים! אמר לו המשיח למשה: משה! יעקב אביך ראה הבית שִׁבְּנָה בארץ וראה הבית שִׁבְּנָה הקב"ה בידו בשמים, והבין בכל מאודו כי הבית שִׁבְּנָה הקב"ה בידו בשמים באבנים טובות ומרגליות ובזיו השכינה, הוא הבית אשר יעמוד לישראל לעולם ולעולמי עולמים עד סוף כל הדורות. וכן דיבר בלילה אשר ישן על האבן וראה ירושלים בנויה בארץ וירושלים בנויה בשמים, וכשראה יעקב ירושלים אחת בארץ ואחת בשמים אמר: אין זה בית שיעמוד לבני לדורי דורות, כי אם אותו בית אלוקים שהוא בונה בידיו.

כאשר שמע משה רבינו עליו השלום את הדברים האלה מפי משיח בן-דוד, שמח שמחה גדולה והחזיר פניו אצל הקב"ה ואמר לו: ריבוננו של עולם! מתי תרד ירושלים זו הבנויה למטה? אמר לו הקב"ה: העת הזאת, אותה לא הגדתי לבריה, לא לראשונים ולא לאחרונים, ולך אני מגיד? אמר לו: ריבוננו של עולם, תן לי רמז מן המעשים! אמר לו הקב"ה: אזרה את ישראל בראשונה במזרה בשערי הארץ, ויתפזרו בארבע פינות העולם בין כל האומות, ואוסיף ידי שנית ואקבצם! באותה שעה ירד משה רבינו מן השמים שמח! ("באוצרות אחרית הימים" לרב חיון)

כתר דוד המלך בגנזי ישועות

אמר רבי ישמעאל: כשעליתי לרקיע אמר לי המלאך שר הפנים: ידידי, שב בחיקי ואגיד לך מה יהא על ישראל עם קדוש. ישבתי בחיקו והיה מסתכל בי ובוכה, ודמעותיו נוטפות מעיניו ויורדות ונופלו עלי. אמרתי לו: הדר זיווי, מפני מה אתה בוכה? אמר לי: ידידי, בוא ואכניסך לחדרי חדרים ולגנזי גנזים. תפסני והכניסנתי ונטל הפינקסים ופתח, והראני האגרות.... למחר הכניסני לחדרי חדרים והראני... ובשעה שירדתי שמעתי קול מדבר בלשון ארמי... באותה שעה נזדעזעתי ונפלתי לאחורי, עד שבא המלאך השר והעמידני על רגליי ואמר לי: בוא ואכניסך לגנזי ישועות ונחמות. הכניסני, וראיתי כיתות כיתות של מלאכי השרת יושבים ואורגים בגדי ישועה, ועושים כתרי חיים וקובעים בהם אבנים טובות ומרגליות, ומרקחים כל מיני בשמים ומעדני עולם, וממתיקים יינות לצדיקים לעתיד לבוא. אמרתי לו: הדר זיווי, הללו למי? אמר לי: לישראל.

וראיתי כתר אחד משונה מכל הכתרים, וחמה ולבנה ושנים עשר מזלות קבועים בו. אמרתי לו: כתר זה המשובח, למי? אמר לי: לדוד מלך ישראל. אמרתי לו: הדר זיווי, הראני כבודו של דוד המלך. אמר לי: ידידי, המתן שלוש שעות, עד שיבוא דוד לכאן ותראהו בגדולתו.

תפסני והושיבני בחיקו. אמר לי: מה אתה רואה? אמרתי לו: רואה אני שבעה ברקים שהם רצים כאחד. אמר לי: כבוש עיניך בני, שלא תזדעזע. הללו הם יוצאים לקראת דוד מלך ישראל. מיד רגשו כל האופנים ושרפים וחיות הקודש וגלגלי המרכבה וענני כבוד ואוצרות שלג ואוצרות ברד וכוכבים ומזלות ומלאכי השרת ולוהטי זבול ואומרים: "לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד. הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱ-ל, וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ". ושמעתי קול רעש גדול שבא מעדן ואומר: "יְיָ יְמַלֹּךְ לְעוֹלָם וָעֶד".

והנה דוד מלך ישראל בא בראש, וכל מלכי בית דוד באים אחריו, וכל אחד ואחד כתרו בראשו, וכתרו של דוד מובהק ומשובח מכל הכתרים, וזיוו הולך עד סוף העולם. ועלה דוד לבית המקדש שברקיע, ושם מוכן לו כסא של אש, וישב עליו, וכל מלכי בית דוד יושבים לפניו, וכל מלכי ישראל עומדים מאחוריו. מיד עמד דוד ואמר שירות ותשבחות שלא שמעה אוזן מעולם... (איכה רבה, פסיקתא דרב כהנא).

על ספר התהילים

עוצמת התהילים

פרופ' אלברט איינשטיין - על התהילים

המדען היהודי הדגול ואבי תורת היחסות:

"נראה שכמעט כל עניינה של היהדות אינו אלא מוסר החיים והיחס המוסרי לחיים. נראה לי שהיהדות, יותר משהיא המושג הכולל לחוקים הכתובים בתורה ומפורשים בתלמוד, היא המושג הכולל לחכמת החיים, החיה והקיימת בקרב העם היהודי.

אבל יש במסורת היהודית עוד דבר אחד, המתגלה בכל הודו **במזמורי תהלים** מסויימים, וזהו - מעין שכרון של שמחה והתפעלות מיפי העולם ורוממותו. שרק צל של דמיון מהם מגיע לשכל האדם, זהו הַרְגֵשׁ שגם המחקר האמיתי יונק מתוכו את כוחו הרוחני". (אנציקלופדיה תרבות, הוצאת מסדה)

עוצמת התהלים

היהודי מרגיש תמיד קשר נפשי חזק ועמוק אל התהלים, בכל עת צרה או שמחה לוקח היהודי את התהלים, ומרגיש דרכם קירבה גדולה לה', הוא מרגיש שדרך מזמורי התהלים הוא "משוחח" עם הבורא באופן ישיר, הוא מרגיש שהוא חלק מהמילים, הוא מרגיש הזדהות עם המזמורים ומוצא את עצמו בתוך מילות התהלים של דוד מלך ישראל. ולמרות שהוא לא תמיד מבין את כל המילים, הוא מרגיש שהדברים נכתבו עליו ועברו ו"מדברים" אליו באופן אישי. היהודי מרגיש שהתהלים הם מרפא לנפשו, הם ה"מים החיים" המרוויים את צמאונו, האויר שהוא נושם.

התהלים הוא ספר תפילות ותהלות ותשבחות לקדוש-ברוך-הוא. זהו ספר שליווה את היהודי בכל גיל, בכל תקופה בחייו ובכל תקופות ההיסטוריה, כל יהודי מצא ומוצא בו את עצמו. זהו הספר אשר ספג הכי הרבה דמעות של עם ישראל בכל הדורות: דמעות של צער וכאב, וגם של שמחה והודיה לקב"ה על חסדיו. אפילו בתקופות הקשות ביותר התהלים ליוו את היהודי, בכל אלפיים שנות הגלות הקשה והארוכה, ברדיפות, ב"שואה" במחנות העבודה ובמשרפות... התהלים היוו ליהודי משענת רוחנית ונפשית, והיהודי מצא בהם ניחומים לנפשו הכואבת והדואבת.

התהלים של דוד המלך מקיפים את היהודי בקביעות, ביומיום ובכל אורח חייו: החל מלידתו ועד לרגעיו האחרונים בעולם הזה.

התהלים הוכנסו ושולבו ע"י גדולי ישראל של כל הדורות, בכל הזמנים והמועדים של עם ישראל. פסוקי תהלים ומזמורי תהלים נמצאים בכל השמחות, התפילות והמועדים: בשחרית, מנחה וערבית, פסוקי דזמרה, בברכת המזון, בקבלת שבת, בנוסח ה"קידוש", בנוסח קריאת "שמע" שעל המיטה, ב"הלל", ב"סליחות", בתפילת ראש השנה ויום הכיפורים, בכל חודש אלול ועד שמיני עצרת, בהגדה של פסח, ב"תיקון הכללי" ועוד... היהודי אומר תהלים לפני חתימת עסקה, לפני יציאה לדרך רחוקה, לחו"ל, לנסיעה ארוכה, לפני דיון משפטי, כשמישהו חולה חס וחלילה, לפני אישפוז, לפני ניתוח, לפני מבחן חשוב, לפני גיוס לצבא, לפני יציאה לקרב שלא נדע בע"ה, לפני נסיעה, התחלה חדשה ועוד... התהלים נותנים כח ליהודי, עוצמה, עידוד, קירבה לה' ורוגע פנימי.

בכל מקום בעולם ובכל זמן היהודי הרגיש ומרגיש שהוא חלק מנשמתו של דוד המלך "נעים זמירות ישראל". הוא מרגיש כאילו התהלים נכתבו

עבורו, ללא קשר לרמת הידע שלו ביהדות, או להבנת המילים בספר התהלים. ספר התהלים מלא בעוצמות אדירות ושירתו של דוד המלך מעלה כל יהודי כלפי מעלה ברוחניות, ומקשרת כל יהודי בפרט ואת כל עם ישראל בכלל אל בורא העולם.

גם כיום ספר התהלים נפוץ ומצוי בכל מקום, יהודים יושבים עם התהלים ומחבקים ומאמצים אותו אל לבם. ניתן לראותו בידי אנשים הקוראים בו לדוגמא בהמתנה בתור לרופא, בנסיעה באוטובוס, לעיתים רואים נשים בעלות חזות לא דתית כלל, אשר מוציאות ספר תהלים וקוראות בו במשך כל זמן הנסיעה, ליד הכותל המערבי, בבתי חולים, ועוד.

ספר התהלים הוא מהספרים הנפוצים ביותר בעם ישראל, מתאים לקריאה לכל אדם בכל גיל: אנשים, נשים וטף. היום ניתן להשיג ספר תהלים בכל הגדלים: מן הגדול ביותר המודפס באותיות קידוש לבנה ענקיות - ועד לגודל הזעיר ביותר (ספר תהלים זעיר המחובר למחזיק מפתחות לדוגמא). ניתן להשיג גם תהלים עם פירוש צמוד לכל מילה.

אנשים רבים מניחים ספר תהלים כסגולה לשמירה: בבית, בחדר התינוקות והילדים, מתחת לכר בלילה, בתיק, בבית העסק, במשרד, במכונית, בבתי חולים, בצבא - בכתבה בבטאון צה"ל "במחנה" הובא מאמר, בו הסתבר שלמעלה מ-80% מהחיילים מחזיקים ספר תהלים בתיק, ואפילו כסגולה לשמירה, ועוד. (יש להקפיד כמובן שספר התהלים שכולו קדושה יהיה מכוסה בשני כיסויים, שמא חס וחלילה יכנס אתו בטעות למקום לא נקי - ויש ללמוד את ההלכות בעניין).

ספר התהלים מקובל על כל גווי הקשת, על דתיים, מסורתיים, יהודים שעדיין רחוקים מתורה ומצוות... כולם קשורים לתהלים ורואים בו משהו המקשר את כל היהודים באשר הם, כמעין מכנה משותף לכל היהודים בכל העולם ובכל הדורות. למרות שספר התהלים כולו יראת שמים (כדברי המהרש"א הקדוש), רבים מרגישים שספר התהלים שונה מספרי התורה האחרים וממצוות אחרות, בכך שמרגישים שיותר קל להתקרב אליו ולהזדהות עם הנאמר בו.

ספר התהלים הוא הראשון בספרי הכתובים בתנ"ך. והוא נקרא "תהלים" כי רובו מלא תהילות והודאות לקדוש-ברוך-הוא אשר ברא את העולם. ספר התהלים של דוד מלך ישראל כולל 150 מזמורים - ק"ן מזמורים. הספר נחלק ל-5 קבוצות עיקריות כשכל קבוצה נקראת "ספר" ובתהלים 5 ספרים. יש המחלקים אותו ל-7 חלקים כשבכל יום קוראים חלק אחד ומסיימים אותו בתוך שבוע, ויש המחלקים אותו ל-30 ימים ובכל יום קוראים חלק אחד, ובתוך חודש מסיימים את קריאת כל הספר.

דוד המלך חיבר ואמר את התהלים בעתות ייסורים וכאשר היה נרדף, וגם בימיו הטובים יותר ובמשך כל שנות חייו. דוד המלך כתב את כל מזמורי התהלים ברוח הקודש ובלשון יחיד, והיה כשליח ציבור של כל העם היהודי לכל הדורות. דוד המלך אף פעם לא התייאש ותמיד ביקש על כל עם ישראל לדורותיו את כל מה שביקש לעצמו בתמימותו, צדקתו, סבלו, תקוותו ואמונתו העצומה בקב"ה. במדרש "שוחר טוב" י"ח מובא: "כל מה שאמר דוד בספרו, כנגדו וכנגד כל ישראל אמרו וכנגד כל העתים אמרו". מובא ב"ישמח ישראל" פרשת עקב: שדוד המלך היה נשמת כלל ישראל, והיה עושה ספר תהלים עבור כל סוגי בני אדם, וכולם יכולים למצוא את עצמם בספר בתהלים, עד ביאת הגואל.

המלבי"ם מביא בהקדמתו לפירושו על ספר התהלים: בית קודש הקודשים, בית האוצר היקר הזה, כל אדם יחזה בו כל תפילה וכל תחינה, כל הודאה וכל תהלה, על כל דבר ועל כל עניין, צוקה או ישועה, צרה או רווחה, אשר יהיה ליחיד או לרבים.

דוד המלך התפלל בתהלים על כל המאורעות אשר יעברו על ישראל בגלות, שיהא לישראל קיום ברוחניות ובגשמיות, ושכל אדם מישראל האומר תהלים יהיה כאילו יצא מפי דוד המלך בעצמו. דוד המלך התפלל שכאשר ישראל יאמרו תהלים, יהיו שפתותיו דובבות בקבר.

יש בתהלים הכל, והאומר תהלים הוא גם מתפלל וגם עוסק בתורה, כפי שביקש דוד המלך מהקדוש-ברוך-הוא: שיהיו התהלים נחשבים כאילו עוסק בלימוד "נגעים ואהלות". ובמדבר קדמות מובא: כל האומר תהלים בכל יום כאילו קיים כל התורה כולה.

ואמרו חז"ל: דוד המלך אמר את המזמורים וכתב את ספר התהלים ועל שמו נקרא ספר התהלים, למרות שחלק מהמזמורים בתהלים נאמרו על ידי עשרה צדיקים:

1. אדם הראשון - "מְזִמֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת" (תהלים צ"ב, א').
2. מלכי צדק
3. אברהם
4. משה רבינו - "תִּפְּלָה לְמִנְשָׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים: יְיָ מְעֹן אֶתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדֹר וָדֹר" (תהלים צ"ג, א').
5. הימן
6. ידותון
7. אסף
- 8-10. שלושת בני קורח: אסיר, אלקנה ואביאסף.

אך מכולם בחר הקדוש-ברוך-הוא בדוד המלך שהוא משיח ה' לעולם, ונעים זמירות ישראל. רבי הונא בשם רבי אבא אומר: אף על פי שנאמר ע"י עשרה זקנים, לא נתקן אלא ע"י דוד מלך ישראל. רבי מאיר אומר:

כולם דוד אמרם, שנאמר במזמור ע"ב: "כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי", "כָּלוּ" הכוונה: "כל אלו" תפלות דוד בן ישי.

כוונתו הראשונה של ספר התהלים היתה: להודות, לזמר ולהלל במ את ה' יתברך, ושהמזמורים יהיו מושרים בפי הלויים שהיו אומרים שירה על הדוכן בשעת העבודה, והקרבת הקורבנות ובבית המקדש. ועיקר השירה היא בפה, אבל עומדים שם לויים וישראל מיוחסים ומנגנין בכלי שיר, נבלים וחלילים וכנורות וצלצלים, ובכלי זמר הנזכרים בספר התהלים: נגינות, גתית, מחלת, שמינית, שושנים, עדות ונחילות ועלמות. וכשם שהתהלים נאמרו על ידי עשרה בני אדם, כך נאמרו בעשרה מיני זמר: בניצוח, ניגון, מזמור, שיר, תפילה, הלל, ברכה, הודיה, אשרי, הללויה. וגדול מכולם הללויה - שכולל שם ושבח בבת אחת.

הכהנים היו תוקעים בין זמר לזמר ג' תקיעות, ובכל יום היו אומרים מזמור של יום. בניסוך המים היו אומרים - מזמורי "שיר המעלות", לחנוכה - מזמור ל', וכנגדם אנו אומרים אחר התפילה - את השיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש. במשנה, בסוכה נ"א, ב' מובא: חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין... והלויים בכינורות... על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד 15 מזמורי "שיר המעלות" שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה.

התהלים עושים המון נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא, אפילו יותר מן הקורבנות. "אֶהְלֶה שֵׁם אֱלֹקִים בְּשִׁיר, וְאֶגְדְּלֶנּוּ בְּתוֹדָה. וְתִיטֵב לִי" (התהלים יותר טובים לה') מְשׁוֹר פֶּר מִקְרוֹן מִפְּרִיס" (תהלים ס"ט, ל"א-ל"ב). דוד המלך אומר: התהלים מהללים את הקדוש-ברוך-הוא, המזמורים והשירים הם טובים לה', ועושים לקדוש-ברוך-הוא נחת אפילו יותר מהקורבן הכי משובח - שהוא שור פר מקרין מפריס. וכל הזוכה לומר שירות ותשבחות לקדוש-ברוך-הוא בעולם הזה, זוכה לומר שירות ותשבחות לה' יתברך גם בעולם הבא.

דוד המלך עבד ה', הוא אחד האנשים היחידים בתנ"ך אשר נאמר עליו "עבדי". מלכים א', י"א: "לְמַעַן עֲבָדִי דָּוִד וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי בָּהּ מִכָּל שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל... לְמַעַן דָּוִד עֲבָדִי אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וְחֻקְתַּי... לְדָוִד עֲבָדִי כָּל הַיָּמִים לְפָנַי, בְּיְרוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לִי לְשׁוֹם שְׁמִי שָׁם".

דוד המלך חי שבעים שנה: נולד בחג השבועות ונפטר בחג השבועות - ביום שבת. דוד המלך הוא היחידי אשר זכה לתואר "חי וקיים", ומלכותו היא נצחית. מצאצאיו יתגלה בעזרת ה' מלך המשיח במהרה בימינו, אמן.

מה מייחד את ספר התהלים?

מהו הכח המיוחד של מזמורי התהלים בכל הזמנים?

במה זכה דוד המלך שמזמוריו מתחברים לכל גווי הקשת?

ספר התהלים כשמו כן הוא - ספר שירי שבח ותהלה לקדוש-ברוך-הוא. דוד המלך היה אמור להיוולד נפל ולחיות רק שלוש שעות, ואדם הראשון הכיר את מהות הנפל הזה וראה שיש בו עוצמה ותפקיד לנצח נצחים, לכן ביקש מאת ה' להחיות את דוד המלך, ונתן לו במתנה 70 שנה מחייו. מאחר שאדם הראשון היה כלול מכל נשמות עם ישראל, דוד המלך אשר קיבל את 70 שנות חייו ישירות מאדם הראשון במתנה, גם הוא כלול מכל נשמות עם ישראל, לכן התהלים שחיבר דוד המלך "מדברים", נוגעים ומתחברים לכלל ישראל, שהם בעצמם ניצוצות נשמת אדם הראשון.

ספר התהלים כולל את כל המאורעות אשר ארעו לישראל בעבר ועד הגאולה לעתיד לבוא, במהרה בימינו, אמן. הרד"ק ב"מאור ושמש" פרשת משפטים מביא: דוד המלך היה מתפלל על כל העניינים שצריכים ישראל עד ביאת משיחנו. על החולים שיתרפאו, על הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו ולבטל מהם כל גזירות קשות. במדרש תהלים י"ח נאמר: ר' יודן בשם ר' יהודה אומר, כל מה שאמר דוד בספרו, כנגדו וכנגד כל ישראל אָמְרו וכנגד כל העתים אָמְרו. מאחר שעברו על דוד המלך כל המאורעות של האדם לטוב או לרע, ועל כולם היה ראוי לעשות שירים ותשבחות לקב"ה, לכן ראוי שיהיה ספר התהלים של דוד המלך בכיס של כל אדם מישראל ושגור בפיו, כי ימצא בו כל התהלות הראויות לכל דבר.

ומאחר שדוד המלך היה מְכֻן תמיד ברוח הקודש, שהרי היה עוסק עד חצות הלילה בַּתּוֹרָה, ומכאן ואילך בשירות ותשבחות, גם כאשר חזר ואמר את המזמור שכבר נאמר על ידו ברוח הקודש כאשר חיבר את התהלים, בכל פעם שאמר שוב את אותו מזמור היה אומר שוב ברוח הקודש. ולכן, כותב הליקוטי מוהר"ן ב': צריך אדם לראות את עצמו בתוך כל מזמורי התהלים שנאמרו בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחד ואחד בפרט. וכל מלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו, הכל מפורש ומבואר בספר תהלים, כי עיקרו נאמר על מלחמות היצר הרע

וחיילותיו שהם עיקר אויבי האדם, ורק על מלחמות אלו נתייסד ספר תהלים. ועיקר התקרבות באמירת תהלות ושאר תחינות ובקשות, לפרוש שיחתו בינו לבין קונו ולבקש רחמים מלפניו שיקרבהו לעבודתו יתברך. ומאחר שדוד היה קם בחצות הלילה ועוסק בשירות ותשבחות עד שעלה השחר, נהגו ברוב תפוצות ישראל לומר תהלים בציבור בכל יום, לעורר את הרחמים ולהגביר את חסדי דוד הנאמנים.

אדם הראשון נתן לדוד המלך 70 שנה

”זה ספר תולדות אדם”

בספר בראשית נאמר: ”זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם... במדרש בילקוט שמעוני מובא: מלמד שהעביר הקב"ה לפני אדם הראשון את כל הדורות, את כל האנושות כולה, וראה אדם הראשון בתוכם נשמה זוהרת במיוחד. שאל אדם הראשון: מי זה שנשמתו כל כך זוהרת ויפה? והראהו הקב"ה את דוד המלך שהיו חקוקים לו שלוש שעות. כלומר: דוד המלך היה אמור להיוולד נֶפֶל וקצבו לו רק שלוש שעות של חיים. אמר אדם הראשון לפני הקב"ה: רבונו של עולם, לא תבוא תקנה לזה? האם אין לו לדוד המלך סיכויים לחיות יותר משלוש שעות? אמר לו הקב"ה: כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו אדם הראשון: כמה ימי שני חיי? (כמה חיים מוקצבים לי?) אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? האם אפשר לתת מתנה? אמר לו הקב"ה: הן. אמר לו אדם הראשון: 70 שנים משנותי יהיה למזל זה, ברגע זה אני תורם 70 שנה מחיי לאדם זה שאמור לחיות רק שלוש שעות. מה עשה אדם הראשון? הביא השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתמו עליו: הקב"ה והמלאך שר הפנים ואדם הראשון. כראיה למדרש אנו מוצאים בספר תהלים מ' פסוק ח': ”הֲיֵנָה בְּאֵתִי, בְּמִגִּילַת סֵפֶר פְּתוּב עָלַי”, באיזה אופן באתי לעולם? על פי מגילת ספר שראה אדם הראשון, שהיה כתוב עלי.

אדם הראשון הכיר את מהות הנפל הזה, וראה שיש בו עוצמה ותפקיד לנצח נצחים, לכן ביקש מאת ה' להחיות את דוד המלך ונתן לו במתנה 70 שנה מחייו. אמר אדם הראשון: רבונו של עולם, **יפיות** זו **מלכות** ו**זמירות** הללו נתונות לו במתנה שבעים שנה, שיחיה ויהא מזמר לפניך.

יפיות זו - זה דוד המלך שנאמר עליו: אדמוני עם יפה עיניים. מה הוא אדמוני עם יפה עיניים?

אדמוני - לאדמוני יכולה להיות נטיה לשפיכות דמים כיון שאדמוני מבטא גם אופי, מזג. אין אפשרות להלחם נגד טבע המוטבע באדם, אך אפשר לעדן את הכוחות הללו ולתעל אותם לכיוון החיובי. אמנם דוד המלך הוא אדמוני ויש בו מידת שפיכות דמים, ולכן לא יכל לבנות את בית המקדש ”כִּי דָמִים רַבִּים שִׁפְכֶתָ אַרְצָה לְפָנָי” (דברי הימים א' כ"ב), אבל

דוד המלך הוא אשר הכין את כל הרקע הבטחוני והגשמי לבניית בית המקדש, כיון שכל מהותו של דוד המלך היתה כפופה לדברי חכמים לפי מה שהורו לו האורים והתומים. דוד המלך נלחם את מלחמות ה', בעקבות נצחונותיו על אויבי ישראל, הביא שקט ובטחון שהם הכרחיים לבניית בית המקדש, חפר את יסודות בית המקדש ואף הכין בעצמו שפע חומרים לבניית בית המקדש: כסף, זהב, עצים... "הִנֵּה בֶן נֹלָד לָךְ, הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וְהִנְחוּתִי לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב, כִּי שְׁלָמָה יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אָתָּן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו, הוּא יִבְנֶה בַּיִת לַשָּׁמַי" (דברי הימים א' כ"ב).

יפה עיניים - הכוונה לעין טובה, העיניים הם ראי הנשמה. ה"כלי יקר" מבאר: שאין מדובר בעיניים גשמיות, אלא במשמעות פנימית. כשיש עין טובה אז בודאי מצויות גם שאר מידות טובות. הסנהדרין נקראים "עיניים" העדה, כלומר: תפקיד הסנהדרין להוביל את העם למקום שאליו הם צריכים להגיע וכמובן שאין הכוונה לעיניים גשמיות.

יש המפרשים לפי מה שכתוב בזוהר ר"ו ב': שעני דוד היו מצויירים מכל מני גוונים. ולא היתה עין יפה בעולם כמו של דוד, וכל גווני העולם היו מנצנצים בה. וכשהיה דוד מסתכל באיש צדיק היה הצדיק שמח, וכשהיה דוד מסתכל בפני רשע, היה הרשע לוקה בכל מני צרעת (מובא בילקוט מעם לועז, שמואל א').

מלכות - מלכותו של דוד המלך אין לה סוף, היא באה מהאדם הראשון. חז"ל אומרים שאדם הראשון היה מסוף העולם ועד סופו, כלומר: שהיו כלולים בו כל נשמות העולם שהיו בעבר, בהווה, ושיהיו בעתיד עד סוף כל הדורות. מאחר שאדם הראשון נתן לדוד המלך 70 שנה משנותיו, אז ממילא יש בדוד המלך ניצוצות של כל עם ישראל עד סוף כל הדורות, ומלכותו היא אינסופית. דוד מלך ישראל חי וקיים, עוצמתו נמשכת עד היום ולנצח נצחים.

זמירות - דוד המלך נעים זמירות ישראל. מובא במסכת פסחים: כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים, כנגד עצמו אמרם. רבי יהושע אמר: כנגד כל ישראל אמרם. כאשר כל יהודי ויהודי קורא מזמור תהלים, הוא מרגיש כאילו המזמור חובר עבורו, ממש עבור בעייתו הספציפית.

לא יפלא הדבר שהיהודי העומד בכל מקום ומקום, וללא קשר למידת הידע שיש לו ביהדות, וגם אם אינו מבין את המילים הקשות לעתים של ספר התהלים - הוא מרגיש למרות הכל שהוא שייך, הוא חלק מנשמת דוד המלך ומכל נשמת עם ישראל. כיון שדוד המלך הוא חלק מנשמת אדם הראשון, ואדם הראשון הוא נשמת כל עם ישראל.

התהלים נכתבו ברוח הקודש

מובא בזוהר הקדוש פרשת וישלח קע"ט:

בוא וראה: באלו השירות והתשבחות שאמר דוד המלך, יש בהם סודות ודברים עליונים בסודות החכמה... לפי שכולם נאמרו ברוח הקודש, כי היה שורה רוח הקודש על דוד ואז אמר שירה, לכן כל אותיות של מזמורי תהלים נכתבו ונסדרו ברוח הקודש, ולכן כולם בסודות החכמה נאמרו.

דוד המלך הכניס בתהלים ברוח קודשו כל כללות ישראל, וכל איש פרטי, וכל נגעי לבבו עד ביאת המשיח. כי הוא עליו השלום היה רגל רביעית למרכבה העליונה, והוא כולל בנפשו את כללות ישראל.

דוד המלך הוא:

בן ישי, ראש סנהדרין, נמשח למלך

נעים זמירות ישראל ובעל רוח הקודש

כתב רבי יוסף חיון, רבו של היעבץ:

דוד המלך חיבר ספר תהלים מפני שהיה שלם ושרתה עליו רוח הקודש, כפי שנאמר בספר שמואל ב', כ"ג, א': "נָאֵם דָּוִד בֶּן יִשׂי וְנָאֵם הַגָּבֵר הַקָּסָם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל, רוּחַ יְיָ דָּבַר בִּי וּמָלְתָנוּ עַל לְשׁוֹנֵי".

ומציין הכתוב שדוד הוא בן ישי - להורות על צור מחצבתו - אביו: ישי הצדיק, אשר היה אחד מארבעה האנשים בעולם שלא טעמו טעם חטא בחייהם, ומתו רק בעתיו של נחש, כלומר בחטאו של אדם הראשון (השלושה הנוספים אשר מתו רק בעתיו של נחש, היו: בנימין, עמרם וכלאב בן דוד).

דוד מזרע המלוכה - משבט יהודה שבחר בו ה' יתברך לנגיד על ישראל לעולם, כמו שנאמר בדברי הימים א' כ"ח: "כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנָגִיד".

"נָאִם הַגִּבֵּר הַקָּם עָלַי" - שהיה חכם בחכמת התורה וראש לסנהדרין,
"יָשֵׁב בַּשָּׂבֵת תַּחֲכָמַי" - שמואל ב' כ"ג, שהיה חכם מכולם.

בירושמי בברכות מובא: לא היה השחר מגיע ומוצא את דוד ישן "חצות
לילה אקום להודות לך" ... דוד היה קם בחצות הלילה "ומעיר" את
השחר להודות לה', להתפלל וללמוד תורה. מובא בתנא דבי אליהו: שדוד
המלך היה יושב והוגה בדברי התורה תמיד ובכל יום, ומיד היתה שורה
עליו רוח הקודש.

"מְשִׁיחַ אֶלְקֵי יַעֲקֹב" - להורות שלא מעצמו מלך, אלא נמשח בשמן
הקודש בציווי ה' יתברך, וזהו משיח אלקי יעקב.

"נְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל" - שחיבר ספר תהלים לזמר ולהלל במ את ה'
יתברך, והיו אומרים אותם בבית המקדש, ולולא דוד לא היינו יכולים
להלל ולזמר לבוראנו כראוי.

"רוח יי דבר פי ומלתו על לשוני" - תיארו במעלת הנבואה, כי הגיע
למעלת רוח הקודש שהיא חלק מן הנבואה, ובמעלת רוח הקודש היה
אומר זמירותיו.

נעים זמירות ישראל (שמואל ב', כ"ג, א')

אמרו חז"ל:

אף על פי שעשרה בני אדם אמרו ספר תהלים, מכולם לא נאמר על
שמותם, אלא על ידי דוד מלך ישראל. משל למה הדבר דומה: לחבורה
של אנשים המבקשים לומר הימנון למלך, אמר להם המלך: כולכם
נעימים, כולכם חסידים, כולכם משובחים לומר הימנון לפני, אלא איש
פלוני יאמר בשם כולכם, כי קולו ערב. כך בשעה שביקשו עשרה צדיקים
לומר ספר תהלים, אמר להם הקב"ה: כולכם נעימים וחסידים
ומשובחים לומר לפני, אך דוד יאמר בשם כולכם, כי קולו ערב - כי הוא
נעים זמירות ישראל.

במאמר החסידות ליי"ט כסלו מובא:

כי דוד המלך נקרא בספר שמואל ב', כ"ג, א': "נעים זמירות ישראל",
דהיינו: שאמר את הזמירות שבספר תהלים בשם כל ישראל, במשך כל
הדורות.

בילקוט שמעוני מובא:

שדוד דר בחמישה עולמות ואמר שירה: דר במעי אמו ואמר שירה, יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ובמזלות ואמר שירה, ינק משדי אמו ואמר שירה, ראה במפלתם של רשעים ואמר שירה.

למרות שכל חייו היו קשים ומרים, דוד אינו בא בטענות, אלא רק משבח ומהלל את הקב"ה.

רד"ק:

"וּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל"

על הזמירות שעשה דוד המלך בספר תהלים, שהיו משוררים ומזמרים בהם הלויים לפני הארון ובבית המקדש.

רלב"ג: "וּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל"

הכוונה שדוד המלך אמר לה' יתברך: שסוגי הזמירות חוברו כדי שישראל יזמרו בהם לה' יתברך.

דוד המלך אמר התהלים ברוח הקודש

"רוח יי דבר בי ומלתו על לשוני" (שמואל ב', כ"ג, ב')

"רוח יי דבר בי" - דוד המלך כותב בתהלים שאמר את הזמירות והתהלים ברוח הקודש, "ומלתו על לשוני" - רוח הקודש אשר דיברה בו, ומילתו היתה על לשון דוד המלך, כי רוח הקודש עוררה אותו ושמה לו את הדברים בפיו ועל לשונו.

רלב"ג: אלו הזמירות הנעימות שחיבר היה - שרוח ה' יתברך דיבר בו, ובמה שנאצל עליו מרוח הקודש, היה דבר ה' יתעלה על לשונו, להגיד אלו הזמירות ולחברם בספר.

מצודות דוד: רצה לומר, וזהו דברי אשר אלקי ישראל אמר, וכאלו דיבר לי ליחד אלי הדבור.

"אגורה באהלך עולמים"

וכי עלה על דעתו של דוד להיות חי לעולמים? אלא אמר דוד לפני הקב"ה: יהי רצון מלפניך, שיהיו שירות ותשבחות שלי נאמרות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לעולם (ברכות ס"א).

כינור דוד ומעלת השבח לקב"ה

כינורו של דוד

"חצות לילה אָקוּם לְהוֹדוֹת לַיהוָה", במסכת ברכות ג' ובזוהר נאמר: כינור היה תלוי לדוד למעלה ממיטתו של דוד כנגד חלונו, וכיון שהגיע חצות לילה, רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן מאליו. מיד היה דוד קם ומתגבר בשירות ותשבחות, והוא עומד ועוסק בתורה עד שעולה עמוד השחר. כיון שעלה עמוד השחר והיו חכמי ישראל שומעים את קולו, היו חכמי ישראל נכנסים אצלו ועומדים גם הם לעסוק בתורה.

בדרך הטבע שהשחר מעורר את בני האדם משנתם, אך דוד היה זה שמעיר את השחר... "אָשִׁירָה וְאֶזְמְרָה, עוֹרָה כְּבוֹדִי, עוֹרָה הַיְנָבֵל וְכִנּוֹר, אֶעֱיָרָה שְׁחָר". נשמת דוד המלך כולה אומרת שירה, דוד "יִדְעַ נְגִן" (יודע = מחובר) הוא מחובר ומקושר לניגון, דוד המלך כל כולו שירה לה'. שירת התהלים היא שירה שיצאה מעומק הלב, והיא מתנשאת ועולה מעלה לגבהים הרוחניים, ומעלה כלפי מעלה גם את דוד המלך וגם את כל עם ישראל כולו. ולעתיד לבוא דוד המלך - משיח בן דוד יבשר את גאולת עם ישראל ואת גאולת העולם, ויקשר את העולם אל בורא העולם לעד ולנצח נצחים בקשר סופי, בקשר של ניגון עמוק ועילאי.

כנור

כנור בגימטריא = עור (כנור = 276, עור = 276). ע"י שיריו ותשבחותיו ומנגינותיו היה דוד המלך מדבק את נפשו, והופך את העור (הגשמי) לאור (רוחני), ומתקן מה שאדם הראשון הפך בחטאו את כותנות האור לכותנות עור.

הצפרדע משבחת לקב"ה

במדרש בפרק שירה נאמר: בשעה שסיים דוד המלך את ספר התהלים זחה דעתו עליו, אמר לפני הקב"ה: רבונו של עולם, יש בריה שבראת בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני? באותה שעה נזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה לו: דוד, אל תזוח דעתך עליך, שאני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך. ולא עוד, אלא כל שירה ושירה שאני אומרת, ממשלת עליה שלושת אלפים משל. ולא עוד, אלא שאני עוסקת במצוה גדולה: יש בשפת הים מין אחד שאין פרנסתו אלא מן המים, ובשעה שרואה אותי נוטלני ואוכלני.

גלגל השמש משבח לפני הקב"ה

"הִלְלוּהוּ שְׁמֵשׁ וְיָרֵחַ, הִלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אֲוֵר" ... למרות שאורם של השמש והכוכבים הוא רב, אל לנו לטעות ולומר שיש בהם כח עצמי, שהרי הם בעצמם נותנים שבח ותהלה לקב"ה שיצר אותם וכולם כפופים לו.

בזוהר הקדוש בפרשת ויקהל, נאמר: אמר רבי אלעזר, אלמלא שבני עולם אטומים, לבם ועיניהם סתומות, לא היו יכולים לעמוד בכל נעימות גלגל השמש כשהוא הולך ומשבח לפני הקב"ה.

לעתיד לבוא

10 נבלים בכנור דוד המלך מאיל שנברא בין השמשות

בפרקי דרבי אליעזר ל"א מובא:

רבי חנינא בן דוסא אומר: אותו איל שנברא בין השמשות לא יצא ממנו דבר לבטלה - אפרו של האיל הוא יסוד של המזבח הפנימי, גידיו היו לעשרה נבלים של כינור שהיה דוד מנגן בו, עורו הוא אזור עור במתניו של אליהו הנביא זכור לטוב, שתי קרניו שופרות, קרנו של שמאל - היא שתקע בה הקב"ה בהר סיני, וקרנו של ימין - שהיא גדולה משל שמאל, הוא עתיד לתקוע בה לעתיד לבוא!

רבינו בחיי מביא: שהיו בכנור שבעה נימין "שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלְלִיתֶיךָ" (תהלים קי"ט, קס"ד). לפי ערכין י"ג: ולימות המשיח יהיו שמונה נימין "לְמַנְצַחַת עַל הַשְּׂמִינִית" (תהלים י"ב, א'). ולעתיד לבוא יהיו עשרה נימין "בְּנִבְלַת עֶשְׂרֵה אֲזַמְרָה לְךָ" (תהלים קמ"ד, ט'). ולא נתפרש השיר עד שבא אדוננו דוד המלך. והלוויים המשוררים הם שמונה: אסף, הימן, ידותון, איתן האזרחי, לוי ששמו בן, על הגתית - הוא ממשפחת עובד אדום, ובני קורח ובני משה.

והיו משוררים גם כן בשמונה כלים: על נגינות, על מחלת, על עלמות שיר, המשא - זהו קול חזק וגבוה המובא בדברי הימים א' ט"ו, כ"ב, על הנחילות - מלשון חליל, על שושנים, על הגתית, על השמינית. דוד ושמואל העמידו חלוקי השיר, שיהיו הלוויים עומדים על הדוכן ומזמרין לפני מי שאמר והיה העולם.

העולם נברא בשביל שירה וזמרה

אמר הקדוש-ברוך-הוא: אפתח לשון של כל בני בשר ודם, כדי שיהיו מקלסין (משבחין) לפני בכל יום וממליכין אותי בארבע רוחות העולם, שאלמלא שירה וזמרה שהם אומרים לפני בכל יום ויום - לא בראתי את עולמי.

ומנין שלא ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם - אלא בשביל שירה וזמרה? שנאמר: תהלים צ"ו, ו': "הוֹדוּ וְהַדְרִי לִפְנֵי, עֲזוּ וְתִפְאֲרַת בְּמִקְדָּשׁוֹ". תהלים י"ט, ב': "הַשְּׁמִים מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱ-ל, וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ". תהלים צ"ג, ד': "מִקְלוֹת מַיִם רַבִּים, אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם, אֲדִיר בְּמָרוֹם יְיָ". תהלים קמ"ח: "הַהָרִים וְכָל גְּבְעוֹת... מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים, שָׁרִים וְכָל שְׁפֹטֵי אֶרֶץ, בַּחוּרִים וְגַם בְּתוֹלוֹת, זִקְנִים עִם נְעָרִים, יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ כִּי נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ"...

הרמב"ן מביא בפרשת "בא": כוונת כל המצוות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה... ואין לעליון חפץ בתחתונים מלבד זה שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו (הכרת הטוב לבורא העולם על שבראנו ועל כל נשימה ונשימה ועל הכל).

הקב"ה אינו מבקש קילוס (שבח) אלא מישראל

במדרש תהלים מובא: כך אמר דוד הכל מקלסין לפניו שנאמר: "הֲלֹלוּ אֶת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם"... "הֲלֹלוּ אֶת יְיָ מִן הָאָרֶץ", ואחר כולן מקלסין אותו אומות העולם. אמר הקב"ה: אף על פי שהכל מקלסין אותי, איני מבקש קילוס אלא מישראל, שנאמר: "כִּי רוּצָה יְיָ בְּעַמּוֹ, יִפְאָר עַנּוּיָם בִּישׁוּעָה"... (לא נאמר: "כי ירצה", אלא "כי רוצה" - כי הקב"ה אוהב את ישראל ורוצה בעמו בכל עת ובכל שעה), אמר הקב"ה: ערב עלי קילוס של ישראל שמקלסין אותי, שנאמר: "הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְדִּי"... (שיר השירים ב').

מעלת השבח, השירה, הזימרה

התהלה וההודאה לה'

... "גַּם אֲנִי אוֹדֶה בְּכָלֵי נְבֶל, אֶמְתַּדֵּד אֶלְקֵי אֲזַמְרָה לָךְ בְּכַנּוֹר, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. תִּרְנְנָה שְׁפַתֵי כִּי אֲזַמְרָה לָךְ, וְנִפְשֵׁי אֲשֶׁר פְּדִיתָ" ... (תהלים ע"א).

דוד המלך מזמר ומהלל ומודה לה' על הכל, ועל האפשרות והזכות שניתנה לו להודות לה', אשר פקח את עיניו וזיכה אותו להודות. דוד המלך היה עוסק כל הלילה בשירות ותשבחות. הבעל שם טוב מביא: "תִּרְנְנָה שְׁפַתֵי כִּי אֲזַמְרָה לָךְ" - שפתי ירננו שיר ושבח לה' יתברך, על עצם הדבר (שאני מזמר לך) על "אֲזַמְרָה לָךְ".

במסכת חולין צ"א מובא: חביבין ישראל לפני הקדוש-ברוך-הוא יותר ממלאכי השרת. שישראל אומרים שירה בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום, ויש (מלאכים) אומרים פעם אחת בשבת, ויש אומרים פעם אחת בחודש, ויש אומרים פעם אחת בשנה, ויש אומרים פעם אחת בשבוע (בשבע שנים), ויש אומרים פעם אחת ביובל, ויש אומרים פעם אחת בעולם...

בזכותו של דוד המלך נעים זמירות ישראל מחבר התהלים, אנו יכולים להלל ולזמר לה' בכל עת. התהלים הם שבח גדול לה', הודאה, תהלה וזימרה, וכמובן גם "שירת הים", "נשמת כל חי", "פרק שירה" שירת הבריאה כולה המשבחת לה'. ויש בהם בכל השירות והתשבחות לה' ובאמירתם, סגולות גדולות ועצומות: לזיווג, לכפרת עוונות, להושיע מכל צרה, לפרנסה, רפואה, לזרע של קיימא ועוד...

במסכת סנהדרין צ"ד מובא: ביקש הקדוש-ברוך-הוא לעשות את חזקיהו משיח, וסנחריב לגוג ומגוג. אמרה מידת הדין לפני הקדוש-ברוך-הוא: ריבוננו של עולם, ומה דוד מלך ישראל שאמר שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח - חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך, תעשהו משיח? לכך נסתתם.

עוד מובא שם: אמר רבי חיא בר אבא, אמר רבי יוחנן: עתידין כל הנביאים כולם לומר שירה בקול אחד, שנאמר: "קול צִפְיָן נִשְׂאוּ קוֹל יַחְדוֹ יְרַנְנוּ" (ישעיהו נ"ב).

רבי אליעזר הגדול אומר: כל העוסק בפרק שירה בכל יום, מעיד אני עליו שהוא בן העולם הבא, וניצול מפגע רע ומיצר הרע, ומדין קשה ומשטן ומכל מני משחית ומזיקין.

בספרו של הגאון רבי חיים קניאבסקי שליט"א - "אורחות יושר" מובא: מעשה בשניים שהלכו בדרך ופגש בהם אדם סגי נהור (עיוור) אשר ביקש מהם צדקה. אחד מהם נתן צדקה וחברו לא נתן. לאחר מכן המשיכו בדרכם ופגשו את מלאך המוות אשר בא לקחת את נשמתם כיון שהגיע זמנם. את אותו אדם אשר נתן צדקה - שיחרר בעבור הצדקה שנתן, ולשני - אמר: באתי לקחתך. אמר לו: תאפשר לי כעת לתת צדקה. אמר לו: היה עליך לתת צדקה לפני כן. אמר לו: תמתין לי עד שאשבח לקדוש-ברוך-הוא על כל החסדים שעשה עמי מיום שנולדתי ועד היום הזה. אמר לו: כיון שקיבלת עליך לשבח לקדוש-ברוך-הוא, התבטלה הגזרה והוסיפו לך שנות חיים.

במדרש ויקרא רבה כ"ז, י"ב מובא: ...לעתיד לבוא כל הקורבנות בטלין, וקורבן תודה אינו בטל לעולם.

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: מיום שברא הקדוש-ברוך-הוא את עולמו, לא היה אדם שהודה לקדוש-ברוך-הוא, עד שבאה לָאָה והוֹדָתוֹ, שנאמר: "וַתִּהְיֶה עוֹד וַתִּלְדֵּן בֵּן וַתֹּאמֶר הַפֶּעַם אוֹדָה אֶת יְיָ עַל כֵּן קִרְאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה" (בראשית כ"ט). לאה הודתה לקדוש-ברוך-הוא שנתן לה בן רביעי - וקראה שמו יהודה, ומשבט יהודה נולד נעים זמירות ישראל - דוד המלך אשר הודה לה' תמיד, על הכל ובכל מאודו.

אמר רבי: כל העוסק בפרק שירה בעולם הזה, זוכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים. ותלמודו מתקיים בידו, וניצול מיצר הרע ומפגע רע, ומחיבוט הקבר ומדינה של גיהנום, ומחבלו של משיח. ומאריך ימים וזוכה לימות המשיח ולחיי העולם הבא.

ה"פלא יועץ": ראוי להלל לה' על כל הטובה שעושה עמנו. ואף ש"אילו פינו מלא שירה כים" ... לא נספיק להללו, ולו דומיה תהלה. על כל פנים בלא כלום אי אפשר, וראוי לכל אדם מעת לעת ומפקידה לפקידה להודות ולהלל את ה'. ובפרט כשמספר איזה ענין שעשה והצלחת, תיכף יהיה שם שמים שגור בפיו, ויאמר שבח לא-ל יתברך כי הפליא חסדו לי ועד כה עזרני לעשות כך וכך (כפי ששם שמים שגור בפי רבים הנוהגים לומר: ברוך ה'). אפילו אם יש לו ייסורין, יש לו להלל לה' שזיכהו להיות מכלל "אשר יאהב ה' יוכיח" ושאינו מכלל משלם לשונאיו. ושלא ייסרו בייסורין יותר קשים ומרים, כי הוא רחום בדין וגובה חובתו של אדם בטובתו. ואם העדיף ה' לו טובה יותר על אחרים, ראוי לו להלל לה' המעדיף טובו עליו שלא בזכות, רק ברחמיו ובחמלתו, כי כמה טובים ממנו חסרים כל טוב. ויכנע מאוד ויקבע בלבו אמונה שלמה כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל ומידו הכל, ולו נתכנו עלילות.

המהלל ומשבח לה' בעולם הזה - זוכה להלל ולשבח גם בעולם הבא

במסכת סנהדרין צ"א מובא:

אמר רבי יהושע בן לוי: כל האומר שירה בעולם הזה, זוכה ואומרה לעולם הבא, שנאמר: "אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתָךְ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סְלָה" (תהלים פ"ד).

עוצמת התהלים ומעלתם לפי גדולי ישראל בכל הדורות

המלאכים אומרים ספר תהלים

בזוהר הקדוש נאמר: שמחצות הלילה ואילך המלאכים פותחים ואומרים ספר תהלים עד שמגיע זמן תפילת שחרית. ועוד נאמר בזוהר

הקדוש, וישלח: בשירות ותשבחות אלו שאמר דוד, יש בהם סודות ודברים עליונים ברזי החכמה, שכולם ברוח הקודש נאמרו, ששרתה רוח הקודש על דוד ואמר שירה, ולכן כולם נאמרו ברזי החכמה.

בתהלים יש מעלת המלאכים

רבי יוסף חיון רבו של היעבץ מביא: כשאדם אומר ספר תהלים, יש בו מעלת המלאכים שגם הם אומרים קדושה: "קדוש קדוש קדוש ה' צב-א-ות...!", ומעלת השמים: "השמים מספרים כבוד א-ל...". וממעלת הכוכבים. ורוב השירות והתשבחות שאנו אומרים בתפלות הם מספר תהלים.

ה"בבא סאלי" זיע"א על התהלים

ה"בבא סאלי" - רבי ישראל אבו חצירה זצוק"ל: "יש באמירת תהלים סגולה מיוחדת, ופסוקי התהלים פועלים עצומות בשמים!" בספר "בבא סאלי" ר' ישראל אבו חצירה זי"ע, תולדותיו, הנהגותיו ומופתיו, מובא: שלמרות שהרב הקדוש היה עסוק שעות רבות של היממה בלמוד התורה, בתפילות, בקבלת קהל של רבים שהתדפקו על דלתותיו לבקש ברכות ותפילה לישועה ובעוד ענייני קדושה רבים, בכל זאת היה לצדיק חשוב לסיים ספר תהלים שלם מדי חודש.

בעמוד 112 מובא: כיחסו לספר "חוק לישראל" כך היתה דעתו כלפי ספרי קודש אחרים. רבינו הקדוש נהג לאחר שסיים את לימודו בספר "חוק לישראל" לומר בכל יום חמישה פרקי תהלים. באופן כזה סיים את כל ספר התהלים מדי חודש. "חובה על כל יהודי לסיים לפחות אחת לחודש את כל ספר התהלים!" פסק רבינו. בעניין זה אמר בהזדמנות נוספת: "יש באמירת תהלים סגולה מיוחדת, ופסוקי התהלים פועלים עצומות בשמים".

ספר התהלים להדבק בה'

השל"ה הקדוש: אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים שכלול מן הכל. רבים שבחם לה' יתברך, ורבים מזמורים הם על התעוררות התשובה, ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה, והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש. והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה. כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה שיהיו הקוראים בתהלים מקבלין שכר כעוסקים בעמקי התורה בנגעים ואהלות. ובדף רנ"ז: אשרי האיש אשר אומר תהלים בשירה ובזמרה, בשמחה ובכוונת הלב והבנה, ולא במרוצה ובלתי כוונה. אם ירצו לקבל שכר, צריכין לומר בנחת רוח לפני ה' יתברך. ו"מי שנפשו חשקה לידבק בו יתברך ובשבחיו, אז ידבק עצמו בספר תהלים".

התהלים דוחה פורענויות ומגלגל שפע והצלחה

"עמק המלך" דף ט"ו: הרגיל בספר תהלים, דוחה כל מיני פורענויות וכמה פגעים מעליו ומעל כל בני ביתו ומשפחתו ומעל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות.

בכח ק"ן מזמורי התהלים להעלות השכינה

ק"ן (150) מזמורי התהלים ושילוח הקן

מובא בספר "באתי לארמוני" הרב ארמוני, פרשת כי תצא, על שילוח הקן - וק"ן המזמורים בתהלים: כמו שמצוות שילוח הקן נוהגת בציפור הטהורה שקיננה באופן אקראי, ולא במזומן (מלשון זמין) כמו אווזים ותרנגולים... כך גם הגאולה: תגיע באופן אקראי.

היכל קן ציפור הוא היכל הניגון, הוא הקרוב ביותר להיכלו של המשיח שיתגלה במהרה בימינו, אמן. ואז תהיה כל ההנהגה ללא הסתרה ולא תהיה שום טומאה כלל, ולכן יש ק"ן מזמורים בתהלים של דוד בן ישי נעים זמירות ישראל - שבכח הניגונים להעלות את השכינה מעולם לעולם, ואז תתגלה הנהגת הרחמים הגדולים בגילוי ממש. והקן הוא בבחינת עולם החירות "גם ציפור מצאה בית ודרור קן לה", הקן הוא מקום הדרור, שהוא מקום החופש, שהרי יש לקן בסיס תחתון ואין לו גג, כלומר: הקן מוגבל מלמטה ואינו מוגבל מלמעלה. הקן הוא מקום היציבות והביטחון והוא גם מקום התעופה הרוחנית.

ק"ן מזמורי התהלים כנגד פדיון מפורענות

"מגן ושמש" בשם עמק המלך מביא: הלומד ספר תהלים בכוונה הוא פדיון לכל מיני פורענויות ופגעים רבים, ק"ן מזמורים - כמספר פדיון. פדיון = 80 + 4 + 10 + 6 + 50 = 150. פדיון = 150 = כל ספר התהלים שבו 150 פרקים - ק"ן.

ק"ן מזמורי התהלים להכנעה ולתיקון הכעס

"תהלה לדוד": הרגיל בספר תהלים זוכה לעלות לארץ ישראל ולירושלים, שהיא עירו ושער מקומו של דוד המלך ע"ה. ונאמר "תְּהַלֵּל לַדָּוִד שִׁיר קוֹצוֹתָיו תְּלַתְּלִים" בשיר השירים, זה ספר התהלים שמעוטף למעלה ולמטה ומי שקורא בו כשהוא נקוד ומהלל לבוראו, הקב"ה מעטרהו. ומי שחשקה נפשו להדבק בקב"ה ידבק ללמוד ספר תהלים,

ויאמרם בנחת ובשירה ובזמרה ובכוונת הלב ובהכנעה. מאה וחמישים
מזמורי התהלים כנגד - הכנעה (הכנעה בגימטריה=150 : 5 + 20 + 50 + 70 + 5 = 150 =
= הכנעה = 150 מזמורי התהלים). מאה וחמישים מזמורי התהלים כנגד - כעס
(כעס בגימטריה=150 : 20 + 70 + 60 = 150 = כעס = 150 מזמורי התהלים).

בקריאת 150 מזמורי התהלים האדם מתקן את עוון הכעס.

ק"ן מזמורי התהלים בכל יום - מזכה לעולם הבא

מובא ב"תהלה לדוד" אות ל"ה : האומר ספר תהלים (כלומר : ק"ן מזמורים)
בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא.

ק"ן מזמורי תהלים – לפרנסה

במדרש פנחס מובא : על כמה דברים שצריכים לאדם כמו פרנסה
וכדומה : יאמר כל התהלים (ק"ן מזמורים) מרישא לסיפא בלי שום הפסק,
ואפילו ה"יהי רצון" לא יאמר בין ספר לספר, אלא רק אחר גמר כל
התהלים.

התהלים לאריכות ימים

בהנהגות הרה"ג ר' חיים פאלאג'י אות פ' : הקורא תהלים בכל יום,
ומוציאם בפה (וכן ברכת המזון האומרם בקול רם), מאריכין לו ימיו ושנותיו.

כל העולם תולים בזכות – התהלים

רבינו חיים פאלאג'י בהקדמת "כל הכתוב" לחיים פאלאג'י : בלשון
רבתינו נקרא "תלים", ורוצה לומר שכל העולם תולים בזכות התהלים,
ועיניהם תלויות על ספר המזמורים על כל צרה שלא תבוא, שיהיה להם
תשועה על ידי לימוד התהלים.

התהלים על כל צרה

רבי יוסף חיון רבו של היעבץ : על ידי הספר הזה, ימצא אדם תפילות
ותחנונים להתפלל ולהתחנן בהם בפני הקב"ה, על כל צרה וצרה בכלל

ובפרט, וכן על כל מה שהאדם נצרך להם. ומן הספר הזה ילמד האדם דרכי התשובה, ילמד הדעות האמתיות, מציאות ה' יתברך ושיודע כל הנעשה בעולם ומשגיח על הכלל והפרט, ומשלם שכר לטובים וגמול לרשעים, והשארות הנפש, וילמד מידות טובות, ועל הנבואה: שהרבה מזמורים נאמרו על העתיד. ועל ידי הספר הזה ימצא האדם ניחומים, שיראה מעלות ישראל בזמן הגאולה והשבת השכינה ומעלות ירושלים. ועוד יש בספר סגולה לשמירה בים וביבשה ולמצוא חן בעיני המלך.

המרח"ו - רבי חיים ויטל זצוק"ל קיבל מרבו האר"י זצוק"ל: קבלה מפי הרב, שאם תהיה לאדם צרה גדולה יתענה יום או יומיים או ג' ימים ויקרא בכל יום ספר תהלים בכוונה וינצל.

פלא יועץ: קבלה מאנשי שם הקדושים, שמי שיש לו איזה דוחק השעה או צער שהוא, מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק בכוונה והכנעה, ויראה נפלאות וזה בדוק ומנוסה.

הרב בעל ה"חקרי לב" זצ"ל: בכל עת צרה של יחיד ורבים - לא היה מסדר שום תפילה, אלא היה קורא ספר תהלים פעמים רבות בכוונת הלב, והיה אומר: דוד המלך עה"ש, הוא יהיה לי לפה להמליץ לפני אבינו שבשמים, והיה נענה.

יעקב אבינו ע"ה אמר תהלים: במדרש פרשת ויצא אמרו חז"ל: רבי נחמיה אמר: ... כל עשרים שנה שעמד יעקב בביתו של לבן לא שכב, ומה היה אומר? רבי יהושע בן לוי אמר: ט"ו "שיר המעלות" שבספר תהלים... רבי שמואל בר נחמן אמר: כל ספר תהלים היה אומר.

התהלים מזכה להיות תחת כסא הכבוד

מדבר קדמות ת' כ"ח: כל האומר תהלים בכל יום זוכה להיות תחת כסא הכבוד.

אין לומר תהלים במרוצה

בספר **תנא דבי אליהו רבה** מובא: אשרי אדם האומר תהלים בשירה ובזמרה ובכוונת הלב, ואין לאומרם במרוצה ובמהירות ובלי כוונה והכנה.

ומובא אצל ר"י חיון: שכל אדם מישראל האומר תהלים, כאילו יצאה מפי דוד, שכן התפלל דוד על כך שיהיו שפתותיו דובבות בקבר כשיאמרו תהלים.

אמירת תהלים לעורר מקור הברכה העליונה

"מגן אברהם" למגיד הקדוש מטריסק: באמירת תהלים על ידי זה מתעורר מקור הברכה העליונה, ובכוחו להתפלל לה' להשפיע כל הטובות והברכות על כל ישראל בכלל ובפרט, ברוחניות ובגשמיות, קיי ומְזוּנֵי ורפואה. ע"י אמירת התהלים בכוונה מאירים את אור הנשמה.

התהלים למחילת עוונות

"מים רבים" על תהלים: כשיתעסקו ישראל באמירת תהלים בלב נשבר, ימחול להם הקדוש-ברוך-הוא על כל עוונותיהם.

סגולות הרבה

שו"ת יעקב שבות, ח"ב י' סימן מ"ד: אם רוצה להרבות בתפילה יוכל לומר תהילים שהוא כעוסק בתורה, ויש בה סגולות הרבה.

כל האומר תהלים כאילו יצאה מפי דוד המלך

בתהלות אברהם מובא: שעיקר ענין התהלים, שבו התפלל דוד המלך על כל המאורעות אשר יעברו על ישראל בגלות, שיהא קיום לישראל הן ברוחניות והן בגשמיות. וזה ענין כל הצרות שבאו על דוד, כדי שיבקש על ישראל ויפעל בתפילותיו על ישראל.

העולם קיים על תהלים של יהודים פשוטים

בליקוטי דיבורים כרך ג' מובא: על יהודים פשוטים כאלה, אומרי תהלים... קיים העולם.

מובא בספר השיחות של אדמור"י חב"ד:

הבעל שם טוב אומר: שהתמימות האמיתית בה יהודי פשוט או יהודיה פשוטה, אומרים תהלים - היא הדרגה העליונה ביותר בדביקות.

התהלים לפרנסה, רחמים, רפואה וישועה

הבעש"ט הקדוש בספר השיחות של אדמו"ר חב"ד אומר: שפרק **תהלים לבני**, הטרחה בעשיית טובה ליהודי בגשמיות או ברוחניות ואהבת ישראל - הם המפתחות המתאימים לכל המנעולים של היכלות הרחמים, הרפואה והישועה, ושל דלתות הפרנסה.

בספר אמירת תהלים מובא: הבעש"ט הראה לתלמידיו את גודל מעלת התהלים של האנשים הפשוטים, ועד כדי כך שתלמידי הבעש"ט, שהיה אצלם לימוד התורה בתכלית השלמות, התקנאו באמירת תהלים של אנשים פשוטים, והתברכו שה' יתברך יעזור להם לעבוד את ה' באופן כזה: "...מורנו הבעש"ט היה בדבקות גדולה במשך זמן, ואחרי כן פתח את עיני קודשו ויאמר: השיר והזמרה אשר שמעתם, הוא השיר והזמרה של אנשים פשוטים האומרים תהלים בתמימות, מקרב לב עמוק באמונה..."

...כששמעתי את השיר והזמרה של אמירת מזמורי תהלים, סיפר רבי דובער הרב המגיד ממזריטש לתלמידו רבינו הזקן, היה לי כעין השתפכות הנפש וגעגועים גדולים באהבה בתענוגים, אשר כמוהו לא זכיתי עדיין עד אז. ואף נעלי רטובות היו מזיעה ודמעות של תשובה פנימית מעומקא דלבא"...

ברשימת תרנ"ו מובא: אצל האדמו"ר צמח צדק, היו זמנים קבועים שבהשכמה היה אומר שיעור קבוע תהלים. פעם אמר לבנו האדמו"ר: זמנים קבועים אני אומר תהלים בהשכמה, כדי להשתתף עם יהודי השוק, רוכלי כפרים, חברת פועלי צדק, סנדלרים, חייטים וקצבים האומרים תהלים בהשכמה..."

התהלים מאירים את הבית האפל של העולם

בליקוטי דיבורים מובא: הבעש"ט נשמתו עדן, חצב חלונות בבית האפל של העולם. "אמן" הוא חלון, "אמן יהא שמיה רבה" הוא חלון, "ברוך הוא וברוך שמו" הוא חלון. ובשיטה אמיתית זו, שהתפילה ואמירת התהלים של היהודים הפשוטים חביבות מאוד אצל ה' יתברך, האיר הבעש"ט את הבית האפל של העולם באור אותיות התורה, התפילה והתהלים.

התהלים פותחים צוהר

באגרות קודש, אדמו"ר הרי"צ, כרך ט' מובא: ...קבלה מאבותינו הקדושים, מרבנו הבעש"ט בשם מורו בעל החיה-יחידה, שהאמונה

הפשוטה בה' יתברך עם פרק תהלים שמח, מהפכים את הצירוף צרה לצירוף צהר (חלון).

ע"י התהלים זכה למדרגה

"רשפי אש" אות קנ"ד, וכן בספר "מים רבים" על תהלים: שני אנשים הגיעו אצל הבעש"ט הקדוש זצ"ל, ועל אחד מהם אמר הבעש"ט הקדוש שזכה למדרגה ע"י אמירת תהלים.

ע"י התהלים יכול לפעול הכל

נועם אלימלך: ולכך נקראים שירי דוד מלכנו - תהלים, שיכולין לפעול בידם הכל ואין שטן ואין פגע רע.

תהלים נגד יצר הרע

רבינו מוהר"מ מרימנוב זיע"א: האומר שלוש פעמים תהלים ביום אחד, הוא כחרב וחנית נגד יצר הרע (תהלים מקדש מעט).

תהלים ללא הפסק סגולה לכל דבר

אסיפת אמרים בהקדמה: מה שיש קבלה מצדיקים לומר כל ספר תהלים בלי הפסק, והוא סגולה לכל דבר, אמר על זה הרה"ק מוה"מ מסאווראן: שההמון סוברים שהפירוש "בלי הפסק" היינו שלא יפסוק בינתיים באיזה דיבור, אבל אני אומר הפירוש "בלי הפסק" שלא יהיה שום הפסק כלל מלבד לפיו, ויהיו שווים בעת אמירתו כל מזמורי תהלים, וזוהי סגולה נפלאה לכל דבר.

לימוד התהלים מקרב הגאולה

החיד"א: לימוד תהלים עושה לאדם תועלת גדולה. שיזכה לידבק בקונו ובתורתו ובמצוותיו, ומביאו לידי הכנעה ומרחיקו מלשון הרע. לימוד התהלים מקרב את הגאולה.

ה"חזון איש" רבי אברהם ישעיהו קרליץ זצ"ל שהיה אחד מגדולי ישראל: בעת שיהודי אומר בכל לבבו פסוק תהלים, נהפך כל פסוק עתיק יומין לפסוק פרטי שלו, והוא מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא אל פה.

תהלים לתיקון כל הפגמים

נהר יוצא מעדן: אשרי מי שלומד ספר תהלים בעל פה עד שיהא שגור בפיו, ואז רשאי לאומרו בע"פ בשעת הדחק, ויש בזה כח לתקן כל הפגמים.

אמירת התהלים מבטלת גזרות

בהוספות לכתר שם טוב, סימן נ"ז נאמר: "מי ימלא גבורות יי, יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ" - תהלים ק"ו, י"ב. "ימלא" - לשון שבירה, "מי ימלא גבורות יי"? דהיינו: מה שובר ומבטל את הגבורות והדינים? "יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ" - זו אמירת כל התהלים.

בליקוטי שיחות, כרך ד' מובא: כי גדולה מעלת אמירת תהלים, שבכוחה לבטל את הדינים שלמעלה, ולבטל את הגזירות גם אחרי שנחתמו דינם.

בספר "אמירת תהלים" מובא: קטע ממכתב, סיפור נפלא ממעלת עניין אמירת תהלים: בהיותי בן שמונה, באחת השבתות נכנסתי לאדמו"ר הצמח צדק, וישב על מקומו ולמד ספר הזוהר. בתוך כך נכנס אחי הרב ברוך שלום, וסגר האדמו"ר את ספר הזוהר ואמר: אשר בשעה שהצדיק הקדוש מרוזין אומר תהלים, כל העולם פתוח לפניו. ובתהלים של שבת - רואה בשורשים של כל ענייני עולם, ואז הוא יכול לתקן בהשורש ובמילא נדחית ומתבטלת הגזירה...

תהלים לביטול גזירות (מובא בספר "גם זו לטובה" הרב טוטיאן) נמצא כתוב בשם **המהר"ל מפראג** שיאמר כל אדם פסוקי בטחונות כדי שירגיל את עצמו למידת הבטחון והאמונה. ואחר אמירת הפסוקים יבקש מהקדוש-ברוך-הוא שיזכהו למידת אמונה ובטחון כרצונו יתברך. ועוד כתב: שקבלה בידו מהקדמונים **שאלו הפסוקים מסוגלים לבטל כל גזירות קשות**. ובדוק ומנוסה הוא להם שהיו אומרים פסוקים הללו בכמה מערכות המלחמה ושמו בטחונם חזק בקדוש-ברוך-הוא, והיו ניצולים. וגם הפסוקים האלו מסוגלים לבעלי משא ומתן לאומרים על הדרכים, וגם בביתם קודם עסקיהם.

פסוקי בטחונות

"יִי צָב־אוֹת, אֲשֶׁרִי אָדָם בְּטַח בָּדָ" (תהלים פ"ד, י"ג).

"אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר שָׁם יְיָ מִבְּטַחוֹ, וְלֹא פָנָה אֶל רְהֻבִים וְשָׁטִי כְזָב" (תהלים מ', ה').

"אֶל תִּבְטָחוּ בְּנִדְבִיבִים, בְּבֶן אָדָם שָׁאִין לוֹ תִשׁוּעָה" (תהלים קמ"ו, ג').

"אִמֹר לִי מַחְסֵי וּמְצוּדָתִי, אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיךָ" (תהלים צ"א, ב').

"אֱלֹהֵי, בָּדָ בְּטַחְתִּי אֶל אֲבוֹשָׁה, אֶל יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי" (תהלים כ"ה, ב').

"אֱלֹהֵי זָעַקוּ וְנִמְלָטוּ, בָּדָ בְּטַחוֹ וְלֹא בּוֹשׁוּ" (תהלים כ"ב, ו').

"אִם תִּחְנַחַּע עָלַי מִחְנָה, לֹא יִירָא לְבִי, אִם תִּקְוִים עָלַי מִלְחָמָה, בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטָח" (תהלים כ"ז, ג').

"בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּינֵי וְהָיָה יְיָ מִבְּטַחוֹ" (ירמיהו י"ז, ז').

"בְּטַחוֹ בֵּינֵי עַדִּי עַד כִּי בָּיָה יְיָ צוּר עוֹלָמִים" (ישעיהו כ"ו, ד').

"בְּטַח אֶל יְיָ בְּכָל לִבְךָ וְאֶל בִּינְתֶךָ אֶל תִּשְׁעֶן" (משלי י"ג, ה').

"בְּאֱלֹהִים בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא מֶה יַעֲשֶׂה בְּשָׁר לִי" (תהלים נ"ו, ה').

"בוֹטָח בַּעֲשָׂרוֹ הוּא יִפֹּל וְכַעֲלָה צַדִּיקִים יִפְרָחוּ" (משלי י"א, כ"ח).

"יִשְׂרָאֵל בְּטַח בֵּינֵי עֲזָרָם וּמִגִּנָּם הוּא" (תהלים קט"ו, ט').

"גּוֹל עַל יְיָ דָּרְכֶךָ וּבְטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה" (תהלים ל"ז, ה').

"וְאָמַרְתָּ בַיּוֹם הַהוּא אוֹדֶךָ יְיָ כִּי אֲנִפְתָּ בִּי יֵשֶׁב אִפְךָ וּתִנְחַמְנִי" (ישעיהו י"ב, א').

"הִנֵּה אֶל-לִישׁוּעָתִי אֲבֹטָח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה יְיָ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה" (ישעיהו י"ב, ב').

"הִשְׁמִיעֵנִי בְּבִקְרַת חֲסִדֶךָ כִּי בָדָ בְּטַחְתִּי, הוֹדִיעֵנִי דְרָכֶךָ זֶן אֱלֹהֵי כִּי אֱלֹהֵי נְשָׂאֲתִי נִפְשִׁי" (תהלים קמ"ג, ח').

"וְאֲנִי כְּזִית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בְּטַחְתִּי בְּחִסְדֵי אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד" (תהלים נ"ב, י').

"וַיִּבְטָחוּ בָדָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עֲזָבְתָּ דְרָשֶׁיךָ יְיָ" (תהלים ט', י"א).

"וְאֶעֱנֶה חֲרָפִי דָבָר כִּי בְטַחְתִּי בְּדַבְרֶךָ" (תהלים קי"ט, מ"ב).

"וְאָנִי בְּחֶסֶדְךָ בְּטַחְתִּי, יִגַּל לִבִּי בִישׁוּעָתְךָ, אֲשִׁירָה לִּי כִּי גָמַל עָלַי" (תהלים י"ג, ו').

"וַיִּשְׁכַּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עַיִן יַעֲקֹב אֶל אֶרֶץ דְּגָן וְתִירוֹשׁ אֶף שָׁמִיר יַעֲרֹפוּ טָל" (דברים ל"ג, כ"ח).

"זָבַחוּ זְבַחֵי צְדָק וּבְטַחוּ אֶל יְיָ" (תהלים ד', ו').

"טוֹב לַחֲסוֹת בְּיְיָ מִבְּטַח בְּאָדָם" (תהלים קי"ח, ח').

"טוֹב לַחֲסוֹת בְּיְיָ מִבְּטַח בַּנְּדִיבִים" (תהלים קי"ח, ט').

"יְיָ עֲזֵי וּמְגַנֵּי בּוֹ בְּטַח לִבִּי וְנִעְזַרְתִּי וַיַּעֲלֵז לִבִּי וּמִשִּׁירֵי אֶהַדְנֹנִי" (תהלים כ"ח, ז').

"יִרְאֵי יְיָ בְּטַחוּ בְּיְיָ עֲזָרָם וּמְגַנָּם הוּא" (תהלים קט"ו, י"א).

"יִוֹם אִירָא אָנִי אֶלֶיךָ אֲבָטַח" (תהלים נ"ו, ד').

"כֹּה אָמַר יְיָ: אַרוֹר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בְּשָׂר זָרְעוֹ וּמִן יְיָ יִסוֹר לְבָבוֹ" (ירמיה י"ז, ה').

"כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לִבְנוֹ כִּי בְשֵׁם קִדְשׁוֹ בְּטַחְנוּ" (תהלים ל"ג, כ"א).

"כִּי אַתָּה תִקְוֹתֵי, יְיָ אֱלֹהִים מִבְּטַחֵי מִנְעוֹרַי" (תהלים ע"א, ה').

"כִּי לֹא בִקְשֵׁתִי אֲבָטַח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי" (תהלים מ"ד, ז').

"לָכֵן שָׁמַח לִבִּי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי אֶף בְּשָׂרִי יִשְׁכַּן לְבָטַח" (תהלים ט"ז, ט').

"מִי בָכֶם יִרָא יְיָ שִׁמְעַתְּ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הִלָּךְ חֲשָׁכִים וְאִין נִגְהָ לּוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְיָ וַיִּשְׁעֵן בְּאֱלֹהָיו" (ישעיה נ', י').

"נִזְרָאוֹת בְּצַדֵּק תַעֲנִנֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּטַח כָּל קִצּוֹי אֶרֶץ וְגַם רְחֻקִים" (תהלים ס"ה, ו').

"רַבִּים מִכְּאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטָח בְּיְיָ חֶסֶד יִסוּבְּבֹנֵנִי" (תהלים ל"ב, י').

"שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חֶסֶד אָנִי, הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהֵי הַבּוֹטָח אֶלֶיךָ" (תהלים פ"ו, ב').

התהלים - לגירוש מחשבות זרות בתפילה

מובא באגרות קודש, כרך ח': מה שכתוב שמחשבות זרות מבלבלות אותו בשעת התפילה, הנה ידוע שמחשבות זרות בעת התפילה באים בסיבת דברים בטלים ומחשבות בטלות קודם התפילה, וככל אשר יגדיר את עצמו בזה ימעטו המחשבות זרות בעת התפילה, ויתפלל מתוך הסידור וכן יאמר קודם התפילה ולאחריה איזה מזמור תהלים ויתן פרוטה לצדקה קודם התפילה.

בליקוטי דיבורים, כרך ג' נאמר: ההכנה האמיתית היא, לומר תהלים לפני התפילה.

התהלים עושים פעולה למעלה

אור תהלים: וסגולה לכל מי שנצרך לישועה לומר ב' פעמים תהלים כמנין כפר (כפרה), זה דומה למנגן בכלי זמר, שהוא מנקף בידי וזה משמיעים קול ערב, כן באמירת התהלים עושים פעולה למעלה.

"חפץ חיים": כשחשתי מחסור כלשהו הייתי נוטל את ספר התהלים ומתייצב בפינה ואומר תהלים, וריבונו של עולם שמע את תפילתי.

בכל עת צרה נתפס היהודי לתהלים, כדי לשפוך את לבו לפני ריבונו של עולם, כי דוד המלך במשך ימי חייו עבר עליו סבל רב, והנה את סבלותיו כמו את שמחותיו ביטא הוא כבן לפני אביו בפרקי התהלים הנצחיים שלו.

דוד המלך עשה תהלים לכל סוגי בני אדם

ישמח ישראל פ' עקב: פְּנוּדַע דוּד הִיָּה נִשְׁמַת כֻּלֵּל יִשְׂרָאֵל, כמו שכתוב שדוד המלך עליו השלום היה עושה ספר תהלים עבור כל סוגי בני אדם, וכולם יכולים למצוא את עצמם בספר תהלים עד ביאת הגואל במהרה בימינו, אמן.

תהלים כתענית משבת לשבת

בקונטרס האשל בתהלים "מקדש מעט" מובא: קבלה מרבנו אלימלך מליזענסק, כי האומר ביום אחד שלוש פעמים את כל ספר התהלים, הוא חשוב כתענית משבת לשבת.

הרגיל בספר תהלים זוכה לעלות לארץ ישראל ולעיר דוד

תהילה לדוד: הרגיל בספר תהלים, זוכה לעלות לארץ ישראל ולירושלים
שהיא עירו ושער מקומו של דוד המלך עליו השלום.

ספר תהלים כולו יראת שמים - המהרש"א.

ע"י התהלים - מקרבים הגאולה

פרדס מנחם: טוב מאוד להיות לאדם קשר תמידי עם דוד המלך עליו
השלום, במהרה בימינו כשיבוא משיח בן דוד, ראשית שאלתו: מי
מחסידי באמירת תהלים ובסעודת מלווה מלכה, ומי שיהיה נמצא
מחיילותיו של בית דוד התמידיים, אשרי לו ואשרי חלקו.

פרדס מנחם, מלכים: על כל דבר גדול וקטן לפנות אל המלך דוד על ידי
נעים זמירותיו (ע"י התהלים דוד המלך יוכל להיות לנו למליץ יושר).

פרדס מנחם, שיר השירים: על ידי התהלים מתקרבים אל הגאולה
השלמה.

תקנת ר"ח אבולעפיה, בתקנה כ': שכל יחיד יקרא בכל יום לפחות ספר
אחד של תהלים, ובשבת כל ה' הספרים.

מרגלית טובה: הגרי"ז, רבי י. ז. סולובייצ'יק: יש לנו מרגלית טובה
ושמה - תהלים.

רכבת התהלים

דוד המלך עליו השלום הוא - הקטר של הרכבת. התהלים הם - המסילה.
והקרונות הם - עם ישראל. אז גם אם הקרון שלי הוא קרון המיליון, כל
עוד הוא מחובר לקטר ולפסים הוא יגיע אל היעד. (הרבי מויז'ניץ בעל ה"אהבת
ישראל")

תהלים מקרבים לאהבת הבורא

ידבק מאוד בשירותיו של דוד, שזה דבר מלהיב גדול לאהבת הבורא ברוך
הוא. (ה"נודע ביהודה")

פרק קי"ט כסגולה

ומי שיש לו שונאים ורוצים להרע לו, סגולה שיאמר בכל יום ויום פרק קי"ט. (סגולות ישראל, אות "תהלים")

התהלים - כאילו קיים כל התורה

רבינו אפרים, פרשת ברכה: כל האומר תהלים בכל יום, כאילו קיים כל התורה כולה.

מעלת התהלים ועוצמתם לפי שיחות ומאמרי אדמו"רי חב"ד

ומתוך קובץ מכתבי בעל "צמח צדק" זיע"א

האדמה מחכה שיהודי יאמר פרק תהלים

בספר "השיחות" תש"ג מובא: רבנו האדמו"ר הזקן אמר: "דע מה למעלה ממך" - ממך ובך הכל תלוי, עתיק דאצילות מחכה לדיבור של תורה של יהודי, מלאכי מעלה מחכים על פְּרָכו, קדושה, אמן של יהודי. האדמה עליה דורכים מחכה מששת ימי בראשית, עד שיהודי ידרוך עליה ויאמר פרק תהלים, או עד ששני יהודים ישוחחו ביניהם בדבר תורה.

כל המוסיף בתהלים הרי זה משובח

ב"אגרות קודש" מובא: שצריך לשמור האמירת תהלים... אחר תפילת שחרית בכל יום, וכל המוסיף ומרבה, הרי זה משובח...

אמירת התהלים להורדת שפע ולביטול גזירות

כוס של ברכה טעון הגבהה טפח מן השולחן, וכוס של ברכה של דוד שהוא ספר תהילים - מגביה טפח ומבטל את כל הקטרוגים.

בספר "אמירת תהלים" מובא: ...לכל בעל עסק צריך להיות בעומדו בחנות או בשוק, ספר בכיס: חומש, תניא, משניות, תהלים, ובכל רגע פנוי עליו ללמוד פסוק, כמה שורות תניא, משנה, פרק תהלים... אני אומר זאת כאוהב כלל ישראל בדרך עצה טובה, כשיעשו כך יעזור ה' יתברך ויושפע להם שפע ברכה דרך כל הדלתות והחלונות... מילה של יהודי בתורה ותפילה, תחינה ובקשה, פותחת כל צינורות ההשפעה, מסירה קטרוגים, מבטלת גזירות קשות ומביאה ברכה והצלחה...

מזמורי התהלים שוברים כל המחיצות

הרה"ק בעל "צמח צדק" זצ"ל: אילו ידעתם, אמר הרה"ק בעל צמח צדק זצ"ל, כוחם של פסוקי תהילים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. מזמורי תהילים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה ומשטתחים לפני אדון עולמים, ופעולתם בחסד ורחמים.

ב"ליקוטי דיבורים" כרך א' מובא: לפני נסיעתו לפטרבורג, הורה הרבי ה"צמח צדק" לבניו ולאשתו הרבנית, לומר בחדרו בכל יום, כולל ימי שבת, שלושה פרקי תהלים.

ב"אגרות קודש" מובא: בסיום מכתבו של האדמו"ר הזקן לרבי לוי יצחק מבארדיצ'וב, בו הוא מבשר על שחרורו מבית הסוהר, כותב הרב הקדוש: "...וכשקריתי בספר התהלים בפסוק "פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי", קודם שהתחלתי הפסוק שלאחריו, יצאתי לשלום..."

המלאך מיכאל וכל מחנותיו מחבקים ומנשקים מילות היהודי

בספר "המאמרים" תש"ט עמוד 205 מובא: פעם עבר הרבי הרש"ב ליד שני בתי כנסת גדולים, ובאותה שעה אמרו תהלים בציבור. לאחר מכן אמר הרבי לבנו הרבי הרי"צ: גם בעל הכישרון הגדול ביותר, שלרשותו אוצר מילים עשיר ביותר, לא יוכל לבטא את הפלאה מעלתה של אמירת תהלים זו, הנאמרת מתוך תמימות ואמונה.

גם האמן הבעל הרגש המפותח ביותר, איננו יכול לשער את גודל קורת הרוח שהיא גורמת למעלה. המלאך מיכאל וכל מחנותיו, מחבקים ומנשקים את מלותיהם ואת אנחותיהם של יהודים אלו.

התהלים - הגנה על האדם וכל בני משפחתו

ב"אגרות קודש", אדמו"ר הריי"צ, כרך ח' מובא: ...כי מלבד זכותו הפרטי של האומר תהלים, שמזכה את נפשו בהאותיות והנקודות הקדושות ודוד המלך עה"ש מעורר עליו רחמי שמים, הנה הוא זכות והתעוררות רחמים לכל בני משפחתו וכמבואר בספרים, אשר האומר את כל התהלים בכל יום בקול הניגון הרגיל, בתחנוני הלב ובמתינות, הנה הוא בכלל מזכי הרבים, אשר זכות הרבים, שמירתם וישועתם תלוי בו, ויקר וחביב הוא לפני הקב"ה, ומלאכי מעלה מגפפים ומנשקים את אותיות ונקודות התהלים שאומר, ומגישים אותן לכסא קדשו יתברך בשמחה גדולה, ברטט ובאימה וממליצים טוב עליו, על משפחתו ושאר בני שכונתו, וה' יתברך יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, בגשמיות וברוחניות... ובספר השיחות, אדמו"ר הריי"צ מובא: ...רבינו הזקן שיבח מאוד את הרב מברדיצ'וב על עבודתו במסירות נפש למצוא זכות על כל בן ובת ישראל, והרבי אומר: כשיהודי אומר תהלים, מגיעות האותיות להיכל הזכות ומעוררות רחמים עליו ועל בני ביתו.

הנשמה מבינה

בספר "השיחות" תש"ד, מובא: שבאמירת תהלים, למרות שאין הוא מבין מה שהוא אומר, אף על פי כן מצד הנשמה הרי הוא מבין... (הנשמה מבינה).

תהלים בשפת הקודש - כעולה וכזבח

ב"אגרות קודש", אדמו"ר הריי"צ, כרך ד' מובא: ...כי עיקר הקדושה הוא באותיות והנקודות אשר נתן ה' אלקינו בסיני, וכל האומרים מזמור תהלים כנתינתו (הכוונה: בשפת הקודש), הנה אף אלה שלא מבינים את מה הם אומרים, חשוב הוא לפני ה' אלקינו כעולה וכזבח.

תהלים לפי מספר שנותיו

ב"אגרות קודש" תש"ט מובא: ידוע המנהג שקיבל אדמו"ר הזקן מרבו בשם הבעש"ט, לומר מזמור תהלים המתאים למספר שנותיו, אחר

תפילת שחרית, קודם אמירת שיעור התהלים בכל יום כנהוג (לדוגמא אדם
בן 50, יאמר פרק 50 - פרק ט).

ומובא ב"ספר השיחות", תש"ד: הרבי ברוך, אביו של כבוד קדושת רבינו
הזקן, משעברו כמה חודשים מחתונתו ואשתו לא נתעברה, היה בצער
גדול ובא אל הבעל שם טוב. היה זה בשנת תק"ג, בח"י אלול תק"ד החל
הבעל שם טוב לומר פרק מ"ז בתהלים לפי מספר שנותיו.

התהלים - להיפטר מחיבוט הקבר

ב"היום יום" ז' טבת ומובא בספר "אמירת תהלים": השיעור להיפטר
מחיבוט הקבר הוא, שחלק ששי מהעת לעת יאמר אותיות התורה,
תהלים וכו'. לזכות לזיכוך הנפש, להיפטר מכף הקלע הוא, על ידי חזרה
כל היום, כמה שיש ביכולתו, משניות, תניא, תהלים, בעל פה.

כח התהלים להצלחה בכל תחומי החיים לפי אגרות ושיחות אדמור"י חב"ד

את כח ומעלות התהלים ניתן לראות גם מתוך השיחות והעצות של
אדמור"י חב"ד בכל העניינים: רפואה, פרנסה, גאולה, נסיעה, זיכוי
הרבים וכו' מתוך האגרות והשיחות ניתן לראות שהצדיקים מציינים את
אמירת התהלים - כסגולה בדוקה לישועת האדם ולהצלחתו, בכל תחומי
החיים.

"...ובמה שכותב אודות מצב הפרנסה הדחוק של אביו... להרבות
בצדקה ולחלק את הסכום בפעמים רבות... וכן בכל יום שבת קודש ויום
טוב, לאחר תפילת הבוקר יאמר לפחות סימן אחד מספר תהלים, ומה
טוב השיעור חודשי, כמו שנחלק התהלים לימות החודש..." (אגרות קודש)

"...אזי על כל פנים צריך שיהיה מצויים שם בחנותו סידור תהלים. ויהי
רצון אשר ירחיב בורא עולם ומנהיגו פרנסתו..." (אגרות קודש)

"יהודי, כשהוא יושב אפילו בקצה העולם, במילה של תורה או תהלים,
ביכולתו לפתוח צינורות הפרנסה לכלל ישראל". (ליקוטי דיבורים עמ' 97)

"...כשהולכים ברחוב ומהרהרים בדברי תורה, בפסוק חומש, תהלים,
אם במחשבה או בדיבור, דבר התלוי במקום שהולכים בו, אם מותר על
פי דין לדבר שם דברי תורה... כשיהרהרו בדברי תורה, יקרבו בכך את
הגאולה..." (ליקוטי דיבורים)

"...העולם זקוק לטהרת האויר, בגלל סיבות שונות נעשה האויר גס. אויר רע מהווה מקור לכל המחלות המסוכנות... וטהרת האויר היא רק על ידי אותיות התורה... ובכל זמן פנוי יאמרו אותיות שבתורה בכוונה לטהר את האויר, שהאותיות שבתורה הן שמירה כללית ושמירה פרטית".
(ספר השיחות)

"...טוב הדבר במאוד להיות בקיא בעל פה בחומש ותהלים למען לאמר זאת בכל זמן הפנוי ובכל מקום האפשרי בעת הילוך ברחוב או נסיעה"...
(אגרות קודש)

"...כדאי שיהיה באוטו שלו (במקום המתאים) סידור, תהלים, תניא וגם צדקה..."
(ליקוטי שיחות)

"...ומהנכון שנוסף על התפילין שלהם שבודאי לוקחים אִתָּם, יקחו גם כן ספר תהלים וספר תניא כל אחד מהם, ובמשך הנסיעה ללמוד על כל פנים איזה שורות מספר התניא ולומר איזה מזמורי תהלים, ותהא הנסיעה בסדר ובשלום ובשעה טובה ומוצלחת..."
(אגרות קודש)

"...מה טוב תהלים, סידור וקופת צדקה באוטובוסים..."
(ממכתב)

"...מנהגנו בכל מכונה (מכונית) חת"ת - חומש, תהלים, תניא, והולך ומתפשט ומאיר בנר תורה ומצווה אור".
(מענה למכתב)

"...בראשית שנת תרפ"ז, באתי בבקשה... אשר יקבעו כי בבתי כנסיות, אחר תפילת שחרית, בכל מניין מתפללים, יאמרו שיעור תהלים כמו שנחלק לימי החודש, ולאמר אחר זה קדיש כנהוג, ובקשתי זאת, בתקפה עומדת, לזכות הרבים..."
(ספר אמירת תהלים)

כאשר יהודי זקוק לעניין של ברכה, באיזה עניין שיהיה, הוא אומר קאפיטל (מזמור) תהלים, מכיון שיש בו את כל הסגולות להמשכת כל הברכות בכל המצטרך.
(התוועדיות)

את יהודי התהלים בעל האמונה מחנכת האשה

בספר השיחות לאדמו"רי חב"ד הת"ש, מובא קטע שיחה של האדמו"ר הריי"צ ל"אחות התמימים" - אגודת בנות חסידי חב"ד שנוסדה בריגא: ...אל תזלזלו בחינוך הבנות. מוכרחים לדעת לנכון שהנהגה יהודית טובה וישרה בבית יהודי, היא תודות לעקרת הבית, שהיא המחנכת של הילדים והמדריכה של הבית. זה משמעות המילים "תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדִיהָ" (משלי ל"א)

- תנו לאשה את שבח הכבוד האמיתי המגיע לה. המילים "תנו לה מפרי ידיה" הן ראשי תיבות "תלים". את יהודי התהלים, בעל האמונה האמיתית, מחנכת רק האשה...

סגולות במזמורי התהלים

סגולות במזמורי התהלים וכח אמירת התהלים

דוד המלך היה נשמת כלל ישראל, כמו שנאמר "תְּהַלֵּת יְיָ דָבַר פִּי, וַיִּבְרָךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ", כמו שכתוב: שדוד המלך היה עושה ספר התהלים עבור כל סוגי בני אדם, וכולם יכולים למצוא את עצמם בספר תהלים עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן. וזה שכתוב "וַיִּבְרָךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", בכל מצב שיהיה. כוס של ברכה טעון הגבהה טפח מן השולחן, וכוס של ברכה של דוד שהיא ספר תהלים, מגביה טפח ומבטל כל הקטרוגים. מובא בקובץ מכתבים בשם הרה"ק מליובאוויטש בעל צמח צדק זצ"ל: אילו ידעתם, אמר הרה"ק בעל צמח צדק זצ"ל, כוחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל מחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשטתחים לפני אדון עולמים, ופעולתם בחסד וברחמים.

וסגולה לכל מי שנצרך לישועה לומר ב' פעמים תהילים כמנין כפר (150 פרקים בספר התהלים, כפול 2 = 300 = כפר), באמירת התהילים עושים פעולה למעלה.

בכל מזמורי התהלים יש כח עצום וכח מרפא, הגנות וסגולות נפלאות לכל עת צרה ושמחה... שעין לא תשורנו. בזוהר הקדוש פרשת וישלח קע"ט: בוא וראה, באלו השירות והתשבחות שאמר דוד המלך, יש בהם סודות ודברים עליונים בסודות החכמה...

מה פירוש: "מזמור"? ומהו כח מזמורי התהלים?

"מזמור" - מלשון לְזַמַּר, מלשון מְזַמְּרָה. כמו שהמזמרה מזמרת וקוצצת את הקוצים היבשים והעלים היבשים המפריעים לצמיחה ולפריחה, כך אמירת מזמורי התהלים (ושיר השירים) מזמרים את כל החוחים ומקצצים את כל המזיקים והמקטרגים עלינו ועל כל עם ישראל. ולכן חשוב לקרוא מזמורי תהלים לפני התפילה (פסוקי דזמרה), כי על ידי כך: המזמורים מקצצים את כל הקטרוגים, ומְפַנֵּים את הדרך לתפילתנו כדי שתעלה לשמים ללא הפרעות וקטרוגים.

ה"זמירות" כדי לזמר העריצים, ולהכרית את כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה.

זָמַר מחדתך את אויבי ישראל, אויב ישראל הוא הנחש:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

אחרי אותיות זָמַר (אחרי ז' באה ח', אחרי מ' באה נ', אחרי ר' באה ש') באות אותיות נחש, כיון שהזָמַר מכרית את הנחש.

כח אמירת התהלים חותך (מזמור) המקטרגים ומגרש המזיקים

הרב שמואל שטרן שליט"א ב"שיר בינה" עמוד נ"ה עפ"י מה שכתב השלי"ה: "כי בין שמים וארץ הוא מלא מקטרגים שלא מניחים לעלות את התפילה, ורז"ל תיקנו פסוקי דזמרה לחתוך אותם שתוכל התפילה לעלות, והם שתי כיתות הנקראות מחלת ולילית. למחלת יש תע"ח כתות כמנין מחלת, וללילית יש ת"ף כתות כמנין לילית. והם ממלאים את חלל העולם.

מחלת היא הכל מחולות ושמחה וממנה נמשכים לאותם הליצים שמחה של זימה. ולילית היא מלשון יללה וממנה נמשכים בעלי מרה שחורה ויגון ואנחה. ומחלת הולכים עמה תע"ח כתות וכולן מחוללות ומשוררות בחלילין, ולילית הולכים עמה ת"ף כתות והיא הולכת ומייללת וכולם עונות אחריה. והתיקון להכניע הקליפות ההם, הוא מצד עשות טוב הרומז על פעולתם. דהיינו להכניע לילית הוא בלב נשבר ובתפילה בדמעות, ולהכניע את מחלת הוא בשמחה של מצווה. ויתכן שזה מה

שעשה דוד המלך להכניע את הקליפות ההם בעשיית הטוב הרומז לפעולתם, היינו: בנגינות של שמחה ונגינות של תוגה דקדושה. וזה סוד הפסוק: "לְמַנְצֶחַ בְּנִגְיֹת" היינו: לנצח ולהכניע את קליפת מחלת ולילית בנגינות של שמחה ותוגה דקדושה. וזה שאמר פעם "לְמַנְצֶחַ עַל מַחְלַת" היינו: לנצח את קליפת מחלת, בנגינות שמחה דקדושה הרומז לפעולתה שהיא הכל מחולות ושמחה כשמה מחלת. ופעם אחת: "לְמַנְצֶחַ עַל יִדִיתוֹן" (ידיתון) (תהלים ע"ז, א') הנה כפי הכתוב "ידיתון" ביד, הוא עולה בגימטריא 480 כמנין לילית.

נלמד מכך כי דוד המלך החל את התיקון להכניעם ושלמה המלך סיים בסוד המשפט של שתי הזונות. שלמה המלך בנה את בית המקדש בשנת 480 לכניסה לארץ, כנגד 480 מחנות לילית כדי להכניעה. ("באתי לארמוני" - ויקרא, הרב ארמוני. בהסכמת זקן המקובלים הרב כדורי שליט"א)

מזמורים - שמכריתין ומזמרין

יסוד יוסף, רבו של ה"קב הישר": ועל כן אל יהי קל בעיניך לומר שיעור קבוע תהלים בכל יום, כי על כן נקראים "מזמורים" - שמכריתין ומזמרין ומחתכין הקליפות שלא יקטרגו קודם שמתחילין להתפלל. ועל ידי אמירת תהלים באים הרבה הצלות לעולם.

מְכַרֵּית הַקְּלִיפּוֹת

מובא בליקוטי תורה למהר"מ מטשרנוביל: האומר בכל יום תהלים של נעים זמירות ישראל, וזמירות הוא מלשון לזמר עריצים, שבזה הוא מזמר ומכרית כל הקליפות והמסכים שנעשו מחמת עוונות בני אדם.

מעלת התהלים יותר מן הקורבנות

התהלים עושים המון נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא, אפילו יותר מן הקורבנות. דוד המלך אומר: שהתהלים שלו המהללים את הקדוש-ברוך-הוא, המזמורים והשירים שלו - הם טובים לה', ועושים לקדוש-ברוך-הוא נחת רוח אפילו יותר מהקורבן הכי משובח - שהוא שור פר מקרין מפריס. "אֶהְלֵלָה שֵׁם אֱלֹקִים בְּשִׁיר, וְאֶגְדְּלֶנּוּ בְּתוֹדָה. וְתִטֵּב לִי מְשׁוֹר פֶּר מִקְרֵן מִפְּרִיס" (תהלים ס"ט, ל"א-ל"ב).

רש"י: "מְשׁוֹר פֶּר" - הוא שור שהקריב אדם הראשון, שנברא בקומתו. וביום שנקרא שור בו ביום הביאו, שהשור בן יומו קרוי שור.

מנחת שי: "מִקְרָן" - אמר רב יהודה: שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו. "וְתִיטֵב לִי" - תהלתי תיטב לה' יותר מקורבן שור פר. "מִקְרָן מִפְּרִיס" - רצה לומר: בעל קרניים גדולות ופרסות רחבות, שהוא שור יפה למראה ובעל בשר.

מעלת התהלים ותפילת דוד המלך - כמו הקטורת בבית המקדש

"תִּכְוֹן תְּפִלַּתִּי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ, מִשָּׁאת כְּפִי מִנְחַת עֶרֶב"

בספר "מעולפת ספירים" מובא: שטעם קטורת בתפילת המנחה הוא יותר מכל התפילות. לפי שבמקום שישנה הקטורת - יש שמחה בעולם, והקטורת הקטורת אינה מניחה לשום מזיק להתגבר בעולם. וזהו שכתוב במשלי כ"ז, ט': "שָׁמֶן וּקְטֹרֶת יִשְׁמַח לֵב". ולכן כשהיה הכהן הגדול מקריב ומדליק הנרות, אז היה מקטיר: "בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יִקְטִירָנָה" (שמות ל', ז'). לכך התכוון דוד המלך להזכיר הקטורת בתפילת המנחה: לפי שבעת המנחה מתגבר בעולם צד אחר, ולכן הזכיר הקטורת - לדחות כל החיצונים. וכתב עוד על ספר בראשית בדף קל"ב ע"ב, אות ו': שיהא אדם זהיר הרבה בתפילת המנחה, לפי שבאותה שעה מתעורר הדין בעולם.

"תִּכְוֹן תְּפִלַּתִּי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מִשָּׁאת כְּפִי מִנְחַת עֶרֶב", תהילים קמ"א, ב'. דוד המלך מבקש מהקדוש-ברוך-הוא, שתהיה תפילתו רצויה יותר מקטורת של שחר, מִשָּׁאת כְּפִי - על הקטורת שהוא נושא בכפיו, כמו שכתוב (ויקרא ט"ז) ומלא חופניו קטורת סמים דקה, לפי שאין בכל הקרבנות ממהר לרצות יותר מן הקטורת, שהיא מעלה עשן מיד (רבינו בחיי על שמות ל', ח').

דוד המלך מבקש שתהיה תפילתו נכונה לפני ה' יתברך כהקטורת הקטורת. ומִשָּׁאת כְּפִי - נשיאת כפי לפניך בתפילה תחשב כמנחת ערב, שהיא עולת תמיד של בין הערבים (מצודות דוד).

עֶרֶב - יכולה להיות גם מלשון עֶרְבָה - שתפילת דוד תהיה עֶרְבָה לה'. עֶרֶב - ענין מתיקות (מצודות ציון).

מעלת פרק צ"א - ישב בסתר עליון

זהו מזמור שמירה, לגרש המזיקים והמקטרגים. חשוב לאומרו תמיד בכל מצב ובכל עת. ואומרים גם בלילה בק"ש שעל המיטה לפני השינה, והשינה כידוע אחד חלקי ששים מהמיתה. שכידוע בלילה עולה הנשמה לשמים לתת דין וחשבון ועוד דברים נשגבים, החלקים הגבוהים של הנשמה עולים ובעולם הזה נשארים רק החלקים הנמוכים של הנשמה, כאשר הנשמה עולה בלילה לעולם העליון, אזי היא עוברת בדרכה כיתות של מקטרגים ומזיקים, ובכח מזמור צ"א יש כדי לאפשר לה לעלות ישירות ללא הפרעות ולשוב בבוקר אל הגוף ישירות וללא הפרעות. זו הגנה על הנשמה בלילה לפני השינה ובבוקר כשהאדם מתעורר.

ולהבדיל - תהלים זו סגולה והגנה גדולה על נשמת הנפטר מפני המזיקים והמקטרגים וסילוקם. במיוחד פרק צ"א: "יִשָּׁב בְּסֵתֶר עֲלִיוֹן".

מעלת קריאת "למנצח" - מזמור ס"ז בצורת מנורה

בספר "כשרות השולחן" בהסכמת הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א, מובא בעמוד רס"ב: "כל האומר מזמור לְמִנְצַח בְּנִגְלִינֵת מְזֻמֹּר שִׁיר בְּצוֹרֵת הַמְּנוֹרָה, שָׁכְרוּ רַב וְעָצוּם וַיֵּשׁ בּוֹ סְגוּלוֹת רַבּוֹת. וְעוֹד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה: שְׁכַל הַמִּתְפַּלֵּל מִזְמוֹר זֶה בְּצוֹרֵת הַמְּנוֹרָה בְּכָל יוֹם בִּ"הַנֶּץ הַחֲמָה", ולחלופין בסיום תפילת ה"עמידה" לפני שעוקר רגליו, הרי זה מונע עצמו מגזירות רעות ולא יקרה לו שום מקרה רע, ולא ינזק באותו היום. וחשוב הוא לפני המקום כאילו הדליק את הנרות במנורה אשר בבית המקדש, ויהיה מובטח שהוא בן העולם הבא. וכן נאמר ב"שלמי ציבור" בשם אגרות הרמב"ן, וגם מרן החיד"א בספר "מדבר קדמות".

ולפי האר"י הקדוש: טוב לומר מזמור זה בעת צרה. ועוד רבות מעלות יש בקריאת מזמור זה בצורת המנורה, ודוד המלך ע"ה רמז הרבה סודות ורמזים נפלאים במזמור זה.

בספר "אגודת אשוב" לר"י האזובי עמוד ר"כ, מובא בשם חכמי הקבלה: מי שיראה מזמור זה מצוייר בצורת המנורה בכל יום, ימצא חן וחסד ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. ואם הוא מצוייר על ארון הקודש, יגן בעד גזירה רעה לקהל.

ואמרו חכמי הקבלה: שהקב"ה הראה מזמור זה לדוד המלך ברוח הקודש, כתוב באותיות של זהב מופז בצורת מנורה. וכן הראהו למשה

רבינו עה"ש, כפי שכתוב בספר דברים ח' ד': "כִּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה, כִּן עֲשֶׂה אֶת הַמְּנֹרָה". ולפני שקורא מזמור זה, טוב לומר: על דעת משה רבינו ועל דעת דוד המלך - ומצליח.

והעלה עוד שדוד המלך ע"ה היה נושא את המזמור הזה, כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה, וכשהיה יוצא למלחמה היה מכוון בסודו של המזמור והיה מנצח את אויביו, והיו נופלים לפניו.

הרמ"א כתב: שהמנורה היתה מצויירת בתוך ה"מגן דוד". וזכות התורה והאמונה של דוד המלך היתה מגנה עליו.

ב"מגן דוד" 6 קצוות. יש בו רמז: שהקדוש-ברוך-הוא שולט ב-4 רוחות השמים, וגם בשמים ובארץ = 6. היו שראו במספר 6 את סמל המשיח, שבו 6 תכונות כפי המובא בספר ישעיהו י"א, ב': "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ: רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דָּעַת וְיִרְאַת יְיָ". (אנציקלופדיה "יהדות")

ועוד כתובים סודות ונפלאות הרמוזים במזמור זה בספרים נוספים של גדולי ישראל: ב"צפורן שמיר", הגר"ח פלאגי ב"כף החיים", הגר"א פאפו בספרו "חסד לאלפים". ב"שלמי ציבור" בשם האבודרהם מובא בשבח הקורא "למנצח" בצורת המנורה. בדברי הגאון בעל ספר ד"י שהעלה: שבמזמור זה תמצא שבעה עניינים נגד שבעה הקנים שיש במנורה ואלו הן: חנינה, ברכה, אורה, ישועה, הודאה, שמחה, רננה. שכל העניינים הללו עתידים להיות לישראל, והאומר אותו שיכוון בו. וכל האומר מזמור ה"מנורה" 7 פעמים (ויכוון בו) בצאתו לדרך או למקום סכנה, או שרוצה למצוא חן וחסד, ילך לשלום ולהצלחה.

הקנה האמצעי של המנורה מאיר לשלושה קנים מימין ולשלושה קנים משמאל, והקב"ה רָמַז כביכול על עצמו שהוא זן ומפרנס את הכל.

6 קנים הם 6 צדדים: 4 רוחות השמים, ועוד אחד למעלה ואחד למטה = 6. וקנה האמצעי כביכול כנגד ה' יתברך שאין דבר מבלעדיו והוא הסובב את כל העולמות.

וגם שבת רמוז ב"מנורה": 3 ימים של חול מכאן ו-3 ימים של חול מכאן, ובאמצע זהו עץ החיים - שבת שכולו קודש.

גם ירושלים רמוזה ב"מנורה": ידוע שיש בעולם 6 אקלימים (חלקים), וירושלים נחשבת מקום שיש בו ישוב, ירושלים נימצאת בדיוק בנקודה האמצעית של הישוב בעולם. ירושלים מכוונת כנגד גן עדן. האקלים ה-7 זה ארץ ישראל, ו-3 מכאן ו-3 מכאן זה כל הארצות ואנחנו באמצע. והנר האמצעי הוא בית המקדש, ואור הנר האמצעי זהו קודש הקודשים. כל העולם רמוז במנורה, הצדיקים כאשר היו רוצים לדעת מה יקרה, היו מסתכלים במנורה (מדברי המקובל רבי אליעזר מגרמיזה זצוק"ל).

”למנצח” בצורת מנורה - טוב לפרנסה

טוב לומר בכל יום מזמור זה בצורת מנורה, להעמידו כמנורה דולקת ובוורת ולדמיין ולצייר בדעתך את הנרות הדולקים במנורה. לפי רבינו יוסף חיים זצוק”ל יש בו סגולה לפרנסה. יאר פניו אתנו סלה - ראשי תיבות של פותח את ידיך = (אסור לבטא שם קדוש זה! מותר לומר רק את שמות האותיות) פ.א.י. = 91 = (80+1+10) מלאך = (40+30+1+20).

מזמור זה כולו נגד משחיתים, מזיקים, עין הרע, טוב לומר כשנכנסים לדירה חדשה. מותר לומר בכל שעה ביממה, גם ביום וגם בלילה, ולמרות שמקרא אסור בלילה, מותר לומר מזמור זה כדרך סגולה, כך אומרים גם בלילה פסוקי תהלים בתפילת הדרך ובקריאת ”שמע” שעל המיטה, כסגולה לשמירה הרב מוצפי שליטי”א).

כל האומר ”תהלה לדוד”-קמ”ה ג’ פעמים בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא

במסכת ברכות ד’, ב’ מובא: אמר רבי אלעזר א”ר אבינא, כל האומר ”תהלה לדוד” בכל יום, שלוש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ובכל ראשי התיבות של המזמור הקדוש הזה, ישנם שמות קדושים ויש להם כח לפעול גדולות ונצורות.

מזמור קמ”ה - ”תהלה לדוד” - כולו תהילת הא-ל ומחובר באותיות א”ב

תהלה לדוד, ארוממך אלוהי המלך, ואברכה שמך לעולם ועד: בכל יום אברכה, ואהלה שמך לעולם ועד: גדול יי ומהלל מאד, ולגדלתו אין חקר: דור לדור ישבח מעשיך, וגבורתיך יגידו: הדר כבוד הודך, ודברי נפלאתיך אשיחה: ועוזו נוראתיך יאמרו, וגדולתך אספרנה: זכר רב טובך יביעו, וצדקתך ירננו: חנון ורחום יי, ארך אפים וגדל חסד: טוב יי לכל, ורחמיו על כל מעשיו: יודוך יי כל מעשיך, וחסידך יברכוכה: כבוד מלכותך יאמרו, וגבורתך ידברו: להודיע לבני האדם גבורתיך, וכבוד הדר מלכותך: מלכותך מלכות כל עלמים, וממשלתך בכל דור ודור: סומך יי

לְכֹל הַנְּפִלִים, וְזוֹקֵף לְכֹל הַכְּפוּפִים: עֵינַי כֹּל אֶלְיָךְ יִשְׁבְּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: פֹּתַח אֶת יָדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יֵי בְּכֹל דְּרָכָיו, וְחָסִיד בְּכֹל מַעֲשָׁיו: קָרוֹב יֵי לְכֹל קָרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: רָצוֹן יִרְאֶיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת שְׁוַעֲתָם יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יֵי אֶת כָּל אֲהַבָּיו, וְאֶת כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תִּהְיֶה לְךָ יֵי יְדָבָר פִּי, וַיְבָרֶךְ כָּל בֶּשָׂר שֶׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

בזוהר ח"ג, ק"כ מובא: כל האומר "תהילה לדוד" שלוש פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא. כיון שפועל פעולות רוחניות נשגבות. שמייחד השכינה הנקראת תהילה, ומקים קומת השכינה בגלותה למשוך לה שפע מהקב"ה.

ומובא ב"תהלת ה'": שאין הכוונה לאמירת תהלים בעלמא, אלא על כוונת הלב והתבוננות בפעולות ה' ותהלתו וגודלו ותפארתו, ועל ידי כך יהיה עליו מורא שמים. ולכן יש לאומרו בכל יום ג' פעמים, שבג' פעמים הוא חזקה, והחזקה שיהיה צדיק גמור כל ימי חייו ובזה מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ובסידור ר"ש מגרמיזה נאמר עוד טעם למה תיקנו לאומרו ג' פעמים בכל יום: כנגד חסידים הראשונים שהיו שוהים בבית הכנסת ג' שעות - שעה קודם התפילה, שעה לתפילה ושעה אחרי התפילה. ועוד ג' פעמים "אשרי" שיש בו ק"נ תיבות והרי זה כמנין תהלה. וכשם שעיקר התפילה להכיר ולהודות שהאדם הוא רק עבד הנוטל פרס מרבו, אף כאן אם יאמין שהכל ממנו יתברך, לא יהיה לו קנאה על אחרים ויהיה מאושר.

ומדוע אין כאן פסוק המתחיל באות "נון"? אמר רבי יוחנן (בגמרא), מפני שהאות "נון" מסמלת נפילה, מפלה, כפי הכתוב: "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". (ראה הרחבה בעניין האותיות: בפרק מא' עד ת').

שלושת פסוקי "אשרי" שלפני - "תהלה לדוד", אינם שייכים למזמור קמ"ה: "אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה. אשרי העם שככה לו, אשרי העם שיי אלקיו".

שלושת פסוקי "אשרי" אלה חוברו למזמור לצורך תפילה, כבר בימי הגמרא. ה"אשרי" הראשון הוא ממזמור פ"ד, ושני ה"אשרי" האחרים הם מסוף מזמור קמ"ד. אם כן, יש כאן שלוש פעמים "אשרי", רמז למה שכתוב בגמרא: כל האומר "תהלה לדוד" ג' פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא.

והנה מ"אשרי" ועד "אנחנו" (בסוף - "ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללו י-ה"), יש תרי"ג אותיות, שהאומרו בכוונה ובפירוש המילות, כאילו קיים תרי"ג מצוות.

מזמור קמ"ה מסוגל לפרנסה

ובעיקר פסוק ט"ז: "פֹּתַח אֶת יְדָךְ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן"

ג' פעמים ביום "פֹּתַח אֶת יְדָךְ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן": ב' פעמים בשביל מזון בני אדם ושל כל העולם, ופעם אחת כדי לתת תוקף למקום שהוא שידי פתוחות, דהיינו לתת כביכול כח לשכינה, שממנה יורד המזון לתחתונים, רצון ושובע לכל.

באמירת "פֹּתַח אֶת יְדָךְ": פורשים את הכפיים כלפי השמים, וזה סימן לקבלת שפע מלמעלה. ויכוון מאוד בפסוק זה כי בו עיקר הפרנסה, ויכוון שה' יתברך משגיח, זן ומפרנס לכל, ומוריד שפע לכל העולם כולו.

ויש במזמור זה שמות מלאכים שאסור לבטא אותם בקול, ובתוך כל מזמורי התהלים ישנם סודות עצומים ושמות קודש שאין לנו מושג בהם.

"לְכֹל חַי": מביצי כנים עד קרני ראמים.

"רְצוֹן": הקב"ה משפיע לכל חי שפע כרצונו, האדם רק מבקש וה' משפיע על האדם כרצון האדם וכבקשתו. נשאלת השאלה מדוע אנשים המבקשים, במקרים רבים לא מקבלים את רצונם הספציפי? ראשית: אסור לשכוח שכל בני האדם מקבלים שפע מהקב"ה, מזון, פרנסה, אויר לנשימה, בריאות, כח לתפקד ועוד ועוד.

אך הבקשה הספציפית של האדם לא תמיד מתקבלת מסיבות שונות ולפי תיקונו בעולם הזה, אם תיקונו להיות עני הוא לא יזכה ב"לוטו" למשל. אך כאשר האדם מבקש מה' יתברך, ה' פותח את ידיו כביכול, ומשביע לכל חי רצון: לכל חי את רצונו אשר ביקש. הבעיה היא שלפעמים צינורות השפע של האדם המבקש "סתומים" מכל עוונותיו, ולמרות שהקב"ה שולח לו את בקשתו הפסציפית היא לא מגיעה אליו, היא נתקעת בדרך בתוך "צינורות" השפע ה"סתומים".

אם יזכך את עצמו וישוב בתשובה ויתנקה מכל עוונותיו ולא ישוב ויחטא, אזי כל השפע שיבקש יגיע אליו ישירות. זו אחת הסיבות שכל כך חשוב לקבל ברכה מצדיק. מאחר שהצדיק זך, נקי, מלא תורה, מצוות וזכויות כרימון, אזי צינורות השפע שלו נקיים, משוחררים ועבירים. כל מה שהצדיק מבקש הקב"ה נותן לו, רק שאצל הצדיק הבקשה לא נתקעת אלא יורדת אליו ישירות, השפע יורד אליו ישירות ובאמצעות הברכה הוא יכול לחלק את השפע הזה ולהעבירו גם לאחרים (הצדיק מברך "כפי תהיה"

- כביכול כמו הפה של ה' והכוונה שהברכה מתקבלת).

לדוגמא: מובא במסכת תענית כ"ד על רבי חנינא בן דוסא צדיק יסוד עולם: בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת - כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. בזכותו ירד לעולם השפע והפרנסה.

במדרש "פנחס" מובא: על כמה דברים שצריכים לאדם כמו פרנסה וכדומה, יאמר כל התהלים מרישא לסיפא בלי שום הפסק, ואפילו ה"יהי רצון" לא יאמר בין ספר לספר רק אחר גמר כל התהלים.

בשיחות קיץ תשי"ח בשם הבעש"ט הקדוש מובא: מזמורי תהלים הם מפתחות המתאימות לכל היכלות הרחמים, רפואה, ישועה ופרנסה.

אפשר לבקש על הפרנסה גם בתפילת "שמונה עשרה"

מובא בספרו של מרן החיד"א "מורה באצבע" סימן ג' אות קכ"ז: שיכולים להתוודות ולבקש על הפרנסה בתפילת שמונה עשרה, בברכת "שומע תפילה".

בדרך כלל מובא בסידורים נוסח מיוחד לבקשה על הפרנסה. והמבינים בכך יכולים גם לכוון בשם קדוש הממונה על הפרנסה והכתוב בסידורים מסויימים.

מזמור כ' - לכל צרה שלא תבוא

בעת צרה וצוקה שלא תבוא, קוראים מזמור כ' 7 פעמים ומבקשים בקשה אישית במקום המתאים.

תהילים מזמור כ'

לְמִנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד. יַעֲנֶה יי בְּיוֹם צָרָה, יִשְׁגָּבֶךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. יִשְׁלַח עֲזָרָךְ מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ. יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֶלָה. יִתֵּן לְךָ כִּלְבָבָךְ, וְכָל עֲצָתֶךָ יִמְלֵא.

לעצור, לומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי ש... לומר את הבקשה האישית, ולהמשיך בפסוק הבא:

נְרַנְנָה בִישׁוּעָתְךָ וּבִשְׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יִמְלֵא יְיָ כָּל מְשָׁאֲלוֹתֶיךָ. עֲתָה יִדְעֵתִי כִי הוֹשִׁיעַ יְיָ מְשִׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ מְשִׁמֵי קִדְשׁוֹ, בְּגַבְרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ. אֱלֹהֵי בְרֵכְבִּי וְאֱלֹהֵי בְּסוּסֵי, וְאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר. הִמָּה פָּרְעוֹ וְנִפְלוֹ, וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדֵד. יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קִרְאָנוּ.

תהלים ותפילה ליולדת בזמן הלידה

ממרון החיד"א בספרו "סנסן ליאיר": תפילה ליולדת בזמן הלידה כאשר האשה יושבת על המשבר, הבעל אומר מזמור כ' 12 פעמים, ולא ישנה המזמור ללשון נקבה, אלא יאמרנו ככתוב.

מזמור כ': לְמִנְצַחַ מְזֻמּוֹר לְדוֹד. יַעֲנֵךְ יְיָ בְיוֹם צָרָה, יִשְׁגָּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ. יִזְכֹּר כָּל מִנְחָתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה. יִתֵּן לְךָ כִּלְבָבְךָ, וְכָל עֲצָתְךָ יִמְלֵא. נְרַנְנָה בִישׁוּעָתְךָ, וּבִשְׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יִמְלֵא יְיָ כָּל מְשָׁאֲלוֹתֶיךָ. עֲתָה יִדְעֵתִי, כִּי הוֹשִׁיעַ יְיָ מְשִׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ מְשִׁמֵי קִדְשׁוֹ, בְּגַבְרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ. אֱלֹהֵי בְרֵכְבִּי, וְאֱלֹהֵי בְּסוּסֵי, וְאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר. הִמָּה פָּרְעוֹ וְנִפְלוֹ, וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדֵד. יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קִרְאָנוּ.

ויתפלל לקדוש-ברוך-הוא:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אֲבֹרָהּ אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּיבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה שֶׁ-דָּ-י צִ-בְּ-אוֹת, שְׁתַּעֲשֶׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּלְמַעַן קְדוּשַׁת הַמְּזֻמּוֹר הַזֶּה וּשְׁמוֹתֶיךָ הַכְּתוּבִים בּוֹ וְהַמְצוּרִים בּוֹ, וְתִרְחַם עַל פְּלוֹנִית בַּת פְּלוֹנִית: יֵשׁ לומר כֵּן אֵת שֵׁם הַיּוֹלֶדֶת וְשֵׁם אִמָּהּ, הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמְּשֻׁבֵּר צוֹעֲקַת בְּחֻבְלִיהָ. אֵל מֵלֵא רַחֲמִים, תּוֹצִיאָהּ מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה. וּבְזָכוֹת אֲמוֹתֵינוּ הַקְּדוּשׁוֹת: שְׁרָה רַבֵּקָה רַחֵל וְלֵאָה, תִּרְחַם עָלֶיהָ וְתִזְכְּרָנָה לְטוֹבָה וְתִפְקְדָנָה לְבִרְכָה, כִּי עֵינֶיהָ לָךְ תְּלוּיּוֹת פְּעִינֵי שְׂפָחָה אֶל יָד גְּבִירָתָה. וְתִבְטַל מֵעָלֶיהָ כָּל גְּזֵרוֹת קְשׁוֹת וְרַעוֹת בְּשֵׁם קַרְיַע שֶׁט"ן, וְתִצְלִיחַ מִכָּל צָעַר, וְיֵצֵא הַיּוֹלֵד לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּבְשָׁעָה טוֹבָה וּמְבוֹרָכַת לָנוּ וּלְוָלָד, וְאַחַר כֵּן תֵּצֵא הַשְּׁלִיָּה בְּנֵקֶל. וְכַשֵּׁם שֶׁשְּׂמַעְתָּ מִי שֶׁהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַמְּזֻמּוֹר הַזֶּה, כֵּן תִּשְׁמַע תְּפִילָתָנוּ.

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יִמְיָנְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרַתְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן
קְדוּשַׁתְךָ. מֵאֵן דְּעֵנִי לְאַמֶּךָ, הוּא יַעֲנֵה יָתְךָ. יִהְיוּ לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי, וְהִגִּיוֹן
לְבִי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי.

תליית "שיר המעלות" בבית היולדת והקפת התינוק בקדושה

ידוע ומפורסם מנהגם של ישראל מקדמת דנא, לתלות בבית היולדת פתקאות עם שמות ופסוקים "שיר המעלות" וכיוצא בזה, בכל מקום כפי מנהגו, כסגולה לשמירה וכו' ליולדת ולוולד, הן בנוגע ללידה עצמה שתהיה כשורה ובנקל, והן בנוגע לימים אחרי הלידה, לאורך ימים ושנים טובות. ועוד עניין עיקרי בנוגע לרך הנולד, שמיד בצאתו לאויר העולם יהיה מוקף בענייני קדושה. כידוע, שדברים שרואה ושומע אפילו תינוק בן יומו יש להם השפעה גם בגדלותו, ולכן כאשר מקיפים אותו בענייני קדושה וכו', הרי זה מוסיף ברכה והצלחה שיזכו לגדלו ולגדלה "לתורה, לחופה ולמעשים טובים" (התוודעויות, תשמ"ז כרך ב')

15 מזמורי "שיר המעלות" לביטול השינה

במדרש רבה בראשית פרק ח' מובא: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, טעו בו מלאכי השרת וביקשו לומר לפניו קדוש... מה עשה הקב"ה? הפיל עליו תרדמה וידעו הכל שהוא אדם. ומובא בספר המידות שלומדים מכך: שכל שהוא מקודש יותר הוא רחוק יותר מהשינה.

חמישה עשר מזמורי "שיר המעלות" שבתהלים, מסוגלים לבטל השינה. ומובא שמכל עשרים שנה שהיה יעקב בבית לבן, לא שכב לישון. ומה היה אומר? רבי יהושע בן לוי אמר: ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים. מרומז בזה שבכדי לבטל השינה יאמר ט"ו שיר המעלות. (מדרש רבה, בראשית ח', סח')

עוצמת 15 מזמורי "שיר המעלות"

על ידי 15 "שיר המעלות" אלה שאמר דוד, נתן קיום לכל מעשה בראשית. מובא בגמרא: בשעה שחפר דוד המלך את היסודות למזבח, פגע בתהום ועלה התהום וביקש להציף את כל העולם. כתב דוד שם של הקדוש-ברוך-הוא על החרס וזרקו לתהום, וירד התהום 16 אלף אמה ונסתם בחרס. ראה שירד התהום יותר מדי, אמר: התהום כמה שהוא סמוך לפני האדמה יותר - הוא משקה אותה יותר. אמר 15 "שיר המעלות" והעלהו לתהום 15 אלף אמה, והעמידו באלף אמה סמוך לפני האדמה. נמצא ש-15 "שיר המעלות" אלה, יש בהם קיום כל מעשי בראשית, שאלמלא אמרם דוד, היה כל העולם כולו יבש מן המים (ספר התודעה).

15 "שיר המעלות"

1.	תהלים	ק"כ,	א':	"שיר	המעלות"
2.	תהלים	קכ"א	א':	"שיר	למעלות"
3.	תהלים	קכ"ב,	א':	"שיר	המעלות"
4.	תהלים	קכ"ג,	א':	"שיר	המעלות"
5.	תהלים	קכ"ד,	א':	"שיר	המעלות"
6.	תהלים	קכ"ה,	א':	"שיר	המעלות"
7.	תהלים	קכ"ו,	א':	"שיר	המעלות"
8.	תהלים	קכ"ז,	א':	"שיר	המעלות"
9.	תהלים	קכ"ח,	א':	"שיר	המעלות"
10.	תהלים	קכ"ט,	א':	"שיר	המעלות"
11.	תהלים	ק"ל,	א':	"שיר	המעלות"
12.	תהלים	קל"א,	א':	"שיר	המעלות"
13.	תהלים	קל"ב,	א':	"שיר	המעלות"
14.	תהלים	קל"ג,	א':	"שיר	המעלות"
15.	תהלים קל"ד,	א':		"שיר המעלות"	...

* אפשר למצוא מעלות וסגולות נוספות בספרי קודש כמו בספרי החיד"א זיע"א: "מורה באצבע", "עבודת הקודש", "סנסן ליאיר" ועוד.

תהלים לקניית מידת החסידות

בספר "מסילת ישרים" של הרמח"ל מובא: כיצד יוכל האדם להגיע לדרגת רוח הקודש? ע"י: קניית מידת הזהירות, זריזות, נקיות, פרישות, טהרה, **חסידות**, ענווה, יראת חטא, קדושה. וכדי להגיע **למידת החסידות** מבאר הרמח"ל: "צריך לזה האדם שיתבודד בחדריו, ויקבוץ כל מדעו ותבונתו את ההסתכלות והעיון בדברים האמיתיים האלה. והנה ודאי שיעזרהו לזה רוב ההתמדה והעיון **במזמורי דוד** עליו השלום, וההתבוננות במאמריהם ועניינם, כי בהיותם כולם מלאים אהבה ויראה וכל מיני חסידות, הנה בהתבוננו בהם לא ימנע מהתעורר בו התעוררות גדול לצאת בעקבותיו וללכת בדרכיו"...

אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל: בני אני חושק בכם, שאפילו שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם, אמר: "ואנכי עפר ואפר" (בראשית י"ח כ"ז), נתתי גדולה למשה ואהרון, אמרו: "ונחנו מה" (שמות ט"ז, ז'), **נתתי גדולה לדוד, אמר: "ואנכי תולעת ולא איש"** (תהלים כ"ב, ז'). כל זה מפני שאין הלב הישר מניח עצמו להתפתות משום מעלה אשר תבואהו.

תהלים של "תינוקות של בית רבן" כנגד האוייבים

"מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צורריך להשבת אויב ומתנקם"
(תהילים ח', ג')

לפי המלבי"ם: העוללים והיונקים האלה, למרות חלישת חומרם, מפייהם יסדת עז. כח הדבור הנטוע בפיהם ודיבורם השכלי הוא היסוד של העז (הכח), כי בו נשלמה המציאות כולה, בו התקבצו כל מעשי בראשית, כאילו הוא היה יסוד הבנין, עיקרו ושורשו. וכל הנבנה זולתו מן הארץ עד המון הכדורים הרבים אשר בשמים, הם רק עמודים ואדנים, ענפים ובדים ופאות אל היסוד והשורש הזה, אשר הוא צור הבריאה ויסוד המציאות. והיסוד הוא עיקר הבנין, והי לקח מפי העוללים את יסוד לעוזו נגד צורריו. בכח לימוד התורה ואמירת התהלים של "תינוקות של בית רבן" להשבת אויב ומתנקם, להשבת את אוייבי ה' וצורריו ואת אוייבי ישראל. ("תינוקות של בית רבן" הכוונה: לילדים קטנים עד גיל בר מצווה, וילדות קטנות עד גיל בת מצווה).

ואם אין גדיים - אין תיישים: אם חס וחלילה אין "תינוקות של בית רבן" שלומדים תורה שהם ה"גדיים" הרכים, אז איך יהיו אחר כך לומדי

תורה מבוגרים - ה"תיישים"? ואם אין תיישים לא יוכלו להיות אחריהם "תינוקות של בית רבן" וחוזר חלילה. והקדוש-ברוך-הוא ברחמיו עוזר לנו שלא תישָפַח תורה מישראל - לעולם.

"תינוקות של בית רבן" הלומדים תורה, מבטיחים בע"ה את המשך לימוד התורה בעם ישראל. ולימוד התורה מגן על עם ישראל, ונותן לקב"ה כביכול "כח" להגן על עם ישראל, סנגוריה עצומה על עם ישראל. שכן העולם עומד על התורה, ואם עם ישראל ממשיכים את לימוד התורה בעולם, אזי בזכות לימוד התורה שלהם עומד העולם וממשיך להתקיים, ובזכות לימוד התורה יש לעם ישראל הגנה כנגד כל האוייבים וכל שונאי ישראל.

העולם מתקיים בשביל הבל תינוקות של בית רבן

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין העולם מתקיים, אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. ואין מבטלין תינוקות של בית רבן (מלימוד התורה) אפילו לבניין בית המקדש. (עד כדי כך חשוב הבל תינוקות של בית רבן שעליו מתקיים העולם, שאפילו לבניין בית המקדש אין מבטלין תינוקות של בית רבן מלימוד התורה). (מסכת שבת קי"ט)

בכל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש-ברוך-הוא לחבל את העולם ולהופכו לכמות שהיה. וכיון שהקדוש-ברוך-הוא מסתכל בתינוקות של בית רבן, ובתלמידי חכמים שיושבים בבתי מדרשות, מיד נהפך כעסו לרחמים (כלה רב' ב').

ועל שלושה דברים העולם עומד:

על התורה - יהושע א', ח': "לא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפֶּיךָ, וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה" ... רבי חיים מוולוז'ין, תלמידו של הגאון מוילנא מביא בספרו "נפש החיים": אם העולם היה פנוי לרגע אחד מלימוד התורה, מיד היו כל העולמות נחרבים והופכים לתוהו ובוהו.

ועל העבודה - הכוונה לעבודת הקורבנות, וכיום התפילות במקום הקורבנות.

ועל גמילות חסדים - שאלו את רבי יוחנן: "מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח"? אמר להם: "יעסוק בתורה וגמילות חסדים. תשובה, תפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה" (גמרא, מסכת סוטה).

בזכות תינוקות של בית רבן מתכפרים עוונות של ישראל

בזמן שבית המקדש קיים, היה כהן גדול מקריב ומקטיר בבית המקדש של מטה, ומיכאל כנגדו עומד ומקריב בבית המקדש של מעלה. וכשחרב בית המקדש של מטה, אמר לו הקדוש ברוך הוא למיכאל: מיכאל! הואיל והחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי ושוממתי מקדשי והרסתי את מזבחי, אל תקרב לפני. אמר לו: רבונו של עולם! בניך מה תהא עליהם? אמר לו הקב"ה: הקרב תקריב לפני זכויותיהם ותפילותיהם ונשמותיהן של צדיקים שהן גנוזות תחת כסא הכבוד **ושל תינוקות של בית רבן**, ובהן אני מכפר עוונותיהם של ישראל! כמה חשובה אמירת התהלים של תינוקות של בית רבן הזכים!

ע"י התהלים - זוכה לתשובה

מובא ב"תהלים - נצח ישראל" (ברסלב): מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגלת לתשובה... ע"י אמירת תהלים, אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על ידי התהלים להגיע אל השער והאות השייך לו, ולפתוח את השער. נמצא שזוכה ע"י התהלים לעשות תשובה. ודרשו רבותינו שעל ידי בחינת נעים זמירות ישראל, דהיינו ספר תהלים שיסד, ע"י זה הוקם עולה של תשובה, כי ע"י התהלים זוכים לתשובה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת עבודה זרה ד': לא היה דוד ראוי לאותו מעשה (מעשה בת שבע), אלא כדי להורות תשובה ליחיד וכו'. נמצא שעיקר הוראת התשובה ע"י דוד המלך, ועיקר התשובה של דוד המלך הוא ספר התהלים, שאמרו בהתעוררות גדולה מאוד וברוח הקודש, עד שכל אחד ואחד כפי מה שהוא, יכול למצוא את עצמו בתוך ספר התהלים, ולזכות לתשובה ע"י אמירת תהלים.

ואנו רואים שבימי תשובה באלול ועשרת ימי תשובה, כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגלת לתשובה, ועל כן הוא דבר גדול מאוד לעסוק תמיד באמירת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדולה מאוד מאוד לה' יתברך.

"בִּינוּ בְּעָרִים בְּעָם וּכְסִילִים מְתֵי תִשְׁפִּילוּ. הַנִּטֵּעַ אֶזְן הֲלֹא יִשְׁמָע? אִם יִצָּר עֵץ הֲלֹא יִבְיט?" (תהלים צ"ד, ח"ט). האם יתכן שהקדוש-ברוך-הוא אשר

ברא לנו אוזניים כדי שנוכל לשמוע - הוא עצמו לא ישמע חס וחלילה?
היתכן שהקדוש-ברוך-הוא אשר ברא לנו עיניים כדי שנוכל לראות - הוא
עצמו לא יראה חס וחלילה? לא רק זאת, אלא שהאדם רואה לעיניים וה'
רואה ללב. הקדוש-ברוך-הוא רואה אפילו מה בתוך תוכו של האדם,
בתוך מחשבותיו... האדם אינו יכול לרמות את הקב"ה הכל יכול, האדם
"מצולם" 24 שעות ביממה במשך כל ימי חייו, וכל מעשיו במשך כל ימי
חייו בספר נכתבים, והתהלים עוזרים ומסוגלים לעורר את האדם
לתשובה. "אם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר - הֲ, יִי - מִי יֵעֲמֹד? כִּי עֲמָךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן
תִּתְּנָא" (תהלים ק"ל, ג-ד). מלבי"ם: אם תרצה לשמור עוונות ולא לסלוח, לא
ימצא מי שיעמוד ויתקיים. והקב"ה מעביר העוון (מוחק העוון) כאילו לא
היה קיים במציאות כלל.

ומובא ב"ליקוטי תפילות", חלק ב' ל"ו: ריבונו של עולם, זַכְּנֵי לְהִיּוֹת רַגִּיל
מְאוֹד בְּאִמִּירַת תְּהִלִּים הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם בְּכוּוֹנָה גְדוּלָּה, בְּהַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלָא,
בְּכוּוֹנַת הַלֵּב בְּאִמְתָּ, עַד שְׂאֲזַכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַרְגִּישׁ כְּאֵב עוֹנוֹתַי, וּלְשׁוּב
עֲלֵיהֶם בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאֲזַכֶּה לְשִׂמְחָה גְדוּלָּה עַל יְדֵי אִמִּירַת הַתְּהִלִּים,
וּלְעוֹרָר עֲלַי כָּל הָעֲשָׂרָה מִיְּנֵי נְגִינָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵם סֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁהֵם רְפוּאוֹת
הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל, וְנִגְיִנוֹתַי אֲנִי כָּל יְמֵי חַיֵּי עַל בֵּית ה' בְּקוֹל
רִינָה וְתוֹדָה.

ומובא ב"כוכבי אור" סיפורים נפלאים ד': שה' יתברך יכבוש המלחמה
רק עם הפשוטים אומרי תהלים בפשטות וכו', ולא עם ההולכים
בחכמות.

רבינו ז"ל מביא: שכאשר מובא שבעקבות משיחא יהיה מבול (מעשה מטר),
יירו עם אפיקורסות לא של מים, רק של מחשבות זרות. ויכוסו כל
ההרים הגבוהים אפילו בארץ ישראל שלא היה מבול, רק מחמת שהלך
בכח נתזו שם המים, היינו שיתזו גם בתוך הלבבות הכשרים. ועם חכמות
לא יוכלו ליתן עצה, וכל שרי המלוכה נתפזרו וכל המלוכה לא יתחזק על
עמדו, לא יחזיקו מעמד רק פשוטי ישראל שאומרים תהלים בפשיטות
וכו'. על כן כשיבוא משיח, הם יתנו הכתר מלוכה בראשו.

זְבַחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשֻׁבָּה

"כִּי לֹא תִחַפֵּץ זֶבַח וְאֶתְנֶנָּה, עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. זְבַחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נְשֻׁבָּה, לֵב
נְשֻׁבָּר וְנִדְכָּה" ... (תהילים נ"א, י"ח-י"ט).

הקדוש-ברוך-הוא רוצה מאתנו רוח נשברה, לב נשבר ונדכא, תשובה,
ענוה צניעות, שפלות רוח - אלה הם הזבחים האמיתיים.

המלבי"ם: אמנם העולה באה לכפר על עשה ולא תעשה, אך הקדוש-
ברוך-הוא אינו חפץ בזבח ובעולה, כי היה רוצה יותר שהאדם לא יחטא

ולא יצטרך להביא עולה שתכפר לו. כי עיקר הזבח שירצה בו אלקים הוא: רוח נשברה. שישבר האדם את רוחו הפנימית, שידמיין רק ציורי חכמה ויראת ה', ואת זה יקבל ה' כזבח.

האבן עזרא: התשובה של האדם חשובה כזבחי אלקים, ומהי התשובה?
לב נשבר ונדכה.

תהלים - סגולה לשלום בית

(מובא בספר "תהלים איש מצליח")

סגולה לשלום בית: לקרוא בכל יום אותיות "שלום בית" מפרק קי"ט:

ש

שְׁרִים רְדֹפוּנִי חֲנָם וּמִדְּבַרְךָ פָּחַד לְבִי:

שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרֹתֶיךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רֵב:

שֶׁקֶר שָׁנֵאתִי וְאֶתְעַבֶּה תּוֹרֹתֶיךָ אֶהְבֵּתִי:

שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלְלֵתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָתֶךָ:

שְׁלוֹם רֵב לְאֵהָבֵי תּוֹרֹתֶיךָ וְאִין לָמוֹ מְכֻשׁוֹל:

שֶׁבִרְתִּי לִישׁוּעָתֶיךָ יְיָ וּמִצֹּתֶיךָ עֲשִׂיתִי:

שְׁמֵרָה נַפְשִׁי עֲדֹתֶיךָ וְאֵהָבִם מְאֹד:

שְׁמֵרְתִּי כְּקוֹדֶיךָ וְעֲדֹתֶיךָ כִּי כָל דָּרְכֵי נִגְדָּתֶיךָ:

ל

לְעוֹלָם יְיָ דְּבַרְךָ נֶצֶב בַּשָּׁמַיִם:

לְדֹר וְדֹר אֲמוֹנֹתֶיךָ כּוֹנְנֹת אֶרֶץ וְתַעֲמֹד:

לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכַל עֲבָדֶיךָ:
לוֹלֵי תוֹרָתְךָ שְׁעֲשָׂעִי אֲזֵי אֲבַדְתִּי בְּעֵנְיִי:
לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתִנִּי:
לֵךְ אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פְקוּדֶיךָ דָּרְשָׁתִי:
לִי קוֹו רְשָׁעִים לְאַבְדָּנִי עֲדַתֶיךָ אֶתְבּוֹנֶן:
לְכָל תִּכְלָה רְאִיתִי קֶץ רְחֻבָהּ מִצֹּתְךָ מְאֹד:

ו

וַיִּבְאֵנִי חֶסֶדְךָ יְיָ תִשׁוּעָתְךָ כְּאִמְרָתְךָ:
וְאֶעֱנֶה חֶרְפִּי דָבָר כִּי בִטְחֹתִי בְּדַבְרְךָ:
וְאֵל תֵּצֵל מִפִּי דָבָר אֱמֶת עַד מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחְלָתִי:
וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וְאֶתְהַלְכָה בְּרְחֻבָהּ כִּי פְקוּדֶיךָ דָּרְשָׁתִי:
וְאֶדְבַּרָה בְּעֲדַתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ:
וְאֶשְׁתַּעֲשֶׂע בְּמִצֹּתֶיךָ אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי:
וְאֶשָּׂא כַּפִּי אֶל מִצֹּתֶיךָ אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְאֶשִׁיחָה בְּחֻקֶיךָ:

מ – ם

מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרָתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחֹתִי:
מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצֹּתְךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:
מִכָּל מְלַמְדֵי הַשְּׂפִלְתִּי כִּי עֲדוֹתֶיךָ שִׁיחָה לִי:
מִזְקֵנִים אֶתְבּוֹנֶן כִּי פְקוּדֶיךָ נִצְרָתִי:
מִכָּל אֲרֻח רַע כְּלֹאתִי רִגְלִי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבַרְךָ:

מִמְשַׁפְּטִיךָ לֹא סָרְתִי כִּי אַתָּה הוֹרַתְנִי:
מֵה נִמְלָצוּ לְחַפֵּי אִמְרֹתֶיךָ מִדְּבַשׁ לִפִּי:
מִפְּקוּדֶיךָ אֲתַבּוֹנֵן עַל כֵּן שָׁנֵאתִי כָּל אֲרוּחַ שֶׁקֶר:

ב

בְּמָה יִזְכֶּה נַעַר אֶת אֲרוּחוֹ לִשְׁמֹר כְּדַבְּרֶיךָ:
בְּכֹל לִבִּי דָרַשְׁתִּיךָ אֵל תִּשְׁגָּנִי מִמִּצּוֹתֶיךָ:
בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרֹתֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲחֻטָּא לָךְ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לְמִדְּנֵי חֻקֶיךָ:
בְּשִׁפְתַי סִפַּרְתִּי כָּל מִשְׁפָּטֵי כִיֶּיךָ:
בְּדַרְךָ עֲדוֹתֶיךָ שִׁשְׁתִּי כָּעַל כָּל הוֹן:
בְּפִקּוּדֶיךָ אֲשִׁיחָה וְאֲבִיטָה אֲרוּחֹתֶיךָ:
בְּחֻקֹּתֶיךָ אֲשִׁתַּעֲשֶׂע לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרֶיךָ:

יְדִיךָ עָשׂוּנִי וַיְכַוְּנֵנִי הִבִּינִי וְאֶלְמַדָּה מִצּוֹתֶיךָ:
יְרֵאֶיךָ יְרֵאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ כִּי לְדַבְּרֶיךָ יִחְלְתִי:
יִדְעֵתִי יְיָ כִּי צָדֵק מִשְׁפָּטֶיךָ וְאִמּוּנָה עֲנִיתְנִי:
יְהִי נָא חֶסֶדְךָ לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרֹתֶיךָ לְעַבְדְּךָ:
יְבִאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי תוֹרַתְךָ שִׁעֲשִׂעִי:
יְבִשׁוּ זְדִים כִּי שֶׁקֶר עֲוֹתוֹנִי אֲנִי אֲשִׁיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ:
יִשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וַיִּדְעִי עֲדֹתֶיךָ:
יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

ת

תקרב רנתי לפניך יי כדברך הבינני:

תבוא תחנתי לפניך כאמרתך הצילני:

תבענה שפתי תהלה פי תלמדני חקיך:

תען לשוני אמרתך פי כל מצותיך צדק:

תהי ידך לעזרני פי פקודיך בחרתי:

תאבתי לישועתך יי ותורתך שעשעי:

תחי נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני:

תעיתי פשה אבד בקש עבדך פי מצותיך לא שכחתי:

התהלים משולבים בכל אורח החיים היהודי

התהלים משולבים בכל אורח החיים היהודי

התהלים של דוד המלך הוכנסו ושולבו ע"י גדולי ישראל של כל הדורות, בכל הזמנים והמועדים, ומקיפים את היהודי בקביעות, ביומיום ובכל אורח חייו החל מלידתו (תהלים ליולדת וכו') ועד רגעיו האחרונים בעולם הזה.

פסוקי תהלים ומזמורי תהלים נמצאים בכל התפילות: שחרית, מנחה וערבית, פסוקי דזמרה, בברכת המזון, בקבלת שבת, בנוסח ה"קידוש", בנוסח קריאת "שמע" שעל המיטה, ב"הלל", ב"סליחות", בתפילת ראש השנה ויום הכיפורים, בהגדה של פסח, בשמחות, במועדים ולהבדיל -

בעת צרה, בצער פרטי וכללי שלא יבוא, בהלווית המת שלא נדע, כדי לגרש ממנו המקטרגים והמזיקים, ביום השנה (יורצייט), בתעניות, בתיקון "הכללי" ובתיקונים רבים, בתפילה לרפואת החולה, בחגים, ליד הכותל המערבי, ליד קברי צדיקים ועוד...

היהודי אומר תהלים לפני חתימת עסקה, לפני יציאה לדרך רחוקה, לפני נסיעה ארוכה, לפני דיון משפטי, לפני אישפוז, ניתוח, כשמישהו חולה חס וחלילה, לפני מבחן חשוב... זה נותן ליהודי כח, עידוד ורוגע פנימי.

בקריאת "שמע" שעל המיטה

התהלים משולבים לשמירה בקריאת "שמע" שעל המיטה לפני השינה: "יִשָּׁב בְּסֵטֶר עֲלִיּוֹן" ... ועוד פסוקים מהתהלים.

תהלים בחודש אלול

כל חודש אלול ועד שמיני עצרת מסיימים התפילה בפרק כ"ז בתהלים: "לְדָוִד, יְיָ אֱזָרֵי וַיִּשְׁעֵי, מִמֵּי אֵיָרָא, יְיָ מְעֹז חַיִּי, מִמֵּי אֶפְחָד" ... וכו'.

בליקוטי מוהר"ן מובא: שעיקר הוראת התשובה של דוד המלך על ידי ספר תהלים, שאמר בהתעוררות גדולה מאוד וברוח הקודש, עד שכל אחד ואחד כפי מה שהוא, יכול למצוא עצמו בספר תהלים ולזכות לתשובה על ידי אמירת תהלים. ולכן, בימי אלול עוסקים באמירת תהלים.

בכל יום של ימי החול, מראש חודש אלול ואילך, אחר התפילה אומרים בציבור עשרה מזמורי תהלים שכוחם רב במעלתם ובסגולתם, שהרי הרגיל בתהלים דוחה כל מיני פורעניות ופגעים רעים מעליו ובני ביתו ומשפחתו ומכל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות, רחמים וחסדים, ואין לך דבר להגן מפני המזיקים כאמירת "קדיש" על התהלים. (מטה אפרים, הרב יחיאל וידר)

תהלים בליל יום הכיפורים

אחר תפילת ערבית בליל יום הכיפורים, נהגו לומר ארבעה מזמורים ראשונים שבספר תהלים, ובהם סגולה לשמירה מפני טומאת קרי. ורבים נהגו להשלים כל ספר תהלים שכלול בו הכל: שבחים לה' יתברך, התעוררות תשובה ובקשת מחילה וסליחה, והכל חיברן דוד ברוח הקודש, מיד ה' השכיל, והעוסק בהם כעוסק בתפילה וכעוסק בהלכות

עמוקות שבתורה, שכך ביקש דוד מלפני הקדוש-ברוך-הוא, כמו שאמרו חז"ל.

תהלים בליל הושענא רבה

רבים נוהגים להיות ערים כל הלילה, ואומרים "תיקון" וקורין במשנה תורה ומשלימים ספר תהלים ומחברים את הלילה והיום בתורה ובתפילה...

תהלים בראש חודש אדר

סגולה גדולה לקרוא ספר תהלים בראש חודש אדר. (ילקוט מעם לועז, תהלים)

תהלים בתענית אסתר

זהו יום מאוד מסוגל לקבלת תפילות עם ישראל, ויאמר תהלים, ויקפיד לומר פרק כ"ב: "לְמַנְצֶחַ עַל אֵיֶלֶת הַשְּׁחָר". לפי חז"ל: אסתר נקראת "אֵיֶלֶת הַשְּׁחָר" ("אֵיֶלֶת הַשְּׁחָר" זה החושך הכבד שאחריו מגיע האור הגדול וזה גם כינוי לגאולת ישראל).

תהלים בחג השבועות

וכן נוהגים לומר תהלים בשבועות, שהוא יום ההילולא של דוד המלך עה"ש (שמחת הרגל).

תהלים לחתן ביום חופתו

מנהג שחתן ביום חופתו מסיים כל התהלים (הנהגת בעל קול אריי ז"ל).

תהלים לכלה ביום חופתה

באגרות קודש כרך ה' מובא מענה לבקשה: ...על דבר איזה הכנה רוחנית לרגלי חתונתה. הנה לא שמעתי בזה שמועה ברורה, אבל יודע הנני שאומרים כמה וכמה מזמורי תהלים... לכן כששואלים אותי על דבר זה, הנני מורה לכלה לומר את כל התהלים כולו, ביום חתונתה...

בערב ראש חודש

מנהג ירושלים לומר כל ספר תהלים בערב ראש חודש.

תהלים בשבת ויום טוב

מובא באגרות קודש כרך י"א: ...ומנהג בכל תפוצות ישראל להרבות בשבת ויום טוב באמירת תהלים.

תהלים בתענית דיבור = 65 אלף תעניות !!!

בתהלים "איש מצליח" מובא שתענית דיבור היא מצווה נשגבה לכפרת עוונות, וחשובה ושקולה כנגד שישים וחמש אלף תעניות (צומות)!

בתענית דיבור לא מדברים כל היום אלא רק דברי תורה, וקוראים במשך היום שלוש פעמים את כל ספר התהלים. ומתכוונים להתחרט על המעשים הלא טובים, להתוודות ולהרהר בתשובה שלמה לפני ה' יתברך על חטאים ופשעים, ועל ידי הלימוד החטאים נתקנים ונמחקים. תענית דיבור מועילה לאדם יותר מכל מני תעניות וסיגופים וגם אינה מחלישה את גופו, נמצא שזה טוב לגוף וטוב לנשמה.

מזמורי תהלים לעצירת הגשמים

בסידור ר"י יעבץ, מובאים מזמורי התהלים אשר קוראים לעצירת הגשמים: יז, כה, לב, פו, קג, קה, קח, קכ, קכא, קכג, קכד, קל, קלו, ואחר כך "יהי רצון" מיוחד.

מזמורי תהלים לפי אותיות שמו

ידוע שקריאת התהלים לפי אותיות שמו של האדם כפי שמובא בתהלים מזמור קי"ט, יכולה לפעול פעולות עצומות בשמים ולבטל גזרות ולהעלות את הנשמה של האדם בעולם הזה וגם אחרי 120 שנה גם בעולם הבא, לפתוח ארובות השמים ולבקוע חלוני רקיע, להעלות את תפילתו לפני אבינו שבשמים, ומסוגל רבות לכל צרה שלא תבוא.

זו הסיבה שקוראים מזמור קי"ט עם אותיות שמו (ושם אמו) עבור החולים ולהבדיל עבור הנפטרים באזכרה וכו' כדי להכרית את המקטרגים מעליו, ומעל כל ישראל. לדוגמא: אם שמו יצחק ושם אמו הדסה - יצחק בן הדסה. יקרא בפרק קי"ט את כל הפסוקים המתחילים באותיות: ייצחיק' ביני הידיסיה'.

סגולה שלא ישכח את שמו ליום הדין

בסיום תפילת "שמונה עשרה" ולפני "יהיו לרצון", אומר פסוק (יכול מהתהלים ומכל התנ"ך), המתחיל - באות הראשונה של שמו, ומסתיים - באות האחרונה של שמו, או פסוק אשר שמו מופיע בו. לדוגמא: שולמית. פסוק המתחיל באות ש' ומסתיים באות ת' - שולמית. פסוק כזה מופיע בתהלים קל"ד, א': "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ, הַעֲמִידִים בְּבַיִת יְיָ בְּלִילוֹת".

ועל ידי אמירת הפסוק המתחיל באות הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה של שמו, בכך ממלא האדם את שמו בתוכן רוחני, וביום הדין הנשמה מבינה בדברים רוחניים שהם הנשארים לעולם הבא.

כל מילה של קדושה בוראת מלאך טוב, ובכל פעם שאומר את הפסוק הוא זוכה להרבות את זכויותיו הרוחניות ואת זכויות כל עם ישראל, שהרי כל ישראל ערבים זה לזה, וכל עם ישראל הם כגוף אחד שלם. ויש באפשרותו של כל יחיד להגדיל את מספר המלאכים הטובים שלו המסנגרים עליו ומגינים עליו, ובכך הוא מגדיל גם את מספר המלאכים המגינים על כל עם ישראל. או אומר פסוק אשר שמו מופיע בו, לדוגמא: שולמית, השם שולמית מופיע בשיר השירים פרק ז', א': "שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלְמִית שׁוּבִי וְנַחֲזֶה בָּךְ, מִה תִּחַזְּוּ בַשּׁוּלְמִית כְּמַחֲלַת הַמַּחְנִים".

מילים, שמות: אנשים, ספרים, ישובים... הלקוחים כפי הנראה מספר התהלים

גם היום אנו מחוברים לתהלים בחיי היומיום, ואפילו קוראים מפסוקי התהלים - שמות של אנשים, ספרים, בתי חולים, ישובים ועוד. להלן חלק מתוך הדוגמאות הרבות המצויות בספר התהלים:

שמות בתי חולים הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

"משגב לדך"

"מִשְׁגֵּב לְדָךְ" - בית חולים "משגב לדך" (ליולדות), בירושלים. תהלים ט' י':
"וַיְהִי יְיָ מִשְׁגֵּב לְדָךְ, מִשְׁגֵּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה".

"שערי צדק"

בית חולים "שְׁעָרֵי צְדָק" בירושלים. החולים המתרפאים ב"שערי צדק",
יוצאים בריאים ומודים לה' על כך. תהלים קי"ח, י"ט: "פִּתְחוּ לִי שְׁעָרֵי
צְדָק, אָבֹא בָם אֹדְהָ יְ-הוָה".

שמות קיבוצים הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

קיבוץ "אילת השחר"

"אֵילַת הַשַּׁחַר" - קיבוץ "אילת השחר" בצפון הארץ, מצפון לצפת. "אֵילַת
הַשַּׁחַר": ראשית הזריחה, וכינוי לגאולת עם ישראל. תהלים כ"ב, א':
"לְמַנְצַחַם עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד".

קיבוץ "חפץ חיים"

קיבוץ "חֶפֶץ חַיִּים" ליד גדרה, המשוייך לתנועת פועלי אגודת ישראל.
תהלים ל"ד י"ג-ט"ו: "מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרְאוֹת טוֹב?"

קיבוץ "אפיקים"

קיבוץ "אפיקים" בדרום הכנרת. תהלים קכ"ו, ד': "שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ,
כְּאֶפִיקִים בְּנִגְבִי".

קיבוץ "מרחביה"

קיבוץ "מרחביה" ליד עפולה, ולידו מושב מרחביה.

פרק קי"ח ה': "מִן-הַמֶּצַר קָרָאתִי יְ-הוָה, עָנְנִי בְּמִרְחַב יְ-הוָה".

שמות ספרים וכינויים של גדולי ישראל הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

ה"חפץ חיים"

זה הוא כינוי לרבי ישראל מאיר הכהן מראדין זי"ע, אשר הספר הראשון שכתב היה "חפץ חיים". הספר פורסם בשנת 1873 ועסק בהלכות לשון הרע ורכילות. את הספר הוציא רבי ישראל מאיר הכהן זי"ע בעילום שם, אך כאשר נודעה זהות המחבר ברבים, החלו לכנותו בשם ספרו "חפץ חיים", כך גם נשאר שמו בפי העם עד היום.

גם היום אנו לומדים מספריו הקדושים, ומפורסמים ספריו בנושא הלכות לשון הרע ו"משנה ברורה" ועוד.

תהלים ל"ד י"ג-ט"ו: "מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב? בְּהַמְשַׁךְ מוֹבָא: "נִצֵּר לְשׁוֹנֵד מֶרֶע, וְשִׁפְטֵיךָ מִדְּבַר מְרָמָה. סוֹר מֶרֶע, וְעִשָּׂה טוֹב, בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֵהוּ". אתה מעוניין לחיות? מעוניין לראות ימים טובים בחיידך? - מה הסוד? לנצור את הלשון מרע, להקפיד לדבר בלשון נקיה ולא לדבר לשון הרע, ללמוד הלכות לשון הרע ולהיזהר מלדבר שקרים ומרמה. להתרחק מהרע ולעשות טוב, ולרדוף שלום. "לא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֶׂה רְמִיָּה, דִּבֵּר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לִנְגַד עֵינָי" (תהלים ק"א, ז).

ה"נודע ביהודה"

ה"נודע ביהודה" - הוא הרב יחזקאל הלוי לנדאו, המכונה "הנודע ביהודה" על שם ספרו "הנודע ביהודה" הנחשב לגולת הכותרת בספרות התלמודית ההלכתית.

תהלים ע"ו ב': "נֹדַע בִּיהוּדָה אֲלֻקִּים, בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ".

ה"ראשית חכמה"

ה"ראשית חכמה" - הוא כינוי לרב אליהו משה וידאש, בעל ספר "ראשית חכמה", אשר יצא לאור בצפת, בשנת השל"ה. תהלים קי"א י': "רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת יי, שְׁכָל טוֹב לְכָל עֹשִׂיהֶם, תְּהַלְתּוּ עֲמֻדַת לְעַד". תחילת החכמה היא שתהיה לאדם קודם כל יראת ה'. משלי ד' ז': "רֵאשִׁית חֲכָמָה קִנְיָה חֲכָמָה וּבְכָל קִנְיָנָה קִנְיָה בִּינָה".

ה"אור החיים"

"אור החיים" הקדוש - הוא רבי חיים בן עטר זיע"א, אשר נולד בעיר סאלי במרוקו שם גדל (נפטר בירושלים בשנת תק"ג ונטמן בהר הזיתים), ומכונה כך

על שם ספרו הידוע "אור החיים" על התורה. הבעל שם טוב העיד עליו: שכל דבריו הם על פי רוח הקודש. תהלים נ"ו, י"ד: "כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, הֲלֹא רַגְלִי מִדְּחִי, לְהַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹקִים בְּאֹר הַחַיִּים". "אור החיים" גם שמות בתי ספר ברחבי הארץ ועוד.

"חוק לישראל"

"חֹק לְיִשְׂרָאֵל" - אלה ספרי קודש הכוללים לימוד תורה, זוהר וכו' ויש שלומדים בהם באופן קבוע בכל יום, ובכך קובעים עתים לתורה. פ"א ד'- ה': "תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר, בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגְנוּ. כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב".

"כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא" - חובה. הכוונה שישראל חייבים לתקוע בשופר בראש השנה. ומכאן כנראה לקחו את שם הספר "חוק לישראל", שהיהודי חייב לקבוע עתים לתורה (כמו שחייב לתקוע בשופר...), והוא יכול ללמוד ב"חוק לישראל" כל יום.

"יביע אומר" ו"יחיה דעת"

"יִבְיַע אֹמֶר" ו"יִחְיֶה דַעַת" הינם שניים מספריו של הרב הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א.

"יוֹם לְיוֹם יִבְיַע אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יִחְיֶה דַעַת" (תהילים י"ט, ג.). "יִחְיֶה דַעַת" זה גם שמו של בית מדרש בירושלים.

שמות רחובות הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

רחוב "איילת השחר" בתל אביב והוד השרון. תהלים כ"ב, א': "לְמַנְצֶחַ עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד".

רחוב "משגב לדך" בירושלים. תהלים ט"ו י': "וַיְהִי יְיָ מִשְׁגֵּב לְדָךְ, מִשְׁגֵּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה".

רחוב "שערי צדק" בירושלים. תהלים קי"ח, י"ט: "פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָקָה, אֲבֹא בָם אֲוֹדָה יְ-הוָה".

רחוב "חפץ חיים" בירושלים, תל אביב, רעננה, רחובות, פתח תקווה, ראש העין, בני ברק. תהלים ל"ד י"ג-ט"ו: "מִי הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים, אֲהֵב יָמִים לְרְאוֹת טוֹב"?

רחוב "ראשית חכמה" בתל אביב ובירושלים. תהלים קי"א י': "ראשית חכמה יראת יי, שכל טוב לכל עשיהם, תהלתו עמדת לעד".

רחוב "אור החיים" ביפו, הרצליה ובני ברק. תהלים נ"ו, י"ד: "כי הצלת נפשי ממות, הלא רגלי מדחי, להתהלך לפני אלקים באור החיים".

רחוב "ישא ברכה" בירושלים. תהלים כ"ד, ה': "ישא ברכה מאת יי, וצדקה מאלקי ישעו".

רחוב "מרחביה" בתל אביב, פתח תקווה, הרצליה, הוד השרון וגני תקווה. פרק קי"ח ה': "מן-המצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה".

רחוב "רוממה" בירושלים, בהרצליה ותל אביב. תהלים קי"ח, ט"ז: "ימין יי רוממה, ימין יי עשה חיל".

רחוב "ראש פינה" בירושלים, תל אביב, רמת גן, פתח תקווה, חולון, הרצליה. תהלים קי"ח, כ"ב: "אבן מאסו הבונים, היתה לראש פנה".

שדרות "אפיקים" בגבעתיים. תהלים קכ"ו, ד': "שובה יי את שבינתנו, כאפיקים בנגב".

רחוב "מעלות" בחולון (ט"ו "שיר המעלות").

שמות ישובים, שכונות ובתי ספר הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

שכונת "רוממה" ובי"ס "רוממה"

שכונת "רוממה" בירושלים, בכניסה לירושלים (מכביש מספר 1). בשכונת "רוממה" ממוקם בניין הטלויזיה הישראלית. בית ספר "רוממה" בירושלים. תהלים קי"ח, ט"ז: "ימין יי רוממה, ימין יי עשה חיל".

הישוב "ראש פינה"

הישוב "ראש פינה" בצפון הארץ, צפונית לצפת. תהלים קי"ח, כ"ב: "אבן מאסו הבונים, היתה לראש פנה".

מושב "צרופה"

מושב "צרופה" בצפון הארץ. קצת דרומה מעתלית ונווה ים. "צרופה" מלשון צרוף ומזוקק וגם מלשון צרוף של אנשים ביחד. תהלים י"ח, ל"א:

"הָאֵל תָּמִים דָּרְכּוֹ, אִמְרַת יְיָ צְרוּפָה" ... תהלים קל"ז, ק"מ: "צְרוּפָה אִמְרַתְךָ מָאֵד, וְעַבְדְּךָ אֶהְבֶּה".

הישוב "מעלות" בצפון הארץ ובי"ס "מעלות"

בית ספר "מעלות" בראשון לציון. תהלים ק"כ, א': "שִׁיר הַמַּעְלוֹת" ... ועוד (ראה לעי"ל בשמות רחובות).

הישוב "בת עין"

ליד כפר עציון ולא רחוק מבית לחם. שמור אותי כשמירת האישון-הגלגל השחור שבעין האדם. כמו שהעין המאפשרת את הראיה היא כל כך חשובה ויקרה מפז. תהילים י"ז, ח': "שִׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עֵין בְּצַל כְּנָפֶיךָ תִּסְתַּיְרֵנִי".

"הבונים"

ישוב בצפון הארץ, קצת לפני עתלית. עם ישראל כאבן אשר בזו לה הבונים-הבנאים, והנה היתה לראש פינה, כלומר: ליסוד הבניין כולו. תהילים קי"ח, כ"ב: "אָבֹן מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פִּינָה".

שמות בנים הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

אֵיל

הוא שם של בן הלקוח מבעל חיים (בעצם מאילה). אֵיל - הוא שם כולל לאֵיל ואַיִלָה. רש"י: "כְּאֵיל תַּעֲרֹג" - דבר הכתוב בזכר ובנקבה. אמרו רבותינו: האֵילָה הזאת חסידה שבחיות, וכשהחיות צמאות למים הם מתכנסות אליה שתתלה עיניה למרום. ומה היא עושה? חופרת גומה ומכנסת קרניה לתוכה וגועה, והקב"ה מרחם עליה והתהום מעלה לה מים. תהלים מ"ב, ב': "כְּאֵיל תַּעֲרֹג עַל אַפְיָקֵי מַיִם, כִּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹקִים", כמו האילה המשתוקקת לאפיקי המים, כך נפשי מתשוקקת אליך אלקים.

אֵיל

הכוונה לכח, אומץ, עוז וחוזק. אֵיל - הוא גם שם של בן. תהלים פ"ח ד'- ה': "כִּי שָׁבַע בְּרַעוֹת נַפְשִׁי, וְחַיִּי לְשָׂאוֹל הִגִּיעוּ. נַחֲשָׁבְתִי עִם יוֹרְדֵי בּוֹר, הִיְתִי כְּגֹבֶר אֵין אֵיל", נחשבתי לגבר בלי כח. אֵילוֹתִי - הכוונה לכך: שה' הוא כוחי וחוזקי. תהלים כ"ב, כ': "וְאִתָּה יְיָ אֵל תִּרְחַק, אֵילוֹתִי, לְעַזְרָתִי חוֹשָׁה".

אֹרִי

תהלים כ"ז א': "יְיָ אֱלֹהֵי וַיִּשְׁעֵי - מִמִּי אִירָא? יְיָ מְעוֹז חַיִּי - מִמִּי אֶפְחָד?"
"יְיָ אֱלֹהֵי" - הלא ה' מאור לי בעת צרה, אם כן - ממי אירא? (מצודות דוד).
"יְיָ אֱלֹהֵי" - ה' הוא האור שלי. "יְיָ מְעוֹז חַיִּי" - ה' הוא החוזק והעוצמה שלי. כל החוזק של חיי בא רק מה', לכן - ממי אפחד?

עוז

אומץ, גבורה, העזה, כח, שבח, הלל, מחסה, מבצר, מגן, פאר, הוד, הדר. תהילים פ"ד, ו': "אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם".

שמות בנות הלקוחים כפי הנראה מ"תהלים":

אֵילָת, וְאֵילַת הַשָּׁחַר

"אֵילַת הַשָּׁחַר": שם של בת (נקבה) בימינו, כוכב הבוקר, ראשית הזריחה. כינוי לאסתר המלכה, כינוי לגאולת עם ישראל אשר תתחיל להאיר בסיום החושך הכבד (בסיום הצרות הקשות - יזרח אור הגאולה). תהלים כ"ב, א': "לְמַנְצֶחַ עַל אֵילַת הַשָּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד".

אֵילָה

אֵילָה היא נקבת האֵיל. "כְּאֵיל תַּעֲרַג עַל אַפְיָקֵי מַיִם", תהלים מ"ב, ב'.

אֵילָה (כשם בעל החיים) - זה הוא שם מאוד קדוש. אֵילָה הוא שם הכולל בתוכו פעמיים את שם ה': א-ל, י-ה. כמו כן השם: אֵלִיָּה. אֵילָה הוא גם כינוי לשכינה הקדושה.

בַּת צִיּוֹן

בת ציון - שם של בת. תהלים ט', ט"ו: "לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָּל תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי בַּת צִיּוֹן, אֲגִילָה בִישׁוּעָתֶךָ".

תְּהִלָּה

תהלים ל"ג, א': "רְנְנוּ צְדִיקִים בְּיָי, לְיִשְׂרָאֵל נְאֻם תְּהִלָּה" ... תהלים מ', ד': "וַיִּתְּנוּ בְּפִי שִׁיר חֲדָשׁ, תְּהִלָּה לְאֱלֹהֵינוּ" ... תהלים ס"ה, ב': "לֵךְ דְּמִיָּה תְּהִלָּה" ... תהלים ק', ד': "בְּאֵז שִׁעְרֵי בְּתוֹדָה, חֲצִרְתָּנוּ בְּתְהִלָּה" ... תהלים קי"ט, קע"א: "תִּבְעֵנָה שִׁפְתֵי תְּהִלָּה" ... תהלים קמ"ה, א': "תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמְּלָךְ" ... תהלים קמ"ז, א': "הִלְלוּ-ה' כִּי טוֹב זְמַרְהָ אֱלֹהֵינוּ, כִּי נַעִים נְאֻם תְּהִלָּה" ... תהלים קמ"ח, י"ד: "וַיִּרְם קָרוֹן לְעַמּוֹ, תְּהִלָּה לְכָל חַסִּידָיו" ...

"תְּהִלָּה" הוא גם שם ספרו של הסופר הישראלי ש. י. עגנון ע"ה, חתן פרס נובל לספרות. הספר מתאר את "תְּהִלָּה" גיבורת הספר הזקנה והצדקנית... קרוב לודאי ששמה של הגיבורה: "תהלה" לקוח מהתהלים.

אוֹדָה-יָ-ה (אוֹדֵי-ה)

אוֹדֵי-ה הוא שם של בת. תהלים קי"ח, י"ט: "פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק, אָבֹא בָם אוֹדָה יָ-ה, זֶה הַשַּׁעַר לִי, צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ"...

שם בנק משכנתאות הלקוח כפי הנראה מ"תהלים":

בנק "טפחות"

בנק "טפחות" למשכנתאות - משלמים את המשכנתא בכל חודש טפח (קצת) ועוד טפח (ועוד קצת, בתשלומים, עד אשר אחרי הרבה טפחות הדירה שלנו). תהלים ל"ט, ה'-ו': הוֹדִיעֵנִי יְיָ קָצִי, וּמְדַת יָמֵי מָה הִיא, אֲדַעַה מָה חֵדֵל אָנִי. הִנֵּה טְפָחוֹת נִתְּתָה יָמֵי, וְחֻלְדֵי כְּאֵין נִגְדָדָד" ... "טְפָחוֹת נִתְּתָה יָמֵי" - נתת לי את חיי באופן מוגבל, כמה טפחות (טפחים) וזהו. טפח ועוד טפח והחיים נגמרים. טפח - זהו סמל לדבר קטן ומועט, טפח זו גם - מידת אורך: ברוחב כף היד.

הנה מדדת את ימי במידה מוגבלת של טפחות (החיים קצרים יחסית), "וְחֻלְדֵי" - וקיומי בעולם הזה, הוא "כְּאֵין נִגְדָדָד" - חיי האדם הם כה אפסיים, כאין וכאפס לעומת נצחיות הבורא, אשר היה, הווה ויהיה לנצח נצחים. תוחלת חיי האדם היא בדרך כלל 70 שנה ובמקרה הטוב 80 שנה, אשר חולפים במהירות: "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַחֲבָם עָמַל וְאָוֶן, כִּי גַז חֵישׁ וְנִעְפָּה" (תהלים צ', י').

ברכה הלקוחה מ"תהלים":

"יִסֹף יְיָ עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם לֵי"י" ... - ברכה מקובלת לברך את הציבור ע"י רבנים, לברך את בני המשפחה וכו' וגם כנגד עין הרע. תהלים קט"ו, י"ד-ט"ו: "יִסֹף יְיָ עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם לֵי"י, עֲשֵׂה שְׂמִים וְאֶרֶץ".

שם כלי טיס הלקוח כפי הנראה מ"תהלים":

מסוק

מסוק - הליקופטר, כלי טייס שנוסק לשמים (ממריא, עולה, מתרומם למעלה). קרוב לודאי שמקור המילה "מסוק" הוא מספר התהלים. תהלים קל"ט, ז' ח': "אָנָה אֵלֶיךָ מְרוֹחֵךְ, וְאָנָה מִפְּנֵיךָ אֶבְרַח. אִם אָסַק שְׁמַיִם שָׁם אָתָּה" ... אין אפשרות לברוח מהקדוש-ברוך-הוא או להסתתר מפניו, כיון שה' נמצא בכל מקום, כבודו מלא עולם. אפילו אם הייתי יכול לנסוק - להתרומם ולעלות לשמים (וזה מה שהמסוק עושה - הוא נוסק לשמים), הרי גם שם נמצא הקדוש-ברוך-הוא ובכל מקום.

שיר ישראלי וריקוד-עם הלכות מ"תהלים":

"הנה מה טוב ומה נעים"

"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" - השיר המפורסם וגם ריקוד עם ישראלי, המוכר מזה עשרות שנים לילדים ומבוגרים כאחד: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" ... הוא למעשה פסוק תהלים אשר הולחן בימינו! תהלים קל"ג, א': "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, הַנֵּה מֶה טוֹב וּמֶה נְעִים, שְׁבֵת אַחִים גַּם יַחַד".

כמה טוב וכמה נעים כאשר כל ישראל מאוחדים, ויושבים ביחד תחת מלכות אחת. מובא בזוהר הקדוש שהמילה "גם" (גם יחד) באה לרבות את השכינה הקדושה, המצטרפת אל הציבור הנמצא באחדות.

כח התהלים מתגלה בסיפורי מופת וסיפורי צדיקים

מעשה נורא ששמע השל"ה מאביו

כי בשנת קי"ב שנתיים אחרי הגזירות, נשאר כפר אחד סמוך לערפורט, שלא שלטו בו האוייבים, והיה יושב בו איש מסכן וחסיד ולא בקיא גדול לבד מפשט המקרא והוא היה כבר זקן ונפטר בשיבה טובה. תוך שלושים

יום לפטירתו בא הזקן בחלום לאחד החסידים והחכמים המופלגים בערפורט, ונדמה לו שהיה עומד לפניו בתכריכין ואוחז ספר קטן בזרועו, אמר לו החכם: וכי אינך האיש אשר קברנו ביום פלוני? אמר לו הזקן: כן דברת, אני הוא! שאלו החכם: ומה הספר אשר הינך מחזיק? ענה לו: ספר תהילים. ובאתי להזהירך שתזהיר את בני הישוב ההוא בו הייתי גר, שיבריחו את עצמם מן העיר וימלטו את נפשם כי כלתה עליהם הרעה. כי כל עוד הייתי חי בתוכם והשלמתי וגמרתני ספר תהילים בכל שבוע כמה שנים, הרי שבזכות זה האריכו בשלום וניצלו עד הנה, ועתה משהלכתי לעולמי אין מי שיגן עליהם.

ויהי בבוקר ותפעם רוח החכם ושלח שליח מיוחד לישוב בו היה גר הזקן, בכתבו את כל הדברים והזהירם. והנה מקצת היראים את דברי החכם נמלטו וניצלו, ומקצתם שנתייאשו מן הפורענות נשאר שם ולא השגיוחו בדברי החכם, עד שפגעה בהם יד ה' ומידת הדין.

רואים מכאן את גודל מעלת קריאת התהילים, שמסוגל להציל מן הפורענות. ויתר על כך: רואים אנו ממעשה נורא זה, שאף שהיה הזקן לא בקיא גדול לבד מפשט המקרא, בכל זאת פעל מה שפעל, שאין מאתנו מי שיודע כיצד הדברים פועלים ועושים פרי למעלה. (הרב וידר י. - מאמר מנהג אמירת תהלים)

השל"ה הקדוש: "הרגיל בספר תהלים דוחה כל מני פורענויות ופגעים רעים מעליו ומעל כל בני ביתו ומעל משפחתו ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליהם כל מיני שפע ברכות וטובות והצלחות".

תהלים במחנות ההשמדה

פרק התהלים של בת הרב כסגולה להצלת אביה

מעשה ממחנות ההשמדה בשואה: טלז, מחנה ראיין, תש"א

הגרא"י בלוך "ריש מתיבתא" ורבם של יהודי טלז, נתן עיניו בגרמני המרצח, שבא לגזוז את זקנו. הרשע נרתע כנראה ממבטו הישיר ולא נגע בו. אבל היה זה מקרה יוצא מן הכלל, שכן כל הגברים שהועמדו באמצע החצר ב"מחנה ראיין", עברו את התהליך המשפיל של גזיזת זקנם. הגרמני המרצח עמד בלא חולצה וחרב בידו. הגברים אולצו להתייצב שורות שורות, וגזיזת הזקנים בוצעה בכוח ובאופן נבזה וגס. המעמד כולו הפך לטקס אכזרי של התעללות. הם ציוו על כולם: "לרוץ וליפול, לרוץ וליפול"...

מי שלא היה כוחו עימו לבצע את הפקודות הסדיסטיות, הוכה בידי הגרמנים מכות מוות. ר' אלי' חיים הלפן מת במקום. ר' זלמן אחיו של הרב בלוך, הגיע למצב של אפיסת כוחות, ולא היה מסוגל להוציא הגה מפיו מרוב תשישות. מראה פני הגברים היה נורא מאוד, כאשר חצי או חלק מזקנם נגזז.

הגרא"י בלוך אמנם נחלש מאוד, אף שלא נגעו הצוררים בזקנו, וגם נחסכו ממנו המכות באותו טקס אכזרי. כיצד ניצל מכל אלה? אחר כך התברר, כי בתו חיה זכרה את הסגולה שמסר להם הוא עצמו, בעת שהגרמנים הפציצו את העיר טלז. אז הבטיח הרב, כי ע"י אמירת פרק צ"א בתהלים: "יֵשֶׁב בְּסֶתֶר עֲלִיּוֹן", עשר פעמים, מתוך כוונה - ה' ממלא את רצונו של המתפלל. כאשר ראתה הבת חיה שהגרמנים זוממים לבצע את הטקס האכזר ליהודים, פתחה באמירת תהלים... (חיה בלוך אוזבנד, ירחון "בית יעקב", גליון 26, תמוז תשכ"א, עמוד 25, אנציקלופדיה "שמע ישראל", קאליב)

דוד המלך יוצא עם כינורו לקראת יהודי פשוט שאמר כל חייו תהלים

סיפר הגה"ק מנעסכ"ז זי"ע: מעשה ביהודי אחד פשוט שהיה עוסק אחר הרחיים, והיה אומר תהלים כל ימיו. וכשנפטר ראהו אחד הצדיקים בחלומו והנה דוד המלך ע"ה, יוצא לקראתו ומנגן בכינורו והיה שמח שמחה גדולה. (זכרון טוב)

המהר"ל מפראג ופרק התהלים מפני המזיקים

ממול לבית הכנסת הגדול בעיר פראג היה בנין גדול וישן, בעל חמישה פתחים היוצאים כל אחד לדרך אחרת. בבנין הישן אשר היה הפקר, היו חדרים רבים במצב לא טוב בהם גרו יהודים עניים מפראג. מתחת לבנין היתה מערה גדולה מאוד, וקצה המערה הוביל לפלטין ירוק ויפה עם גן מפואר בו גר הכומר תעודש, אשר היה ידוע כצורר היהודים ממדרגה ראשונה. ולמרות שהעליל על היהודים כמה פעמים לא הצליח, כיון שהמהר"ל הקדוש היה משתדל לבטל את הגזרות.

והנה כשבועיים לפני חג הפסח, טייל הכומר בגן וראה את בנו הקטן של המשרת כשהוא משחק לבדו בגן, פיתה הכומר את הילד בסוכריות וממתקים, סחב אותו לתוך המערה אשר מתחת לבניין היהודים העניים, ושם שחט אותו. הכומר הרשע לקח בקבוקים קטנים ומילא אותם בדם הילד, וכתב על כל בקבוק שם של אחד מרבני העיר פראג וגם את שמו של המהר"ל, הוא הניח את הבקבוקים בסל אחד ואת גופת הילד בסל שני, ובכל מני כישופים נכנס למרתף שהיה מסוכן מאוד מהמזיקים, והניח שם את הסלים. וכאשר חיפשו את הילד בן המשרת ולא מצאו, העליל הכומר על היהודים שהם רצחו את הילד לפני הפסח בעבור הדם.

באותו לילה חלם המהר"ל הקדוש חלום נורא: שיצא אש גדולה מאותו מרתף ונכנסה שלהבת אש לבית הכנסת הגדול. מיד קרא המהר"ל לשמשו רבי אברהם חיים שהיה צדיק ולשמשו השני - יוסלי הגולם אשר יצר, והלכו שלושתם בחשאי לאותו מרתף והדליקו נרות כדי לחפש. אך המקום היה מסוכן מפני המזיקים, ופתאום יצאה רוח חזקה מאוד עם קולות של כלבים נוראים ומפחידים, שחשבו שכמעט יטרפו אותם לגזרים. מה עשה המהר"ל? ישב וקרא שבע פעמים את מזמור צ"א בתהלים: "לִשְׁבַּבְּסִתָּר עֲלִיוֹן" ... מילה במילה ומיד השתתק כל הרעש. התחילו לחפש ומצאו שני סלים: באחד בקבוקי הדם ובשני את גופת הילד. את הדם שפכו וכיסו באדמה ואת גופת הילד רצו לקחת להניח ליד גינת הכומר, אך כשהתחילו ללכת נפל עליהם מטר של אבנים שהשליכו המזיקים שבמערה והם לא יכלו ללכת. אז ציוה המהר"ל את יוסלי הגולם שיקח את הסל ויניח אותו ליד גן הכומר אשר בקצה המערה. יוסלי הגולם עשה כפי שהתבקש וחזר ללא פגע, כי יוסלי הגולם אינו ניזוק מן המזיקים. והלכו בשמחה הביתה.

בבוקר, עוד לפני התפילה, התמלאו כל רחובות היהודים בחיילים ושוטרים ובראשם הכומר צורר היהודים, ולא ידעו מדוע. אחרי חיפושים מדוקדקים במרתף וכאשר לא נמצא דבר התפזרו למקומותיהם והיהודים חגגו את הפסח בשמחה. והנה כאשר ניקה משרת הכומר את הגינה גילה את הסל ובתוכו בנו ההרוג, הוא הרגיש שהכומר הרג את בנו כדי להעליל על היהודים, ומיד רץ וסיפר לקצין המשטרה. לאחר חקירה ועינויים הודה הכומר על האמת, ועשו בו כאשר זמם לעשות בישראל.

זה כח מנהיגי ישראל הקדושים וזה כח התהילים לשמירה מפני המזיקים. (אהבת חיים, פרשת שופטים)

מעשה בחכם ונשמת דוד המלך

מעשה בחכם אחד שהיה בעליה עם תלמידיו, וישקף בעד החלון ויראה נושאי מיטה שהולכים לקבור מת אחד. ירד מהר מן העליה ומיהר ללכת אחריהם ללוות את המת ההוא ואחריו הלכו גם תלמידיו. לאחר ההלוויה שאלו התלמידים את רבם: במה זכה הנפטר לכל הכבוד הזה? אמר להם הרב: הלא תדעו שבשעה שהשקפתי בעד החלון, ראו עיני את נשמת דוד המלך הולכת אחר הארון. ולאחר בירור העניין, הסתבר כי אותו האיש היה רגיל לומר כל יום חמישה ספרי תהלים, חוק עולם בל יעבור. (תהלה)

(לדוד)

הרבנית של רבי לוי יצחק הבריאה בזכות התהלים

מובא ביומן הרבנית חנה, אמו של הרבי המתאר את הזמן בו הוגלה רבי לוי יצחק (אביו) לקזחסטן ושם סבלו ייסורים קשים:

"בימי מחלתי, היה הרב (רבי לוי יצחק) מתיישב ליד השולחן ואומר פרקי תהלים, כשנחלי דמעות יורדים על לחייו. האזנתי לקולו מלא שברון הלב, קול שהיה יכול להמיס אבן.

האמנתי אז והנני מאמינה גם היום, שאמירת התהלים שלו עזרה לי להתגבר סוף סוף על מחלתי". (אם בישראל, קה"ת, מיומן הרבנית חנה)

ביטול גזירות בזכות אמירת התהלים - בזמן הבעש"ט

פעם ראה הבעש"ט קטרוג גדול על בני ישראל רחמנא ליצלן, והתייעץ עם תלמידיו הקדושים והרבו בתעניות ולא יכלו לפעול, והשפיעו על הרב לגזור תענית... בשעת התענית, בהתאסף אנשים ונשים לומר תהלים, ראה הבעש"ט שעדיין הגזירה במקומה עומדת. לאחר מכן פנה הבעש"ט אל ר' נחמן מהורודונקה ואמר בשמחה גדולה ובפנים צהובות שהגזירה התבטלה, וכל התלמידים שמחו שמחה גדולה.

כאשר ישב הבעש"ט בצוותא עם תלמידיו הקדושים סיפר להם: שאשה אחת היא אשר ביטלה את הגזירה. כיון שבעת אמירת התהלים בבית הכנסת כשכולם געו בבכיה, נתגברו טענות המקטרג, והיה בצער גדול. ובעזרת נשים היתה אשה אחת פשוטה שגם תהלים לא ידעה לומר, ובשומעה את הבכיות והקולות, אמרה: ריבוננו של עולם, הרי אתה אבינו, בניך מתחננים לפניך בדמעות שלישי, לי יש חמישה ילדים וכשהם מתחילים לצעוק אני לא יכולה לסבול, והקב"ה שיש לך כל כך הרבה ילדים, הרי גם אתה צריך לענות להם?! אבא שבשמים, ענה לילדיך!... כמה כל מילה של יהודי משפיעה, כמה פרק תהלים יקר... (ליקוטי דיבורים, עמוד 97)

ועוד מסופר שבשנת תקי"ב היה לא עלינו, קטרוג על העיר מזיבוז עירו של הבעש"ט. אנשים רבים, נשים וטף חלו במחלות שונות, וכמה מהם היו גוססים ר"ל ותהי צעקה גדולה בעיר, כי אין בית שאין שם חולה אחד או שניים.

ויבואו אל מורנו הבעש"ט ויבכו במר נפשם על החולים, ויתחננו בפניו להרבות בתפילה עבורם. ויען הבעש"ט: שהוא אינו יכול להושיע להם בזה, ורק הם בעצמם יכולים להציל את החולים, להחליש או גם לבטל את רוע הגזרה... תמיד עבודת ישראל עמך עושה רצון להחליש את הגזרה ולבטלה. ועבודת ישראל שהיא עומדת תמיד לפני ה' יתברך לעשות רצון טוב, הם אותיות שבתורה, שהם בשני אופנים: אמירת אותיות שבתורה וספר תהלים וכתובת ספר תורה שבה ישתתפו כולם. (אגרות קודש, האדמו"ר הרי"צ, חלק ו')

מלאכים לבנים ושחורים

מעשה באדם אחד ירא שמים, שהיה רגיל לקרוא ספר תהלים בכל שבת, ואחר כך היה ישן שינת הצהריים. ויקר מקרהו, שבאמצע קריאתו בספר תהלים, באו אליו אנשים לבקרו ולשוחח עמו. ובאמצע קריאתו היה עונה להם על שאלתם ועל דבריהם, ולפעמים היה פוסק (מפסיק את קריאת התהלים) לענות להם באמצע הפסוק או בשליש ורביע הפסוק, לפי הצורך. ופעם הרגישו אותו באמצע קריאתו והתכעס מאוד, עד שסיים ספר תהלים והלך לישון. והנה חלום, וירא בחלומו: שהיה יושב ובאו שני מלאכים לבושים הבדים ועטופים לבנים, ועמדו לימינו. והנה באו עוד שני מלאכים לבושים שחורים ועמדו לשמאלו. וביד המלאכים הלבנים העומדים לימינו היה ספר תהלים, ויפתחוהו לפניו ויאמרו לו: ראה מזמורי התהלים אשר קראת היום. ובהביטו בהם חשכו עיניו מראות, שראה שכל הדיבורים החיצוניים שדיבר נתערבו עם פסוקי התהלים,

ונעשית עירבוביא שלמה, ולפעמים נראים כחירוף וגידוף, או שנשארו ללא משמעות, אלא דברים מבולבלים. ויש מקומות שהיה בהם סימן של עבודה זרה (וזה היה בשעה שכעס וקצף על דבריהם, שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה).

ויחרד האיש וילפת. ויאמרו לו המלאכים: האם תרצה שנעלה את קריאתך היום בספר התהלים לפני הקדוש-ברוך-הוא? אמר להם: חס ושלום, כל הקריאה הזו טעונה גניזה. והנה המלאכים לבושי השחורים העומדים לשמאלו, חטפו את ספר התהלים מיד המלאכים הלבנים העומדים לימינו, וירוצו להביאו לפני פמליא של מעלה. ויצעק האיש צעקה גדולה ומרה, והתחנן להם שיחזירו אליו את ספר התהלים, אך הם אטמו אוזנם משמוע, ואצו רצו למסור את הספר לפני מלאכי מרום העליונים.

ותיכף הקיץ משנתו, ויצטער מאוד על כך, ויקום וילך אצל רב גדול וקדוש, ויספר לו את כל המעשה הנ"ל, וביקש תיקון על מעשהו. ויאמר לו החכם: עתה הסכלת עשה. כי היה לך לזכור מאמר חז"ל: כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בשיחה, מאכילים אותו גחלי רתמים (עבודה זרה ג'). אך כיון שאתה מתחרט על כך, עמוד על רגלך והעד עליך בורא העולם, שמכאן ולהבא לא תפסיק כלל באמצע לימודך וקריאתך, ותאמר בפה מלא "ניחמתי" שלוש פעמים, לאות שאתה מתחרט באמת ובתמים.

וקיבל עליו הכל כאשר ציווהו הרב הקדוש ושב לביתו. ובליל מוצאי שבת חלם: שהמלאכים הלבנים אשר עמדו לימינו, רדפו אחרי המלאכים לבושי השחורים, ויחטפו מידם את הספר ויגנזו אותו, וייקץ. וישמח שמחה גדולה, שהועילה תשובתו ושב ורפא לו.

מכאן נלמד כמה קשה התערובת של חול עם הקודש, בהפסק שיחה בטלה באמצע הלימוד, שבזה תהיה מצווה הבאה בעבירה. ואשרי השם דרכיו. (מובא בספרו של הרב הגאון מרן רבינו עובדיה יוסף שליט"א: "ענף עץ אבות" - על פרקי אבות).

גזירות רעות ברוסיה

שנת תר"ג היתה שנה של גזרות רעות על היהודים ברוסיה. שר הפנים רצה להנהיג את תוכנית גזרותיו המחרידות בחיי היהודים, ובכדי להסתיר את המעשה השפל שלו, הוא הציע למלך העריץ לכנס מספר יהודים חשובים לאסיפת רבנים, ולהוכיחם עבור ההנהגה הרעה של היהודים ולכן הם חייבים להענישם. שר הפנים דרש שיבואו לאסיפת

הרבנים ארבעת האישים : הרבי מליובאוויטש הגאון הבעל צמח צדק, הגאון מוולוז'ין, הגביר של הסוחרים הלפרין והמשכיל שטרן.

כאשר שמעו האישים את הגזרות המחרידות על היהודים, החליטו כולם לפנות פה אחד לכל היהודים בכל המדינה, שבכל בתי הכנסת ובתי המדרש, ישיבות, חדרים ותלמודי תורה, יגידו שלושה פרקי תהלים : כ', כ"ב ו-ס"ט.

תוך זמן קצר חלה שר הפנים הרשע ומת. במקומו נבחר אחד מעוזריו שלא היה צורך היהודים, וברוך ה' - הגזרות התבטלו.

...פעם כשנגזרה גזירה רעה על היהודים, היו רצים לבתי הכנסת לומר תהלים. המלמדים אמרו עם הצאן קדושים, עם הפיות היהודיות הטהורות והילדותיות, הבל שאין בו חטא. להאביד את שונאי ישראל רק על ידי הילדים היהודיים, העוללים והיונקים : "מְפִי עוֹלָלִים וְיֹנְקִים יִסְדָּף עַז... לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמְתַנְקִים". (קטע משיחה, הוראה מהאדמו"ר הרי"צ, אלול ת"ש)

כח התהלים המיס פגזים אשר נורו על בית הכנסת בימי המהרש"א

יום אחד מוקדם בבוקר, השכים המהרש"א הקדוש ללכת לבית הכנסת, והנה ראה בשמים ענן משונה, ציווה מיד למשרתו שיפתח לו את בית הכנסת במהירות ויצא מיד להכריז בכל רחובות העיר, שעל כל היהודים להתאסף בבית הכנסת במהירות ובדחיפות. אנשים, נשים וטף ואפילו חולים על מיטתם יביאו לבית הכנסת, ואת הבתים ישאירו פתוחים לרווחה ללא פחד. השמש עשה כמצוות הרב והכריז בכל רחובות העיר, ובעיר קמה בהלה, כולם התאספו בבית הכנסת הגדול כמצוות המהרש"א הקדוש. הרב ציווה על כולם לקרוא תהלים, והוא עצמו עמד נשען על מקלו מאחורי הדלת וקורא תהלים בדמעות שלישי ובקול נשבר ונדכא.

והנה לאחר שעה קלה באו מאות גויים מזויינים והתנפלו על שכונת היהודים. אך מה השתוממו לראות שבכל שכונת היהודים אין נפש חיה. בהגיעם ליד בית הכנסת שמעו את הקולות, וביקשו להיכנס פנימה לתוך בית הכנסת כדי לפרוע ביהודים. אך לא היתה להם כל אפשרות להיכנס לא מהדלתות ולא מהחלונות. ומאחר שכל הנסיונות לא עלו בידם, החליטו לשרוף את בית הכנסת על כל הנמצאים בו, אך גם בזה לא צלחה

ידם. תוך מספר דקות הובאו שלושה תותחים כבדים והחלו להפגיז את בית הכנסת. ולתדהמתם הרבה: כל פגז שהיה פוגע בכותל בית הכנסת היה נופל לפנייהם נמס כשעווה.

שר הצבא אשר הבין שיש ביניהם כנראה איזה צדיק אשר תפילתו מתקבלת, ולכן הפגזים הנופלים על בית הכנסת נמסים כשעווה, ניגש לדלת בית הכנסת, דפק ואמר: פתחו את הדלת ואל תפחדו, כי לא אעשה שום רעה לישראל.

הרב הורה להפסיק את קריאת התהלים יען כי חלפה השעה והגזירה התבטלה, וציוה לשמש לפתוח את הדלת כי עבר זעם. ויהי כאשר פתח השמש את דלת בית הכנסת, ניגש שר הצבא אל המהרש"א הקדוש, נשק לו את ידו ואמר: אני רואה שתפילתכם עושה פירות, אני מבטיח לכם שלא יהיו יותר פרעות במקום הזה, אך אבקש שתאמר לי רק מה עשית כדי שתפילתכם תתקבל? לא עשינו כלום אמר לו הרב, אך אמרנו תהלים והתפללנו מעומק לבנו בלב נשבר ונדכה, ובכך התקבלה תפילתנו לפני אבינו שבשמים, והיה קידוש השם גדול. (אהבת חיים, מנחם מנשה)

הקנטוניסטים

בעת שהיה האדמו"ר "צמח צדק" בפטרסבורג בשנת תר"ג, התאספו ברשות המלכות הקנטוניסטים: אלה היו יהודים שנלקחו (נחטפו) בעל כורחם לצבא, והיו מכריחים אותם להשתמד בייסורים קשים ומרים... אחרי זה יצאו כחמישה עשר איש, בתור באי כח מכל חבורת אנשי החיל, ניגשו לאדמו"ר הקדוש ה"צמח צדק" ואמרו: רבי, אנחנו יהודים מוכים ודווים, אין אנחנו יכולים ללמוד, אין לנו יודעים שום דבר, נתלים אנו באמונה ויודעים את המילים של תפילות ימי החול, שבת ויום טוב, ברכת המזון וכמה פרקי תהלים מבלי להבינן...

ענה להם האדמו"ר: יהודי המאמין בה' יתברך שהוא בורא העולם, ומחייה את העולם על כל ברואיו בהשגחתו הפרטית, ונתן לנו את התורה הקדושה ואת המצוות, ויודע את המילים של התפילות, את ברכת המזון ומספר פרקי תהלים, והוא אכן מתפלל, מברך, קורא קריאת שמע ואומר תהלים, הרי הוא יהודי חזק ובריא... (אגרות קודש כרך ד')

בערב ראש השנה שנת תר"ד, סיפר האדמו"ר הקדוש "צמח צדק", שבהיותו בפטרבורג לפי בקשת החיילים היהודים ששרתו בצבא שיבוא אליהם, הם ערכו מצעד גדול. החיילים אמרו לו: רבי, עבדנו רבות

עבורכם לצחצח ולמרק את כפתורי בגדי השרד, כעת עיבדו אתם עבורנו למרק ולצחצח את נשמותינו שהושחתו, ופרצו בבכי.

הרבה מהחיילים ידעו תהלים בעל פה, ובשעה שצחצחו את הכפתורים אמרו תהלים. האדמו"ר הקדוש אמר בפני החיילים היהודיים: ...את הכפתורים ממרקים ומצחצחים בחול ובמים. חול - הם אותיות התהלים, ומים - הם דמעות מכבסות... (ספר השיחות התשי"ה)

כח התהלים מחייה את הנער המת ומבטל עלילת דם

מעשה נורא ביהודי אחד שהיה לו בית חרושת לסבון, ועבדו שם כמאתיים פועלים יהודים, ישמעאלים ונוצרים. היה שם גם נער נוצרי בן 15 שנה שהיה משרת את בעל הבית בתוך בית החרושת, והיה הולך כל לילה לביתו כמו כל הפועלים.

באותם הזמנים עדיין לא היו בנקים לשמירת הכסף, אלא היו שמניחים מתחת הקרקע ומחביאים בין הכתלים, והיו שממלאים חגורות כסף ושומרים בביתם. גם היהודי בעל בית החרושת, היה לו תמיד שתי חגורות זהובים מסודרות שהיה קושרם על גבו.

יום אחד היה שלג נורא וקור גדול והנער הנוצרי לא רצה ללכת לביתו. לפנות ערב כאשר סגרו את בית החרושת, נכנס הנער הנוצרי לתוך אחד השקים הריקים של הסבון מבלי שראו אותו ונרדם. בחצות הלילה הרגיש בעל הבית ששתי חגורות הכסף אינן אתו, חיפש בתוך הבית ולא מצא. מיד רץ לבית החרושת ופתח את הדלת כדי לחפש, ומן השמים הוליכוהו רגליו ישר לאותם השקים שהגוי נחבא שם, והנה מצא את הנער הגוי נחנק ומת. באותם הזמנים היו מעלילים על היהודים עלילות דם, והיהודי שהתבלבל למראה הנער המת, סחב מיד את הנער מרגליו והשליכו לתוך אחד הבורות המלאים סיד שהיה במקום, סגר את הדלת והלך, ואף אחד לא ידע מזה.

ויהי היום אחר הצהרים, בא אביו של הילד לשאול את הפועלים היכן בנו? ענו לו: לא יודעים. גם בעל הבית אמר שאינו יודע. הגוי הביא שוטרים למקום ואמר להם שהוא חושד ביהודים. אחרי חקירה ודרישה בין השוטרים והפועלים ובעל הבית, סגרו את בית החרושת ולקחו את בעל הבית ישר לבית הסוהר, והביאו אותו לפני קצין העיר שהיה מחסידי אומות העולם. אמר לו: יהודי, אל תפחד. אני רק רוצה לדעת את

אמיתות הדבר, הילד חי או מת? אחר שדיבר אתו שעה שלמה, שלח את היהודי הביתה ונתן פקודה לשוטרים לחפש את הילד מתחת לשלג. השוטרים ערכו חיפוש במשך יומיים ולא מצאו. שוב הביאו את היהודי לפני השופט שהבין שהיהודי צודק, אבל מה לעשות, הילד איננו. אמר לו השופט: יהודי, יש לך שעתיים זמן להביא עורך דין והמשטרה בינתיים יחפשו את הנער בעיר ומחוץ לעיר.

כאשר שלחו את היהודי להביא לעצמו עורך דין, הלך לביתו ומרוב צער נכנס לחדר אחד והתחיל ללמוד שם תהלים.

הוא לומד ופתאום שומע דפיקות בדלת, נכנס שכנו הזקן שגר ליד ביתו שהיה תלמיד חכם, ואמר לו: ידידי אל תחשוב שאתה לבד בצער, אלא גם כל ישראל בסכנה חס ושלוש. צא לרחוב ותראה איך הנוצרים מכינים את עצמם ליום המשפט להתנפל על שכונת היהודים, חס ושלוש. לכן באתי לשאול אם אתה מאמין בקדוש-ברוך-הוא?

אמר לו: אני מאמין באמונה שלמה. אמר לו הזקן: יש אמונה ויש אמונה, אני שואל אם אתה מאמין מאה על מאה אחוז? אמר לו: כן. אמר לו: אני צריך לראות בפועל, עכשיו אני מנסה אותך: אתה לומד בבכי, אם תוכל להפך את הבכי לשמחת הלב ולומר התהלים בניגון ובריקוד כאילו היית במשפט ושיחררו אותך, באופן כזה תתחיל את התהלים, וביום שתעמוד לפני השופט ותראה את כל הגויים מזויינים ומחכים לפסק הדין, תעמוד לפני השופט בלב חזק ושמח, בלי פחד ובלי דימיון ותגייד לשופט: אדוני השופט, מה הם רוצים ממני? אני לא יודע שום דבר, באותו הערב סגרו את בית החרושת כרגיל, ואתה תאמר: יכול להיות שאביו ואמו עשו מה שעשו כדי להעליל עלי. דברים כאלה תדבר ואל תפחד ובעזרת ה' יצא משפטך לאור.

היהודי הזה נהפך לגמרי כאילו לא היה מאומה. מרוב האמונה שהאמין בשכנו החכם, אמר בלבו: סוף כל סוף זה תלמיד חכם וכדאי להאמין לדבריו. והתחיל ללמוד תהלים בניגון וריקוד יפה, ומרוב שמחת לבו היה דומה למשוגע.

לאחר שעתיים נשמעו דפיקות בדלת, באו שוטרים לקחת אותו למשפט. בית המשפט היה מלא מפה לפה, נוצרים מזויינים שונאי ישראל, ושם היו אביו ואמו של הילד בוכים וצועקים. תכף כשנכנס היהודי צעקו כולם: הנה הרוצח היהודי! אבל השוטרים השתיקום כדי לדעת מה יצא המשפט. השופט שאל את היהודי לעיני כולם: יהודי, תדע שהחיפוש נערכו כהוגן והילד איננו, תגייד מה אתה יודע? היהודי עמד באומץ לב ובלי פחד ואמר: אדוני השופט, אני חוזר על הדברים, אני לא יודע מאומה, אני חף מפשע.

כשאמר חף מפשע פתאום הנער בא, דחף מכאן ומכאן ונכנס לפני השופט. אביו ואמו וכל הנוצרים כשראו את הנער קמו בשמחה לתפוס אותו. אבל הילד על אף כל הדחיפות עמד לפני השופט ואמר: אדוני השופט, מה אתם רוצים מהיהודי הזה? כל הזמן שעבדתי אצלו כמעט בכל חודש אבא ואמא שלי הציקו לי באומרים: תגייד ליהודי שיוסיף לך. פעם פעמיים הוסיף לי וכבר אין לי פנים לבקש מהיהודי הוספה בחינם, לכן ברחתי מהבית.

מילים כאלה דיבר ודחף שוב פעם ימין ושמאל וברח, וכל מה שרצו לתפוס את הנער לא עלתה בידם.

השופט קם בכעס ואמר להמון העם: ראיתם כיצד ואיך הנער בא חי ואביו ואמו אשמים. לולא לא היה בא כעת כאן, היינו הורגים את היהודי החף מפשע, ואתם הייתם מתנפלים על שכונת היהודים והייתם מביאים אשמה על המלכות. ונתן ליהודי יד של שמחה ושלחו לשלום. היהודי בא שש ושמח לביתו ואחריו נכנס שכנו. אמר לו: מה עשית? סיפר לו מה שהיה. שאל ממנו: אתה מכיר אותי? אמר לו: הלא כבודו שכן שלי. אמר לו: תסתכל היטב עלי אולי לא הכרת? מילים כאלה דיבר ונעלם מהמקום. הוא הרגיש שזה לא היה שכנו כי אם שליח מהשמים לנסותו אם באמת מאמין בדבריהם של תלמידי חכמים. (אהבת חיים, הרב מנחם מנשה)

משפט היהודי הכפרי בבית דין של מעלה

חסיד אחד היה לו לאדמו"ר ה"צמח צדק" ור' חיים שלמה שמו. והיה האיש ההוא פשוט ביותר ומוחו היה אטום מלקבל דברי תורה, ובשום אופן לא יכל לקבל אפילו פירוש תיבות התפילה. ר' חיים שלמה היה עסקו בכפר ומוביל תוצרת הכפר: חלב, חמאה, אריגי בד אל העיר, ומזה היתה פרנסתו בהרחבה והחזיק בבני משפחתו ביד רחבה, ונתן צדקה בעין יפה והיה בעל מידות טובות.

במשך עשרות שנים נעשה ר' חיים שלמה בקיא בשתי פרשיות הראשונות של סדרת בראשית ופרשת האזינו, וספר תהלים והפסוקים הבודדים ששמע בכמה מאמרים. והיה חוזר עליהם יום ולילה בשעת מלאכתו אם היה במקום נקי, ובעת שהלך מכפר לעיר, מעיר לכפר ומכפר לכפר.

דרכו של ר' חיים שלמה היה להתרועע עם אנשים פשוטים בני גילו, אנשי הכפר והסוחרים בשוק. היה מלווה להם גמילות חסדים, היה מספר להם

סיפורי צדיקים ומעוררם לעשות כמוהו, להיות בקיא בספר תהלים ולחזור עליהם בכל עת הפנוי מעסקים ובעת הילוכם מכפר לכפר.

בימי שיבתו עזב ר' חיים שלמה את הכפר ויעתיק את מושבו לעיר פולוצק, ויקנה לו בית ליד אחד מבתי הכנסת ויתפרנס משרידי הסכומים שנשארו לו מימים קודמים, ויתפלל בציבור, וכל היום וכל הלילה ישב בבית הכנסת ואמר מזמורי תהלים וחזר על שתי הפרשיות של סדרת בראשית ופרשת האזינו, והפסוקים הבודדים ששמע במאמרי החסידות.

זקן ושבע ימים נפטר ר' חיים שלמה בשם טוב לבית עולמו, בחורף תר"ך. בקידוש של חג השבועות תר"ך, במעמד הרבנים והחסידים אמר האדמו"ר הקדוש: ...איש אחד היה פשוט ביותר, אשר למשך זמן כשמונים שנה מהיותו כבן ארבע עשרה או חמש עשרה, לא ידע גם פירוש המלות שבתפילה. ורק שיום יום חזר על אותם הדברים בשתי פרשיות של סדרת בראשית, פרשת האזינו ומזמורי תהלים ופסוקים בודדים שידע על פה, ובמשך כשמונים שנה חזר עליהם בעת מלאכתו, ובמקום הבלתי נקי נזהר גם מלחשוב באותיות, ובעת הליכתו מכפר לעיר ומעיר לכפר ומכפר לכפר, בקיץ ובחורף במטר ובשלג, וגם את מכיריו ומיודעיו אנשים פשוטים שאינם יודעים פירוש המילות, הרגיל לעשות כמוהו.

ויהי בבוא האיש לפני בית דין של מעלה, ויתבעוהו בדין על כל מעשי בני אדם: נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? והמקטרג טוען: כשמדובר בענייני משא ומתן, מסחר וקניין היה לו שכל ודעת, ואילו ידיעת התורה לא יכל לקבל? אותו שכל שהשתמש בו במסחרו, מדוע לא השתמש בו בלימוד התורה? ויתבע דין להורידו לשאול תחתית, ומלאכי חבלה חורקים בשיניהם ולוטשים עיניהם בו ומייחלים למוצא פי בית הדין להפילו שאולה.

והאיש עומד כולו רועד, ועיניו יזולו מים רבים. עוד בית הדין של מעלה מעיין בדינו, והנה נראה המלאך מיכאל הולך מרחוק, ואחריו הולכים קבוצות מלאכים נושאים: פרות חולבות, כדי חלב, חמאה וגבינה, כוורות דבש ועוד מתוצרת הכפר ונושאים פרי אדמה, רפס וטיט קצרים כמהלך אדם, אבל עמוקים מאוד עד התהום. ובהתקרב הקבוצה עם משאיהם לבית הדין, אמר המלאך מיכאל: זאת היא האדמה, הרפס והטיט עליהם דרך הנידון הלזה במשך כשמונים שנה, ובכל עת שהלך למד דברי תורה, וגם פעל בבני גילו שגם הם ירגילו עצמם לחזור כל מה שהם יודעים בדברי תורה, בעת מלאכתם ובעת הליכתם בכפרים ובשוק.

כשמוע בית הדין את דברי הסניגור, ובראותם את כל הכבודה שהביאו המלאכים מליצי היושר, הצדיקו את האיש ופסקו לו שכרו בגן עדן בין הצדיקים הגדולים. וזהו "מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל, מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֶבְיוֹן", שגם מי שהוא דל ואביון בידיעת התורה, שאינו יודע גם פירוש המילות של תיבות התפילה, רק שחוזר עליהם באמונה טהורה, בהיותו נזהר מלחזור

על דברי תורה במקום בלתי נקי, הנה על ידי העפר מקים הקב"ה גם את הדל, ועל ידי שנוהר שלא לומר דברי תורה במקום אשפה, הנה מאשפות ירים אביון. ולא זו בלבד שמושיבים אותו בגן עדן בין הנדיבים שהם המתנהגים במידות חסידות, אלא שמושיבים אותו בין נדיבי עמו, שהם צדיקים גמורים. (אגרות קודש, כרך ד')

ביטול גזירות בזכות אמירת התהלים בזמן הבעש"ט

פעם ראה הבעש"ט קטרוג גדול על בני ישראל רחמנא ליצלן, והתייעץ עם תלמידיו הקדושים והרבו בתעניות ולא יכלו לפעול, והשפיעו על הרב לגזור תענית... בשעת התענית, בהתאסף אנשים ונשים לומר תהלים, ראה הבעש"ט שעדיין הגזירה במקומה עומדת. לאחר מכן פנה הבעש"ט אל ר' נחמן מהורודונקה ואמר בשמחה גדולה ובפנים צהובות שהגזירה התבטלה, וכל התלמידים שמחו שמחה גדולה.

כאשר ישב הבעש"ט בצוותא עם תלמידיו הקדושים סיפר להם: שאשה אחת היא אשר ביטלה את הגזירה. כיון שבעת אמירת התהלים בבית הכנסת כשכולם געו בבכיה, נתגברו טענות המקטרג, והיה בצער גדול. ובעזרת נשים היתה אשה אחת פשוטה שגם תהלים לא ידעה לומר, ובשומעה את הבכיות והקולות, אמרה: ריבוננו של עולם, הרי אתה אבינו, בניך מתחננים לפניך בדמעות שלישי, לי יש חמישה ילדים וכשהם מתחילים לצעוק אני לא יכולה לסבול, והקב"ה שיש לך כל כך הרבה ילדים, הרי גם אתה צריך לענות להם?! אבא שבשמים, ענה לילדיך!... כמה כל מילה של יהודי משפיעה, כמה פרק תהלים יקר... (ליקוטי דיבורים, עמוד 97)

ועוד מסופר שבשנת תקי"ב היה לא עלינו, קטרוג על העיר מזיבוז עירו של הבעש"ט. אנשים רבים, נשים וטף חלו במחלות שונות, וכמה מהם היו גוססים ר"ל ותהי צעקה גדולה בעיר, כי אין בית שאין שם חולה אחד או שניים.

ויבואו אל מורנו הבעש"ט ויבכו במר נפשם על החולים, ויתחננו בפניו להרבות בתפילה עבורם. ויען הבעש"ט: שהוא אינו יכול להושיע להם בזה, ורק הם בעצמם יכולים להציל את החולים, להחליש או גם לבטל את רוע הגזרה... תמיד עבודת ישראל עמך עושה רצון להחליש את הגזרה ולבטלה. ועבודת ישראל שהיא עומדת תמיד לפני ה' יתברך לעשות רצון טוב, הם אותיות שבתורה, שהם בשני אופנים: אמירת אותיות שבתורה

פייביש העניך - הפרוש מדוברבנה

מעשה מופלא על כח התהלים

ברוך, אביו של רבי שניאור זלמן, אדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד, היה אז בחור צעיר... ובלע בצמא את כל אשר שמע מפי אנשים ולמד מספרים...

אחד הסיפורים שהרשימו אותו, היה הסיפור ששמע מפיו של שמואל נחום על הפרוש מדוברבנה:

...הדבר היה לפני שמונים-תשעים שנה, בדוברבנה חי ילד בשם פייביש העניך, שהצטיין מאוד ביראת השמים שלו. פייביש העניך לא הצליח ללמוד ולדעת הרבה תורה, כיוון שכשרונותיו לא הספיקו כדי להתמודד עם סוגיות קשות בים התלמוד. אך את רוב זמנו הקדיש לאמירת תהלים בחשק רב ונעימות מיוחדת. הוא הרבה לומר תהלים בהתלהבות גדלה והולכת ובהשתפכות הנפש. ובנוסף על היותו בעל גוף חסון ומראה נאה הוא ניחן בקול ערב. בית המדרש שבו ישב ואמר תהלים, הידהד מקול קריאת התהלים שלו. הוא אמר את המזמורים בקול שמח והכל חשו את השמחה שבקולו. מאידך, כשהגיע למזמורים בהם שופך משורר התהלים את מרי שיחו לפני ריבונו של עולם, היה קולו של פייביש העניך חדור מרירות ותחנונים, וכל השומעים חשו כי לבבם נשבר מצערו, ודמעות מילאו את עיניהם.

כשמלאו לפייביש העניך שש עשרה שנה, פרש מענייני העולם הזה וחדל לדבר עם בני אדם. הוא סתם את נחיריו כדי שלא יגיע אליהם ריח מאכל, אטם את אוזניו כדי שלא ישמע קול שיחות אנשים, וקשר את עיניו במטפחת.

את ספר התהלים ואת התפילות ידע בעל פה. בכל יום מימי החול ישב בתענית, ורק בערב סעד את לבו בפת לחם חרבה ומים כדי לקיים את נפשו. בליל שבת קודש קידש על כיכר לחם ואכל ממנו קצת יותר מבחול, וכך היה גם ביום השבת, יותר מזה לא טעם אפילו בשבת וחג. כן מיעט מאוד בשינה עד כמה שהדבר היה באפשרותו, ובכלל עשה הכל כדי למנוע

מגופו כל תענוג. למרות כל זאת, למרבית הפלא היה גופו בריא וחזק וגם מראהו היה שפיר. וכך נהג שנים רבות.

שמו התפרסם לא רק בכל דוברובנה, כי אם גם בכל ערי ועיירות הסביבה, ואפילו גויי הכפרים דיברו בהתפעלות על אומר התהלים הצעיר.

לא הרחק מדוברובנה היתה אחוזת פריץ אשר נוהלה על ידי שונא ישראל. בדעתו של צורר היהודים הזה עלה רעיון לבצע תעלול בִּפְרוֹשׁ הזה שמדברים עליו, על ידי כך שידאג להבאתו בחוזק יד אל האחוזה, שם יכונסו כל אנשי האחוזה כדי להתקלס בו. הוא הטיל איפוא, על אחד מאנשיו לנסוע לדוברובנה ולהביא אֶתוֹ את הפְּרוֹשׁ. אבל אך התקרב השליח אל בית המדרש שבו ישב הפרוש ואמר תהלים ברוב התלהבות, נפלה עליו אימה ופחד, והוא לא העיז להכנס פנימה. קולו של הפרוש אשר נישא מבית המדרש כשהוא אומר תהלים בהתלהבות ודביקות, די היה בו כדי להניעו לשוב כולו נפחד אל אדונו הפריץ ולומר לו: כי מדובר באדם קדוש שאי אפשר לגשת אליו, או לחשוב להביאו בכח או לפגוע בכבודו.

מנהל האחוזה האכזר התמלא זעם. כיצד יתכן הדבר, שהמשרת שלו העז לסרב למלא את שליחותו ולהביא את הפרוש אל החצר? מיד ציווה להעניק למשרת הסרבן חמש עשרה מלקות בפומבי, למען ישמעו וייראו וכל פקודה שלו תתבצע ללא פקפוק. הוא שלח רוכבים עם חצוצרות אשר פשטו על הסביבה והביאו את צו הפריץ האומר: כי על כל האוכלוסיה לבוא כדי לחזות בעונשו של השליח שלא ביצע את שליחותו.

תוכניתו של מנהל האחוזה היתה להראות להמון, לאחר שיסתיים הטיפול בשליח הסרבן, כי אין הפְּרוֹשׁ תופס אצלו מקום כלל, וכי למרות הכל יצליח להביאו אל האחוזה כדי להתעלל בו. לשם כך בנה במת עץ גדולה תחת כיפת השמים, על במה זו היו אמורים להתקיים באותו היום ולעיני כל התושבים שירוכזו מכל הסביבה, שני מחזות: תחילה יצפו הכל בהלקאת המשרת החוטא, ומיד לאחר מכן יובא הפְּרוֹשׁ אל הבמה כדי להעמידו ללעג וקלס.

המשרת אשר לא ביצע את הפקודה ולא הביא את הפְּרוֹשׁ, הועלה אל הבמה ונקשר אל קורת עץ עבה כשגבו הערום מופנה אל הקהל. אנשיו של מנהל האחוזה עמדו עם שבטים מיוחדים שהוכנו מראש, והחלו בהלקאה כשאחד מהם עומד ומונה את הצליפות: אחת, שתים, שלוש, ארבע... המלקות באו בזו אחר זו. האויר נבקע על ידי צליפת השוט אשר הדהדה בקול אדיר והתמזגה עם קול חבטה עזה על גוו העירום. כך, אחת אחרי השניה. בדרך כלל בהלקאה כזו נוצרים פסים אדומים, סילוני דם ניתזים, אך במקרה של המשרת הסרבן, נדהמו כל הצופים לראות כי כל הצליפות הרבות שספג, לא השאירו כל סימן על גבו הערום. גופו של

המשרת אפילו לא זע ולא נע מעוצמת החבטות האדירות שירדו עליו, כאילו הוא לא חש בכאב כלשהו.

מנהל האחוזה ציווה להביא שבטים חדשים והצטוו להנחית עליו את הצליפות בכל כוחם. אך כל זה לא הועיל כלום, המשרת קיבל את המלקות כאילו לא נגעו אליו. כאשר מלאה מכסת הצליפות והמשרת המולקה שוחרר מכבליו, הוא נשאר עומד על עומדו כאילו לא אירע דבר וחזר לביתו בריא ושלם.

כעת ציפה הציבור למחזה הבא: לראות מה יארע לפרוש כאשר יובא אל הבמה, והפריץ ינהג בו כפי שהרבו לנהוג אז הפריצים ביהודים המסכנים, ששימשו קורבן לתעלוליהם כדי לבדר את עצמם.

עוד לפני כן שלח המנהל לדוברובנה חמישה פרשים, כשעליהם ממונה מפקד בכיר, שקיבלו פקודה נמרצת להביא עתה לבימה את הפרוש בכל מחיר, אפילו יהיה הדבר כרוך בשימוש בכוח. מנהל האחוזה ואתו הציבור כולו ציפו לבוא השליחים. והנה, שבו השליחים בידיים ריקות. חמתו של הפריץ בערה בו כאש להבה.

אלא שבפיו של מפקד חוליית הפרשים היה סיפור התנצלות: "היה בלתי אפשרי להתקרב אליו" אמר מפקד הפרשים, "כשהגענו לבית המדרש שבו נמצא הפרוש נישאו אלינו גלי קולו הערב שחדר לעצמותינו. כשהתקרבתי אליו וראיתי אותו יושב בעיניים קשורות ושר את תפילותיו, מבלי שישמע ויראה את המתחולל סביבו, התמלאתי רגש של יראת כבוד כלפיו. הוא היה עטוף בטלית ועל ראשו התנוססה "קובית עור שחורה" (תפילין). למרות זאת, אזרתי עוז לגשת אליו ולמסור לו את שליחותנו, אך רגליי לא יכלו לזוז ממקומן וקולי קפא בגרוני".

מנהל האחוזה שיסע אותו בכעס וחוסר סבלנות: "ומה היה בסופו?" שאל. "הצלפתי באויר בשוט, כדי להודיע בכך לפרוש על בואנו אליו עם צו, אך הלה המשיך בזמירותיו כאילו לא אירע דבר. מלווי הספיקו בינתיים להיווכח בשיתוק שאחז בי ונמלטו מבית המדרש בפחד מוות. אני עצמי התחלתי לחשוב כיצד לצאת חי מעסק זה, ושמחתי כשהצלחתי בכך, כיוון שחששתי שאשאר לנצח רתוק למקומי כשידי מושטת באויר" סיים הפרש בהתרגשות גדולה.

הפריץ נתקף בחרון וזעם גדול וציווה להלקות את מפקד הפרשים אשר לא מילא את תפקידו, בשלושים מלקות. הפעם השפיעו הצליפות על המוכה ומפקד הפרשים התפתל מייסורים, גופו כוסה בסימנים אדומים שמיד לאחר מכן פרצו מהם סילונות דם והוא התעלף.

כעת הודיע מנהל האחוזה בנימה של נצחנות: כי הוא עצמו יסע לדוברובנה כדי להביא את הפרוש, במקום כל הנמושות חדורי האמונות

הטפלות. הפרוש אינו קדוש, כי אם משוגע והולך בטל. עוד תראו אותו רוקד ומכרכר לפנינו כאן.

מיד ציווה לחבוש סוסים ולרתום מרכבה בה יובא הפְּרוֹשׁ. בד בבד שלח לקרוא לכומר וביקשו ללוות אותו בדרכו אל הפְּרוֹשׁ. הכומר שכבר הספיק לשמוע על הפְּרוֹשׁ והיה לו רגש של יראת כבוד מפניו, דחה את דרישת מנהל האחוזה, ואף הציע לו לוותר על הרעיון לפגוע בפְּרוֹשׁ.

בינתיים נודע בדוברובנה כי מנהל האחוזה עומד להגיע בליווי מחנה של פרשים, על מנת להוציא את הפְּרוֹשׁ מבית המדרש ולהביאו, בטוב או ברע, אל אחוזת הפריץ. הרב וראשי הקהילה קיימו אסיפה מזורזת והודיעו לציבור היהודי בעיר להישאר בבית ואפילו לא להציץ מן החלונות, כדי שלא תיווצר לגויים עילה להכות ביהודים. אך משלחת מצומצמת שהיתה מורכבת מן הרב וראשי הקהל, הלכו לבית המדרש בו ישב הפְּרוֹשׁ כדי להמתין לבוא הפריץ ופמלייתו. הם קיוו להשפיע עליו באמצעות תחנונים ובכיות שלא לפגוע ברבי פייביש העניך הקדוש.

מיד כאשר נכנס הפריץ לבית המדרש והשוט בידו מוקף באנשיו החצופים, צעד הרב לקראתו וביקש ממנו לא לפגוע בפְּרוֹשׁ בהצביעו על הפרוש המכונס בפנינתו בעיניים קשורות ואומר תהלים.

מנהל האחוזה הגיב בעיקשות והתפרץ לעבר הפְּרוֹשׁ וניסה לגבור בקולו על קולו המתנגן, אך הפְּרוֹשׁ לא נע ולא זע. הפריץ התרגז והחל להצליף בשוטו כלפי הפרוש, אך לפתע נשמט השוט מידי הפריץ, כשידו צונחת אין אונים וגופו מזדעזע כאילו נתקף עוית. כאב עז פילח את ידו וחדר לכל גופו, ומפיו נמלטה צעקת "הצילו!" הפְּרוֹשׁ המשיך לזמר פסוק אחר פסוק, ופרק אחר פרק כאילו לא אירע דבר, וכמי שלא חש במתרחש סביבו.

אנשי פמליית הפריץ חדלו מלחשוב על הפְּרוֹשׁ, וזעקות הכאב של אדונם הפילו עליהם אימה. הם נאלצו לשאת אותו מבית המדרש, השכיבוהו במרכבה ושבּו לבתיהם אבלים וחפויי ראש.

ששה שבועות שכב מנהל האחוזה חולה כשכל גופו ייסורים גדולים. פעמים רבות שלח אל הפְּרוֹשׁ כדי לבקש סליחתו, אך לא הצליחו לדבר אתו, שכן עיניו ואוזניו היו סגורות, והוא פקח אותן רק לקריאת התורה. הפריץ פנה אל כל הרופאים כדי לחפש רפואה למחלתו, אך לא נמצא מוצא אחר מלבד קטיעת היד שהושטה לעבר הפְּרוֹשׁ. מאז, איש לא פיקפק יותר בקדושתו של הפְּרוֹשׁ, וכל בני הסביבה יהודים וגויים נוכחו בגדלותו של אומר התהלים. (ספר הזכרונות, חלק ב' מעמוד א')

דוד המלך מבטל הגזירת בתורכיה

לפני שנים רבות גרו בעיר קושטא יהודים חרדים וחסידים רבים. בליל קיץ אחד עמדה קבוצת יהודים לקדש את הלבנה והשולטאן עם בני לויתו ישבו בגזוזטראת הארמון מתענגים מנעימות התזמורת, כאשר לפתע פסקה הנגינה הגיעו לאוזני השולטאן קולות היהודים המקדשים את הלבנה וצועקים "דוד מלך ישראל חי וקיים". המלך לא האמין למשמע אוזניו וחמתו בערה בו על שהיהודים מרדו בו בגלוי. הוא החליט לעשות בהם שפטים, לאסור את חשובי היהודים ולהעמידם למשפט על מרידה במלכות. לא הועילו טענות היהודים שכוונתם היתה לדוד מלך ישראל שכבר הלך לעולמו לפני אלפי שנים, והיהודים היו בסכנה גדולה כיון שהמורד במלכות דינו מוות.

היהודים קראו לאספה כדי לטקס עצה מה לעשות. והנה אמר אחד הנאספים, איש צעיר: רבותי, אנחנו סובלים בשביל דוד המלך, ומדוע לא יקום הוא ויושיענו? הוא יביא לנו פדות והצלה. דברי האיש הצעיר עשו רושם חזק על הנאספים והם הרגישו שזו הדרך, להניח לדוד המלך שידאג להם. אך איך יודיעו לו? החליטו לשלוח שני אנשים מטובי העדה לצדיקים שישאלו מהם עצה ותחבולה. שני האנשים נסעו מצדיק לצדיק עד אשר הגיעו לירושלים ומצאו שם צדיק גדול שאמר להם לשוב אליו בעוד שלושה ימים, כי אז ישיבו לו תשובה מן השמים. לאחר שלושה ימים אמר להם שיסעו לעיר לוז שם אין מלאך המות שולט.

לאחר נסיעה ארוכה והליכה בדרך מכשולים הגיעו לעיר לוז ואמרו: באנו בשליחות נחוצה אל דוד המלך, פתחו לנו כי כנסת ישראל שבקושטא נמצאים בסכנה גדולה. מיד נפתחה דלת קטנה והשומר הכניסם פנימה והדלת נסגרה מאחוריו. הם עברו על פני זקנים בני 500 שנה, והתפלאו כיצד המות אינו שולט בעיר הזו. וכאשר הגיעו לרב הישיש סיפרו לו שהם זקוקים לרחמים לבקש עזרה בצרה הגדולה שנפלה על יהודי קושטא, וביקשו להכניסם למערת דוד המלך.

השליחים בלויית השמש דפקו בדלת ומיד נגלה להם שלמה המלך על המפתן, וביקשם להיכנס פנימה, הם רעדו מפחד ושיניהם נקשו, והנה במיטה שוכב לו דוד המלך ונראה כאילו מנמנם, ולפני המיטה עומד שולחן זהב טהור ועליו מונח כתר הזהב של המלך ועל יד הכתר מנורת הזהב בעלת שבעה קנים. והשליחים משתחווים לפני המלך ומספרים לו בבכי מר על האסון הגדול הצפוי ליהודים בטורקיה. והמלך דוד שומע ומקשיב, על מצחו נראו קמטים, אחר כך פנה אל השליחים ואמר: קומו על רגליכם, אל דאגה ואל בכי, אני אתראה פנים אל פנים עם מלך תורכיה והוא ישחרר את האסירים.

השליחים יצאו בדרכם לטורקיה, ובתורכיה ערך השולטן נשף גדול, והזמין שרים וידידים ואורחים לרוב. והנה כאשר כולם ששים ושמחים נפל פתאום השולטן על הרצפה והתעלף, ורק לאחר שטופל ע"י הרופאים במשך כחצי שעה שב לתחיה. השולטן פקח את עיניו ושאל: הראיתם את האיש הזה? הראיתם את הכתר שעל ראשו? את גבורתו ותפארתו? המוזמנים נבהלו לשמוע וחשבו שהמלך יצא מדעתו. ואז, אמר להם המלך: אל תפחדו, פתאום ראיתי שנכנס מלך אחד לטרקלין, ועל ראשו כתר זהב משובץ באבנים טובות ומרגליות מבריקות ונוצצות, נבהלתי והשתוממתי מהמראה, והנה ניגש אלי ואמר: אני דוד המלך, באתי אליך למען בְּנֵי היהודים. מדוע חבשת את בְּנֵי בבית האסורים? אני מצווה וגוזר עליך לשחררם ממאסרם מיד. אם לאו אחת דתו להמית.

השולטן מיד הסכים לשחררם, הוא התעורר וציווה מיד לבטל את הגזירה ולשחרר את כל היהודים, ויהודי קושטא צהלו ושמחו. (לפי "אהבת חיים")

ניצנוץ אותיות התהלים

אחד מנשיאי חב"ד סיפר את שראה פעם בחזיון הלילה: ישנתי, ובא אלי רבי אחד מאלו שהכרתי וקראני ללכת עמו, והלכתי. הלכנו במהירות גדולה כמו בריצה, עד שהגענו להר גבוה. הרבי עלה ואני לא יכולתי לעלות כי לא היה לי כח. אמר לי הרבי: אמור מה שהנך יודע בעל פה ותוכל לעלות. אמרתי מה שידעתי ועליתי. בראש ההר היה מגדל עוז, מסביב למגדל היה שטח רחב מאוד, ובו נשמות לבושות בגדי שבת. הרבי הסביר לי כי המגדל הוא מגדל דוד, והנשמות הם אבות ואמהות שבניהם אמרו תהלים בהושענה רבה. אחר כך יצאו בריקוד, כפי שרוקדים בשמחת תורה. פתאום נעשה חושך, בשמים החלו להתנוצץ כוכבים. אמר לי הרבי: אלו הם אותיות התהלים... (ספר השיחות, תרצ"ו)

כח התהלים מציל את הילד יוסף שלוש מראשוני מייסדי תל אביב

הרב אהרון שלוש שהיה אחד העשירים בארצות מרוקו, נכספה נפשו לעלות לארץ הקודש, קנה בית ביפו בשטח הנמל. בקומה העליונה היו חדרי המגורים ובית כנסת, וקומה התחתונה הקים בית מלאכה ומסחר לתכשיטים. והנה יום אחד יושב חכם אהרון שלוש בחנות כדרכו בקודש, כשפתאום נכנס אליו גוי המדבר בניב מרוקאי, ומבקש למכור לו תכשיטים עתיקים יקרי ערך. בינתיים נכנס יוסף בנו שהיה אז בן עשר שנים, הגוי הביט בפני הילד החינני וראה את כתם החן במצחו, מיד דבקה בו האמונה הטפלה שאם יצליח לקבור את הילד הזה חי הוא יזכה למצוא מטמון. הוא ביקש מחכם אהרון שלוש שישלח עמו את הילד כדי שיעזור לו להביא את שאר התכשיטים היקרים שנשארו בביתו ורק אחי"כ ישלימו את העסקה. חכם אהרון שרכש את אהבתם והערכתם המלאה של הגויים ביפו, ובכללם הפחה הטורקי, לא חשש לשלוח את בנו עם הגוי.

בינתיים כשהתאחר הילד לשוב התמלא לבו של חכם אהרון פחד, הוא סגר את החנות והלך לביתו של ידידו הפחה לספר לו את אשר קרה. מיד שלח הפחה גדוד פרשים לחפש את הילד. השמועה פשטה וכולם גויים ויהודים יצא לחפש את הילד, והילד איננו. היום כבר פנה ועקבותיו של הילד לא נודעו, חכם אהרון כמעט התעלף מרוב צער. למחרת הכריזו היהודים ביפו צום וביטול מלאכה, הם נכנסו לבתי הכנסת, פתחו את שערי ההיכל והתחילו לומר תהלים בדמעות שליש.

לפנות בוקר הוציא הגוי את הילד מהמרתף והכניסו לתוך שק והובילו אל מחוץ לעיר בין הפרדסים. עם זריחת החמה הוציא את הילד מהשק בין הפרדסים, והחל לחפור קבר כדי לקבור את יוסף חי. והנה עלתה שוועת היהודים למרום, ורפאל שמחון שומר הפרדסים שהיה גיבור חיל שמע רשרוש בין הפרדסים וקול ילד בוכה. הביט במשקפת שבידו וראה את הגוי מוריד את יוסף בנו של חכם שלוש לתוך הבור, מיד דהר בסוסו אליהם, שלף את אקדחו לעבר הגוי, היכהו מכות נאמנות וקשר אותו בחבלים אל הסוס. על כתפו נשא שומר הפרדסים את הילד יוסף החצי מעולף ודהר במהירות לעבר בית הפחה.

והנה אורו עיני הפחה כאשר ראה את הילד על כתפי השומר רפאל שמחון כשהגוי כפות על סוסו. באותה שעה קהל גדול היו בבית הכנסת קוראים תהלים ובוכים בדמעות שליש, והפחה בכה עמהם ואמר: מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקי ישראל, אשר עונה לכם בכל עת קראכם אליו.

הגוי נכלא בבית הסוהר, ובאותו יום יצא משפטו לתליה. והנער יוסף שלוש גדל והיה לאחד המיסדים הראשונים של תל אביב. (לפי "אהבת חיים")

כח התהלים כנגד הארייה והנחש

רבי אפרים אנקוה נולד בטולדו שספרד בשנת קי"ד. הכל החל באותה שנה, כמאה שנים לפני האינקוויזיציה: הכמרים שונאי ישראל הטיפו נגד היהודים בכל הזדמנות, והדברים גרמו להסתערות הגויים על שכונות היהודים כדי לעשות בהם שפטים. אלפי יהודים נהרגו, יהודים התנצרו בעל כורחם, קהילות שלמות חרבו. רבי אפרים אנקוה ראה במו עיניו את אביו הקדוש נהרג על קידוש ה', הוא עצמו נפצע וחשבוהו למת, וברדת החשכה כאשר הסתלקו הפורעים קם והסתלק מן העיר. לאחר מסע קשה וממושך הגיע לעיר מראַפֶּש שמרוקו, שם הקים מוסדות תורה לילדים ולבחורים. תוך זמן קצר השתנו פני הקהילה לבלתי הכר: רבים הסתופפו מדי יום לשמוע שיעורי תורה, והעיר תלמיסאן הפכה לאחד המרכזים הגדולים של יהדות מרוקו.

רבי אפרים נודע גם כמלומד בנסים: מדרום לעיר תלמיסאן השתרע יער ענק אשר שרץ חיות טרף רבות. באחת הפעמים הגיח מהיער ארייה גדול שהרג מספר אנשים מתושבי העיר. פחד נוראי תקף את תושבי האיזור. אך רבי אפרים אנקוה התעטף בטלית ותפילין ונכנס לבדו אל תוך מעבה היער.

לפתע התגלה לו ארייה גדול וזועם המתכוון לזנק עליו. רבי אפרים לא איבד עשתונות, הוא עמד בשלווה מול הארייה המפחיד וקרא את פסוק מתהלים: "עַל שַׁחַל וְפִתָּן וְתִדְרֹךְ, תִּרְמָס כְּפִיר וְתַנְיִן".

הארייה האימתני שינה לפתע את הבעתו, ניגש אל הצדיק, כרע ברך ורביץ לפניו.

לפתע התקרב נחש ארוך, הנחש התפתל ועצר ללא תנועה לרגלי הצדיק. רבי אפרים התיישב על גב הארייה, לקח את הנחש בידיו כרסן ורכב אל העיר תלמיסאן. השתאות אחזה את התושבים בראותם את הרב רוכב על הארייה ובידיו נחש המשמש לו כרסן.

רבי אפרים הגיע לשכונת היהודים, קרא אליו את כולם ואמר: ראו, לא הארייה ממית אלא החטא ממית. היהודים ביקשו שירחיק מהם את הארייה והנחש והבטיחו לחזור בתשובה שלמה. הצדיק ירד מעל גבי הארייה, השליך את הנחש, וכהרף עין נעלמו הארייה והנחש ויותר לא העזו לצאת מתוך היער והכל בזכות הצדיק ובכח התהלים של דוד המלך.

לפי "חכמי מרוקו" הרב שמעון שר שלום

כח התהלים וזכות "אור החיים הקדוש" כנגד אריות השולטאן

רבינו חיים בן עטר בעל "אור החיים הקדוש" נולד וגדל בעיר סאלי במרוקו, אשר לחוף האוקיינוס האטלנטי. הצדיק היה אומן בשזירת בגדים מפוארים בחוטי זהב וכסף והתפרנס ממלאכתו. והיה נהוג בידינו: שכאשר ירויח כדי פרנסתו השבועית, מיד יפסיק במלאכה וימשיך בלימוד התורה.

באותם ימים עמד השולטאן מושל סאלי להשיא את בתו, וכאשר שמע שעבודתו של רבינו חיים בן עטר בשזירת חוטי כסף וזהב מדוייקת ומעולה, ממש מלאכת מחשבת, החליט להטיל עליו את הכנת בגדי הכלה, ודרש ממנו לסיים את שזירת חוטי הכסף והזהב בתוך שבוע.

אך פקידי השולטאן אשר הביאו את בגדי הכלה, הופתעו לשמוע את סרובו של רבינו חיים בן עטר. פקידי השולטאן חזרו אליו שנית בפקודת השולטאן ואיימו עליו בעונש מות כדין המסרב לפקודת השולטאן, אך רבינו השיב את פניהם ריקם. השולטאן לא קיבל את סרובו של הרב היהודי והורה להשליכו לגוב האריות אשר בחצרו. הוא אף ציווה להרעיב את האריות.

שאגות האריות הרעבים נשמעו למרחוק, כאשר הובילו שליחי השולטאן את רבינו הקדוש לגוב האריות. אך רבינו הקדוש לא התרגש, הוא צעד בצעדים בטוחים לתוך גוב האריות. שליחי השולטאן נדהמו לראות כיצד האריות המורעבים קיבלו את פני רבינו כשהם מקשקשים בזנבותיהם וחולקים לו כבוד. רבנו הקדוש הוציא מכיסו את ספר התהלים והחל לקרוא בו.

השולטאן אשר מיהר להגיע למקום בעצמו, כדי לחזות בפלא הגדול במו עיניו, הצטער שפגע ברבנו הקדוש, ביקש את סליחתו והורה לשחררו מיד ולהעניק לו מתנות חשובות. (לפי "אור החיים הקדוש" - תולדות המחבר, הוצאת א. בלום)

רבי יהודה פתיה והשטפונות בבגדד

היה זה בתחילת חורף תרע"ה בעיר בגדד, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, כאשר עננים שחורים כיסו את השמים, ברקים ורעמים החלו להדהד במרחבי השמים, ומטר זלעפות כבד וסוחר ירד במשך עשרה ימים רצופים ללא הפוגה, אשר כמותו לא ידעה העיר בגדד מזה שנים ארוכות. מי הגשמים זרמו בשטף לתוך נהר החידקל החוצה את העיר בגדד, וסחפו עימם את כל הנקרה בדרכם.

אט אט החל נהר החידקל לעלות על גדותיו, ובליל שלישי ייג כסלו פרצו מי החידקל הגואים את הסכרים שלצידי הנהר, והחלו מציפים את הרחובות והבתים. התושבים המפוחדים והמבוהלים אשר הצליחו להימלט כל עוד נפשם בס, נמלטו מבתיהם אל עבר הגבעות אשר מסביב לעיר ובכך הצילו את חייהם. רבים אחרים אשר לא הצליחו להימלט מהשטפונות קיפחו את חייהם. הניצולים עמדו בתדהמה והתבוננו מרחוק כיצד הבתים קורסים תחתם מעוצמת השטפונות.

הגאון רבי יהודה פְּתִיָּה זיע"א פנה אל תלמידו רבי יהושע משה ושאלו: האם יבוא עמו לקבר רבי יצחק הגאון, כדי להתפלל שם לשיפור המצב? רבי יהושע משה פער את פיו בתמיהה, שהרי האיזור כולו מוצף במי השטפונות, והנה רבו מבקש ממנו לבוא עמו לאיזור הסכנה?! כאשר ראה רבי יהודה פְּתִיָּה את הדאגה והפחד על פני תלמידו, חיך אליו במאור פנים ואמר לו: אל דאגה, בוא עמי ולא יאונה לך כל רע.

הלכו הרב ותלמידו את קבר רבי יצחק הגאון, כשהם צועדים בקושי באדמה הבוצית והטובענית. בהגיעם לקבר הצדיק השתטח רבי יהודה פְּתִיָּה על הקבר בבכיות שליש, ואמר את כל ספר התהלים.

והנה מיד כאשר השלים רבי יהודה פְּתִיָּה אמירת כל ספר התהלים - התרחש נס מופלא: המים החלו להתרחק ולסגת לתוך נהר החידקל, ותוך זמן קצר נעלמו המים מהעיר בגדד. כאשר ראו האנשים מרחוק את המים הנסוגים, תמהו ולא הבינו כיצד התרחש הפלא הזה. לאחר זמן סיפר רבי יהושע משה תלמידו של רבי יהודה פְּתִיָּה את הנס הזה שראה במו עיניו. (מובא בספר חכמי בבל, הרב שמעון שר שלום)

דוד המלך והעשיר בבית דין של מעלה

דוד המלך ביקש מהקב"ה שכאשר יקראו בתהלים יִחַשֵׁב להם כאילו עוסקים בנגעים ואהלות. ולמה בנגעים ואהלות? רבינו החיד"א מביא מעשה בעשיר שהחזיק לומדי תורה ועשה חסדים, ופעם בסיימו את

לימוד המסכת, ערך סעודה גדולה לכל חבריו הנכבדים והמלומדים, ואף הזמין לסעודה את העניים.

תוך כדי כיבוד והגשת מנות מיוחדות לאורחיו הנכבדים, נכנס לפתע לביתו איש עני, פשוט ותמים. העני שלא היה מלומד בתורה, התיישב בין הקוראים, הוציא מכיסו ספר תהלים וקרא בו. אחר כך ניגש העני וביקש לקבל גם הוא מנה כפי שהגישו למכובדים הלמדנים. העשיר שהיה כה עסוק באורחיו החשובים, פנה אל העני ואמר לו: "אתה יושב פה וקורא רק תהלים ומבקש ממני מנה מיוחדת כפי הלמדנים המכובדים?" העני מאוד נעלב, הלך והתיישב לו בפינה.

העשיר אשר יצא מגידרו לכבוד אורחיו, ירד למרתף להביא יין משובח כאשר לפתע, שמע קול הקורא בשמו. הוא ניגש לעבר הקול, והנה ליד ביתו ממתנינים לו גביר מכובד, רכוב במרכבה הדורה רתומה לסוסים לבנים. העשיר התבונן במרכבה ההדורה, בסוסים האבירים, ניגש אל הגביר אך בטרם התיישב במרכבה לשוחח עם הגביר שקרא בשמו - החלו הסוסים דוהרים במהירות עצומה. העשיר ניסה להסביר לגביר שאורחים רבים ממתנינים לו בביתו, שהוא ירד למרתף להביא יין לאורחיו... אך ללא הועיל, אין קול ואין עונה. המרכבה המפוארת אצה טסה כחץ מקשת אל מחוץ לעיר במהירות עצומה וכהרף עין נכנסה לתוך יער עבות והמשיכה לדהור לתוך עובי היער.

לפתע נעצרה המרכבה המפוארת ליד פתח מערה, העשיר הוכנס למערה. והנה המערה מוארת באור נגוהות, בתוך המערה באולם גדול ורחב ידיים יושבים חברי בית דין, דיינים חשובים ומכובדים והמשרתים לפניהם. לפתע קוראים בשמו של העשיר. העשיר קם על רגליו ועמד בחיל ורעדה וביראת קודש, המלים נעתקו מפיו. בטרם התאושש, ובעודו תוהה ומדמיין שהוא רק הוזה ומדמיין, נשמע קול: "פנו דרך לדוד מלך ישראל!"

העשיר הנדהם לא האמין למשמע אוזניו. אל אולם בית הדין נכנס מלך גבוה, אדמוני ויפה תואר, לבוש בגדי פאר, על ראשו כתר זהב נוצץ באבנים יקרות. כל האולם התמלא אורות צבעוניים וריחות בשמים. שוב נשמע הקול: "יבוא דוד המלך ויאמר את טענתו!"

פתח דוד המלך ואמר: "אני דוד מלך ישראל, קראתי את האיש הזה לדין". ולפתע, ללא הכנה מוקדמת מצא העשיר את עצמו נאשם בפני הדיינים: "יהודי זה ערך סעודה גדולה לכבוד סיום המסכת ונתגאה על עושרו. אל הסעודה הגיע יהודי עני רעב ומחוסר כל, אשר מעיד אני עליו שהוא איש תמים הקורא תהלים כל ימיו. ויהודי זה הניצב לפנינו בדין, ביזהו ברבים ולעג לו על כך שהוא קורא רק תהלים! ואני ביקשתי לפני בורא העולם, שכל העוסק בתהלים יחשב לו כעוסק בנגעים ואהלות ונעניתי. לפיכך דורש אני מבית הדין לעשות משפט.

הנאשם התחיל לבקש ולהתחנן לחזור לביתו, אל אורחיו המכחים לו. אך שוב נשמע הקול: "אתה עומד כעת למשפט בפני בית דין של מעלה". אב בית הדין קם ואמר: "עלינו לגזור על הנתבע מיתה בידי שמים, אך בטרם נעשה זאת עלינו לשמוע את דברי הסניגור".

הסניגור קם ואמר: אמנם הדין הוא דין צדק, אך אם ימות העשיר יצא שכר בית הדין בהפסדו, אי לכך עצתי היא: להודיע לנתבע שיש באפשרותו לבחור בין מיתה בידי שמים לבין בקשת סליחה מהעני לפני כל נכבדי הסעודה בביתו, כדי שידעו להעריך יהודים תמימים המקדישים כל זמנם לעבודת ה' באמירת מזמורי תהלים".

בית הדין קיבל את דברי הסניגור והעשיר בחר בלב שלם לפייס את העני לפני כל אורחיו המכובדים. ודוד המלך אמר: "שיקבל על עצמו לא לזלזל יותר בקוראי תהלים". העשיר התחייב לכך ועוד התחייב: להחזיק ולפרנס על חשבונו עשרה אנשים, שיהיו קוראים תהלים בכל יום ויום.

עוד לא הספיק העשיר לשאול כיצד יחזור לביתו, והנה תוך מספר שניות היה שוב ליד מרתף היין בביתו כשבידיו מספר בקבוקי יין משובח. למרבית הפלא, האורחים בביתו היו כל כך עסוקים בארוחה הדשנה שכלל לא הרגישו בחסרונו של המארח המתמהמה במרתף היין. כאילו הזמן עצר מלכת!?

העשיר התישב ליד שולחן הכבוד, הזמין אליו את העני קורא התהלים והושיבו לידו בראש השולחן, והחל מספר לכל אורחיו הנכבדים את קורותיו מן הרגע שירד למרתף להביא יין ועד הלום. אחר כך פנה אל העני וביקש ממנו סליחה ומחילה בתחנונים, על אשר העליבו על לא עוול בכפיו.

המעמד עשה רושם גדול מאוד על האורחים הרבים, שהזדעזעו עד עמקי נשמתם באומרים: "אכן, לא ידענו מה גדולה זכותם של האנשים האומרים תהלים!" (הובא בשיעורו של הרב הגאון בן ציון מוצפי שליט"א, בעיבוד המחברת)

כח המילים והדיבור משנה את סדרי הטבע

הכל יש בתהלים - מא' עד ת'

בתהלים יש הכל ועבור כל איש מישראל, פרקים לא מעטים בתהלים מובאים כאשר פסוקיהם כתובים על סדר הא' ב', מא' עד ת', ויש בזה סודות רבים ונסתרים.

סדר זה של האותיות כאשר הן מסודרות בסדר אלפא ביתי נקרא: האקרוסטיכון האלפא ביתי. האקרוסטיכון יכול להתמשך לאורך כל טורי המזמור או להופיע רק בכמה טורים רצופים, החל מפתחת המזמור.

הכל יש בתהלים - מא' עד ת', יש בתהלים הכל לכולם: עבור כל יהודי ויהודיה - מא' עד ת' (הכוונה - לכולם). למרות שהכל כתוב בצורת סודות נסתרים, לכל ישראל יש בתהלים ישועות ורפואות ומענה לכל בעיה.

מא' עד ת'

על כל דבר שמביעים או מנתחים בשלמות, אומרים בלשון השגרתית: שהדבר נעשה מא' ועד ת'. כיון שסדר האותיות מייצג רעיונות עמוקים מאוד בהלכה ובמחשבה.

חז"ל אומרים כי אברהם אבינו קיים את כל התורה כולה - מא' ועד ת' (מדרש שוחר טוב, קי"ב, א'). בבואנו להלל את הקב"ה, או להבדיל לתאר אישיות או רעיון נשגב, אנו משתמשים באותיות הא' ב' כסדרן, כדי לציין את השלמות ואת התמימות ללא פגם.

על כן רואים חז"ל את אברהם אבינו כנושאו של פרק קי"ב בתהלים: "הללויה, אשרי איש" (מדרש שוחר טוב, שם). בדומה לכך, שרה אמנו היא ה"אשת חיל", האשה המושלמת המתוארת במשלי ב-22 פסוקים, אשר כל אחד מהם פותח באות מן הא' ב' לפי הסדר (משלי ל"א, י-לא). 22 פסוקים אלה מבטאים את כל מאפייניה של האשה המושלמת, אשת חיל יהודיה ההולכת בדרכי התורה.

"את"

"את" - מילה זו המורכבת מן האות הראשונה ומן האות האחרונה של הא' ב', מסמלת שלמות ללא רבב. בפסוק המדבר על בריאת העולם נאמר: **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"** (בראשית א', א').

המילה "את" באה לציין שהיקום נברא מושלם וללא כל פגם - מא' ועד ת' (הרב נ. שרמן במבוא).

הברכות המפורטות, המובטחות למקיימי מצוות התורה (ויקרא כ"ו, ג'-ג"ג), פותחות באות א': "אִם בְּחַקְתִּי תֵלְכוּ" ומסיימות באות ת': "וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם קִוְּמִיּוֹת". דבר זה מצביע על כך שהמצוות, כמו היקום אשר בו עלינו לקיימן, הן מושלמות (מהר"ל, נצח ישראל י"ד), וכן שהברכות אשר להן יזכו מקיימי המצוות, הן מושלמות.

כוחם של אותיות הא' ב'

שמענו סיפורים מפי גדולי ישראל, הממחישים את הרעיון שאותיות הא' ב' הן ככלים רוחניים ביד ה'. אם הן נאמרות בתפילה כנה הבוקעת ממעמקי הלב, הקדוש-ברוך-הוא מצרף את האותיות וצר מהן מילים, וכך הופכת תפילתו הכנה והפשוטה של אותו איש אשר אינו מלומד, אך ירא שמים, לתפילה בעלת כח אדיר הבוקעת את כל הרקיעים.

מסופר מעשה באר"י הקדוש זצ"ל שהרגיש פעם אחת שתפילותיו בימים הנוראים פעלו פעולה רבת רושם בעולמות העליונים. אך התגלה לו ברוח הקודש שלקדוש-ברוך-הוא ערבו יותר תפילותיו של אדם אחר. האר"י נכסף מאוד לפגוש את הצדיק הנסתר הזה וללמוד מפיו את סוד גדלותו. כאשר עלה בידו למצוא אותו, שאל אותו: האם הוא תלמיד חכם, והכפרי הפשוט ענה: לא, אינו תלמיד חכם. האר"י שאל אותו: מה עשית בימים הנוראים? והכפרי ענה: שאינו יודע אפילו את הא' ב', אלא רק עד האות י'. וכאשר ראה שכל הציבור מתפלל ביום הכיפורים בדבקות והוא לא יכול להצטרף אליהם, הוא קרא את אותיות הא' ב' שידע, וביקש שוב ושוב כל יום הכיפורים: ריבוננו של עולם, קח את האותיות האלה וחבר מהן מילים ותפילות שיהיו לרצון לפניך. בשמים החשיבו את תפילתו של הכפרי יותר מאשר את תפילותיו של האר"י הקדוש (דברי שלום).

מעשה דומה סיפר גם הבעל שם טוב: במזרח אירופה חיו איכרים יהודים רבים במקומות נידחים, שלא היה בהם בית כנסת. לעיתים קרובות ובמיוחד בימים הנוראים היו נוסעים עם משפחותיהם לערים הסמוכות. והנה בערב יום כיפורים אחד, שלח אחד האיכרים אל העיר את אשתו וילדיו עם צורכי החג, והוא עצמו יצא מאוחר יותר רכוב על סוסו. אך האיכר טעה בדרכו ביער עד רדת החשכה ואז היה אנוס להישאר שם ביום הכיפורים. סידור תפילה לא היה בידו ואת התפילה לא ידע בעל פה. במר לבו פרץ בבכי והתפלל לה': ריבוננו של עולם, כיצד אתפלל לפניך? לא נותר לי אלא לומר את אותיות הא' ב'. ואתה קח את האותיות וצור מהן את תפילות היום.

ולא זו בלבד שתפילתו הצנועה היתה רצויה לפני הקב"ה, אלא שתפילותיהם של תלמידי חכמים רבים התקבלו בשמים, רק בזכות אותיות הא' ב' של אותו כפרי פשוט. (עולם האותיות, הרב יחיאל אריה מונק)

דוגמאות לפרקי תהלים המובאים בצורת אקרוסטיכון הכוללים פסוקים לפי סדר הא' ב':

פרק כ"ה

לְדוֹד, אֵלֶיךָ יי נִפְשֵׁי אִשָּׁא: אֵלֶיךָ, בְּךָ בִטְחֹתִי אֵל אֲבוֹשָׁה, אֵל יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי: גַּם כָּל קוֹיֶךָ, לֹא יִבְשׁוּ, יִבְשׁוּ הַבּוֹגְדִים רִיקִם: דְּרָכֶיךָ יי הוֹדִיעֵנִי, אֲרָחוֹתֶיךָ לְמַדְנִי: הִדְרִיכֵנִי בְּאַמְתֶּךָ וּלְמַדְנִי, כִּי אַתָּה אֵלֶיךָ יִשְׁעִי, אוֹתֶךָ קוֹיֹתִי כָּל הַיּוֹם: זָכֹר רַחֲמֶיךָ יי וַחֲסִדֶיךָ, כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה: חֲטָאוֹת נַעֲוִירִי וּפְשָׁעִי, אֵל תִּזְכֹּר, כְּחִסְדֶּךָ זָכֹר לִי אַתָּה לְמַעַן טוֹבֶךָ יי: טוֹב וַיִּשָּׂר יי, עַל כֵּן יוֹרָה חֲטָאִים בְּדָרְךָ: יִדְרֶךָ עֲנוּיִם בְּמִשְׁפָּט, וַיִּלְמַד עֲנוּיִם דְּרָכֹו: כָּל אֲרָחוֹת יי חֶסֶד וְאַמֶּת, לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַדְתָּיו: לְמַעַן שְׁמֶךָ יי, וְסִלַּחְתָּ לַעֲוֹנִי, כִּי רַב הוּא: מִי זֶה הָאִישׁ יֵרָא יי, יוֹרְנוּ בְּדָרְךָ יִבְחָר: נִפְשׁוּ בְטוֹב תְּלִין, וְזָרְעוּ יִירֶשׁ אֶרֶץ: סוֹד יי לִירְאִיו, וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם: עֵינֵי תָמִיד אֵל יי, כִּי הוּא יוֹצֵא מֵרֶשֶׁת רַגְלִי: פָּנָה אֵלַי וְחֲנֹנִי, כִּי יַחֲיד וְעֲנִי אֲנִי: צְרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ, מִמְּצוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עֲנִי וְעֲמָלִי, וְשֵׂא לְכָל חֲטָאוֹתַי: רְאֵה אוֹיְבֵי כִי רַבּוּ, וְשִׁנְאַת חֶמֶס שְׁנֵאוֹנִי: שְׁמֶרָה נִפְשִׁי וְהִצִּילֵנִי, אֵל אֲבוֹשׁ כִּי חֲסִיתִי בְּךָ: תָּם וַיִּשָּׂר, יִצְרוּנִי, כִּי קוֹיֹתֶיךָ: פְּדֵה אֵלֶיךָ אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל צְרוֹתָיו:

פרק ל"ד

לְדוֹד בְּשָׁנוֹתַי אֶת טַעֲמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ, וַיִּגְרֶשְׁהוּ, וַיִּלֶךְ: אֲבָרְכָה אֶת יי בְּכָל עֵת, תָּמִיד תִּהְלֶתוּ בְּפִי: בֵּינִי תִתְהַלֵּל נִפְשִׁי, יִשְׁמְעוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ: גִּדְלוּ לִי אֶתִי, וַיִּרְוֹמָמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דְּרָשְׁתִּי אֶת יי וְעֲנֵנִי, וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי הִצִּילֵנִי: הַבִּיטוּ אֵלַי וְנִהְרוּ, וּפְנִיָהֶם אֵל יַחְפְּרוּ: זֶה עֲנִי קְרָא, וַיִּי שָׁמַע, וּמִכָּל צְרוֹתָיו הוֹשִׁיעוּ: חָנָה מִלֶּאךָ יי סָבִיב לִירְאִיו, וַיַּחֲלֹצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יי, אֲשֶׁרִי הַגֹּבֵר יַחֲסֶה בּוֹ: יֵרָאוּ אֶת יי קִדְשׁוֹ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאִיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ, וְדָרְשׁוּ יי, לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב: לְכוּ בָנִים שְׁמְעוּ לִי, יֵרָאת יי אֲלֵמְדְכֶם: מִי הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים, אֶהֱבֵ יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: נֶצֶר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע, וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מֵרָמָה: סוֹר מֵרַע, וְעֲשֵׂה טוֹב, בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפָהוּ: עֵינֵי יי אֵל צְדִיקִים, וְאַזְנֵיו אֵל שׁוֹעֲתִם: פָּנֵי יי בְּעֲשֵׂי רַע, לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זָכָרִם: צַעֲקוּ, וַיִּי שָׁמַע, וּמִכָּל צְרוֹתֶם הִצִּילֵם: קְרוֹב יי

לְנִשְׁבְּרֵי לֵב, וְאֵת דְּכָאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק, וּמְכַלֵּם יַצִּילֵנוּ יי: שְׁמֵר כָּל עֲצוּמוֹתָיו, אַחַת מִהֵנָּה לֹא נִשְׁבְּרָה: תְּמוֹתֶת רְשָׁע רָעָה, וְשִׁנְאֵי צְדִיק יֶאֱשָׁמוּ: פּוֹדָה יי נֶפֶשׁ עַבְדּוֹ, וְלֹא יֶאֱשָׁמוּ כָּל הַחֲסִים בּוֹ:

פרק קמ"ה

תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוּמֵמֶךָ אֱלֹקֵי הַמַּלְךְ, וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ, וְאַהֲלִלָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יי וּמַהֲלֵל מְאֹד, וְלִגְדַלְתּוֹ אֵין חֶקֶר: דָּוִד לְדָוִד יִשְׁבַּח מֵעַשְׂיָךְ, וּגְבוּרַתֶיךָ יִגִּידוּ: הִדָּר כְּבוֹד הַיּוֹדֶךָ, וְדַבְּרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: וְעִזּוֹ נִוְרָאֵתֶיךָ יֹאמְרוּ, וּגְדוּלַתֶךָ וּגְדוּלוֹתֶךָ אֲסַפְּרָנָה: זָכַר רַב טוֹבֶךָ יִבְיָעוּ, וְצַדִּיקֶיךָ יִרְנְנוּ: חֲנוּן וְרַחוּם יי, אֲרַךְ אַפִּים וּגְדֹל חֶסֶד: טוֹב יי לְכָל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יי כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחֲסִידֶיךָ יִבְרַכּוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ, וּגְבוּרַתֶךָ יִדְבְּרוּ: לְהוֹדִיעַ לְבַנְיָהּ הָאָדָם גְּבוּרַתּוֹ, וּכְבוֹד הִדָּר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל עַלְמִים, וּמִמְשַׁלְתֶךָ בְּכָל דָּוִד וְדָר: סוֹמֵךְ יי לְכָל הַנִּפְלִים, וְזוֹקֵף לְכָל הַכַּפּוּפִים: עֵינַי כָּל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֵת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: פּוֹתַח אֵת יָדֶךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן: צְדִיק יי בְּכָל דְּרָכָיו, וְחֲסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קְרוֹב יי לְכָל קְרָאִיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה, וְאֵת שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יי אֵת כָּל אֲהַבָּיו, וְאֵת כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד: תְּהִלָּתְךָ יי יִדְבֵר פִּי, וַיְבָרֶךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קְדֹשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

כח המילים והדיבור משנה את סדרי הטבע ופועל פעולות עצומות

כח הדיבור וכח המילים הוא עצום ביותר. ובמיוחד מילים של קודש ובמיוחד מילים אשר נכתבו ברוח הקודש על ידי דוד מלך ישראל חי וקיים - מזמורי התהלים.

ידוע השבח העצום כאשר אומרים "תהלים" לכבוד ה' יתברך. "התהלים" עושים המון נחת רוח לאבינו שבשמים, אפילו יותר מן הקורבנות, ואפילו יותר מן הקורבן המשובח ביותר: יותר משור פר מקרין מפריס, "אַהֲלִלָה שֵׁם אֱלֹקִים בְּשִׁיר, וְאַגְדִּלְנוּ בְּתוֹדָה, וְתִיטֵב לֵינִי מְשׁוֹר פֶּר מִקְרִין מִפְּרִיס" (תהלים ס"ט, ל"א-ל"ב).

אמירת ה"תהלים" שמשבח ומהלל לה' יתברך, נחשבת כאילו הקריב קורבן בבית המקדש. כל כך חשוב להודות לה' יתברך על הכל, על החיים

אשר נתן לנו, על כל נשימה ונשימה שאנו נושמים (וזה לא ברור מאליו), על היכולת לראות בעיניים, לאכול, ללכת, לדבר... על כל אשר נתן לנו, על כל הבריאה שברא לכבודנו... חשוב שתהא לאדם הכרת הטוב למלך העולם, הטוב והמיטיב לנו ברחמיו. ההודיה לה' יתברך חשובה ביותר ופועלת פעולות עצומות בשמים, מובא במדרש ויקרא רבה כ"ז, י"ב: לעתיד לבוא כל הקורבנות בטלין וקורבן תודה אינו בטל לעולם.

ידוע שהזכרת שם האדם לפי אותיות שמו כפי המובא בתהלים מזמור קי"ט, יכול לפעול פעולות עצומות בשמים ולבטל גזרות ולהעלות את נשמת האדם בעולם הזה, ואחרי 120 שנה גם בעולם הבא. זו אחת הסיבות אשר קוראים מזמור זה עם אותיות שמו של האדם - עבור החולים, ולהבדיל עבור הנפטרים באזכרה וכו', כדי להכרית את המקטרגים עליו, ועל כל ישראל. כח הדיבור: כח התפילה, התורה, הקדושה, הברכות, מזמורי התהלים... יכול לעורר רחמי שמים על הפרט והכלל ולבטל גזרות על הפרט והכלל.

מילים טובות – בונות, מילים לא טובות - מחריבות

מילים טובות בונות בעולם הזה ובעולמות העליונים, מילים לא טובות הורסות ומחריבות בכל העולמות: בעולם הזה ובעולמות העליונים. לכל מילה בתהלים יש כח עצום, מעלות עליונות וסגולות רבות להגן על האדם מכל רע. אמירת התהלים פועלת פעולות עצומות בשמים ובארץ עבור מי שאומר תהלים, עבור כל משפחתו ועבור כלל ישראל.

לדיבור יש כח רוחני עצום. כמה חיוני לחשוב לפני שמדברים! לפני כל מילה אשר מוציאים מהפה! מילים היוצאות מהפה ממשיכות להדהד בעולמות העליונים, ואנחנו לא שומעים כיון שאנו מוגבלים בתוך הגוף הגשמי. עצמים גשמיים אפשר לשנות, לדוגמא: שולחן, ניתן לצבוע בצבע אחר, להקטין, להגדיל, לנסר, לקצר את הרגליים וכו'. אך המילים הן רוחניות, ואת המילים היוצאות מהפה אי אפשר לשנות יותר לעולם, אי אפשר להתחרט שאמרנו או להחזיר לפה...

כמה חשוב שהאדם ינהיג את עצמו בדיבורים נקיים, טובים וקדושים, וימנע מכל דיבור שאינו קדוש. שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, לפעמים מילה אחת הנאמרת "לא במקום" יכולה לגרום לכעסים, מריבות קשות, שינאה וריחוק, ולפעמים אפילו לשפיכות דמים חס וחלילה. החיים והמוות ביד הלשון!

כאשר נשמת האדם אשר דיבר לשון הרע על אחרים, מגיעה לעולם העליון, היא מגלה שלא נזקפים לזכותה המצוות אשר קיימה בעולם הזה. כל מצוותיו של מספֵר לשון הרע עוברים לזכותם של מי שסיפר עליהם לשון הרע, אשר למרבה הפתעתם הם מגלים שלזכותם עומדות מצוות אשר לא קיימו כלל.

אחרי 120 שנה, כאשר נשמת האדם מגיעה לעולם העליון, הוא רואה את הנזקים העצומים אשר גרם בכח המילים הלא טובות אשר הוציא מפיו, לשון הרע וכו'. הוא כל כך עצוב ומצטער, אך כבר אין באפשרותו לתקן את הקלקולים. לעומת זאת, אם דיבר דיבורים נקיים, טובים וקדושים, דברי תורה, תפילה, תהלים... הוא זוכה לראות את האוצרות הרוחניים אשר הצליח לבנות בעולמות העליונים.

מילים נקיות, טובות, מילים של קדושה, של התהלים שאמר דוד המלך ברוח הקודש - פועלים ישועות, מגרשים את המקטרגים. כמו המזמור "יושב בסתר עליון" וכו', שאומרים לפני השינה ולהבדיל בעת הלוויה כדי לגרש את המקטרגים והמזיקים.

כאשר האדם ישן הנשמה עולה לשמים למסור דין וחשבון לפני בורא העולם על כל מעשיה ודיבוריה במשך כל היום. כאשר הנשמה יוצאת מהגוף ועולה לשמים, היא נתקלת בכיתות של מזיקים ומלאכי חבלה. אמירת "שמע" שעל המיטה ו"יושב בסתר עליון" וכו', מאפשרים לנשמה הגנות, ועולה לשמים ללא הפרעות ושָׁבָה בבוקר לגוף ללא הפרעות. וכמובן כאשר האדם נפטר כח הדיבור, הקדושה, פרקי התהלים, אמירת "שמע" וכו' מהוים כמעין "מעלית" ומעלים את הנשמה מְהֵרָה וגבוה וללא הפרעות.

בסבא ק' ע"ב המובא בספר "נפש החיים" נאמר: אפילו הבל הפה מקום ומעמד יש לו, והקדוש-ברוך-הוא עושה ממנו מה שעושה, ואפילו מילה של אדם, ואפילו קול אינס לריק, ומקום ומעמד להם לכולם... כל מילה ומילה שהאדם מוציא מפיו, עולה למעלה ובוקעת רקיעים ונכנסת למקום... ועומדת במקום...

ובזוהר הקדוש פרשת אמור ק"ה, א' מובא: כי אין לך מילה ומילה... ומי שמוציא דיבור קדוש מפיו, דיבור של תורה, נעשה ממנו קול ועולה למעלה ומתעוררים קדושי מלך העליון, ומתעטרים בראשו ואז נמצא שמחה למעלה ולמטה.

העולם נברא במאמר ה' - בכח הדיבור

במאמר ה' נברא כל העולם - העולם נברא בכח הדיבור והמילים. הקדוש-ברוך הוא אמר, "ויאמר אלקים" ... והעולם נברא - "ויהי כן" ... בבראשית פרק א' מובא:

ויאמר אלקים: יהי אור - ויהי אור...

ויאמר אלקים: יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים... ויהי כן...

ויאמר אלקים: יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה - ויהי כן...

ויאמר אלקים: תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ - ויהי כן...

ויאמר אלקים: יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולקמים וישנים. והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ - ויהי כן...

ויאמר אלקים: ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים...

ויאמר אלקים: תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה - ויהי כן...

שמים וארץ נבראו בשם מ"ב

בשם מ"ב נבראו שמים וארץ, בכח הדיבור והאותיות. ואסור לבטא את מ"ב (42) האותיות!

42 האותיות בהן נבראו שמים וארץ (אסור לבטא): (אבג יתץ), (קרע שטף), (נגד יכש), (בטר צתג), (חקב טנע), (יגל פזק), (שקו צית).

לגבי שם מ"ב המורכב משש אותיות, מובא בספר השל"ה הקדוש, מסכת פסחים, פרק נר מצוה, נח: כתב רבי שמעון בר יוחאי ע"ה, שכל שם שיש בו שש אותיות - הוא נגד שש כנפים שבשרפים. ועל זה נאמר בישעיהו פרק ו': "שש כנפים יש כנפים לאחד". ואמר ששם זה טוב להזכירו בלילה קודם שנתו, וכן האדם סמוך לפטירתו, כי על ידי כנפים אלה כתוב בישעיהו: "בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף". בשתיים - יכסה פניו, ובשתיים - יכסה רגליו, ובשתיים - יעופף הנשמה למעלה, ותזכה להינצל ממלאכי חבלה ומכל מזיקין, ותזכה לחיי עולם

הבא. כשמתפללים תפילה זו משגיחים באלו הששה שמות הכתובים מהצד, אבל חס וחלילה לאומרם.

וקבלתי שהמשמרים את המת ויושבים סביבו מרגע המיתה עד שיכוסה בעפר בתוך הקבר, ישבו בתכיפות סביבו בחוזק, שלא יכנס אויר חיצוני ביניהם, והם יזכירו תמיד זו התפילה (שם מ"ב) בלי הנחת רגע, ולא ימעיט אפילו אלף פעמים:

אָנָּא	בְּכַח,	גְּדֻלַּת	יְמִינָךְ,	תַּתִּיר	צְרוּרָה.	(אב"ג	ית"ץ)
קָבֵל	רְנַת,	עֲמָךְ.	שְׁגָבְנוּ,	טְהַרְנוּ	נֹרָא.	(קר"ע	שט"ן)
נָא	גְבוּר,	דּוֹרְשֵׁי	יְחוּדָךְ,	כְּבֹבֶת	שְׁמָרִם	(נג"ד	יכ"ש)
בְּרַכִּים	טְהַרִם,	רַחֲמֵי	צְדָקָתְךָ,	תַּמִּיד	גְּמִלִם.	(בט"ר	צת"ג)
חֲסִין	קְדוּשָׁ,	בְּרוּב	טוֹבָךְ,	נְהַל	עֲדָתְךָ.	(חק"ב	טנ"ע)
יְחִיד	גְּאָה,	לְעַמְּךָ	פְּנֵה,	זוֹכְרֵי	קְדוּשָׁתְךָ.	(יג"ל	פז"ק)
שׁוֹעֲתָנוּ	קָבֵל,	וּשְׁמַע	צַעֲקוֹתֵנוּ,	יּוֹדַעַ	תַּעֲלוּמוֹת.	(שק"ו	צי"ת)

כל העולם עומד על כח הדיבור

על כח לימוד התורה

על שלושה דברים העולם עומד:

על התורה - על כח הדיבור, שבכח הדיבור לומדים תורה. רבי חיים מוולוג'ין תלמידו של הגאון מוילנא כתב בספרו "נפש החיים": שאם העולם היה פנוי אפילו לרגע אחד מלימוד התורה, מיד היו נחרבים כל העולמות כולם, כל העולמות העליונים והתחתונים. כח התורה - כח הדיבור דקדושה מחזיק את כל העולמות, למילים יש כח עצום ביותר!

ועל העבודה - עבודת הקורבנות וכיום זו התפילה - בכח הדיבור - מתפללים. בזמן שבית המקדש היה קיים, כל העולם עמד והתקיים על עבודת הקורבנות בבית המקדש, שהיו מכפרים על כל עוונותיהם של ישראל. לא היה יהודי או יהודיה מישראל שהלכו לישון ועוונם בידם. משחרב בית המקדש, העולם עומד על העבודה - כלומר על התפילה לה' יתברך, עבודה שבלב. איזו היא עבודה שבלב? - זוהי תפילה, כח הדיבור.

ועל גמילות חסדים - שאפשר כמובן לעזור ולעודד גם בכח הדיבור ובכל עזרה שהיא: צדקה, נדיבות לב, הלואה ללא ריבית, ביקור חולים וסיוע להם ולמשפחותיהם, סיוע לעניים, ליתומים ועוד...

כח הדיבור באמירת "קדיש", "פיטום הקטורת"...

ידוע הכח העצום של אמירת ה"קדיש" (הנאמר בכח הדיבור) לבטל גזרות ומקטרגים מעל כל עם ישראל, בפרט ובכלל, ואפילו להוציא את הרשעים מן הגיהנום.

ידוע המעשה על רבי עקיבא שפגש אדם ממהר ועל גבו מטען עצים. שאלו רבי עקיבא: מדוע הוא ממהר? ומהו מטען העצים שעל גבו? אמר לו: שהוא אדם מת, וממהר כיון שהמזיקים אינם מניחים לו, ובכל יום גוזרים עליו לחטוב עצים ובהם שורפים אותו. אמר לו: מה תקנתך? אמר לו: אין תקנה, אבל אם היה לו בן שהיה עומד בציבור ואומר "קדיש" והציבור עונים אחריו: "אמן, יהא שמיא רבא מברך"... היו מוציאים אותו מן הגיהנום. שאלו רבי עקיבא: האם הניח בן? אמר לו: שהשאיר אשה מעוברת במקום פלוני.

הגיע רבי עקיבא למקום הפלוני ומצא את הבן אשר היה רשע כאביו... ואפילו ברית מילה לא עשו לו. הכניסו לבריתו של אברהם אבינו, הושיבו ולימדו תורה. זכה הילד ללמוד תורה ולקיים מצוות ולהתפלל. העמידו רבי עקיבא בבית הכנסת להתפלל בציבור ולומר "קדיש", וכולם ענו אחרי ה"קדיש". באותו לילה, כאשר עלה רבי עקיבא על משכבו, בא אליו הנפטר בחלום ואמר לו: תנוח דעתך בגן עדן רבי עקיבא, שהצלת אותי מדינה של גיהנום, על ידי שבני אמר עלי "קדיש" הוציאוני מהגיהנום והכניסוני לגן עדן.

ידוע הכח העצום שיש **לאמירת השבח הגדול לה'**: "נשמת כל חי" לביטול גזרות, לישועות רבות וגדולות וכו', לרפואה שלמה, לזיווג, לזרע של קיימא וכו'.

ידוע **כח הברכות** (בכח הדיבור כמובן) להוציא ניצוצות קדושה מן המזון ולתקן נשמות המגולגלות במזון.

ידוע **כח קריאת "שמע"** אשר המגן על היהודי מפני המזיקים, ושומר עליו במשך כל היום. קריאת "שמע" שעל המיטה שומרת מפני המזיקים ובוראת מלאכי שמירה על היהודי הישן בלילה, לפי האר"י הקדוש: בכל פעם שאומר קריאת "שמע" שעל המיטה הורג 1125 משחיתים ומלאכי חבלה.

ידוע כח אמירת "פיטום הקטורת" על כל צרה וגזרה שלא תבוא. מובא בזוהר פרשת ויקהל: שכל אדם המסתכל וקורא בכל יום מעשה הקטורת, על ידי זה ניצול מכל מיני דברים רעים וכישופים שבעולם. ומכל מיני פגעים והרהורים רעים, ומדין רע ומיתה, ולא ינוק במשך כל אותו היום...

ואמר רבי שמעון בר יוחאי זיע"א: אם היו יודעים הבני אדם ערכה העליון של מעשה הקטרת הקטורת לפני הקדוש-ברוך-הוא, היו לוקחים כל מילה ומילה ממנה, ועושים ממנה עטרה על ראשם ככתר זהב. ומי שמשתדל במעשה הקטורת צריך להסתכל בו, ואם יכוון בהקטורת בכל יום, יש לו חלק בעולם הבא והעולם הזה. ובעבור זה מסלק מיתה ממנו ומהעולם כולו, וינצל מכל דינין שבעולם הזה ומצדדים רעים, ומדינה של גיהנום ומדינה של מלכות אחרת. ומובא בספר "מעיל צדקה" שה"קטורת" מעשיר, ומובטח לו שתהא פרנסתו ברווח.

וידוע המעשה המובא בזוהר על רבי אחא שהלך לכפר טרשא, וידעו שאדם גדול הגיע ובאו לפניו ואמרו לו: שכבר שבעה ימים שהתחילה המגפה בעיר וכל יום מתגברת יותר. אמר להם: נלך לבית כנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש-ברוך-הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו לו על כמה אנשים שמתו וכמה שנוטים למות. אמר להם: השעה דוחקת, הפרישו מכם 40 אנשים צדיקים: 10 אנשים יעמדו בכל אחת מ-4 זוויות העיר, ותאמרו ברצון ובכוונת נפשיכם ענייני קטורת הסמים...

ויאמרו פיטום הקטורת ונעצרה המגפה. והחזירם בתשובה, והחליפו שם העיר למתא מחסיא, על שם שהקדוש-ברוך-הוא חס עליהם.

כח הנדר, השבועה, הקללה...

כח הדיבור עצום וכל מילה פועלת פעולות עצומות, ובמיוחד הזכרת שם ה' הקדוש. ידוע כמה חמור כח הקללה וכח השבועה, והנדר - חמור יותר מן הקללה (כח הדיבור), עד כדי כך שבזמן שבית המקדש היה קיים, כאשר הכהן הגדול היה מכפר על כלל ישראל ביום הכיפורים ומשלח את השעיר לעזאזל, היו מתכפרים כל עוונותיהם של ישראל, פרט - לעוון הנדר והשבועה שלא היה יכול להתכפר.

למילה יש כח עצום ולכן השבועה והנדר והקללה כל כך חמורים, ויכולים לפגוע קשה בנשבע, בנודר, במקולל, אך גם במקלל. כאשר האדם חס וחלילה מקלל, באותו רגע נפתחים בשמים ה"ספרים" ובודקים את

המקלל, האם אין בידיו חטאים? ואם יש (ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא), הוא נענש על חטאיו. אך אם מלכתחילה לא היה מקלל, לא היו פותחים את "ספריו" וכמובן שלא היה נענש. גם את "ספריו" של המקולל פותחים ובודקים: האם הקללה יכולה לחול עליו? ולפעמים הקללה חוזרת למקלל וחלה רק על המקלל.

ומובא ב"ילקוט מעם לועז" פרשת יתרו, מעשה נורא באשה שנשבעה על האמת וקברה שלושה בנים ה' ישמור: בוקר אחד הגיעה האשה לאפות בתנור שכנתה והיו עמה שלושה דינרי זהב קשורים במטפחת. תוך כדי הלישה היא לשה בטעות גם את דינרי הזהב אשר נתן לה בעלה, ושכחו מהעניין. כאשר הגיע בעלה בערב ושאל: היכן דינרי הזהב? נכנסה אל שכנתה ושאלה: האם ראתה את הדינרים שהביאה כאשר באה אליה בבוקר לאפות את הלחם? השכנה נשבעה שתקבור את בנה ה' ישמור, אם היא יודעת מהדינרים. ומת לה בן אחד, וכך חזרה ונשבעה שוב ושוב (והסתבר אח"כ שנשבעה על האמת כיון שהמטבעות נמצאו בתוך הפת, והתגלו כאשר השכנה בעלת הדינרים בצעה את הפת). אך בשל כך שהיה פיה ריקן לשבועה, מתו לה שלושה בנים ה' ישמור. רואים כאן כמה יש להיזהר בדיבור ומה כח הדיבור!

כל מצווה בעולם הזה בוראת לאדם מלאך טוב - סגור, אפילו מצווה הנעשית בכח הדיבור כמו קידוש, תפילה, קריאת תהלים, ברכה לפני האכילה וכו' בוראת לאדם מלאך טוב. וכל עבירה בעולם הזה בוראת לאדם מלאך רע - קטגור, אפילו עבירה הנעשית בכח הדיבור כמו קללה ה' ישמור.

"רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת קוֹנֶה לוֹ פְּרָקְלִיט אֶחָד, וְהַעוֹבֵר עַל אַחַת קוֹנֶה לוֹ קְטָגוֹר אֶחָד. וְתִשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים פְּתָרִים בְּפָנָי הַפּוֹרְעָנוֹת" (פרקי אבות ד', י"ג).

כמה חמור להזכיר שם ה' לשווא!

ידוע כמה חמור להזכיר את שם ה' לשווא. בעשרת הדיברות נאמר: "לא תשא את שם יי אלקיך לשווא, כי לא ינקה יי את אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא" (שמות כ', ז').

בספר "מעולפת ספירים" אות נ"ו מובא: ...כשהקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם, שם על פי-התהום צרור אחד ושמו יתברך חקוק עליו, והטביעו בתוך התהום כדי שלא יציפו המים את כל העולם, ועוד היום הוא שם...

ובשעה שהאדם נשבע לשקר - אותו צרור (אשר שם ה' חקוק עליו) עולה לקבל אותו שקר. והמים הולכים ושטים, ואותיות הצרור פורחות בתוך האותיות לתהומות, ורוצים המים לכסות את העולם. עד שרומז הקדוש-ברוך הוא לממונה אחר, הממונה על ע' מפתחות בסוד שם המפורש הקדוש, וחוזר והולך אצל הצרור וחוקק בו השם כבראשונה.

בכח הדיבור סתם דוד המלך את פי התהום

במדרש דברים רבה ב', כ"ז ובגמרא מובא: שדוד המלך בנה את יסודות בית המקדש, וחפר 1500 אמה (750 מטר עומק) כדי לעמוד על תשתית הארץ, וכיון שחפר פגע בתהום ועלה התהום וביקש להציף את כל העולם. וידע אחיתופל את הסוד ואמר מה שאמר והעמידו, וירד התהום 16,000 אמה ונסתם בחרס. ראה דוד המלך שירד התהום יותר מדי, אמר: התהום כמה שהוא סמוך לפני האדמה יותר הוא משקה אותה יותר. אמר 15 "שיר המעלות" ובכח אמירת המזמורים העלה דוד המלך את התהום 15 אלף אמה, והעמידו באלף אמה סמוך לפני האדמה.

שימוש בכח הדיבור - לשינוי הטבע

ידוע על קבלה מעשית ושימוש בשמות קודש, כלומר: בכח הדיבור, אשר יכולים להפוך ולשנות את הטבע ואת המציאות. ידוע על תְּנָאִים אשר יכלו להחיות מתים, להפוך אנשים ל"גל של עצמות", לגרום לצמיחה פתאומית של ירקות, למלא גבעה בדינרי זהב, ליצור "גולם", לגרום ל"קפיצות דרך" כמו המובא בזוהר על החיגר שאמר שם בעל 42 אותיות והקפיץ את שני החכמים 500 פרסה ברגע אחד ומצאו את עצמם כהרף עין בפתח מערה ועוד. להלן דוגמאות מדהימות מן המקורות הקדושים, המדגימות את הכח והעוצמה שיש לדיבור (לחיוב ולשלילה).

בכח הדיבור והתפילה ירדה אבן טובה מן השמים

במדרש רבה, שמות נ"ב מובא: מעשה ברבי שמעון בן חלפתא, אשר הגיע ערב שבת ולא היה לו ממה להתפרנס. יצא רבי שמעון מחוץ לעיר והתפלל לפני ה'. והנה ראה יד מושיטה לו מרגלית אחת (אבן טובה). הוא שמח מאוד ובמהירות קנה את צורכי השבת וחזר לביתו. אמרה לו אשתו: מהיכן המצרכים שהבאת לשבת? אמר לה: ממה שפירנס הקדוש-ברוך-הוא. אמרה לו: איני טועמת כלום עד שתאמר לי מהיכן הם. אמר לה: התפללתי לפני הקדוש-ברוך-הוא ונתן לי מן השמים. אמרה לו: רוצה אתה שתהא חופתך בעולם הבא חסרה משל חברך מרגלית אחת? אמר לה: מה אעשה? אמרה לו: לך החזר הדינרים לבעליהם והמרגלית לבעליה. הלך רבי שמעון והחזיר. כיון שפשט את ידו להחזירה, מיד ירד המלאך ונטלה.

בכח הדיבור והתפילה קיבלו רגל משולחן זהב

במסכת תענית כ"ה, ה' מסופר על העוני הרב בביתו של רבי חנינא בן דוסא, עד שמרוב בושה היתה אשתו מטילה אוד עשן בתנור. ושכנתם הרעה נכנסה לשאול מה היא אופה, ביודעה שאין כלום בתנור. והנה נעשה נס ומצאה השכנה את התנור בבית רבי חנינא מלא כיכרות לחם.

אמרה לו אשתו של רבי חנינא בן דוסא: עד אימתי אנו מצטערים כל כך? אמר לה: מה נעשה? אמרה לו: בְּקֶשׁ רחמים שיתנו לך דבר מן הטובה הגנוזה לצדיקים לעתיד לבוא. התפלל, ויצאה כמין פיסת-יד ונתנה לו רגל אחת של שולחן זהב.

ראה רבי חנינא בחלומו: והנה כל הצדיקים אוכלים על שולחן זהב של שלוש רגלים והוא ואשתו על שולחן של שתי רגלים. אמר לה: נוח לך שכל הצדיקים יאכלו על שולחן של שלוש רגליים, ואנו נאכל על שולחן שניטלה אחת מרגליו? אמרה לו: ומה נעשה? התפלל ויטלנה ממך. התפלל ונטלה.

בכח הדיבור והתפילה - החייה את אשתו

במסכת כתובות ס"ב, ב' מסופר על רבי חנינא בן חכינאי, אשר עזב את ביתו והלך ללמוד תורה במשך 12 שנים. כאשר חזר, נכנס לביתו באופן פתאומי וללא הודעה מראש על בואו. אשתו, אשר ידעה שבעלה לומד תורה במקום רחוק התרגלה לכך, והיתה עסוקה בענייני הבית ובניפוי הקמח, הרימה לפתע את עיניה והנה היא רואה את בעלה. מרוב התרגשות למראה בעלה פרחת נשמתה ומתה. התפלל רבי חנינא ואמר: ריבונו של עולם! זה שכרה לאחר שנים כה רבות שהמתנה ליי? ביקש עליה רחמים ושהב לרחמים. ("אוצרות אחרית הימים", הרב יהודה חיון)

בכח הדיבור והתפילה - חזר רבי זירא לחיים

במסכת מגילה ז', א' מסופר על רבה ורבי זירא אשר עשו סעודת פורים בצוותא והשתכרו. תוך כדי שכרות קם רבה ושחט את רבי זירא.

למחרת כאשר התפקח רבה מהיין וראה את אשר עשה, עמד רבה התפלל (כח הדיבור) וביקש רחמים על רבי זירא והחייה אותו.

בכח הדיבור והתפילה - חזר רב כהנא לחיים

במסכת בבא קמא קי"ז, א-ב, מסופר על רב כהנא שברח מבבל לארץ ישראל. בראות ריש לקיש את רב כהנא, ניגש לרבי יוחנן ואמר לו: ארי עלה מבבל. לקח רבי יוחנן את רב כהנא והושיבו בשורה הראשונה לפניו. אך כיון שרב כהנא שתק ולא הראה את כוחו בתורה, הורידוהו משורה לשורה, עד שישב בשורה השביעית והאחרונה. לאחר מכן, עמד רב כהנא והקשה לרבי יוחנן קושיות שלא ידע להשיב עליהן, עד שחזר למקומו בשורה הראשונה. רבי יוחנן היה יושב על שבעה כרים, ועל כל שאלה שרבי יוחנן לא ידע להשיב, השמיטו מתחתיו כר אחד, עד שרבי יוחנן ישב על הקרקע.

הרים רבי יוחנן את ריסי עיניו והסתכל על רב כהנא. מאחר שנדמה היה לרבי יוחנן שרב כהנא מחייך על כשלונו, חלשה דעתו ופרחה נשמתו של

רב כהנא. למחרת, התברר לרבי יוחנן כי רב כהנא לא חייד עליו כלל, אלא שכך נראים פניו תמיד כאילו מחייכות. הלך רבי יוחנן אל המערה בה הטמינו את רב כהנא, התפלל וביקש עליו רחמים (כח הדיבור) והחייה אותו.

בכח הדיבור של רשב"י התמלאה הבקעה דינרי זהב

אחד מתלמידי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, נסע לחוץ לארץ וחזר ארצה לאחר תקופה מסויימת עם עושר גדול. התלמידים אשר ראו את עשירותו התקנאו בו ורצו גם הם לנסוע לחוץ לארץ.

הוציאם רבי שמעון בר יוחאי לבקעה אחת הסמוכה למירון, התפלל ואמר: בקעה, בקעה, התמלאי דינרי זהב! מיד החלו לבצבץ דינרי זהב בבקעה, וכל הבקעה התמלאה דינרי זהב. אמר רבי שמעון לתלמידיו: אם הנכם מבקשים להתעשר, הרי לכם כאן הזהב, קחו כאוות נפשכם. אך דעו, כי כל הלוקח כעת נוטל הוא את חלקו בעולם הבא, שאין שכר התורה אלא לעולם הבא. (ספר רבי שמעון בר יוחאי, יוסף יצחק דייטש)

בכח הדיבור ולימוד התורה נשרפו עופות השמים

במסכת סוכה כ"ח מובא: אמרו על יונתן בן עוזיאל, שבשעה שהיה יושב ועוסק בתורה, כל עוף שפורח עליו מיד נשרף. ויש המפרשים שכל מלאך שהיה מעופף שם בשעה שעסק בתורה, היה הופך לשרף.

בכח הדיבור של רבי אליעזר - צמחו קישואים

בספר חדושי אגדות, חלק שלישי עמוד קס"ז על מסכת סנהדרין מובא : כשחלה רבי אליעזר נכנסו רבי עקיבא וחביריו לבקרו... אמר... שאני שונה 300 הלכות בבהרת... ולא עוד אלא שאני שונה... 3,000 הלכות בנטיעת קישואין. ולא היה אדם שואלני בהם דבר מעולם, חוץ מעקיבא בן יוסף. פעם אחת אני והוא (רבי עקיבא) מהלכין היינו בדרך, אמר לי : רבי... אמרתי : דבר אחד - וניתמלאה כל השדה קישואים... אמרתי : דבר אחד - ונתקבצו כולן למקום אחד...

ועושה אותם איילים וצבאים

במסכת סנהדרין פ"ז, ה"ג מובא : אמר רבי יהושע בן חנניה : יכול אני ליטול קישואים ואבטיחים ועושה אותם איילים וצבאים, והללו מולידים איילים וצבאים. (הכל כמובן בכח הדיבור והמילים הקדושות של התורה).

בכח הדיבור - צמחו תאנים

במסכת תענית מובא : יום אחד שכר רבי יוסי פועלים שיעשו עבודה בשדה. שהה רבי יוסי ולא הביא לפועלים לשדה לחם לאכול, והם היו סוברים שיביא להם לחם. אמרו הפועלים : רעבים אנחנו. היו יושבים תחת אילן תאנים. אמר בנו של רבי יוסי : תאנה, תאנה, הוציאי פירותיך ויאכלו פועלים של אבי! הוציאו התאנים את פריים ואכלו הפועלים.

בתוך כך בא אביו רבי יוסי, אמר אל הפועלים : אל תחשדו אותי שלא הבאתי לכם מזונות עד עכשיו, כי טרחת בדבר מצווה, לכן אחרתי עד כעת. אמרו לו הפועלים : הקדוש-ברוך-הוא ישיעך כמו שבנך השביע אותנו. אמר להם : מאין היה לו ליתן לכם לאכול? סיפרו לו את מה שעשה בנו. אמר רבי יוסי לבנו : בני, אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה את פירותיה
שלא
בזמנה...

בכח הדיבור והתפילה - התרפאו האילמים

במסכת חגיגה ג' מובא : שני אילמים היו בשכונתו של רבי (רבי יהודה הנשיא), וכל אימת שהיה רבי נכנס לבית המדרש היו נכנסים אף הם ויושבים

לפניו, ומנענעים בראשיהם ומרחשים בשפתותיהם. התפלל רבי וביקש עליהם רחמים ונתרפאו, ונימצא שהיו יודעים הלכה וספרא וספרי תוספתא וכל התלמוד.

בכח הדיבור והתחינות הבריא בנו של רבי יוחנן

במסכת ברכות מובא: מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו וביקש עליו רחמים ויחיה...

כח הדיבור - גרם למיתה

במסכת בבא בתרא מובא: ישב רבי יוחנן ודרש: עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהן שלושים על שלושים, וחוקק בהם עשרים על עשרים ומעמידם בשערי ירושלים. ליגלג עליו אותו תלמיד: וכי היאך יתכן אבנים יקרות בגודל כזה? הלא אנו בגודל ביצה לא מוצאים?

לימים שקעה ספינתו של התלמיד בים, וירד למעמקים, וראה מלאכי השרת מנסרים אבנים טובות ומרגליות שהם שלושים על שלושים וחוקק בהם עשרים על עשרים. שאל אותם: למה אלה? אמרו לו: שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים. בא אותו תלמיד לפני רבי יוחנן וסיפר את אשר ראה. אמר לו: לא ראית - לא האמנת? מלגלג אתה על דברי חכמים? נתן בו את עיניו ונעשה גל של עצמות.

בכח הדיבור - שבה אל עפרה

במסכת תענית מובא : לרבי יוסי היתה בת יפת תואר. יום אחד ראה איש אחד סותר את גדר העצים כדי להסתכל דרך הנקב ביופיה של בתו. אמר לו רבי יוסי : מה זאת שאתה מסתכל כאן כעת? אמר לו : רבי, אם לא זכיתי ליקח אותה לאשתי, וכי לא אזכה על כל פנים לראותה?

אמר לה : בתי את מצערת לאנשים, מפני שאת יפת תואר יצרם מתגבר עליהם. לכן שובי לך אל עפרך ואל יכשלו בך בני אדם. נתן בה את עיניו ועשאה גל של עצמות.

בכח הדיבור והאותיות - נברא עגל טוב

במסכת סנהדרין מובא : רבי חנינא ורבי הושעיא היו יושבים... ועוסקים בספר יצירה, וממילא נברא להם עגל טוב (כלומר : עגל שהיה גדול וטוב למאכל), שהיו מצרפין אותיות השם שבהם נברא העולם. ואכלו את העגל.

בכח הדיבור נפתחה מערת רבי שמעון בר יוחאי

במסכת בבא מציעא מובא : ...יום אחד בערב יום הכיפורים היו העולם טרודים בהכנת סעודה למוצאי יום הכיפורים, הלכו הרבנים ולקחו את רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי מן העליה, והביאו אותו (את רבי אלעזר שנפטר) אל המערה שהיה מונח שם אביו כדי לקוברו עם אביו. והנה מצאו נחש אחת שהיה מקיף את המערה כמו גלגל, וזנבו אצל פיו. אמרו לו : נחש, נחש, פתח פידך ותרחיב זנבך מעל פידך, כדי ליתן מקום שיכנס בן אצל אביו (כדי שיוכלו לקבור את רבי אלעזר ליד אביו - רבי שמעון בר יוחאי), ופתח להם.

בכח הדיבור והתפילה - ירדו גשמים

בספר "ענף עץ אבות" של הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א מובא: מעשה שהיה עם הגאון הראשון לציון רבינו משה גלאנטי, שבשנה אחת היתה שנת בצורת, ונפש העם מתושבי ירושלים היתה מלאה דאגה. כמעט עבר כל החורף ולא נראה אפילו עב קטן בשמים. אין גשם ליבול ואין מים לשתיה, בורות המים בירושלים התרוקנו לגמרי.

הפחה שהיה איש רשע וצורר היהודים, שלח מכתב התראה לגאון רבי משה גלאנטי ראש הרבנים בירושלים, ובמכתבו הוא מאיים: שאם לא יתפללו היהודים על הגשם ויביאו גשמי ברכה תוך שלושה ימים, יגרש את כל היהודים מירושלים, כיון שבאשמת היהודים נסגרו ארובות השמים. היהודים המתפארים שהם עם נבחר לה' וקוראים לה' "אבינו", הנה כעת בזמן מצוקה יראו את כח תפילתם.

ראש הרבנים הכריז צום, וכל היהודים נאספו בבית הכנסת המרכזי ובכו והתחננו לצור ישראל שיוריד להם מטר. ויהי ביום השלישי בנטות השמש לערוב, ציוה הראשון לציון את כל הקהל ללכת עמו אל קברו של רבי שמעון הצדיק, להתפלל שם בעד הגשמים. הרב אמר לכולם ללבוש מעילי חורף ומגפיים גבוהים ולקחת מטריות, כיון שכאשר יחזרו מקבר רבי שמעון הצדיק, למרות השמש הזורחת והשמים הבהירים ירד גשם שוטף ורוח זלעפות. שמעו כולם בקולו של הרב.

כאשר יצאו משער שכם ראה אותם קצין המשטרה בנקודת תחנת המשטרה שם, כשכולם הולכים עם מעילי חורף ומטריות בידם, ולא היה יכול להתאפק מלצחוק. ויחר אפו על הרב שהלך בראש התהלכה, ויכה את הרב על הלחי, והרב לא שת לבו גם לזאת, וילך הלאה ופניו מועדות אל קבר רבי שמעון הצדיק.

ובהגיעו לשם, כרע הרב על ברכיו ואמר "סליחות" בדמעות שלישי, וכל הקהל נשאו קולם ויבכו על יד מצבת שמעון הצדיק. וכשסיימו את בקשותיהם ותחינותיהם והתחילו לחזור הביתה, פתאום התנשא רוח גדול וחזק מאוד, ותכלת הרקיע התכסתה בעבים, ואגלי מטר כבדים התחילו לרדת ממרומים. כל הקהל פתחו את המטריות מעל ראשם כדי להגן עליהם מזרם המטר. וכאשר הגיעו לתחנת המשטרה הסמוכה לשער שכם, יצא הקצין לקראתם ואמר: עתה ידעתי כי יש אלקים בישראל, בזכותכם באו הגשמים לרוות פני תבל. ויתנפל לפני הדום רגלי הרב, ויחל את פניו לסלוח לו על שהכלימו והרים ידו על הרב. והרב נענה לו ואמר: סלחתי כדבריך. ואז לקח הקצין את הרב על זרועותיו, וישאהו בכל הדרך עד שהגיע אל משכנו.

במשך שלושה ימים רצופים המטר לא חדל, וכל הישמעאלים והנוצרים הודו בפה מלא: כי בזכות היהודים ורבותיהם בא מטר העוז הזה, וכי תפילת היהודים ותחנוניהם רצויה בפני ה' יתברך. וביום הרביעי בא קצין המשטרה אל הרב וביקש להתגייר, ונשאר לשרתו כעבד בכל

בכח הדיבור - יצר רבא את ה"גולם"

בגמרא במסכת סנהדרין ס"ה מסופר על: רבא אשר ברא גולם בכח המילים מספר היצירה, ושלח את הגולם לרבי זירא. רבי זירא היה מדבר אל הגולם והגולם אינו עונה, כי לא היה בו כח הדיבור. אמר לו רבי זירא: מן החבורה אתה, שנבראת ע"י אחד החכמים, שוב לעפרך!

בכח הדיבור והאותיות יצר המהר"ל מפראג את ה"גולם"

הספר "נפלאות מהר"ל מפראג" אשר נכתב ע"י חתנו של המהר"ל מפראג הגאון מוהר"י כ"ץ, ומכתב המיוחס למהר"ל עצמו שנכתב לרב יעקב גינצברג מפרידברג, ונדפס ע"י ה"אמרי יוסף" מספינקא: הם המקורות היחידים המספרים לנו על יצירת הגולם על ידי המהר"ל, ובגוף ראשון.

"הנני להשיבו" כותב המהר"ל במכתב, "אם אמת ונכון הדבר שבראתי גברא כרבא, ואיך נשאתי בנפשי עוז לעשות פעולת ממש ולהשתמש ע"י צירופי שמות לברוא על ידן איזו בריאה בעולם הגשמי"... המכתב רומז למסופר בגמרא במסכת סנהדרין (ראה לע"ל), אך יש בהמשכו של המכתב דיון הלכתי הדרן במעמדו ההלכתי של ה"גולם" הזה. הן בדברים המיוחסים למהר"ל עצמו, והן בכתבים המיוחסים לחתנו, מופיע תיאור כמעט זהה לאופן יצירת הגולם, לתפקידו, לאופן סילוק נשמת החיים שהופחה בו. תאריך היצירה המדויק של הגולם מופיע גם הוא: כ' באדר שמ"ה, ואף מקומה מוזכר: על גדות הנהר הנקרא מלדווקא. וכן המאורעות שקדמו ליצירת הגולם.

במכתב מתואר הויכוח שהיה למהר"ל עם שלוש מאות הכמרים ובסופו, כשראה המהר"ל שלא יוכל לעמוד כנגד המתווכחים, עד כדי חשש לגירושו מפראג, צירף אליו עוד שניים מתלמידיו: חתנו ר' יצחק כ"ץ ור' יעקב ששון הלוי כנגד כח הרשעה.

פתק שנפל משמים בישר למהר"ל על פי אותיות האי"ב: "אתה בְּרָא גולם דְּבַק החומר ותגזור זדים חבל טורפי ישראל. ועיי צרופי שמות, נשלח המהר"ל לברוא את הגולם. בשעת בוקר מוקדמת, מתכנס בית הדין הכולל שלושה: כהן (ר"י כ"ץ), לוי (ר"ש הלוי) וישראל (המהר"ל), וביחד הם יוצרים את צורת הגולם מטיט אשר בגדת הנהר. הכהן - נקרא ראשון להקיף את הגולם מצד ימין, מרגליו ועד ראשו, תוך כדי אמירת צירופי אותיות שנמסרו לו ע"י המהר"ל. בשעת שבע ההקפות, מעיד ר' יצחק כי הגולם נתאדם כגחלת אש. אחריו - הקיפו ר' יעקב ששון, שבסיום הקפותיו נתכסה הגולם שערות וציפורניים, כאדם בן שלושים. ובסוף - הקיפו המהר"ל עצמו, ובגולם הופחה נשמת חיים.

כשבאו **הארבעה** אל העיר (הלכו שלושה וחזרו עם הגולם, וכעת הם ארבעה), סיפר המהר"ל כי האיש האילם נמצא בעיר והגיע ממרחקים, ועתה ישמש כשמש בית הדין. בטרם נכנסו העירה, השביע המהר"ל את הגולם כי נשמת ר' יוסף שידא המופיע בתלמוד נכנסה בו, והוא אינו רשאי להמיר את פקודתו של המהר"ל. בספר "נפלאות המהר"ל" מופיעים כמה וכמה מקרים בהם השתמשו בני ביתו של המהר"ל בגולם שלא לצורך גדול ונגרמה להם מפלה רבה ועוגמת נפש. לעומת זאת, מוזכרים המקרים שבהם שימש הגולם את המהר"ל כדי להטיל אימה ומורא על בני פראג, יהודים שמרדו או גויים להבדיל, אך איש לא ידע שגולם זה נברא על ידי המהר"ל עפר מן האדמה.

רק לאחר שהצליח המהר"ל לבטל את גזרת עלילות הדם, נוכח כי יותר אין צורך בגולם, וכדרך שברא אותו כך גנז אותו בעליית בית הכנסת בפראג.

על תהליך סילוקו של הגולם מעיד המכתב הנ"ל, ובו גם שקלא וטריא הלכתית הדנה בהיתר הגולם מטומאת מת, עד כדי כך שר' יצחק כ"ץ ישתתף בסילוקו, ויעמוד עליו בעת יציאת נשמתו. כמו כן נפסק: כי אין חייבים להתאבל עליו, ועל פי סברת המהר"ל: הוא לא יקום בתחיית המתים.

כשעלו בחצות הלילה המהר"ל ושני תלמידיו עם הגולם לעליית הגג, השביע המהר"ל את הגולם שלא ישנה כלום ממה שיצווה אותו. אחר כך פקד עליו לשכב, ובדרך הפוכה מזו שנברא, נסתלקה נשמתו. אחר כך ערמו עליו ר' יצחק ור' יעקב ששון את ה"שמות" שהיו גנוזים בעליית הגג, כך שלא נודע שמצוי שם גוש החומר ממנו היה עשוי הגולם.

עוד באותו יום הפיץ המהר"ל את השמועה כי "יוסילי הגולם" שכל כך נתחבב על אנשי פראג, בפשטות דרכיו ובצייתנותו המופלאה, קם לפתע ונעלם. מכיון שאיש לא היה קרובו, גם לא טרחו לחפש אחריו או להתאבל עליו (כך פסק המהר"ל) ומעשהו הפך למופת. בלי כל קשר כביכול,

אסר המהר"ל לגנוז שמות בעליית בית הכנסת, מחשש לשריפה. הוא אף פקד לנעול את עליית הגג, כדי שאיש לא יוכל לעלות לשם.

רק שניים ידעו מה היתה הסיבה האמיתית לאיסור זה, והם נצרו את הסוד.

מעשה ה"גולם" - מובא במלואו בספר "מדרש חזקיה"

לאחר עלילות דם רבות שהעלילו הנוצרים על היהודים בפראג, ולאחר מינוי הכומר טדיאוס שונא היהודים, עשה המהר"ל שאלת חלום: לדעת באיזה כח יוכל להילחם בכומר השונא?

המהר"ל קיבל בחלומו תשובה משמים, לפי סדר אותיות הא' ב': אתה ברא גולם דבק החומר ותגזור זדים חבל טורפי ישראל. בעשר מילים אלה ובכוחם אפשר ליצור גולם. את הסוד הזה מסר המהר"ל לחותנו: רבי יצחק כץ ולתלמידו הגדול: רבי יעקב ששון הלוי. ביקש שהדבר יהיה בסוד כמוס, ומסר להם כיצד להתנהג במשך שבעה ימים.

לילה אחד הלכו שלושת הצדיקים לנהר, ומחומר וטיט שליד הנהר יצרו צורת אדם גדול קומה. אמר הרב לרבי יצחק כץ ועשה לגולם שבע הקפות סביב סביב שבע פעמים. ומסר לו כמה צרופי שמות קדושים שיגיד בכוונה גדולה. והנה בגמר שבע ההקפות, התאדם הגולם והיה כברזל מלובן באש. אחרי כל זאת, החל הגולם להצטנן ולהעלות אדים, ולקרום עור ועצמות וגידים. גם הרב עשה לו שבע הקפות ותהי דמותו כדמות אדם ממש. ואז עמדו שלושת הרבנים למרגלות הגולם ואמרו כולם יחד עם כוונות: "וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה", והנה הגולם זז והתנועעו עפעפיו ופקח את עיניו. אז אמר הרב בקול מצווה: אתה קום ועמוד על רגליך. מיד עמד הגולם לפניו בהכנעה. הלבישוהו בגדים שהכינו לו מראש, הדומים לשמש בית דין. אמר לו המהר"ל: לך אחרינו הביתה.

לפנות שחר, התעוררה הרבנית פרלה וראתה כי מיטת בעלה הרב ריקה. קמה בבהלה ויצאה לראות לאן הלך הרב בשעה כזו? הרבנית פגשה בפייגלה בתה אשת רבי יצחק כץ שהיתה גרה באותו הבית, וידה על לבה וכולה רועדת. אמרה לה: מה יש לך פייגלה? אמרה: יצחק לא בבית. מלאות חרדה ראו שגם רבי יעקב הלוי לא בבית. אמרה האם: כיון שחג הפסח קרוב לנו, מי יודע איזו צרה מתרקמת? ולאיזה מקום הלכו, כדי לפעול ישועות לעם ישראל, בשעה מוקדמת זו בטרם יעלה השחר?

בעודן מדברות, ראו בחשכת הלילה ארבע דמויות קרבות ובאות לרחוב ביתם. אך דמותו של הרביעי הגולם, מפחיד בגודלו. שלושה מטרים גובה קומתו וראש לו גדול, עיניו גדולות וכתפיו רחבות מאוד וידיו ארוכות, כפיו עם אצבעותיו עבות וארוכות.

כשראו אותו צעקו וכמעט פרחה נשמתן מעוצם גודלו ואימתו. אך הרב לקח לחדר בית הדין בתור שמש וישב לו שם. וחזר הרב והרגיע את הנשים ואמר להן: אין כל פחד, החרישו, כי ראינו עני אחד והוא גיבור חיל ואלים גבר ובריא כשור גדול, הבאנו אותו שיעזור לנו כשמש בית הדין. ודעו שהאדם הזה לא יצליח לעבודת משק הבית כלל, אל לכן לשתמש בו כל שימוש שהוא. דעו והבינו זאת היטב ותזכרו כי הוא לא יצליח לכך. אז נרגעו הנשים מפחד ושבה אליהן רוחן. והלכו לראותו ולעמוד על טיבו.

עמדו אחרי הדלת של בית הדין, ושמעו את הרב גוזר ואומר לגולם: דע לך, אנחנו בראנו אותך עפר מן האדמה, כדי שתשמור את ישראל מכל הצרות הבאות עליהם משונאיהם. שמך יקרא יוסף ותגור בביתי, בחדר הזה שהוא בית דין, תהיה שמש בית הדין. ועליך לשמוע בקולי לכל אשר אצווק. תלך אפילו באש ובמים בלי פחד, כי לא יאונה לך כל רע, עד שאני אגזור עליך לשוב לעפר, כי ממנו נוצרת.

והנשים שמעו זאת בשקט גמור והתפלאו מאוד. אז יצא הרב וציווה לתת לו לאכול. בלי פחד הביאה לו הרבנית ספל חלב חם ועוגות. כשראו אותו יושב ליד השולחן וכפות ידיו אוחזות בראשו הגדול ועיניו הגדולות מפיקות אימה ופחד, הביטו בו מבלי להזיז את עיניהן. רגעים עמדו שם האם ובתה כדי לראותו היטב בעת אכילתו, באיזו הנאה ותיאבון בריא אכל ושתה, ולא הביט אליהן כלל. הבת אמרה לאמה: תראי אמא, הוא ממש גולם, לכן קראו לו יוסף הגולם.

חיש מהר התפרסם הדבר בכל המקומות, ויהי בבוקר, ובאו המונים לראות את ה"גולם" אך לא ידעו מה טיבו, צורתו המפליאה הפילה אימה. אחד הזקנים בבית הכנסת הסביר לכל ישראל כי ה"גולם" הגיע בגלל הכומר טדיאוס שונא היהודים, המעליל תמיד עלילות שוא על היהודים, והיה צריך להביא את "גולם" הצדק כנגדו.

יוסילי ה"גולם" הטיב לשמוע, והיה מבין כל לחש ורמז קטן, ידע מה לעשות שכן תמותה לא ידע לעשות כמוהו, למרות שהיה ללא כח הדיבור. עד שלבסוף התרגל לתפקידו ולאנשים אשר סביבו, וגם האנשים התרגלו. והוא יצא בין הבריות, וכולם ידעו כי הוא שומר של ישראל מכל דבר רע.

חג הפסח ממשמש ובא, וה"גולם" כל היום כולו יושב בבטלה גמורה, בלי שום עבודה וישן בחדרו במנוחה והנאה. אך בלילה הוא לא יודע שינה מה היא. משנכנס חודש ניסן, היה ה"גולם" נעלם עם צאת הכוכבים

למקום בלתי ידוע, וחוזר עם עלות השחר. יום אחד לפני ערב פסח, הרבנית פרלה היתה עסוקה בהכשרת הבית מחמץ וחבית המים היתה ריקה, מה עשתה? אמרה ל"גולם": אתה יושב בטל כל היום, עתה היא שעת הדחק ומותר לי להשתמש בך למצוות ניקיון הבית ולכבוד החג. ניגשה ורמזה לו כאילם, הלך ה"גולם" אחריה והיא נתנה לו אסל עם שני דליים לשאוב מים מן הבאר ולשים בחבית. כחץ מקשת עשה שליחותו, ובתוך רגעים מועטים הציף את כל הבית והחדרים במים. הוא לא הפסיק מעבודתו למרות כל מה שרמזה לו.

אותה שעה, בא הרב וראה שיוסילי שואב מים באסל מהבאר ומרוקן לחבית, בלי להתייחס לכך שהבית הוצף במים, וממשיך בעבודתו ללא ליאות, עד שהרב הפסיקו ברמז. ועמדו כל בני הבית וצחקו מהעניין. אז אמר הרב לאשתו: הלא אמרתי לך שהוא לא יוצלח למשק הבית. ראי מה עשית? עכשיו יהיה עליך לנקות הכל בעצמך.

בליל בדיקת החמץ, הלביש הרב את ה"גולם" בגדי איכר נוצרי וחבל קשור במותניו כסבל, ושלח אותו לרחובות היהודים לשומרם מכל פגע רע. והנה בחצי הלילה ראה ה"גולם" דמות אדם עם עגלתו ברחוב, תפס את האיש עם עגלתו ועם סוסיו והיכהו עד זוב דם והוליכו למשטרה, ומיד ברח משם ולא נודעו עקבותיו.

המשטרה חקרה את האיש המוכה ושאלה אותו: מה קרה לך? מדוע הוכית? מי אתה? מאין באת? והאיש נאלם ולא יכול לדבר. הביאו לו רופא וחבשו את פצעיו ואז דיבר ואמר להם: ראיתי סָפֵל נוצרי בדרך, הוא היכני והביאני לכאן, לאחר חקירה קצרה וחיפוש מצאו השוטרים בעגלה של האיש חזיר שחוט עטוף בטלית של יהודים, ובבטנו של החזיר מצאו ילד נוצרי שחוט. חקרו אחרי הדבר הזה וסיפר להם המוכה, כי עשה זאת מפני שהוא חייב ליהודי אחד ושמו מרדכי מייזל העשיר חמשת אלפי דינר, וכיון שאין בידו להחזיר את חובו ליהודי, לכן שחט את הילד כדי לזרוק את גופו בבית העשיר, כי הוא מציק לו יום יום לשלם לו את חובו. הקצין נדהם בשומעו זאת אמר: אכן נודע הדבר, כי באורח פלא ונס ניצלו כל היהודים מסכנה זו שארבה להם. אבל מיהו הסבל שסיכל מזימה מתועבת זו?

הנוצרי הושלך לכלא, ואז ידעו היהודים כי נס גדול אירע להם על ידי ה"גולם", והודו לה' שהצילם מיד הרשעה. רק הרב ידע כי ה"גולם" הוא שיזם ועשה זאת, בנס ופלא גדול מן השמים.

לכומר טדיאוס חרה הדבר מאוד. כל מה שעשה כדי לכבוש את הרב תחת ידו ואת היהודים שנואי נפשו - לא הצליח, הוא חיפש תחבולות איך להצליח במזימותיו השפלות. והנה פעם באה אליו יהודיה ושמה מרים בתו של רופא יהודי בשם מוריצי, וביקשה להשתמד לנצרות, והיא בת 15 שנה. הכומר שאל אותה: מדוע מאסת בדת ישראל ומדוע ברצונך

להתנצר? אמרה לו: מאוסה עלי דתם, ביחוד שאבי גירש אותי מהבית, ובכלל נמאסו עלי היהודים ורבים המהר"ל. הוא תמיד היה מוכיח את אבי עלי בשל התנהגותי הפרועה בעיניו. ענה הכומר: מי יתן ויכולתי לחונקו הוא וה"גולם" שמשו.

המשיכה מרים ואמרה: הנה הנערה הכפרית הנוצריה, המדליקה תנורים בשבתות בשכונת היהודים נעלמה פתאום. מי יודע אם לא נהרגה? עיני הכומר אורו, רעיון ניצנץ במוחו, אמר לה: שמעי מרים, אם אקח אותך אל ההגמון הגדול, האם תספרי לו כל זאת כדי להפיל את המהר"ל בפח? אמרה: כן, למה לא?

קמו שניהם והלכו אל ההגמון. הנערה השיבה על שאלות ההגמון והתנצרה על ידיו, ופתחה בלשון הרע והלשינה על היהודים ואמרה: כי נמאס לה מהדם הנוצרי המעורב במצות הפסח, לכן ברחו והתנצרה מרצונה הטוב. שאל אותה ההגמון: האם ראית במו עיניך איך מערבים דם במצות? השיבה: כן, ראיתי איך באו שני שמשיו של הרב עם צנצנת דם נוצרי, ותיארה את המעשה כיד הדימיון הטובה עליה, והוסיפה: לכן נמאס לי והחלטתי להמיר את דתי. לבסוף, הוגשה תלונה למשטרה לתפוס את שני השמשים של הרב באשמה: שהם הרגו את הנוצריה הכפרית שנעלמה.

הרב שידע מכל זאת, החביא את הגולם שלא יתפש ויאסר, הביא במקומו סבל אילם בעל גוף מגושם והשכיבו במיטתו. בלילה באו שוטרים, חיפשו את הסבל האילם ואת הזקן אברהם חיים השמש, ושמו אותם במאסר. שלחו לרב והודיעו לו: שבעוד שבועיים עליו להיות נוכח במשפטם של שמשיו.

יהודי פראג קיבלו את הידיעה בחרדה וביגון. הרב לא נח ולא שקט, המהר"ל שלח את הגולם וציווה עליו ללכת ולחפש את מסיקת התנורים אשר נעלמה משכונת היהודים לפני פסח, וברחה למקום לא ידוע. הוא אמר ל"גולם": עליך להביאה תוך שנים-עשר יום לפני המשפט, או יותר מהר. כתב לו פתק למסור לנערה והודיע לה בפתק: כי הוא המהר"ל מבטיח לקיים ולתקן את המעוות שנעשה לה והעוול שנגרם לה, שבגללו ברחו. לקח ה"גולם" את הפתק וצרור כסף ויצא לדרך בלבוש נוכרים. ושוב ציווה עליו הרב: תשיג את הנערה מהר ככל האפשר ותביאה אלי. ה"גולם" ניענע בראשו לאות שהבין הכל.

יום המשפט הגיע וה"גולם" לא בא. הרב התמלא חרדה, קרא לכל יהודי פראג אל בית הכנסת הגדול להתפלל ולצעוק לה'. באו גם טף ונשים, וכולם נתנו קולם בבכי מר מאוד. באותה שעה הועמדו שני השמשים לדיון, והכומר הרשע בא לבית המשפט והתחיל לדבר עם השמש אברהם חיים, וביקש להוציא מפיו הודאה באשמה, אך הוא הכחיש הכל. גם מהסבל האילם שלא הבין כלום, לא הצליחו להוציא מאומה. הכומר

הרשע עמד שם וניסה בכל כוחו להוציא את מחשבתו הרעה לפועל, והרב יושב שם מחריש ומצפה לבאות.

והנה, הביאו את מרים הרשעה שהעידה כיצה היהודים שמים דם נוצרי במצות, וגם שחטו את הנערה הנוצריה לפני פסח. כל דבריה נכתבו על ידי סופרי בית הדין, והשופטים כבר עמדו לפסוק בדין. הרב שעמד בפניה התפלל לה' אב הרחמים, וסיים בלחש: ריבונו של עולם, חוס ורחם נא על ישראל עמך.

פתאום, נשמע קול רעש גדול מבחוץ. הערלים צעקו: הנה בא ה"גולם" כשהוא סוחב את מסיקת התנורים אחריו, ונכנסו שניהם לבית המשפט. פני הרב קרנו אור, גם הנוצרים הופתעו מכך, רק פני הכומר תדיאוס חפו כמו פני המן הרשע בשעתו. אז צעקה עליו מרים המומרת ואמרה לו: רשע, אתה אמרת לי לספר את כל השקר הזה, כדי לנקום ביהודים.

השופטים הבינו, עד כמה הכומר שונא את היהודים והאשימוהו בכל, והוא קם והלך משם אבל וחפוי ראש. וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. לאחר עוד עלילת דם של הכומר הרשע על היהודים, הוא נשפט ופסק דינו יצא למאסר עולם עם עבודת פרך. הכומר נשלח לאי גזירה ושם מת מוות שפל בייסורים נוראים, כן יאבדו כל אויביך ה'.
והעיר פראג צהלה ושמחה.

כח אמירת ה"תהלים" שהוא גם כח דיבור פועל פעולות עצומות

כח התהלים מבטל קטרונים, מגרש מזיקים, מְפַנֵּה הדרך לעליית תפילתנו לשמים, מקרב הגאולה, מבטל הדינים, מזכך הנשמה, מבטל גזירות קשות, פועל ישועות, שובר כל המחיצות, דוחה פורענויות ופגעים מעליו ומעל בני משפחתו ובני דורו ומשפיע עליהם ברכות והצלחות, זוכה להיות תחת כסא הכבוד, מביא הצלות לעולם, מקרב הגאולה, יותר מן הקורבנות, בלימוד התהלים מובטח לו שהוא בן העולם הבא, כח התהלים מסוגל לפרנסה, כנגד האוייבים, בכח התהלים זוכה לתשובה, כח התהלים סגולה לשלום בית, כח התהלים ל"תיקון הכללי", פסוקי התהלים פועלים עצומות בשמים, המלאכים אומרים - ספר תהלים, התהלים דוחה פורענויות, מגלגל שפע והצלחה, התהלים לתיקון הכעס, מזכה לעולם הבא, התהלים - כאילו קיים כל התורה, לאריכות ימים, על כל צרה, התהלים - מזכה להיות תחת כסא הכבוד, מעורר מקור הברכה

העליונה, למחילת עוונות, בתהלים סגולות הרבה, רחמים, רפואה וישועה, על תהלים של יהודים פשוטים קיים העולם, התהלים פותחים צוהר, ע"י התהלים יכול לפעול הכל, תהלים נגד יצר הרע, סגולה לכל דבר, לתיקון כל הפגמים, לביטול גזרות, לגירוש מחשבות זרות בתפילה, התהלים עושים פעולה למעלה, כתענית משבת לשבת, הרגיל בספר תהלים זוכה לעלות לארץ ישראל ולעיר דוד, מקרבים הגאולה, מקרבים לאהבת הבורא, כח התהלים להורדת שפע, התהלים שוברים כל המחיצות, המלאך מיכאל וכל מחנותיו מתבקים ומנשקים מילות היהודי האומר תהלים, התהלים הם הגנה על האדם וכל בני משפחתו, בכח התהלים להיפטר מחיבוט הקבר, כח התהלים להצלחה בכל תחומי החיים, ועוד...

לתהלים כח עצום! כמה אורות זה מדליק!

מובא בספרה של גד גליה, "מסרים מעולם האמת": "לתהלים כח עצום! זה מעורר רחמנות שמים על מי שקוראים תהלים ועל כל עם ישראל! לתהלים כח אדיר לגרש את כל המזיקים מהאדם ולפתוח שערי שמים לרחמים, לרצון, תשובה, רפואה וכפרה, ולכל בקשה. התהלים מוחקים המון קטרוג ועוונות, וזו סגולה בדוקה להרגעת הנשמה. ספר תהלים שלם בוקע רקיעים ומתייצב לפני כסא הכבוד ומסנגר המון על עם ישראל. לכל מילה ומילה בתהלים יש משמעות שאין אפשרות לדמיין את עוצמתם ויכולתם להגן עלינו הקוראים בתהלים.

הכל יש בתהלים שכתב דוד המלך ברוח קודש עליונה. דוד המלך חשב על כל יהודי ועל כל נשמה ונשמה, והכניס בתוך התהלים ישועות ורפואות. יש בתהלים כוח מרפא עצום ומענה לכל מי שקוראים תהלים ומתפללים בכוונה גדולה. בקריאת ספר תהלים נפתחים צינורות שפע לפרנסה, שלום ולכל עניין ובקשה. אשרי הזוכים לכך!

התהלים מאוד עוזרים לכל החולים ולכל עם ישראל באשר הם, בכל עניין ועניין, וטוב לקרוא מה שיותר. התהלים שקוראים מאוד עוזרים בשעת סכנה.

קריאת תהלים בכל יום מאוד עוזרת להתקרב לשם יתברך. לו יכולנו לראות מה עושה קריאת ספר תהלים בשמים, היינו עוזבים ה-כ-ל! וקוראים כל היום רק תהלים! כמה אורות זה מדליק! זה כמו כפר גדול וחשוך שלא מחובר לחשמל, ובכל פעם שקוראים תהלים, כל מילה בתהלים מדליקה אור נוסף. וכך רואים כיצד בית אחר בית, מוארים

באור נגוהות אחד אחרי השני. והנה, הכפר החשוך הזה - כולו אורות
מרצדים וזוהרים הנראים למרחוק".

עצה מעשית וחשובה - לגבי התהלים

מאחר שאנו מודעים לכח הדיבור, ומבינים מעט את כח אמירת התהלים ומעלת אמירת התהלים - מדוע לא ירגיל כל איש, אשה, נער, נערה, ילד וילדה את עצמו לומר תהלים בכל יום ויום, למען הגנת עצמו, הגנת משפחתו ולמען הגנת כלל ישראל?

וכמובן, כל אחד לפי יכולתו: יכול לומר מספר פרקים של אותו היום - ואז יסיים ספר תהלים שלם! אחת לחודש. יכול לומר את פרקי התהלים של אותו היום - ואז יסיים ספר תהלים שלם! אחת לשבוע.

ויש סגולה עצומה לאמירת ספר התהלים כולו ברצף אחד, ביום שבת או ביום אחר, הכל לפי יכולתו. ובכך הוא בורא מלאך גדול ועצום המגן עליו ועל משפחתו ועל כל עם ישראל.

יכול כמובן להצטרף לקבוצת תהלים (חבורת תהלים - ראה לעייל), ואז כל מה שיקרא בתהלים יחשב לו: כאילו קרא את כל התהלים שקראו כל משתתפי קבוצת התהלים.

כמובן שכל המרבה הרי זה משובח, שבכך ממתיק הדינים ומבטל הגזרות עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל, מוסיף המון זכויות לפרט ולכלל ומוריד שפע ברכה והצלחה... מחיש את גאולת עם ישראל השלמה, מקרב ביאת משיח בן דוד ובניין בית המקדש, שנזכה לראות במהרה בימינו, אמן!

קריאת תהלים – מתי? כמה? ואיפה?

מדוע בתהלים חמישה ספרים?

חמישה ספרי תהלים - כנגד חמישה חומשי תורה. במדרש תהלים שוחר טוב מובא: שדוד המלך חיבר התהלים שנחלק לחמישה ספרים כנגד חמישה חומשי תורה. אמרו חז"ל: מי הוא המשובח שבנביאים? זהו משה רבינו. מי הוא המשובח במלכים? זהו דוד המלך. הקשר בין שני הגדולים משה רבינו ודוד המלך הוא: שמשה רבינו הוריד לעם ישראל תורה שיש בה חמישה ספרים, ודוד המלך נתן לעם ישראל את ספר התהלים שגם בו יש חמישה ספרים ובו חיזוק תורת משה. מובא בספרים הקדושים, שיש קשר תוכני עמוק של כל ספר וספר בתורה לכל ספר בתהלים. משה רבינו נתן לנו את התורה שבה חוקים מה' לעם ישראל, כלומר מה' לאדם, וספר התהלים ניתן מהאדם חזרה לקב"ה. על אותם נושאים שספר התורה מדבר ודן, ספר התהלים אומר בהשתפכות הלב.

"דגל מחנה אפרים" פרשת חיי : ידוע שדוד המלך חיבר ספר התהלים חמשה ספרים נגד חמשה חומשי תורה, נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה.

"אבן יחיא" המפרש הקדמון : מעלת ספר תהלים נמשכת אל התורה האלקית והוא כדמות וצורה ותכלית אליה. יש גם קשר צורני בין שני הדברים: אם הינך רוצה להיות מאושר, אם תחיה באורח חיים שהתורה מצווה ותשים כל מבטחך בקב"ה, גם אם תעמוד בקשיים תהיה מאושר, כי תרגיש את החיבור בינך לקב"ה. "אֲשֶׁרִי הָאֵישׁ, אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים, וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לֹא עָמַד, וּבְמוֹשֵׁב לִצִּים לֹא יָשָׁב, כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חָפְצוֹ, וּבְתוֹרַתוֹ יְהִיגָה יוֹמָם וְלַיְלָה" ... באותה מטבע לשון התחיל דוד המלך: "אֲשֶׁרִי" (מאושר), יש כאן הנחייה איך לחיות: "כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חָפְצוֹ, וּבְתוֹרַתוֹ יְהִיגָה יוֹמָם וְלַיְלָה". שכל העולם בנוי על התורה, ומאושר הוא האדם שחפץ בתורת ה' ועוסק בה והוגה בה יומם ולילה.

על ספר תהלים נכתבו פרושים רבים על ידי גדולי המפרשים בכל הדורות, גאונים, ראשונים ואחרונים: תרגום יונתן בן עוזיאל, תרגום רבינו סעדיה גאון, רש"י, רד"ק, המאירי, מצודת דוד, מצודת ציון, רלב"ג, אבן עזרא, מנחת שי ועוד.

האם חובה להבין את פסוקי התהלים?

אמירת פסוקי התהלים אפילו ללא הבנת פירושיהם וסודותיהם פועלת ישועות ויש בה כח וקדושה, כי כל תיבה ותיבה בתהלים רומזת ומעוררת אורות עליונים למעלה, מעבר להשגת האדם והבנתו. אך יש חשיבות רבה להבין לפחות את פשט הכתוב בתהלים, כל אחד כפי יכולתו. והאומר תהלים הרי הוא מתפלל וגם עוסק בתורה, שביקש דוד המלך מה' יתברך: שיהיו נחשבים התהלים כמו שעסקו ב"נגעים ואהלות" שהם עניינים עמוקים שבתורה.

במדרש תהלים דרשו חז"ל: אל יהיו קורין בהם כקורין בספרים, אלא ביקש דוד והתפלל שבשעה שיהיו קורין בתהלים והוגין בהם, יחשב להם כעוסקים ב"נגעים ואהלות" ונוטלים עליהם שכר כ"נגעים ואהלות". וגם ימצא כל איש את נגעי לבו למען ישוב כל אחד לפי שורש נשמתו.

ב"פלא יועץ" נאמר: וכל המעלות שבאמירת תהלים הנה הנם לקורא אותם כתיקונם, ויבין מה שהוא מוציא בשפתיו.

רבינו חיים פלאגי בספרו "כל הכתוב לחיים" כתב: וכל אחד מישראל חייב לשכור לבנו מלמד מומחה ובקי שילמדהו היטב פירוש המלות. ה' יתברך שוקל בפלס, שלפי שיעור הכוונה ואמירה נעימה של התהלים, כאותו שיעור יעשה לו סגולה שגם ה' יענהו, וטוב מעט בכוונה - ספר אחד, מהרבות שלא בכוונה - כל חמשה ספרים.

והקורא תהילים בכל יום ומוציאם בפה, מאריכים לו ימיו ושנותיו. וחשוב שיאמר תהילים בחיתוך השפתיים, כלומר: לבטא בשפתיים, ואפילו קורא בשקט יבטא בשפתיים.

"תְּפִלָּה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף, וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ"

עוצמת התהלים ומעלות מיוחדות בקריאת התהלים

שמקרב את הגאולה (המרח"ו), יכול לבטל דינים בעולם ולמתקם, ומזכך את הנשמה (הבעש"ט), מבטל גזירות קשות, פועל ישועות, מבטל קטרוגים, התהלים שוברים כל המחיצות ועולים ומשתטחים לפני אדון העולמים, דוחה פורענויות ופגעים מעליו ומעל בני משפחתו ובני דורו ומשפיע עליהם ברכות והצלחות, זוכה להיות תחת כסא הכבוד, מביא הצלות לעולם... "עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצְנוּ" (שיר השירים ב'), "עַת הַזְמִיר" לפי חז"ל אלה זמירות דוד המלך. "וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצְנוּ" זה מלך המשיח ושופרו אשר יִשְׁמַע בארצנו במהרה בימינו. ע"י מזמורי התהלים אפשר לקרב את הגאולה.

במסכת סנהדרין נאמר : אמר רבי יוחנן : אין בן דוד בא, אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב. אולי יהיה דורנו דור שכולו זכאי בזכות אמירת התהלים, כיון שהתהלים אחידים לכל ואין בהם הבדלים של נוסח או עדה, אלא הם מקשרים את כל ישראל כאחד. ואולי יהיה בכוחו של ספר התהלים לחבר את כל עם ישראל לדור שכולו זכאי ובכך לזרז הגאולה.

מובא ב"מגלה עמוקות" פרשת שמות : הגם שלא יהא בישראל, רק כח של אמירת תהלים, יצאו ישראל מהגלות במהרה.

מה הוא זמן קריאת התהלים ביממה?

מובא בתהלים "איש - מצליח"

שאף על פי שלפי הפשט קריאת התהלים ראויה ורצויה בכל זמן, מכל מקום על פי הקבלה אין לקרוא תהלים בלילה : משקיעת החמה עד חצות הלילה.

לפי האר"י הקדוש זצוק"ל : אמירת התהלים תוך לימוד הפירוש והבנת הפסוקים אפשרית גם בלילה.

על פי הסוד - מותר לקרוא תהלים בכל לילה אחר חצות, ובערבי שבת וערבי ימים טובים מותר לקרוא אפילו לפני חצות, וכן לאדם שאינו יכול ללמוד מלבד לקרוא תהלים - מותר לו לקרוא תהלים בכל לילה. וכן מותר לתינוקות (תינוקות של בית רבן" הכוונה : לילדים קטנים עד גיל בר מצווה, וילדות קטנות עד גיל בת מצווה), וכן לכל אדם אם קורא עם פירוש רש"י וכיוצא בזה.

בימינו - כשהזמנים מאוד קשים לישראל, גדולי ישראל מתירים לקרוא תהלים בכל שעות היממה. (ולמען הסר כל ספק, יש לשאול רב פוסק הלכה).

מי שנעור בלילה משנתו, יברך ברכות התורה לפני קריאת התהלים. (כמובן שיש ללמוד את ההלכות ולשאול דעת תורה בכל הקשור לכך).

אמירת תהלים אפשרית גם בלילה?

מובא בספר "כשרות השולחן" (ר' מאיר וענונו, עמוד רכ"ח, הספר בהסכמת הרב הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א) :

הרוצה לקרוא מקרא בלילה, לכתחילה אין ראוי לעשות כן, שלימוד המקרא בלילה מעורר הדינים. כל זה דוקא בימי החול, אבל בלילי שישי ובלילי שבת ולילי יום טוב מותר לכתחילה לקרוא בהם מקרא, היות וּבְזִמְנֵיהֶם הללו הרחמים מתעוררים. ובכל מקום אם לומד המקרא עם פירוש רש"י או עם שאר המפרשים, מותר אף בימי החול לעשות כן.

אין לאדם לקרוא מזמורי תהלים בלילה. ומכל מקום אם רוצה לקרוא מזמורי תהלים אחר חצות הלילה מותר, ובכל שכן אם קורא לצורך יולדת או חולה. אבל אדם שאינו יודע ללמוד לא גמרא ולא הלכה ולא כיוצא בזה, מותר לו לכתחילה לקרוא תהלים אפילו קודם חצות הלילה, שעדיף לעשות כן מאשר שישב בטל. ויש אומרים שמותר לכל אדם לקרוא תהלים אף בלילה ואין צריך להקפיד בזה. על כן לכתחילה נכון שלא לקרוא תהלים בלילה, והרוצה לקרוא תהלים בלילה יש לו על מה שיסמוך.

"שער המצוות" לרבינו האריז"ל מובא : שמקרא הוא בעשיה והלילה עצמו הוא בבחינת עשיה, והכל הוא דינין ואין ראוי לעורר הדינין. אבל בליל שישי יען כי יום הששי מכין לשבת והרחמים מתעוררים בו, לכן יכול לקרוא מקרא אף בלילה. ועוד מובא שביום הששי מתנוצץ קדושת שבת קודש.

בספר "יסוד ושורש העבודה" מביא רבינו אלכסנדר זיסקינד : ותוכל ללמוד פסוק עם פירוש רש"י גם בלילה, כי מה שהזהיר האריז"ל שלא ילמוד אדם פסוק בלילה, אזהרתו על הקורא פסוקים בלא פירוש. לכן יזהר האדם כשלומד פסוק בלילה שלא יאמר כמה תיבות כתוב בלא פירוש, אפילו תיבות המובנים ומורגלים פירושם, כגון: ויאמר ה' אל יהושע וכו', יזהר שלא יאמר אותן בלי פירוש... ובליל שבת ובליל קודש אין צריך להזהר בזה.

"אשל אברהם" מביא הגאון מבוטשאטש : שאין שום קפידא על אמירת מזמורי תהלים בלילה לכולי עלמא, כיון שקבע ה' יתברך שאמירת תהלים היא חשוב כ"נגעים ואהלות", אם כן הרי זה כלימוד משניות והאיסור רק על מקרא בלילה. ובמקום אחר כתוב שאולי אין קפידא כשאומרים בעשרה. עיקר הקפידא היא על לימוד המקרא, ועל ידי זה יש זכות על כל המנהיגים ונוהגים לומר מזמורי תהלים אחר מעריב.

בספרו "אור לי" מביא הגר"ח מדיני : שכל הקפידא דרבינו האריז"ל היא דווקא בחמשה חומשי תורה, אבל בתהלים אין להקפיד ומותר.

בספר "אות הברית" על תהלים הר"ח הפרד"ס מובא : שלצורך שעה יש להנהיג לקרוא ספר התהלים ואין חוששין למה שכתבו בעלי הקבלה ז"ל שאין לקרוא מקרא בלילה. שהרי יעקב אבינו עה"ש היה קורא תהלים בלילה ודוד ומרדכי ע"ה היו קוראים תהלים בלילה.

בשו"ת "ציץ אליעזר" מובא במסקנת דבריו : דשפיר יש להתיר בשופי אמירת תהלים בלילה, בדרך תפילה ותחנונים למרי נפש ולחלות ולחנן לפני יוצר כל, להוציא ממסגר נפשם או נפש קרוביהם. וכמו כן עוד כמה מהאחרונים להתיר בזה לקרוא תהלים בלילה.

מובא בשם הרש"ש זצ"ל : שלימוד התהלים אינו בכלל אזהרת האריז"ל שליט"א, שלא לקרוא מקרא בלילה.

הרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א ראש ישיבת "בני ציון" מביא : (ראה ההסכמה בשלמותה להלן: ב"קבוצות התהלים") "עפ"י המקובלים מותר לקרוא תהלים בלילה לכל מי שאין תורתו אומנותו, או שאין לפניו לימוד אחר. והמון העם הנשים והילדים יכולים לקרוא במשך כל שעות היממה תהלים, וכך כתב: הגאון החיד"א (יוסף אומץ נ"ד וכבר לאדן ה, ז), רבנו חיים פלאג'י (הקדמת הכתוב לחיים לכף החיים ל"א, נ"א), הרב אליהו מאני (יין הטוב או"ח נ"ד) והבן איש חי (בא"ח פקודי ז)".

היכן אומרים תהלים?

האומר תהלים מקדש את המקום. לכן, פרט למקומות לא נקיים ומטונפים שבהם צריך להיזהר מאוד לא לומר דברי קדושה בכלל - אומרים תהלים: בבית, בבית הכנסת, ליד הכותל המערבי, ליד קברי צדיקים, בשמחות ולהבדיל בבית אבלים, לעילוי נשמות נפטרים ובבית הקברות, בהמתנה לכל תור, לרופא שיניים וכד', בנסיעה באוטובוס, רכבת וכו'. בזמן הנהיגה אפשר להקשיב לתהלים מוקלטים ולומר ביחד עם הקריין או לחזור על הפסוקים הנאמרים (בנהיגה - כמובן חס וחלילה לא לקרוא תהלים מן הכתב, ונשמרתם מאוד לנפשותיכם), בטיסה, ואפילו בהליכה (בעל פה כמובן, כדי שיראה את הדרך). אפשר לומר תהלים בעל פה בשעת מלאכת הבישול ועבודות הבית, וכמובן שיש להקפיד שהתבשילים יעלו יפה, כמו גם עבודות הבית, וחס וחלילה מלומר תהלים במקומות לא נקיים!!! ויש לשאול רב פוסק הלכה לגבי נשים אשר מזניחות את כל עבודות הבית, הניקיון, הבישול, הכביסה, הגיהוץ, תשומת הלב לילדים וכו' - ואומרות כל היום רק תהלים. יש למצוא את "שביל הזהב", לדאוג לבית ולחינוך הילדים וכו' ולגבי אמירת תהלים יש לנהוג רק כפי שהרב יפסוק.

אמירת התהלים משרה קדושה על האדם ועל סביבתו, וכמובן מקדש שם שמים ברבים, כאשר קורא תהלים ליד אנשים אחרים. וחשוב שיהיו שגורים בפיו מספר פרקי תהלים שלמד בעל פה לכל עת שירצה לומר. הרבי הרי"צ מליובאוויטש היה אומר: שאדם ההולך ברחוב, עליו לשנן פרקי תהלים ומשניות (מה שיודע בעל פה) ואז הוא מקדש בדיבורו ובמחשבותיו את הרחוב. ואם לא, הרצפה צועקת אליו: מי אתה שתדרוך עלי?

מהו התיקון הכללי

מהו התיקון הכללי?

10

מזמורי תהלים ל"תיקון הכללי"

תיקון הברית נקרא "תיקון הכללי" כמבואר בליקוטי מוהר"ן סימן כ"ט, אות ד'. והוא תיקון למקרה לילה חס ושלוש (לתיקון קרי), לומר אלו העשרה מזמורי תהלים באותו היום שקרה לו, והם עשרה מיני נגינה: טז, לב, מא, מב, נט, עז, צ, קה, קלז, קנ. והם תיקון גמור ומועיל מאוד מאוד לתיקון קרי. ומי שיוכל לילך למקווה ואחר כך יאמר, בודאי מה טוב. והזהיר הרבי לאנשיו: שכשיקרה להם מקרה בלתי טהור חס ושלוש, שילכו תיכף ומיד למקווה לטבול. כי על ידי המקרה חס ושלוש נעשה מה שנעשה, על כן טוב מאוד שקודם שמתחיל להעשות מזה איזה דבר חס ושלוש, שיקדים עצמו האדם ויטבול ויטהר עצמו.

ומי שיוכל ללכת למקווה ואחר כך יאמר מה טוב, אך אפילו אם הוא אנוס שאי אפשר לטבול, כגון: הוא חולה, או שהוא בדרך, אעפ"כ אם יאמר אשרי לו, כי הם תיקון גדול ונורא מאוד. ואם יאמר בכונה כראוי בודאי מה טוב, אך גם האמירה בעצמה מסוגלת מאוד.

יש כח באמירת תהלים להוציא הטיפה מהקליפה שלקחה אותה. ויש בכל לשון ולשון של עשרה לשונות הנזכרים לעי"ל לבטל את כח הקליפה.

זהו תיקון חדש לגמרי, ולא ידע מזה שום נברא מימות עולם. זהו תיקון שרבי נחמן מאומן זיע"א, הוציאו מהעולם אל הגילוי: ואמר בעניין תיקון זה: "לא נודע זאת מיום בריאת העולם... הוא דבר חדש לגמרי חידוש נפלא, כי הוא תיקון נפלא ונורא מאוד מאוד... תיקון גמור ומועיל מאוד מאוד... דבר נפלא ויקר... הוא תיקון הכללי, כי כל עברה יש לה תיקון מיוחד. אבל תיקון זה הוא תיקון הכללי... תיקון זה יאמרו ויגלו בפני הכל".

"תיקון הכללי" על קבר רבי נחמן מאומן והבטחת הצדיק

וגם ייחד אותם לעדות ואמר שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מן העולם: מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל תהלים הנזכרים לעיל, ויתן פרוטה לצדקה עבורו, אפילו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאוד מאוד חס ושלום, אזי אתאמץ ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו וכו'. (אשתטח לאורך ולרוחב להיטיב עמו, בפיאותיו אמשכנו להוציאו משאול תחתיות). והזהיר מאוד לבל יתפחד האדם מזה כלל, כי הפחד והדאגות והמרה השחורה בענין זה מזיק מאוד מאוד. ומי שיאמר עשרה מזמורי תהלים הנזכרים לעי"ל באותו היום שיקרה לו חס ושלום, אזי בודאי יתוקן חטאו, ושוב אל ידאג כלל (ליקוטי מוהר"ן סימן ר"ה).

10 מזמורי תהלים ל"תיקון הכללי":

יש לומר לפי סדר הפרקים:

1 - מזמור ט"ז

מִכְתָּם לְדָוִד, שְׁמִרְנֵי אֵ-ל כִּי חֲסִיתִי בְּךָ: אֲמַרְתָּ לִּי, יְיָ אֱתָהּ, טוֹבֵתִי בִלְעֵלֶיךָ: לְקְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי, כָּל חֲפָצֵי בָּם: יִרְבוּ עֲצֵבוֹתָם,

אחר מהרו, בל אסיף נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי: יי
מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי: חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת
שפרה עלי: אברך את יי אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: שויתי יי
לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט: לכן שמח לבי ויגל כבודי, אף בשרי
ישפן לבטח: כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת:
תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימיך נצח:

2 - מזמור ל"ב

לדוד משפיל, אשרי נשוי פשע, פסוי חטאה: אשרי אדם לא יחשב יי לו
עון, ואין ברוחו רמיה: כי החרשתי בלו עצמי, בשאגתי כל היום: כי יומם
ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי, בחרבני קיץ סלה: חטאתי אודיעך,
ועוני לא כסיתי, אמרתי אודה עלי פשעי ליי, ואתה נשאת עון חטאתי
סלה: על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, רק לשטף מים רבים
אליו לא יגיעו: אתה סתר לי, מצר תצרני, רני פלט תסובבני סלה:
אשפילך, ואורך בדרך זו תלך, איעצה עליך עיני: אל תהיו פסוס כפרד
אין הביו, במתג ורסן עדיו לבלום, בל קרב אליך: רבים מכאובים לרשע,
והבוטח ביי חסד יסובבנו: שמחו ביי, וגילו צדיקים, והרנינו כל ישרי
לב:

3 - מזמור מ"א

למנצח מזמור לדוד: אשרי משפיל אל דל, ביום רעה ימלטהו יי: יי
ישמרהו ויחיהו, ואשר בארץ, ואל תתנהו בנפש איביו: יי יסעדנו על
ערש דוי, כל משכבו הפכת בחליו: אני אמרתי יי חנני, רפאה נפשי כי
חטאתי לך: אויבי יאמרו רע לי, מתי ימות ואבד שמו: ואם בא לראות,
שוא ידבר, לבו יקבץ און לו, יצא לחוץ ידבר: יחד עלי יתלחשו כל שנאי,
עלי יחשבו רעה לי: דבר בליעל יצוק בו, ואשר שכב לא יוסיף לקום: גם
איש שלומי אשר בטחתי בו, אוכל לחמי, הגדיל עלי עקב: ואתה יי חנני
והקימני, ואשלמה להם: בזאת ידעתי כי חפצת בי, כי לא יריע איבי
עלי: ואני בתמי תמכת בי, ותציבני לפניך לעולם: ברוך יי אלהי ישראל
מהעולם ועד העולם, אמן ואמן:

4 - מזמור מ"ב

למנצח משפיל, לבני קרח: כאיל תערג על אפיקי מים, בן נפשי תערג
אליך אלהים: צמאה נפשי לאלהים לא-ל חי, מתי אבוא ואראה פני
אלהים: היתה לי דמעתתי לחם יומם ולילה, באמר אלי כל היום, איה
אלהיך: אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי אעבר בסך, אדדם עד בית

אלהים בקול רנה ותודה, המון חוגג: מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי, הוחילי לאלהים, כי עוד אודנו ישועות פניו: אלהי, עלי נפשי תשתוחח, על כן אזכרך מארץ ירדן וחרמונים, מהר מצער: תהום אל תהום קורא, לקול צנורידך, כל משברידך וגלידך עלי עברו: יומם יצוה יי חסדו, ובלילה שירה עמי, תפלה לא-ל חיי: אומרה לא-ל סלעי, למה שכחתני, למה קדר אלך בלחץ אויב: ברצח בעצמותי, חרפוני צוררי, באמרם אלי כל היום איה אלהיך: מה תשתוחחי נפשי, ומה תהמי עלי, הוחילי לאלהים, כי עוד אודנו ישועת, פני ואלהי:

5 - מזמור נ"ט

למנצח אל תשחת, לדוד מכתם, בשלח שאול וישמרו את הבית להמיתו: הצילני מאיבי אלהי, ממתקוממי תשגבני: הצילני מפעלי און, ומאנשי דמים הושיעני: כי הנה ארבו לנפשי, יגורו עלי עזים, לא פשעי ולא חטאתי יי: בלי עון ירצון ויפוננו, עורה לקראתי וראה: ואתה יי אלהים צבאות אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל הגוים, אל תחן כל בגדי און סלה: ישובו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: הנה יביעון בפיהם, חרבות בשפותיהם, כי מי שמע: ואתה יי תשחק למו, תלעג לכל גוים: עזו אליך אשמרה, כי אלהים משגבי: אלהי חסדי, יקדמני, אלהים יראני בשררי: אל תהרגם פן ישפחו עמי, הניעמו בחילך והורידמו, מגננו יי: חטאת פימו, דבר שפתימו, וילכדו בגאונם, ומאלה ומפחש יספרו: פלה בחמה, פלה ואינמו, וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: וישבו לערב יהמו ככלב, ויסובבו עיר: המה יניעון לאכל, אם לא ישבעו וילינו: ואני אשיר עזך, וארנן לבקר חסדך, כי היית משגב לי ומנוס, ביום צר לי: עזי אליך אשמרה, כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

6 - מזמור ע"ז

למנצח על ידותון לאסף מזמור: קולי אל אלהים ואצעקה, קולי אל אלהים והאזין אלי: ביום צרתי יי דרשתי, ידי לילה נגרה ולא תפוג, מאנה הנחם נפשי: אזכרה אלהים ואהמיה, אשיחה ותתעטף רוחי סלה: אחזת שמרות עיני, נפעמתי ולא אדבר: חשבתי ימים מקדם, שנות עולמים: אזכרה נגינתי בלילה, עם לבבי אשיחה, ויחפש רוחי: הלעולמים יזנח יי, ולא יסיף לרצות עוד: האפס לנצח חסדו, גמר אמר לדר ודר: השכח חנות א-ל, אם קפץ באף רחמיו סלה: ואמר חלותי היא, שנות ימין עליון: אזכור מעללי י-ה, כי אזכרה מקדם פלאך: והגיתי בכל פעלך, ובעלילותיך אשיחה: אלהים בקדש דררך, מי א-ל גדול פאלהים: אתה הא-ל עשה פלא, הודעת בעמים עזך: גאלת בזרוע עמך, בני יעקב ויוסף סלה: ראוף מים אלהים, ראוף מים יחילו, אף ירגזו תהמות: זרמו מים עבות, קול נתנו שחקים, אף חצציד יתהלכו: קול רעמך בגלגל,

הַאִירוּ בְּרָקִים תִּבֵּל, רִגְזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: בַּיּוֹם דָּרַכְדָּ, וְשִׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים, וְעִקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ: נְחִית כְּצֹאן עֹמֵד, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

7 - מזמור צ'

תִּפְלֶה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, יְיָ מַעֲוֹן אֶתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר: בְּטָרִם הָרִים יִלְדוּ, וְתַחֲלִל אֶרֶץ וְתִבֵּל, וּמַעֲוֹלִם עַד עוֹלָם אֶתָּה א-ל: תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּפָא, וְתֹאמַר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: זָרְמַתֶּם שָׁנָה יִהְיוּ, בִּבְקָר כְּחֻצִיר יַחֲלֹף: בִּבְקָר יִצִּיץ וְיַחֲלֹף, לְעָרֵב יִמּוֹלֵל וְיִבֵּשׁ: כִּי כָלֵינוּ בְּאַפְךָ, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ: שִׁתָּה עֹונֵתֵינוּ לְנִגְדְךָ, עַל־מִנּוּ לְמֵאוֹר פְּנִיךָ: כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלֵינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ הַגָּה: יְמֵי שָׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבָעִים שָׁנָה, וְאִם בַּגְּבוּרַת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַהֲבִים עֲמַל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה: מִי יוֹדֵעַ עֲזוֹ אַפְךָ, וּכְיֹרְאֶתְךָ עִבְרַתְךָ: לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֹּן הוֹדַעַ, וְנִבְא לִבֵּב חֲכָמָה: שׁוּבָה יְיָ עַד מְתִי, וְהִנָּחֵם עַל עִבְדֶיךָ: שְׁבַעֲנוּ בִּבְקָר חֲסִדְךָ, וּנְרַנְּנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יָמֵינוּ: שְׁמַחְנוּ כִּימֹת עֲנִיתָנוּ, שָׁנוֹת רֵאִינוּ רָעָה: יִרְאֶה אֵל עִבְדֶיךָ פְּעֻלְךָ, וְהַדְרִיךְ עַל בְּנֵיהֶם: וְיִהְיֶה נֶעַם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כֹּונְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כֹּונְנָהוּ:

8 - מזמור ק"ה

הוֹדוּ לַיְיָ קְרָאוּ בְּשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: שִׁירוּ לוֹ זְמֵרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדוֹשׁ, יִשְׁמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי יְיָ: דְרָשׁוּ יְיָ וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ כִּינּוּ תְמִיד: זְכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשִּׁפְטֵי כִּינּוּ: זָרַע אֲבָרָהִם עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב בַּחֲרִירוֹ: הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל הָאָרֶץ מִשִּׁפְטָיו: זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר צְוָה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרָהִם, וְשִׁבּוּעֵתוֹ לְיִשְׁחָק: וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לָךְ אֶתָּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, חֵבֶל נַחֲלַתְכֶם: בְּהִיוֹתֶם מְתֵי מִסְפָּר, כְּמַעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעִשְׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחִי, וְלִנְבִיאֵי אֵל תִּרְעוּ: וַיִּקְרָא רָעַב עַל הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לַחֵם שָׁבַר: שָׁלַח לְפָנֵיהֶם אִישׁ, לְעַבְדֵי נִמְכָר יוֹסֵף: עָנוּ בְּכַבֵּל רִגְלוֹ, בְּרִזָּל בָּאָה נִפְשׁוֹ: עַד עֵת בֹּא דְבָרוֹ, אִמְרַת יְיָ צְרַפְתָּהוּ: שָׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: שָׁמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קִנְיָנוּ: לְאַסֹּר שָׁרְיוֹ בְּנִפְשׁוֹ, וַיִּזְקְנוּ יַחֲפָם: וַיִּבֹּא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם: וַיִּפֹּר אֶת עַמּוֹ מֵאֵד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרַיִם: הִפְךָ לִבָּם לְשָׂנֵא עַמּוֹ, לְהִתְנַפֵּל בְּעִבְדָיו: שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדוֹ, אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: שָׁמוּ בָם דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְּתִים בְּאֶרֶץ חָם: שָׁלַח חֲשָׁד וַיַּחֲשֵׁד, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיִּמַּת אֶת דְּגַתָם: שָׁרַץ אֲרָצָם צִפְרֻדְעִים, בַּחֲדָרֵי מְלָכֵיהֶם: אָמַר וַיִּבֹּא עָרֵב, כְּנִים בְּכָל גְּבוּלָם: נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בְּרֹד, אֵשׁ לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: וַיִּזַּךְ גִּפְנִים וְתַאֲנָתָם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: אָמַר, וַיִּבֹּא אֲרָבָה, וַיִּלַּק, וַאֲיִן מִסְפָּר: וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם: וַיִּזַּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָצָם,

ראשית לכל אונם: ויוציאם בכסף וזהב, ואין בשבטיו פושל: שמח מצרים בצאתם, כי נפל פחדם עליהם: פרש ענן למסד, ואש להאיר לילה: שאל ויבא שליו, ולחם שמים ישביעם: פתח צור, ויזובו מים, הלכו בציות נהר: כי זכר את דבר קדשו, את אברהם עבדו: ויוצא עמו בששון, ברנה את בחיריו: ויתן להם ארצות גוים, ועמל לאמים יירשו: בעבור ישמרו חקיו, ותורתיו ינצרו, הללויה:

9 - מזמור קל"ז

על נהרות בבל שם ישבנו, גם בכינו בזכרנו את ציון: על ערבים בתוכה, תלינו כנרותינו: כי שם שאלונו שובינו דברי שיר, ותוללינו שמחה, שירו לנו משיר ציון: איך נשיר את שיר יי, על אדמת נכר: אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני: תדבק לשוני לחפי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי: זכר יי לבני אדום את יום ירושלים, האמרים ערו ערו עד היסוד בה: בת בבל השדודה, אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו: אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

10 - מזמור ק"ן

א הללויה הללו א-ל בקדשו, הללויה ברקיע עזו: הללויה בגבורתיו, הללויה כרב גדלו: הללויה בתקע שופר, הללויה בנבל וכנור: הללויה בתף ומחול, הללויה במנים ועגב: הללויה בצלצלי שמע, הללויה בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל י-ה, הללו י-ה:

התהלים

קבוצות

כיצד מספר פרקי תהלים יכולים להחשב לקריאת ספר שלם?

מוקד תהלים ארצי ועולמי בעידוד גדולי ישראל

"ומצוה שעושים אותה הרבה בני אדם בשותפות, כל אחד נוטל שכר כאילו עשאה כולה לבדו..." (שדה חמד אות מ' ערך מצווה)

"ולתקן לגמור תהלים פעם אחת בכל שבוע ושבוע בציבור, כי הוא תיקון גדול לירידת השפע". (קדושת יום טוב, פרשת תולדות)

מהי חשיבות קריאת תהלים בקבוצה? תהילים בקבוצה, הכוונה: שמתכנסים יחד - נשים ובנות לחוד וגברים ובנים לחוד כמובן - וכל אחד/ת קורא/ת מִסְפָּר פרקי תהלים (חוברת או מספר חוברות של ספר תהלים המחולק לחוברות), וכך מסיימים ספר תהילים שלם בקלות ובמהירות, וזה מקנה לכל משתתף/ת את הזכות כאילו קרא/ה ספר תהלים שלם.

הצטרפות למוקד תהלים ארצי ועולמי - מקנה את הזכות של קריאת ספרי תהלים רבים, של כל הכלל הרשומים במוקד התהלים הזה, למרות שקרא/ה רק מספר פרקים באופן קבוע, נחשב לה/לו שקרא/ה ספרי תהלים שלמים, אם נעשה באחדות ותחת מרכז אחד.

בספרים הקדושים, החיד"א הקדוש ועוד, מובא שאמירת תהילים ביחד, (תהילים מחולק) נחשב לכל משתתף/ת (אפילו קרא/ה רק חלק מספר התהלים) כאילו אמר/ה את כל ספר התהלים בעצמו/ה. ובכך מגן על עצמו/ה, על משפחתו/ה ועל כל עם ישראל.

מובא ב"שומר אמונים": כשישראל הקדושים יושבים ביחד באחדות הלבבות, השכינה מצטרפת אליהם. עד שאפילו מלאך או שרף לא יוכל להיכנס ביניהם מגודל קדושת השכינה השורה עליהם בעת הזאת.

מכתב מדהים מלפני 60 שנה לייסוד חברת תהלים עולמית

לכל היהודים בכל מקום בו הם נמצאים, ה' עליהם יחיו!

כל יהודי המאמין בה', בתורה הקדושה ובמה שה' יתברך הבטיח לנו על ידי נביאיו הקדושים, יכול עכשיו לראות ברור שהמצב הנורא של אומתנו היהודית בכל הארצות, ובבחינות מסויימות גם במדינתנו אנו, הם חבלי משיח. ולפי דברי חז"ל, שהעם היהודי לא יגאל עד שיעשה תשובה, הרי

ברור שהרעמים והברקים של הצרות וייסורי הנפש והגוף לא יפסקו עד שלבותיהם של היהודים, גברים ונשים, ייפתחו לעשות תשובה, לחזור לה' ברוך הוא ולתורתו, על ידי שישובו ויקבלו על עצמם את שמירת המצוות כדבעי... כולנו זקוקים לרחמים הגדולים של אבינו שבשמים, אשר תמיד נעתר כאשר פונים אליו בתפילה מעומק הלב.

רבי עקיבא אומר בשמות רבה פ"ה י"ב: היהודים נמשלו לציפור שאינה יודעת לעוף, אלא אם יש לה כנפיים. היהודים אינם יכולים להתקיים אלא אם כן הם מצויידיים בכנפיהם - הזקנים. הקב"ה אוהב את זקני ישראל ומכבד אותם מאוד. כך היה בזמן הגאולה במצרים, כך היה במתן תורה, וכך גם יהיה בגאולה השלמה, אשר תגיע בקרוב אם ירצה ה'.

הקדוש-ברוך-הוא אוהב את ארצנו ארץ ישראל וירחם שתטהר... בגלל זה הצעתי אשר יבחרו בין יקירי ירושלים עיר הקודש תובב"א, קבוצה של תלמידי חכמים, שהם יהיו השלוחי ציבור הקדושים של כלל ישראל בכל מרחבי תבל, על ידי ייסוד חברת תהלים עולמית - שיגמרו בכל יום את כל התהלים, ושהמקום עבור זה יהיה קרוב לקבר דוד המלך עה"ש בציון.

לאחר אמירת התהלים יתפללו:

א. עבור כלל ישראל בארץ ישראל ובכל חלקי העולם, שהקב"ה יעורר את לבם לעשות תשובה.

ב. עבור הצלחת הנוער היהודי שלנו וכל הלוחמים עבור צדק בכל שדות הקרב.

ג. שה' יתברך יקל חבלי משיח.

ד. עבור שלום לכל היהודים בכל מקום המצאם, שיזכו לקבל את פני משיח צדקנו, במהרה, אם ירצה ה'.

...בכך אני פונה בבקשה לבבית, מלווה באהבת ישראל, לכל הקהילות היהודיות בכל מקום הימצאם, שיִרְשְׁמו להיות חברים בחברות התהלים הקיימות, או לייסד חברות תהלים כנ"ל במקום שאינן קיימות. שישתתפו בעבודת הקודש של בקשה מה' יתברך בתפילה ותחנונים בנוגע לנ"ל, יחד עם שלוחי הציבור של כלל ישראל, אנשי המעמד, החברים בארגון העולמי של חברת תהלים בארצנו הקדושה ירושלים, תובב"א.

אני מבקש מה' יתברך שיעורר בחסד וברחמים את לבנו ולבבות כלל ישראל, שנחזור אליו יתברך בתשובה שלמה, ושיקל עלינו ועל כל היהודים את חבלי המשיח הנוכחים, שנזכה לקבל את משיח צדקנו בקרוב ממש.

בברכת התורה, עם אהבת ישראל, לאלתר לתשובה, לאלתר לגאולה,
המברכם בגשמיות וברוחניות. יוסף יצחק. (אגרות קודש, האדמו"ר הרי"צ, כרך
ד', תהלים אהל יוסף יצחק עמוד 213).

תגובת האדמו"ר הרי"צ להקמת חברת תהלים

...שמחני בבשורתו אותות התעוררות הנכבד הר'... לייסד בבית הכנסת...
ועד חברה תהלים. זכותו לזכות את הרבים גדול במאוד מאוד, באופן
אשר שכלנו, שכל אנושי, לא יוכל לצייר כלל גודל הנחת רוח שנעשה
בשמים, מעובדה זו שמתאספים בציבור ואומרים תהלים, ושמנו וזכרו
של המעורר נכתב ונחתם בספרן של בית דין שלמעלה בחברת מזכי
הרבים, לחזקו ולסעדו בהשפעות טובות בגשמיות, נוסף על הקרן
הקיימת לעולם הבא... (אגרות קודש, אדמו"ר הרי"צ, כרך ז')

...ומה גם תלמוד תורה ברבים, שהיא חומה בטוחה נגד כל הפגעים רעים
המתרגשים וכו', וידוע שאמירת תהלים ברבים מעוררת רחמי שמים
בגשמיות וברוחניות, ואשרי המשתתף עמהם... (אגרות קודש, אדמו"ר הרי"צ,
כרך ח')

הקמת חברת תהלים בסידני באוסטרליה

לחברי חברת תהלים בעי"ת סידנעי... אשרי האיש אשר שוקד הוא
באמירת תהלים ובפרט בציבור, אין די מילים לבאר את גודל הזכות
באמירת תהלים, התועלת הרבה בזיכוך הלב והמוח, ואשר מלאכים בלי
מספר היוצאים מכל פסוק ופסוק שבתהלים, מתחננים לפני ה' יתברך
להגן על כל אומרי התהלים ובני ביתם, ולמלאות את כל מחסורם בבני
חיי ומזוני בגשמיות וברוחניות.

חזקו ואמצו בשמירת תקנות החברה, והשתדלו להגדיל מספר חבריכם
שיחיו... (אגרות קודש, כרך י')

הרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א - ראש ישיבת "בני ציון"

קריאה נרגשת לקבוצות התהלים ל"ג לעומר **תשס"ב**

כפי המובא בחוברת "חברת התהלים העולמית לקבוצות", ירושלים

באתי בזה לעודד ולברך את היוזמים המארגנים והמצטרפים, לאמירת תהלים בצוותא ע"י "חברת תהלים העולמי לקבוצות", אשר זוכים ומזכים את הרבים למצווה נעלה ויקרה.

במצב החירום הכללי בו נמצא עם ישראל בארץ ובתפוצות, וכאשר אוייבנו הקרובים והרחוקים, הנסתרים והגלויים מתייעצים ומבצעים פעולות הרס ושמד נגדנו, חייבים כולנו להקהל ולעמוד על נפשנו באחדות ובמסירות, לזעוק אל הקב"ה שיפר עצתם ויסכל ויקלקל את מחשבותיהם.

והקדמונים כתבו על פסוק (ויקרא כ"ו, ח') "ורדפו מכם חמשה מאה, ומאה מכם רבה ירדופו", ואיתא בספרא (בחוקותי א', ב') "והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שני אלפים ירדופו? אלא אין דומה המרובים העושים את התורה, למעוטים העושים את התורה". וכן הוא בילקוט שמעוני (בחוקותי תרע"ב), וכ"כ רש"י והראב"ע ורבנו בחיי, וכתבו המקובלים והביא דבריהם הבן איש חי בספרו עוד יוסף חי (פרשת חוקת), שאם אחד עושה מצווה לבדו נחשבת לו ל-1. אך כששניים עושים מצוה באהבה ואחדות נחשבת ל-21, ושלושה ל-321, וארבעה ל-4321, עד שעשרה נחשבת המצווה ל-10,987,654,321. היינו עשרה מיליארד, תשע מאות שמונים ושבעה מיליון, שש מאות חמישים וארבע אלף, שלוש מאות עשרים ואחת.

צאו וחשבו כמה זכיות מצטרפות לזכות עם ישראל כולו, כאשר רבים נוספים למבצע אמירת התהלים, קראו לחבריכם וחברותיכם, מכריכם שכניכם וכל מי שתפגשו, להצטרף למפעל זה.

עפ"י המקובלים מותר לקרוא תהלים בלילה לכל מי שאין תורתו אומנותו, או שאין לפניו לימוד אחר. והמון העם הנשים והילדים יכולים לקרוא במשך כל שעות היממה תהלים, וכ"כ הגאון החיד"א (יוסף אומץ נ"ד וכבר לאדן ה, ז), רבנו חיים פלאג"י (הקדמת הכתוב לחיים לכף החיים ל"א, נ"א), הרב אליהו מאני (יין הטוב או"ח נ"ד) והבן איש חי (בא"ח פקודי ז').

וזכות "דוד מלך ישראל חי וקיים" ע"י שקוראים תהלים שחיבר ביום
ובלילה, עם ישראל יהיה חי וקיים תמיד.

החותם בברכה רבה לכל עם ישראל

בן-ציון מוצפי (הופיע בחוברת: "חברת תהלים העולמי לקבוצות", ירושלים)

המלצת הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א

המלצת הרה"ג רב שכונת רמת אלחנן בני ברק לקבוצות תהלים

(כפי המובא בחוברת "חברת התהלים העולמית לקבוצות", ירושלים - חנוכה תש"ס)

הבה נחפש דרכנו ונשובה אל ה' ויחננו מאוצרו הטוב גשמי ברכה.

אשתו של אבא חלקיה בתפלתה הורידה גשמים לעם ישראל.

הבה יתאספו בנות ישראל, מתלמדותיה של אשת אבא חלקיה, ויאמרו
פעם בשבוע כשליש שעה תהלים, אולי ירחם עלינו השי"ת, כשם ששמע
לתפלתה כך ישמע לתפילותיכן למען עמנו וערי אלוקינו לברכה.

מוקד תהלים ארצי ועולמי

כל אחד/ת יכול לארגן בבית כמה שכנות/ים (כמובן נשים ובנות לחוד וגברים ובנים
לחוד) ויקראו תהלים ויבקשו בסיום התהלים: שבזכות מזמורי התהלים
ובזכות דוד המלך ע"ה יהיו ישועות פרטיות (רפואה, זיווג, זרע בר קימא וכו')
וישועות כלליות לכל עם ישראל (התגברות על האוייבים, שלום, גאולה שלמה ברחמים
וכו').

להצטרפות למוקדי התהלים, למידע והדרכה בנושא ולמעוניינים בהקמת קבוצות תהלים:

חשוב לברר באיזור מגוריתכם, בבית הכנסת, בארגונים כמו: מרכז מידע
יהדות טלפון 02-5811911 וכו', או לפנות *למוקדי התהלים הנמצאים
בכל רחבי הארץ והעולם, כמו:

מוקד תהלים ארצי: 721 - 700 - 1700

מוקד תהלים ארצי: 02-5378813

תהלים בקבוצות: 02-5004660, 02-5004661

מוקד תהלים עולמי: 02-5380757

* כמובן שישנם ברוך ה' עוד מוקדי תהלים רבים וקבוצות תהלים רבות,
בארץ ובחו"ל, כן ירבו!

* ואפשר גם ליזום הקמת קבוצת תהלים בבית, בבית הכנסת וכו', או
באמצעות האינטרנט (לפרסם מוקד תהלים - שכל מי שירשם כלוקח/ת על עצמו לקרוא
מספר פרקי תהלים - יחשב לו כאילו קראה את כל ספרי התהלים שכל חברי מוקד התהלים קראו
ביחד), ומן השמים תבורכו.

ספר התהלים של דוד מלך ישראל

מה אומרים לפני קריאת תהלים

יהי רצון שאומרים לפני קריאת התהלים

בימי החול

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, הבוחר בך עבדו ובזרעו
אחריו, והבוחר בשירות ותשבחות, שתפן ברחמים אל קריאת מזמורי
תהלים שאקרא, פאלו אמרם דוד המלך עליו השלום בעצמו, זכותו יגן
עלינו. ויעמוד לנו זכות פסוקי תהלים וזכות תבותיהם ואותיותיהם
ונקודותיהם וטעמיהם, והשמות היוצאים מהם מראשי תבות ומסופי
תבות, לכפר חטאתינו ועוונותינו ופשעינו, ולזמר עריצים ולהכרית כל
החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה, ולחבר אשת נעורים
עם דודה באהבה ואהבה ורעות. ומשם ימשך לנו שפע לנפש רוח ונשמה
לטהרנו מעוונותינו ולסלוח חטאתינו ולכפר פשעינו, כמו שסלחת לדוד
שאמר מזמורים אלו לפניך, כמו שנאמר: גם יי העביר חטאתך לא תמות.
ואל תקחנו מהעולם הזה קודם זמננו, ונזכה לחיים ארוכים טובים
ומתוקנים, באופן שנוכל לתקן את אשר שיחתנו. וזכות דוד המלך עליו
השלום, יגן עלינו ובעדנו שתאריך אפך עד שובנו אליך בתשובה שלמה
לפניך. ומאוצר מתנת חנם חננו כדכתיב: וחנותי את אשר אחון ורחמתי
את אשר ארחם. וכשם שאנו אומרים לפניך שירה בעולם הזה, כך נזכה
לומר לפניך יי אלהינו שיר ושבחה לעולם הבא. ועל ידי אמירת תהלים
תתעורר חבצלת השרון, ולשיר בקול נעים בגילת ורגו, כבוד הלבנון נתן
לה, הוד והדר בבית אלהינו, במהרה בימינו, אמן סלה.

בשבת ויום טוב מתחילים כאן:

לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו. נקדמה פניו בתודה בזמרות נריע לו. כי
אל גדול יי ומלך גדול על כל אלהים. ואתה קדוש יושב תהלות ישראל.

אחרי קריאת התהלים אומרים:

מי יתן מציון ישועת ישראל, בשוב אלהים שבות עמו, יגל יעקב ישמח
ישראל. ותשועת צדיקים מיי מעוזם בעת צרה. ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם
מרשעים ויושיעם כי חסו בו.

בקשה שאומרים אחרי קריאת התהלים בימי החול

אם לא אמר ספר תהלים שלם, אומר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁבִזְכוֹת מְזֻמּוֹרֵי הַתְּהִלִּים
שְׁקָרָאנוּ לְפָנֶיךָ, וּבִזְכוֹת פְּסוּקֵיהֶם וְתִבְוֹתֵיהֶם, וְאוֹתִיוֹתֵיהֶם וּנְקוּדוֹתֵיהֶם,
וְטַעְמֵיהֶם, וּבִזְכוֹת שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים הַיוֹצְאִים מֵהֶם (הַהַמְשָׁד
לְמַטָּה : * שְׁתַּכְפֹּר לָנוּ ...).

אם אמר ספר תהלים שלם אומר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁבִזְכוֹת סֵפֶר

רֵאשׁוֹן, שְׁנִי, שְׁלִישִׁי, רְבִיעִי, חֲמִישִׁי

שְׁבִתֵּהֶלִים שְׁקָרָאנוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד סֵפֶר

בְּרֵאשִׁית, שְׁמוֹת, וִיקְרָא, בְּמִדְבָּר, דְּבָרִים

וּבִזְכוֹת מְזֻמּוֹרֵיוֹ, וּבִזְכוֹת פְּסוּקָיו, וּבִזְכוֹת תִּיבּוֹתָיו, וּבִזְכוֹת אוֹתִיוֹתָיו,
וּבִזְכוֹת נְקוּדוֹתָיו, וּבִזְכוֹת טַעְמָיו, וּבִזְכוֹת שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים
הַיוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, * שְׁתַּכְפֹּר לָנוּ עַל כָּל חַטָּאתֵינוּ וְתִסְלַח לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ,
וְתִמְחַל לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ שֶׁחָטָאנוּ וְשָׁעוּנוּ וְשָׁפָשְׁעֵנוּ לְפָנֶיךָ. וְהַחֲזִירֵנוּ
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ, וְהַדְרִיכֵנוּ לְעִבּוּדְךָ וְתִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתַלְמוּד תּוֹרָתְךָ.
וְתִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוּלֵי עַמְּךָ (וְלַחֹלָה : לומר את שם החולה ושם אמו). וְתִקְרָא
לְשִׁבוּיִים דְּרוּר וְלְאַסוּרִים פְּקַח קוֹחַ, וְלִכָּל הוֹלְכֵי דְרָכִים וְעוֹבְרֵי יָמִים
וְנִהְרֹת מַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל תַּצִּילֵם מִכָּל צַעַר וְנִזְק, וְתִגִּיעַם לְמַחוּז חֲפָצִים לְחַיִּים
וְלִשְׁלוֹם. וְתִפְקוֹד לְכָל חַשׁוּכֵי בָּנִים בְּזָרַע שֶׁל קִימָא לְעִבּוּדְךָ וְלִירְאָתְךָ.
וְעוֹבְרוֹת שֶׁל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּצִּילוּן שֶׁלֹּא תִפְלְגָה וְלְדוֹתֶיהוֹן, וְהַיּוֹשְׁבוֹת עַל
הַמִּשְׁבֵּר בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תַּצִּילוּן מִכָּל רָע, וְאֵל הַמִּנִּיקוֹת תִּשְׁפִּיעַ שֶׁלֹּא יַחְסֵר
חֶלֶב מִדְּדִיהוֹן. וְאֵל יִמְשׁוּל אִסְכְּרָה וְשִׁדְיוֹ וְרוּחִיו וְלִילִיו, וְכָל פְּגָעִים וּמְרַעִין
בִּישׁוּן בְּכָל יְלָדֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתִגְדַּלְם לְתוֹרָתְךָ לְלִמּוּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה,
וְתַצִּילֵם מֵעֵין הָרָע וּמִדְּבַר וּמִמְגַּפָּה וּמִשֶּׁטֶן וּמִיֶּצֶר הָרָע. וְתִבְטַל מֵעֲלֵינוּ
וּמִכָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם, כָּל גְּזֵרוֹת קִשׁוֹת וְרַעוֹת, וְתִטָּהַר
לֵב הַמַּלְכוּת עֲלֵינוּ לְטוֹבָה. וְתִגְזֹר עֲלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת, וְתִשְׁלַח בְּרָכָה
וְהַצְּלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ, וְהִכּוּן פְּרִנְסָתֵינוּ מִיָּד הַרְחֵבָה וְהַמְּלָאָה, וְלֹא
יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר, וְתֵן לְכָל אִישׁ וְאִישׁ דִּי
פְּרִנְסָתוֹ וְלְכָל גּוֹיָה וְגּוֹיָה דִּי מַחְסוּרָה. וְתִמְהַר וְתַחֲיֵשׁ לְגֵאֲלָנוּ וְתִבְנֶה בֵּית
מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ. וּבִזְכוֹת שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִידוֹתֶיךָ שֶׁל רַחֲמִים הַכְּתוּבִים
בְּתוֹרָתְךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר : יי, יי, אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, אֶרְךָ אַפִּים וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת,
נִצַּר חֶסֶד לְאַלְפִים נִשָּׂא עוֹן וְפָשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ, שְׁאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקָם
מִלְּפָנֶיךָ, עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטָּאתֵינוּ
לְמַעַן שְׁמֶךָ. בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בשבת ויום טוב אומרים :

אם לא אמר ספר תהלים שלם, אומר :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁבְּזָכוֹת מִזְמוֹרֵי הַתְּהִלִּים
שֶׁקָּרָאנוּ לְפָנֶיךָ, וּבְזָכוֹת פְּסוּקֵיהֶם וְתַבּוּתֵיהֶם, וְאוֹתֵייתֵיהֶם וּנְקוּדוֹתֵיהֶם
וְטַעְמֵיהֶם, וּבְזָכוֹת שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים הַיוֹצְאִים מֵהֶם (הַהַמְשַׁךְ
לְמִטָּה : * שְׁתֵּהא נְחֻשְׁבֶת לָנוּ).

אם אמר ספר תהלים שלם, אומר :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁבְּזָכוֹת סֵפֶר

רֵאשׁוֹן, שְׁנִי, שְׁלִישִׁי, רְבִיעִי, חֲמִישִׁי

שֶׁבַת־הַלִּים שֶׁקָּרָאנוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד סֵפֶר

בְּרֵאשִׁית, שְׁמוֹת, וִיקְרָא, בְּמִדְבָּר, דְּבָרִים

וּבְזָכוֹת מִזְמוֹרָיו, וּבְזָכוֹת פְּסוּקָיו, וּבְזָכוֹת תִּיבּוּתָיו, וּבְזָכוֹת אוֹתֵייתָיו,
וּבְזָכוֹת נְקוּדוֹתָיו, וּבְזָכוֹת טַעְמָיו, וּבְזָכוֹת שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים
הַיוֹצְאִים מֵמִנּוּ, * שְׁתֵּהא נְחֻשְׁבֶת לָנוּ אֲמִירַת מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים אֵלוּ כְּאֵלוּ,
אֲמָרָם דּוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּעֶצְמוֹ, זְכוּתוֹ יְגוֹן עָלֵינוּ. וְיַעֲמוֹד לָנוּ לְחֶבֶר אֲשֶׁת
נְעוּרִים עִם דוֹדָה בְּאַהֲבָה וְאַחֻוּהַ וְרַעוּת, וּמִשָּׁם יִמְשָׁךְ לָנוּ שְׁפַע לְנַפְשׁ רֹחַ
וְנִשְׁמָה. וְכִשֶּׁם שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים שִׁירִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּד נִזְכֶּה לוֹמַר לְפָנֶיךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וְשִׁבְחָה לְעוֹלָם הַבָּא, וְעַל יָדֵי אֲמִירַת
תְּהִלִּים תִּתְעוֹרֵר חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן, לְשִׁיר בְּקוֹל נְעִים גִּילַת וְרִגוֹן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן
נִיתֵן לָהּ, הוֹד וְהָדָר בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן סְלָה.

התהלים מסוגלים לרפואת החולה

מובא ב"ילקוט מעם לועז", תהלים :

אמירת תהלים מעלה גדולה, כאילו אמרם דוד המלך בעצמו, כי הוא
אמרם ברוח הקודש, ורוח הקודש מונח בתוך התיבות. וכשהאדם אומר
מזמורי התהלים מעורר בפיו את רוח הקודש, עד שנחשב כאילו אמרם
דוד המלך עה"ש בעצמו, והוא מסוגל לרפאות את החולה, להיות לו
בטחון רק על ה' יתברך שעל ידי התהלים יושיעו הקב"ה. הבטחון כמו
משענת, כמו שאמר דוד המלך : "וַיְהִי יְיָ לְמִשְׁעָן לִי"...

מובא ב"אגרות קודש" כרך י"ז:

בתשובת הרבי מליובאוויטש עצה לגבי הקלת המיחוש של הפונה, עד שבודאי יעבור לגמרי על ידי: בדיקת התפילין של בעלה, המזוזות, שהיא תפריש צדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ... "ומה טוב שתדע את מזמור כ"ג בספר תהלים בעל פה... ("מזמור לדוד, יי רעי לא אֶחָסֵר"...) , ומזמן לזמן תחזור עליו, וה' יתברך יצליחה".

ומובא ב"שיח שרפי קודש":

שהרבי מקוצק אמר: אם דוד המלך היה עושה כל ספר תהלים על הסדר, היו יכולים להחיות מתים במאמר (באמירת) כל ספר התהלים. והאומר ספר תהלים, אפילו הוא אינו על הסדר, על כל פנים יוכל לרפאות את החולה.

המרח"ו - רבי חיים ויטל זצוק"ל קיבל מרבו האר"י זצוק"ל:

ומי שהוא חולה, יש שמקבץ 10 אנשים ולומד כל פסוקי התהלים המתחילים בכל אות מאותיות שמו. ובספר קיצור השל"ה מובא שסגולה לומר ראשי תיבות של א"ב.

לפי גדולי ישראל:

5 מזמורי התהלים המסוגלים מאוד לרפואה שלמה הם: ו' (7 פעמים), כ' (7 פעמים), קכ"א, ק"ל, קמ"ב (ויבקש מה' רפואה בזכות דוד המלך...).

[קריאת פרקי תהלים עבור החולה לפי גדולי ישראל](#)

5 מזמורי התהלים המסוגלים מאוד לרפואה הם:

ו' (רצוי 7 פעמים), כ' (רצוי 7 פעמים), קכ"א, ק"ל, קמ"ב

ובסיום: לבקש מהקב"ה רפואה שלמה וכו' - בזכות דוד המלך ובזכות קריאת כתהלים (תמיד מבקשים רק מה').

פרק ו' (רצוי 7 פעמים)

לְמַנְצַח בְּגִינוֹת עַל הַשְּׁמִינִית, מִזְמוֹר לְדָוִד: יְיָ אֵל בְּאֶפְדָּי תוֹכִיחֵנִי, וְאֵל בְּחַמְתְּךָ תִּיַסְרֵנִי: חֲנִנִי יְיָ, כִּי אֲמַלֵּל אֱנִי רַפְאֵנִי יְיָ כִּי נִבְהָלוּ עַצְמִי: וְנַפְשִׁי נִבְהָלָה מְאֹד, וְאַתָּה יְיָ, עַד מָתִי: שׁוּבָה יְיָ, חֲלֹצָה נַפְשִׁי, הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חֲסִדְךָ: כִּי אֵין בְּפִמּוֹת זְכָרְךָ, בְּשָׂאוֹל מִי יוֹדָה לָךְ: יִגְעַתִּי בְּאַנְחָתִי, אֲשַׁחֲהָ בְּכָל לַיְלָה מִטְּתִי בְּדַמְעָתִי, עַרְשִׁי אֲמָסָה: עֲשֵׂשָׁה מִכַּעַס עֵינָי, עֲתָקָה, בְּכָל צוֹרְרִי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן, כִּי שָׁמַע יְיָ קוֹל בְּכִי: שָׁמַע יְיָ תַחֲנֻנָּתִי, יְיָ תִפְלְתִי יִקַּח: יִבְשׁוּ וַיִּבְהָלוּ מְאֹד כָּל אֵיבֵי, יֵשְׁבוּ יִבְשׁוּ רָגַע:

פרק כ' (רצוי 7 פעמים)

לְמַנְצַח מִזְמוֹר לְדָוִד: יַעֲנֵךְ יְיָ בְּיוֹם צָרָה, יִשְׁגָּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקִּדְשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ: יִזְכֹּר כָּל מִנְחָתֶיךָ, וְעוֹלָתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה: יִתֵּן לָךְ כִּלְבָבָךְ, וְכָל עֲצָתֶךָ יִמְלֵא: נִרְנָנָה בִישׁוּעָתֶךָ, וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יִמְלֵא יְיָ כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: עֲתָה יִדְעַתִּי, כִּי הוֹשִׁיעַ יְיָ מִשִּׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ מִשְׁמֵי קִדְשׁוֹ, בְּגִבְרוֹת יִשַׁע יִמִּינוּ: אֱלֹהֵי בְרָכָב, וְאֱלֹהֵי בְּסוּסִים, וְאַנְחָנוּ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר: הִמָּה פָּרְעוֹ וְנִפְלוּ, וְאַנְחָנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדַד: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמְלִיךָ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאֵנוּ:

פרק קכ"א

שִׁיר לְמַעֲלוֹת, אֲשָׁא עֵינָי אֶל הַהָרִים, מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי: עֲזָרִי מֵעַם יְיָ, עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ: אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ, אֵל יָנוּם שִׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְיָ שִׁמְרֶךָ, יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכְכֶּה, וַיָּרֶחַ בַּלַּיְלָה: יְיָ יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ: יְיָ יִשְׁמֹר צְאֲתֶךָ וּבוֹאֶךָ, מַעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

פרק ק"ל

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעַמְקִים קָרְאֲתִיךָ יְיָ: יְיָ שָׁמְעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אַזְנוֹתֶיךָ
קְשׁוּבוֹת, לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר יְהוָה, יְיָ מִי יַעֲמֵד: כִּי עֲמַף הַסְּלִיחָה,
לְמַעַן תִּגְרָא: קוֹיִתִי יְיָ קוֹתָה נַפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹחֲלֵתִי: נַפְשִׁי לִי, מִשְׁמָרִים
לְבַקֵּר שְׁמָרִים לְבַקֵּר: יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ, כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד, וְהִרְבָּה עִמּוֹ
פְדוּת: וְהוּא יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו:

פרק קמ"ב

מִשְׁכִּיל לְדוֹד, בְּהִיּוֹתוֹ בַּמַּעֲרָה תִּפְלָה: קוֹלִי אֶל יְיָ אֲזַעַק, קוֹלִי אֶל יְיָ
אֲתַחֲנֶן: אֲשַׁפֵּךְ לִפְנֵי שִׁיחִי, צָרְתִי לִפְנֵי אֲגִיד: בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי, וְאַתָּה
יְדַעַת נְתִיבָתִי, בְּאַרְחֵזוֹ אֶהְלֵךְ טָמְנוּ פֶּחַלִּי: הַבֵּיט יָמִין וּרְאֵה וְאִין לִי מִפִּיר,
אֲבַד מָנוֹס מִמֶּנִּי, אִין דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי: זַעֲקֵתִי אֶלֶיךָ יְיָ, אֲמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי,
חֲלָקִי בְּאַרְץ הַחַיִּים: הַקְּשִׁיבָה אֶל רִנָּתִי כִּי דְלוֹתִי מְאֹד, הַצִּילֵנִי מִרְדְּפֵי כִּי
אֲמָצוּ מִמֶּנִּי: הוֹצִיָּאָה מִמִּסְגַּר נַפְשִׁי, לְהוֹדוֹת אֶת שִׁמְךָ, בִּי יִכְתְּרוּ צְדִיקִים
כִּי תִגְמַל עָלַי:

37 פרקים מזמורי תהלים לרפואה

מובא בספר: "תהלים-נתיבות עולם", בתוספת תיקון לחולים, ר' פריוב אליהו. הספר בהסכמת הרב הגאון מרן רבינו עובדיה יוסף שליט"א.

א. לקרוא מזמורי התהלים לפי סדר זה: כו, ו, ט, י"ג, ט"ז, י"ז, י"ח, כ"ב, כ"ג, כ"ה, ל', ל"א, ל"ב, ל"ג, ל"ד, ל"ה, ל"ו, ל"ז, ל"ח, ל"ט, מ"א, מ"ב, מ"ג, מ"ד, מ"ה, מ"ו, מ"ז, מ"ח, מ"ט, ס"א, ס"ב, ס"ג, ס"ד, ס"ה, ס"ו, ס"ז, ס"ח, ס"ט, ק"א, ק"ב, ק"ג, ק"ד, ק"ה, ק"ו, ק"ז, ק"ח, ק"ט, ק"י, ק"יא, ק"יב, ק"יג, ק"יד, ק"ט"ז, ק"י"ח, קמ"ב, קמ"ג, קכ"ח.

ב. אחר כך לקרוא מפרק קי"ט בתהלים - רק את הפסוקים המתחילים באותיות שם החולה ושם אמו (להלן ראה דוגמא).

ג. ואחר כך לקרוא בכוונה תפילה לחולה מהחיד"א זצ"ל, בספר כף אחת.

א - מזמורי תהלים עבור החולה

מזמור כ'

לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד : יַעֲנֵךְ יְיָ בַּיּוֹם צָרָה, יִשְׁגָּבֶךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב : יִשְׁלַח
עֲזָרָךְ מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ : יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה : יִתֵּן
לְךָ כְּלָבֶבֶךָ, וְכָל עֲצָתֶךָ יִמְלֵא : נִרְנְנָה בִּישׁוּעָתֶךָ, וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יִמְלֵא
יְיָ כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ : עֲתָה יִדְעֵתִי, כִּי הוֹשִׁיעַ יְיָ מִשִּׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ מִשְׁמֵי קֹדֶשׁוֹ,
בְּגִבְרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ : אֱלֹהֵי בְרָכָב, וְאֱלֹהֵי בְסוּסִים, וְאֱנַחְנוּ בְשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ
נִזְכִּיר : הֵמָּה פָּרְעוֹ וְנִפְלוּ, וְאֱנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדַד : יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמְלִיךְ יַעֲנֵנוּ
בַּיּוֹם קִרְאָנוּ :

מזמור ו'

לְמַנְצַח בְּנִינֹת עַל הַשְּׁמִינִית, מְזִמּוֹר לְדָוִד : יְיָ אֵל בְּאֶפְסָךְ תוֹכִיחֵנִי, וְאֵל
בְּחִמָּתֶךָ תִּיַסְרֵנִי : חֲנִנֵי יְיָ, כִּי אֲמַלֵּל אֲנִי רַפְאֵי יְיָ כִּי נִבְהָלוּ עַצְמֵי : וְנִפְשֵׁי
נִבְהָלָה מְאֹד, וְאֵתָהּ יְיָ, עַד מָתִי : שׁוּבָה יְיָ, חֲלֹצָה נַפְשִׁי, הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן
חִסְדֶּךָ : כִּי אֵין בַּמּוֹת זִכְרֶךָ, בְּשֵׁאוֹל מִי יוֹדָה לְךָ : יִגְעֵתִי בְּאִנְחָתִי, אֲשַׁחַח
בְּכָל לַיְלָה מִטְּתִי בְּדַמְעָתִי, עֲרָשִׁי אֲמַסָּה : עֲשֵׂשָׁה מִכַּעַס עֵינַי, עֲתָקָה, בְּכָל
צוּרְרֵי : סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן, כִּי שָׁמַע יְיָ קוֹל בְּכִי : שָׁמַע יְיָ תַחֲנֻנָּתִי, יְיָ
תַפְלְתִי יִקַּח : יִבְשׁוּ וַיִּבְהָלוּ מְאֹד כָּל אֵיבֵי, יֵשְׁבוּ יִבְשׁוּ רַגְעַ :

מזמור ט'

לְמַנְצַח עַל מוֹת לִבָּן מְזִמּוֹר לְדָוִד : אוֹדָה יְיָ בְּכָל לִבִּי, אֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ :
אֲשַׁמְחָה וְאֶעֱלֶצָה בְּךָ, אֲזַמְרָה שְׁמֶךָ, עֲלִיוֹן : בְּשׁוּב אוֹיְבֵי אַחוֹר, יִכְשְׁלוּ
וַיֵּאבְדוּ מִפְּנֶיךָ : כִּי עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי, יִשְׁבֹּת לְכִסֵּא, שׁוֹפֵט צָדֵק : גְּעֵרַת
גוֹיִם, אֲבַדְתָּ רָשָׁע, שָׁמַם מַחִיתָ לְעוֹלָם וְעַד : הָאוֹיֵב תַּמּוּ חַרְבוֹת לְנִצַּח,
וְעָרִים נִתְשַׁתָּ, אֲבַד זִכְרָם הֵמָּה : וַיִּי לְעוֹלָם יֵשֵׁב, כּוֹנֵן לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹ : וְהוּא
יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצָדֵק, יִדִּין לְאֲמִים בְּמִישְׁרִים : וַיְהִי יְיָ מִשְׁגָּב לְדָךְ, מִשְׁגָּב
לְעֵתוֹת בַּצָּרָה : וַיִּבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, כִּי לֹא עֲזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ : זָמְרוּ לִי
יֵשֵׁב צִיּוֹן, הִגִּידוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו : כִּי דָרַשׁ דְּמִים אוֹתָם זָכַר, לֹא שָׁכַח
צַעֲקַת עֲנָוִים : חֲנִנֵי יְיָ, רָאָה עֲנֵי מִשְׁנָאִי, מְרוֹמְמֵי מִשְׁעָרֵי מוֹת : לְמַעַן
אֲסַפְּרָה כָּל תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעְרֵי בֵּת צִיּוֹן, אֲגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ : טָבַעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת
עָשׂוּ, בְּרִשְׁתָּ זֹו טָמְנוּ, נִלְכְּדָה רַגְלָם : נוֹדַע יְיָ, מִשְׁפָּט עָשָׂה, בְּפַעַל כְּפִיו נֹקֵשׁ
רָשָׁע, הִגִּיוֹן סֵלָה : יִשׁוּבוּ רָשָׁעִים לְשֵׁאוֹלָה, כָּל גוֹיִם שָׁכַחִי אֱלֹהִים : כִּי לֹא
לְנִצַּח יִשְׁכַּח אֲבִיוֹן, תִּקְוֹת עֲנָוִים תֵּאבֵד לְעַד : קוֹמָה יְיָ, אֵל יַעֲזֹ אֲנוּשׁ, יִשְׁפָּטוּ
גוֹיִם עַל פְּנֶיךָ : שִׁיתָה יְיָ מוֹרָה לָהֶם, יִדְעוּ גוֹיִם אֲנוּשׁ הֵמָּה סֵלָה :

מזמור י"ג

לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד : עַד אָנָּה יְיָ תִשְׁכַּחֲנִי נִצַּח, עַד אָנָּה תִסְתִּיר אֶת פְּנֶיךָ
מִמֶּנִּי : עַד אָנָּה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי, יִגוֹן בְּלִבִּי יוֹמָם, עַד אָנָּה יָרוּם אֵיבֵי
עָלִי : הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְיָ אֱלֹהֵי, הָאִירָה עֵינַי, פֶּן אִישׁוֹן הַמּוֹת : פֶּן יֵאמֵר אֵיבֵי
יִכְלְתוּ, צָרִי יִגִּילוּ כִּי אָמוּט : וְאֲנִי בְּחִסְדֶּךָ בְּטַחְתִּי, יִגַּל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ,
אֲשִׁירָה לִי כִּי גָמַל עָלִי :

מזמור ט"ז

מִכְתָּם לְדוֹד, שְׁמַרְנִי אֵל כִּי חֲסִיתִי בָךְ: אָמַרְתָּ לַיְי, יְי אֶתָּה, טוֹבֹתַי בֶּל
עָלִיךָ: לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי, כָּל חֲפָצֵי בָם: יָרְבוּ עֲצוּבוֹתֶם,
אֲחֵר מְהֵרוּ, בֶּל אֲסִיף נִסְפִיָּהֶם מִדָּם, וּבֵל אֲשֵׁא אֶת שְׁמוֹתֶם עַל שְׁפָתַי: יְי
מִנֵּת חֲלָקֵי וְכוֹסֵי, אֶתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי: חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בִנְעָמִים, אֵף נִחַלְתָּ
שְׁפָרָה עָלַי: אֲבָרַךְ אֶת יְי אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי, אֵף לִילוֹת יִסְרוּנִי כְלִיוֹתַי: שׁוֹיֵתִי יְי
לְנִגְדֵי תַמִּיד, כִּי מִימִינִי בֶל אֲמוּט: לָכֵן שָׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אֵף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן
לְבַטָּח: כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרָאוֹת שְׁחַת: תוֹדִיעֵנִי
אֲרַח חַיִּים, שְׁבַע שְׁמַחוֹת אֶת פָּנֶיךָ, נְעֻמוֹת בְּיַמִּינְךָ נֶצַח:

מזמור י"ז

תִּפְלָה לְדוֹד, שְׁמָעָה יְי צְדָק, הַקְּשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תִּפְלָתִי בְּלֹא שְׁפָתִי
מִרְמָה: מִלִּפְנֵיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא, עֵינֶיךָ תִּחְזִינָה מִיִּשְׂרָאֵל: בְּחִנְתָּ לְבִי, פָּקֵדְתָּ
לִילָה, צָרַפְתָּנִי, בֵּל תִּמְצָא, זַמְתִּי בֵּל יַעֲבֹר פִּי: לַפְּעֻלוֹת אָדָם בְּדָבָר שְׁפָתֶיךָ,
אֲנִי שְׁמַרְתִּי, אֲרַחוֹת פְּרִיץ: תִּמְךָ אֲשׁוּרֵי בְּמַעְגְלוֹתֶיךָ, בֶּל נִמוּטוּ פְּעָמַי: אֲנִי
קָרָאתִיךָ, כִּי תַעֲנֵנִי אֵל, הֵט אָזְנְךָ לִי, שְׁמַע אִמְרָתִי: הַפְּלָה חֲסִידְךָ מוֹשִׁיעַ
חוֹסִים, מִמַּתְקוֹמָמִים בְּיַמִּינְךָ: שְׁמַרְנִי כְּאִישׁוֹן בֵּת עֵין, בְּצֹל כְּנֶפֶיךָ
תִּסְתִּירֵנִי: מִפְּנֵי רָשָׁעִים זֹו שְׁדוּנִי, אֲיִבִי בְּנִפְשׁ יִקִּיפוּ עָלַי: חֲלָבְמוֹ סָגְרוּ,
פִּימוֹ דָּבְרוּ בִּגְאוֹת: אֲשֶׁרְנוּ עִתָּה סִבְבוּנוּ, עֵינֵיָהֶם יִשִּׁיתוּ לְנִטּוֹת בְּאֶרֶץ:
דְּמִינוּ כְּאֲרִיָּה יִכְסוֹף לְטָרֵף, וְכִכְפִּיר יֵשֵׁב בְּמִסְתָּרִים: קוֹמָה יְי, קַדְמָה פְּנִי,
הַכְּרִיעֵהוּ, פִּלְטָה נַפְשִׁי מִרָשָׁע, חֲרַבְךָ: מִמַּתִּים יָדְךָ יְי, מִמַּתִּים מִחֲלָד,
חֲלָקִים בְּחַיִּים, וַצְּפוּנְךָ תִּמְלֵא בְטָנָם, יִשְׁבְּעוּ בָנִים, וְהִנִּיחוּ יִתְרָם
לְעוֹלָלֵיהֶם: אֲנִי בְצִדְקָ אֶחְזֶה פָנֶיךָ, אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תִּמְוִנְתְּךָ:

מזמור י"ח

לְמַנְצַח לְעַבְד יְי לְדוֹד, אֲשֶׁר דָּבַר לַיְי אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, בְּיוֹם הַצִּיל
יְי אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אֲיִבָיו וּמִיַּד שָׂאוֹל: וַיֹּאמֶר, אֲרַחֲמֶךָ יְי, חֲזָקִי: יְי סִלְעִי
וּמִצוֹדְתִי וּמִפְּלִטִי אֵלַי, צוּרֵי אַחְסָה בּוֹ, מְגִנִי וְקָרוֹן יִשְׁעִי, מִשְׁגָּבִי: מִהֲלָל
אֶקְרָא יְי, וּיְמֵן אֲיִבֵי אֲוִשַׁע: אֶפְפוּנֵי חֲבָלֵי מוֹת, וְנִחַלִי בְלִיעַל, יִבְעֵתוּנִי: חֲבָלֵי
שָׂאוֹל, סִבְבוּנִי, קַדְמוּנִי מוֹקְשֵׁי מוֹת: בְּצַר לִי אֶקְרָא יְי, וְאֶל אֱלֹהֵי אֲשׁוּעַ,
יִשְׁמַע מִהִיכְלוֹ קוֹלִי, וְשׁוֹעֵתִי לִפְנֵי תְבוּא בְּאֲזִנָיו: וְתַגְעֵשׁ וְתַרְעֵשׁ הָאֶרֶץ,
וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגְּזוּ וַיִּתְגַּעְשׁוּ, כִּי חָרָה לוֹ: עָלָה עֵשׂוֹן בְּאֶפּוֹ, וַיֹּאשׁ מִפִּי תֹאכֵל,
גְּחָלִים בְּעָרוּ מִמֶּנּוּ: וַיִּט שְׁמַיִם, וַיִּרַד, וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו: וַיִּרְכַּב עַל כְּרוֹב
וַיַּעַף, וַיִּדָּא עַל כְּנָפֵי רוּחַ: יִשֵּׁת חֲשָׁךְ סִתְרוֹ, סִבִּיבוֹתָיו סִפְתּוֹ, חֲשַׁכַת מַיִם
עָבִי שְׁחָקִים: מִנְּגָה נִגְדוֹ, עָבִיו עָבְרוּ בְּרֹד וּגְחָלֵי אֵשׁ: וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם יְי,
וַעֲלִיוֹן יִתֵּן קִלּוֹ בְּרֹד וּגְחָלֵי אֵשׁ: וַיִּשְׁלַח חֲצִיו וַיִּפְיֵצֵם, וַיְבָרְקֵם רָב, וַיְהִמֵם:
וַיִּרְאוּ אֶפְיָקֵי מַיִם, וַיִּגְלוּ מוֹסְדוֹת תַּבֵּל, מִנְּשַׁמַת רוּחַ אֶפְךָ:
יִשְׁלַח מִמְרוֹם, יִקְחֵנִי, יִמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: יִצְלִלֵנִי מֵאֲיִבֵי עַז, וּמִשְׁנָאֵי כִי
אֲמָצוּ מִמֶּנִּי: יִקְדְּמוּנִי, בְּיוֹם אִיִּדִי, וַיְהִי יְי לְמִשְׁעָן לִי: וַיּוֹצִיאֵנִי לְמַרְחָב,
יִחַלְצֵנִי, כִּי חֲפָץ בִּי: יִגְמִלֵנִי יְי כְּצִדְקִי, כְּבָר יָדִי יִשִּׁיב לִי: כִּי שְׁמַרְתִּי דְרָכֵי

יי, ולא רשעתי מאלהי: כי כל משפטיו לנגדי, וחקתיו לא אסיר מני: ואהי
 תמים עמו, ואשתמר מעוני: וישב יי לי כצדקי, כבר ידי לנגד עיניו: עם
 חסיד ותחסד, עם גבר תמים ותמים: עם נבר ותבר, ועם עקש ותפתל:
 כי אתה עם עני תושיע, ועיני רמות תשפיל: כי אתה תאיר נרי, יי אלהי
 נגיה חשפי: כי בד ארץ גדוד, ובאלהי אדלג שור: האל תמים דרכו, אמרת
 יי צרופה, מגן הוא, לכל החוסים בו: כי מי אלוה מבצעדי יי, ומי צור
 זולתי אלהינו: האל המאזרני חיל, ויתן תמים דרכי: משוה רגלי כאילות,
 ועל במתי יעמידני: מלמד ידי למלחמה, ונחתה קשת נחושה זרועתי:
 ותתן לי מגן ישעך, וימינך תסעדני, וענותך תרבני: תרחיב צעדי תחתך,
 ולא מעדו קרסלי: ארדוף אויבי ואשיגם, ולא אשוב עד פלותם: אמחצם
 ולא יכלו קום, יפלו תחת רגלי: ותאזרני חיל למלחמה, תכריע קמי
 תחתך: ואיבי נתתה לי ערף, ומשנאי אצמיתם: ישועו ואין מושיע, על יי
 ולא ענם: ואשחקם כעפר על פני רוח, כטיט חוצות אריקם: תפלטני
 מריבי עם, תשימני לראש גוים, עם לא ידעתי יעבדוני: לשמע און ישמעו
 לי, בני נכר יכחשו לי: בני נכר יבלו, ויחרגו ממסגרותיהם: חי יי, וברוך
 צורי, ונרום אלוהי ישעי: האל, הנותן נקמות לי, וידבר עמים תחתך:
 מפלטי מאיבי, אף מן קמי תרוממי, מאיש חמס תצילני: על כן אודך
 בגוים יי, ולשמך אזמרה: מגדל ישועות מלכו, ועשה חסד למשיחו, לדוד
 ולזרעו, עד עולם:

מזמור כ"ב

למנצח על אילת השחר מזמור לדוד: אלי, אלי, למה עזבתני, רחוק
 מישועתי, דברי שאגתי: אלהי, אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה
 לי: ואתה קדוש, יושב תהלות ישראל: בד בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו:
 אליך זעקו ונמלטו, בד בטחו ולא בושו: ואנכי תולעת, ולא איש, חרפת
 אדם ובזוי עם: כל ראי ילעגו לי, יפטירו בשפה יניעו ראש: גל אל יי,
 יפלטוהו, יצילהו כי חפץ בו: כי אתה גחי מבטון, מבטיחי על שדי אמי:
 עליך השלכתי מרחם, מבטון אמי אלי אתה: אל תרחק ממני, כי צרה
 קרובה, כי אין עוזר: סבבוני פרים רבים, אבירי בשן כתרונני: פצו עלי
 פיהם, אריה טרף ושאג: כמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי, היה לפי
 כדונג, נמס בתוך מעי: יבש כחרש כחי, ולשוני מדבק מלקוחי, ולעפר מות
 תשפתיני: כי סבבוני כלבים, עדת מרעים הקיפוני, כארי ידי ורגלי: אספר
 כל עצמותי, המה יביטו יראו בי: יחלקו בגדי להם, ועל לבושי יפילו גורל:
 ואתה יי אל תרחק, אילותי, לעזרתי חושה: הצילה מחרב נפשי, מיד כלב
 יחידתי: הושיעני מפי אריה, ומקרני רמים עניתני: אספרה שמך לאחי,
 בתוך קהל אהללך: יראי יי הללוהו, כל זרע יעקב כבדוהו, וגורו ממנו כל
 זרע ישראל: כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, ולא הסתיר פניו ממנו, ובשוועו
 אליו שמע: מאתך תהלתי בקהל רב, נדרי אשלים נגד יראיו: יאכלו ענוים
 וישבעו, יהללו יי דרשיו, יחי לבבכם לעד: יזכרו וישבו אל יי כל אפסי
 ארץ, וישתחוו לפניך כל משפחות גוים: כי ליי המלוכה, ומשל בגוים:
 אכלו וישתחוו כל דשני ארץ, לפניו יכרעו כל יורדי עפר, ונפשו לא חיה:
 זרע יעבדנו, יספר ליי לדור: יבאו ויגידו צדקתו, לעם נולד כי עשה:

מזמור כ"ג

מזמור לדוד, יי רעי לא אֶחָסֵר : בְּנֹאוֹת דָּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי, עַל מִי מְנַחֹת וְנִהְלֵנִי : נִפְשִׁי, יִשׁוּבָב, יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ : גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צְלָמוֹת, לֹא אִירָא רָע, כִּי אַתָּה עִמָּדִי, שְׁבֹטֶךָ וּמִשְׁעֲנֵתֶךָ הֵמָּה יִנְחֵמֵנִי : תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלֹחַן נֶגֶד צַרְרֵי, דִּשְׁנֵת בְּשֶׁמֶן רֵאשִׁי, כּוֹסֵי רוּיָהּ : אֵךְ טוֹב וַחֲסֹד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיִּי, וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ לְאָרְךָ יָמִים :

מזמור כ"ה

לדוד, אֵלֶיךָ יי נִפְשִׁי אֲשָׂא : אֱלֹהֵי, בָּךְ בִּטְחֹתִי אֵל אֲבוֹשָׁה, אֵל יַעֲלֹצוּ אוֹיְבֵי לִי : גַּם כָּל קוֹיָךְ, לֹא יִבְשׁוּ, יִבְשׁוּ הַבּוֹגְדִים רִיקָם : דָּרְכֶיךָ יי הוֹדִיעֵנִי, אַרְחוֹתֶיךָ לְמַדְנִי : הַדְרִיכֵנִי בְּאַמְתָּךְ וּלְמַדְנִי, כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי, אוֹתָךְ קוֹיֹתִי כָּל הַיּוֹם : זָכַר רַחֲמֶיךָ יי וַחֲסֵדֶיךָ, כִּי מַעֲוֹלָם הֵמָּה : חַטָּאוֹת נַעֲוִירִי וּפְשָׁעֵי, אֵל תִּזְכֹּר, כִּי חֲסֵדֶךָ זָכַר לִי אַתָּה לְמַעַן טוֹבֶךָ יי : טוֹב וַיִּשֶׁר יי, עַל כֵּן יוֹרָה חַטָּאִים בְּדָרְךָ : יְדָרְךָ עֲנוּיִם בְּמִשְׁפָּט, וַיִּלְמַד עֲנוּיִם דָּרְכּוֹ : כָּל אַרְחוֹת יְיָ חֲסֵד וְאַמֶּת, לְנַצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַדְתָּיו : לְמַעַן שְׁמֶךָ יי, וְסַלַּחְתָּ לַעֲוֹנֵי, כִּי רַב הוּא : מִי זֶה הָאִישׁ יִרָא יי, יוֹרְנוּ בְּדָרְךָ יִבְחַר : נִפְשׁוּ בְּטוֹב תְּלִין, וְזָרְעוּ יִירֶשׁ אָרֶץ : סוֹד יְיָ לִירְאָיו, וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם : עֵינֵי תִמְיֵד אֵל יי, כִּי הוּא יוֹצִיא מִרְשֵׁת רַגְלִי : פְּנֵה אֵלַי וַחֲנֵנִי, כִּי יַחֲדָה וְעָנִי אָנִי : צָרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ, מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי : רָאה עֲנִי וְעֲמָלִי, וְשָׂא לְכָל חַטָּאוֹתַי : רָאה אוֹיְבֵי כִּי רַבוּ, וְשִׁנְאַת חֲמַס שְׁנֵאוּנִי : שְׁמֶרְהָ נִפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי, אֵל אֲבוֹשׁ כִּי חֲסִיתִי בָּךְ : תָּם וַיִּשֶׁר, יִצְרוּנִי, כִּי קוֹיֹתֶיךָ : פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל צָרוֹתָיו :

מזמור ל'

מזמור שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד : אֲרוּמָמָךְ יי, כִּי דָלִיתֵנִי, וְלֹא שְׁמַחְתָּ אוֹיְבֵי לִי : יי אֱלֹהֵי, שְׁוַעֲתֵי אֵלֶיךָ וּתְרַפְּאֵנִי : יי הַעֲלִיתָ מִן שְׂאוֹל נִפְשִׁי, חֲיִיתֵנִי מִיַּרְדֵּי בּוֹר : זָמְרוּ לִי חֲסִידָיו, וְהוֹדוּ לְזָכַר קִדְשׁוֹ : כִּי רָגַע בְּאָפוֹ, חַיִּים בְּרִצּוֹנוֹ, בַּעֲרַב יְלִין בְּכִי, וְלִבְקָר רָנָה : וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּשִׁלּוֹי, בִּלְאִמוּט לְעוֹלָם : יי בְּרִצּוֹנְךָ הַעֲמַדְתָּה לְהַרְרִי עוֹ, הַסִּתְרַתְּ פְּנִיךָ, הֵייתִי נְבֵהָל : אֵלֶיךָ יי אֶקְרָא, וְאֵל יְיָ אֶתְחַנֵּן : מַה בָּצַע בְּדָמֵי בְרִדְתִּי אֵל שְׁחַת, הַיּוֹדֶךָ עֶפֶר, הַיִּגִּיד אֲמַתְּךָ : שְׁמַע יי וַחֲנֵנִי, יי הִיָּה עֲזָר לִי : הַפְּכֵת מִסְּפָדִי לְמַחֹל לִי, פִּתְחַתְּ שִׁקִּי, וּתְאַזְרְנִי שְׁמַחָה : לְמַעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם, יי אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ :

מזמור ל"א

לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדָוִד : בָּךְ יי חֲסִיתִי, אֵל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם, בְּצַדִּיקְתְּךָ פְּלִטְנִי : הִטָּה אֵלַי אֲזָנְךָ, מִהֲרָה הַצִּילֵנִי, הִיָּה לִי לְצוֹר מְעוֹז, לְבֵית מְצוּדוֹת, לְהוֹשִׁיעֵנִי : כִּי סָלַעִי וּמְצוּדוֹתַי אַתָּה, וְלְמַעַן שְׁמֶךָ תִּנְחַנְנִי וּתְנַהַלֵּנִי : תּוֹצִיאֵנִי מִרְשֵׁת זֹו טְמֵנוֹ לִי, כִּי אַתָּה מְעוֹזִי : בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתָה אוֹתִי יי אֵל אֲמֶת : שְׁנֵאתִי הַשְׁמֵרִים הַבְּלִי שְׁוֹא, וְאֲנִי אֵל יי בִּטְחֹתִי : אֲגִילָה וְאֶשְׁמַחָה בְּחֲסֵדֶךָ, אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת עֲנֵנִי, יַדְעַתָּ בְּצָרוֹת נִפְשִׁי : וְלֹא הִסְגַּרְתָּנִי בְּיַד אוֹיֵב,

הַעֲמִדְתָּ בְּמִרְחַב רִגְלִי: חָנְנִי יְיָ כִּי צָר לִי, עֲשֵׂשָׁה בְּכַעַס עֵינָי, נַפְשִׁי וּבְטָנִי: כִּי כָלוּ בִּיגוֹן חַיִּי, וּשְׁנוֹתַי בְּאַנְחָה, כָּשֶׁל בְּעוֹנֵי כַחֵי, וְעֲצָמֵי עֲשָׂשׁוּ: מִכָּל צָרְרֵי הַיִּיְתִי חֲרָפָה, וְלִשְׁכְּנֵי מָאֵד, וּפְחַד לְמִיַּדְעִי, רֹאֵי בַחוּץ נִדְדוּ מִמֶּנִּי: נִשְׁכַּחְתִּי כִּמֵּת מֵלֵב, הַיִּיְתִי כְּכֹלִי אֲבָד: כִּי שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים, מְגוֹר מִסָּבִיב, בְּהוֹסְדָם יַחַד עָלַי, לְקַחַת נַפְשִׁי זָמְמוּ: וְאַנִּי עָלִידָ בְּטַחְתִּי יְיָ, אֲמַרְתִּי אֱלֹהֵי אֲתָה: בְּיָדְךָ עֲתַתִּי, הַצִּילֵנִי מִיַּד אוֹיְבֵי וּמִרַדְפֵי: הַאִירָה פְּנִיךָ עַל עַבְדְּךָ, הוֹשִׁיעֵנִי בַחֲסֶדְךָ: יְיָ, אֵל אֲבוֹשָׁה כִּי קָרָאתִיךָ, יִבְשׁוּ רַשְׁעִים, יִדְמוּ לְשֵׂאוֹל: תִּתְאַלְמְנָה שְׁפַתִּי שֶׁקָר הַדְּבָרוֹת עַל צְדִיק עֲתַק בְּגֵאוּה וּבוֹז: מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנִיתָ לִירְאִיךָ, פְּעַלְתָּ לְחוֹסִים בְּךָ, נִגְדַּד בְּנֵי אָדָם: תִּסְתִּירֵם בְּסִתְרֵי פְּנִיךָ, מִרְכָּסֵי אִישׁ, תִּצְפְּנֵם בְּסִפְהָ מְרִיב לְשָׁנוֹת: בְּרוּךְ יְיָ כִּי הִפְלִיא חֲסִדוֹ לִי בְּעִיר מְצוֹר: וְאַנִּי אֲמַרְתִּי בַחֲפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנְּגִד עֵינֶיךָ, אֲכֹן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנֵי, בְּשׁוּעֵי אֱלֹהִים: אֶהְבּוּ אֶת יְיָ כָּל חֲסִידָיו, אֲמוּנִים נֹצֵר יְיָ, וּמְשִׁלֵּם עַל יִתְרַ עֲשֵׂה גֵאוּה: חִזְקוּ, וַיֵּאֱמַץ לְבַבְכֶם, כָּל הַמִּיַּחֲלִים לֵי:

מזמור ל"ב

לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נְשׁוּי פֶשַׁע, כְּסוּי חֲטָאָה: אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב יְיָ לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ רַמְיָה: כִּי הֲחַרְשִׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמֵי, בְּשִׂאֲגַתִּי כָּל הַיּוֹם: כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִכְבַּד עָלַי יְדָךְ, נִהַפְּךָ לְשִׁדִּי, בַּחֲרַבְנִי קִיץ סֵלָה: חֲטָאתִי אוֹדִיעָךְ, וְעוֹנֵי לֹא כִסִּיתִי, אֲמַרְתִּי אוֹדָה עָלַי פֶשַׁעִי לֵי, וְאֲתָה נִשְׂאֵת עוֹן חֲטָאתִי סֵלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהִים לְעַת מְצָא, רַק לְשִׁטּוֹף מִיַּם רַבִּים אֱלֹהִים לֹא יִגִּיעוּ: אֲתָה סִתְרֵ לִי, מְצָר תִּצְרַנִּי, רַנִּי פִלֵּט תִּסּוּבְבֵנִי סֵלָה: אֲשֶׁכִּילְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוֹ תִלְךָ, אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינָי: אֵל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אִין הַבֵּין, בְּמַתָּג וְרָסוֹן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב אֱלֹהִים: רַבִּים מְכֹאוּבִים לְרַשָּׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בְּיַי חֲסֵד יִסּוּבְבֵנוּ: שְׁמַחוּ בְיַי, וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב:

מזמור ל"ג

רָנְנוּ צְדִיקִים בְּיַי, לִישְׁרִים נְאוּה תִהְלָה: הוֹדוּ לֵי בְכֹנּוֹר, בְּנִבֵּל עֲשׂוֹר זְמָרוֹ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ, הִיטִיבוּ נֶגֶן בַּתְרוּעָה: כִּי יִשֶׁר דְּבַר יְיָ, וְכָל מַעֲשָׂהוּ בְּאֲמוּנָה: אֶהְבּ צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֲסֵד יְיָ מְלֵאָה הָאָרֶץ: בְּדַבַּר יְיָ שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם: כִּנֹּס כִּנֵּד מִי הַיָּם, נִתַּן בְּאוֹצְרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירָאוּ מִי כָּל הָאָרֶץ, מִמֶּנּוּ יִגּוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי, הוּא צְוָה וַיַּעֲמֵד: יְיָ הַפִּיר עֲצַת גּוֹיִם, הִנִּיא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תִּעֲמַד, מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר וָדוֹר: אֲשֶׁרִי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו, הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשְׁמַיִם הִבִּיט יְיָ, רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: מִמֶּכּוֹן שְׁבַתוֹ הַשְּׁגִיחַ אֵל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיִּצֵּר יַחַד לֵבָם, הַמְבִּין אֵל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אִין הַמְלִיךְ נוֹשַׁע בְּרַב חֵיל, גְּבוּר לֹא יִנְצֵל בְּרַב כַּח: שֶׁקָר הַסּוּס לַתְּשׁוּעָה, וּבְרַב חֵילוֹ לֹא יִמְלֵט: הִנֵּה עֵין יְיָ אֵל יִרְאִיו, לְמִיַּחֲלִים לְחֲסִדוֹ: לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם, וּלְחַיּוֹתָם בְּרַעֲב: נַפְשָׁנוּ חֲפַתָּה לֵי, עֲזַרְנוּ וּמִגִּנְנוּ הוּא: כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לִבְנוּ, כִּי בְשֵׁם קִדְשׁוֹ בְּטַחְנוּ: יְהִי חֲסֶדְךָ יְיָ עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר יַחֲלֵנוּ לָךְ:

מזמור ל"ד

לְמַנְצַח, לְעַבְדַּי לְדָוִד : נֹאֵם פֶּשַׁע לְרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי, אִין פֶּחַד אֱלֹהִים לִנְגֹד
עֵינָיו : כִּי הִחְלִיק אֱלֹהֵי בְעֵינָיו, לְמִצָּא עֹוֹנוֹ לְשֵׁנָא : דְּבָרֵי פִיו אָוֹן וּמְרָמָה,
חָדַל לְהִשְׁפִּיל לְהִיטִיב : אָוֹן יַחֲשֵׁב עַל מִשְׁכָּבוֹ, יִתְנַצֵּב עַל דָּרְךָ לֹא טוֹב, רַע
לֹא יִמָּאֵס : יִי בְהִשְׁמִים חֲסָדְךָ, אֶמְוִנְתָּךְ עַד שְׁחָקִים : צְדָקְתָּךְ כְּהַרְרֵי אֵל,
מִשְׁפָּטֶיךָ תִּהְיוּ רַבָּה, אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יִי : מַה יָּקָר חֲסָדְךָ אֱלֹהִים, וּבְנֵי
אָדָם בְּצֶל כְּנָפֶיךָ יִחְסִיוּ : יְרוּגוּן מִדָּשׁוּן בֵּיתְךָ, וְנַחַל עֲדֻנְיָךְ תִּשְׁקֶם : כִּי עֲמָךְ
מְקוֹר חַיִּים, בְּאֹרֶךְ נְרָאָה אֹור : מִשָּׁךְ חֲסָדְךָ לִידְעִיךָ, וְצְדָקְתָּךְ לְיִשְׁרֵי לֵב :
אֵל תְּבוֹאֲנֵי רָגַל גְּאוּהָ, וְיַד רְשָׁעִים אֵל תִּנְדְּנֵי : שָׁם נִפְלוּ פְעָלֵי אָוֹן, דָּחוּ וְלֹא
יָכְלוּ קוּם :

מזמור ל"ז

לְדָוִד, אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים, אֵל תִּקְנֵא בְעֵשִׂי עוֹלָה : כִּי כְחָצִיר מְהֵרָה יִמְלוּ,
וּכְיִרְק דָּשָׁא יִבּוֹלוּן : בְּטַח בֵּינִי, וְעֵשָׂה טוֹב, שָׁכֹן אֶרֶץ, וּרְעָה אֶמְוִנָה : וְהִתְעַנְּג
עַל יִי, וְיִתֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֶת לִבְךָ : גּוֹל עַל יִי דְרָכְךָ וּבִטַח עָלָיו, וְהוּא יַעֲשֶׂה :
וְהוֹצִיא כְּאוֹר צְדָקְךָ, וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצְּהָרִים : דּוֹם לֵינִי, וְהִתְחַוֵּל לּוֹ, אֵל תִּתְחַר
בְּמִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ, בְּאִישׁ עֹשֶׂה מִזְמוֹת : הֶרֶף מֵאָף, וְעִזָּב חֶמְהָ, אֵל תִּתְחַר אֶדְךָ
לְהַרְעַ : כִּי מַרְעִים יִכְרַתוּן, וּקְוִי יִי הֵמָּה יִירְשׁוּ אֶרֶץ : וְעוֹד מַעַט וְאִין רְשָׁע,
וְהִתְבוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ : וְעֲנוּיִם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְהִתְעַנְּגוּ עַל רַב שְׁלוֹם :
זָמַם רְשָׁע לְצַדִּיק, וְחָרַק עָלָיו שִׁנּוּי : יִי יִשְׁחַק לוֹ, כִּי רָאָה כִּי יָבֵא יוֹמוֹ : חָרַב
פְּתַחוּ רְשָׁעִים, וּדְרָכּוֹ קִשְׁתֶּם לְהַפִּיל עָנִי וְאֲבִיוֹן, לְטַבּוֹחַ יִשְׁרֵי דְרָךְ : חָרַב
תְּבוֹא בְלָבָם וּקִשְׁתוֹתֶם תִּשְׁבְּרֶנָּה : טוֹב מַעַט לְצַדִּיק, מִהֲמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים :
כִּי זְרוּעוֹת רְשָׁעִים תִּשְׁבְּרֶנָּה, וְסוּמְךָ צְדִיקִים יִי : יוֹדַע יִי יְמֵי תְמִימִם,
וְנַחֲלֶתֶם לְעוֹלָם תִּהְיֶה : לֹא יִבְשׁוּ בְעֵת רָעָה, וּבִימֵי רַעְבוֹן יִשְׁבְּעוּ : כִּי רְשָׁעִים
יֵאבְדוּ, וְאִיבֵי יִי כִּיקָר כָּרִים, כָּלוּ בְעֵשׂוֹן כָּלוּ : לֹא רְשָׁע וְלֹא יִשְׁלָם, וְצַדִּיק
חוֹנֵן וְנוֹתֵן : כִּי מְבָרְכֵי יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וּמְקַלְלֵי יִכְרַתוּ : מִיֵּי מִצְעָדֵי גִבֹר כּוֹנְנֵי,
וּדְרָכּוֹ יִחְפֹּץ : כִּי יִפֹּל לֹא יוֹטֵל, כִּי יִי סוּמְךָ יָדוּ : נַעַר הֵייתִי, גַּם זָקַנְתִּי, וְלֹא
רָאִיתִי צְדִיק נִעְזָב, וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם : כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה, וְזָרְעוּ לְבִרְכָה :
סוּר מֵרַע, וְעֵשָׂה טוֹב, וּשְׁכֹן לְעוֹלָם : כִּי יִי אֱהָב מִשְׁפָּט, וְלֹא יַעֲזֹב אֶת
חֲסִידָיו, לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ, וְזָרַע רְשָׁעִים נִכְרַת : צְדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְיִשְׁכְּנוּ
לְעַד עָלְיָה : כִּי צְדִיק יִהְיֶה חֲכָמָה, וּלְשׁוֹנוֹ תִּדְבֵר מִשְׁפָּט : תּוֹרַת אֱלֹהִיו בְּלִבּוֹ,
לֹא תִמְעַד אֲשָׁרֵיו : צוּפָה רְשָׁע לְצַדִּיק, וּמִבְּקֶשׁ לְהַמִּיתוֹ : יִי לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ,
וְלֹא יִרְשִׁיעֵנוּ בְּהִשְׁפָּטוֹ : קוּהָ אֵל יִי, וּשְׁמֹר דְּרָכּוֹ, וּירוֹמְמָךְ לְרִשְׁתֵּי אֶרֶץ,
בְּהַכְרַת רְשָׁעִים תִּרְאָה : רָאִיתִי רְשָׁע עָרִץ, וּמִתְעַרָה כְּאִזְרַח רַעְוֵן : וַיַּעֲבֹר
וְהִנֵּה אִינְנוּ, וְאֲבַקְשֶׁהוּ וְלֹא נִמְצָא : שְׁמֹר תָּם, וּרְאָה יִשָּׂר, כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ
שְׁלוֹם : וּפְשָׁעִים נִשְׁמְדוּ יַחְדָּו, אַחֲרִית רְשָׁעִים נִכְרַתָּה : וּתְשׁוּעַת צְדִיקִים
מִיֵּי, מְעוֹזָם בְּעֵת צָרָה : וַיַּעֲזָרֵם יִי וַיִּפְלְטֵם, וַיִּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם, כִּי
חָסוּ בוֹ :

מזמור ל"ח

מְזִמּוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר : יִי אֵל בְּקִצְפְךָ תּוֹכִיחֵנִי, וּבְחֲמַתְךָ תִּיַסְרֵנִי : כִּי חָצִיךָ
נִחַתוּ בִּי, וְתִנַּחַת עָלַי יָדְךָ : אִין מָתָם בְּבִשְׂרֵי מִפְּנֵי זַעְמָךְ, אִין שְׁלוֹם בְּעַצְמֵי

מִפְּנֵי חַטָּאתַי : כִּי עֲזַבְתִּי עֲבָרוֹ רֵאשִׁי כְּמִשָּׂא כְבֵד , יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי : הַבְּאִישׁוֹ
 נִמְקוּ חַבּוּרָתִי , מִפְּנֵי אֲוִלְתִּי : נַעֲוִיתִי שַׁחְתִּי עַד מָאֵד , כָּל הַיּוֹם קִדְר הִלְכָתִי :
 כִּי כִסְלִי מְלֹאוֹ נִקְלָה , וְאִין מִתֶּם בְּבִשְׂרִי : נִפּוּגְתִי וְנִדְכִיתִי עַד מָאֵד , שְׂאֵגְתִי
 מִנְחָמַת לְבִי : יְיָ נִגְדָדָה כָּל תַּאֲוֹתַי , וְאֲנַחְתִּי מִמֶּדָּה לֹא נִסְתַּרְהָ : לְבִי סָחַרְחַר ,
 עֲזַבְנִי כַחֲדִי , וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אִין אֲתִי : אֶהְבִּי וְרַעִי מִנְגֵד נִגְעֵי יַעֲמָדוּ , וְקִרְוֵבִי
 מִרְחַק עֲמָדוּ : וַיִּנְקְשׁוּ מִבְּקָשִׁי נַפְשִׁי , וְדַרְשִׁי רַעְתִּי דְבָרוֹ הַזֶּה , וּמִרְמוֹת כָּל
 הַיּוֹם יֶהְגוּ : וְאֲנִי כְחֵרֶשׁ לֹא אֶשְׁמַע , וּכְאֵלֶם לֹא יִפְתַּח פִּיו : וְאֵהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר
 לֹא שָׁמַע , וְאִין בְּפִיו תּוֹכְחוֹת : כִּי לֹדָה יְיָ הוֹחֵלְתִי , אֶתְּהָ תַעֲנֶה , יְיָ אֱלֹהֵי : כִּי
 אֲמַרְתִּי פֶן יִשְׁמַחוּ לִי , בְּמוֹט רַגְלִי עָלַי הִגְדִּילוּ : כִּי אֲנִי לְצַלַּע נִכּוֹן , וּמִכְאוּבֵי
 נִגְדִי תִמִּיד : כִּי עֲזַבְנִי אֲגִיד , אֲדַאֵג מִחַטָּאתַי : וְאִיבֵי חַיִּים עֲצַמוּ , וְרַבּוֹ שִׁנְאֵי
 שָׁקַר : וּמִשְׁלָמֵי רַעְהָ תַחַת טוֹבָה , יִשְׁטַנּוּנִי תַחַת רַדְפֵי טוֹב : אֵל תַּעֲזֹבֵנִי יְיָ ,
 אֱלֹהֵי אֵל תִּרְחַק מִמֶּנִּי : חוֹשֶׁה לַעֲזָרְתִּי , יְיָ תִשׁוּעָתִי :

מזמור ל"ט

לְמַנְצַח לִידוּתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד : אֲמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכֵי מַחֲטוּא בְלִשׁוֹנִי ,
 אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחֲסוּם , בְּעַד רִשְׁעֵי לְנִגְדִי : נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה , הַחֲשִׁיתִי מְטוֹב ,
 וּכְאִבִּי נַעֲכָר : חֵם לְבִי בְּקִרְבִּי , בְּהִגִּיגִי תַבְעֵר אֵשׁ , דְּבִרְתִּי בְלִשׁוֹנִי : הוֹדִיעֵנִי
 יְיָ קִצִּי , וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא , אֲדַעַה מָה חִדַּל אֲנִי : הִנֵּה טַפְחוֹת נִתְּתָה יָמִי ,
 וְחִלְדֵי כְּאִין נִגְדָדָה , אֵדָה כָּל הֶבֶל כָּל אָדָם נֶצַב סֵלָה : אֵדָה בְּצַלֶּם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ ,
 אֵדָה הֶבֶל יִהְמִיוֹן , יִצְבֹּר וְלֹא יֵדַע מִי אֲסַפֶּם : וְעֵתְהָ , מָה קוֹיִתִי יְיָ , תּוֹחֵלְתִי
 לֹדָה הִיא : מִכָּל פִּשְׁעֵי הַצִּילָנִי , חֲרַפְתָּ נֶבֶל אֵל תִּשְׁיַמְנִי : נֶאֱלַמְתִּי לֹא אֶפְתַּח
 פִּי , כִּי אֶתְּהָ עֲשִׂיתָ : הִסַּר מֵעָלַי נִגְעָה , מִתַּגְרַת יְדָדָה אֲנִי כְלִיתִי : בְּתוֹכְחוֹת עַל
 עוֹן יִסְרַת אִישׁ , וּתְמַס כְּעֵשׁ חֲמוּדוֹ , אֵדָה הֶבֶל כָּל אָדָם סֵלָה : שְׁמַעַה תִּפְלְתִי
 יְיָ , וְשׁוּעָתִי הַאֲזִינָה , אֵל דְּמַעַתִּי אֵל תִּחַרֶשׁ , כִּי גַר אֲנִכִּי עֲמָדָה , תּוֹשֵׁב כְּכָל
 אֲבוֹתַי : הִשַּׁע מִמֶּנִּי וְאֲבִלִיגָה , בְּטָרָם אֵלָדָה וְאִינְנִי :

מזמור מ"א

לְמַנְצַח מִזְמוֹר לְדָוִד : אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל , בְּיוֹם רַעְהָ יִמְלֻטְהוּ יְיָ : יְיָ
 יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ , וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ , וְאֵל תִּתְּנָהוּ בְּנַפְשׁ אִיבִיו : יְיָ יִסְעֲדֵנוּ עַל עֶרְשׁ
 דָּוִי , כָּל מִשְׁכָּבוֹ הִפְכָתָה בְּחִלּוֹ : אֲנִי אֲמַרְתִּי יְיָ חֲנִנִי , רַפָּאָה נַפְשִׁי כִּי חַטָּאתִי
 לָדָה : אוֹיְבֵי יֵאמְרוּ רַע לִי , מְתִי יָמוֹת וְאֲבַד שְׁמוֹ : וְאֵם בָּא לְרֵאוֹת , שׁוּא יְדַבֵּר ,
 לְבוֹ יִקְבֹּץ אֲוֹן לוֹ , יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר : יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שִׁנְאֵי , עָלַי יַחֲשָׁבוּ
 רַעְהָ לִי : דְּבַר בְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ , וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם : גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי
 אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ , אוֹכֵל לַחֲמִי , הִגְדִּיל עָלַי עֵקֶב : וְאֶתְהָ יְיָ חֲנִנִי וְהַקִּימֵנִי ,
 וְאֶשְׁלֶמָה לָהֶם : בְּזֹאת יְדַעְתִּי כִּי חִפְצָתָה בִּי , כִּי לֹא יִרְיעַ אִיבֵי עָלַי : וְאֲנִי
 בְּתַמִּי תִמְכָּתָה בִּי , וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם : בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם
 וְעַד הָעוֹלָם , אָמֵן וְאָמֵן :

מזמור מ"ט

למנצח לבני קרח מזמור: שמעו זאת כל העמים, האזינו כל ישרי חלד: גם בני אדם, גם בני איש, יחד עשיר ואביון: פי ידבר חכמות, והגות לבי תבונות: אטה למשל אזני, אפתח בכנור חידתי: למה אירא בימי רע, עון עקבי יסופני: הבטחים על חילם, וברב עשרם יתהללו: אח לא פדה יפדה איש, לא יתן לאלהים כפרו: ויקר פדיון נפשם, וחדל לעולם: ויחי עוד לנצח, לא יראה השחת: כי יראה חכמים ימותו יחד כסיל ובער יאבדו, ועזבו לאחרים חילם: קרבם בתימו לעולם, משפנתם לדור ודור, קראו בשמותם עלי אדמות: ואדם ביקר בל יליו, נמשל כבהמות נדמו: זה דרכם כסל למו, ואחריהם בפייהם ירצו סלה: כצאן לשאול שתו, מות ירעם, וירדו בם ישרים לבקר, וצורם לבלות שאול, מזבל לו: אך אלהים יפדה נפשי מיד שאול, כי יקחני סלה: אל תירא כי יעשר איש, כי ירבה כבוד ביתו: כי לא במותו יקח הכל, לא ירד אחריו כבודו: כי נפשו בחייו יברך, ויודך כי תיטיב לך: תבוא עד דור אבותיו, עד נצח לא יראו אור: אדם ביקר ולא יבין, נמשל כבהמות נדמו:

מזמור נ"ה

למנצח בנגינת, משכיל לדוד: האזינה אלהים תפלת, ואל תתעלם מתחנת: הקשיבה לי וענני, אריד בשיחי ואהימה: מקול אויב מפני עקת רשע, כי ימיטו עלי און, ובאף ישטמוני לבי יחיל בקרבי, ואימות מות נפלו עלי: יראה ורעד יבא בי, ותכסני פלצות: ואמר, מי יתן לי אבר כיונה, אעופה ואשכנה: הנה ארחיק נדד, אליו במדבר סלה: אחישה מפלט לי, מרוח סעה מסער: בלע יי, פלג לשונם, כי ראיתי חמס וריב בעיר: יומם ולילה יסובבה על חומתיה, ואון ועמל בקרבה: הוות בקרבה, ולא ימיש מרחבה תך ומרמה: כי לא אויב יחרפני ואשא, לא משנאי עלי הגדיל ואסתר ממנו: ואתה אנוש כערפי, אלופי ומידעי: אשר יחדו נמתיק סוד, בבית אלהים נהלך ברגש: ישיא מות עלימו, ירדו שאול חיים, כי רעות במגורם בקרבם: אני אל אלהים אקרא, ויי יושיעני: ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה, וישמע קולי: פדה בשלום נפשי, מקרב לי, כי ברבים היו עמדי: ישמע אל ויענם, וישב קדם סלה, אשר אין חליפות למו, ולא יראו אלהים: שלח ידיו בשלמיו, חלל בריתו: חלקו מחמאת פיו, וקרב לבו, רפו דבריו משמן, והמה פתחות: השלך על יי יהבך, והוא יכלכלך, לא יתן לעולם מוט לצדיק: ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך:

מזמור נ"ו

למנצח על יונת אלם רחקים, לדוד מכתם, באחוז אותו פלשתים בגת: חנני אלהים כי שאפני אנוש, כל היום לחם ילחצני: שאפו שוררי כל היום, כי רבים לחמים לי מרום: יום אירא, אני אליך אבטח: באלהים, אהלל דברו, באלהים בטחתי לא אירא, מה יעשה בשר לי: כל היום דברי יעצבו, עלי כל מחשבבתם לרע: יגורו יצפנו, המה עקבי ישמרו, כאשר קוו נפשי: על און, פלט למו, באף עמים הורד אלהים: נדי ספרתה אתה, שימה

דַּמְעָתִי בְּנֹאדָךְ, הֲלֹא בְּסִפְרֹתֶךָ: אֲזִי יָשׁוּבוּ אוֹיְבֵי אַחֲוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא, זֶה יִדְעָתִי כִּי אֱלֹהִים לִי: בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבַר, בֵּינִי אֶהְלֵל דְּבַר: בְּאֱלֹהִים בְּטַחַחְתִּי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי: עָלֵי אֱלֹהִים נִדְרִיךָ, אֲשֶׁלֶם תּוֹדַת לָךְ: כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, הֲלֹא רַגְלֵי מִדְּחִי, לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים:

מזמור ס"ט

לְמַנְצַחַח, עַל שׁוֹשְׁנִים לְדָוִד: הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים, כִּי בָאוּ מִים עַד נֶפֶשׁ: טַבַּעְתִּי בִּינוֹן מְצוּלָה וְאִין מְעַמָּד, בְּאֵתִי בְּמַעַמְקֵי מִים וְשִׁבְלַת שְׁטַפְתָּנִי: יִגְעָתִי בְּקִרְאִי, נַחַר גְּרוּנִי, כָּלוּ עֵינַי מִיַּחַל יֵאלֹהֵי: רַבּוּ מִשְׁעָרוֹת רֹאשֵׁי שְׁנָאֵי חֲנָם, עֲצָמוּ מִצְמִיתֵי אִיבֵי שְׁקָר, אֲשֶׁר לֹא גִזְלַתִּי אֲזִי אָשִׁיב: אֱלֹהִים אַתָּה יִדְעָתָ לְאֹנְלַתִּי, וְאֲשִׁמוֹתִי מִמָּדָ לֹא נִכְחָדוּ: אֵל יִבְשׁוּ בִי קוֹוִיךָ יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת, אֵל יִכְלָמוּ בִי מִבְּקִשְׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי עָלִיךָ נִשְׁאַתִּי חֲרָפָה, כִּסְתָה כְּלָמָה כְּפָנֵי: מוֹזֵר הֵייתִי לְאַחִי, וְנִכְרִי לְבְנֵי אִמִּי: כִּי קִנְאַת בֵּיתְךָ אֶכְלַתְנִי, וְחֲרָפוֹת חוֹרְפִיךָ נִפְלוּ עָלַי: וְאַבְכָּה בְּצוּם נַפְשִׁי, וְתַהִי לְחֲרָפוֹת לִי: וְאַתָּנָה לְבוֹשֵׁי שֶׁק, וְאַהִי לָהֶם לְמַשָּׁל: יִשִּׁיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שְׁעָר, וְנִגְיִנוֹת שׁוֹתֵי שֶׁכָר: וְאַנִּי תִפְלַתִי לָךְ יְיָ עַת רְצוֹן, אֱלֹהִים בְּרַב חֶסֶדְךָ, עֲנֵנִי בְּאַמַת יִשְׁעֶךָ: הִצִּילֵנִי מִטִּיט וְאֵל אֲטַבְעָה, אֲנַצְלָה מִשְׁנָאֵי, וּמִמַּעַמְקֵי מִים: אֵל תִּשְׁטַפְנִי שִׁבְלַת מִים, וְאֵל תִּבְלַעְנִי מְצוּלָה, וְאֵל תִּתְאַטֵר עָלַי בְּאֵר פִּיךָ: עֲנֵנִי יְיָ כִּי טוֹב חֶסֶדְךָ, כְּרַב רַחֲמֶיךָ פִּנָּה אֵלַי: וְאֵל תִּסְתַּר פְּנִיךָ מֵעַבְדְּךָ, כִּי צָר לִי, מִהֵר עֲנֵנִי: קִרְבָּה אֵל נַפְשִׁי, גְּאֲלָה, לְמַעַן אִיבֵי פִדְנִי: אַתָּה יִדְעָתָ חֲרָפְתִּי וּבִשְׁתִּי וּכְלָמַתִּי, נִגְדָדְךָ כָּל צוֹרְרֵי: חֲרָפָה שִׁבְרָה לְבִי וְאַנוּשָׁה, וְאַקְוָה לְנוֹד וְאִין, וְלְמַנְחָמִים וְלֹא מְצָאתִי: וְיִתְנֶנּוּ בְּבְרוֹתֵי רֹאשׁ, וְלִצְמָאֵי יִשְׁקוּנִי חֲמֹץ: יְהִי שְׁלַחְנָם לְפָנֵיהֶם לְפַח, וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ: תַּחֲשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת, וּמִתְנִיחָם תִּמִּיד הַמַּעַד: שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם זַעַמְךָ, וְחֲרוֹן אַפְּךָ יִשְׁיגֵם: תַּהִי טִירְתָם נִשְׁמָה, בְּאֶהְלִיחָם אֵל יְהִי יֹשֵׁב: כִּי אַתָּה אֲשֶׁר הִפִּיתָ רִדְפוֹ, וְאֵל מְכָאוֹב חֲלָלִיךָ יִסְפְּרוּ: תִּנָּה עוֹן עַל עוֹנָם, וְאֵל יִבְאוּ בְּצַדִּיקְתְּךָ: יִמְחוּ מִסִּפְר חַיִּים, וְעַם צְדִיקִים אֵל יִכְתְּבוּ: וְאַנִּי עָנִי וְכוֹאֵב, יִשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תִּשְׁגָּבֵנִי: אֶהְלֵלָה שֵׁם אֱלֹהִים בְּשִׁיר, וְאַגְדִּלְנוּ בְּתוֹדָה: וְתִיטֵב לִי מִשׁוֹר פֶּר מִקְרוֹן מִפְּרִיס: רְאוּ עֲנִוִים יִשְׁמְחוּ, דִּרְשֵׁי אֱלֹהִים וַיְחִי לְבַבְכֶם: כִּי שָׁמַע אֵל אֲבִיוֹנִים יְיָ, וְאֵת אֲסִירָיו לֹא בָזָה: יְהַלְלוּהוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ יַמִּים וְכָל רִמֵשׁ בָּם: כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן, וַיִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה, וַיִּשְׁבוּ שָׁם וַיִּרְשׁוּהָ: וַיִּזְרַע עֲבָדָיו יִנְחַלוּהָ, וְאַהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ בָּהּ:

מזמור פ"ו

תִּפְלָה לְדָוִד, הִטָּה יְיָ אֲזַנְךָ עֲנֵנִי, כִּי עָנִי וְאַבִּיוֹן אָנִי: שְׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהֵי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: חֲנֵנִי יְיָ, כִּי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם: שְׁמַח נַפְשׁ עַבְדְּךָ, כִּי אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֲשָׂא: כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וְסֶלַח, וְרַב חֶסֶד לְכָל קִרְאִיךָ: הֲאֲזִינָה יְיָ תִפְלַתִּי, וְהִקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתִי: בְּיוֹם צָרְתִי אֶקְרָאָךְ כִּי תַעֲנֵנִי: אִין כְּמוֹךָ בְּאֱלֹהִים יְיָ וְאִין כְּמַעֲשִׂיךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יִבּוֹאוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ יְיָ, וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֵשֶׂה

נפלאות, אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדָּךְ: הוֹרַנִי יְיָ דַרְכֶּךָ, אַהֲלֶךְ בְּאַמְתֶּךָ, יַחַד לְבָבִי לִירְאָה שְׁמֶךָ: אוֹדֶךָ יְיָ אֱלֹהֵי בְּכָל לְבָבִי, וְאֶכְבְּדָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם: כִּי חֲסִדְךָ גָּדוֹל עָלַי, וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׁאוּל תַּחֲתֶיךָ: אֱלֹהִים זָדִים קָמוּ עָלַי, וְעַדֵּת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי, וְלֹא שָׁמוּךְ לַנְּגֹדִים: וְאַתָּה יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנוּן אַרְךָ אַפִּים וְרַב חֶסֶד וְאֶמֶת: פָּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי, תִּנְּה עֵזֶךָ לְעַבְדְּךָ, וְהוֹשִׁיעָה לְבִן אֶמְתֶּךָ: עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה, וּיְרֹאוּ שִׁנְאֵי וַיִּבְשׂוּ, כִּי אַתָּה יְיָ עֲזַרְתָּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

מזמור פ"ח

שִׁיר מִזְמוֹר לְבְנֵי קִרְחַת, לְמַנְצֶחַם עַל מַחֲלַת לְעַנּוֹת, מִשְׁכִּיל לְהִימָן הָאֲזָרְחִי: יְיָ אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי, יוֹם צָעַקְתִּי בְלִילָה נִגְדָּךְ: תִּבּוֹא לְפָנֶיךָ תַּפִּלָּתִי, הִטָּה אָזְנְךָ לְרַנְתִּי: כִּי שָׁבַעַה בְּרַעוֹת נַפְשִׁי, וְחִיִּי לְשִׁאוּל הִגִּיעוּ: נַחֲשִׁבְתִּי עִם יוֹרְדֵי בּוֹר, הִיִּיתִי כְּגִבֹר אֵין אֵיל: בְּמַתִּים חֲפָשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שְׁכַבִּי קִבֵּר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָּם עוֹד, וְהִמָּה מִיָּדְךָ נִגְזְרוּ: שִׁתַּנִּי בְּבוֹר תַּחֲתִיּוֹת, בְּמַחֲשָׁפִים בְּמַצְלוֹת: עָלִי סִמְכָה חֲמַתְךָ, וְכָל מִשְׁבְּרֶיךָ עֲנִיתָ סֵלָה: הִרְחַקְתָּ מִיָּדַעִי מִמְּנִי, שִׁתַּנִּי תוֹעֵבוֹת לְמוֹ, כָּלֹא וְלֹא אֵיצָא: עֵינַי דָּאֲבָה, מִנִּי עֲנִי, קִרְאתֶיךָ יְיָ בְּכָל יוֹם, שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפִּי: הִלַּמְתִּים תַּעֲשֶׂה פְלֹא, אִם רָפְאִים יִקוּמוּ יוֹדוּךָ סֵלָה: הִיִּסְפַּר בְּקִבֵּר חֲסִדְךָ, אֶמוּנַתְךָ בְּאַבְדּוֹן: הִיָּוַדַע בַּחֲשָׁךְ פְּלֹאֶךָ, וַיִּצְדַּקְתָּךְ בְּאַרְץ נִשְׁיָה: וְאֲנִי אֵלֶיךָ יְיָ שׁוֹעֵתִי, וּבִבְקָר תַּפִּלָּתִי תִקְדָּמְךָ: לָמָּה יְיָ תִנְזַח נַפְשִׁי, תִּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמְּנִי: עֲנִי אֲנִי וְגוֹעַ מִנְעַר, נִשְׁאֲתִי אֵמֶיךָ אֶפּוֹנָה: עָלִי עָבְרוּ חֲרוּנֶיךָ, בַּעוֹתֶיךָ צַמְתָּוֹנִי: סְבוּנִי כַּמִּים כָּל הַיּוֹם, הִקִּיפוּ עָלַי יַחַד: הִרְחַקְתָּ מִמְּנִי אֶהָב וְרַע, מִיָּדַעִי מַחֲשָׁךְ:

מזמור פ"ט

מִשְׁכִּיל, לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי: חֲסִדֵי יְיָ עוֹלָם אֲשִׁירָה, לְדָר וְדָר אוֹדִיעַ אֶמוּנַתְךָ בְּפִי: כִּי אֶמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, שְׁמִים תִּכּוֹן אֶמוּנַתְךָ בָּהֶם: כְּרַתִּי בְרִית לְבַחֲרִי, נִשְׁבַּעְתִּי לְדוֹד עַבְדִּי: עַד עוֹלָם אֲכִין זְרַעְךָ, וּבְנֵיתִי לְדָר וְדוֹר כְּסֵאֶךָ סֵלָה: וַיּוֹדוּ שְׁמִים פְּלֹאֶךָ יְיָ, אַף אֶמוּנַתְךָ בְּקֹהֵל קִדְשִׁים: כִּי מִי בִשְׁחַק יַעֲרֹךְ לִי, יִדְמָה לִי בְּבְנֵי אֱלִים: אֵל נַעֲרָךְ בְּסוֹד קִדְשִׁים רַבָּה, וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו: יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי כְמוֹךָ חֲסִין יְהִי, וְאֶמוּנַתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ: אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוֹת הַיָּם, בְּשׂוֹא גִלְיוֹ אַתָּה תִשְׁבַּחֶם: אַתָּה דַּכְאֵת כְּחָלָל רְהַב, בְּזָרוּעַ עֵזֶךָ פְּזַרְתָּ אוֹיְבֶיךָ: לָךְ שְׁמִים אַף לָךְ אַרְץ, תִּבְל וּמְלֹאָה אַתָּה יִסְדַּתָּם: צַפּוֹן וְיָמִין אַתָּה בְּרֵאתָם, תִּבּוֹר וְחֲרָמוֹן בְּשִׁמְךָ יִרְנְנוּ: לָךְ זָרוּעַ עִם גְּבוּרָה, תִּעֲזֹךְ יָדְךָ תְּרוֹם יְמִינְךָ: צִדְקָ וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֵאֶךָ, חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פָּנֶיךָ: אֲשֶׁרִי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יִהְלְכוּ: בְּשִׁמְךָ יִגִּילוּ כָּל הַיּוֹם וּבְצִדְקַתְךָ יִרוּמוּ: כִּי תִפְאֶרֶת עֲזָמוֹ אַתָּה, וּבְרָצוֹנְךָ תְרוֹם קִרְנֵינוּ: כִּי לִי מְגִנְנוּ, וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מְלַכְנוּ: אִזְ דְּבַרְתָּ בְּחִזּוֹן לַחֲסִידֶיךָ, וַתֹּאמֶר שׁוֹיִתִּי עֵזֶר עַל גְּבוּרַתִּי, הִרִימוֹתִי בְּחוּר מַעַם: מִצְּאֲתִי דָוִד עַבְדִּי, בְּשִׁמּוֹן קִדְשִׁי מִשְׁחַתִּיו: אֲשֶׁר יָדִי תִכּוֹן עִמּוֹ, אַף זְרוּעֵי תִאֲמָצְנוּ: לֹא יִשְׂאֵא אוֹיֵב בּוֹ, וּבִן עוֹלָה לֹא יַעֲנֶנּוּ: וְכַתּוֹתִי מִפְּנֵי צָרִיו, וּמִשְׁנֵאֵיו אֶגּוֹף: וְאֶמוּנַתִּי וְחֲסִדִּי עִמּוֹ, וּבְשִׁמֵי תְרוֹם קִרְנוּ: וְשִׁמְתִּי בֵּים יָדוֹ, וּבִנְהָרוֹת יְמִינוּ: הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אַתָּה, אֵלִי וְצוֹר יִשׁוּעָתִי: אַף אֲנִי בְּכוֹר אֶתְנָהוּ, עֲלִיוֹן לְמַלְכֵי אַרְץ: לְעוֹלָם

אֲשֶׁמַר לוֹ חֲסָדִי, וּבְרִיתִי נֶאֱמַנֶת לוֹ: וְשִׁמְתִי לְעַד זֶרְעוֹ, וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמַיִם:
אִם יַעֲזֹבוּ בְנָיו תּוֹרָתִי, וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יִלְכוּן: אִם חִקְתִּי יַחֲלֹלוּ, וּמִצְוֹתַי לֹא
יִשְׁמְרוּ: וּפְקֻדֹתַי בְּשֶׁבֶט פִּשְׁעֵם, וּבִבְנִינָעִים עֹונָם: וְחֲסָדִי לֹא אֶפִיר מֵעַמּוֹ, וְלֹא
אֲשַׁקֵּר בְּאִמוּנָתִי: לֹא אַחֲלִל בְּרִיתִי, וּמוֹצֵא שְׁפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה: אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי
בְּקֻדְשִׁי, אִם לְדוֹד אֶכְזֹב: זֶרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה, וְכִסְאוֹ כִּשְׁמֶשׁ נֹגֵדִי: כִּגְרַח יִכּוֹן
עוֹלָם, וְעַד בִּשְׁחַק נֶאֱמָן סֵלָה: וְאַתָּה זִנְחָת וְתִמְאַס, הִתְעַבְרַת עִם מְשִׁיחֶךָ:
נִאֲרַתָּה בְּרִית עֲבָדֶיךָ, חֲלַלְתָּ לְאָרֶץ נִזְרוּ: פָּרַצְתָּ כָּל גְּדֵרֹתָיו, שְׁמַת מִבְּצָרָיו
מִחֲתָה: שִׁסְהוּ כָּל עֲבְרֵי דָרְךָ, הִיָּה חֲרָפָה לְשִׁכְנָיו: הֲרִימוֹת יָמִין צָרְיוֹ,
הִשְׁמַחְתָּ כָּל אוֹיְבָיו: אֶף תִּשָּׁיב צוּר חֲרָבוֹ, וְלֹא הִקְמַתוּ בְּמִלְחָמָה: הִשְׁבַּתָּ
מִטְּהָרוֹ, וְכִסְאוֹ לְאָרֶץ מִגְרָתָה: הִקְצַרְתָּ יָמֵי עֲלוֹמָיו, הֶעֱטִיתָ עָלָיו בּוֹשָׁה
סֵלָה: עַד מָה יִי תִסְתֵּר לְנִצַּח, תִּבְעֵר כְּמוֹ אֵשׁ חֲמַתֶּךָ: זָכַר אָנֹכִי מָה חָלַד, עַל
מָה שָׁוָא בְּרִאתָ כָּל בְּנֵי אָדָם: מִי גָבַר יַחִיָּה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת, יִמְלֹט נַפְשׁוֹ מִיַּד
שָׂאוֹל סֵלָה: אֵיךָ חֲסָדֶיךָ הֲרֵאשְׁנִים, יִי נִשְׁבַּעְתָּ לְדוֹד בְּאִמוּנָתֶךָ: זָכַר יִי
חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ, שְׂאתִי בְּחִיקֵי כָּל רַבִּים עַמִּים: אֲשֶׁר חֲרַפוּ אוֹיְבֶיךָ יִי, אֲשֶׁר
חֲרַפוּ עֲקֻבוֹת מְשִׁיחֶךָ: בְּרוּךְ יִי לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן:

מזמור צ'

תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, יִי מְעוֹן אֶתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר: בְּטָרָם הָרִים
יִלְדוּ, וְתַחֲלִל אֶרֶץ וְתַבַּל, וּמְעוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל: תִּשָּׁב אֲנוּשׁ עַד דְּכָא,
וְתֵאמַר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בַּעֲיִנֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר,
וְאֲשִׁמּוּרָה בְּלִילָה: זֶרְמַתָּם שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרָה פְּחָצִיר יַחֲלֹף: בְּבִקְרָה יִצִּיץ
וְחֲלֹף, לְעָרֵב יְמוּלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְדָּךָ, וּבַחֲמַתֶּךָ נִבְהַלְנוּ: שְׁתַּה עֹונֹתֵינוּ
לְנִגְדֶךָ, עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיךָ: כִּי כָּל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרָתֶךָ, כָּלִינוּ שָׁנִינוּ כְּמוֹ הֶגְה:
יָמֵי שָׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַחֲבָם עֲמַל
וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעַפָּה: מִי יוֹדֵעַ עַד אֶפְדָּךָ, וּכְיִרְאֶתֶךָ עֲבָרְתֶךָ: לְמַנּוֹת יָמֵינוּ
כִּן הוֹדַע, וְנִבֵּא לִבֵּב חֲכָמָה: שׁוּבָה יִי עַד מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ: שְׁבַעֲנוּ
בְּבִקְרָה חֲסָדֶיךָ, וּנְרַנְּנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יָמֵינוּ: שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת
רְאִינוּ רָעָה: יִרְאֶה אֵל עֲבָדֶיךָ פֶּעֱלֶךָ, וְהִדְרֶךָ עַל בְּנֵיהֶם: וַיְהִי נֵעַם יִי אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כֹּונֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כֹּונֵנָהוּ:

מזמור צ"א

יֵשֵׁב בְּסִתְרַ עֲלִיוֹן, בְּצֹל שִׁדֵי יִתְלוֹנֵן: אִמַּר לִי, מַחְסִי וּמְצוּדָתִי, אֱלֹהֵי אַבְטַח
בוֹ: כִּי הוּא יִצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ, מִדְּבַר הוֹוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יִסֹּף לָךְ, וְתַחַת כְּנָפָיו
תִּתְחַסֶּה, צָנָה וְסַחְרָה אָמַתּוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לִילָה, מִחַץ יַעוּף יוֹמָם: מִדְּבַר
בְּאִפֶּל יַחֲלֹף, מִקָּטֵב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף, וּרְבִבָה מִימִינֶךָ, אֱלִיךָ
לֹא יִגָּשׁ: רַק בַּעֲיִנֶיךָ תִּבְיֹט, וְשִׁלְמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אֶתָּה יִי מַחְסִי, עֲלִיוֹן
שְׁמַת מְעוֹנֶךָ: לֹא תֵאָנֶה אֱלִיךָ רָעָה, וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֶהְלֶךָ: כִּי מִלֵּאכְיוֹ יִצְוָה
לָךְ, לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: עַל כַּפַּיִם יִשְׂאוּנֶךָ, פֶּן תִּגָּף בְּאֶבֶן רִגְלֶךָ: עַל שַׁחַל
וּפְתָן תִּדְרֹךְ, תִּרְמַס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חֶשֶׁק וְאַפְלָטָהוּ, אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יִדַע
שָׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ, עַמּוֹ אֲנֹכִי בְצָרָה, אַחֲלָצְהוּ וְאֶכְבַּדְהוּ: אֶרְךָ יָמִים
אֲשַׁבִּיעָהוּ, וְאִרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי:

מזמור ק"ב

תִּפְלֶה לַעֲנִי כִי יַעֲטֹף, וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ: יְיָ שְׁמַעַה תִּפְלְתִי, וְשׁוּעַתִי אֱלִיף
תָּבוֹא: אֵל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִפְּנֵי בְיוֹם צָר לִי, הִטָּה אֱלֹהֵי אֲזִנְךָ, בְיוֹם אֶקְרָא
מִהָרַע עֲנֵנִי: כִּי כָלוּ בַעֲשׂוֹן יָמַי, וְעֲצָמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחְרוּ: הוֹכֵה כַעֲשָׂב וַיִּבֶשׂ לִבִּי,
כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכָל לֶחֶמִי: מִקּוֹל אֲנַחְתִּי דָבְקָה עֲצָמֵי לִבִּישָׁרִי: דְּמִיתִי לִקְאֵת
מִדְּבַר, הִיִּיתִי כְּכֹס חֲרָבוֹת: שָׁקַדְתִּי וְאַהֲיָה כְּצַפּוֹר בּוֹדֵד עַל גֵּג: כָּל הַיּוֹם
חֲרַפּוֹנִי אוֹיְבֵי, מִהוֹלְלֵי בִי נִשְׁבְּעוּ: כִּי אֶפֶר בְּלֶחֶם אֲכַלְתִּי, וְשִׁקּוֹי בְּבִכִי
מִסְכַּתִּי: מִפְּנֵי זַעֲמָךְ וְקִצְפָּךְ, כִּי נִשְׁאַתְנִי וְתִשְׁלִיכֵנִי: יָמֵי כָצַל נָטוּי, וְאַנִּי
כַעֲשָׂב אֵיבֵשׁ: וְאַתָּה יְיָ לְעוֹלָם תִּשָּׁב, וְזָכַרְךָ לְדָר וָדָר: אַתָּה תִּקּוֹם תִּרְחַם
צִיּוֹן, כִּי עַתָּה לַחֲנֻנָּה כִּי בָא מוֹעֵד: כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ, וְאֶת עֲפָרָהּ
יַחֲנֹנוּ: וַיִּירָאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם יְיָ, וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת כְּבוֹדֶךָ: כִּי בָנָה יְיָ צִיּוֹן,
נִרְאָה בְּכַבּוֹדוֹ: פָּנָה אֵל תִּפְלַת הָעָרֶר, וְלֹא בָזָה אֶת תִּפְלֹתֶם: תִּכְתָּב זֹאת
לְדוֹר אַחֲרוֹן, וְעַם נִבְרָא יִהְלַל יְהוָה: כִּי הִשְׁקִיף מִמְרוֹם קִדְשׁוֹ, יְיָ מִשְׁמַיִם אֵל
אָרֶץ הַבַּיִט: לִשְׁמַע אֲנִקֵּת אֶסִּיר, לִפְתַּח בְּנֵי תְמוֹתֶיהָ: לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְיָ,
וְתִהְלֹתוּ בִירוּשָׁלַיִם: בְּהַקְבֵּץ עַמִּים יַחְדָּו, וּמִמְלָכוֹת לַעֲבַד אֶת יְיָ: עֲנֵה בְדַרְךָ
כַּחֲ, קִצֵּר יָמֵי: אִמַר אֱלֹהֵי, אֵל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצֵי יָמַי, בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ:
לִפְנֵים הָאָרֶץ יִסְדֹּת, וּמַעֲשֵׂה יְדֶיךָ שְׁמַיִם: הִמָּה יֵאבְדוּ וְאַתָּה תַעֲמַד, וְכָל־
כְּבֹד יִבְלוּ, כְּלָבוֹשׁ תִּחְלִיפִם וְיִחַלְפוּ: וְאַתָּה הוּא וְשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמוּ: בְּנֵי
עֲבָדֶיךָ יִשְׁכֹּנוּ, וְזָרַע־ם לִפְנֵיךָ יִכּוֹן:

מזמור ק"ד

בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי אֶת יְיָ, יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד, הוֹד וְהָדָר לִבְשֹׁת: עֲטָה אוֹר
כְּשֶׁלֶמָה, נוֹטָה שְׁמַיִם כִּירִיעָה: הַמְקַרְה בְּמִים עֲלִיוֹתָיו, הַשֵּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ,
הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ: עֲשֵׂה מִלְאָכָיו רוּחוֹת, מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לֵהֵט: יִסַּד אָרֶץ
עַל מְכוּנֶיהָ, בַּל תִּמּוּט עוֹלָם וְעַד: תִּהְיוּם כְּלָבוֹשׁ כְּסִיתוֹ, עַל הָרִים יַעֲמְדוּ
מַיִם: מִן גַּעְרָתְךָ יְנוּסוּן, מִן קוֹל רַעֲמֶךָ יַחֲפְזוּן: יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעוֹת, אֵל
מְקוֹם זֶה יִסְדֹּת לָהֶם: גְּבוּל שְׁמֵת בַּל יַעֲבְרוּן, בַּל יִשְׁבוּן לְכִסּוֹת הָאָרֶץ:
הַמְשַׁלַּח מַעֲנִיִּים בְּנַחְלִים, בֵּין הָרִים יִהְלִכוּן: יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שָׂדֵי, יִשְׁבְּרוּ
פְּרָאִים צִמָּאִם: עֲלִיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן, מִבֵּין עֲפָאִים יִתְנוּ קוֹל: מִשְׁקָה
הָרִים מַעֲלִיוֹתָיו, מִפְּרִי מַעֲשֵׂיךָ תִשָּׁבַע הָאָרֶץ: מִצְּמִיחַ חֲצִיר לְבִהֶמָּה וְעֵשֶׂב
לַעֲבַדַּת הָאָדָם, לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ: וַיִּין יִשְׁמַח לִבָּב אָנוּשׁ, לְהַצְהִיל
פְּנִים מִשָּׁמֶן, וְלָחֶם לִבָּב אָנוּשׁ יִסְעַד: יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְיָ, אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע:
אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנֹנוּ, חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָה: הָרִים הַגְּבוּהִים לַיַּעֲלִים,
סִלְעִים מַחֲסֵה לַשְּׁפָנִים: עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים, שְׁמֵשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תִּשֶׁת חֲשֵׁךְ
וַיְהִי לַיְלָה, בּוֹ תִרְמַשׁ, כָּל חֵיתוֹ יַעַר: הַכְּפִירִים שְׂאֲגִים לְטָרֶף, וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל
אֲכָלִם: תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ יֵאֲסִפּוּן, וְאֵל מַעֲוֹנֹתֶם יִרְבְּצוּן: יֵצֵא אָדָם לַפְּעֵלוֹ,
וְלַעֲבַדְתּוֹ עַדֵי עָרֶב: מִה רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ יְיָ, כָּל־ם בַּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ, מְלֵאָה הָאָרֶץ
קִנְיָנֶךָ: זֶה הֵיִם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם, שֵׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר, חֵיִוֹת קִטְנוֹת עִם
גְּדוֹלוֹת: שֵׁם אֲנִיוֹת יִהְלִכוּן, לוֹיִתָּן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ: כָּל־ם אֱלִיף יִשְׁבְּרוּן,
לְתַת אֲכָלִם בָּעֵתוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻטוּן, תִּפְתַּח יָדְךָ, יִשְׁבְּעוּן טוֹב: תִּסְתַּיר
פְּנֵיךָ יִבְהַלּוּן, תִּסַּף רוּחַם יִגְוַעוּן, וְאֵל עֲפָרֶם יִשׁוּבוּן: תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרָאוּן,

וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אָדָמָה: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם, יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: הַמְּבִיט לְאַרְץ
וּתְרַעַד, יִגַע בְּהָרִים, וַיַּעֲשֶׂנוּ: אֲשִׁירָה לַיְיָ בְּחַיִּי, אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי בְעוּדַי: יַעֲרֹב
עָלָיו שִׁיחִי, אֲנֹכִי אֲשַׁמַּח בְּיָי: יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ, וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם,
בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, הַלְלוּיָהּ:

מזמור ק"ז

הָדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יֹאמְרוּ גְאוּלֵי יְיָ, אֲשֶׁר גָּאֵלָם מִיַּד צָר:
וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם, מִמִּזְרָח וּמִמְעַרְב מִצַּפּוֹן וּמִיָּם: תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן
דָּרָךְ, עִיר מוֹשָׁב לֹא מִצְאוּ: רַעֲבִים גַּם צָמְאִים, נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטֵּף:
וַיִּצְעְקוּ אֶל יְיָ בְּצָר לָהֶם, מִמִּצְוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם: וַיִּדְרִיכֵם בְּדָרָךְ יִשְׁרָה,
לָלַכְתָּ אֶל עִיר מוֹשָׁב: יוֹדוּ לַיְיָ חֲסָדוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: כִּי הִשְׁבִּיעַ נַפְשׁ
שְׁקָקָה, וְנַפְשׁ רַעֲבָה מִלֵּא טוֹב: יִשְׁבִּי חֲשֵׁךְ וְצַלְמוֹת, אֲסִירִי עֲנִי וּבְרָזָל: כִּי
הִמְרוּ אִמְרֵי אֵל, וַעֲצַת עֲלִיוֹן נֶאֱצוּ: וַיִּכְנַע בְּעַמְל לֶבָם, כְּשָׁלוּ וְאִין עֲזָר:
וַיִּצְעְקוּ אֶל יְיָ בְּצָר לָהֶם, מִמִּצְוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יוֹצִיאֵם מִחֲשֵׁךְ וְצַלְמוֹת,
וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יִנְתֵּק: יוֹדוּ לַיְיָ חֲסָדוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: כִּי שָׁבַר דְּלֹתוֹת
נְחֹשֶׁת, וּבְרִיחֵי בְרָזָל גָּדַע: אֲוֹלִים, מִדָּרָךְ פִּשְׁעֵם, וּמַעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנוּ: כָּל
אֲכָל תִּתְעַב נַפְשָׁם, וַיִּגִּיעוּ עַד שְׁעָרֵי מוֹת: וַיִּצְעְקוּ אֶל יְיָ בְּצָר לָהֶם,
מִמִּצְוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם, וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַיְיָ
חֲסָדוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה, וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה:
יִוְרְדֵי הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת, עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים: הִמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְיָ,
וְנִפְלְאוֹתָיו בְּמִצְוָה: וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעְרָה, וַתִּרְוַם גְּלוֹי: יַעֲלוּ שָׁמַיִם,
יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת, נַפְשָׁם בְּרַעַה תִּתְמוֹגֵג: יַחוּגּוּ וַיִּנּוּעוּ, כְּשִׁכּוֹר, וְכָל חֲכָמָתָם,
תִּתְבַּלַּע: וַיִּצְעְקוּ אֶל יְיָ, בְּצָר לָהֶם, וּמִמִּצְוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם: יָקָם סַעְרָה,
לְדַמְּמָה, וַיַּחֲשׂוּ גְלִיהֶם: וַיִּשְׁמְחוּ כִּי יִשְׁתַּקּוּ, וַיִּנְחַם אֶל מַחוּז חֲפָצָם: יוֹדוּ
לַיְיָ חֲסָדוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: וַיְרוּמְמוּהוּ בְּקַהֲל עָם, וּבְמוֹשָׁב זִקְנִים,
יְהַלְלוּהוּ: יִשֶׁם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר, וּמִצְאֵי מַיִם לְצִמְאוֹן: אֲרָץ פְּרִי לְמַלְחָה,
מְרַעַת יִשְׁבִּי בָהּ: יִשֶׁם מִדְּבָר לְאֵגֶם מַיִם, וְאֲרָץ צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם: וַיּוֹשֶׁב
שָׁם רַעֲבִים, וַיִּכּוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב: וַיִּזְרְעוּ שְׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים, וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
תְבוּאָה: וַיִּבְרַכֵּם וַיִּרְבּוּ מְאֹד, וּבְהִמְתָּם לֹא יַמְעִיט: וַיִּמְעֲטוּ וַיִּשְׁחוּ, מַעֲצָר
רָעָה וַיִּגּוֹן: שִׁפְךָ בּוֹז עַל נְדִיבִים, וַיִּתְעַם בְּתַהוֹ לֹא דָרָךְ: וַיִּשְׁגַּב אֲבִיוֹן מַעוֹנִי,
וַיִּשֶׁם כְּצֶאֱן מִשְׁפָּחוֹת: יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ, וְכָל עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ: מִי חָכָם
וַיִּשְׁמַר אֱלֹהֵי, וַיִּתְבּוֹנְנוּ חֲסָדֵי יְיָ:

מזמור קט"ז

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנֵי: כִּי הִטָּה אֲזָנוֹ לִי, וּבִגְמֵי אֶקְרָא:
אֶפְפוּנֵי חֲבִלֵי מוֹת, וּמִצְרֵי שְׂאוֹל מְצֹאוֹנִי, צָרָה וַיִּגּוֹן אֶמְצָא: וּבְשֵׁם יְיָ
אֶקְרָא, אָנְהָ יְיָ מִלְּטָה נַפְשִׁי: חֲנוּן יְיָ, וְצַדִּיק, וְאֵלֹהֵינוּ מֵרַחֵם: שִׁמְר פְּתָאִים
יְיָ, דְלוֹתֵי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחֶיכִי, כִּי יְיָ גָּמַל עָלְיָכִי: כִּי חִלַּצְתָּ
נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ, בְּאֲרָצוֹת
הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אִמְרַתִּי בְּחַפְזִי, כָּל הָאָדָם
כֶּזָב: מָה אֲשִׁיב לַיְיָ, כָּל תַּגְּמוֹלוֹהִי עָלַי: כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:

נְדָרֵי לַיְי אֲשֶׁלֶם, נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינַי יְי, הַמּוֹתָה לְחִסְדֵיךָ: אָנָה
יְי כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ, אֲנִי עֲבָדְךָ בְּן אֲמִתְךָ, פִּתְחֹת לְמוֹסְרֵי: לָךְ אֲזַבַּח זֶבַח תְּנוּדָה,
וּבִשֶׁם יְי אֶקְרָא: נְדָרֵי לַיְי אֲשֶׁלֶם, נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ: בְּחִצְרוֹת בֵּית יְי,
בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַיִם, הִלְלוּהָ:

מזמור קמ"ב

מִשְׁכִּיל לְדָוִד, בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַעְרָה תַּפְלָה: קוֹלִי אֵל יְי אֲזַעַק, קוֹלִי אֵל יְי
אֶתְחַנֵּן: אֲשַׁפֵּךְ לִפְנֵי שִׁיחִי, צָרְתִי לִפְנֵי אֲגִיד: בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי, וְאַתָּה
יְדַעַת נְתִיבָתִי, בְּאַרְחֵךְ זֶה אֶהְלֵךְ טָמְנוּ פֶּחַלִּי: הַבֵּיט יָמִין וּרְאֵה וְאִין לִי מִפִּיר,
אֲבַד מְנוּס מִמֶּנִּי, אִין דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי: זַעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְי, אֲמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי,
חָלְקִי בְּאַרְץ הַחַיִּים: הַקְשִׁיבָה אֵל רִנָּתִי כִּי דְלוֹתִי מְאֹד, הַצִּילֵנִי מִרְדְּפֵי כִּי
אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי: הוֹצִיָּאָה מִמִּסְגַּר נַפְשִׁי, לְהוֹדוֹת אֶת שְׁמֶךָ, בִּי יִכְתְּרוּ צַדִּיקִים
כִּי תִגְמַל עָלַי:

מזמור קמ"ג

מִזְמוֹר לְדָוִד, יְי שָׁמַע תַּפְלָתִי, הֶאֱזִינָה אֵל תַּחֲנוּנֵי, בְּאֲמַנְתְּךָ עֲנֵנִי בְּצַדִּיקְתְּךָ:
וְאֵל תִּבּוֹא בְּמִשְׁפָּט אֶת עֲבָדְךָ, כִּי לֹא יִצְדַּק לִפְנֵיךָ כָּל חַי: כִּי רָדַף אוֹיֵב נַפְשִׁי,
דָּכָא לְאַרְץ חַיְתִי, הוֹשִׁיבֵנִי בְּמַחְשָׁכִים כְּמִתִּי עוֹלָם: וּתְתַעַטֵּף עָלַי רוּחִי,
בְּתוֹכִי יִשְׁתוּמֵם לִבִּי: זְכַרְתִּי יָמִים מְקֵדִים, הִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּךְ, בְּמַעֲשֵׂה יְדִיךָ
אֲשׁוּחַח: פִּרְשְׁתִּי יְדֵי אֵלֶיךָ, נַפְשִׁי כְּאַרְץ עֵינִיפָה לָךְ סֵלָה: מֵהַר עֲנֵנִי יְי, כְּלַתָּה
רוּחִי, אֵל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי וּנְמַשְׁלֵתִי עִם יְרֵדֵי בּוֹר: הַשְׁמִיעֵנִי בְּבִקְרַח חִסְדְּךָ
כִּי בָךְ בְּטַחְתִּי, הוֹדִיעֵנִי דְרָךְ זֶה אֵלֶיךָ כִּי אֵלֶיךָ נִשְׁאַתִּי נַפְשִׁי: הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבֵי
יְי, אֵלֶיךָ כְּסִיתִי: לְמַדְנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ כִּי אַתָּה אֱלוֹהֵי, רוּחְךָ טוֹבָה תִּנְחַנֵּנִי
בְּאַרְץ מִישׁוֹר: לְמַעַן שְׁמֶךָ יְי תַּחֲיִנִי, בְּצַדִּיקְתְּךָ תוֹצִיא מַצָּרָה נַפְשִׁי: וּבְחִסְדְּךָ
תַּצְמִית אוֹיְבֵי, וְהֶאֱבַדְתָּ כָּל צָרָרֵי נַפְשִׁי, כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ:

מזמור קכ"ח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֲשֶׁרִי כָּל יְרָא יְי, הֶהְלַךְ בְּדַרְכָּיו: יִגִּיעַ כְּפִיךָ כִּי תֹאכַל, אֲשֶׁרִיךָ
וְטוֹב לָךְ: אֲשַׁתֵּךְ כְּגִפְּוּן פְּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ, בְּנִיךָ כְּשִׁתְּלֵי זֵיתִים סְבִיב
לְשַׁלְחָנְךָ: הִנֵּה כִּי כֹן יִבְרַךְ גִּבּוֹר יְרָא יְי: יְבָרְכֶךָ יְי מְצִיּוֹן, וּרְאֵה בְּטוֹב
יְרוּשָׁלַיִם, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה בְּנִים לְבְנֵיךָ, שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

ב - פֶּרֶק קִי"ט לִפִּי אוֹתִיּוֹת א' ב'

לקרוא מפרק קי"ט בתהלים - רק את הפסוקים המתחילים באותיות
שם החולה ושם אמו. לדוגמא: אם שמו דוד ושם אמו רחל, כלומר: דוד
בן רחל, יקרא את כל הפסוקים מפרק קי"ט המתחילים: באות ד', באות
ו' ובאות ד' (כלומר: דוד), ואת כל הפסוקים מפרק קי"ט המתחילים: באות

ב', ובאות נ' (כלומר: בן), ואת הפסוקים מפרק קי"ט המתחילים באות ר',
באות ח' ובאות ל' (כלומר: רחל).

א אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דְרָךְ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת יְהוָה: אֲשֶׁרִי נִצְרִי עֲדֹתָיו בְּכָל לֵב
יְדַרְשׁוּהוּ: אִף לֹא פָעְלוּ עוֹלָה בְּדַרְכָּיו הִלְכוּ: אֶתְּה צוֹיְתָה פְּקֻדֶיךָ לְשֹׁמֵר
מֵאֵד: אַחֲלִי יִכְנֹו דְרָכִי לְשֹׁמֵר חֻקֶיךָ: אִז לֹא אֲבוֹשׁ בְּהִבִּיטִי אֶל כָּל מִצְוֹתֶיךָ:
אוֹדֶךָ בַּיֶּשֶׁר לֵבָב בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטִי צְדָקָךָ: אֶת חֻקֶיךָ אֲשֹׁמֵר אֵל תַּעֲזֹבֵנִי עַד
מֵאֵד:

ב בַּמָּה יִזְכֶּה נַעַר אֶת אֲרָחוֹ לְשֹׁמֵר כְּדַבְּרֶךָ: בְּכָל לֵבִי דְרַשְׁתִּיךָ אֵל תִּשְׁגָּנִי
מִמִּצְוֹתֶיךָ: בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרֹתֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲחַטָּא לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
לְמִדְּנֵי חֻקֶיךָ: בְּשִׁפְתֵי סִפְרֹתַי כָּל מִשְׁפָּטֵי פִיךָ: בְּדַרְךָ עֲדוֹתֶיךָ שִׁשְׁתִּי כַּעַל כָּל
הוֹן: בְּפִקְדֵיךָ אֲשִׁיחָה וְאֲבִיטָה אֲרַחֲתֶיךָ: בְּחֻקֹּתֶיךָ אֲשִׁתַּעֲשֶׂע לֹא אֲשַׁכַּח
דְּבָרֶךָ:

ג גָּמַל עַל עֲבֹדְךָ אַחִיָּה וְאֲשִׁמְרָה דְּבָרֶךָ: גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ:
גַּר אֲנֹכִי בְּאֶרֶץ אֵל תִּסְתַּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ: גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ
בְּכָל יַעַת: גָּעַרְתָּ זָדִים אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ: גַּל מַעְלֵי חֲרָפָה וּבוֹז כִּי
עֲדוֹתֶיךָ נִצְרַתִּי: גַּם יֵשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְּבָרוּ עֲבֹדְךָ יִשִּׁיחַ בְּחֻקֶיךָ: גַּם עֲדוֹתֶיךָ
שִׁעֲשַׁעִי אֲנִשִּׁי עֲצָתִי:

ד דְּבַקָּה לְעַפְר נַפְשִׁי חֲיִנִּי כְּדַבְּרֶךָ: דְרָכִי סִפְרֹתַי וְתַעֲנִנִי לְמִדְּנֵי חֻקֶיךָ: דְרָךְ
פְּקוּדֶיךָ הִבִּינִנִי וְאֲשִׁיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ: דִּלְכָה נַפְשִׁי מִתּוֹגָה קִימִנִי כְּדַבְּרֶךָ:
דְרָךְ שִׁקֹּר הִסֵּר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתֶךָ חֲנִנִּי: דְרָךְ אֲמוּנָה בְּחֻרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שׁוֹיִתִּי:
דְּבַקְתִּי בְּעֲדוֹתֶיךָ יְהוָה אֵל תִּבְיָשֵׁנִי: דְרָךְ מִצְוֹתֶיךָ אֲרוּץ כִּי תִרְחִיב לֵבִי:

ה הוֹרְנִי יְהוָה דְרָךְ חֻקֶיךָ וְאֲצַרְנָה עֵקֶב: הִבִּינִנִי וְאֲצַרָה תּוֹרָתֶךָ וְאֲשִׁמְרָנָה
בְּכָל לֵב: הִדְרִיכֵנִי בְּנִתִּיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי בּוֹ חִפְצָתִי: הֵט לֵבִי אֵל עֲדוֹתֶיךָ וְאֵל
אֵל בָּצַע: הִעֲבִיר עֵינַי מִרְאוֹת שׁוֹא בְּדַרְכֶךָ חֲיִנִּי: הִקֵּם לְעַבְדְּךָ אִמְרֹתֶיךָ אֲשֶׁר
לִירְאָתֶךָ: הִעֲבִיר חֲרָפְתִּי אֲשֶׁר יִגְרַתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים: הִנֵּה תִאֲבָתִי
לְפִקְדֶיךָ בְּצִדְקֹתֶיךָ חֲיִנִּי:

ו וַיִּבְאֲנִי חִסְדְּךָ יְהוָה תִּשׁוּעָתֶךָ כְּאִמְרֹתֶיךָ: וְאֲעֲנֶה חֲרָפִי דָבָר כִּי בְטַחְתִּי
בְּדַבְּרֶךָ: וְאֵל תִּצַּל מִפִּי דָבָר אֲמַת עַד מֵאֵד כִּי לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחְלָתִי: וְאֲשִׁמְרָה

תּוֹרַתְךָ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד : וְאַתְּהֶלְכָה בְּרַחֲבָהּ כִּי פִקְדֵיךָ דָּרְשָׁתִי : וְאִדְבָּרָה
בְּעִדְתֵיךָ נֶגֶד מַלְכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ : וְאַשְׁתַּעֲשֶׂע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהַבְתִּי : וְאַשָּׂא
כַּפִּי אֶל מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְאַשִּׁיחָה בְּחֻקֶיךָ :

ז זְכוֹר דְּבַר לְעִבְדְּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי : זֹאת נַחֲמָתִי בְּעֲנִי כִּי אֲמַרְתָּ חִיתָנִי :
זְדִים הִלְיָצְנִי עַד מְאֹד מִתּוֹרַתְךָ לֹא נָטִיתִי : זְכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם יְהוָה
וְאַתְּנַחֵם : זְלַעְפָּה אֶחְזַתְנִי מִרְשָׁעִים עֲזָבִי תּוֹרַתְךָ : זְמֵרוֹת הָיוּ לִי חֻקֶיךָ
בְּבֵית מְגוּרֵי : זְכַרְתִּי בְּלִילָה שִׁמְךָ יְהוָה וְאַשְׁמְרָה תּוֹרַתְךָ : זֹאת הֵייתָה לִּי כִּי
פִקְדֵיךָ נִצְרָתִי :

ח חֻלְקֵי יְהוָה אֲמַרְתִּי לְשִׁמּוֹר דְּבָרֶיךָ : חֲלִיתִי פָּנֶיךָ בְּכָל לֵב חֲנֻנִי כְּאֲמַרְתָּךָ :
חֲשַׁבְתִּי דְרָכֶי וְאַשִּׁיבָה רַגְלִי אֶל עִדְתֶיךָ : חֲשָׁתִי וְלֹא הִתְמַהֲמַהְתִּי לְשִׁמּוֹר
מִצְוֹתֶיךָ : חֲבָלֵי רְשָׁעִים עֲנִדְנִי תּוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי : חֲצוֹת לִילָה אֶקוּם
לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָתְךָ : חֲבַר אָנִי לְכָל אֲשֶׁר יִרְאוּךָ וְלִשְׁמֵרֵי פִקְוֹדֶיךָ :
חֲסִדְךָ יְהוָה מְלֵאָה הָאָרֶץ חֻקֶיךָ לְמִדְנִי : טוֹב עָשִׂיתָ עִם עִבְדְּךָ יְהוָה כְּדָבָרְךָ :

ט טוֹב טַעַם וְדַעַת לְמִדְנִי כִּי בְּמִצְוֹתֶיךָ הֵאֱמַנְתִּי : טָרַם אֶעֱנֶה אָנִי שִׁגְג וְעַתָּה
אֲמַרְתָּ שְׁמֹרְתִי : טוֹב אֶתָּה וַיִּמָּטִיב לְמִדְנִי חֻקֶיךָ : טָפְלוּ עָלַי שְׁקָר זְדִים אָנִי
בְּכָל לֵב אֶצַּר פִּקְוֹדֶיךָ : טָפַשׁ כַּחֲלָב לִבִּים אָנִי תּוֹרַתְךָ שֶׁעֲשִׂיתִי : טוֹב לִי כִּי
עֲנִיתִי לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶיךָ : טוֹב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלָפֵי זָהָב וְכֶסֶף :

י יָדִיךָ עָשׂוּנִי וַיְכַוְנֵנוּנִי הִבִּינִי וְאַלְמָדָה מִצְוֹתֶיךָ : יִרְאַיִךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ כִּי
לְדָבָרְךָ יִחַלְתִּי : יִדְעֵתִי יְהוָה כִּי צְדָק מִשְׁפָּטֶיךָ וְאַמוּנָה עֲנִיתָנִי : יְהִי נָא
חֲסִדְךָ לְנַחֲמָנִי כְּאֲמַרְתָּ לְעִבְדְּךָ : יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאַחִיָּה כִּי תּוֹרַתְךָ שֶׁעֲשִׂיתִי :
יְבֹשׂוּ זְדִים כִּי שְׁקָר עֲוֹתוּנִי אָנִי אֲשִׁיחַ בְּפִקְוֹדֶיךָ : יִשׁוּבוּ לִי יִרְאַיִךָ (ויידעו) וְיִדְעוּ
עִדְתֶיךָ : יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ : כָּלְתָה לְתִשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי
לְדָבָרְךָ יִחַלְתִּי :

כ — כָּלוּ עֵינֵי לְאֲמַרְתָּ לֵאמֹר מָתִי תִנְחַמְנִי : כִּי הֵייתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר
חֻקֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי : כְּמָה יָמֵי עִבְדְּךָ מָתִי תַעֲשֶׂה בְרֹדְפֵי מִשְׁפָּט : כָּרוּ לִי זְדִים
שִׁיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוֹרַתְךָ : כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֲמוּנָה שְׁקָר רֹדְפוּנִי עֲזָרְנִי : כְּמַעַט
כְּלוּנִי בְּאָרֶץ וְאָנִי לֹא עֲזָבְתִי פִקְוֹדֶיךָ : כְּחֲסִדְךָ חֲיִנִי וְאַשְׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ :

ל לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נָצַב בְּשָׁמַיִם : לְדָר וְדָר אֲמוּנָתְךָ כּוֹנֵנֶת אָרֶץ וְתַעֲמֹד :

לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכַּל עֲבָדֶיךָ: לוּלֵי תוֹרָתְךָ שְׁעָשְׂעִי אִזְ אֲבֹדְתִי
בְּעֵינָי: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָּס חִיֵּיתָנִי: לָךְ אָנֹכִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פְּקוּדֶיךָ
דָּרְשָׁתִי: לִי קוּוּ רְשָׁעִים לְאֲבֹדְנִי עֲדוֹתֶיךָ אֲתַבּוֹנֶנּוּ: לְכֹל תִּכְלֶה רְאִיתִי קוֹ
רְחֹבָה מְצוֹתְךָ מְאֹד:

מ — **מ** מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרָתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחֹתִי: מֵאִיבֵי תִּנְחַפְּמֵנִי מְצוֹתְךָ
כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: מִכָּל מְלַמְדֵי הַשִּׁפְלָתִי כִּי עֲדוֹתֶיךָ שִׁיחָה לִּי: מְזַקְנִים
אֲתַבּוֹנֶנּוּ כִּי פְּקוּדֶיךָ נִצְרָתִי: מִכָּל אֲרֹחַ רַע כְּלֹאֲתִי רִגְלִי לְמַעַן אֲשַׁמֹּר דְּבָרְךָ:
מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא סָרְתִי כִּי אֶתָּה הוֹרֵתָנִי: מָה נִמְלָצוּ לְחַפֵּי אִמְרָתְךָ מִדְּבַשׁ
לִפִּי: מִפְּקוּדֶיךָ אֲתַבּוֹנֶנּוּ עַל כֵּן שָׁנֵאתִי כָּל אֲרֹחַ שָׁקֶר:

נ — **נ** נֵר לְרִגְלֵי דְבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיָבְתִי: נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטִי
צְדָקָךָ: נִעְנִיתִי עַד מְאֹד יְהוָה חִינֵי כְּדָבָרְךָ: נִדְבּוֹת פִּי רָצָה נָא יְהוָה
וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי: נִפְשִׁי בְּכַפִּי תִמְיֵד וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: נִתְנֶנּוּ רְשָׁעִים פֶּחַ
לִי וּמִפְּקוּדֶיךָ לֹא תַעִיתִי: נִחַלְתִּי עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי שָׁשׂוֹן לִבִּי הֵמָּה: נִטִּיתִי
לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֲקֶיךָ לְעוֹלָם יַעֲקֹב:

ס סַעֲפִים שָׁנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אֶהְבֵּתִי: סִתְרִי וּמִגְנִי אֶתָּה לְדְבָרְךָ יִחַלְתִּי: סוּרוּ
מִמֵּנִי מֵרַעִים וְאַצְרָה מְצוֹת אֱלֹהֵי: סִמְכֵנִי כְּאִמְרָתְךָ וְאַחִיָּה וְאֵל תְּבִישֵׁנִי
מִשִּׁבְרֵי: סַעֲדֵנִי וְאַנְשַׁעָה וְאַשַׁעָה בְּחֲקֶיךָ תִמְיֵד: סָלִיתְ כָּל שׁוֹגִים מִחֲקֶיךָ כִּי
שָׁקֶר תִּתְרַמִּיתֶם: סִגִּים הַשִּׁבֵּת כָּל רְשָׁעֵי אֶרֶץ לָכֵן אֶהְבֵּתִי עֲדוֹתֶיךָ: סִמֵּר
מִפְּחָדְךָ בְּשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יִרְאֵתִי:

ע עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצְדָק בֵּל תִּנְיַחֲנִי לְעֹשֶׂקִי: עֲרַב עֲבָדְךָ לְטוֹב אֵל יַעֲשֶׂקֵנִי
זָדִים: עֵינָי כָּלוּ לִישׁוּעָתְךָ וּלְאִמְרַת צְדָקָךָ: עֲשֵׂה עִם עֲבָדְךָ כְּחִסְדְּךָ וְחֲקֶיךָ
לְמַדְנִי: עֲבָדְךָ אָנֹכִי הִבִּינֵנִי וְאַדְעָה עֲדוֹתֶיךָ: עֵת לַעֲשׂוֹת לִיהוָה הִפְרוּ תוֹרָתְךָ:
עַל כֵּן אֶהְבֵּתִי מְצוֹתֶיךָ מִזֶּהָב וּמִפָּז: עַל כֵּן כָּל פְּקוּדֵי כָל יִשְׁרָתִי כָּל אֲרֹחַ
שָׁקֶר שָׁנֵאתִי:

פ — **פ** פְּלֹאוֹת עֲדוֹתֶיךָ עַל כֵּן נִצְרָתֶם נִפְשִׁי: פִּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר מִבֵּין
פְּתָיִים: פִּי פִּעְרָתִי וְאַשְׁאַפָּה כִּי לְמְצוֹתֶיךָ יֵאָבֵתִי: פְּנֵה אֵלַי וְחַנְּנֵנִי כְּמִשְׁפָּט
לְאֶהֱבֵי שְׂמֶךָ: פְּעַמֵּי הַכּוֹן בְּאִמְרָתְךָ וְאֵל תִּשְׁלַט בִּי כָּל אֲנוּ: פְּדֵנִי מֵעֹשֶׂק אָדָם
וְאַשְׁמְרָה פְּקוּדֶיךָ: פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעֲבָדְךָ וּלְמַדְנִי אֶת חֲקֶיךָ: פִּלְגֵי מַיִם יִרְדּוּ עֵינָי
עַל לֹא שָׁמְרוּ תוֹרָתְךָ:

צ - י צדיק אתה יהוה וישר משפטיך : צוית צדק עדותיך ואמונה מאד :
צמתתני קנאתי כי שכחו דבריך צרי : צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה :
צעיר אנכי ונבזה פקדיך לא שכחתי : צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת :
צר ומצוק מצאוני מצותיך שעשעי : צדק עדותיך לעולם הבינני ואחיה :
קראתי בכל לב ענני יהוה חקיך אצרה :

ק קראתיך הושיעני ואשמרה עדותיך : קדמתי בנפשך ואשועה (לדבריד)
לדברך יחלתי : קדמו עיני אשמרות לשים באמרתך : קולי שמעה כחסדך
יהוה כמשפטך חניני : קרבו רדפי זמה מתורתך רחוקי : קרוב אתה יהוה
וכל מצותיך אמת : קדם ידעתי מעדותיך כי לעולם יסדתם :

ר ראה ענני וחלצני כי תורתך לא שכחתי : ריבה ריבי וגאלני לאמרתך
חניני : רחוק מרשעים ישועה כי חקיך לא דרשו : רחמיך רבים יהוה
כמשפטך חניני : רבים רדפי וצרי מעדותיך לא נטיתי : ראיתי בגדים
ואתקוטטה אשר אמרתך לא שמרו : ראה כי פקודיך אהבתי יהוה כחסדך
חניני : ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך :

ש שרים רדפוני חנם (ומדבריד) ומדברך פחד לבי : שש אנכי על אמרתך
כמוצא שלל רב : שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי : שבע ביום
הללתיך על משפטי צדקך : שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול :
שבתי לישועתך יהוה ומצותיך עשיתי : שמרה נפשי עדותיך ואהבם מאד :
שמרתי פקודיך ועדותיך כי כל דרכי נגדך :

ת תקרב רנתי לפניך יהוה כדברך הבינני : תבוא תחננתי לפניך כאמרתך
הצילני : תבענה שפתי תהלה כי תלמדני חקיך : תען לשוני אמרתך כי כל
מצותיך צדק : תהי ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי : תאבתי לישועתך יהוה
ותורתך שעשעי : תחי נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני : תעיתי כשה אבד
בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי :

ג - לקרוא בכוונה תפילה לחולה מהחיד"א **זצ"ל, מהספר כף אחת:**

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתתמלא רחמים עלינו,
ותעשה למען רחמיך ולמען שמותיך הקדושים הכתובים בפסוקים אלו

שְׁקָרָתִי לִפְנֵיךָ, וְשִׁמּוֹתֶיךָ הַקְדוֹשִׁים הַרְמוּזִים וְהַמְצוּרְפִים בָּהֶם, וּבְזָכוֹת
פְּסוּקִים אֲלוֹ אֲשֶׁר רָאִשִׁיהֶם אוֹתוֹת יִגִּיד: שֵׁם הַחוּלָה וְשֵׁם אִמּוֹ בְּרוּב
רְחֻמֶיךָ תִּאִיר כָּל שׁוֹרְשֵׁי נַפְשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה שְׁלוֹ הַרְמוּזִים, וְכֻלָּם אֲחוּזֵי
אוֹתוֹת שְׁמוֹ, וְיִשְׁפַע עֲלֵיהֶם שְׁפַע רַב מִמְּקוֹם שְׁלָהֶם, וְיִאִירוּ וְיִשְׁפִיעוּ
וְיִאֲמְצוּ כַח בְּעֵנְפֵי נַפְשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה שְׁלוֹ אֲשֶׁר בְּגוּפוֹ וּמְקִיפּוֹ, וְתִבְטַל מֵעַל
יִגִּיד: שֵׁם הַחוּלָה וְשֵׁם אִמּוֹ כָּל גְּזֵרוֹת קְשׁוֹת וְרָעוֹת, אֲנָא בְּכַח גְּדֻלַּת
רְחֻמֶיךָ, מְחִיָּה חַיִּים יְחִיָּהוּ וְיִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵהוּ רְפוּאָה שְׁלָמָה לְאוֹרְךָ
יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים, כֵּן יִהְיֶה רְצוֹן.

פרקי תהלים שאומרים בבית העלמין

חשוב לומר מזמורי תהלים בבית החיים לעילוי נשמת הנפטר.

ולפני שאומר מזמורי התהלים יש לומר:

יהי רצון שזכות התהלים תהיה לעילוי נשמת כל מתי ישראל, ולעילוי
נשמת כל הנפטרים הקבורים בבית קברות זה, ולעילוי נשמת פלוני בן
פלוני.

מזמורי תהלים שנוהגים לאומרם ליד הקבר לעילוי הנשמה לפי מנהג
ירושלים: ל"ג, ט"ז, י"ז, ע"ב, צ"א, ק"ד, ק"ל.

באזכרה נוהגים לומר מפרק קי"ט: אותיות שם הנפטר, ושם אמו
ואותיות "נשמה". כלומר: את כל הפסוקים במזמור קי"ט המתחילים
באותיות שם הנפטר ושם אמו ואח"כ את כל הפסוקים המתחילים
באותיות: נ' ש' מ' ה'.

*ראה פרק קי"ט בתהלים לפי אותיות א' ב'

מזמור ל"ג

רָנְנוּ צְדִיקִים בַּיְיָ, לִישָׁרִים נְאוּה תְהַלֵּה: הוֹדוּ לַיְיָ בְּכֹנֹר, בְּנִבְלַ עֲשׂוֹר זְמָרוֹ
לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חֲדָשׁ, הִיטִיבוּ נֶגֶן בְּתִרְעוּעָה: כִּי יֵשֶׁר דְּבַר יְיָ, וְכָל מַעֲשָׂהוּ
בְּאִמוּנָה: אֶהָב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֶסֶד יְיָ מְלֵאָה הָאָרֶץ: בְּדַבַּר יְיָ שָׁמִים נִעְשׂוּ,

וברוח פיו כל צבאם : כנס כנגד מי היס, נתן באוצרות תהומות : ייראו מי
 כל הארץ, ממנו יגורו כל יושבי תבל : כי הוא אמר ויהי, הוא צוה ויעמד :
 יי הפיר עצת גוים, הניא מחשבות עמים : עצת יי לעולם תעמד, מחשבות
 לבו לדר ודר : אשרי הגוי אשר יי אלהיו, העם בחר לנחלה לו : משמים
 הביט יי, ראה את כל בני האדם : ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ :
 היצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם : אין המלך נושע ברב חיל, גבור
 לא ינצל ברב כח : שקר הסוס לתשועה, וברב חילו לא ימלט : הנה עין יי
 אל יראיו, למיחלים לחסדו : להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב : נפשנו
 חפחה ליי, עזרנו ומגננו הוא : כי בו ישמח לבנו, כי בשם קדשו בטחנו :
 יהי חסדך יי עלינו, כאשר יחלנו לך :

מזמור ט"ז

מכתם לדוד, שמרני אל כי חסיתי בך : אמרת ליי, יי אתה, טובתי בל
 עליך : לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל חפצי בם : ירבו עצבותם,
 אחר מהרו, בל אסיד נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי : יי
 מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי : חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת
 שפחה עלי : אברך את יי אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי : שויתי יי
 לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט : לכן שמח לבי ויגל כבודי, אף בשרי ישכון
 לבטח : כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת : תודיעני
 ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימינך נצח :

מזמור י"ז

תפלה לדוד, שמעה יי צדק, הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא שפתי
 מרמה : מלפניך משפטי יצא, עיניך תחזינה מישרים : בחנת לבי, פקדת
 לילה, צרפתיני, בל תמצא, זמתי בל יעבר פי : לפעלות אדם בדבר שפתיך,
 אני שמרתי, ארחות פריץ : תמדך אשורי במעגלותיך, בל נמוטו פעמי : אני
 קראתיך, כי תענני אל, הט אונך לי, שמע אמרתי : הפלה חסדיך מושיע
 חוסים, ממתקוממים בימינך : שמרני כאישון בת עין, בצל כנפיך
 תסתירני : מפני רשעים זו שדוני, איבי בנפש יקיפו עלי : חלבמו סגרו,
 פימו דברו בגאות : אשרנו עתה סבבונו, עיניהם ישיתו לנטות בארץ :
 דמינו כאריה יכסוף לטרף, וככפיר יושב במסתרים : קומה יי, קדמה פניו,
 הכריעהו, פלטה נפשי מרשע, חרבה : ממתים ידך יי, ממתים מחלד,
 חלקם בחיים, וצפונך תמלא בטנם, ישבעו בנים, והניחו יתנם
 לעולליהם : אני בצדק אחזה פניך, אשבעה בהקיץ תמונתך :

מזמור ע"ב

לְשִׁלְמָה אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמִלְדָּתוֹ, וְצַדִּיקְתֶּךָ לְבֹן מִלְדָּתְךָ: יָדִין עִמָּךְ בְּצַדִּיק, וְעֵינֶיךָ בְּמִשְׁפָּט: יִשְׁאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם, וּגְבָעוֹת בְּצַדִּיקָה: יִשְׁפֹּט עֵינַי עִם, יוֹשִׁיעַ לְבְנֵי אֲבִיוֹן, וַיִּדְכֵּא עוֹשֵׂק: יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, וְלִפְנֵי יָרַח דָּוָר דְּוָרִים: יֵרֵד כְּמָטָר עַל גֹּז, כְּרַבִּיבִים זֶרְזִיף אֶרֶץ: יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק וְרַב שְׁלוֹם, עַד בְּלֵי יָרַח: וַיֵּרֶד מַיִם עַד יָם, וּמִנְהַר עַד אֶפְסֵי אֶרֶץ: לִפְנֵינוּ יִכְרְעוּ צִיִּים, וְאֵיבֵינוּ עֵפֶר יִלְחֲכוּ: מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאֵיִים, מִנְחָה יִשִּׁיבוּ, מַלְכֵי שֶׁבַע וּסְבָא אֲשַׁכֵּר וְקָרִיבוּ: וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים, כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ: כִּי יֵצֵל אֲבִיוֹן מִשׁוּעַ, וְעֵנִי וְאִין עֲזָר לוֹ: יַחֵס עַל דָּל וְאֲבִיוֹן, וְנִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ: מִתּוֹךְ וּמִחֲמַס יִגָּאֵל נַפְשָׁם, וַיִּיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו: וַיַּחֵי וַיִּתֵּן לוֹ מִזֶּהֶב שֶׁבַע, וַיִּתְפַּלֵּל בְּעַדוֹ תָּמִיד כָּל הַיּוֹם יְבָרְכֵנָהוּ: יְהִי פֶסֶת בַּר בְּאֶרֶץ, בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כְּלָבָנוֹן פְּרִי, וַיִּצִּיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאֶרֶץ: יְהִי שָׁמוֹ לְעוֹלָם, לִפְנֵי שְׁמֶשׁ יָנוֹן שָׁמוֹ, וַיִּתְבָּרְכוּ בוֹ, כָּל גּוֹיִם יִאֲשְׁרֵהוּ: בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ: וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם, וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאֶרֶץ, אָמֵן וְאָמֵן: כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי:

מזמור צ"א

יֹשֵׁב בְּסִתְרֵי עֲלִיוֹן, בְּצֵל שָׁדַי יִתְלוֹן: אִמַּר לַיְי, מִחֲסִי וּמְצוּדָתִי, אֱלֹהֵי אֲבֹתַי בּוֹ: כִּי הוּא יֵצִילֵךְ מִפַּח יְקוֹשׁ, מִדְּבַר הַיּוֹת: בְּאֲבֹרְתוֹ יִסֹּךְ לָךְ, וְתַחַת כְּנָפָיו תִּתְחַסֶּה, צָנֶה וְסַחֲרָה אֲמַתּוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לִיְלֵה, מִחַץ יַעֲוִף יוֹמָם: מִדְּבַר בְּאִפֶּל יִהְלֹךְ, מִקֹּטֵב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצַּדֶּךָ אֶלְף, וּרְבֵבָה מִימִינֶךָ, אֱלִיף לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תִבְיֵט, וְשִׁלְמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אֲתָה יְיָ מִחֲסִי, עֲלִיוֹן שְׁמַת מְעוֹנֶךָ: לֹא תֵאָנֶה אֱלִיף רָעָה, וְנִגַע לֹא יִקְרַב בְּאֲהֶלְךָ: כִּי מִלְּאֲכִיו יֵצִיחַ לָךְ, לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דַּרְכֶיךָ: עַל כַּפַּיִם יִשְׁאוּנֶךָ, פֶּן תִּגָּף בְּאֲבֹן רִגְלֶךָ: עַל שַׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ, תִּרְמַס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וְאֶפְלָטָהוּ, אֲשַׁגְּבֵהוּ כִּי יִדַע שְׁמִי: יִקְרָאנִי וְאֶעֱנֵהוּ, עֲמוּ אֲנֹכִי בְצָרָה, אֲחַלְצֵהוּ וְאֲכַבְּדֵהוּ: אֶרְךָ יָמִים אֲשַׁבֵּיעָהוּ, וְאַרְאֵהוּ בִישׁוּעָתִי:

מזמור ק"ד

בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מַאֲד, הוֹד וְהַדָּר לְבִשְׁתָּ: עֹטָה אֹר כְּשִׁלְמָה, נוֹטָה שְׁמַיִם כִּי־יַעַח: הַמְקַרָּה בְּמַיִם עֲלִיוֹתָיו, הַשֶּׁם עֲבִים רְכוּבוֹ, הַמְהַלֵּךְ עַל כְּנָפֵי רוּחַ: עֲשֵׂה מִלְּאֲכִיו רוּחוֹת, מִשְׁרָתָיו אֵשׁ לֵהֵט: יִסַּד אֶרֶץ עַל מְכוּנֶיהָ, בַּל תִּמְוֹט עוֹלָם וָעֶד: תִּהְיוּם כְּלָבוֹשׁ כְּסִיתוֹ, עַל הָרִים יַעֲמְדוּ מַיִם: מִן גַּעֲרָתֶךָ יִנוֹסוּ, מִן קוֹל רַעְמָךְ יִחַפְּזוּ: יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעוֹת, אֵל מְקוֹם זֶה יִסַּדְתָּ לָהֶם: גְּבוּל שְׁמַתָּ בַל יַעֲבֵרוּן, בַּל יִשְׁבוּן לְכִסּוֹת הָאֶרֶץ: הַמְשַׁלַּח מֵעֵינַיִם בְּנַחְלִים, בֵּין הָרִים יִהְלִכוּן: יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שָׁדַי, יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִים: עֲלִיָּהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן, מִבֵּין עֲפָאִים יִתְנוּ קוֹל: מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיוֹתָיו, מִפְּרִי מַעֲשֵׂיךָ תִשְׁבַּע הָאֶרֶץ: מִצְמִיחַ חֲצִיר לְבִהֶמָּה וְעֵשֶׂב לְעַבְדַּת הָאָדָם, לְהוֹצִיא לָחֵם מִן הָאֶרֶץ: וַיִּין יִשְׁמַח לִבָּב אָנוּשׁ, לְהַצְהִיל

פָּנִים מִשָּׁמוֹן, וְלֶחֶם לִבָּב אָנוּשׁ יִסְעֵד: יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יי, אֲרִזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע:
אֲשֶׁר שָׁם צַפְרִים יִקְנֶנוּ, חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה: הָרִים הַגְּבוּהִים לְיַעֲלִים,
סֹלְעִים מַחֲסֶה לְשִׁפְנִים: עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים, שְׁמֵשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תִּשֶׁת חֲשֵׁף
וַיְהִי לַיְלָה, בּוֹ תִרְמַשׁ, כָּל חֵיתוֹ יָעַר: הַכְּפִירִים שְׁאֲגִים לְטָרֶף, וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל
אֲכָלָם: תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ יֶאֱסֹפוֹן, וְאֵל מְעוֹנְתָם יִרְבְּצוֹן: יֵצֵא אָדָם לִפְעֵלוֹ,
וְלַעֲבֹדְתוֹ עַדִּי עָרַב: מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיֶיךָ יי, כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ, מְלֵאָה הָאָרֶץ
קִנְיָנֶךָ: זֶה הֵיִם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם, שָׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר, חֵיִת קִטְנוֹת עִם
גְּדֹלוֹת: שָׁם אֲנִיֹּת יִהְלִכוּן, לְוַיְתֵן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ: כָּלֵם אֱלֹהֶיךָ יִשְׁבְּרוּן,
לְתֵת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻטוּן, תִּפְתַּח יָדְךָ, יִשְׁבְּעוּן טוֹב: תִּסְתִּיר
פָּנֶיךָ יִבְהַלּוּן, תִּסְפֹּף רוּחָם יִגְוַעוּן, וְאֵל עַפְרָם יִשׁוּבוּן: תִּשְׁלַח רוּחְךָ יִבְרָאוּן,
וּתְחַדֵּשׁ פָּנֶי אֲדָמָה: יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם, יִשְׁמַח יי בְּמַעֲשָׂיו: הַמְּבִיט לְאָרֶץ
וּתְרַעַד, יִגַּע בְּהָרִים, וַיַּעֲשֶׂנוּ: אֲשִׁירָה לַיִּי בַּחַיִּי, אֲזַמְּרָה לְאֱלֹהֵי בְּעוֹדֵי: יַעֲרַב
עָלָיו שִׁיחִי, אֲנֹכִי אֲשַׁמַּח בְּיִי: יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ, וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם,
בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יי, הַלְלוּיָהּ:

מזמור ק"ל

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יי: יי שְׁמַעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיִינָה אֲזַנֶּיךָ
קִשְׁבוֹת לְקוֹל תַּחְנוּנֵי: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר יְהוָה, יי מִי יַעֲמֹד: כִּי עֲמַף הַסְּלִיחָה,
לְמַעַן תִּנָּרָא: קוֹיִתִּי יי קוֹיִתָּה נַפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלְתִּי: נַפְשִׁי לַיִּי, מִשְׁמָרִים
לְבַקֵּר שְׁמָרִים לְבַקֵּר: יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל יי, כִּי עִם יי הַחֲסֹד, וְהִרְבָּה עִמוֹ
פְּדוֹת: וְהוּא יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו:

אותיות נ.ש.מ.ה. מפרק קי"ט

נ יִר לְרַגְלֵי דְבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיַבְתִּי: נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה:
נַעֲנִיתִי עַד מָאֵד יְהוָה חֲיִנִּי כִּדְבָרְךָ: נִדְבּוֹת פִּי רָצָה נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ
לְמַדְנִי: נַפְשִׁי בְּכַפִּי תִמִּיד וְתוֹרָתְךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי: נִתְּנוּ רְשָׁעִים פֶּחַ לִי
וּמִפְקוּדֶיךָ לֹא תַעֲיִתִי: נִחַלְתִּי עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי שָׁשׂוֹן לְבִי הֵמָּה: נִטִּיתִי
לְבִי לַעֲשׂוֹת חֲקִיךָ לְעוֹלָם יַעֲקֹב:

ש שָׁרִים רְדָפוּנִי חֲנָם (וּמַדְבִּירִד) וּמַדְבָּרְךָ פָּחַד לְבִי: שָׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ
כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שָׁקֵר שָׁנֵאתִי וְאִתְעַבָּה תוֹרָתְךָ אֶהְבֵּתִי: שֶׁבַע בַּיּוֹם
הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה: שְׁלוֹם רָב לְאֶהְבֵּי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכַשׁוֹל:
שִׁבְרִיתִי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצּוֹתֶיךָ עֲשִׂיתִי: שְׁמְרָה נַפְשִׁי עֲדֹתֶיךָ וְאֶהְבֵּם מָאֵד:
שְׁמַרְתִּי פְקוּדֶיךָ וְעֲדֹתֶיךָ כִּי כָל דָּרְכֵי נִגְדָה:

מ מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי : מאיבי תחכמי מצותך פי לעולם היא לי : מפל מלמדי השפלתי פי עדותיך שיחה לי : מזקנים אתבונן פי פקודיך נצחתי : מפל ארח רע פלאתי רגלי למען אשמור דברך : ממשפטיך לא סרתי פי אתה הורתני : מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי : מפקודיך אתבונן על כן שגאתי כל ארח שקר :

ה הורני יהוה דרך חקיך ואצרנה עקב : הבינני ואצרה תורתך ואשמרנה בכל לב : הדריכני בנתיב מצותיך פי בו חפצתי : הט לפי אל עדותיך ואל אל בצע : העבר עיני מראות שוא בדרךך חניני : הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך : העבר חרפתי אשר יגרתני פי משפטיך טובים : הנה תאבתי לפקודיך בצדקתך חניני :

מידע נוסף והעשרה

מהו מקור ה"מגן דוד"?

"ברוך אתה יי מגן דוד" ... "עננו, מגן דוד עננו" ...

"מגן דוד" - סמל יהודי

דוד בן גוריון וה"מגן דוד"

לא יהיה זה מן הראוי לסיים ספר על דוד המלך, מבלי להתייחס לסמל ה"מגן דוד"? מה גם שרבים אינם מודעים למקורות היהודיים של סמל ה"מגן דוד", למרות העובדה שה"מגן דוד" מתנוסס על דגל מדינת

ישראל. דוד בן גוריון התייחס לסמל ה"מגן דוד" בישיבת הממשלה הזמנית ב-11 ביולי 1948: "בנוגע ל"מגן דוד" - יש פלוגתא אם זה סמל קדום או לא קדום. לדעתי לא חשוב כל כך אם זה קדום. אין שום סמל אחר הנחשב אצל היהודים והגויים כסמל יהודי כמו ה"מגן דוד", וזה נכס".

"מגן דוד" סמל יהודי

"מגן דוד" הוא סמל הבנוי משני משולשים שווה צלעות המונחים זה על זה, היוצרים מבנה של 6 משולשים מחוברים סביב למשושה, ולהם 6 קודקודים. זהו כוכב בעל 6 קודקודים ובאנגלית הוא נקרא: כוכב של דוד Star of David.

ה"מגן דוד" מוכר כסמל יהודי רב עוצמה המשוייך ליהודים וליהדות בכל מקום בעולם. סמל ה"מגן דוד" הופיע לראשונה בהקשר יהודי בחפירות ארכאולוגיות כבר בתקופת הברונזה (תקופת הברונזה אשר החלה במזרח התיכון בשנת 3,300 לפני הספירה, כלומר לפני כ-5,000 שנה), "מגן דוד" הופיע גם במאה השביעית לפני הספירה (לפני כ-2,700 שנה) בחותם יהודי שנמצא בצידון, כמו כן נמצא בחפירות גזר, כפר נחום, על מטבעות, במספר בתי כנסת עתיקים בארץ ישראל בתקופת הבית השני ואחריה (בתמונה להלן: "מגן דוד" מגולף מבית הכנסת העתיק בכפר נחום. *ה"מגן דוד" מודגש בקו מתאר לצורך ההדגמה). בעתיקות מגידו נמצא "מגן דוד" מצוייר על קיר. לפי פרופ' מיכאל אקוסטה "חתך הזהב": ה"מגן דוד" מן השנים 853-874 לפני הספירה מיוחס לתקופת *אחאב מלך ישראל (הממלכה היתה מחולקת ל-2: ממלכת יהודה וממלכת ישראל), כלומר: לפני כ-2800 שנה, דהיינו: מספר דורות אחרי שלמה המלך אשר חי לפני כ-3000 שנה. (אחרי שלמה המלך מלך ביהודה רחבעם בנו, ובממלכת ישראל מלך: ירובעם. אחרי מלכו בממלכת ישראל: נדב, בעשא, אלה, זמרי, עמרי, *אחאב).

”מגן דוד” בדגל היהודים בפראג

במאה ה-6-7 לספירה נימצא סמל ה”מגן דוד” על גבי מצבות יהודיות ומזוזות, ובטליתות של קדושי האינקויזיציה ומסעי הצלב, ואף בקמיעות של חכמים. לפני כשש מאות שנה השתמשו קהילות יהודיות במגן דוד כסמל הקהילה, אחת הערים, שבהן השתמשו בסמל הזה הייתה פראג: בשנת 1354 החליט נסיך פראג צ'ארלס ה-4 להעניק כבוד ליהודי עירו. הוא נתן ליהודי פראג זכות ”לשאת דגל”! במרכז הדגל הזה התנוסס ”מגן דוד” גדול.

”מגן דוד” הטלאי הצהוב בתקופת השואה

בשנים 1800-1899 היה ה”מגן דוד” סמל יהודי נפוץ ומוכר מאוד.

גם כאשר לא כל העם היהודי היה שומר מסורת, סמל ה”מגן דוד” סימל את כלל היהודים. בתקופת ההשכלה הפך ה”מגן דוד” לדרך לביטוי הזהות היהודית החילונית.

ה”מגן דוד” התפרסם והתקדש בעיקר בתקופת השואה, בה התחייבו כל היהודים בכל מקומות שלטון הנאצים לתלות על בגדיהם את ה”מגן דוד” (הטלאי הצהוב)

שבמרכזו המילה "יהודי" בגרמנית) כאות היכר וקלון. ה"מגן דוד" שימש גם כסמל לגאווה יהודית בזמן מלחמת העולם השנייה, כאשר ראש ממשלת בריטניה וינסטון צ'רצ'יל, קבע את ה"מגן דוד" כסמל הבריגדה היהודית.

ה"מגן דוד" כיום

מקשט בתי כנסת, חפצי קדושה לבתי כנסת ולבית היהודי, פרוכות, מפות לשבת וחג, מזוזות, נרתיקי תפילין, מופיע על חפצי ג'ודאיקה רבים, תכשיטים, ומתנוסס ביחד עם פסי הטלית - על דגל ישראל.

"מגן דוד" על הדולר

אפשר לראות את ה"מגן דוד" גם על הדולר האמריקאי, כאות הוקרה של ג'ורג' וושניגטון לחיים סולימן היהודי. ה"מגן דוד" מורכב מ-13 נקודות המצויירות בצורת "מגן דוד", ומעניין שמספר הנקודות היוצרות את ה"מגן דוד" שהוא 13 = אחד = הקב"ה שהוא אחד. (אחד: א=1, n=8, d=4 סה"כ 13). מעניין שעל שטר הדולר מצויירת גם מנורת שבעת הקנים!?

”מגן דוד” וחכמי ישראל

חכמי ישראל הכירו את הבטוי "מגן דוד" וכבר בתלמוד הבבלי במסכת פסחים קי"ז, ב' מופיע השם: "מגן דוד" כשם של תפילה "בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶגֶן דָּוִד". "מגן דוד" מתייחס לקב"ה שהוא מגן על דוד המלך. "מגן דוד" תופס מקום חשוב בברכות ובתפילה, ליד הבטוי "מגן אברהם" שגם הוא תופס מקום חשוב בתפילה. שני הביטויים "מגן אברהם" ו"מגן דוד" מתייחסים לקב"ה אשר מגן על אברהם ודוד, ושניהם מתבססים על פסוקים בתנ"ך. בבראשית טו', א' אומר הקב"ה לאברהם: "...אֵל תִּירָא אֲבָרָם אֲנֹכִי מֶגֶן לְךָ" ... ודוד המלך אומר לקב"ה בתהילים ג', ד': "...וְאַתָּה יְיָ מֶגֶן בְּעַדִּי" ... ובתהילים י"ח, ל"ו: "...וַיַּתֵּן לִי מֶגֶן יְשׁוּעָה" ...

המנורה בתוך ה"מגן דוד"

אמרו חכמי הקבלה: שהקב"ה הראה לדוד המלך ברוח הקודש את מזמור ס"ז "למנצח" בצורת מנורה, כתוב באותיות של זהב מופז בצורת מנורה. ודוד המלך ע"ה היה נושא את המזמור הזה, כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה, וכשהיה יוצא למלחמה היה מכוון בסודו של המזמור והיה מנצח את אויביו, והיו נופלים לפניו. הרמ"א כתב: שהמנורה היתה מצויירת בתוך ה"מגן דוד". וזכות התורה והאמונה של דוד המלך היתה מגנה עליו.

”מגן דוד” ושמות מלאכים

חוכמת הקבלה מסבירה שמערכת ה”מגן דוד” הרבה יותר מורכבת מכפי שהיא נראית לעין. ”מגן” הכוונה לראשי התיבות של המלאכים: מיכאל, גבריאל נוריאל. סמל המגן דוד מסמל מודעות שעשויה ליצור הגנה רוחנית מושלמת.

”מגן דוד” סמל הגאולה

סמל ה”מגן דוד” גם נחשב בתורת הקבלה כסמל לגאולה, אשר תגיע באמצעות משיח בן דוד מצאצאי דוד המלך.

מבנה ה”מגן דוד” ”מגן דוד” בנוי משני משולשים שווה צלעות הפונים ל-6 כיוונים: משולש אחד שקודקודו מכוון כלפי השמים ופונה לכיוון העולם הרוחני, ומשולש שני שקודקודו מכוון כלפי האדמה ופונה לכיוון עולם החומר. והשאיפה היא להמריא למעלה לעבר הרוחניות, ולא לרדת כלפי מטה לעבר הגשמיות והחומר. (זה מזכיר את עניין המשיח שיגיע על החמור: והכוונה היא לא לחמור ממש, אלא לחומריות מלשון חמור. המשיח שהוא מייצג את הרוחניות - ישתלט וירכב על החומריות, ”חמור” = אותיות ”חומר”).

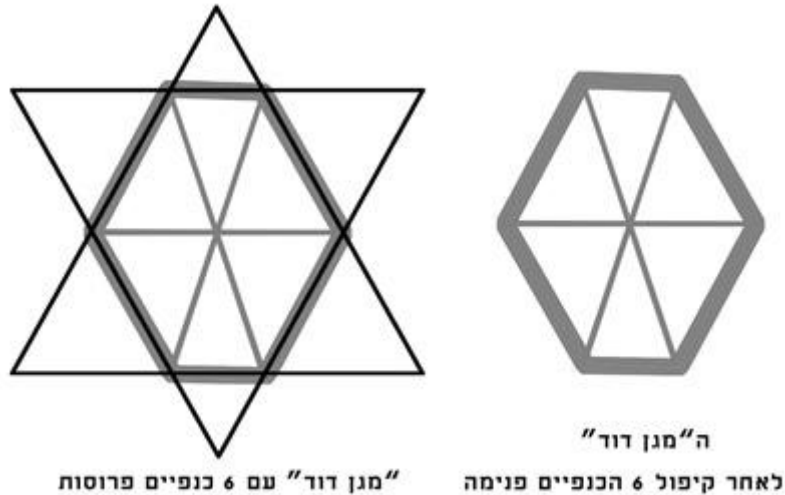
”מגן דוד” והמספר 6

6 קצוות המסמלים את כל היקום. ב”מגן דוד” 6 קצוות ויש בכך רמז: שהקדוש-ברוך-הוא שולט ב-4 רוחות השמים, וגם בשמים למעלה, ובארץ למטה = 6 (צפון, דרום, מזרח, מערב, למעלה, למטה).

6 תכונות היו שראו סימוכין לקשר בין דוד המלך לסמל ה”מגן דוד” (שבו 6 קצוות). בנבואת ישעיהו המביא 6 תכונות של המשיח: ”וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ: רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ” (ישעיהו י”א, ב’ מובא באנציקלופדיה ”יהדות”). וגם ב-6 תכונותיו של דוד המלך שהוא אבי משיח ה’: ”יִדַע נֶגֶן, וּגְבוּר חֵיל, וְאִישׁ מְלַחֲמָה, וּנְבוֹן דָּבָר, וְאִישׁ תֹּאֵר, וְיִי עֲמוֹ” (שמואל א’, ט”ז, י”ז-י”ח).

6 מילים ה”מגן דוד” משמש גם כסמל הגנתי, כמו קריאת ”שמע” אשר בכוחה להגן על האדם מכל רע. ל”מגן דוד” 6 קצוות גם כנגד 6 המילים בקריאת ”שמע”: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה’ אֱלֹהֵינוּ ה’ אֶחָד.

6 "כנפיים" ציור ה"מגן דוד" מורכב ממשושה שממנו יוצאות 6 "כנפיים". כאשר מקפלים פנימה את 6 ה"כנפיים" הבולטות לתוך גוף המשושה - הן מכסות בדיוק ובשלמות את שטח המשושה. ה"מגן דוד" הינו הכוכב היחיד ששטח "כנפיו" שווה בדיוק לשטח פניו (לשטח המשושה). והכיסוי השלם של הגוף ב-6 "כנפיים" רומז לשרפי הקודש: "שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאַחַד: בְּשֵׁתַיִם יְכַסֶּה פָּנָיו, וּבְשֵׁתַיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו, וּבְשֵׁתַיִם יְעוֹפֶף" (ישעיהו

שמו של דוד = מגן דוד = 6

בכתב העברי הקדום (מתוך התפתחות האלפבית, מוזיאון ישראל, 1981), שהתגלה בכתובת השילוח לפני קרוב ל-3,000 שנה (בזמן מלכות דוד), דוד נכתב כך:

דוד =

האות ד' כתובה בצורת משולש, והאות ו' כתובה בדומה לאות ו' של ימינו. כלומר: שמו של דוד המלך מורכב משני משולשים שיוצרים ביחד מגן דוד, והאות ו' בגימטריה = 6, כלומר: לשני המשולשים שהם מגן דוד יש 6 צלעות. מכאן יוצא - שדוד המלך מגלם ממש בתוך שמו את צורת ה"מגן דוד" (יש להדגיש שהאות ד' מופיעה בכתב העברי הקדום בצורת משולש גם על לוח גזר ומצבת מיסע ועוד).

6 עלי כותרת

מקור נוסף לסמל ה"מגן דוד" הוא פרח השושן, שפרחיו דומים מאוד ל"מגן דוד". לפרח השושן 6 עלי כותרת המסודרים כשני משולשים האחד על גבי השני, ויתכן מאוד שגם הוא שימש כמקור השראה לסמל ה"מגן דוד". שושן - מלשון שש, לפרח השושן 6 עלי כותרת.

מהו מקור ה"מגן דוד"?

לפי הרמב"ם: הפרח במנורת 7 הקנים - בצורת שושן הרמב"ם בפירוש המשניות, מסכת מנחות פרק ג' מביא: שבעה קני מנורה... והגביע הוא צורת כוס עשוי מקשה שהיא מלמטה צר... והכפתור היא דמות כדור שאינו עגולה מכל וכל רק שיש בה אורך מעט קרוב לצורת ביצת העוף.
ופרח - צורת שושן. (הפרח במנורה היה בצורת שושן, וכידוע שיש לפרח השושן צורת "מגן דוד" ואסור לשכוח שהמנורה לא נעשתה בידי אדם, אלא עשאה הקב"ה, ומכאן שהקב"ה יצר את פרח השושן במנורה, שיש בו צורת "מגן דוד"). וגם בהלכות בית הבחירה פרק ג' הלכה ג' מביא הרמב"ם: ש"הפרחים (במנורה) כמו פרחי העמודים" (עמודי "יכין ובוועז" בבית המקדש), שכידוע צורתם שושן: "וְכִתְּרֵת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הָעֲמוּדִים מְעִשָּׂה שׁוֹשָׁן" ... (מלכים א', ז', י"ט).

צורת פרח השושן (בצורת "מגן דוד") במנורת שבעת הקנים

ה"מגן דוד" מלווה את ההיסטוריה היהודית משחר קיומה, ולסמל ה"מגן דוד" יש כמה מקורות קדומים. לפי מחקרו של אורי אופיר על מקורו היהודי של ה"מגן דוד": אחד המקורות לסמל ה"מגן דוד" והבולט ביניהם הוא מנורת שבעת הקנים שהיתה במשכן, שבתו נרותיה מסודרים בצורת שושן - "מגן דוד", המנורה נעשתה במדבר לאחר יציאת מצרים וקבלת התורה כאשר עם ישראל הפך לעם, והיא נעשתה מאליה ע"י הקב"ה, ומכאן שסמל המגן דוד נעשה ע"י הקב"ה. "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמַּנְרֶה מְקֻשָּׁה זָהָב עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מְקֻשָּׁה הוּא פְּמֻרָּאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּן עֶשְׂרֵה אֶת הַמַּנְרֶה" (במדבר פרק ח', ד'). במדרש תנחומא מובא: שהראה הקב"ה באצבע, לפי שנתקשה בה (משה). ומשמע דכאשר הראה לו המנורה היה (הקב"ה) עושה המנורה... וכן מובא במנחות כ"ט: ג' דברים נתקשה בהם משה עד שהראה לו הקב"ה באצבע... עד שידע והבין תבנית המנורה, ואז היה מתחיל במעשה המנורה ונעשית מאליה...

מנורת שבעת הקנים (מבט מלמעלה), אשר בתי נרותיה מעשה שושן, מסודרים בצורת "מגן דוד" ומטילים צל בצורת "מגן דוד" כפי המתואר במחקרו של אורי אופיר

פרח השושן וצורת ה"מגן דוד" מקיפים את היהדות מראשיתה

ישנם פרשנים הטוענים כי פרח השושן המורכב מ-6 עלי גביע בצורה של "מגן דוד", הוא למעשה השושנה שבשיר השירים הרומזת לעם ישראל, כְּשׁוֹשָׁנָה בֵּין חֲחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת (שיר השירים ב', ב'). "אֲנִי חֲבַצְלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים" (שיר השירים ב', א'). רש"י מפרש: חבצלת - היא שושנה. (כלומר: שושן, ומה שאנחנו קוראים בטעות שושנה - זהו וְרָד). בספר השל"ה הקדוש בשער האותיות מובא: "אֲנִי חֲבַצְלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים" ... ויש בה ששה עלין... ונקראת שושנה... שושנים הוא גם שם כלי נגון העשוי בצורת שושנה (מצודות ציון על תהילים ס"ט, א'). במדרש רבה שיר השירים מובא: רבי יודן אמר: "אֲנִי חֲבַצְלֶת", לא היא חבצלת ולא היא שושנה, אלא כל זמן שהיא קטנה הוא קורא אותה חבצלת, הגדילה קורא אותה שושנה חבצלת. ולמה נקראת חבצלת? שחבויה בצלה. ובספר

"פרדס רימונים" שער כ"ג, פרק כ"א מובא : שושן - יש שושן אדום ושושן לבן.

במילון ספיר מובא : שושן - סוג של צמחים בעלי בצל הנושאים פרחים גדולים לבנים (שושן צחור) או אדומים וארגמניים...

עיטורי שושן (בצורת "מגן דוד") בכותרות עמודי "יכין ובוועז" בבית המקדש

שלמה המלך אשר בנה את בית המקדש הראשון והציב שני עמודי נחושת גבוהים ומרשימים : יכין ובוועז, "ויקם את העמודים לאלם ההיכל, ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין, ויקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז", וגובהם : "שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד" (כ-9 מטר גובה. כלומר : כל עמוד בגובה של כ-4 קומות בבניין מגורים), ועל ראשי העמודים עשה כותרות גדולות ויפות : "ושתי כתרת עשה לתת על ראשי העמודים מצק נחשת חמש אמות קומת הכתרת האחת (כ-2.5 מטר גובה כל כתרת, כלומר : כגובה של קומת מגורים), וחמש אמות קומת הכתרת השנית" ... ואת הכותרות עשה בצורת פרח השושן : "וכתרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן" ... (מלכים א', ז', י"ט).

פרחי שושן (בצורת "מגן דוד") עיטרו את "ים הנחושת" בבית המקדש

גם שפתו של "ים הנחושת" אשר הכיל כמות מים אדירה לעבודת בית המקדש "מחזיק בתיים שלשת אלפים זכיל", והיה עומד על שנים עשר בקר (קוטרו 5 מטר, כגובה 2 קומות מגורים, וגובהו כ-2.5 מטר, כגובה של קומת מגורים), היתה מקושטת בצורת שושן (ופרח השושן דומה ל"מגן דוד") : "ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו (דברי הימים ב', ד', ב'). ושפתו : כמעשה שפת כוס פרח שושנה" (דברי הימים ב', ד', ה'). רש"י : אצל פיו היה דק מרוקע ומרודד. כמעשה שפת כוס ששותין בו ומצויר פרח שושן.

גג אוהל מועד מכוסה בעורות גזורים בצורת המשולש

(משולש על משולש בצורת "מגן דוד")

מקור נוסף ל"מגן דוד" מובא בספרו של הרב יוסף בא-גד : יוסיף נחלה חלק ב', עמ' 773 ומובא בכתבתה של נעמי גוטקינד :

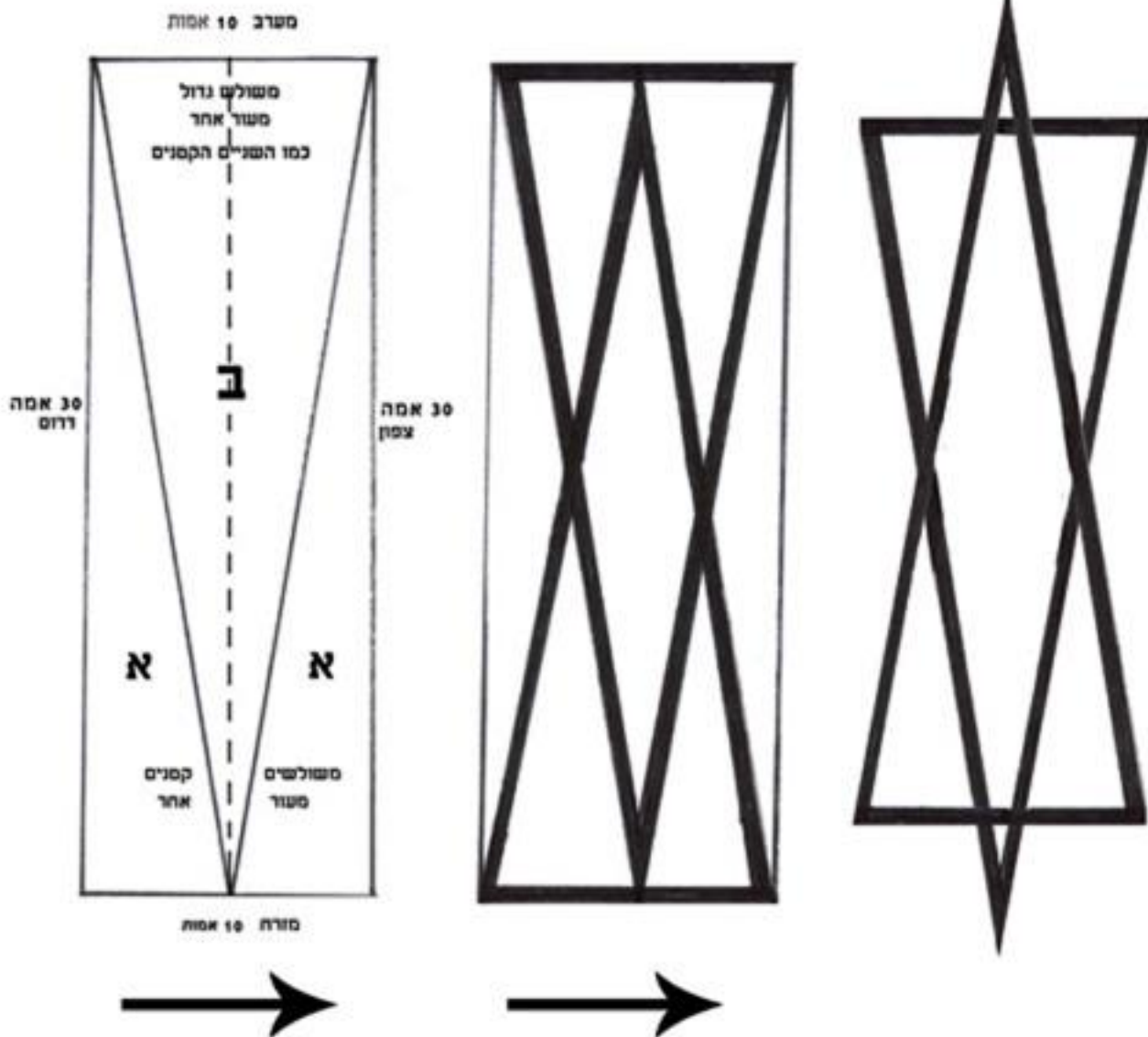
...מאין שאב דוד המלך את הצורה הגראפית דמויית הכוכב המשושה -
ה"מגן דוד"?

הספרות הקבלית העוסקת הרבה במשמעויות הקוסמיות של המספרים המקודשים ביהדות, הקדישה תשומת לב אינטנסיבית גם ל"כוכב המשושה" ולשני המשולשים המרכיבים אותו. בזהר חדש מדרש רות, מפנים את תשומת לב הלומדים לקדושה משולשת, ומי לא זוכר את "שש כנפיים לאחד" בחזון ישעיהו? אין ספק שה"שלוש" וה"שש" (ששת ימי בראשית), מהותיים ליהדות. השאלה היא האם היה קיים קשר מהותי כזה בין המספר לבין הצורה הגראפית המכוכבת שהוא יוצר, זו המכונה בפינו "מגן דוד"?

והנה מגלה לנו תלמיד חכם מפתח תקווה: ר' שמעון כץ, שלא רק שה"מגן דוד" מהותי ליהדות, אלא שאף דוד המלך הוא שגילה אותו לראשונה. דוד המלך שאב את הצורה הגראפית המשושה ממבנה המשכן! באוהל מועד שליווה את יוצאי מצרים ארבעים שנה במדבר, טוען ר' כץ היתה טבועה צורת שני המשולשים ההפוכים, ממנו נבעה הצורה ונקלטה בתרבות היהודית, ממנו נספגה בשירת דוד שבספר תהלים, עברה בגלגולי גילגולים למצבות יהודיות, לפרוכות ולמעילי ספרי תורה, עד שהגיעה בדור תקומת ישראל לדגל המדינה.

תוך כדי חיפושיו בספרים עתיקים ועתיקים פחות, הגיע ר' כץ לכמה פסקאות בספר "המשכן וכליו מעשה חושב" להגאון המקובל רבי עמנואל חי ריקי שיצא לאור בשנת 1716 בוונציה: "ועשית מכסה לאוהל" (שמות כ"ו, י"ד), דסבירא ליה שלא היה כי אם מְכָסָה אחד, ויורד וּמְכָסָה את הקרשים שמן השלושה צדדים דוקא... ונמצא כשנמתח היה כזה שיש לו שלושה קרניים, והכי קאמר: משולש. לוקח עוד אחד מהמין האחר שאורכו שלושים ורוחבו חמש אמות, וחילקו באכסון לשניים, ולוקח אלו השני משולשים ניצבי הזוויות ומעמידם על האוהל, אחד לצפון ואחד לדרום... ולוקח עוד אחד מהמין האחר שאורכו שלושים ורוחבו חמש אמות, וחילקו באכסון לשניים, ולוקח אלו השני משולשים ניצבי הזוויות ומעמידם על האוהל, אחד לצפון ואחד לדרום... ולוקח עוד אחד ממין האחר ועושה בו כמעשה הראשון, אלא שמעמיד השני משולשים זה אצל זה, בעניין שמישנהו נעשה משולש שווה השוקיים, ומותחו על האוהל למערב בין שני זוויות המשולשים הראשונים ונמתח ביניהם עד שכלה (שנגמר השפיץ) ברוח המזרח באמצע, בין שני המשולשים הראשונים ותופר כל המשולשים יחד... משולש מן הצפון ומן הדרום ומן המערב.

גגו של אוהל מועד מכוסה איפא בעורות גזורים בצורת המשולש. ועתה אם תקחו את משולש א' מצד צפון ותצידו אותו למשולש א' שמצד דרום, תקבלו משולש אחד שווה שוקיים. הניחו את המשולש הזה שיצרתם משני משולשי א' במרכזו של משולש ב' ומה אתם מקבלים? את צורת ה"מגן דוד" המפורסמת (ראה הסרטוט להלן).

בסרטוט : גג אוהל מועד מכוסה בעורות גזורים בצורת המשולש.

"מגן דוד" ו-12 השבטים

מקור נוסף ל"מגן דוד" מובא ב"מועדי ישראל בגלגולי השנה" הרב ש. ז. כהנא ז"ל: קיימת דעה המבקשת לראות בצורת המגן דוד את הסמל לפריסת י"ב השבטים כמחנות של צבא הבא להתגונן נגד אויבים מארבע רוחות הארץ. י"ב השבטים הסתדרו בארבע מחנות, מחנה בכל צד, כשבכל מחנה שלושה שבטים כשאחד השבטים בראש המחנה, ולכל שבט דגל משלו.

ארבעת המחנות היו :

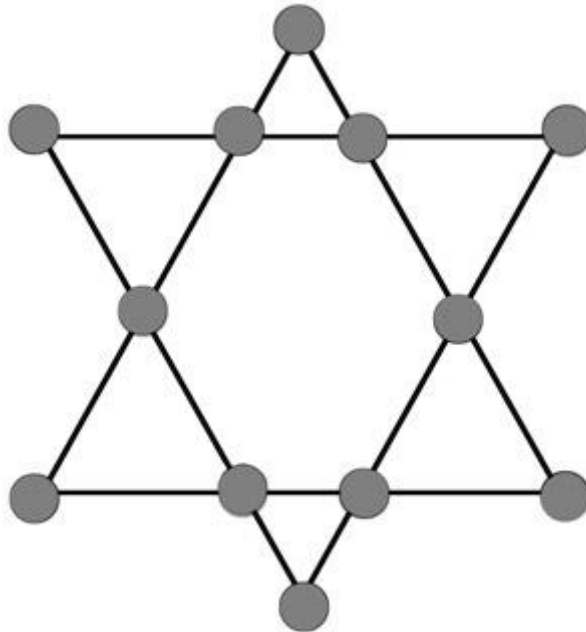
א. יהודה - ולימינו ולשמאלו יששכר וזבולון.

ב. ראובן - ולימנו ולשמאלו שמעון וגד.

ג. אפרים - ולימנו ולשמאלו מנשה ובנימין.

ד. דן - ולימינו ולשמאלו נפתלי ואשר. ובאמצע המחנות היה שבט לוי : הכהנים והלויים, האוהל והארון וגם מעליהם התנוסס דגל.

יש להניח שדוד העביר את אוהל מועד והארון למשכנם הקבוע בירושלים ע"י נציגי שבטי ישראל לפי סדר חנייתם במדבר כשהארון והכוהנים באמצע, תמונה זו והקשר שלה לדוד המלך הלוחם נחרתה בזכרון האומה. על הקשר שבין המגן דוד וי"ב השבטים כתב בנימין זאב הרצל בשנת 1898 לד"ר בודנהיימר שהציע לו לקבוע את הדגל הלאומי עם "מגן דוד" וי"ב כוכבים כסמל ליי"ב השבטים. הרצל כתב לו : שיי"ב השבטים רמוזים ב"מגן דוד" עצמו ביי"ב הנקודות שבו...

את הטענה שסמל ה"מגן דוד" שימש בעבר לקישוט אצל עמים פְּגָנִיִּים (עובדי אלילים) ובכנסיות עתיקות, ניתן להסביר בכך : שהנצרות יצאה בעצם מתוך היהדות וכחיקוי ליהדות! מה גם שידוע לְכֹל ש**ממציא הנצרות היה יהודי!** תורת הנוצרים הראשונים (שהיו יהודים אשר פרשו מהיהדות) היתה בְּלִיל של רעיונות יהודיים (בלי שמירת המצוות המעשיות) ושל רעיונות אליליים. הנצרות החלה לפעול כ-70 שנה לאחר הספירה, בתקופה בה האנושות התחילה להתנער מהבערות שבאליליות. כנראה שהשורש והמקור היהודי של מקימי הנצרות היתה הסיבה לכמה סמלי "מגן דוד"

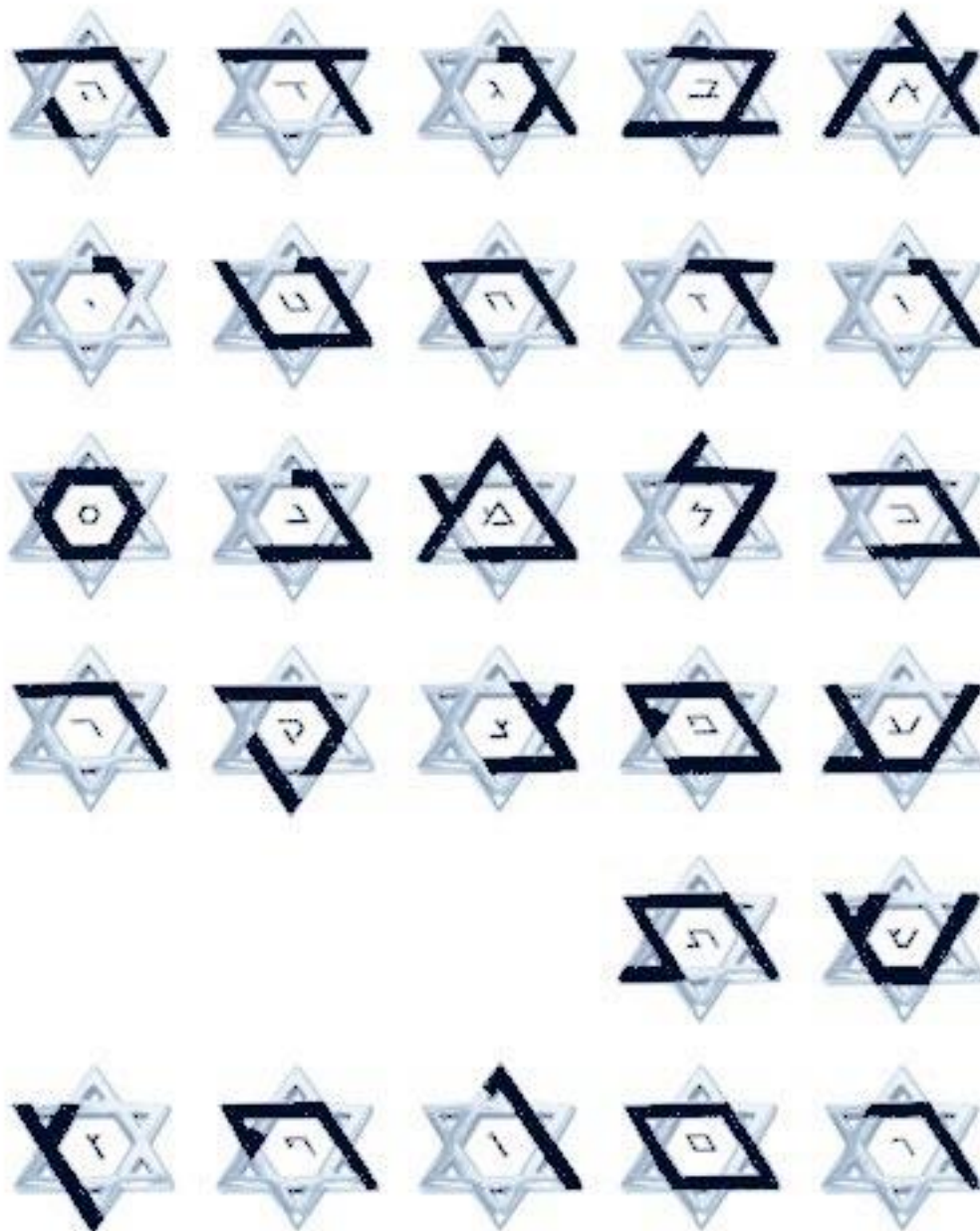
המעטרים כנסיות עתיקות. ודרך הנוצרים הראשונים עבר ה"מגן דוד" גם לעובדי האלילים. ובנוסף: יתכן שהעמים הללו לקחו את סמל ה"מגן דוד" גם מן הטבע, מפרח השושן, והשתמשו בו רק כמוטיב קישוטי (מובא במחקר של אורי אופיר). מילון ספיר: סמלים רבים מבוססים על השושן, שושן הוא גם כינוי לעיטור או גילוף בצורת הכותרת של פרח השושן, עם ישראל משול לשושן. **סיבה נוספת יכולה להיות:** לפני כ-2600 שנה, כאשר רוב תושבי כדור הארץ היו עובדי אלילים, גלו עשרת השבטים מהארץ ע"י מלך אשור לארצות עובדי אלילים כמו הודו, ואח"כ לארצות הנוצרים, ולכל מקום הביאו עמם את סמל ה"מגן דוד" וכך הוא נפוץ. מה גם שכנראה שה"מגן דוד" הגיע לארצות הללו גם באמצעות קשרי המסחר שהתנהלו אז בין הארצות.

בתוך ה"מגן דוד" מסתתרות

כל אותיות לשון הקודש וכל המילים בלשון הקודש

מדהים לגלות שה"מגן דוד" מכיל בתוכו את שמו של דוד המלך באותיות עבריות של ימינו! וגם את כל השמות העבריים הקיימים, הן השמות הפרטיים של בני האדם והן שמות של חפצים, פעולות וכו'. למעשה: בתוך ה"מגן דוד" מסתתרות כל אותיות לשון הקודש וכל המילים בלשון הקודש.

לילדים, הסבר על התהלים וסיפורי מופת

לילדים - הסבר על התהלים של דוד המלך

את ספר התהלים כתב דוד המלך לפני 3,000 שנה, ובו הוכנסו דברי עשרה מגדולי העולם שחיברו חלק מפרקי התהלים. התהלים הם זמירות ותשבחות לקדוש ברוך הוא מלך העולם, אשר ברא הכל, וכתובים בספר "תהלים" - מלשון להלל. כל הבריאה מהללת את השם: בני האדם, הצפורים, הפרפרים, האריות והנמרים, הלטאות והצפרדעים, השמש והכוכבים ועוד.

הצפרדע משבחת לקדוש ברוך הוא - יותר מדוד המלך

כאשר סיים דוד המלך לכתוב את התהלים, זחה עליו דעתו, אמר לפני השם: רבוננו של עולם, יש בריה שבראת בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני? באותה שעה נזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה לו: דוד, אל תזוהם דעתך עלי, כי אני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך.

גם השמש משבחת לפני הקדוש ברוך הוא

למרות שאור השמש והכוכבים הוא רב, הרי הם בעצמם וכל פוחם כפוף לקדוש ברוך הוא, והם בעצמם נותנים שבח ותהלה ומוזים לקדוש ברוך הוא אשר יצר אותם.

אם בני האדם לא היו אטומים, ואם הייתה להם רשות לשמוע, היו יכולים להתענג בתענוגות עצומים כאשר השמש משפחת ומנגנת לפני הקדוש ברוך הוא.

גם אנו עם ישראל, קטנים וגדולים, מודים ומהללים את הקדוש ברוך הוא, ומשבחים לשם במזמורי התהלים במשך אלפי שנים. אנו מודים לשם: על המזון שהשם נותן לנו לאכול ולשתות, על הבגדים ללבוש, על הנעליים לנעול, על הבית לגור, על העיניים לראות, על הרגליים ללכת, על האוזניים לשמוע, על האויר שאנו נושמים, על הבריאות הטובה, על המשפחה שיש לנו, על השמש המחממת, על הגשם המשקה ומרווה, על הצמחים והפרחים היפים, על החיות היפות, על יופי העולם - ועל כל הטובות שהשם נותן לנו כל הזמן, אנו אומרים לו: תודה!

את מזמורי התהלים של דוד המלך, היו הלויים שרים בבית המקדש בשעת הקרבת הקורבנות, ומנגנים בכלי נגינה: נבלים וחלילים, כינורות וצלצלים ועוד.

בספר הזוהר כתוב: שהמלאכים אומרים תהלים בכל לילה מחצות הלילה ועד זמן תפילת שחרית בבוקר.

התהלים משמחים את הקדוש ברוך הוא

כאשר אנו קוראים תהלים אנו מרגישים שהשם קרוב אלינו, אנו פונים אליו וכאילו מדברים אתו במחשבה, ומספרים לו את הסודות שלנו ואת כל מה שמפריע לנו, ומבקשים מהשם שיעזור לנו בכל בעיה המטרידה אותנו ומציקה לנו. השם אף פעם לא ישן, השם מקשיב לנו תמיד, ושומע כל ילד וילדה וכל איש ואשה, השם מבין כל שפה. השם הוא כל יכול ויודע הכל, השם הוא האבא של כל בני האדם ואוהב את כל בני האדם, את הקטנים והגדולים, ומאוד שמח כאשר אנו פונים אליו ואוהבים אותו וקוראים תהלים, ומהללים את מלך העולם על כל הטובות שעושה עמנו. גם דוד המלך שמח כאשר אנו קוראים תהלים, והוא מתפלל בשמים על כל מי שקורא תהלים.

התהלים של דוד המלך שולבו בכל התפילות שלנו. תהלים אומרים בתפילות של כל יום, בתפילות החגים, בקידוש, בהגדה של פסח ועוד. אפילו השיר הידוע: "הנה מה טוב ומה נעים, שבת אחים גם יחד" לקוח מהתהלים של דוד המלך.

מהו גודלו של ספר התהלים?

ניתן להשיג ספר תהלים בכל הגדלים : מהגדול ביותר המודפס באותיות ענקיות - ועד לגודל הזעיר ביותר (ספר תהלים זעיר המחובר למחזיק מפתחות לדוגמא). ניתן להשיג גם ספר תהלים עם פירוש צמוד לכל פסוק ולכל מילה.

האם חובה להבין את פסוקי התהלים?

כדאי להבין אך לא חובה להבין את פסוקי התהלים שקוראים. כל מילה בתהלים, וגם אם לא מבינים, מעוררת אורות עליונים שאין לנו בהם הבנה. דוד המלך הבטיח: שכל מי שיקרא תהלים, יחשב לו כאילו למד את התורה הקדושה, והתורה כל כך חשובה, שכל העולם קיים ועומד על התורה.

איך קוראים תהלים?

כשקוראים תהלים חשוב לקרוא בשפתיים, לבטא את המילים בשפתיים ולהוציא את המילים בפה, ואפילו בקול נמוך. אך אין לקרוא רק בעיניים. את התהלים קוראים בעת מצוקה עם דמעות ובכי להינצל מהרעה, והתהלים הוא הממלא שמחה ורננה בעת שמחה. ומילותיו גואים עם האושר הפנימי הממלא את כל בני האדם.

האם כדאי לקרוא תהלים ביחד?

טוב מאוד לקרוא תהלים ביחד בקבוצה, או עם המשפחה, או להפגש פעם בשבוע באחד הבתים ולקרוא ביחד כמה שכנות, או חברות. חשוב מאוד שבתים יקראו רק עם בנות ונשים, ובתים יקראו רק עם בנים וגברים - בהפרדה מוחלטת מטעמי צניעות. קריאת התהלים מרגיעה את הנשמה.

בקבוצת תהלים רצוי לקרוא תהלים מחולק: הכוונה לספר התהלים כשהוא מחולק לחוברות דקות. כל אחד מסיים בקלות חוברת אחת, וזה נחשב לו כאילו קרא ספר תהלים שלם.

קריאת התהלים בוראת מלאכים טובים המגנים על מי שקורא תהלים, על משפחתו ועל כל עם ישראל.

מתי קוראים תהלים?

מוותר לקרוא תהלים בכל שעה ואפילו בלילה לנשים וילדים ולהמוין העם, כד כתב הרב בן ציון מוצפי שליט"א (ראשי תיבות: שיזכה לגמים טובים אמון) בחוברת "חברת התהלים העולמית".

בשבת ויום טוב, קוראים תהלים ביום וגם בלילה, ומנהג לקרוא ולסיים תהלים בחג השבועות, שהוא יום פטירת דוד המלך. וכן בראש השנה בכל יום פעם אחת, כדי שבסך הכל נקרא שלוש מאות פרקים (150+150) שהם בגימטריה "כפר" (כ=20, פ=80, ר=200) ומסוגלים לכפר ביום הדין.

מתי מבקשים בקשות?

בסיום קריאת התהלים אפשר לבקש בקשות מהקדוש ברוך הוא (מבקשים רק מהקדוש ברוך הוא). אומרים: יהי רצון מלפניך השם אלהינו, שבזכות התהלים שקראתי ובזכות דוד המלך, שאצליח במבחן (למשל). או כל בקשה אחרת כמו: רפואה שלמה, נסיעה טובה, פרנסה, זיווג ועוד.

תהלים של "תינוקות של בית רבן" פנגד האוייבים

גם ילדים קטנים שעדיין לא יודעים לקרוא יכולים לומר תהלים: האח או האחות הגדולה תגיד פסוק תהלים והילד הקטן יחזור (או אחד ההורים, או הגננת או המלמד). בכל תהלים של "תינוקות של בית רבן" יש לעם ישראל הגנה, ובעזרת השם ננצח את כל האוייבים. "תינוקות של בית רבן" הפונוה: לילדים קטנים עד גיל בר מצווה, וילדות קטנות עד גיל בת מצווה. כל העולם מתקיים בשביל הבל תינוקות של בית רבן שלומדים תורה וקוראים תהלים. מפני שהם נקיים מעבירות ופיהם יש בו הבל שאין בו חטא.

כמה תהלים לקרוא?

ספר התהלים של דוד מלך ישראל כולל 150 מזמורים. הספר מחולק ל-5 ספרים, או ל-7 ימים, או ל-30 יום. כל אחד יקרא פרקים כפי יכולתו, וכל המרבה הרי זה משובח.

למה פדאי לקרוא תהלים?

כְּדַאי לְקַרֵּא תְהִלִּים כִּי כִּד אָנוּ מוֹדִים לָשֵׁם עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל רִגַע. קְרִיאַת הַתְּהִלִּים עוֹזֶרֶת לָנוּ מְאֹד: לְהַעֲלִאת תְּפִלָּתֵנוּ לְשָׁמַיִם, לְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה, לְבַטֵּל גְּזִירוֹת קְשׁוֹת, לְפָרְנֵסָה, נֶגֶד הָאוֹיְבִים, לְשָׁלוֹם בַּיִת, לְשִׁפְעַת בְּרָכָה וְהַצְלָחָה, לְתִיקוֹן הַכֶּעַס, לְאַרְיִכוֹת יָמִים, לְכָל צָרָה, לְמַחִילַת עוֹנוֹת, לְרַחֲמִים, לְרַפּוּאָה וְיִשׁוּעָה, לְהַגְנָה עַל הָאָדָם, עַל מִשְׁפָּחָתוֹ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְלֵל בְּקִשָּׁה.

איפה קוראים תהלים?

תְּהִלִּים קוֹרְאִים בְּבֵית, לְיַד הַכּוֹתֵל הַמְּעֻרְבִי, לְיַד קְבָרֵי צְדִיקִים, בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, בְּאוֹטוֹבּוֹס, בְּטִיסָה, בְּתוֹר לְרוּפָא וְעוֹד. אֵין לְקַרֵּא תְהִלִּים בְּמִקְוֹמוֹת לֹא נְקִיִּים (וְכַמּוֹבֵן לֹא בְנוֹחִיוֹת). חֲשׂוֹב שֶׁיְהִיוּ כָּמָה פְּרָקֵי תְהִלִּים שְׂיֻדְעִים בְּעַל פֶּה, לְכָל עַת שֶׁיִּרְצוּ לומר, אֲפִילוּ בְּהִלְכָה בְּרַחוּב.

סיפורים מופלאים על כח התהלים

עיבוד על ידי המחברת

כח התהלים המיס פגזים

יוֹם אֶחָד בְּשַׁעַת בּוֹקֵר מוֹקֵדֶמֶת, הַשָּׁפִים רִבִּינוּ הַמְהֵרָשׁ"א הַקְּדוֹשׁ לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, הַבֵּיט לְמַעֲלָה וְהִנֵּה רָאָה בְּשָׁמַיִם עֵנָן מְשׁוֹנֶה, הָרַב הַרְגִישׁ שֶׁדָּבַר מָה לֹא נֶעִים עוֹמֵד לְהַתְרַחֵשׁ. מִיָּד צִוּוּה לְמִשְׁרָתוֹ לְפָתוּחַ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּמַהִירוֹת, וְלֶאֱסוֹף אֵלָיו אֶת כָּל הַיְהוּדִים. הַמִּשְׁרַת יָצָא לְרַחוּבוֹת הָעֵינָרָה וְהַכְּרִיז בְּקוֹל גְּדוֹל: "הַקְּשִׁיבוּ אַחֵי הַיְהוּדִים, הַתְּאַסְפוּ כּוֹלְכֵם בְּמַהִירוֹת וּבְדַחִיפוֹת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל. הַתְּאַסְפוּ

כוֹלְכֵם: אֲנָשִׁים, נָשִׁים וְטָף, וְהַבִּיאוּ עִמָּכֶם גַּם אֶת הַחֹלִים עַל מִיטוֹתֵיהֶם. מְהֵרוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְאַל תַּחֲשֹׁשׁוּ אֲפִילוּ לְהַשְׁאִיר אֶת בְּתִיכֶם פְּתוּחִים לְרַחוּה"ו.

בְּעִיר קָמָה בְּהִלָּה וּמְהוּמָה גְּדוֹלָה, כָּל הַיְהוּדִים מְנַעֵר וְעַד זָקֵן הַתְּאַסְפוּ בְּמַהִירוֹת וּבְדַחִיפוֹת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל, אֲשֶׁר שָׁכַן בְּמִרְכְּזוֹ הָעֵינָרָה. מִרּוֹב מַהִירוֹת אֲפִילוּ לֹא נֶעֱלוּ אֶת דְּלִתוֹת בְּתֵיהֶם.

הרב פנה אל כולם ואמר: "אחי היקרים ואחיותי, ילדים וילדות יקרים, התאספנו כאן לקרוא תהלים ולהתפלל לשם שיושיענו מן הגוים הפורעים".

הרב עמד מאחורי הדלת, נשען על מקלו, קרא תהלים והתפלל בדמעות שלישי ובקול נשבר ונדבא.

כל האנשים, הנשים, הילדים והילדות החלו קוראים תהלים, מתפללים ומבקשים: "יהי רצון מלפניך השם אלקינו מלך העולם, שבזכות התהלים שאנו קוראים לפניך, ובזכות דוד המלך, שתגן בעדינו ותצילנו מהגוים הרשעים".

והנה לאחר שעה קלה באו לפתע מאות גוים ובידיהם ספינים וגרזנים, אלות ומקלות, מעדרים וקלשונים. הגוים הרעים התנפלו על שכונת היהודים כדי להכות ביהודים ולבזוז את רכושם. אך הנה, ראו זה פלא! בכל שכונת היהודים אין נפש חיה, כל הבתים ריקים מאנשים, אף יהודי לא נמצא בביתו. "מענין לאן נעלמו כל יהודי העירה?" הפטירו הפורעים בזעם, והחלו בחיפוש לאיתור היהודים. באשר התקרבו לבית הכנסת הגדול, שמעו את קולות מזמורי התהלים בוקעים משם.

הפורעים החליטו לפרוץ לתוך בית הכנסת ולהכות ביהודים. הם ניסו לפתוח את דלתות בית הכנסת - אך הדלתות לא נפתחו, ניסו שוב בכל הכח - אך לא הצליחו, ניסו להכניס דרך החלונות, אך גם את חלונות בית הכנסת לא הצליחו לפתוח. התפלאו הגוים הרעים שכל נסיונותיהם כשלו, והחליטו לשרוף את בית הכנסת על כל היהודים הנמצאים בו, אך גם בזה לא הצליחו.

תוך מספר דקות הגיע שר הצבא ועמו חיילים ושלושה תותחים כבדים, החילים החלו לירות פגזים גדולים ולהפגיז את בית הכנסת. התותחים הרעימו: בום!... בום!... קולות הפגזים הדהדו בכל האיזור. אך ראו זה פלא: כל פגז שפגע בקיר בית הכנסת, נפל כשהוא נמס כשענה. הם ניסו לירות עוד פגזים, אך כל הפגזים אשר נפלו על בית הכנסת נפלו כשהם נמסים כשענה. שר הצבא הבין שיש כאן משהו לא רגיל, הוא חשב לרגע קט ואמר: "יתכן שיש בין היהודים בתוך בית הכנסת, איזה רב צדיק שמתפלל עליהם, ולכן כל הפגזים הנופלים על בית הכנסת נמסים כשענה". השר ניגש לדלת בית הכנסת, דפק על הדלת ואמר: "יהודים, פתחו את הדלת ואל תפחדו, לא יאונה לכם כל רע!"

הרב הורה לסיים את קריאת התהלים ולפתוח את דלת בית הכנסת. כאשר נפתחה דלת בית הכנסת, ניגש שר הצבא אל הרב הקדוש, נישק את ידו ואמר: "רואה אני שתפילתכם מתקבלת, אני מבטיחכם שלא יהיו כאן יותר פרעות ביהודים, אך רק בקשה אחת לי אליך הרב: אמור לי

בְּבִקְשָׁה, מָה עֲשִׂיתָ כְּדֵי שְׁתַּפְּלִיתְכֶם תִּתְקַבֵּל? מָה עֲשִׂיתָ כְּדֵי שֶׁכָּל הַפְּגָזִים
שְׁנוּרוּ עַל בַּיִת הַכְּנֻסֶת נִפְלוּ נִמְסִים כְּשֶׁעָנָה? "

"לֹא עֲשִׂינוּ מְאוּמָה" הִשִּׁיב הָרַב, "רַק קָרְאֵנוּ אֶת הַתְּהִלִּים שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ,
וְהִתְפַּלֵּלְנוּ לַהֲשִׂים מְעוֹמֶק לְבָנוּ, שְׂיִרְחַם עָלֵינוּ וְיַצִּילֵנוּ, וְכִּי הִתְקַבְּלָה
תְּפִילַתְנוּ לְפָנֵי אָבִינוּ שְׁבִשְׂמִים."

שֶׁר הִצָּבָא הִתְפַּעֵל: "מָה גָדוֹל כַּח הַתְּהִלִּים! כַּח הַתְּהִלִּים הַצְּלִיחַ לְהַצִּיל
אֶתְכֶם וְלְהַמִּיס אֶת הַפְּגָזִים!"

בְּזָכוֹת קָרִיאַת הַתְּהִלִּים וְהִתְפִּילוֹת, נִעֲנֵנוּ הַיְהוּדִים בְּרוּךְ הַשֵּׁם, וְנִעֲשָׂה לָהֶם
נֶס גָדוֹל: הַפְּגָזִים לֹא פָּגְעוּ, אֶת בַּיִת הַכְּנֻסֶת לֹא שָׂרְפוּ, אוֹתָם הִגּוּיִם לֹא
הִיכּוּ, וְאֶת בֵּיתָהֶם לֹא בִּזְזוּ.

בְּכָל דוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.
וְלִיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׁוֹן וְיִקָּר, וְכָל הַעֲגָרָה צָהֳלָה וְשִׂמְחָה.

כַּח הַתְּהִלִּים וְהַפְּרוּשׁ הַמוֹפְלָא

בְּנוֹ שֶׁל הָאֲדָמוֹ"ר (רֵאשִׁי תִיבּוֹת: אֲדוּנְנוּ מוֹרְנוּ וְרַבִּינוּ) הִזְקֵן מִיָּסֵד חֲסִידוֹת חֲב"ד

(רֵאשִׁי תִיבּוֹת: חֲכֵמָה בִּינָה דַעַת), שֶׁשָּׁמַע פָּעַם סִיפּוֹר מֵרֵתֶק עַל הַפְּרוּשׁ הַמוֹפְלָא
מִהַעֲגָרָה דוּבְרוּבְנָה:

לְפָנַי שְׁנַיִם רַבּוֹת חֵי בְּדוּבְרוּבְנָה יֶלֶד בְּשֵׁם פִּיבִישׁ, שֶׁהִצְטִינָן מְאוֹד בִּירְאַת
שְׂמִים. פִּיבִישׁ לֹא הִצְלִיחַ לְלַמּוֹד וְלְדַעַת הַרְבֵּה תוֹרָה, אֶךְ אֶת רוֹב זְמָנוֹ
הִקְדִּישׁ לְאַמִּירַת תְּהִלִּים בְּהִתְלַהּבוֹת וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה. לְפִיבִישׁ הָיָה קוֹל
עָרֵב וְנִעִים, וְכַאֲשֶׁר יָשָׁב בְּבֵית הַמְדַרְשׁ וְאָמַר תְּהִלִּים, הִידְהִדּוּ קִירוֹת בַּיִת
הַמְדַרְשׁ מִקּוֹל קָרִיאַת הַתְּהִלִּים שְׁלוֹ.

כַּאֲשֶׁר מִלְּאוּ לְפִיבִישׁ שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה, פָּרַשׁ מֵעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְחָדַל
לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, הוּא רָצָה רַק לְקַרֹּא תְּהִלִּים. הוּא סָתַם אֶת נְחִירָיו
כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגִּיעַ אֵלֵיהֶם רִיחַ מֵאֲכָל, אֶטֶם אֶת אוֹזְנָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע קוֹל
שִׂיחוֹת הָאֲנָשִׁים, וְקָשַׁר אֶת עֵינָיו בְּמִטְפַּחַת כְּדֵי לֹא לְרַאוֹת אֶף אֶחָד. אֶת
סֵפֶר הַתְּהִלִּים וְהִתְפִּילוֹת הוּא יָדַע בְּעַל פֶּה. הוּא עָשָׂה הַכֹּל כְּדֵי לְמַנוֹעַ מִגּוּפוֹ
כָּל תַּעֲנוּג וְסַעַד אֶת לְבוֹ רַק בְּפֶת לֶחֶם וּמִים. וְלִמְרוֹת זֹאת, לְמַרְבִּית הַפְּלָא
הָיָה גוֹפּוֹ בְּרִיא וְחִזְק וּמְרֵאָהוּ נְאֻה.

שְׁמוֹ שֶׁל פִּיבִישׁ הַפְּרוּשׁ שֶׁפָּרַשׁ מִחַיֵי הָעוֹלָם, הִתְפָּרַס לֹא רַק בְּדוּבְרוּבְנָה,
אֲלָא גַם בְּכָל הָעִירוֹת בְּסִבִּיבָה, וְאֶפְּלוּ הַגּוֹיִם בְּכַפָּרִים דִּיבְרוּ בְּהִתְפַּעֵלוֹת
עַל אוֹמֵר הַתְּהִלִּים הַצֵּעִיר.

יום אחד עלה רעיון בדעתו של הפריץ העשיר שהיה שונא יהודים: הוא החליט לבצע תעלול בפרוש שאומר תהלים כל הזמן, וללעוג לו. הפריץ הרשע שלח את אחד מאנשיו לדוברובנה להביא אליו את הפרוש בכח, כדי לשימו לצחוק וללעג וקלס בפני כל אנשי האחוזה והעירה.

השליח יצא לדרך, אך כאשר התקרב השליח אל בית המדרש בו ישב הפרוש ואמר תהלים ברוב התלהבות, נפל על השליח פחד גדול, הוא לא העז להכניס לתוך בית המדרש בו היה הפרוש יושב ואומר תהלים בהתלהבות. השליח חזר אל הפריץ ואמר לו: "אדוני הפריץ, הפרוש הוא איש קדוש, ואי אפשר לפגוע בכבודו ולהביאו לכאן בכח".

הפריץ האכזר התמלא כעס וזעם על השליח, שלא מילא את שליחותו ולא הביא את הפרוש לאחוזה, וציוה להעלות את השליח על הבמה, לקשור אותו אל קורת עץ ולהלקותו חמש עשרה מלקות, לעיני כל הקהל. אנשי הפריץ הלקו את השליח בשוט: אחת, שתיים, שלוש, ארבע... ונדהמו לגלות שלמרות החבטות הפואבות, השליח לא חש כל כאב, ולא היו לו כל סימנים על גבו.

בינתיים שלח הפריץ לדוברובנה חמישה פרשים, להביא את הפרוש בכל מחיר. כעת ציפו כל אנשי האחוזה והעירה לראות מה יקרה כאשר יביאו את הפרוש אל הבמה, ואיך יתעללו בו וילעגו לו. הפריץ ואנשי האחוזה ציפו לבוא הפרשים עם הפרוש, והנה שבו הפרשים בידיים ריקות.

חמתו של הפריץ בערה בו כאש להבה, הוא צעק בקולי קולות: "מדוע לא הבאתם אלי את הפרוש?" קצין הפרשים התנצל ואמר: "בלתי אפשרי להתקרב אל הפרוש. כשהגענו לבית המדרש, שמענו את גלי קולו הערב. כשהתקרבו אליו ראינוהו יושב בעינים קשורות ושר את תפילותיו, הוא היה עטוף בטלית ועל ראשו תפילין. הצלפתי באור בשוט, אך הפרוש המשיך בזמירות התהלים כאילו לא קרה דבר. רצינו להתקרב אליו, אך רגלינו לא יכלו לזוז ממקומם".

הפריץ נתקף בחרון וזעם גדול, וציוה להלקות את מפקד הפרשים בשלושים מלקות, על אשר לא מילא את תפקידו. אחת, שתיים, שלוש, ארבע... כל גופו של מפקד הפרשים התמלא דם והוא נפל והתעלף.

כעת הודיע הפריץ לכל האנשים: "הקשיבו! אני בעצמי אסע לדוברובנה כדי להביא את הפרוש. הפרוש אינו קדוש, אלא משוגע, עוד תראו איך נאלץ אותו לבדר אותו ולרקוד לכבודנו". מיד ציוה הפריץ לחבוש את הסוסים, ולרתום את המרכבה בה יובא הפרוש. הפריץ יצא לדרך לדוברובנה בליווי הפרשים.

מיד כאשר הגיע הפריץ, הוא נכנס לבית המדרש כשהשוט בידו והוא מוקף באנשיו החצופים. רב העירה צעד לקראת הפריץ וביקש ממנו:

”אָנא מִמֶּדָּ, אַל נָא תִפְגַּע בְּפָרוּשׁ הַצַּדִּיק, הוּא אֵינוֹ מִפְרִיעַ לְאִישׁ, הוּא יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם בְּעֵינָיִם קְשׁוּרוֹת וְאוֹמֵר רַק תִּהְיֶינָם”. אַךְ הַפְּרִיץ שׁוֹנֵא הִיְהוּדִים, הַתְּפָרֵץ לְעֵבֶר הַפְּרוּשׁ וְנִיסָה לְגַבּוֹר בְּקוֹלוֹ עַל קוֹלוֹת מְזֻמּוּרֵי הַתְּהַלְלִים הָעֲרָבִים. פִּיבִישׁ הַפְּרוּשׁ לֹא נֵעַ וְלֹא זַע. הַפְּרִיץ פָּעַס וְרָגַז וְהַחֲלִל לְהַצְלִיף בְּשׁוֹט כְּלָפֵי הַפְּרוּשׁ

כְּדֵי לְהַכּוֹתוֹ, אַךְ לִפְתַּע פְּתֹאֹם נִשְׁמַט הַשׁוֹט מִיַּד הַפְּרִיץ, יָדוֹ שֶׁל הַפְּרִיץ צָנְחָה וּכְאֵב חַד פִּילַח אֶת יָדוֹ וְחָדָר לְכָל גּוֹפּוֹ. הַפְּרִיץ זָעַק מִכְּאַבִּים וּמִפִּיּוֹ נִמְלְטָה צַעֲקָה: ”הַצִּילוּ!” וּפִיבִישׁ הַפְּרוּשׁ - הַמְּשִׁיךְ לְזַמֵּר אֶת מְזֻמּוּרֵי הַתְּהַלְלִים, פָּסוּק אַחַר פָּסוּק, פָּרַק אַחַר פָּרַק, כְּאִילוֹ לֹא קָרָה דְבַר. הַפְּרִיץ אֲשֶׁר נִבְהָלוּ מִזַּעֲקוֹת הַפְּרִיץ, הִשְׁפִּיבוּהוּ מִיַּד בְּמַרְכָּבָה וְחִזְרוּ עִמּוֹ מְבוֹיָשִׁים לְבֵיתָהֶם.

שָׁשָׂה שְׁבוּעוֹת שָׁכַב הַפְּרִיץ חוֹלָה, כָּל גּוֹפּוֹ כָּאֵב וְדָאֵב.

פְּעַמִּים רַבּוֹת שָׁלַח הַפְּרִיץ שְׁלִיחִים אֶל הַפְּרוּשׁ הַמוֹפְלָא כְּדֵי לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ סְלִיחָה, אַךְ עֵינָיו וְאוֹזְנָיו שֶׁל פִּיבִישׁ הַפְּרוּשׁ הָיוּ סְגוּרוֹת, וְהוּא לֹא שָׁמַע אֶת דְּבָרֵי הַשְּׁלִיחִים.

הַפְּרִיץ פָּנָה אֶל כָּל הַרוֹפְאִים כְּדֵי לְחַפֵּשׂ רְפוּאָה לְמַחְלָתוֹ, אַךְ לֹא נִמְצָא מוֹצָא אַחַר מְלַבֵּד קְטִיעַת הַיָּד שֶׁהוֹשִׁיט לְעֵבֶר הַפְּרוּשׁ.

מֵאֵז, אִישׁ לֹא פִיקֶקֶק יוֹתֵר בְּגִדּוּלְתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ שֶׁל הַפְּרוּשׁ הַמוֹפְלָא, אוֹמֵר הַתְּהַלְלִים. כַּח הַתְּהַלְלִים הֵגוּ עָלָיו כְּחוֹמָה בְּצוּרָה, וְלֹא הָיָה אִישׁ הַיְכוֹל לְגַשֵּׁת אֵלָיו אוֹ לְהִרְעֵ לוֹ.

כַּח הַתְּהַלְלִים מִצִּיל אֶת הַיָּלָד יוֹסֵף שְׁלוֹשׁ

מִרְאֵשׁוֹנֵי מִיֶּסְדֵי הָעִיר תֵּל אַבִּיב

לְפָנַי שָׁנִים רַבּוֹת, בְּזִמּוֹן שְׁלֵטוֹן הַתּוֹרְפִים, עוֹד לְפָנַי שֶׁהִיְתָה לָנוּ מְדִינָה, עָלָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה הַרְבֵּי אֶהְרוֹן שְׁלוֹשׁ, שֶׁהָיָה אֶחָד הַעֲשִׂירִים בְּאַרְצוֹת מְרוֹקוֹ. חֲכָם אֶהְרוֹן קָנָה בֵּית בְּיָפוֹ בְּשֵׁטַח הַנִּמְל. בְּקוֹמָה הָעֲלִיּוֹנָה הָיוּ חֲדָרֵי הַמְּגוּרִים וּבֵית כְּנָסֶת, וּבְקוֹמָה הַתְּחַתּוֹנָה הַקִּים חֲנוּת, בֵּית מְלָאכָה וּמִסְחָר לְתַכְשִׁיטִים.

וְהִנֵּה יוֹם אֶחָד, יוֹשֵׁב חֲכָם אֶהְרוֹן שְׁלוֹשׁ בְּחֲנוּת כְּדָרְכּוֹ בְּקוֹדֶשׁ, וּלְפַתַּע פְּתֹאֹם נִכְנַס אֵלָיו לְחֲנוּת עֲרָבִי

מעֲרַבֵּי יָפוֹ, שְׁבִיקֵשׁ לְמַכּוֹר לוֹ תַכְשִׁיטִים עֲתִיקִים וְיִקְרִי עֲרָךְ. תּוֹךְ כְּדֵי הַדְּבָרִים, הַגִּיעַ לַחֲנוּת הַיֶּלֶד יוֹסֵף שֶׁהָיָה אִזְ בֶּן עֶשֶׂר שָׁנִים. יוֹסֵף בָּנוּ שֶׁל חֲכָם אֶהְרוֹן שְׁלוֹשׁ, הָיָה יָלֵד יָפָה תּוֹאֵר וְיָפָה מְרֵאָה, גִּבּוֹן, חִכְכֵּי וְשִׁמַּח.

הָעֲרָבִי הַבֵּיט בְּפָנֵי הַיֶּלֶד הַחִינָנִי, הוּא הָיָה כֹּה מוֹקֵסִם, שֶׁהַחֲלִיט לַחֲטוֹף אֶת הַיֶּלֶד. הוּא פָּנָה לְחֲכָם אֶהְרוֹן שְׁלוֹשׁ וּבִיקֵשׁ: "שְׁלַח נָא עִמִּי אֶת הַיֶּלֶד יוֹסֵף, כְּדֵי שְׁיַעֲזוֹר לִי לְהַבִּיא אֶת שְׂאֵר הַתַּכְשִׁיטִים הַיִּקְרִים שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּבֵיתִי, וְאַחַר כֵּן נְשָׁלִים אֶת הָעֵסְקָה".

חֲכָם אֶהְרוֹן אֲשֶׁר רָכַשׁ אֶת אֶהֱבַתְּם וְהָעֲרַכְתֶּם הַמְּלָאָה, שֶׁל עֲרַבֵּי יָפוֹ וְשֶׁל הַפְּחָה הַתּוֹרְקִי

הַשְּׁלִיט, לֹא חָשַׁשׁ מִהָעֲרָבִי, וְשָׁלַח עִמּוֹ אֶת יוֹסֵף בְּנוֹ הָאֱהוּב.

כְּאֲשֶׁר הִשְׁעָה הַיְתָה כְּבֵר מְאוּחָרֵת, וְהַיֶּלֶד יוֹסֵף עֲדִיין לֹא חִזַּר הַבֵּיתָה, הַתְּמַלֵּא לְבוֹ שֶׁל חֲכָם אֶהְרוֹן פָּחַד. הוּא סָגַר אֶת הַחֲנוּת וְהִלְךְ לְבֵיתוֹ שֶׁל יְדִידוֹ הַפְּחָה הַתּוֹרְקִי, לְסַפֵּר לוֹ אֶת אֲשֶׁר קָרָה.

הַפְּחָה שָׁלַח מִיַּד גְּדוּד פְּרָשִׁים לַחֲפֹשׂ אֶת הַיֶּלֶד. הַשְּׁמוּעָה פְּשֻׁטָה וְכוֹלָם: עֲרָבִים וְיְהוּדִים יֵצְאוּ לַחֲפֹשׂ אֶת הַיֶּלֶד, אִךְ הַיֶּלֶד אֵינְנוּ, לֹא נִמְצָא, וְחֲכָם אֶהְרוֹן כְּמַעֵט הִתְעַלֵּף מְרֹוב צָעַר, הָעֲרָב יָרַד וְעַקְבוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף בָּנוּ הִקְטֹן - לֹא נוֹדְעוּ.

לְמַחֲרַת הַכְּרִיזוּ כָּל הַיְהוּדִים בְּיָפוֹ צוֹם וּבִיטוּל מְלֶאכֶה, הֵם נִכְנְסוּ לְבֵיתִי הַכְּנֻסֵת, פָּתְחוּ אֶת שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל וְהִתְחִילוּ לְקַרֹּא תְהִלִּים בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ.

בְּמִשָּׁךְ כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה הַחֲבִיא הָעֲרָבִי אֶת הַיֶּלֶד בְּמַרְתָּף, וְלִפְנוֹת בּוֹקֵר הוֹצִיאֻ מִהַמַּרְתָּף וְהַכְּנִיסוּ לְתוֹךְ שֶׁק. כְּאֲשֶׁר זָרְחָה הַחֲמָה בֵּין הַפְּרָדְסִים, הוֹצִיא הָעֲרָבִי אֶת הַיֶּלֶד מִהַשֶּׁק וּמִשָּׁךְ אוֹתוֹ בְּכַח, וְהוֹבִילוּ בֵּין הַפְּרָדְסִים אֶל מַחוּץ לָעִיר. וּבִינְתַיִם הַיְהוּדִים קוֹרְאִים תְהִלִּים לֵאלֹהֵי הַפֶּסֶק, וּמִתְפַּלְלִים לֵשֵׁם שֶׁהַיֶּלֶד יִחְזוֹר לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם.

רְפָאֵל שְׁמַחוֹן שׁוֹמֵר הַפְּרָדְסִים שֶׁהָיָה גִיבּוֹר חֵיל, יֵצֵא גַם הוּא לַחֲפֹשׂ אֶת הַיֶּלֶד. לְפָתַע שָׁמַע רְשׁוֹשׁ בֵּין הַפְּרָדְסִים וְקוֹל יֶלֶד בּוֹכָה. הַבֵּיט שְׁמַחוֹן הַשׁוֹמֵר בְּמִשְׁקָפָת שְׁבִידוֹ, וְהִנֵּה רוֹאֶה הוּא אֶת הָעֲרָבִי מוֹלִיךְ בַּחוּזָקָה אֶת הַיֶּלֶד הַבּוֹכָה. מִיַּד דָּהַר אֶלֵיָּהֶם הַשׁוֹמֵר עַל סוּסוֹ, שָׁלַף אֶת הָאֶקְדָּח מִנִּרְתִיקוֹ וְכִיוּנוֹ לְעֵבֶר הָעֲרָבִי. שְׁמַחוֹן הַשׁוֹמֵר גִּיבּוֹר הַחֵיל, יָרַד מִהַסּוּס וְהִיפָה אֶת הָעֲרָבִי מִכּוֹת נִמְרָצוֹת, קָשַׁר אֶת הָעֲרָבִי בְּחַבְלִים אֶל הַסּוּס, הִתְיָשַׁב עַל הַסּוּס, הִרְפִּיב עַל כְּתָפוֹ אֶת הַיֶּלֶד הַחֲצִי מְעוּלָף, וְדָהַר עִמּוֹ בְּמַהִירוֹת לְעֵבֶר בֵּית הַפְּחָה.

וְהִנֵּה שְׁמַחָה גְדוֹלָה לְמִשְׁפַּחַת שְׁלוֹשׁ וּלְכָל יְהוּדֵי יָפוֹ, וְגַם הַפְּחָה אוֹרוֹ עֵינָיו כְּאֲשֶׁר רָאָה אֶת הַיֶּלֶד עַל כְּתָפֵי הַשׁוֹמֵר רְפָאֵל שְׁמַחוֹן, וְאֶת הָעֲרָבִי הַקָּשׁוּר בְּחַבְלִים אֶל הַסּוּס. הַפְּחָה הַתּוֹרְקִי בָּכָה מִהַתְרַגְּשׁוּת וְאָמַר: "מִי גוֹי גְדוֹל

אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרוּבִים אֵלָיו כִּהְשֵׁם אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר עֹנָה לְכֶם בְּכֹל עֵת קְרָאְכֶם אֵלָיו. כִּחַ הַתְּהִלִּים הַצִּיל אֶת הַיָּלֵד יוֹסֵף שְׁלוֹשׁ וְהַשִּׁבּוּ אֵלֵיכֶם הַבֵּיתָה”.

הַעֲרָבִי הַחוּטֵף נִכְלָא בְּבֵית הַסוּהַר, וּבְאוֹתוֹ יוֹם יָצָא מִשְׁפָּטוֹ לְתַלְיָה. וְהַנְעַר יוֹסֵף שְׁלוֹשׁ גְּדָל, וְהָיָה לְאַחַד הַמְיֻסָּדִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הָעִיר תַּל אַבִּיב.

כִּחַ הַתְּהִלִּים מִצִּיל מֵהָאֲרִיּוֹת

רַבֵּינוּ חַיִּים בֶּן עֶטֶר בְּעַל ”אוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ” נוֹלַד וְגָדַל בְּעִיר סְאֵלִי שְׁבַמְרוֹקוֹ, אֲשֶׁר לְחוּף הָאוֹקְיָנוֹס הָאֲטְלָנְטִי. רַבֵּינוּ הָיָה אוֹמֵן בְּשִׁזְיַת בְּגָדִים מִפּוֹאֲרִים בְּחוּטֵי כֶּסֶף וְזָהָב, וְהַתְּפָרְנֵס מִמְּלֶאכֶתוֹ. מִנְהַג הָיָה לְרַבֵּינוּ: שֶׁכָּאֲשֶׁר הָרוּיַח מִסְּפִיק לְפָרְנֶסֶתוֹ הַשְּׁבוּעִית, הַפְּסִיק בְּמֶלֶאכֶת שִׁזְיַת הַבְּגָדִים

הַמְּפּוֹאֲרִים, וְעָסַק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה.

בְּאוֹתָם יָמִים עָמַד הַשׁוּלְטָאן מוֹשֵׁל הָעִיר סְאֵלִי לְהַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ, וּכְפֹאֲשֶׁר נוֹדַע לוֹ עַל עֲבוֹדָתוֹ הַמְּדוּיָקָת וְהַמְּעוּלָה שֶׁל רַבֵּינוּ חַיִּים בֶּן עֶטֶר, בְּשִׁזְיַת חוּטֵי כֶּסֶף וְזָהָב, הַחֲלִיט לְהַטִּיל עָלָיו אֶת הַכֶּנֶת בְּגָדֵי הַכֶּלָּה, וְלְדַרוֹשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיָסִיִּים אֶת שִׁזְיַת חוּטֵי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה.

שְׁלִיחֵי הַשׁוּלְטָאן אֲשֶׁר הֵבִיאוּ אֶל רַבֵּינוּ הַקְּדוֹשׁ אֶת בְּגָדֵי הַכֶּלָּה, הוֹפְתָעוּ לְשִׁמוּעַ שְׁפַעַת הוּא לּוֹמֵד תּוֹרָה, וְאֵינּוּ מוּכְנָן לְהַפְּסִיק כְּדֵי לְרַקּוֹם אֶת בְּגָדֵי הַכֶּלָּה, בֵּת הַמוֹשֵׁל.

פְּקִידֵי הַשׁוּלְטָאן חִזְרוּ אֵלָיו שְׂנִית בְּפִקּוּדַת הַשׁוּלְטָאן, וְאֵיִימוּ עָלָיו בְּעוֹנֶשׁ מוֹת, כִּיֵּאָה לָמִי שְׁמִסְרָב לְפִקּוּדַת הַסוּלְטָאן. אַךְ בְּכֹל זֹאת הִשִּׁיב רַבֵּינוּ אֶת פְּנֵיהֶם רִיקִים. הַשׁוּלְטָאן מְאוּד כָּעַס, הוּא לֹא קִיבֵל אֶת סְרוּבוֹ שֶׁל הָרֵב הַיְהוּדִי, וְהוֹרָה: ”הַשְּׁלִיכוּ אֶת הַיְהוּדִי הַסְּרָבָן לְתוֹךְ גּוֹב הָאֲרִיּוֹת אֲשֶׁר בְּחָצֵר”. וְהוּא אֵף צִיּוּהָ לְהַרְעִיב אֶת הָאֲרִיּוֹת.

שְׂאֵגוֹת הָאֲרִיּוֹת הִרְעִיבוּ נִשְׁמָעוּ לְמַרְחוּק, כְּאֲשֶׁר הוֹבִילוּ שְׁלִיחֵי הַשׁוּלְטָאן אֶת רַבֵּינוּ הַקְּדוֹשׁ לְתוֹךְ גּוֹב הָאֲרִיּוֹת. אַךְ רַבֵּינוּ בָּטַח בַּשֵּׁם וְלֹא הִתְרַגֵּשׁ, הוּא צָעַד בְּצַעֲדִים בְּטוּחִים וְנִכְנָס לְתוֹךְ גּוֹב הָאֲרִיּוֹת. שְׁלִיחֵי הַשׁוּלְטָאן נִדְּהָמוּ לְרֵאוֹת, כִּיֵּצֵד הָאֲרִיּוֹת הַמּוֹרְעִיבִים קִיבְּלוּ אֶת פְּנֵי רַבֵּינוּ, כְּשֶׁהֵם מְקַשְׁקְשִׁים בְּזַנְבוֹתֵיהֶם וְחוֹלְקִים לוֹ כְּבוֹד. רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ הוֹצִיא מִכִּיסוֹ אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים וְהַחֵל לְקַרֹּא תְּהִלִּים וְלִלְמוֹד תּוֹרָה.

לְשִׁמְעַת הַדְּבָרִים הַמּוֹפְלָאִים הִלְלוּ מִיְהֵר הַשׁוּלְטָאן לְהַגִּיעַ לְמָקוֹם בְּעֶצְמוֹ, כְּדֵי לְחַזּוֹת בָּמוֹ עֵינָיו בְּפִלְאָה הַגְּדוֹל הַזֶּה: וְהִנֵּה רוֹאֶה הַשׁוּלְטָאן אֶת

הַאֲרִיּוֹת הַמְּסוּפָּנִים וְהַמְּפָחִידִים, יוֹשְׁבֵי סְבִיב הָרֵב הַקְּדוֹשׁ כְּמוֹ תַלְמִידִים, מְקַשְׁשִׁים בְּזַנְבוֹתֵיהֶם וּמְקַשְׁבִים לְמִזְמוּרֵי הַתְּהִלִּים.

הַשׁוֹלְטָאן הַצֵּטֶר מְאוֹד עַל שֶׁפָּגַע בְּרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַכְּנִיסוֹ לְגוֹב הַאֲרִיּוֹת, הוּא בִיקֵשׁ אֶת סְלִיחַתוֹ וְהוֹרָה לְשַׁחֲרָרוֹ מִיַּד וּלְהַעֲנִיק לוֹ מִתְּנוּת יְקָרוֹת.

כִּחַ הַתְּהִלִּים וְהַתּוֹרָה הַצִּילוּ אֶת רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ מִהַאֲרִיּוֹת הַמְּסוּפָּנִים.

דוֹד הַמֶּלֶךְ וְהַפִּינוֹר

מַעֲשֵׂה בִיהוּדִי אֶחָד פָּשוֹט, שֶׁהָיָה אוֹמֵר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם מִיָּמֵי חַיָּו. וְכַאֲשֶׁר נִפְטַר הַיְהוּדִי, רָאָהוּ אֶחָד הַצַּדִּיקִים בְּחִלּוֹמוֹ, וְהֵנִיחַ דוֹד הַמֶּלֶךְ יוֹצֵא לְקִרְאָתוֹ וּמְנַגֵּן בְּכִינוֹרוֹ מְנַגִּינֹת מוֹפְלְאוֹת, וְהָיָה שְׂמֵחַ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה.

מִלְאָכִים לְבָנִים וְשָׁחוּרִים

מַעֲשֵׂה בְּאֶדָם יָרָא שְׂמִים, שֶׁהָיָה רָגִיל לְקִרְוֵא סֵפֶר תְּהִלִּים בְּכָל שַׁבָּת, וּלְאַחַר מִכּוֹן הָיָה יוֹשֵׁן אֶת שְׁנַת הַצִּהְרִיִּים. וְהֵנִיחַ בַּיּוֹם שַׁבָּת אֶחָד בְּאֶמְצַע קְרִיאַת סֵפֶר הַתְּהִלִּים, בָּאוּ לְבַקְרוֹ שְׁנֵי אַנְשִׁים וְהַחֲלוּ לְשׁוֹחַח עִמּוֹ. וְהוּא תוֹךְ כַּדִּי קְרִיאַת הַתְּהִלִּים עוֹנֶה לָהֶם עַל דְּבָרֵיהֶם וּשְׂאֵלוֹתֵיהֶם, וְלִפְעָמִים הָיָה אֶפִּילוֹ מִפְּסִיק אֶת קְרִיאַת הַתְּהִלִּים בְּאֶמְצַע הַפְּסוּק כַּדִּי לַעֲנוֹת לָהֶם. פְּעַם אַחַת אֶפִּילוֹ הִרְגִּיזוּ אוֹתוֹ בְּאֶמְצַע קְרִיאַת הַתְּהִלִּים וְהוּא כָּעַס מְאוֹד, אָבַל בְּכָל זֹאת הַמְּשִׁיךְ לְקִרְוֵא עַד שְׁסִיִּים אֶת כָּל סֵפֶר הַתְּהִלִּים וְהִלְךְ לִישׁוֹן.

וְהֵנִיחַ בְּשִׁנְתוֹ הוּא חוֹלֵם חִלּוֹם, וּבְחִלּוֹמוֹ הוּא רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ יוֹשֵׁב, וּבָאִים אֵלָיו שְׁנֵי מִלְאָכִים לְבָנִים וְעוֹמְדִים לִיְמִינוֹ וְשְׁנֵי מִלְאָכִים שָׁחוּרִים וְעוֹמְדִים לְשְׂמָאלוֹ. שְׁנֵי הַמִּלְאָכִים הַלְּבָנִים אַחְזוּ בְּסֵפֶר תְּהִלִּים בְּיָדָם, הֵם פָּתְחוּ אֶת הַסֵּפֶר לִפְנֵי וְאָמְרוּ לוֹ: רָאָה אֶת מִזְמוּרֵי הַתְּהִלִּים שֶׁקְּרָאתָ הַיּוֹם. הוּא הִבִּיט בְּתְהִלִּים שֶׁקְּרָא וּמְאוֹד נִבְהַל. הוּא רָאָה בְּתוֹךְ פְּסוּקֵי הַתְּהִלִּים אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּיבַר עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ אֵלָיו הַבֵּיתָה, וְהַדִּיבּוּרִים שֶׁלוֹ וְשִׁלְהֶם נִתְעַרְבְּבוּ בְּיַחַד עִם פְּסוּקֵי הַתְּהִלִּים, וְכָל פְּסוּקֵי הַתְּהִלִּים הָיוּ מְבוֹלְבָלִים מְאוֹד, בְּמִיּוֹחַד בְּשֵׁל הַכָּעַס שֶׁלוֹ כַּאֲשֶׁר הִרְגִּיזוּ אוֹתוֹ בְּאֶמְצַע קְרִיאַת הַתְּהִלִּים נִרְאָה לְעֵינָיו סְמָלִים שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה (כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִילוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה). וְאִזּוֹ שֶׁאֵלּוּהוּ הַמִּלְאָכִים הַלְּבָנִים: הָאֵם תִּרְצֶה שֶׁנִּעְלָה אֶת קְרִיאַת הַתְּהִלִּים שֶׁלָּךְ הַיּוֹם לְשְׂמִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? עֲנֵה לָהֶם וְאָמַר: לֹא, אֲנִי מִכֶּם, אֵל תַּעֲלוּ אֶת הַתְּהִלִּים שֶׁקְּרָאתִי הַיּוֹם לְמָרוֹם, כָּל מֶה שֶׁקְּרָאתִי הַיּוֹם טַעוֹן גְּנִיזָה. וְהֵנִיחַ לִפְתַּע פְּתָאוֹם, הַמִּלְאָכִים הַשָּׁחוּרִים הַעוֹמְדִים לְשְׂמָאלוֹ, חִטְּפוּ אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים מִיַּד הַמִּלְאָכִים הַלְּבָנִים הַעוֹמְדִים לִיְמִינוֹ, וְעָפוּ טָסוּ לְהַבִּיאוֹ לִפְנֵי פְּמִלְיָא שֶׁל מַעֲלָה. אוּי! צַעַק

הַאִישׁ צָעָקָה גְדוֹלָה וּמְרָה. אָנִי מִתְחַנֵּן לְפָנֶיכֶם, הַחֲזִירוּ לִי אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים! אֵךְ הַמְּלֶאכִים הַשְּׁחוּרִים אֶטְמוּ אֶת אוֹזְנֵיהֶם וְלֹא אָבוּ לִשְׁמוֹעַ. אֵךְ בָּרְגַע שֶׁהֵם אֶצְוּ רְצוּ לְמַסּוֹר אֶת הַסֵּפֶר לְפָנַי מִלְּאֲכֵי מְרוֹם הָעֲלִיּוֹנִים, הוּא מִיַּד הַתְּעוֹרָר מִשְׁנָתוֹ וְהִבִּין שֶׁחֵלֶם חֵלֹם.

הוּא קָם מִהַשִּׁינָה בְּהִרְגָשָׁה לֹא טוֹבָה, הִלָּךְ לְרַב גְּדוֹל וְקָדוֹשׁ וְסִיפֵר לוֹ אֶת כָּל מָה שֶׁקָּרָה, שֶׁבְּאֲמֻצֵּעַ קָרִיאַת הַתְּהִלִּים הוּא דִּיבֵר עִם אֲנָשִׁים וְעָנָה לָהֶם וְגַם כָּעַס. הָרַב הַקָּדוֹשׁ אָמַר לוֹ: אֲסוּר לְדַבֵּר בְּאֲמֻצֵּעַ לִימוּד תּוֹרָה וְקָרִיאַת תְּהִלִּים, אֵךְ כִּיּוֹן שֶׁאֲתָה מִתְחַרֵּט עַל כֶּף שֶׁדִּיבַרְתָּ וְכַעֲסָתָ, וּמַחְלִיט שֶׁמִּכָּאן וּלְהֵבֵא לֹא תִפְסִיק בְּאֲמֻצֵּעַ לִימוּד תּוֹרָה וְקָרִיאַת תְּהִלִּים, מִשְׁמִים סִלְחוּ לָךְ. הוּא נִרְגַע וְשָׁב לְבֵיתוֹ, וּמֵאוֹתוֹ יוֹם קִיבַל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יְדַבֵּר יוֹתֵר בְּאֲמֻצֵּעַ קָרִיאַת הַתְּהִלִּים, כְּפִי שֶׁצִּיּוּוְהוּ הָרַב הַקָּדוֹשׁ. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת בְּלִילָה וְהִנֵּה בִשְׁנָתוֹ שׁוֹב חֵלֶם חֵלֹם: וְהִנֵּה בְּחִלּוֹמוֹ רָאָה אֶת הַמְּלֶאכִים הַלְּבָנִים אֲשֶׁר עֲמְדוּ לִימֵינוּ, רוֹדְפִים אַחֲרֵי הַמְּלֶאכִים הַשְּׁחוּרִים וְחוֹטְפִים מִיָּדָם אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים שֶׁקָּרָא בְּשַׁבַּת וְדִיבֵר בְּאֲמֻצֵּעַ קָרִיאַתוֹ, וְהֵם גּוֹנְזִים אוֹתוֹ. הוּא הַתְּעוֹרָר מִחִלּוֹמוֹ וְשָׁמַח שֶׁמָּחָה גְּדוֹלָה, שֶׁהַמְּלֶאכִים הַשְּׁחוּרִים לֹא הִצְלִיחוּ לְהַעֲלוֹת לְשָׁמַיִם אֶת פְּסוּקֵי הַתְּהִלִּים, שֶׁהָיוּ מְעוֹרְבִים בְּדִיבּוּרִים שְׁדִיבֵר בְּאֲמֻצֵּעַ קָרִיאַתָם.

כַּח הַתְּהִלִּים כְּנֶגֶד אֲרִיָּה וְנָחֵשׁ

רַבֵּי אֶפְרַיִם אֶלְנֶקוּהַ הַצַּדִּיק נוֹלַד בְּטוֹלְדוֹ שְׁבַסְפֵּרַד, כְּמֵאָה שָׁנִים לְפָנַי הָאֵינְקוּוִיזִיטָה, כְּשֶׁהַכְּמָרִים שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ יְהוּדִים רַבִּים, הִטִּיפוּ נֶגֶד הַיְהוּדִים, וְנִרְמוּ לְגוֹיִים לְהַסְתַּעַר עַל שְׁכוֹנוֹת הַיְהוּדִים וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם שְׁפָטִים. אֲלֵפִי יְהוּדִים נִהְרְגוּ וְקִהִילוֹת שְׁלֵמוֹת חֲרָבוּ. הוּא עֲצָמוֹ נִפְצַע וְחִשְׁבוּהוּ לְמֵת, וּבִרְדַּת הַחֲשִׁכָה כְּאֲשֶׁר הִסְתַּלְקוּ הַפּוֹרְעִים קָם וְהִסְתַּלַּק מִן הָעִיר. לְאַחַר מָסַע קָשָׁה וּמְמוּשָׁךְ הִגִּיעַ לְעִיר מְרֵאֶכֶשׁ שְׁבַמְרוֹקוֹ, שֶׁם הָקִים מוֹסְדוֹת תּוֹרָה לְיִלְדִים וּלְבַחֲוֹרִים שְׁבָאוּ מִדֵּי יוֹם בִּיּוֹמוֹ לִשְׁמוֹעַ אֶת שִׁיעוּרֵי הַתּוֹרָה.

וְהִנֵּה מְדָרוֹם לְעִיר הַשְּׁתַרְעַ יַעַר עֵנֶק אֲשֶׁר שָׂרַץ חִיוֹת טָרֵף רַבּוֹת. בְּאַחַת הַפְּעָמִים יָצָא מִהַיַּעַר אֲרִיָּה גְּדוֹל שֶׁתִּקַּף מִסֵּפֶר אֲנָשִׁים מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר, וְהִפִּיל פָּחַד גְּדוֹל עַל תּוֹשְׁבֵי הָאֵיזוֹר. אֵךְ רַבֵּי אֶפְרַיִם אֶלְנֶקוּהַ הַתְּעַטֵּף בְּטָלִית וְתַפִּילִין וְנִכְנַס לְבָדוֹ אֶל תּוֹךְ הַיַּעַר. לְפִתְעַ הַתְּגַלָּה לוֹ אֲרִיָּה גְּדוֹל וְזוֹעֵם הַמְתַּכְּוֹן לְזִנְק עָלָיו. רַבֵּי אֶפְרַיִם לֹא אֵיבַד עֲשָׂתוֹנוֹת, הוּא עָמַד בְּשִׁלְוָה מוֹל הָאֲרִיָּה הַמִּפְחִיד וְקָרָא אֶת הַפְּסוּקַת מִתְּהִלִּים: "עַל שַׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ, תִּרְמַס כְּפִיר וְתַנִּין". הָאֲרִיָּה הַמִּפְחִיד שִׁינָה פְּתָאוֹם אֶת הַבְּעֵתוֹ, נִיגַשׁ אֶל הַצַּדִּיק, כָּרַע בְּרֹךְ וְרַבֵּץ לְפָנָיו. וְהִנֵּה נָחֵשׁ אַרוּךְ הַתְּקַרֵּב פְּתָאוֹם אֶל הַצַּדִּיק, וְעָצַר לִידוֹ לְלֹא תְנוּעָה. רַבֵּי אֶפְרַיִם הַתְּנִישֵׁב עַל גֵּב הָאֲרִיָּה, לָקַח אֶת הַנָּחֵשׁ וְאַחַז אוֹתוֹ בְּיָדוֹ כְּמוֹ בְּרֶסֶן וְרָכַב אֶל הָעִיר. כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר הַתְּפִלְאוּ לְרֵאוֹת אֶת הָרַב רוֹכֵב עַל הָאֲרִיָּה וּבְיָדוֹ נָחֵשׁ בְּמִקּוֹם רָסוֹן.

רבי אפרים קרא ליהודים ואמר: ראו, לא האריה ממית אלא החטא ממית. הצדיק ירד מעל גבי האריה והשליך את הנחש, ומיד נעלמו האריה והנחש ויותר לא העזו לצאת מתוך היער, והכל בזכות הצדיק ובכח פסוק מהתהלים של דוד המלך.

התהלים יכולים להחיות מתים

ספר התהלים נכתב על ידי דוד המלך כאשר שרתה עליו רוח הקודש. אם פסוקי התהלים ופרקי התהלים היו מסודרים בסדר הנכון כפי שקיבל דוד המלך ברוח הקודש, היו יכולים בקריאת התהלים להחיות מתים. אך לאחר שכתב דוד המלך את התהלים הוא בלבב את הפסוקים והפרקים, כדי שבני האדם לא ידעו את סוד תחנית המתים. במדרש מסופר שרבי יהושע בן לוי ידע לסדר את אותיות הפסוקים של ספר תהלים בסדרם האמיתי, כפי שקיבל דוד המלך ברוח הקודש. כאשר רצה רבי יהושע בן לוי להחזיר את סדר הפסוקים לפנו, יצאה בת קול

מהשמים ואמרה לו: מי הוא זה הרוצה לגלות סודות ורזים? אל תפחחו את הישן.

כמה תהלים לקרוא?

חשוב לקרוא בכל יום תהלים, כל אחד כפי יכולתו, וכל המרבה הרי זה משובח.

בכל מקום שכתוב: יי קוראים: אדוני

לפני קריאת התהלים יש לקרוא את הפסוק:

לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו. נקדמה פניו בתודה בזמרות נריע לו. כי אל גדול יי ומלך גדול על כל אלהים. ואתה קדוש יושב תהלות ישראל.

תהלים פרק א'

א אֲשֶׁר־י הָאִישׁ, אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רַשָּׁעִים, וּבְדַרְךָ חַטָּאִים לֹא עָמַד, וּבְמוֹשֵׁב לִצְיָיִם לֹא יָשָׁב: ב כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חִפְצוֹ, וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה: ג וְהָיָה כַּעֲצָתוֹ שֶׁתוֹלַע עַל פְּלִגֵּי מַיִם, אֲשֶׁר פָּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ, וְעִלְהוּ לֹא יִבּוֹל, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ: ד לֹא כֵן הָרַשָּׁעִים, כִּי אִם כַּמֶּץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ: ה עַל כֵּן לֹא יִקְמוּ רַשָּׁעִים בְּמִשְׁפָּט, וְחַטָּאִים בְּעֵדַת צְדִיקִים: ו כִּי יוֹדַע יְיָ דַרְךָ צְדִיקִים, וְדַרְךָ רַשָּׁעִים תֵּאבֹד:

תְּהִלִּים פָּרָק כ'

א לְמַנְצַחַת מְזֻמּוֹר לְדָוִד: ב יַעֲנֶה יְיָ בְּיוֹם צָרָה, יִשְׁגָּבֶךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ג יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ: ד יִזְכֹּר כָּל מִנְחָתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשֶׁנָּה סֵלָה: ה יִתֵּן לְךָ כְּלָבֶבֶךָ, וְכָל עֲצָתֶךָ יִמְלֵא: ו נִרְנְנָה בִישׁוּעָתֶךָ, וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יִמְלֵא יְיָ כָּל מִשְׁאָלוֹתֶיךָ: ז עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי הוֹשִׁיעַ יְיָ מִשִּׁיחוֹ, יַעֲנֶהוּ מִשָּׁמַי קֹדֶשׁוֹ, בְּגַבְרוֹת יִשַׁע יִמִּינוּ: ח אֱלֹהֵי בְרָכָב, וְאֱלֹהֵי בְּסוּסִים, וְאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר: ט הִמָּה כָּרְעוּ וְנִפְּלוּ, וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדַד: י יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קִרְאָנוּ:

(* טוב לקרוא מזמור זה 7 פעמים בעת צרה שלא תבוא, ולבקש מהשם ישועה בזכות דוד המלך.)

תְּהִלִּים פָּרָק כ"ג

א מְזֻמּוֹר לְדָוִד, יְיָ רַעִי לֹא אַחֲסֹר: ב בְּנְאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצָנִי, עַל מֵי מְנַחֹת יִנְהַלְנִי: ג נִפְשִׁי יִשׁוּבָב, יִנְחַנֵּי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: ד גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צְלָמוֹת לֹא אִירָא רַע, כִּי אַתָּה עֹמְדִי, שְׁבִטָּה וּמִשְׁעֲנֵתֶךָ הִמָּה יִנְחַמְנִי: ה תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלֹחַן נֶגֶד צַרְרִי, דִּשְׁנֵת בְּשִׁמּוֹן רֵאשִׁי, כּוֹסֵי רוּיָה: ו אֵךְ טוֹב וְחֹסֵד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיִּי, וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ לְאָרְךָ יָמִים:

תְּהִלִּים פָּרָק כ"ט

א מְזֻמּוֹר לְדָוִד, הָבוּ לִי בְּנֵי אֱלֹהִים, הָבוּ לִי כְבוֹד וְעֹז: ב הָבוּ לִי כְבוֹד שְׁמוֹ, הַשְׁתַּחֲוּוּ לִי בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: ג קוֹל יְיָ עַל הַמַּיִם, אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים, יְיָ עַל מַיִם רַבִּים: ד קוֹל יְיָ בַּפֶּחַח, קוֹל יְיָ בְּהַדְרַת: ה קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים, וַיִּשְׁפֹּר יְיָ אֶת אֲרָזֵי הַלְּבָנוֹן: ו וַיִּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל, לְבָנוֹן וּשְׂרִיוֹן כְּמוֹ בֶן רֵאמִים: ז קוֹל יְיָ חָצַב לְהַבּוֹת אֵשׁ: ח קוֹל יְיָ יַחֲלִיל מִדְּבַר, יַחֲלִיל יְיָ מִדְּבַר קֹדֶשׁ: ט קוֹל יְיָ יַחֲלִיל אֵילוֹת וַיַּחֲשֹׁף יַעֲרוֹת, וַיְהִיכֵלוּ, כִּלּוֹ אִמֵּר כְּבוֹד: י יְיָ לְמַבּוֹל יָשָׁב, וַיִּשָּׁב יְיָ מִלֶּךְ לְעוֹלָם: יא יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

תְּהִלִּים פָּרָק ס"ז

א למנצח בנגינת מזמור שיר: ב אלהים יחננו ויברכנו, יאר פניו אתנו
סלה: ג לדעת בארץ דרבה, בכל גוים ישועתך: ד יודוך עמים אלהים,
יודוך עמים כלם: ה ישמחו וירננו לאמים, כי תשפט עמים מישר, ולאמים
בארץ תנחם סלה: ו יודוך עמים אלהים, יודוך עמים כלם: ז ארץ נתנה
יבולה, יברכנו אלהים אלהינו: ח יברכנו אלהים, וייראו אתו כל אפסי
ארץ:

* פאָשר קוראים מזמור זה, טוב להביט בו כשהוא פתוב בצורת מנוחה. השם הראה לדוד המלך את
המזמור הזה ברוח הקודש, פתוב באותיות של זהב מופז, בצורת מנוחה. ודוד המלך היה נושא את
המזמור הזה פתוב ומצויר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנוחה, וכשהיה יוצא למלחמה היה
מנצח את האויבים, והיו נופלים לפניו.

תהלים פרק צ"א

א ישב בסתר עליון, בצל שדי יתלונן: ב אמר ליי מחסי ומצודתי, אלהי
אבטח בו: ג כי הוא יצילך מפח יקוש, מדבר הוות: ד באברתו יסוך לך,
ותחת פנפיו תחסה, צנה וסחרה אמתו: ה לא תירא מפחד לילה, מחץ
יעוף יומם: ו מדבר באפל יהלך, מקטב ישוד צהרים: ז יפל מצדך אלהי,
ורבבה מימינך, אליך לא יגש: ח רק בעיניך תביט, ושלמת רשעים תראה:
ט כי אתה יי מחסי, עליון שמת מעונך: י לא תאנה אליך רעה, ונגע לא
יקרב באהלך: יא כי מלאכיו יצוה לך, לשמרך בכל דרכיך: יב על פנים
ישאונך, פן תגף באבן רגלך: יג על שחל ופתן תדרך, תרמס כפיר ותנין:
יד כי בי חשק ואפלטתו, אשגבהו כי ידע שמי: טו יקראני ואענהו, עמו
אנכי בצרה, אחלצהו ואכבדהו: טז ארץ ימים אשביעהו, ואראהו
בישועתי:

תהלים פרק קכ"א

א שיר למעלות, אשא עיני אל ההרים, מאין יבא עזרי: ב עזרי מעם יי,
עשה שמים וארץ: ג אל יתן למוט רגלך, אל ינום שמרך: ד הנה לא ינום
ולא ישן, שומר ישראל: ה יי שמרך, יי צלך על יד ימינך: ו יומם השמש
לא יכפה, וירח בלילה: ז יי שמרך מכל רע, ישמר את נפשך: ח יי שמרך
צאתך ובואך, מעתה ועד עולם:

תהלים פרק ק"ל

א שיר המעלות, ממעמקים קראתיך יי: ב יי שמעה בקולי, תהיינה אזניך
קשבות, לקול תחנוני: ג אם עונות תשמר יי, יי מי יעמד: ד כי עמך
הסליחה, למען תנרא: ה קויתי יי קויתך נפשי, ולדברו הוחרתי: ו נפשי

לִי, מְשֻׁמְרִים לְבַקֵּר שְׁמֵרִים לְבַקֵּר : ז יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ, כִּי עַם יִי הַחֹסֵד,
וְהִרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת : ח וְהוּא יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו :

תְּהִלִּים פָּרָק קמ"ה

א תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמְמָה אֱלוֹהֵי הַמֶּלֶךְ, וְאַבְרָכָה שְׁמָךְ לְעוֹלָם וָעֶד : ב בְּכָל
יוֹם אֲבָרְכֶךָ, וְאַהֲלִלָה שְׁמָךְ לְעוֹלָם וָעֶד : ג גְּדוֹל יְיָ וּמְהִלָּל מְאֹד, וְלִגְדֹלְתוֹ
אֵין חֶקֶר : ד דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַּח מִעֲשֵׂיךָ, וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ : ה הַדָּר כְּבוֹד הוֹדֶךָ,
וְדַבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה : ו וְעִזּוֹ נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמְרוּ, כְּתִיב וּגְדוּלוֹתֶיךָ וּגְדוּלְתֶךָ
אֲסַפְּרֶנָּה : ז זָכַר רַב טוֹבֶךָ יִבְעִיעוּ, וְצִדְקָתֶךָ יִרְנְנוּ : ח חֲנוּן וְרַחוּם יְיָ, אֲרָךְ
אֲפִים כְּתִיב וּגְדוֹל וּגְדֹל חֹסֵד : ט טוֹב יְיָ לְכָל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מִעֲשָׂיו : י יוֹדוּךָ
יְיָ כָּל מִעֲשֵׂיךָ, וְחִסְדֶיךָ יִבְרַכּוּכָה : יא כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ יֹאמְרוּ, וּגְבוּרָתֶךָ
יִדְבְּרוּ : יב לְהוֹדִיעַ לְבַנְי הָאֱדָם גְּבוּרָתוֹ, וּכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ : יג מַלְכוּתֶךָ
מַלְכוּת כָּל עַלְמִים, וּמִמְשַׁלְתֶךָ בְּכָל דוֹר וָדוֹר : יד סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנְּפִלִים,
וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים : טו עֵינֵי כָל אֱלֹהֵי יִשְׁבְּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכֻלָּם
בְּעֵתוֹ : טז פּוֹתַח אֶת יַדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן : יז צְדִיק יְיָ בְּכָל דְרָכָיו,
וְחֹסֵד בְּכָל מִעֲשָׂיו : יח קְרוֹב יְיָ לְכָל קִרְאִיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמֶּת : יט
רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת שְׁוַעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם : כ שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֲהַבָיו,
וְאֶת כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד : כא תְּהִלַּת יְיָ יִדְבֵּר פִּי, וַיְבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד :

(* הַקּוּרָא בְּכָל יוֹם 3 פְּעָמִים מִזְמוֹר זֶה, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.)

תְּהִלִּים פָּרָק קמ"ח

א הַלְלוּיָהּ, הִלְלוּ אֶת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם, הִלְלוּהוּ בַּמְרוֹמִים : ב הִלְלוּהוּ כָּל
מַלְאָכָיו, הִלְלוּהוּ כָּל כְּתִיב צְבָאוֹ צְבָאוֹ : ג הִלְלוּהוּ שְׁמֵשׁ וְיָרַח, הִלְלוּהוּ כָּל
כּוֹכָבֵי אוֹר : ד הִלְלוּהוּ שָׁמַי הַשָּׁמַיִם, וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל הַשָּׁמַיִם : ה יִהְלֹו
אֶת שֵׁם יְיָ, כִּי הוּא צְוָה וְנִבְרָאוּ : ו וַיַּעֲמִידֵם לְעֵד לְעוֹלָם, חֶק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר :
ז הִלְלוּ אֶת יְיָ מִן הָאָרֶץ, תִּנְיָנִים וְכָל תְּהוֹמוֹת : ח אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֵּג וְקִיטוֹר,
רוּחַ סַעֲרָה עֲשֶׂה דְבָרוֹ : ט הַהָרִים וְכָל גְּבְעוֹת, עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים : י הַחִיָּה
וְכָל בְּהֵמָה, רֶמֶשׂ וְצַפּוֹר כָּנָף : יא מַלְכֵי אֲרָץ וְכָל לְאֻמִּים, שָׂרִים וְכָל שְׁפָטֵי
אֲרָץ : יב בַּחֲוָרִים וְגַם בְּתוֹלוֹת, זְקֵנִים עִם נְעָרִים : יג יִהְלֹו אֶת שֵׁם יְיָ, כִּי
נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ, הוֹדוּ עַל אֲרָץ וְשָׁמַיִם : יד וַיִּרַם קֶרֶן לְעַמּוֹ, תְּהִלָּה לְכָל
חִסְדֶיךָ, לְבַנְי יִשְׂרָאֵל עִם קִרְבוֹ, הַלְלוּיָהּ :

תְּהִלִּים פָּרָק ק"נ

א הַלְלוּהָ, הַלְלוּ אֱלֹהֵי בְרִקְדָּשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקְיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמְחוּל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְב: ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה, הַלְלוּהָ:

בְּקִשָּׁה שְׂאוּמָרִים אַחֲרֵי קְרִיאַת הַתְּהִלִּים

אַחֲרֵי קְרִיאַת הַתְּהִלִּים אֶפְשָׁר לְבַקֵּשׁ בְּקִשָּׁה טוֹבָה מֵאֵת הַשֵּׁם, וְלוֹמַר:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֱלֹהֵינוּ, שֶׁבְּזָכוֹת דְּוָד הַמֶּלֶךְ וּבְזָכוֹת הַתְּהִלִּים שֶׁקְרָאתִי לְפָנֶיךָ שֶׁ..... לְהַגִּיד אֵת הַבְּקִשָּׁה הַטּוֹבָה.

לְדוֹגְמָא: שֶׁתְּשַׁלַּח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה, שֶׁאֶצְלִיחַ בְּלִימוּדִים, שֶׁתְּהִיָּה לְנוּ נְסִיעָה טוֹבָה, שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, שֶׁאֶצְלִיחַ לְלַמּוֹד בְּעַל פֶּה אֵת 11 פְּרָקֵי הַתְּהִלִּים, וְעוֹד.

בְּשִׁבְתְּ לֹא נִהוּג לְבַקֵּשׁ בְּקִשׁוֹת פְּרֻטִיּוֹת, אֲךָ אֶפְשָׁר לְבַקֵּשׁ עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל. אוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּתוֹסֶפֶת הַמִּילִים: "שִׁבְתְּ הִיא מְלֻעָוָה וְרְפוּאָה קְרוּבָה לְבֹא".

כְּדָאֵי מְאוּד לְקְרוֹא בְּכָל יוֹם אֵת 11 פְּרָקֵי הַתְּהִלִּים הַלְלוּ, וּבְמִשְׁךָ הַזְּמַן כְּבָר יְהִיו שְׂגוּרִים בְּפִיכֶם, וְתוֹכְלוּ לֹמַר אוֹתָם בְּעַל פֶּה, בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹם (כְּמוֹבֵן שְׁלֵא בְּמִקְוֹמוֹת מְטוֹנְפִים), וְגַם אִם סִפְרֵי הַתְּהִלִּים לֹא יְהִיָּה זְמַיִן.

בְּהַצְלָחָה!

בבליוגרפיה – רשימת מקורות

1. "אוצרות אחרית הימים" א' ב' הרב חיון.
2. "אמירת תהלים", זאב ריטרמן.
3. אנציקלופדיה מכון המקדש/כרטא, "בית המקדש בירושלים", הרב ישראל אריאל.
4. אנציקלופדיה "יהדות", הרב שאול מייזליש.
5. אנציקלופדיה תרבות, הוצאת מסדה.

6. "באתי לארמוני", הרב משה ארמוני.
7. גמרא.
8. "גם זו לטובה" הרב טוטיאן.
9. "דרך ה' " הרמחל.
10. זוהר.
11. "חביבים ייסורים" הרב טוטיאן.
12. "מילים אחרונות לדור אחרון" חוברת.
13. "יוסיף נחלה", הרב יוסף בא-גד.
14. ילקוט שמעוני.
15. "ילקוט מעם לועז" - שמואל א', שמואל ב', מלכים א', תהלים.
16. "יהדות מזוית שונה" - הרב מרדכי נויגרשל, שיעורים בקלטות אודיו: המלכת דוד, דוד ובת שבע, מרד אבשלום, ייסוריו של דוד.
17. "כגבר יאזור חלציו", הרב משה ארמוני.
18. "כל הכתוב לחיים" רבינו חיים פלאגיי.
19. ליקוטי מוהר"ן.
20. "ליקוטי תפילות".
21. "לשכנו תדרשו".
22. "מדרשי חז"ל על נביאים כתובים", הרב יהודה דוד אייזנשטיין.
23. מדרשים.
24. מדרש רבה.
25. מדרש תנחומא.
26. מדרש תהלים.
27. "מדרש חזקיה השלם", הרב חזקיה קטנוף.
28. מילון "ספיר", הוצאת הד ארצי - איתאב, 1997.
29. מטה אהרון על "נשמת כל חי".
30. "מאור ושמש" הרד"ק.
31. "מכתב מאליהו" הרב דסלר חלק ג'.
32. "מעולפת ספירים" הרב אלגזי.

33. "מעשי הגדולים" מתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, הרב שלמה ווילף.
34. מקראות גדולות.
35. "מסילת ישרים" הרמח"ל.
36. "נפש החיים" רבי חיים מוולוג'ין.
37. "ספר התודעה" הרב אליהו כי טוב.
38. "ספר רבי שמעון בר יוחאי", יוסף יצחק דייטש.
39. ספר "דרך חיים".
40. ספר הדגל, הוצאת ספר לכל, אורי אופיר.
41. ספר הסמל, הוצאת ספר לכל, אורי אופיר.
42. עולם האותיות, הרב יחיאל אריה מונק.
43. "עוז מלך, עיונים בספר שמואל", יגאל אריאל.
44. "ענף עץ אבות" - על פרקי אבות, הרב הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א.
45. רבינו בחיי.
46. שיעור תורה מפי הרב מוצפי שליט"א: "ודוד המלך זקן בא בימים".
47. שמואל א', שמואל ב', מלכים א' - עם פירוש: רש"י, רד"ק, רלב"ג, מלבי"ם, מנחת שי, מצודת דוד, מצודת ציון, אבן עזרא.
48. "תהלת ישראל", הרב יעקב ישראל לוגאסי.
49. תהלים "נתיבות עולם", פריוב אליהו.
50. תהלים "יסוד מלכות", יוסף שלום הלוי וינפלד.
51. תהלים "עבדי ה'".
52. תהלים "אור השלום".
53. תהלים "איש מצליח".
54. תהלים "נצח ישראל" ברסלב.
55. "תומר דבורה" - ר' משה קורדובירו.
56. "תיק גרמניא - ההוכחה", דויד שלם.
57. תנ"ך.